การพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ปริญญานิพนธ์

ของ

จารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2557

การพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ปริญญานิพนธ์

ของ

จารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2557

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

บทคัดย่อ

ของ

จารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2557

จารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง. (2557). *การพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร. ไพบูลย์ อ่อนมั่ง, อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์, ศาสตราจารย์ ดร.อารี สัณหฉวี.

การวิจัยครั้งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง ประเมินประสิทธิภาพและขยายผลรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างรูปแบบ READ ดำเนินการ ดังนี้

1.1 การสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็ก ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักหนังสือ ด้านการรักหนังสือ ด้านการใช้หนังสือ ด้านความเข้าใจเรื่อง และด้านการแสวงหา

1.2 การสร้างรูปแบบ READ โดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีของนักการศึกษา จากเอกสาร งานวิจัย และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาสร้างรูปแบบ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการอ่าน (Reading-R) ขั้นขยายความเข้าใจ (Expanding = E) ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง (Activity = A) และขั้นแสดงผลงาน (Display = D)

ระยะที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ READ ดังนี้

2.1 การตรวจสอบรูปแบบ READ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คนตรวจสอบ พบว่ามีความเหมาะสมและความสอดคล้องมากที่สุดทุกด้าน

2.2 การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ READ โดยนำไปทดลองใช้กับเด็กวัยเตาะแตะอายุ 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี ในสถานพัฒนาเด็กบ้านรักเนอร์สเซอรี่สคูล ภาคเรียนที่ 1-2 ปีการศึกษา 2556 โดยใช้การวิจัยแบบ Time-Series Design เป็นเวลา 8 สัปดาห์ มีการสังเกตพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะก่อนการจัดกิจกรรมและทุกๆ 2 สัปดาห์ รวม 5 ครั้ง แล้วนำมาวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated measures ANOVA) พบว่า รูปแบบ READ สามารถส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะที่ 3 การขยายผลรูปแบบ READ โดยจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อนำเสนอรูปแบบ READ ให้กับครูปฐมวัยจำนวน 20 คน ที่สอนในชั้นเรียนเด็กวัยเตาะแตะ พบว่า ครูปฐมวัยที่นำรูปแบบ READ ไปทดลองใช้มีความคิดเห็นว่า รูปแบบ READ มีความเหมาะสมมากที่สุด

THE DEVELOPMENT OF “READ” MODEL FOR TODDLER’S PRE-READING SKILLS

AN ABSTRACT

BY

JARUTUS WONGSKHALUANG

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Doctorate of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
May 2014

Jarutus Wongskhaluang. (2014). *The Development of "READ" Model for Toddler's Pre-Reading Skills*. Dissertation, Ed.D. (Early Childhood Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assist.Prof. Lt.JG.Dr. Paiboon Onmung, Dr.Patana Chutpong, Prof.Dr. Aree Sunhachawee

The purposes of this study were to develop, evaluate and disseminate a model for toddler's pre-reading skills. This research and development consisted of 3 phases as follows:

Phase I: Develop the READ model for toddler's pre-reading skills : 1) Synthesize relevant case histories and relevant literature review regarding pre-reading skills.The factors of pre-reading skills considered consisted of 5 components as follows: Know Books, Love Books, Use Books, Understand in Books and Look for Books. 2) Establishing the READ model for Toddler's pre-reading skills based on literature review and expert interview, and consisted of 4 steps, namely : Reading (R), Expanding (E), Activity (A) and Display (D).

Phase II: The efficiency of the READ Model to develop toddler's pre-reading skills: 1) The READ Model as perceived by the experts were in high and highest levels of confidence. 2) The READ Model was provided to Banruk Nursery School, Sriracha district, Chonburi province. The experiment was the Time-Series Design for 8 weeks with 15 children, ages 2½ - 3 years old, studying in the 1st - 2nd semester of the 2013 academic year. The researchers observed the behavior of pre-reading skills among the children every 2 weeks, including the first time before starting program, for a total of 5 times. The repeated measures ANOVA was used to analyze the data. The result showed that toddler's pre-reading skills advanced at every observation, at a statistically significant level of .05.

Phase III: Implementation of the READ Model for toddler's pre-reading skills is expanded: Workshops were held for 20 teachers who teach in toddler's classes at nursery and school. The 20 teachers implemented the READ Model in their classroom for 2 to 4 weeks. The results showed that the READ Model as perceived by teachers in classroom of 2½ - 3 years old were suitable in highest levels.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ
ของ
จารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่ …… เดือน ..... พ.ศ.....

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรือโท ดร.ไพบูลย์ อ่อนมั่ง)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.อารี สัณหฉวี)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรือโท ดร.ไพบูลย์ อ่อนมั่ง)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์)

….....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.อารี สัณหฉวี)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบูลย์ อ่อนมั่ง อาจารย์ดร.พัฒนา ชัชพงศ์ และศาสตราจารย์ ดร.อารี สัณหฉวี ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเมตตา และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ และ รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญอนันพงษ์ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่กรุณาให้คำแนะนำในการทำปริญญานิพนธ์นี้ให้มีความสมบูรณ์ขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ สละเวลาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัย

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร คณะครู สถานพัฒนาเด็กเอกชน และโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดชลบุรีที่ให้ความร่วมมือการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่านที่ให้ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีวิตมาตลอดระยะเวลาของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิต ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแห่งนี้ ผู้วิจัยตระหนักว่าการศึกษานั้นต้องดำเนินต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุดและต้องสามารถยังประโยชน์แก่ผู้อื่นได้ ดังปรัชญาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทวิโรฒที่ว่า “การศึกษาคือความเจริญงอกงาม”

ขอบพระคุณบิดามารดา และผู้มีพระคุณทุกท่านที่สนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัยตลอดมา ขอขอบคุณมิตรสหายทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือ ทั้งยังให้กำลังใจที่ดีเยี่ยมตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัยจนสำเร็จราบรื่น

ความดีทั้งปวงอันเกิดจากการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตนี้ ขอน้อมระลึกถึงพระคุณ บิดามารดา ผู้มีพระคุณ บูรพคณาจารย์

คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันบังเกิดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขออุทิศแด่ดวงวิญญาณของรองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์

จารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	5
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	5
ระยะเวลาในการวิจัย	6
ตัวแปรที่ศึกษา	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ	13
ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์	13
ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์	20
ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของไวก็อตสกี้	24
ทฤษฎีวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์	32
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านเริ่มแรก	34
ความหมายของทักษะการอ่านเริ่มแรก	34
ความสำคัญของทักษะการอ่านเริ่มแรก	38
องค์ประกอบของการอ่าน	42
ทฤษฎีการอ่าน	44
พัฒนาการการอ่านของเด็กวัยเตาะแตะ	49
ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ	54
รูปแบบการสอนภาษาที่ส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก	60
การส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก	65
การประเมินทักษะการอ่านเริ่มแรก	88
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านเริ่มแรก	93

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ **หน้า**

2 (ต่อ)

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยเตาะแตะ..... 101

ธรรมชาติของเด็กวัยเตาะแตะ..... 102

พัฒนาการของเด็กวัยเตาะแตะ..... 103

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กวัยเตาะแตะ..... 118

กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ..... 121

3 วิธีดำเนินการวิจัย..... 124

ระยะการศึกษาวิจัย..... 125

ตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ..... 130

ตอนที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ..... 138

ตอนที่ 3 การขยายผลรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ..... 142

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 145

การรายงานผลการพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ..... 145

ตอนที่ 1 ผลการสร้างรูปแบบ READเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ..... 145

ตอนที่ 2 ผลการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ..... 155

ตอนที่ 3 ผลการขยายผลรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ..... 162

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	165
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	165
ขอบเขตการวิจัย	165
วิธีดำเนินการวิจัย	165
สรุปผลการวิจัย	165
อภิปรายผลการวิจัย	165
ข้อเสนอแนะ	173
บรรณานุกรม	174
ภาคผนวก	186
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	187
ภาคผนวก ข แบบบันทึกการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ	191
ภาคผนวก ค ตัวอย่างคู่มือรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ	193
ภาคผนวก ง ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ	235
ผลการประเมินคุณภาพและรายละเอียดการปรับปรุงแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ	236
ผลการพิจารณาคัดเลือกหนังสือที่เหมาะสมใช้รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะโดยผู้เชี่ยวชาญ	242
ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ	245
ผลการประเมินความสอดคล้องของรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ	247
ภาคผนวก จ เครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ	249
ภาคผนวก ฉ ตัวอย่างขั้นตอนรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ	266

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ **หน้า**

ภาคผนวก (ต่อ)

ภาคผนวก ช ภาพการดำเนินการขยายผลรูปแบบ READเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ..... 265

ประวัติย่อผู้วิจัย..... 279

บัญชีตาราง

ตาราง **หน้า**

1 ขั้นตอนการศึกษาและพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ 126
2 การสังเคราะห์ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะของนักการศึกษา..... 147
3 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรก ครั้งที่ 1-5..... 159
4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะการอ่านเริ่มแรกระหว่างครั้งที่สังเกต..... 161
5 ระดับความเหมาะสมของรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะตามความคิดเห็นของครูปฐมวัย..... 162

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ **หน้า**

1 กรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก ของเด็กวัยเตาะแตะ..... 10

2 ขั้นตอนการศึกษาและพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก..... 125

3 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัย เตาะแตะ..... 133

4 ลำดับขั้นตอนการสร้างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก ของเด็กวัยเตาะแตะ..... 138

5 ความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับโครงร่างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะ การอ่านเริ่มแรก..... 144

6 ความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับโครงร่างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน เริ่มแรก 154

7 ความสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยทักษะการอ่านเริ่มแรกของแต่ละด้านกับครั้งที่สังเกต 160

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

เด็กปฐมวัยอายุแรกเกิดถึง 5 ปี เป็นวัยที่มีการเรียนรู้มากที่สุดในวงจรชีวิตมนุษย์ (วันเพ็ญ บุญประกอบ. 2542: 2) เด็กวัยนี้ควรได้รับการส่งเสริมอย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาสู่ความงอกงามของชีวิต ส่งผลให้ประเทศไทยมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545-2559 ที่มุ่งหมายให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: บทสรุป) ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัยอายุ 0- 5 ปี ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559 มีเป้าหมายให้เด็กอายุต่ำกว่า 3 ปีได้รับการส่งเสริมพัฒนาการเพราะเป็นการพัฒนามนุษย์อย่างยั่งยืนและนับเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาศักยภาพสมอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550: 7)

เด็กอายุ 1-3 ปี หรือที่เรียกว่าวัยเตาะแตะ (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2550: 2) เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสติปัญญามาก เริ่มเรียนรู้ รับรู้ หัดใช้เหตุผล อยากรู้อยากเห็น ช่างซักถาม (Question Age) มีคลังคำศัพท์มากขึ้นและเริ่มเห็นความหมายของเสียงที่เลียนแบบ (True Speech) เข้าใจภาษาและใช้ภาษาได้อย่างอัตโนมัติเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ (Sowers. 2000: 143; เพ็ญพิไล ฤทธาคณานนท์. 2549: 99; ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2549: 205) นอกจากในวัยนี้จะมีพัฒนาการด้านการฟังและพูดที่พัฒนาอย่างรวดเร็วแล้ว พัฒนาการทางการอ่านก็จะปรากฏให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นด้วย นับเป็นช่วงสำคัญก่อนที่เด็กจะอ่านออกเขียนได้ พัฒนาการการอ่านในช่วงนี้จึงส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนอ่านเขียนอย่างเป็นทางการและส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านซึ่งจะติดตัวไปจนโตเป็นผู้ใหญ่ (Gunning. 1990: 48-49; ฟ็อกซ์. 2553: 88-89)

การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาในเด็กปฐมวัยเป็นเรื่องสำคัญเพราะภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อความหมาย และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน (Krauss. 1996: 16) นอกจากการฟังและการพูดที่เด็กเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดแล้ว การอ่านถือเป็นทักษะที่เด็กปฐมวัยต้องได้รับการพัฒนา เป็นหัวใจของการพัฒนาทักษะภาษาและเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างเสริมสติปัญญาของคนไทยสู่การพัฒนาศักยภาพชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550: 2,25; บันลือ พฤกษะวัน. 2532: 7) เพราะการอ่านช่วยกระตุ้นการเติบโตของสมอง หากเด็กมีประสบการณ์การอ่านตั้งแต่แรกเกิด เด็กจะมีพัฒนาการการอ่านดีขึ้นและมีการพัฒนาคำศัพท์มากขึ้น ประสบความสำเร็จในการเรียนในโรงเรียนและพัฒนาทักษะการคิดอย่างกว้างขวาง (อารี สัณหฉวี. 2543: 3; พรพิไล เลิศวิชาและอัครภูมิ จารุภากร. 2550: 22) สิ่งที่เด็กได้รับจากการอ่านหนังสือจะผ่านเข้าสู่กระบวนการความคิดของเด็กแล้วเก็บเป็นประสบการณ์ในการนำมาวิเคราะห์เรื่อง หรือนำมาใช้กับสถานการณ์ต่างๆ ทำให้เด็กรู้คุณค่าของหนังสือและเกิดประสบการณ์สุนทรียะ (กองบรรณาธิการรักลูก. 2551: 172)

จากการสำรวจสถานการณ์ศูนย์เด็กเล็กทุกสังกัดทั่วประเทศของสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2552 พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนอายุ 2-5 ปีที่อยู่ในศูนย์เด็กเล็กมีพัฒนาการเติบโตล่าช้ามากที่สุดในด้านภาษา (สำนักสถิติแห่งชาติ. 2554: online) และการสำรวจด้านการอ่านหนังสือของคนไทย พ.ศ. 2551 พบว่าคนไทยอายุ 6 ปีขึ้นไปมีอัตราการอ่านหนังสือต่ำกว่าที่สำรวจไว้เดิมเมื่อพ.ศ. 2548 เด็กปฐมวัยมีผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟังหรืออ่านหนังสือเองร้อยละ 36 คิดเป็นสัดส่วน 1 ใน 3 ของเด็กปฐมวัยทั่วประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2552: 1-3) จากผลการสำรวจดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า เด็กไทยมีประสบการณ์การอ่านน้อย เมื่อเด็กไม่ได้รับการปูพื้นฐานในการเรียนการอ่านที่ดีมาก่อนเข้าโรงเรียนทำให้เกิดอุปสรรคในการเรียนอ่านที่ถือเป็นทักษะสำคัญที่ต้องใช้ในการเรียน (กรองแก้ว ฉายสภาวธรรม. มปป. 16-17) และยังส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของเด็กที่ติดตัวไปจนเป็นผู้ใหญ่ด้วย จากประสบการณ์ของผู้วิจัยในการทำงานกับเด็กวัยเตาะแตะในสถานพัฒนาเด็กพบว่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัวที่ให้ดูโทรทัศน์ตั้งแต่เล็กมักมีพัฒนาการไม่สมวัยทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เช่น ไม่เข้าใจภาษา ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาพูดได้ ไม่สนใจสิ่งแวดล้อมและการเข้าสังคม กล้ามเนื้อมัดใหญ่และมัดเล็กใช้งานได้ไม่คล่องแคล่วและไม่ประสานสัมพันธ์กัน ในขณะที่เด็กวัยเตาะแตะที่ได้รับการเลี้ยงดูด้วยการอ่านหนังสือให้ฟัง จะมีสมาธิสนใจเรียนรู้สิ่งต่างๆดี มีพัฒนาการสมวัย ชอบการอ่านหนังสือและจากประสบการณ์ของผู้วิจัยในด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษา พบว่าเหตุที่เด็กระดับประถมศึกษาอ่านหนังสือไม่ออก ส่วนหนึ่งเกิดจากการไม่ชอบการอ่านหนังสือและไม่มีประสบการณ์การอ่านที่สนุกสนาน เมื่อเด็กได้รับการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชารักการอ่าน มีการบูรณาการการอ่าน ฟัง พูด เขียน ทำกิจกรรมการอ่านโดยเน้นประสบการณ์สุนทรียะ เด็กระดับประถมศึกษาที่อ่านหนังสือไม่ออกมีทัศนคติต่อการอ่านดีขึ้นและสามารถอ่านหนังสือได้ดีขึ้น เด็กระดับอนุบาลมีทัศนคติต่อการอ่านดี ชอบอ่านหนังสือ และมีความพร้อมต่อการเรียนอ่านในวัยถัดไป (จารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง. 2547 : 4-4; 2547: 15-18)

การส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก (Pre-reading Skills) จึงมีความสำคัญเพราะเป็นทักษะพื้นฐานของกระบวนการอ่าน เป็นการเตรียมพร้อมและเป็นเครื่องมือที่จะทำให้เด็กมีพื้นฐานการอ่านก่อนเข้าโรงเรียนและมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้ได้ง่ายเมื่อถึงเวลาเรียนอ่านเด็กที่ได้รับประสบการณ์ทักษะการอ่านเริ่มแรกมาตั้งแต่วัยทารกและวัยเตาะแตะจะมีพื้นฐานในการเรียนอ่านดีกว่าเด็กที่ไม่มีประสบการณ์มาก่อนซึ่งทำให้การเรียนเป็นไปง่ายขึ้นเพราะเด็กเข้าใจนัยยะของการอ่าน รู้ว่าภาพและอักษรมีความหมายซ่อนอยู่ (Sowers. 2000: 140) การปลูกฝังให้เด็กวัยเตาะแตะรักการอ่านและมีทักษะการอ่านจึงเป็นแนวทางช่วยแก้ไขปัญหาคนไทยไม่อ่านหนังสือและไม่รักการอ่านได้ (ปรีดา ปัญญาจันทร์. 2554 : สัมภาษณ์)

ทักษะการอ่านเริ่มแรก คือ ความสามารถเบื้องต้นที่เป็นพื้นฐานของกระบวนการอ่าน (Lantosca. 2011: online อ้างอิงจาก Rezel; & Cooter. 2008: 80) เด็กวัยเตาะแตะมีพัฒนาการการอ่านอยู่ในขั้นก่อนการอ่าน คือ เริ่มเรียนรู้ว่าหนังสือคืออะไร รู้จักการปฏิบัติต่อหนังสือ มีความสนใจ

ต่อภาพและความหมายของภาพ จำเรื่องที่เพิ่งฟังไปได้ เริ่มสนใจตัวอักษรและเสียงของอักษร สามารถจำอักษรและจำคำบางคำที่พบบ่อยๆได้ เริ่มทำท่าทางเสมือนว่าอ่านได้ มีความพยายามในการถอดรหัสแปลความทั้งภาพและอักษรที่มีอยู่ในหนังสือ การเรียนรู้การอ่านของเด็กเริ่มจากการเรียนรู้โดยดูตัวแบบที่ใกล้ชิด “การออกเสียงเมื่อเห็นภาพ” เป็นจุดเริ่มต้นของการอ่านที่มีผลต่อการอ่านในวัยต่อไป เด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการในขั้นแรกไม่เท่ากัน เด็กที่มีประสบการณ์ด้านการอ่านมากกว่าจะมีพัฒนาการในขั้นนี้ดีกว่า และเมื่อเด็กที่มีพัฒนาการการอ่านในขั้นนี้ดีจะมีความพร้อม มีความสนใจ และมีความสุขเมื่อเรียนการอ่านในโรงเรียน (Stewig; & Simpson. 1995: 180 – 182; บังอร พานทอง. 2541: 24-25 อ้างอิงจาก Cochrane; & others. 1984)

หลักการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกให้กับเด็ก คือการทำให้การอ่านเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน (Strommen.1997: 60) ได้ฟังผู้ใหญ่อ่าน พูดคุยและทำกิจกรรมต่อเนื่องจากหนังสือ (Sowers.2000: 146) ทำกิจกรรมที่มีการเชื่อมโยงการอ่านเข้ากับสิ่งที่เด็กคุ้นเคย สร้างประสบการณ์ที่เกี่ยวเนื่องกับสิ่งที่มีอยู่ในหนังสือ เพื่อให้เด็กเชื่อมโยงความหมายของสิ่งที่มีในหนังสือเข้ากับสิ่งที่มีอยู่จริงในชีวิต (Family Education Network. 2011: online) เด็กวัยนี้สามารถเข้าใจสัญลักษณ์ที่นอกเหนือจากภาษาพูดอันเป็นที่มาของการอ่านได้แล้ว การอ่านหนังสือและทำกิจกรรมต่อเนื่องจากหนังสือจะช่วยให้เซลสมองแตกกิ่งก้านออกมาเชื่อมต่อกันเป็นวงจร เก็บเป็นข้อมูลความทรงจำ เมื่อมีสัญญาณเดียวกันเข้ามาอีก สมองจะแปลความหมายได้ ถือเป็นพื้นฐานในการอ่าน (อุดม เพชรสังหาร. 2550: 13,26) พื้นฐานในการอ่านของเด็กเล็ก คือ การอ่านภาพเพราะภาษาเด็กคือภาษาภาพ เด็กจึงอ่านด้วยการอ่านภาพถือเป็นส่วนหนึ่งในทักษะการอ่าน (กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์. 2554: สัมภาษณ์) เมื่อฝึกฝนการอ่านภาพบ่อยๆเด็กจะมีความสามารถในการจำแนก แปลความหมายซึ่งถือเป็นฐานของทักษะการอ่าน (Evelyn. 2003: 22) ภาพในหนังสือช่วยเชื่อมโยงโลกความจริงและต่อยอดประสบการณ์ให้กับเด็ก ทำให้เด็กรู้ว่าภาพแทนสิ่งที่มีอยู่จริง และรู้ว่าการอ่านมีความสำคัญต่อชีวิต เกิดทักษะการอ่านนำสู่นิสัยการอ่านระยะยาว (Machado. 1995: 37-39) ทั้งยังมีความสอดคล้องกับการยกระดับมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กทุกแห่งตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ โดยเฉพาะด้านคุณภาพเด็กที่มุ่งหมายให้เด็กมีความสามารถในการอ่านเหมาะสมตามวัย ได้แก่ การสนใจ หยิบอ่านหรืออธิบายภาพในหนังสือ สามารถพลิกดู เปิดหน้าหนังสือได้อย่างถูกต้อง ท่องคำคล้องจอง และจำแนกความแตกต่างระหว่างตัวอักษรได้ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.2555: 29)

ด้วยสถานการณ์ปัญหาเด็กวัยเตาะแตะในประเทศไทยและความสำคัญของการส่งเสริมทักษะการอ่านของเด็กปฐมวัยดังกล่าว การพัฒนาเด็กในด้านทักษะการอ่านเริ่มแรกจึงจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ก่อน 3 ปีซึ่งเป็นวัยที่สมองเติบโตรวดเร็วและมีพัฒนาการทางภาษารวดเร็วกว่าวัยอื่น ทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งที่ร่วมขับเคลื่อนนโยบายของประเทศในการส่งเสริมการอ่านเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ตามที่รัฐบาลกำหนดให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติและกำหนดให้ปี 2552-2561 เป็นทศวรรษแห่งการอ่านของประเทศไทย โดยมียุทธศาสตร์ 3 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาคนไทยให้มีความสามารถในด้านการอ่าน การพัฒนาคนไทยให้มีนิสัยรักการอ่าน และการสร้างบรรยากาศและ

สิ่งแวดล้อมในการส่งเสริมการอ่าน ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ โดยมีกระบวนการจัดกิจกรรม 4 ขั้น ได้แก่

ขั้นที่ 1 ขั้นการอ่าน (Reading=R) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กมีประสบการณ์การอ่านทั้งกิจกรรมที่ครูอ่านให้ฟังและการมีประสบการณ์ในการอ่านด้วยตนเอง เพื่อให้เด็กมีพื้นฐานกระบวนการอ่าน รู้จักหนังสือ รักหนังสือ และรู้จักวิธีการใช้หนังสือ

ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความเข้าใจ (Expanding=E) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กขยายความเข้าใจด้วยการสนทนาและเชื่อมโยงเรื่องราวในหนังสือกับประสบการณ์ของเด็ก เพื่อให้เด็กมีพื้นฐานกระบวนการอ่าน มีความเข้าใจเรื่อง เข้าใจความหมายของคำศัพท์ เห็นคุณค่าของเรื่องที่อ่านว่ามีความหมายต่อตนเอง รู้จักวิธีการใช้หนังสือ รู้สึกรักหนังสือและมีความผูกพันกับหนังสือ

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง (Activity=A) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กทำกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่าน เพื่อให้เด็กมีความเข้าใจเรื่อง เข้าใจความหมายของคำศัพท์อย่างเป็นรูปธรรม และเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่มีอยู่หนังสือกับสิ่งที่มีอยู่ในชีวิตจริง

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงผลงาน (Display=D) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กนำผลงานที่ทำในขั้นกิจกรรมมานำเสนอหน้าชั้นเรียนและจัดแสดงควบคู่กับหนังสือ

ผู้วิจัยเชื่อว่ารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะสามารถใช้เป็นแนวทางหนึ่งที่ครูและผู้ปกครองสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมทักษะที่เป็นพื้นฐานกระบวนการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัยได้

คำถามการวิจัย

การใช้รูปแบบ READ ที่สามารถส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะมีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อสร้างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ
3. เพื่อขยายผลรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก (Pre-Reading Skills) เป็นทางเลือกรูปแบบหนึ่งที่ครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสามารถเลือกนำไปใช้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะโดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ต้องทดลองกับเด็กและเก็บข้อมูลจากครู ประชากรจึงประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ

1. เด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี ในสถานพัฒนาเด็ก บ้านรักเนอร์สเซอรี่สคูล อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2556

2. ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติงานสอนอยู่ในชั้นเรียนของเด็กที่มีอายุระหว่าง 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี ของสถานพัฒนาเด็กเอกชน สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชลบุรี และโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ปีการศึกษา 2556

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะการสร้างรูปแบบ READ คือ เด็กอายุ 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี ในสถานพัฒนาเด็กบ้านรักเนอร์สเซอรี่สคูล อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะการศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบ READ คือ เด็กอายุ 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี โดยแบ่งเป็น

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานำร่องทดลองใช้ครั้งที่1 คือเด็กอายุ 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี ในสถานพัฒนาเด็กบ้านรักเนอร์สเซอรี่สคูล อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จำนวน 10 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานำร่องทดลองใช้ครั้งที่ 2 คือเด็กอายุ 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี ในสถานพัฒนาเด็กบ้านรักเนอร์สเซอรี่สคูล อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จำนวน 10 คน

2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง คือ เด็กอายุ 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี ในสถานพัฒนาเด็กบ้านรักเนอร์สเซอรี่สคูล อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 1-2 ปีการศึกษา 2556 ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จำนวน 15 คน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะขยายผลรูปแบบ READ คือ ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติงานสอนอยู่ในชั้นเรียนของเด็กที่มีอายุระหว่าง 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชลบุรี และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ปีการศึกษา 2556 โดยเป็นผู้สมัครใจนำรูปแบบ READ ไปทดลองใช้

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ระยะที่ 1 การสร้างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ใช้เวลาประมาณ 1 ปี (ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ถึง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555) ระยะที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ใช้เวลาประมาณ 1 ปี (ภาคเรียนที่ 1 - 2 ปีการศึกษา 2556) ระยะที่ 3 ขยายผลรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ใช้เวลาประมาณ 2 เดือน (ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556) รวมระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ประมาณ 2 ปี 6 เดือน จึงแล้วเสร็จทุกขั้นตอน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบ READ
2. ตัวแปรตาม คือ ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
   1.1 คู่มือรูปแบบ READ
   1.2 แผนการจัดกิจกรรมรูปแบบ READ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
   2.1 แบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ
   2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่ใช้รูปแบบ READ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนารูปแบบ หมายถึง กระบวนการสร้างและปรับปรุงรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การสร้างรูปแบบ หมายถึง การสังเคราะห์รูปแบบ READ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรม ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรม แบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ หนังสือภาพสำหรับเด็กที่ประกอบการใช้รูปแบบ โดยมีทดลองนำร่องและปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริง เกณฑ์การสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรม คือ ผู้เชี่ยวชาญประเมินว่ารูปแบบ READ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

1.2 การทดสอบประสิทธิภาพรูปแบบหมายถึง การนำรูปแบบ READ ไปทดลองใช้กับเด็กที่มีอายุระหว่าง 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี เกณฑ์การทดสอบประสิทธิภาพรูปแบบการจัดกิจกรรม คือ เด็กมีทักษะการอ่านเริ่มแรกเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ

1.3 การขยายผลรูปแบบ หมายถึง การนำรูปแบบ READไปให้ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติงานสอนอยู่ในชั้นเรียนของเด็กที่มีอายุระหว่าง 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี ทดลองใช้ เกณฑ์การขยายผลรูปแบบ คือ ครูปฐมวัยประเมินว่ารูปแบบ READ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้จัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

2. รูปแบบ READ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมซึ่งนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ในสถานพัฒนาเด็ก เพื่อให้เด็กวัยเตาะแตะมีทักษะการอ่านเริ่มแรก ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นการอ่าน (Reading=R) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กมีประสบการณ์การอ่านทั้งกิจกรรมที่ครูอ่านให้ฟังและการมีประสบการณ์ในการอ่านด้วยตนเองเพื่อให้เด็กเพื่อให้เด็กพื้นฐานกระบวนการอ่าน รู้จักหนังสือ รักหนังสือ และรู้จักวิธีการใช้หนังสือ ด้วยวิธีการอ่าน 3 วิธี ได้แก่ การอ่านให้ฟัง การอ่านร่วมกับครู และการอ่านโดยใช้ภาษาของตนเอง

2.2 ขั้นขยายความเข้าใจ (Expanding=E) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กขยายความเข้าใจด้วยการสนทนาและเชื่อมโยงเรื่องราวในหนังสือกับประสบการณ์ของเด็ก เพื่อให้เด็กมีพื้นฐานกระบวนการอ่าน มีความเข้าใจเรื่อง เข้าใจความหมายของคำศัพท์ เห็นคุณค่าของเรื่องที่อ่านว่ามีความหมายต่อตนเองรู้จักวิธีการใช้หนังสือ รู้สึกรักหนังสือและมีความผูกพันกับหนังสือ ครูสนทนาเกี่ยวกับหนังสือและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของเด็ก สนทนาเกี่ยวกับตัวละคร (characters) โครงเรื่อง (plot) สถานที่และเวลาของเรื่อง (setting) แก่นสาระของเรื่อง (theme) ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นความรู้สึกเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของเด็กกับเรื่องที่อ่าน โดยใช้คำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด

2.3 ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง (Activity=A) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กทำกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่านเพื่อให้เด็กมีความเข้าใจเรื่องเข้าใจความหมายของคำศัพท์อย่างเป็นรูปธรรม และเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่มีอยู่หนังสือกับสิ่งที่มีอยู่ในชีวิตจริง ครูส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ทั้งกิจกรรมที่ครูเป็นผู้นำ และกิจกรรมที่ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ให้เด็กปฏิบัติเองโดยอิสระ ได้แก่ การวาด การระบายสี การปั้น การประดิษฐ์ และศิลปะจัดวาง

2.4 ขั้นแสดงผลงาน (Display=D) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กนำผลงานที่ทำในขั้นกิจกรรมต่อเนื่องมานำเสนอหน้าชั้นเรียนและจัดแสดงควบคู่กับหนังสือ ครูส่งเสริมให้เด็กนำผลงานมาเสนอหน้าชั้นเรียนและจัดแสดงควบคู่กับหนังสือโดยพิจารณาจากความสนใจของเด็ก

3. **ทักษะการอ่านเริ่มแรก** หมายถึง พฤติกรรมเบื้องต้นที่เป็นพื้นฐานของกระบวนการอ่าน ได้แก่

3.1 ด้านการรู้จักหนังสือ (Know Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กมีความคุ้นเคยกับหนังสือและรู้ว่าหนังสือมีไว้สำหรับอ่าน ได้แก่ รู้จักชื่ออักษร(แม้จะเรียกไม่ถูก) รู้ว่าคำสามารถอ่านได้ รู้จักถามว่าตัวหนังสือที่เห็นอ่านว่าอย่างไร รู้จักอ่านคำที่ปรากฏคู่กับภาพ รู้จักตำแหน่งของชื่อหนังสือ รู้จักหน้าปกหนังสือ รู้จักด้านหน้าและด้านหลังของหนังสือ รู้จักด้านบนและด้านล่างของหนังสือ

3.2 ด้านการรักหนังสือ (Love Books) หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกว่าเด็กเห็นความสำคัญของหนังสือและชอบหนังสือ ได้แก่ รู้จักหยิบหนังสือมาเปิดดู มีสมาธิจดจ่อขณะเปิดดูหนังสือ ตั้งใจฟังเมื่อผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟัง รู้จักอ่านตามรูปภาพที่เห็นในหนังสือ แสดงความต้องการอยากอ่านเอง มีหนังสือที่ชอบ มีช่วงเวลาการอ่านเป็นกิจวัตร และปฏิบัติต่อหนังสืออย่างถูกต้อง

3.3 ด้านการใช้หนังสือ (Use Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กรู้วิธีการใช้หนังสือ ได้แก่ ถือหนังสือถูกทิศทาง เลียนแบบท่าทางการถือหนังสือของผู้ใหญ่รู้ว่าการอ่านต้องอ่านจากซ้ายไปขวา รู้ว่าการอ่านต้องอ่านจากหน้าไปหลัง ทำเสียงคล้ายอ่านขณะเปิดดูหนังสือชี้ที่ตัวอักษรหรือภาพไปด้วยขณะอ่าน รู้จักเก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จแล้ว และรู้จักเปิดหนังสืออย่างระมัดระวัง

3.4 ด้านความเข้าใจ (Understand in Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กเข้าใจเรื่องราวในหนังสือ ได้แก่ เมื่อเปิดดูหนังสือสามารถพูดใกล้เคียงกับเรื่องหรือพูดตามที่จำได้ เติมคำหรือวลีในตอนถัดไป เล่าโครงเรื่องหรือเหตุการณ์จากเรื่องที่ฟัง บอกชื่อตัวละครในเรื่อง บอกฉากของเรื่อง บอกตอนจบของเรื่อง บอกความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง และตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังได้

3.5 ด้านการแสวงหา (Look for Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความต้องการในการเรียนรู้เพิ่มเติมจากเดิม ได้แก่ อยากมีหนังสือเป็นของตนเอง กระตือรือร้นเมื่อผู้ใหญ่แนะนำหนังสือเล่มใหม่ สนใจหยิบหนังสือใหม่มาเปิดดู สนใจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ สนใจ

มองหรืออ่านสิ่งต่าง ๆรอบตัว ใช้คำศัพท์ใหม่เพิ่มขึ้นหลังจากการฟังการอ่านหนังสือพูดเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองกับหนังสือ และสนใจการมีประสบการณ์เหมือนในหนังสือ

4. **เด็กวัยเตาะแตะ** หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปีในสถานพัฒนาเด็ก สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2556

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบและแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบเป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ รวมทั้งศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านเริ่มแรกเพื่อใช้ในการกำหนดทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและภาษาของเพียเจต์ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของไวก็อตสกี ทฤษฎีพัฒนาการของเด็กวัยเตาะแตะการสอนภาษาแบบองค์รวมของกู๊ดแมน ทฤษฎีพัฒนาการการอ่านของโคเครน ทฤษฎีการวางเงื่อนไขการกระทำของสกินเนอร์ สรุปเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

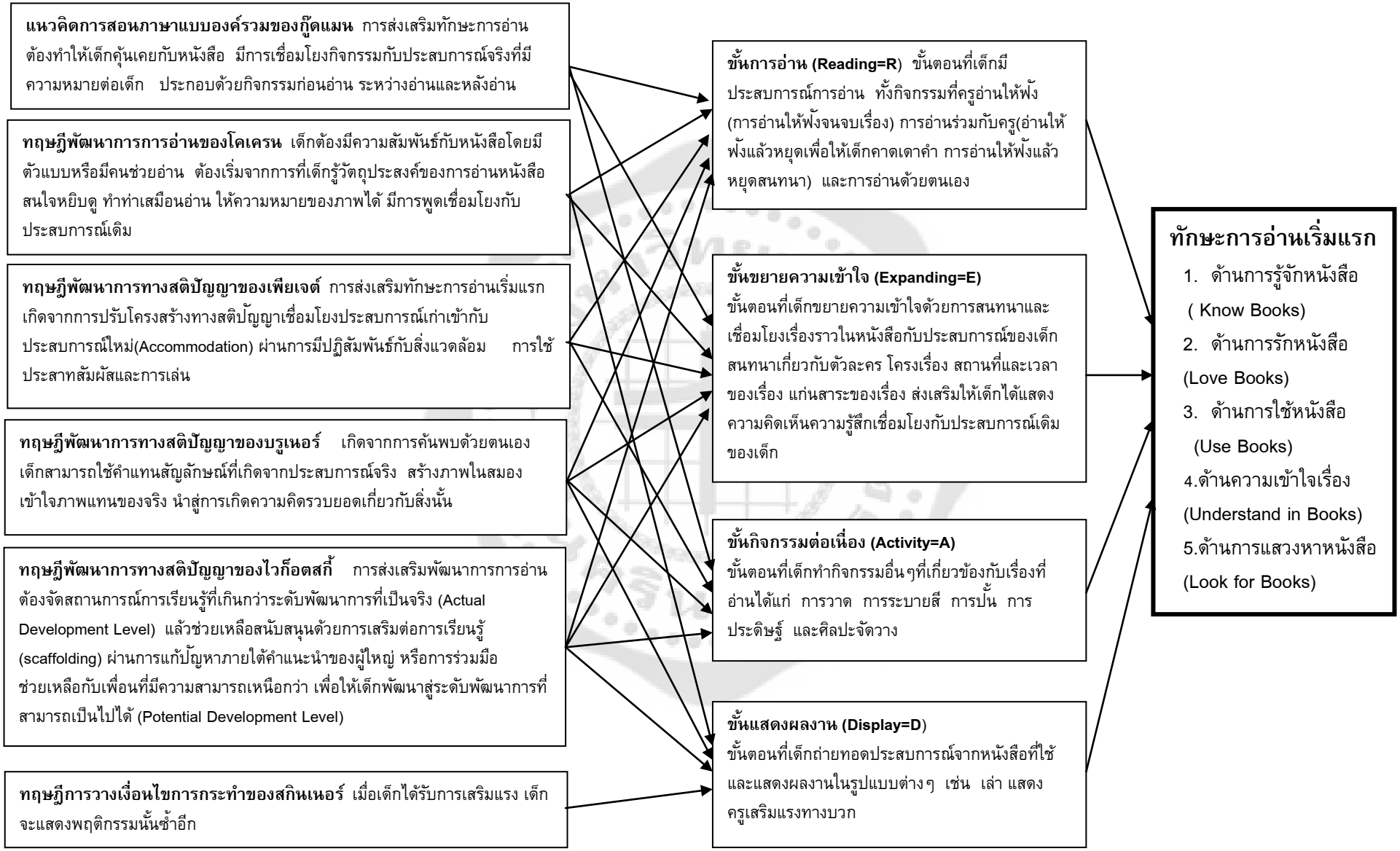

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

สมมติฐานการวิจัย

เด็กวัยเตาะแตะที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ มีทักษะการอ่านเริ่มแรกเพิ่มขึ้น

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ
    1.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget's Cognitive Development Theory)
    1.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ (Bruner's Theory of Discovery Learning)
    1.3 ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของไวก็อตสกี้ (Vygotsky's Sociocultural Theory)
    1.4 ทฤษฎีวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ (Skinner's Operant Conditioning Theory)
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านเริ่มแรก
    2.1 ความหมายของทักษะการอ่านเริ่มแรก
    2.2 ความสำคัญของทักษะการอ่านเริ่มแรก
    2.3 องค์ประกอบของการอ่าน
    2.4 ทฤษฎีการอ่าน
    2.5 พัฒนาการการอ่านของเด็กวัยเตาะแตะ
    2.6 ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ
    2.7 รูปแบบการสอนภาษาที่ส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก
    2.8 การส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก
    2.9 การประเมินทักษะการอ่านเริ่มแรก
    2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านเริ่มแรก
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยเตาะแตะ
    3.1 ธรรมชาติของเด็กวัยเตาะแตะ
    3.2 พัฒนาการของเด็กวัยเตาะแตะ
4. กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ

ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

1.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget's Cognitive Development Theory) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์กล่าวถึงหลักพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย แนวคิดพื้นฐานเชื่อว่าเด็กไม่ได้เกิดมาพร้อมความรู้และความคิด เด็กเรียนรู้โลกภายนอกรอบตัวและพัฒนาความคิดไปตามลำดับขั้นตอน การเจริญเติบโตทางความคิดพัฒนาไปพร้อมกับพัฒนาด้านร่างกายในด้านต่าง ๆ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2553: 53) มีผู้กล่าวถึงทฤษฎีของเพียเจต์ไว้ดังต่อไปนี้ หลักการของทฤษฎี

หลักการของทฤษฎี กล่าวถึงทฤษฎีการรู้คิดของมนุษย์ที่ดำรงชีวิตอยู่ด้วยการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยกระบวนการต่าง ๆ นักการศึกษาของประเทศไทยกล่าวถึงหลักการทฤษฎีของเพียเจต์ไว้ดังนี้

อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย (2541: 43) สรุปขั้นของพัฒนาการของเพียเจต์ ไว้ว่า เด็กวัย 2- 3 ปี มีพัฒนาการอยู่ในขั้น Pre-Operational Thought เด็กวัยนี้เริ่มเข้าใจความคงตัวของสสาร เริ่มมองของหลายสิ่งมากกว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเวลาเดียวกัน ยังไม่สามารถคิดย้อนกลับได้ ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเต็มที่ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

1. ระยะ Pre-conceptual thought อายุ 2-4 ปี เด็กมีแนวคิดเรื่องต่าง ๆมากขึ้นแต่ยังไม่สมบูรณ์และไม่มีเหตุผล สามารถใช้ภาษาได้แต่ยังเป็นภาที่เกี่ยวข้องกับตนเองเป็นส่วนใหญ่ ชอบเล่นสมมุติ ชอบใช้สัญลักษณ์ ความคิดความเข้าใจขึ้นอยู่กับการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ ยังไม่เข้าใจเรื่องความคงตัวของวัตถุ สิ่งของ

2. ระยะ Intuitive thought อายุ 4-7 ปี เด็กมีความคิดมีเหตุมีผลมากขึ้น แต่เป็นลักษณะของการรับรู้มากกว่าความเข้าใจ เด็กมีปฏิกิริยาสนใจสิ่งแวดล้อมมากกว่า สนใจอยากรู้อยากเห็น มีพฤติกรรมช่างซักถามมากขึ้น ในแต่ละขั้นของพัฒนาการเด็กจะพัฒนาโครงสร้างของความคิดการเรียนรู้และการรับรู้เรียกว่า Schema หรือรูปแบบของพฤติกรรมที่บุคคลใช้ในการคิดและแสดงออกโดยใช้หลักการของพัฒนาการด้านการรับรู้ คือ เด็กจะเรียนรู้ภาษาโดยรับรู้ข้อมูลใหม่ (Assimilation)และปรับเปลี่ยนแนวคิดในการรับรู้ข้อมูลใหม่ (Accommodation) โดยผ่านการจัดระบบ ปรับตัว และรักษาความสมดุล

สกีมมา (Schema) เป็นกระบวนการของพฤติกรรมซึ่งเป็นผลมาจากโครงสร้างทางชีววิทยา เช่น ระบบย่อยอาหาร หรือบางอย่างก็เกิดขึ้นง่าย ๆ เช่น การดูดของเด็กเมื่อได้รับการกระตุ้นที่ปาก สกีมมาแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ สกีมมาที่เกิดจากความรู้สึกของอวัยวะเคลื่อนไหว (Sensorimotor Schema) ได้แก่ สกีมมาเบื้องต้นที่เกี่ยวกับการสัมผัสและการเคลื่อนไหวอย่างง่าย ๆ สกีมมาเกิดจากระบวนการคิดเข้าใจ (Cognitive Schema) ที่มีความซับซ้อนมากขึ้นจากสกีมมาใน

ชั้นแรกเกิดการผ่านกระบวนการ Internalization ในสมองเพื่อตีความโดยนำประสบการณ์เก่ามาประยุกต์กับสภาวการณ์ใหม่ทำให้เกิดความเข้าใจของสิ่งต่าง ๆที่กว้างขวางขึ้น

การปรับตัว (Adaptation) มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ด้วยการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม (Adaption) อาศัยกระบวนการ 2 ชนิด คือ การซึมซับประสบการณ์ (Assimilation) เกิดขึ้นเมื่อได้พบประสบการณ์ใหม่และให้ประสบการณ์เก่ามีอยู่รับประสบการณ์ใหม่ หรืออาจเรียกว่ากระบวนการที่มนุษย์ซึมซับสิ่งแวดล้อมตามความสามารถในการรับรู้ เช่น การย่อยอาหารที่มีลักษณะเหมาะสมต่อการดูดซึมเข้าสู่ร่างกาย อีกชนิดหนึ่งคือการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) คือ กระบวนการในการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นในตัวของสิ่งมีชีวิตเพื่อให้สามารถอยู่ในสภาพการณ์นั้นได้ การปรับโครงสร้างสติปัญญา คือ การที่มนุษย์เราจะต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ กระบวนการซึมซับประสบการณ์กับการปรับโครงสร้างสติปัญญามักเกิดขึ้นพร้อมกันเป็นส่วนมาก มีบางครั้งที่คนซึมซับประสบการณ์แต่ไม่ได้มีการปรับโครงสร้าง แต่เมื่อเกิดการปรับโครงสร้างสติปัญญาขึ้นเมื่อใดจะเกิดการซึมซับประสบการณ์ก่อนเสมอ กระบวนการทั้งสองนำมาซึ่งความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมของมนุษย์

การสมดุล (Equilibration) เป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่เด็กเกิดการพัฒนาความคิดความเข้าใจขึ้นนั้นเพราะเด็กพยายามที่จะทำในสิ่งที่เขาถูกฝึกฝนมา เช่น การกินข้าวของเด็กซึ่งต้องใช้ช้อนตัก เด็กจะใช้ประสบการณ์เก่าในการใช้ช้อนตักของเล่นมาใช้กับประสบการณ์ใหม่คือการตักอาหาร การที่เด็กใช้ความสามารถเดิมที่มีอยู่มาปรับเข้ากับประสบการณ์ใหม่ เพื่อให้เกิดความสมดุลขึ้นระหว่างประสบการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นกับการรับรู้ของเด็กนี้เราเรียกว่า กระบวนการปรากฏการณ์สมดุล (Equilibration) จึงสามารถสรุปได้ว่า เด็กซึมซับประสบการณ์ (Assimilation)แล้วเก็บสะสมเป็นประสบการณ์เก่า เมื่อมีประสบการณ์ใหม่เด็กก็ปรับประสบการณ์เก่าให้เข้ากับประสบการณ์ใหม่ (Accommodation) ซึ่งเรียกว่ากระบวนการปรับตัว (Adaptation) และเกิดการปรับตัวเพื่อให้เกิดการสมดุลระหว่างประสบการณ์ใหม่กับการรับรู้ของเด็ก (Equilibration) (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2553: 38-39; ประณต เค้าฉิม. 2549: 68) การเรียนรู้ภาษาเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา สังคมและอารมณ์ของเด็กปฐมวัย มีผู้กล่าวถึงการเรียนรู้ภาษาตามทฤษฎีของเพียเจต์ไว้ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 5) กล่าวว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการสอนภาษา ไม่ว่าจะเป็นการฟังพูดอ่านเขียน เด็กจะเรียนรู้จากกิจกรรมโดยการเคลื่อนไหวของตนเองจากการได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมและสร้างองค์ความรู้ขึ้นภายในตน กระบวนการเรียนรู้มิใช่เกิดจากการรับเข้า (Passive) แต่เพียงอย่างเดียว เด็กจะเป็นผู้กระทำ เรียนรู้ (Active) ในการคิดด้วยตนเอง การเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมผ่านการเล่น จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาจากกิจกรรมที่ทำร่วมกันและเป็นรายบุคคล

ทอมสัน (2546: 31) กล่าวว่า เด็ก 2 ปีแรกเป็นช่วงของระบบประสาทการรับรู้และกล้ามเนื้อเคลื่อนไหว (sensory-motor) และช่วงปีที่ 3-5 เป็นช่วงของสัญลักษณ์ตัวแทน สอดคล้องกับภาพวาดของเด็กนิทานและเทพนิยายที่มีต่อเด็ก เด็ก 3 ขวบสามารถเข้าสู่โลกของตรรกะได้และ

เชื่อมโยงความคิดได้ด้วยจินตนาการ เด็กกำลังเริ่มนำโลกเข้ามาสู่แบบแผนทางความคิด การเรียนรู้ของเด็กทุกคนจะเป็นไปตามช่วงอายุหรือขั้นตอนดังกล่าว เด็กจะไม่สามารถเรียนรู้ข้ามขั้นตอนหรือเรียนรู้สิ่งที่อยู่ในขั้นตอนที่สูงกว่าได้ หากยังไม่ถึงช่วงวัยของขั้นตอนนั้น ๆ การมีส่วนร่วมของเด็กเป็นหัวใจสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ เนื่องจากความรู้ไม่อาจส่งผ่านโดยการพูดคุยหรือนั่งฟังเพียงอย่างเดียว แต่เด็กจะต้องกระตือรือร้น ตื่นตัว มีส่วนร่วมและเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง การสร้างสิ่งแวดล้อมที่จะช่วงกระตุ้นการเรียนรู้ในโรงเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือสำรวจ ค้นหา สัมผัส ทดลอง ตั้งคำถาม และค้นหาคำตอบด้วยตนเองผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูจัดขึ้นและแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ นอกจากนี้ครูยังต้องทำหน้าที่ในการประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กด้วยว่า แต่ละคนแสดงออกได้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะหรือไม่ หากพบว่าเด็กคนใดมีปัญหาครูต้องหาทางช่วยเหลือต่อไป

กัลยา นาคเพ็ชร์ และคนอื่นๆ (2548: 51-52,58-59) กล่าวถึงทฤษฎีของเพียเจต์ว่า เป็นทฤษฎีที่ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์และความคิดตามแบบนักปรัชญา เด็กไม่ได้เกิดมาพร้อมความรู้และความคิด แต่เด็กเรียนรู้จากโลกภายนอกและพัฒนาไปตามลำดับขั้นตอน สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญคือการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิด ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเด็กเล็กๆ กลุ่มหนึ่งสามารถใช้แทนเด็กทั่วโลกได้ พัฒนาการเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้ว ไม่คงที่และมีวิวัฒนาการ ลักษณะสำคัญ 2 ประการในทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์คือ 1)การเจริญเติบโตทางร่างกายเป็นตัวการที่นำสู่พัฒนาการทางสมองโดยที่กระบวนการของสมองนั้นมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางอวัยวะ 2) ประสบการณ์เป็นตัวการหนึ่งที่มีผลต่อพัฒนาการคือ บุคลิกลักษณะของบุคคลเกิดจากการที่บุคคลรู้จักแยกแยะประสบการณ์ของตนเอง โครงสร้างความคิดความเข้าใจจึงเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการรวมกันของประสบการณ์ทางกาย องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านความคิดความเข้าใจ พัฒนาการทางสติปัญญา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ 1)วุฒิภาวะ (Maturation) หมายถึง วุฒิภาวะทางระบบประสาท 2) ประสบการณ์ทางกาย (Physical-experience) หมายถึง ประสบการณ์ทางกายที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 3)การถ่ายทอดทางสังคม (Social Transmission) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาแก่เด็กที่มีผลต่อประสบการณ์ส่วนตัวของเด็ก 4) หลักการภาวะสมดุล (Equilibration) หมายถึง การปรับตัวทางสติปัญญาของบุคคลที่จะพยายามหาสมดุลระหว่างตัวเด็กกับสิ่งแวดล้อมโดยใช้กระบวนการปรับตัว 2 อย่างที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ คือ การดูดซึมเข้าสู่โครงสร้าง (Adaptation) คือ กระบวนการหรือวิธีการที่บุคคลรับข้อมูลหรือสิ่งที่ได้รับรู้ใหม่เข้าไปผสมผสานกับความรู้เดิม เด็กเคยบีบของเล่นแล้วมีเสียงต่อมาเด็กก็จะบีบของเล่นเพราะคิดว่าจะมีเสียงอีกและการปรับโครงสร้างความคิด (Accommodation) คือกระบวนการหรือวิธีการที่บุคคลปรับโครงสร้างความคิดใหม่ เพื่อให้สามารถรับข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่ที่แตกต่างจากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ เช่นเด็กเคยดูดนมจากเต้านมของแม่ ต่อมาใช้ขวดนม เด็กต้องปรับโครงสร้างความคิดใหม่เพราะขวดนมและจุกนมแตกต่างจากเต้านมของแม่ เด็กวัย 2-3 ปี อยู่ในขั้นคิดก่อนปฏิบัติการ (Preoperational Stage) เด็กมีพัฒนาการทางความคิดอยู่ในการนำความรู้ความจำในอดีต เริ่มมีความคิดเกี่ยวกับการกระทำ เริ่มมีการคิด

สลับซับซ้อนและความคิดนั้นคำนึงถึงวิธีการดำรงชีวิตในสังคมที่อยู่ด้วย และมีพัฒนาการอยู่ในช่วงขั้นย่อยที่ 1 คือ ขั้นคิดก่อนมีมโนทัศน์ เป็นขั้นหัวเลี้ยวหัวต่อของการที่เด็กจะเปลี่ยนจากการแสดงท่าทางมาเป็นการใช้ภาษาแทน ภาษาที่เด็กพูดเป็นคำซ้ำและเกี่ยวข้องกับตนเอง ยังไม่สามารถแยกตนเองออกจากสิ่งแวดล้อมได้ เด็กจะมีลักษณะเปรียบเทียบทุกอย่างให้เข้ากับการกระทำของมนุษย์ เช่น เห็นน้ำร้อนเดือดก็เรียกว่าน้ำไอ (ไอเหมือนคน) การใช้ภาษาของเสียงจำกัดอยู่ที่การใช้คำคำเดียว แทนความหมายหลายๆความหมาย เริ่มใช้เหตุผลบ้าง แต่เป็นเหตุผลที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ ระยะนี้เด็กใช้ภาษามาก โดยใช้ในรูปแบบต่างๆคือ การใช้ภาษาเป็นเครื่องมือของการคิดหยั่งรู้ (Initiative Thought) เพื่อแสดงความคิดเห็นของตน การใช้ภาษาเป็นศูนย์กลางของการติดต่อของตัวเอง (Egocentrism Communication) เช่น เด็กชอบทะเลาะกันเพื่อแสดงความคิดว่าตนเองถูก การใช้ภาษาเป็นเครื่องมือของการติดต่อทางสังคม (Social Communication) ทำให้เด็กเข้าใจสิ่งแวดล้อมภายนอกและพยายามปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมภายนอก

ภิญญดาพัชญ์ เพ็ชรรัตน์ (2549: 27; อ้างอิงจาก Piaget. 1986) กล่าวว่า เด็กไม่ได้เกิดมาพร้อมความรู้และความคิด เด็กเรียนรู้โลกรอบตัวและพัฒนาความคิดไปตามลำดับขั้นความเจริญเติบโตทางความคิดพัฒนาไปพร้อมกับพัฒนาการทางกาย ดังนั้นภาษาที่เด็กใช้เป็นการแสดงถึงระดับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก

ประณต เค้าฉิม (2549 : 68) กล่าวว่า ทฤษฎีการรู้คิดของมนุษย์อยู่บนพื้นฐานทางชีววิทยา สิ่งมีชีวิตทุกชนิดดำรงชีวิตอยู่ด้วยการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม (Adaptation) ในขณะที่โครงสร้างของร่ายกายถูกปรับให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม โครงสร้างของความคิดก็จะถูกปรับให้เหมาะกับความเป็นจริงภายนอก (External reality) โดยอาศัยกระบวนการประการสำคัญคือ การดูดซึมเข้าสู่โครงสร้าง (Assimilation) และการปรับขยายโครงสร้าง (Accommodation)

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550:55) กล่าวถึงทฤษฎีของเพียเจต์ว่า มนุษย์มีความสามารถในการสร้างความรู้ผ่านการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นกระบวนการที่เด็กสร้างโครงสร้างตามความคิด (Schema) โดยมีการปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งแวดล้อม 2 ลักษณะ คือ เด็กพยายามปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมโดยซึมซับประสบการณ์ (Assimilation) และการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) ตามสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความสมดุลในโครงสร้างตามความคิดความเข้าใจ (Equilibration) ความสามารถนี้เป็นส่วนสำคัญของโครงสร้างทางสมองและเน้นเรื่องการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นได้ เมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ ในการเข้าสังคมนั้นๆ อิทธิพลของทฤษฎีนี้ มีบทบาทในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก คือ ให้เด็กเรียนรู้โดยให้โอกาสเด็กในการเล่นสำรวจ ทดลอง มีโอกาสเลือกตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆด้วยตนเอง

อารี สัณหฉวี (2550: 29-30) สรุปหลักพัฒนาการของเพียเจต์ โดยแบ่งระดับพัฒนาการของเด็กไว้ในทฤษฎี 3 ช่วงอายุ แต่ที่จะกล่าวถึงในวิจัยนี้ กล่าวเพียงช่วงที่เกี่ยวข้องกับการประชากรที่ใช้ในการวิจัยเท่านั้น ได้แก่ ระดับพัฒนาการความรู้สึกทางอวัยวะเคลื่อนไหว (Sensorimotor Phase) อายุ 0-2 ปี และ ระดับพัฒนาการทางความคิดรวบยอด (Conceptual Thought Phase)

1. อายุ 2-7 ปี วัย 0-2 ปี (Sensorimotor Stage) หรือเรียกว่าขั้นพัฒนาการความรู้สึกทางอวัยวะเคลื่อนไหว (Sensorimotor Phase) เป็นวัยที่มีการเติบโตพัฒนาอย่างมาก ใยประสาทเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงนี้ เด็กจะมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างมาก เด็กเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการเคลื่อนไหวของตนเอง การให้ประสบการณ์เด็กวัยนี้ต้องเป็นการให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกาย สัมผัส มองดูสิ่งต่างๆ ในระดับขั้นนี้ยังมีขั้นย่อยอีก 6 ขั้น คือ ขั้นปฏิกิริยาสะท้อน (Reflexive Phase) ขั้นแรกนี้ทารกจะมีพฤติกรรมสะท้อนอย่างง่าย (Reflex) เช่น การดูดนิ้ว การไขว่คว้า พฤติกรรมนี้เป็นพฤติกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองการกระตุ้นจากภายนอกโดยอัตโนมัติ ขั้นพัฒนาอวัยวะเคลื่อนไหวด้วยประสบการณ์เบื้องต้น (Primary Circular Reaction) ทารกในขั้นนี้จะใช้ประสบการณ์ที่ได้รับเป็นแนวทางเคลื่อนไหวตนเอง พฤติกรรมการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในระยะนี้ขาดการประสานงานและมักเป็นพฤติกรรมที่ซ้ำๆง่ายๆ และปราศจากจุดมุ่งหมาย ความสนใจของทารกจะอยู่ที่การเคลื่อนไหวไม่ใช่ที่ผลของการเคลื่อนไหว ได้แก่ การที่ทารกเล่นมือ กำมือปิดและเปิดทำอยู่อย่างนี้ซ้ำๆ หรือ กระตุกผ้าห่มซ้ำๆ ขั้นพัฒนาการอวัยวะเคลื่อนไหวที่มีจุดมุ่งหมาย (Secondary Circular Reaction)เป็นระยะแรกที่ทารกแสดงพฤติกรรมโดยมีความตั้งใจหรือมีจุดมุ่งหมาย เริ่มมีพฤติกรรมซ้ำๆ เพราะเกิดความสนใจในผลของพฤติกรรมนั้น เช่น เตะหรือกระตุกเท้าเพื่อให้ปลาตะเพียนเคลื่อนไหว การสั่นของเล่นเช่นกระดิ่งหรือระฆัง สนใจเสียงที่เกิดการสั่น ทำพฤติกรรมซ้ำๆโดยมีความมุ่งหมายพัฒนาการขั้นที่เกิดขึ้นเพราะทารกต้องการที่จะเห็นการเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อมรอบตัว ขั้นการประสานของอวัยวะ (Coordination of Secondary Reactions) ทารกจะเริ่มแก้ปัญหาง่ายๆ ใช้ประสบการณ์ในอดีตช่วยในการแก้ปัญหา ระยะนี้ทารกอายุ 8-9เดือน ถึง 11หรือ 12 เดือน ถ้าเอาตุ๊กตาซ่อนไว้ใต้หมอนทารกจะผลักหมอนเพื่อเอาตุ๊กตาที่ซ่อนอยู่ พฤติกรรมนี้จะเกิดขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมายก่อนในระยะนี้การผลักหมอนของเด็กเป็นเพียงความสนใจที่เห็นหมอนล้มลงไป พัฒนาการขั้นที่ 1 นี้ สิ่งของต่างๆ เริ่มมีความหมายต่อทารก ความอยากรู้อยากเห็น ความสนใจในสิ่งต่างๆรวมกันก่อตัวขึ้น เด็กเริ่มตื่นตัวต่อสภาพแวดล้อมมากขึ้น และเริ่มเลียนแบบคนที่อยู่ใกล้ๆ ขั้นพัฒนาการความคิดริเริ่มแบบลองผิดลองถูก (Tertiary Circular reactions) เด็กเริ่มจะทดลองพฤติกรรมลองผิดลองถูก (Trial and Error) และเริ่มสนใจในผลของพฤติกรรมใหม่ที่มีการทดลองทำดูหลายๆแบบ และสนใจที่ผลที่เกิดขึ้นซึ่งต่างกับพัฒนาการอวัยวะเคลื่อนไหวโดยมีจุดมุ่งหมายตรงที่เด็กไม่เพียงแต่สนใจจะทำซ้ำๆ แต่เปลี่ยนแปลงให้เกิดความใหม่อยู่เรื่อยๆ และเริ่มมีความคิดริเริ่มซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการสะสมกระบวนการความคิดความเข้าใจ(Cognitive Process) ในระยะต่อๆไปของพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์ขั้นพัฒนาการโครงสร้างสติปัญญาเบื้องต้น (Invention of New Means Through Internal Mental Combinations) ระยะนี้เป็นพัฒนาการย่อยขั้นสุดท้ายในระดับพัฒนาการเบื้องต้น เด็กเริ่มแสดงความก้าวหน้าในระดับสติปัญญาและความคิด สามารถเริ่มแก้ปัญหาที่ตนประสบได้ รู้จักคิดวิธีการแก้ปัญหาโดยไม่ต้องอาศัยการลองผิดลองถูก โดยเห็นได้จากการรู้จักเปิดฝากล่องทีละน้อยเพื่อหยิบของข้างใน เมื่อเด็กเข็นรถไปชนกำแพงแล้วไปต่อไม่ได้ เด็กจะเดินอ้อมไปอีกข้างหนึ่ง

แล้วเข็นถอยหลังออกมา พฤติกรรมเช่นนี้แสดงถึงการที่เด็กเริ่มเรียนรู้ความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อม และสามารถที่จะอนุมานความสัมพันธ์ของเหตุปละผลได้ เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมเลียนแบบผู้ใหญ่ได้โดยอาศัยการจำโดยไม่ต้องมีตัวอย่างจริงๆ

2. วัย 2-7 ปี (preoperational stage) หรือเรียกว่า ขั้นพัฒนาการความคิดรวบยอด (Conceptual Thought Phase) เป็นวัยที่สมองกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว เด็กวัยนี้มีพัฒนาการทางภาษามาก การคิดแบบสัญลักษณ์ (symbolic thinking) และคิดแบบศูนย์กลางที่ตนเอง(egocentric thinking) เด็กวัยนี้ชอบเลียนแบบผู้ใหญ่ ชอบเล่นบทบาทสมมุติ เมื่อปิดตาตนเองแล้วตนเองไม่เห็นผู้อื่นก็คิดว่าผู้อื่นไม่เห็นด้วย ชอบซักถามและมีการปฏิเสธเพื่อแสดงความเป็นตัวของตัวเอง เด็กวัยนี้ต้องเพิ่มการพูดคุย ตอบคำถาม และส่งเสริมให้เด็กถาม รวมทั้งส่งเสริมการวิ่ง ปีนป่าย คลาน ซึ่งช่วยให้มีการทรงตัว อ่านเขียนได้ดี วัยนี้เป็นวัยสำคัญที่พ่อแม่ควรส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้เด็กโดยอ่านหนังสือให้เด็กฟัง กิจกรรมการอ่านที่ทำร่วมกันทำให้เกิดความอบอุ่นทางอารมณ์ การให้หนังสือเด็กดูเองโดยไม่ทำกิจกรรมอะไรไม่ค่อยมีผลต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพราะไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก

นิตยา คชภักดี (2551: 371-374) กล่าวถึงทฤษฎีของเพียเจต์ว่า ขั้นตอนพัฒนาการขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะของสมองและโอกาสที่จะเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมด้วยการกระทำและความคิดของตนเองที่เรียกว่า Schema โดยจำแนกเป็น การดูดซึมเข้าสู่โครงสร้าง (Assimilation) ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาด้วยการกระทำในรูปแบบเดิม และการปรับขยายโครงสร้าง (Accommodation) เป็นการแก้ปัญหาโดยการปรับตัวและปรับวิธีการกระทำ จำแนกออกเป็น 4 ระยะ แต่ในงานวิจัยนี้จะกล่าวเพียง 2 ระยะเท่านั้น ซึ่งเป็นช่วงที่เกี่ยวข้องกับประชากรที่ใช้ในงานวิจัย

1. วัยแรกเกิด ถึง 24 เดือน ระยะ Sensori-motor วัยทารกมีพัฒนาการรวมเร็วทุกด้าน มีความสามารถในการรับรู้ จำ เลียนแบบ ความสามารถในการเข้าใจและแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมรอบตัว แบ่งย่อยได้อีก 6 ระยะ คือ ระยะแรกเกิดถึง 1 เดือน ระยะ 1-4 เดือน ระยะ 4-9 เดือน ระยะ 9-12 เดือน ระยะ 12- 18 เดือน และ ระยะ 18-24 เดือน ซึ่งระยะสุดท้ายของช่วงนี้เป็นระยะการเรียนรู้ภาษาและการวางแผน เด็กเริ่มรู้รักคิดโยมีการวางแผนหรือทดลองกระทำในความคิดก่อนที่จะมีการลงมือทำจริงๆ เด็กเริ่มคิดถึงประสบการณ์เดิมและเลือกวิธีการก่อนที่จะลงมือทำ เป็นการแก้ปัญหาอย่างมีแบบแผนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เด็กวัยนี้เรียนรู้ภาษาอย่างรวดเร็วแม่นยำ เมื่อสิ้นสุดระยะนี้ เด็กจะสามารถสื่อสารกับบุคคลที่แวดล้อมได้มากขึ้น มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างระบบต่างๆของร่างกายและความคิดดีขึ้น ควบคุมการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกายได้ดีขึ้น วัยนี้เป็นวัยสำคัญของการรากฐานพัฒนาการทางบุคลิกภาพ เป็นการปลูกฝังความคิดรวบยอด (Concept) อันเป็นพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เด็กวัยนี้ต้องได้รับการเอาใจใส่อย่างถูกต้อง มีโภชนาการที่ดี ได้เรียนรู้ภาษา ได้เล่น และเรียนรู้กับสิ่งแวดล้อมและบุคคลรอบตัว

2. วัย 2-7 ปี ระยะการคิดอย่างไม่ใช้เหตุผลที่สมบูรณ์ (Pre-Operational Period) พัฒนาการทางสติปัญญาของวัยนี้เป็นไปอย่างรวดเร็วทั้งด้านการรับรู้ เรียนรู้ และการแก้ปัญหานับเป็นระยะแก้ปัญหาด้วยสิ่งที่รับรู้และจินตนาการของตนเอง และยังไม่รู้จักคิดด้วยเหตุผลที่

สมบูรณ์ (Pre-Logical) หรือ ก่อนจะรู้จักคิดไตร่ตรอง (Pre-Mental Operation) ช่วงวัย 2-4 ปี ทุกอย่างขึ้นกับสิ่งที่เด็กเห็น ประสาทสัมผัสและการตีความตามประสา การตัดสินใจอาจคลาดเคลื่อน เช่น เด็กเรียกสัตว์ 4 เท้าทุกชนิดว่าแมว เพราะจำได้ว่าคล้ายกับแมวที่บ้าน แต่เมื่อมีการเรียนรู้จากประสบการณ์ ได้เห็น ได้ยินหลากลหาย เด็กจะมีความคิดความเข้าใจสิ่งต่างๆดีขึ้นพัฒนาความมีเหตุผลอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถแยกแยะความแตกต่างของสิ่งต่างๆได้ สามารถจัดกลุ่มของสัตว์ มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจำนวน ตัวเลข

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2553: 38)กล่าวถึงการกำหนดหลักของพัฒนาการในทฤษฎีนี้ไว้ 3 ประการ คือ

1. พัฒนาการของเด็กเป็นไปตามระดับวุฒิภาวะ (Maturation) เป็นกระบวนการที่แน่นอนพัฒนาการในวัยหลังสามารถทำนายได้จากพัฒนาการในตอนต้นพัฒนาการของเด็กเป็นไปตามการสะสมการเรียนรู้ (Learning)

2. พัฒนาการของเด็กเป็นไปตามการสะสมการเรียนรู้ (Learning) ที่ได้จากประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมและการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมของเด็ก

3. พัฒนาการของเด็กเกิดขึ้นจากการผสมผสานระหว่างทฤษฎีวุฒิภาวะ (Maturational Theory) และทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory)

ศรีเรือน แก้วกังวาน (2553: 54-55) กล่าวถึงทฤษฎีของเพียเจต์ว่าพัฒนาการของเด็กตามทฤษฎีนี้จะพัฒนาไปเป็นชุดและเป็นขั้นตอน เมื่อเด็กพัฒนาถึงขั้นตอนหนึ่งก็จะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่ง พัฒนาการในขั้นต้นจะเป็นฐานให้มีพัฒนาการในขั้นต่อๆไปเป็นกระบวนการต่อเนื่อง สรุปในช่วงวัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยได้ดังนี้

1. ขั้นใช้สัมผัสและกล้ามเนื้อ (Sensorimotor Period) ตั้งแต่แรกเกิดถึง 2 ปี ลักษณะพัฒนาการเด่น คือ รู้ว่าสิ่งของเป็นวัตถุที่แตกต่างจากตัวเด็ก รู้จักแสวงหาสิ่งเร้า รู้จักจำสิ่งที่น่าสนใจ ภาษาพูดในวัยนี้ยังพัฒนาไม่เต็มที่ เข้าใจเรื่องราวโยการใช้การเคลื่อนไหวและประสาทสัมผัส รู้ว่าวัตถุที่มีอยู่ไม่สูญหายไป ความเฉลียวฉลาดสังเกตได้จากการกระทำที่เห็นได้ มีโลกทัศน์อยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้า ไม่เข้าใจโลกตามความเป็นจริง

2. ขั้นกำหนดความคิดไว้ล่วงหน้า (Pre-Conceptional Thought Period) อายุ 2-4 ปี มีลักษณะเฉพาะวัยคือคิดเอาแต่ใจตัว ไม่เข้าใจความคิดของผู้อื่น เห็นความเหมือนแต่ไม่เห็นความแตกต่าง ถ้าเด็กเห็นวัตถุ 2 อย่างมีความคล้ายกันในบางลักษณะ วัตถุนั้นย่อมเหมือนกันในลักษณะอื่นๆทั้งหมดด้วย เด็กใช้เหตุผลจากการรับรู้เป็นแม่บท ยังแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผลไม่ค่อยได้

ในต่างประเทศ นักการศึกษากล่าวถึงทฤษฎีของเพียเจต์กับการเรียนรู้การอ่านของเด็กปฐมวัยไว้ดังต่อไปนี้

รัดเดล (Ruddell. 2002: 46-47 อ้างอิงจาก Piaget. 1967; Piaget & Inhelder.1969; Damon.1984) กล่าวถึงทฤษฎีของเพียเจต์กับการอ่านว่า เด็กเล็กเปิดหน้าหนังสือไปโดยอ่านออกเสียงคำที่มีความสัมพันธ์กับภาพไปด้วย เด็กมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่มากขึ้น คนเราเรียนรู้สิ่ง

ใหม่ที่มีอยู่ใน สกีมมา (Schema) ถือเป็นการปรับตัว (Adaptation) เรียนรู้สิ่งใหม่เข้ามาแทนที่ความรู้เดิม เป็นสกีมมาใหม่ที่จำได้และกลายเป็นพฤติกรรมในที่สุด ถือเป็นการสมดุล (Equilibration) เช่น เด็กกับหนังสือภาพไดโนเสาร์เล่มแรก ครั้งแรกเด็กอาจบอกว่าไดโนเสาร์คือหมา แต่เมื่อมีการเรียนรู้เพิ่มเติมว่าส่งนี้เรียกว่าไดโนเสาร์ เด็กก็จะสร้างความรู้ใหม่เชื่อมโยงประสบการณ์เดิม โดยนำ Doggie รวมกับ Dinosaurs เป็น Dinnie เป็นต้น ในส่วนนี้เพียเจต์อธิบายว่าเป็นความสมบูรณ์ในการแสดงออกระหว่างสติปัญญากับการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมซึ่งมีความจำเป็นมากและไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในใจของเด็ก เรียกว่า การสมดุล (Equilibration) ดังนั้นในช่วงวัย Sensorimotor Stage และ Preoperational Stage ต้องมีการพัฒนาภาษาทุกด้านพร้อมกับการเรียนรู้ด้วยการเคลื่อนไหว รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาการด้านการอ่านที่ถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับวัยนี้แต่ต้องเรียนรู้ผ่านการระทำ ฟัง ดู ดม ชิม สัมผัส

ทอมปินส์ (Thompkins. 2003: 4) กล่าวถึงทฤษฎีของเพียเจต์ว่า ทฤษฎีนี้อธิบายถึงการเรียนรู้โดยการปรับโครงสร้างทางสติปัญญาของเด็ก ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมซึ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ มีหลักการคือ เด็กต้องเป็นผู้ลงมือทำ เด็กต้องได้รับการแนะนำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่เด็กต้องจัดการและผสมผสานข้อมูลในสกีมมา

ทฤษฎีของเพียเจต์สามารถประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้การอ่านของเด็กได้ มีผู้ศึกษาการเรียนรู้อ่านตามทฤษฎีของเพียเจต์ไว้ดังต่อไปนี้

ทอมปินส์ (Thompkins, Gail E. 2003: 4) กล่าวถึงทฤษฎีของเพียเจต์กับการอ่านว่า การที่เด็กอ่านหนังสือโดยมุ่งไปที่ความเข้าใจในการสร้างความหมาย จากการใช้วิธีการรวบรวมข้อมูล อ่านหนังสือตามข้อมูลเดิมที่มีอยู่ การที่เด็กสนใจในระหว่างการอ่านจะทำให้เด็กเห็นความสำคัญของตัวอักษรบนหน้าหนังสือ สร้างความหมายไว้ในสมอง กระบวนการนี้จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในเวลาเดียวกัน รูปแบบการโต้ตอบของผู้ใหญ่และเด็กนำมาใช้ในการอ่านได้ เด็กจะอ่านได้เองโดยอัตโนมัติ โดยใช้หลักการ คือ เด็กใช้ความรู้เดิมและเรียนรู้คำใหม่ที่อ่าน เด็กใช้ทักษะการบ่งชี้คำและทำความเข้าใจสิ่งทีอ่าน ผู้ใหญ่เป็นผู้ช่วยให้เด็กอ่านได้

สรุป คนเราเรียนรู้สิ่งใหม่ที่มีอยู่ใน สกีมมา (Schema) ถือเป็นการปรับตัว (Adaptation) เรียนรู้สิ่งใหม่เข้ามาแทนที่ความรู้เดิม เป็นสกีมมาใหม่ที่จำได้และกลายเป็นพฤติกรรมในที่สุดถือเป็นการสมดุล (Equilibration) การที่เด็กอ่านหนังสือโดยมุ่งไปที่ความเข้าใจในการสร้างความหมายจากการใช้วิธีการรวบรวมข้อมูล อ่านหนังสือตามข้อมูลเดิมที่มีอยู่การที่เด็กสนใจในระหว่างการอ่านจะทำให้เด็กเห็นความสำคัญของตัวอักษรบนหน้าหนังสือ สร้างความหมายไว้ในสมอง กระบวนการนี้จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในเวลาเดียวกัน

1.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ (Bruner's Theory of Discovery Learning) ทฤษฎีของบรูเนอร์ กล่าวถึงอินทรีย์ (organism) รับรู้และเรียนรู้สิ่งต่างๆ โดยความเจริญเติบโตของสติปัญญา เน้นความสำคัญในการพบสิ่งจูงใจในการเรียนรู้ ครูสามารถสอนวิชา

ต่างๆ ซึ่งจะเป็นวิชาอะไรก็ได้ได้ผลดีให้แก่เด็กที่อยู่ในขั้นพัฒนาการใดก็ได้ แต่การเรียนรู้ต้องเป็นการค้นพบด้วยตนเอง(Learning by discovery) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เก็บเกี่ยวกับประสบการณ์รอบตัวเอง และใช้ประสบการณ์ที่เก็บรวบรวมไว้นั้นเป็นเครื่องมือ ความรู้เป็นกระบวนการมิใช่ผล (Knowing is process not a product) สามารถสรุปทฤษฎีของบรูเนอร์ได้ดังนี้

หลักการของทฤษฎี คือ มนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจและกระบวนการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตนเอง (discovery learning) มนุษย์มีขั้นการเรียนรู้จากภาพแทนของจริง (enactive stage) ขั้นการเรียนรู้จากของจริง (iconic stage) และขั้นการเรียนรู้สัญลักษณ์และนามธรรม (symbolic stage) การเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุด คือ การให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยพัฒนาการทางสติปัญญา นักการศึกษาไทยกล่าวถึงหลักการของทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ไว้ดังต่อไปนี้

สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531: 114-115) กล่าวถึงการสอนแบบ “Discovery Approach” โดยมีความคิดเกี่ยวกับการสอนว่าในการสอนเรามุ่งหวังที่จะสอนให้คนมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้เราสอนเนื้อหา แต่มิใช่เพียงการท่องจำแต่สอนเพื่อจะช่วยให้ได้ผลผลิต แนวความคิดเกี่ยวกับการอ่านตามทัศนะของบรูเนอร์เป็นการผสมผสานกระบวนการต่างๆ 3 กระบวนการต่อไปนี้เข้าด้วยกัน ซึ่ง ทั้ง 3 กระบวนการนั้นอาจเกิดขึ้นโดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้

1. ขั้นค้นหาความรู้ (acquisition) ขั้นค้นหาความรู้จากการอ่านใหม่ ๆ เข้าแทนที่ความรู้เก่าเป็นการจัดระเบียบโครงร่างของความรู้จากการอ่านความรู้ใหม่ ๆ เข้าไปแทนที่ความรู้เก่าหรือเป็นการจัดระเบียบความรู้ที่ได้รับมาให้เป็นระเบียบมากขึ้น

2. ขั้นดัดแปลงความรู้ (transformation) ขั้นดัดแปลงความรู้ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงข่าวสารความรู้ที่ได้รับมาจากการอ่านนั้นให้เกิดประโยชน์ต่อประสบการณ์หรือสถานการณ์ใหม่ๆ หรือเกิดความคิดใหม่ๆ หรือ เกิดแนวความคิดใหม่ๆ ที่จะจัดโครงร่างของระเบียบข่าวสารความรู้เดิมนั้นเพื่อให้สัมพันธ์ และต่อเนื่องกับความรู้สถานการณ์ความรู้ใหม่

3. ขั้นประเมินผลความรู้ (evaluation) ขั้นประเมินผลความรู้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกับข้อ 2 โดยผู้เรียนหรือผู้อ่านจะประเมินว่า สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดีหรือทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ก้าวหน้ามากขึ้น หรือไม่เพียงใด ดังนั้นเมื่อผู้อ่านอ่านไปแล้วได้ความรู้ใหม่ว่าการทำขนมไม่ให้บูดง่ายนั้นทำได้อย่างไร เมื่อทราบแล้วก็นำมาดัดแปลงกับความรู้เก่าที่ผู้อ่านรู้เพียงว่าการทำขนมนั้นทำได้อย่างไรและเมื่อมาถึงขั้นประเมินผลก็พอสรุปได้ว่าควรจะลดส่วนผสมอะไรและเพิ่มส่วนผสมอะไร จากความรู้เก่าและความรู้ใหม่ที่ได้มาทั้งสองอย่างนั้นมา ประเมินผลลัพธ์ครั้งสุดท้ายอีกครั้งเพื่อไม่ให้ขนมนั้นบูด

ทิศนา แขมมณี (2545: 18) กล่าวว่า มนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจและกระบวนการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตนเอง (discovery learning) มนุษย์มีขั้นการเรียนรู้จากภาพแทนของจริง (enactive stage) ขั้นการเรียนรู้จากของจริง (iconic stage) และขั้นการเรียนรู้สัญลักษณ์และนามธรรม (symbolic stage) การเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุด คือ การให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการที่คนเราสามารถสร้างความคิดรวบยอด และเกิด

การคิดแบบหยั่งรู้ (intuition) ขึ้น โดยแรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550: 60) กล่าวถึงทฤษฎีของบรูเนอร์ว่า พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเกิดจากกระบวนการภายในอินทรีย์ เน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมเด็ก ซึ่งจะพัฒนาได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เน้นหลักการกระบวนการคิด 4 ข้อ คือ แรงจูงใจ (Motivation) โครงสร้าง (Structure) ลำดับความต่อเนื่อง (Sequence) การเสริมแรง (Reinforcement)

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2553: 185) กล่าวถึงลำดับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์สามารถแบ่งได้เป็น

1. ขั้นพัฒนาการเอนเนกทีฟ (Enactive Representation)ขั้นพัฒนาการระยะนี้เป็นขั้นพัฒนาการที่ตรงกีบระดับพัฒนาการความรู้สึกทางอวัยวะเคลื่อนไหว (the sensory-motor phase) ของเพียเจต์ ประมาณตั้งแต่แรกเกิดถึงประมาณ 2 ปี เป็นขั้นของพัฒนาการทางสติปัญญาความคิดก่อนระยะเวลาที่เด็กอ่อนจะพูดหรือใช้ภาษาได้สติปัญญาความคิดของเด็กในวันนี้แสดงออกโดยทางกิริยากรรม (actions) เด็กสามารถแก้ปัญหาได้แม้ว่าไม่สามารถที่จะอธิบายด้วยคำพูด เด็กในวัยนี้จำเป็นต้องมีโอกาสที่จะสามารถที่จะปะทะกับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง และแสดงพฤติกรรม เพราะการปะทะกับสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพัฒนาการด้านสติปัญญาและความคิด

2. ขั้นพัฒนาการไอโคนิก (Ikonic Representative)ขั้นพัฒนาการระยะนี้มีลักษณะคล้ายกับระยะขั้นพัฒนาการก่อนเกิดความคิดรวบยอดอย่างใช้เหตุผลของเพียเจต์ (pre-conceptual phase) (อายุประมาณ 2-4 ปี) เด็กในระยะนี้เมื่อเห็นสิ่งเร้าจะเกิดการรับรู้และเกิดภาพในสมอง มักมองอยู่แง่เดียวและไม่สามารถเห็นแง่อื่น เมื่อยิ่งโตขึ้นก็ยิ่งมีความชำนาญในการสร้างยิ่งขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการเลียนแบบ (identification) เด็กเริ่มที่จะสามารถใช้ภาษาและเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ สามารถเรียกบางสิ่งบางอย่างรอบๆ ตัวแต่การใช้ภาษาของเด็กมักจะใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง เด็กจะมองโลกและเข้าใจสิ่งต่างๆ ในแง่ที่ตนเองสามารถจะรับรู้สิ่งแวดล้อมและไม่สามารถจะเข้าใจความหมายของตัวเลือก(alternative) นอกจากนี้ เด็กขั้นนี้ไม่สามารถจะตั้งเกณฑ์ในการแยกหมู่อย่างถูกต้องเด็กจะแยกตามการรับรู้ในชีวิตจริง เช่น จะนำสุนัขรวมอยู่กับคน เพราะสุนัขเป็นสัตว์เลี้ยงที่พัวพันอยู่กับคนมาก จึงสามารถสรุปลักษณะของพัฒนาการในวัยนี้ได้ดังนี้ ความคิดตายตัว (stuck) ง่ายต่อการชักจูง (autistic) ไม่มีระบบ (diffuse) รูปธรรม (concrete) ตนเป็นศูนย์กลาง (egocentric) ซุกซน (unsteady attention) ต้องมีการชี้แนะที่แน่นอน (organized around the cues)

3. ขั้นพัฒนาการซิมโบลิก (symbolic Representative) ตรงกับขั้นพัฒนาการใกล้เกิดความคิดรวบยอดอย่างใช้เหตุผล (intuitive phase) ของเพียเจต์ เด็กเข้าใจลักษณะของสิ่งเร้าได้ดีขึ้นเพราะเด็กสามารถแยกลักษณะของตัวเลือก (alternative) ได้อย่างรวดเร็ว ทั้งยังสามารถสรุปหรืออภิปรายข้อสรุปทั้งที่สิ่งเร้าเป็นนามธรรมและเป็นสัญลักษณ์ ทั้งใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการคิดได้ดีด้วย เมื่อเด็กมีความสามารถเช่นนี้ บรูเนอร์หมายความว่าเด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญา

นอกจากนี้นักวิชาการศึกษาต่างประเทศ กล่าวถึงทฤษฎีของบรูเนอร์ไว้ ดังนี้

ริคาโด (Ricardo. 2003: 65) กล่าวถึงทฤษฎีของบรูเนอร์ประกอบด้วยขั้นพัฒนาการ 3 ระดับ ระดับพัฒนาการความรู้สึกทางอวัยวะเคลื่อนไหว (Sensory motor phase) ระดับพัฒนาการความคิดรวบยอด *(*Conceptual thought phase*)* ระดับพัฒนาการความเข้าใจอย่างมีวิจารณญาณ *(*Format operations*)* เน้นพัฒนาการในระยะพัฒนาการความคิดรวบยอด ซึ่งยังแยกออกเป็น 3 ขั้น คือ ขั้นพัฒนาการก่อนเกิดความคิดรวบยอดอย่างใช้เหตุผล *(*pre-conceptual phase*)*ขั้นพัฒนาการใกล้เกิดความคิดรวบยอดอย่างใช้เหตุผล *(*intuitive phase*)* ขั้นพัฒนาการเดความคิดรวบยอดอย่างใช้เหตุผลเป็นรูปธรรม*(*concrete operations*)*

จากแนวคิดทฤษฎีตามที่กล่าวมา สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม มีหลักการดังนี้ ครูควรวิเคราะห์และจัดโครงสร้างเนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะจะเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างอิสระ เพื่อช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ครูควรสอนให้เด็กเกิดความคิดรวบยอด ครูควรสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพราะเป็นสิ่งจำเป็นในการเรียน

สรุป จากการศึกษาทฤษฎีของบรูเนอร์สามารถนำทฤษฎีมาใช้ในงานวิจัยนี้ คือ พัฒนาการทางสติปัญญาซึ่งเกิดจากการที่เด็กลงมือกระทำและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง(discovery Learning) โดยอาศัยองค์ประกอบที่เสริมสร้างพัฒนาการทางสติปัญญาคือพันธุกรรม (Genetic Factors) ภาษาศาสตร์ (Linguistic Factors) และวัฒนธรรม (Cultural Factors) การเรียนรู้จะเป็นไปด้วยดีเมื่อเด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การเติบโตทางปัญญา คือ ความสามารถในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ผู้อื่นโดยใช้คำและสัญลักษณ์แทนสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ ได้แก่ ขั้นพัฒนาการเอนเนคทีฟ (Enactive Representation) เด็กต้องได้โอกาสในการปะทะสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง ด้วยการสัมผัสจับต้อง ขั้นพัฒนาการไอโคนิค (Iconic Representation) เมื่อเห็นสิ่งเร้าเกิดการรับรู้ เกิดภาพในสมอง ยิ่งสร้างภาพในสมองได้มากยิ่งดี และเริ่มเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ สามารถสร้างมโนภาพ (imagery)ในใจได้ เด็กสามารถใช้รูปภาพแทนของจริง รู้จักสิ่งของจากภาพ ขั้นพัฒนาการซิมโบลิค (Symbolic Stage) เด็กเริ่มเรียนรู้ความสัมพันธ์ของสิ่งที่เห็นพัฒนาความคิดรวบยอดของสิ่งที่เห็น การส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกมีความเหมาะสมในระดับพัฒนาการของวัยเตาะแตะเพราะเด็กอยู่ในวัยที่เมื่อเห็นสิ่งเร้าจะเกิดการรับรู้และเกิดภาพในสมอง การสร้างภาพในสมองบ่อยขึ้นจะเกิดความชำนาญมากขึ้นซึ่งเป็นพื้นฐานของการอ่านและการเรียนรู้ต่างๆ แต่การเรียนรู้นั้นต้องเป็นกระบวนการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตนเอง (discovery learning) การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกจึงต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ภาพแทนของจริงเรียนรู้จากของจริงให้มากที่สุดและให้ความสำคัญกับการค้นพบด้วยตนเอง เพราะเด็กอ่านโดยใช้คำแทนสัญลักษณ์ที่เกิดจากประสบการณ์จริง สร้างภาพในสมองแทนของจริง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้การอ่านตั้งแต่ขั้นค้นหาความรู้ (acquisition) จากการอ่านหนังสือหรือรู้จักสิ่งใหม่ๆที่มีอยู่ใน

หนังสือ ขั้นดัดแปลงความรู้ (transformation) คือ การนำมาใช้ในสถานการณ์ต่างๆได้ และขั้นประเมินผลความรู้(evaluation) ว่าทำให้ตนเองรู้อะไรเพิ่มขึ้น

1.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและภาษาของไวก็อตสกี้ (Vygotsky's Sociocultural Theory) แนวคิดของไวก็อตสกี้ให้ความสำคัญกับ "พื้นที่รอยต่อพัฒนาการ และการเสริมต่อการเรียนรู้ พื้นที่รอยต่อพัฒนาการ" ซึ่งเป็นระยะห่างระหว่างระดับพัฒนาการที่เป็นจริงกับระดับพัฒนาการที่สามารถเป็นไปได้ เด็กสามารถแก้ปัญหาที่ยากเกินกว่าระดับพัฒนาการที่แท้จริงของเขาได้ หากได้รับการแนะนำช่วยเหลือหรือได้รับความร่วมมือจากผู้ใหญ่ที่มีความสามารถมากกว่า การเสริมต่อการเรียนรู้เป็นบทบาทผู้สอนในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนและเตรียมการชี้แนะหรือให้ความช่วยเหลือเพื่อให้ผู้เรียนไปสู่พัฒนาการในระดับที่สูงขึ้น

หลักการของทฤษฎีกล่าวถึงความสำคัญของการช่วยเหลือในการพัฒนาสติปัญญาของเด็กจากผู้ที่มีความสามารถมากกว่าโดยอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) เป็นหนึ่งในมโนทัศน์ของไวก็อตสกี้ที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก อธิบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้และพัฒนาการ และเป็นที่รู้จักเป็นอย่างดีในวงการการศึกษาของเด็กปฐมวัยและพัฒนาการเด็กว่าเด็กเรียนรู้และพัฒนาความคิดความเข้าใจตนเองได้อย่างไร นักการศึกษาไทยกล่าวถึงหลักการของทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและภาษาของไวก็อตสกี้ไว้ดังต่อไปนี้

นิตยา คชภักดี (2551: 370-371) กล่าวถึงหลักการพัฒนาการทางสติปัญญาของไวก็อตสกี้ว่า ทฤษฎีนี้เน้นการที่เด็กเรียนรู้เพิ่มขึ้นจากการชี้นำของผู้ใหญ่หรือเด็กที่โตกว่า (Scaffolding) ซึ่งช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง (assisted discovery) โดยเฉพาะในด้านภาษา

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2553: 60) กล่าวว่า แนวคิดที่โดดเด่นของไวก็อตสกี้ มี 3 ประการ คือ

1. มนุษย์มีความสามารถในการสร้างเครื่องมือต่างๆและสัญลักษณ์ต่างๆ ทำให้มนุษย์มีวัฒนาการทางอารยธรรมและวัฒนธรรม ซึ่งมีผลต่อวิธีคิด แผนพัฒนาการและการดำรงชีพของมนุษย์ในสังคมนั้นแลแผ่ขยายไปสู่สังคมอื่น

2. ภาษามีความสำคัญต่อพัฒนาการมนุษย์ในแง่บุคคลและสังคมหลายทิศทาง ภาษาเป็นสื่อให้คนได้ติดต่อสัมพันธ์สื่อสารทั้งความรู้สึกส่วนตัว ความรู้ความคิด และวิทยาการต่างๆ ภาษาเป็นสื่อถ่ายทอดมรดกทางวิทยาการและวัฒนธรรมจากคนในสังคมหนึ่งไปยังสังคมหนึ่ง จากคนรุ่นหนึ่งไปรุ่นถัดไป

3. ภาษาเป็นระบบสัญลักษณ์ที่เพิ่มพูนพัฒนาการทางสติปัญญาระดับบุคคล สังคม และอารยธรรมของโลก หากปราศจากภาษา มนุษย์ก็จะใช้ความคิดและสังคมเทียบเท่าลิง

การเรียนรู้ภาษา ภาษาเป็นเครื่องมือหรือสัญลักษณ์ให้เด็กได้แสดงความคิดออกมาและการเรียนรู้ภาษาของเด็กก็ยังขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและกระบวนการทางสังคม จุดเริ่มต้นของการเรียนอ่านเขียนของเด็กมาจากการเล่นเชิงจินตนาการและสัญลักษณ์ซึ่งช่วยให้เด็กแทนที่วัตถุด้วยสัญลักษณ์ อันเป็นการจัดเตรียมไปสู่การอ่านเขียนจริงมีผู้กล่าวถึงการเรียนรู้ภาษาตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและภาษาของไวก็อตสกี้ไว้ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 5) กล่าวว่า ภาษาของเด็กเกิดขึ้นได้จากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลใกล้เคียง เช่น พ่อ แม่ เพื่อน ครู และอิทธิพลของบริบทสิ่งรอบตัวเด็ก การช่วยเหลือและลงมือทำ เป็นขั้นตอน ผ่านการเล่นและกิจกรรม ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ภาษาผ่านการใช้สัญลักษณ์

ทอมสัน (2546: 18) กล่าวว่า เมื่อผู้ใหญ่เข้าใจโลกโดยผ่านการก่อรูปความคิดนั้นเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยการท่องหรือด้วยการอธิบายอย่างเป็นธรรม (artificial explain) เมื่อเด็กได้ยินถ้อยคำที่ไม่เข้าใจ ครั้งแรกในบริบทหนึ่งและต่อมาในอีกบริบทหนึ่งจะเริ่มเข้าใจความคิดใหม่บ้าง ในที่สุดแล้วจะทำสิ่งนั้นให้กลายมาเป็นของตนเอง การพยายามจะอธิบายความคิดใหม่ให้เด็กฟังก็จะเป็นเรื่องไร้ผลและเป็นไปไม่ได้เช่นเดียวกับการสอนเด็กให้เดินโดยการอธิบายหลักการทรงตัว เด็กซึมซับเอาความคิดต่างๆมาแบบสำเร็จรูปโดยไม่ได้มี ”ประวัติภายใน” พ่วงติดมาแต่อย่างใด แต่การก่อรูปความคิดมิได้เกิดขึ้นอย่างเป็นอัตโนมัติ แต่ก่อเกิดขึ้นจากการกำหนดเป้าหมายให้กับทางออกในการแก้ไขปัญหา

ครัส (Krauss. 1996: 14-16) กล่าวถึง พื้นที่รอยต่อพัฒนาการว่า เป็นพื้นที่ที่อยู่ระหว่างระดับของการแสดงพฤติกรรมโดยได้รับการช่วยเหลือกับการทำงานที่เด็กทำอย่างอิสระตามลำพัง พื้นที่รอยต่อของพัฒนาการนี้ไม่มีความคงที่ไม่มีความแน่นอน แต่จะแปรเปลี่ยนไป ในความแปรเปลี่ยนนั้นทำให้เด็กกลายเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้มากขึ้นและมีความเข้าใจในความซับซ้อนของมโนทัศน์และทักษะต่างๆ มากยิ่งขึ้น อะไรก็ตามที่เด็กได้รับการช่วยเหลือในอดีตจะกลายมาเป็นการทำงานอย่างอิสระตามลำพังในปัจจุบัน และเมื่อเผชิญกับสถานการณ์การเรียนรู้ใหม่จากที่เคยทำงานอย่างอิสระตามลำพัง ก็จะกลายมาเป็นการทำงานที่ต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญกว่าวงจรนี้ก็จะเกิดขึ้นต่อเนื่องซ้ำไปซ้ำมาเพื่อการได้มาซึ่งความรู้ ทักษะ กลวิธี หรือพฤติกรรมการเรียนรู้อื่นๆ ที่มีคุณภาพสูงขึ้น โครงสร้างที่ดีของเป้าหมายในการเรียนพื้นที่รอยต่อของพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) คือพื้นที่ระหว่างพัฒนาการที่เป็นจริง (Actual Development Level) กับ ระดับพัฒนาการที่สามารถเป็นไปได้(Potential Development Level) ซึ่งเด็กต้องได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากผู้ใหญ่ กระบวนการ ZPD เริ่มจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ครูมีบทบาทในการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก โดยใช้ปัจจัย 3 ประการ คือ 1)ครูต้องทำหน้าที่ส่งเสริมและขยายการเรียนรู้ของเด็กโดยการสนับสนุนการมีปฏิสัมพันธ์ การร่วมมือกันในการตระหนัก เข้าใจและทำให้เกิดความชำนาญ 2) ครูต้องมีบทบาทในการส่งเสริมอย่างยืดหยุ่น 3)ครูต้องสนับสนุนในเรื่องที่จำเป็นเท่านั้น

แชฟเฟอร์ (Shaffer. 1999: 259-260) กล่าวว่า การพัฒนาจากความรู้ความเข้าใจจากมโนทัศน์โดยธรรมชาติไปสู่มโนทัศน์ที่เป็นระบบ จะต้องอาศัยสื่อกลางที่มีความหมาย (Mediation) ดังนี้

1. ภาษา (Language) ไวก็อตสกี้ได้แสดงทัศนะไว้ว่า ภาษาเกิดขึ้นครั้งแรกเป็นภาษาที่ไม่ได้แสดงถึงความคิด เป็นช่วงระยะเวลาที่ความคิดกับภาษาไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่เมื่อเด็กมีพัฒนาการมากขึ้น ความคิดกับภาษาจะเริ่มมีความสัมพันธ์กันมากขึ้น ความคิดถูกแสดงให้เห็นออกมาผ่านทางภาษา ซึ่งภาษาที่แสดงออกมาจะมีความเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้นก็เป็นผลสืบเนื่องจากการใช้ความคิดที่มากขึ้น ดังนั้น ภาษาจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความคิด และในขณะเดียวกันเราก็พัฒนาภาษาโดยผ่านทางการคิดด้วยเช่นกัน ความสัมพันธ์ที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันนี้ ทำให้เกิดความเชื่อที่ว่าพฤติกรรมทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา สามารถนำไปสู่การเพิ่มพัฒนาการทางความคิดได้ เด็กใช้ภาษาในการสื่อสารความคิดระหว่างบุคคล และสื่อสารกับความคิดของตนเองด้วยการพูดกับตนเอง (Inner Speech) ตัวอย่างเช่น เด็กอายุ 4 ขวบ ผู้ซึ่งเพิ่งได้รับจิ๊กซอว์รูปภาพเป็นของขวัญวันเกิด เขาพยายามต่อจิ๊กซอว์แต่ก็ทำไม่สำเร็จ ในขณะที่ต่อชิ้นส่วนก็จะพูดกับตนเองไปพร้อมๆ กัน ราวกับว่ามีคนอื่นร่วมทำงานด้วย จนกระทั่งพ่อเข้ามามีส่วนร่วม พ่อนั่งข้างๆ เขาและให้คำแนะนำว่าควรจะต้องวางชิ้นส่วนตรงส่วนที่เป็นมุมก่อน ถ้าชิ้นส่วนนั้นมีส่วนที่เป็นสีแดงก็ให้หาชิ้นส่วนอื่นๆ ที่มีสีแดงรวมอยู่ด้วย ถ้าเด็กดูเหมือนว่ากำลังมีความคับข้องใจ พ่อจะแสดงตัวอย่างโดยการต่อชิ้นส่วนสองชิ้นที่เป็นภาพเนื้อเดียวกัน พร้อมทั้งอธิบาย จนกระทั่งเด็กต่อจิ๊กซอว์จนสำเร็จ พ่อให้คำพูดที่ท้าทายให้เขาต่อจิ๊กซอว์ภาพนี้อีกครั้งด้วยตัวของเขาเองตามลำพัง เขาเริ่มต้นด้วยการแบ่งชิ้นส่วนจิ๊กซอว์ออกเป็นกลุ่ม สีเดียวกันก็กองไว้เป็นพวกเดียวกัน จากนั้น พ่อค่อยๆถอยหลังออกมาปล่อยให้เด็กทำงานอย่างอิสระมากขึ้นเรื่อยๆ การที่เด็กพูดไปพร้อมกับที่ทำกิจกรรม ไวก็อตสกี้อธิบายว่า เด็กเริ่มต้นจากการสื่อสารกับบุคคลอื่น แล้วกลายมาเป็นการสื่อสารกับความคิดของตนเองโดยการพูดกับตนเอง ต่อมาเมื่อเด็กได้สร้างความรู้และเพิ่มพูนความเข้าใจในสิ่งต่างๆ มากขึ้น เสียงที่เปล่งออกมาจากการพูดกับตนเองจึงค่อยๆ เงียบไป กลายเป็นการสื่อสารภายในกระบวนการคิดของเด็กเท่านั้น ซึ่งขณะที่เด็กกำลังใช้ความคิดแสดงว่าเด็กกำลังสร้างความรู้ความเข้าใจภายในตน (Internalization) ขึ้น อันเป็นการสร้างความหมายใหม่ขึ้นจากภายในตน โดยใช้ความคิดของตนตีความหมายของภาษาหรือปรากฏการณ์ต่างๆ เพื่อทำให้ความรู้ความเข้าใจของตนเองมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ฃ จากตัวอย่างที่เด็กต่อจิ๊กซอว์ การที่เด็กพูดออกมาในขณะที่ทำกิจกรรม จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า ในขณะนั้นเด็กกำลังคิดอะไรอยู่ในใจหรือพยายามสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับตนเอง ซึ่งไวก็อตสกี้อธิบายว่าขณะนั้นเด็กกำลังสร้างพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) ขึ้น

2. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) ทารกเกิดมาพร้อมกับพื้นฐานทางความคิดความเข้าใจกับสิ่งต่างๆ ในระดับต่ำ (Lower Mental Functions) คือ มีความใส่ใจ การรู้สึก การรับรู้ ความจำ ที่ไม่ซับซ้อน เนื่องจากขีดจำกัดทางชีวภาพ การมีจินตนาการหรือบันทึกประสบการณ์ให้อยู่ภายในความทรงจำอาจยากเกินกว่าความสามารถของเด็กที่จะสามารถทำได้ แต่การที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) กับพ่อแม่ ครู และคนอื่นๆ ที่ให้ความเอาใจใส่

ดูแล ช่วยเหลือแก่เด็ก จะช่วยทำให้เด็กได้สร้างและเด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างไม่มีขีดจำกัดขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมที่จะเอื้อให้เด็กเกิดปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง ความช่วยเหลือในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการนั้นนอกจากจะเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับผู้เริ่มฝึกหัด เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความสามารถมากกว่าได้ช่วยเหลือผู้เริ่มฝึกหัด รวมไปถึงการร่วมมือทางสังคมในการทำกิจกรรมด้วย ซึ่งไม่ใช่เพียงเด็กต้องการผู้ใหญ่ที่คอยให้ความช่วยเหลือเท่านั้น เด็กสามารถเริ่มกิจกรรมในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการระดับที่สูงขึ้นได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนหรืออาจจะกับเด็กที่อยู่ในระดับพัฒนาการที่ต่างกัน หรือแม้กระทั่งกับเพื่อนในจินตนาการ สำหรับการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนนั้น ผู้สอนอาจทำได้หลายอย่าง เช่น ผู้สอนอาจแสดงการพูดเป็นนัยหรือเพียงแค่บอกใบ้ สร้างเงื่อนไขในการเรียนรู้บางอย่างขึ้นมา การถามคำถามนำ การบอกให้ผู้เรียนทบทวนสิ่งที่ได้พูดอธิบายไปแล้ว การถามผู้เรียนว่าเข้าใจอะไรบ้างจากการเรียนรู้เป็นระยะๆ การสาธิตประกอบการอธิบายซึ่งบางงานอาจจะสาธิตบางส่วนหรือบางงานก็อาจจะสาธิตให้เห็นทั้งหมด การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การฝึกหัดทักษะเฉพาะอย่างที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนสำหรับการเรียนรู้ นอกจากนี้ พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมยังรวมไปถึงการโต้ตอบพูดคุยกับบุคคลซึ่งได้นำเสนอผลงาน หรือแม้กระทั่งขณะที่เด็กกำลังจินตนาการ แล้วกำลังพยายามถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นคำพูดเพื่ออธิบายบางสิ่งบางอย่างให้แก่เพื่อน

3. วัฒนธรรม (Culture) เด็กจะปรับเปลี่ยนความคิดความเข้าใจไปตามประสบการณ์ที่ได้รับจากสังคมและวัฒนธรรมจนกระทั่งสร้างความรู้ขึ้นมา ทำให้เด็กมีกระบวนการทางปัญญาในระดับที่สูงขึ้น (Higher Mental Functions) ซึ่งแต่ละวัฒนธรรมจะถ่ายทอดลักษณะเฉพาะของความเชื่อและค่านิยมในวัฒนธรรมนั้นไปสู่เด็กๆ ทำให้เขารู้ว่า เขาคิดอะไร และควรคิดอย่างไรจึงจะเหมาะสม เช่น เด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษา แม้ว่าจะไม่สามารถคิดคำนวณตัวเลขด้วยวิธีการที่เป็นขั้นตอนและเป็นระบบเหมือนกับเด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียน แต่เด็กเหล่านั้นก็มีความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเลขที่จะต้องใช้ในชีวิตประจำวันในแบบฉบับของเขา รู้จักใช้ตัวเลขในการเจรจาต่อรองหรือการบริหารความเสี่ยง เพื่อให้เขาสามารถเอาตัวรอดจากการถูกคุกคามต่างๆ ได้ ซึ่งเด็กที่เรียนในระบบการศึกษาอาจยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องนี้ดีเท่ากับเขา ที่เป็นเช่นนี้เพราะเด็กทั้งสองกลุ่มอยู่คนละบริบทเชิงสังคมวัฒนธรรม

4. การเลียนแบบ (Imitation) บทบาทของการเลียนแบบมีความสำคัญต่อการเรียนรู้และพัฒนาการ เช่น ถ้าเด็กกำลังเกิดอุปสรรคในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ครูจึงแก้ปัญหาให้เห็นเป็นตัวอย่างบนกระดานดำ ในขณะนั้นเด็กอาจจะเลียนแบบวิธีการแก้ปัญหาของครู โดยสร้างความเข้าใจขึ้นภายในตนเอง แต่ถ้าครูให้แก้ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ยากขึ้น อันเป็นการขยายสิ่งที่เรียนรู้แล้วไปสู่สิ่งที่เรียนรู้ใหม่ เด็กอาจจะยังไม่สามารถเข้าใจได้ในขณะนั้น ครูจึงจำเป็นต้องแก้ปัญหาโจทย์คณิตศาสตร์ลักษณะนี้หลายๆ ครั้ง เพื่อให้เด็กค่อยๆ เลียนแบบวิธีการแก้ปัญหาอย่างค่อยเป็นค่อยไป

5. การชี้แนะหรือการช่วยเหลือ (Guidance or Assistance) การชี้แนะหรือการช่วยเหลือ เป็นการร่วมมือทางสังคม (Social Collaborative) ที่สนับสนุนให้พัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจเกิดการเจริญงอกงาม ไวก็อตสกี้จะเน้นไปที่การมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญกว่าอาสาที่จะมีส่วนร่วมให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์การเรียนรู้โดยให้การดูแลเอาใจใส่และปรับปรุงผู้เรียนที่เริ่มฝึกหัด การจัดเตรียมสิ่งที่จะช่วยสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการแก้ปัญหาเรียกว่า “การเสริมต่อการเรียนรู้” (Scaffold)

6. การเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) หมายถึง บทบาทเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ที่ให้การช่วยเหลือด้วยวิธีการต่างๆ ตามสภาพปัญหาที่เผชิญอยู่ในขณะนั้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหานั้นด้วยตนเองได้โดยเป็นการจัดเตรียมสิ่งที่เอื้ออำนวยการให้การช่วยเหลือแนะนำ สนับสนุน ขณะที่ผู้เรียนกำลังแก้ปัญหาหรือกำลังอยู่ในระหว่างการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง (ผู้เรียนกำลังอยู่ในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ) ทำให้ผู้เรียนต้องสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน และปรับการสร้างความรู้ความเข้าใจภายในตน (Internalization) ให้กลายเป็นความรู้ความเข้าใจใหม่ภายในตนเอง ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถกำกับตนเองในการเรียนรู้และมีความเชื่อมั่นในตนเองในการเรียนรู้ที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจุดเริ่มต้นของการเรียนอ่านของเด็กมาจากการเล่นเชิงจินตนาการและสัญลักษณ์ซึ่งช่วยให้เด็กแทนที่วัตถุด้วยสัญลักษณ์ อันนี้เป็นการจัดเตรียมไปสู่การอ่านเขียนจริง ถึงแม้ว่าจะต้องใช้เวลาก่อนที่จะปรากฏออกมาแต่ต้องสร้างประสบการณ์ต่างๆอย่างกว้างขวาง เพราะเด็กมีสิ่งแวดล้อมทางการอ่านเขียนอยู่ทุกวัน ไม่ว่าจะเป็นป้ายต่างๆ การเข้าใจพัฒนาการของมนุษย์จะต้องเข้าใจวัฒนธรรมและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของเด็กตั้งแต่แรกเกิด พัฒนาการของมนุษย์เป็นอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมค่านิยม และความเชื่อให้กับเด็กตั้งแต่เกิด มนุษย์จะพัฒนาการขึ้นมาจากวัฒนธรรมที่ได้รับถ่ายทอดมา เด็กจะเรียนรู้ต่างๆตามวัฒนธรรมที่เขาเจริญเติบโตขึ้นมาและส่งผลพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กแต่ละวัยที่เพิ่มขึ้นถึงขั้นสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคลโดยความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ที่มีความใกล้ชิดกับเขาและเพื่อนในวัยเดียวกัน

วิงและพัทนี่ (Wing; & Putney. 2002: 95) กล่าวถึงทฤษฎีของไวก็อตสกี้ว่า การจัดการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงระดับพัฒนาการ 2 ระดับ คือ ระดับพัฒนาการที่เป็นจริง (Actual Development Level) และระดับพัฒนาการที่สามารถจะเป็นไปได้ (Potential Development Level) ระยะห่างระหว่างระดับพัฒนาการที่เป็นจริงและระดับพัฒนาการที่สามารถจะเป็นไปได้ เรียกว่าพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) ซึ่งไวก็อตสกี้เปรียบเทียบการเรียนรู้กับพัฒนาการไว้ดังนี้

การเรียนรู้ในอดีต ระดับพัฒนาการที่เป็นจริง
(Past Learning) (Actual Development Level)
การเรียนรู้ในปัจจุบัน: พื้นที่รอยต่อของพัฒนาการ
(Present Learning) (Zone of Proximal Development)

การเรียนรู้ในอนาคต ระดับพัฒนาการที่สามารถเป็นไปได้
(Future Learning) (Potential Development Level)

พัฒนาการและการเรียนรู้มีลักษณะที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน การเรียนรู้นำไปสู่พัฒนาการ สนับสนุนพัฒนาการ หรือผลักดันให้พัฒนาการเป็นไปในระดับที่สูงขึ้น เป็นการขยายระดับพัฒนาการออกไปอย่างไม่มีขีดจำกัด โดยเกิดจากการเรียนรู้มโนทัศน์ 2 ประเภท คือ มโนทัศน์โดยธรรมชาติ (Spontaneous or Everyday Concepts) และ มโนทัศน์ที่เป็นระบบ (Scientific or Schooled Concepts) มโนทัศน์โดยธรรมชาติ (Spontaneous or Everyday Concepts) เกิดจากการสังเกตหรือจากการรับความรู้สึกทางประสาทสัมผัสเป็นประสบการณ์ที่สร้างขึ้นมาด้วยตนเองจากเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันทั่วๆ ไป และได้ถูกนำมาใช้ในลักษณะที่แทบจะไม่รู้ตัวส่วน มโนทัศน์ที่เป็นระบบ (Scientific or schooled concepts) เป็นมโนทัศน์ที่ถูกพัฒนาขึ้นมาในลักษณะที่เป็นระบบมากขึ้น มีลักษณะกว้างๆ มีความเป็นนามธรรมมาก และได้ถูกนำมาใช้อย่างมีระเบียบแบบแผนและมีจุดมุ่งหมาย ดังนั้น มโนทัศน์ที่เป็นระบบจึงเปรียบได้กับมโนทัศน์ที่เกิดจากการเรียนในโรงเรียนหรือสถานศึกษา มโนทัศน์ทั้ง 2 ประเภทนี้ทำงานประสานกัน มโนทัศน์ในชีวิตประจำวันมีความจำเป็นสำหรับเด็กที่จะเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งมโนทัศน์ที่เป็นระบบ มโนทัศน์ที่เป็นระบบจะทำหน้าที่หลอมรวมมโนทัศน์ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กได้นำไปใช้ประกอบการคิดซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มากขึ้น รวมทั้งเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาและขยายมโนทัศน์โดยธรรมชาติให้กลายเป็นมโนทัศน์ที่เป็นระบบ

โซเวอร์ส (Sowers. 2000: 13) กล่าวว่า ทฤษฎีของไวก็อตสกี้ให้ความสำคัญการ “การพูด” การที่ผู้ใหญ่สนับสนุนให้เด็กสร้างความรู้ด้วยการพูดและการกระทำจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการและมีความรู้เพิ่มขึ้นได้ พฤติกรรมและการพูดของผู้ใหญ่เป็นการช่วยเหลือเด็ก เพราะการเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) เป็นการสร้างอุปสรรคให้เด็กเผชิญภาวะปัญหา เพื่อสร้างรูปแบบพื้นฐานสติปัญญาและสังคม ซึ่งการเสริมต่อการเรียนรู้จะช่วยให้เด็กทำเรื่องยากๆได้สมบูรณ์ ถ้าเด็กเกิดปัญหา มีคำถามแล้วได้รับการตอบสนองด้วยการกระทำ การตอบคำถาม จะทำให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดมากขึ้น

การอ่านเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ภาษาซึ่งการเรียนรู้การอ่านต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่เช่นกัน มีผู้กล่าวถึงการเรียนรู้การอ่านตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและภาษาของไวก็อตสกี้ไว้ดังต่อไปนี้

รัดเดล (Ruddell. 2002) กล่าวถึง ทฤษฎีของไวก็อตสกี้ที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้การอ่านของเด็กว่า การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเชื่อว่าเด็กมีความคิดรวบยอดผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ เด็กที่โตกว่า ตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อเด็กหรือ มีความสามารถในการคิดที่ซับซ้อนกว่า หรือ มีพฤติกรรมที่ดีกว่า ทฤษฎีของไวก็อตสกี้ กล่าวถึงการเรียนรู้สังคมใน ZPD ที่เป็นพื้นที่ทางปัญญาและโอกาสระหว่างการทำอย่างอิสระของเด็ก สังคมและประสบการณ์ที่เด็กได้รับมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้การอ่านของเด็ก

ทอมปินส์ (Thompkins. 2003: 6) กล่าวถึงทฤษฎีของไวก็อตสกี้กับการอ่านว่า การอ่านเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่สะท้อนวัฒนธรรมและการสื่อสาร การที่เด็กอ่านเขียนเป็นนั้นเกิดจากการที่เด็กพยายามตอบสนองวัฒนธรรมและการใช้ชีวิตของตนเอง ภาษาช่วยจัดการความคิด เด็กใช้ภาษาในการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารให้ดีขึ้น เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์กับผู้อื่นตามความเข้าใจของเด็ก ใช้ภาษาในการปฏิบัติทักษะทางสังคมตามที่ผู้ใหญ่วางแผนไว้ในกิจกรรมที่ทำร่วมกัน เช่น พูดเกี่ยวกับหนังสือที่อ่าน การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทำให้เด็กเรียนรู้การสัมพันธ์กับคนอื่น โครงสร้างและขอบข่ายทางพัฒนาการ (scaffolding and the zone of proximal development) การเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) เป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ต้องสนับสนุนเด็ก เด็กสามารถทำสิ่งยากๆได้สำเร็จโดยการร่วมมือของผู้ใหญ่มากกว่าการทำด้วยตนเอง เช่น เมื่อครูให้เด็กอ่านหนังสือ เด็กไม่สามารถอ่านลำพังได้ หรือ การให้เด็กเขียนหนังสือ เด็กไม่สามารถเขียนเองได้ แต่เมื่อมีการเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) เด็กจะพัฒนาการเรียนรู้ต่อไปได้เมื่อเรียนรู้ตามลำพัง ในทางกลับกัน เด็กจะเรียนรู้ได้น้อยเมื่อเรียนรู้ตามลำพัง ดังนั้น พื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) จึงเป็นช่วงพื้นที่ระหว่างพัฒนาการที่เป็นจริง (Actual Development Level) กับระดับพัฒนาการที่สามารถเป็นไปได้(Potential Development Level) เด็กจะเรียนรู้ตามที่ครูกำหนดโครงสร้างไว้โดยครูเป็นผู้กำหนดการเรียนรู้ เมื่อวงจรวนมาอีกครั้งเด็กก็สามารถทำได้ด้วยตนเองโดยที่ครูไม่ต้องช่วยเหลือ โดยมีหลักการคือ ความคิดและภาษามีความสัมพันธ์กัน ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษา ครูเป็นคนจัดการเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding)ให้เด็ก ครูเป็นคนวางแผนโครงสร้างการเรียนโดยขึ้นกับพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development)

แม็ค ครอสกี้ (Mc Closkey. 2012: online) กล่าวว่าการสนับสนุนกระบวนการการอ่านของเด็ก ครูจำเป็นต้องเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) ด้วยการอ่านให้ฟัง การอ่านให้ฟังใสครั้งแรก ครูอ่านโดยตลอดจนจบ แต่การอ่านให้ฟังครั้งต่อมา ครูต้องหยุดเพื่อถามคำถาม ถามเกี่ยวกับรูปภาพ เชื่อมโยงกับประสบการณ์ การอ่านให้ฟังเป็นหนทางที่เด็กได้เตรียมรูปแบบการอ่าน โดยมีครูเป็นตัวอย่างที่จะนำไปสู่การแสดงออกในการอ่านของเด็ก

อัลเบอร์ (Alber. 2012: online) กล่าวว่า การเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) เป็นสิ่งแรกที่ครูต้องให้การช่วยเหลือการเรียนอ่านของเด็ก เพราะจะทำให้เด็กมีพัฒนาการดีขึ้นตามศักยภาพของแต่ละบุคคล พื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal) คือ พื้นที่ระหว่างความสามารถที่เด็กทำได้เพิ่มขึ้นจากความสามารถเดิมหลังจากได้รับความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่หรือเพื่อนที่มีความสามารถมากกว่า สามารถนำทฤษฎีนี้ไปใช้ในห้องเรียนได้ ดังนี้

1. บอกและทำให้ดู (Show and Tell) การพูดเป็นหนทางพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยพัฒนาการเสริมต่อการเรียนรู้ ครูสามารถทำได้ด้วยการจัดกลุ่มเล็กๆในศูนย์การเรียน จัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เห็นตัวแบบในกลุ่มที่ใหญ่กว่า อาจให้เด็กเห็นผลผลิตก่อนที่จะลงมือทำ ครูอาจแนะนำเป็นขั้นๆแต่ละกระบวนการ ใช้วิธีการคิดดังๆ (Think Alouds)ให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียน

2. ต่อยอดความรู้เดิม (Tap into Prior Knowledge) เป็นการทบทวนประสบการณ์เดิมของเด็ก เชื่อมโยงเข้ากับชีวิตของเด็ก ครูต้องแนะนำและช่วยเด็กในการเชื่อมโยงเข้ากับชีวิตซึ่งภายหลังเด็กจะทำได้เอง

3. จัดเวลาในการพูดคุย (Give Time to Talk) เด็กจำเป็นต้องมีเวลาสำหรับกระบวนการเกิดความรู้ใหม่ มีเวลาสนทนากับเพื่อนที่เรียนด้วยกันเพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์ที่มีเหมือนกัน

4. ความเข้าใจคำศัพท์ (Pre-Teach Vocabulary) ครูต้องมีการอ้างอิงถึงคำศัพท์ที่ไม่ได้ใช้บ่อยครั้ง ด้วยการให้เด็กได้พบกับคำยากๆ การสอนคำศัพท์ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้คำ และช่วยให้เด็กให้ความหมายได้ เกิดความสนใจในคำนั้นมากขึ้น สร้างสัญลักษณ์หรือวาดภาพเกี่ยวกับคำนั้น

5. การใช้ภาพ (Use Visual Aids) ภาพเป็นเครื่องมือที่เสริมต่อการเรียนรู้ของเด็กช่วยให้เด็กแทนที่ความหมายในใจได้

6. อ่านแล้วหยุดถามคำถาม (Ask Question Pause Review) การหยุดอ่านเพื่อถามคำถามเป็นหนทางหนึ่งในการตรวจสอบความเข้าใจของเด็ก เกิดความคิดใหม่จากการสนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน หยุดครั้งแรกเพื่อถามคำถาม หยุดอีกครั้งเพื่อทบทวน คำถามของครูจะช่วยให้เด็กเกิดความมั่นใจ คำถามปลายเปิด คำถามปลายปิดส่งเสริมให้เด็กถกเถียง ค้นพบ ถามคำถาม

กราเบิล (Grable. 2012: online) กล่าวว่า การเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) เป็นการเปลี่ยนแปลงในเทคนิคการสอนภาษาเพื่อให้เกิดทักษะใหม่ๆ เด็กมีความสัมพันธ์กับครูมากขึ้นในรูปแบบการเรียนรู้นี้ บรูเนอร์ทำการทดลองโดยใช้การเสริมต่อการเรียนรู้พบว่า เวลาแม่อ่านหนังสือให้ลูกฟัง แม่เปิดหนังสือซึ่งสร้างความสนใจให้กับเด็กเป็นสัญญาณให้เด็กเกิดความชื่นชมในการอ่าน เมื่อแม่ชวนลูกอ่าน สนทนาคำและสนทนาภาพในหนังสือแต่ละหน้า การปฏิสัมพันธ์ที่ง่ายและมีความยืดหยุ่นเช่นนี้จะช่วยให้เด็กเกิดความคิดใหม่ๆและมีสติปัญญาที่ก้าวหน้า ครูสามารถประยุกต์ใช้การเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) ในห้องเรียนได้โดยลดขั้นตอนและการจัดการที่ซับซ้อนลง ช่วยให้เด็กมีสมาธิในช่วงเวลาหนึ่ง ระหว่างการเรียนเรื่องยากๆแล้วใช้การเสริมต่อการเรียนรู้(Scaffolding) จะช่วยให้เด็กมีทักษะมากขึ้นโดยเฉพาะการพูดและการอ่าน

ซิมเมอร์แมน (Zimmerman. 2012: online) กล่าวว่า การเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding)ในการอ่านคือการสร้างการอ่าน พื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) เป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการเรียนรู้ เป็นพื้นที่ระหว่างความสามารถของเด็กในการเรียนรู้ตามลำพังกับความสามารถที่ทำโดยได้รับการช่วยเหลือ การเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding)ในการอ่านจะช่วยเชื่อมการอ่านกับความรู้เดิม เตรียมเด็กให้มีความเข้าใจด้วยวิธีที่ง่ายและรวดเร็ว โดยใช้วิธีการดังนี้

1. การเสริมต่อการเรียนรู้ก่อนอ่าน (Pre-Reading Scaffolding) ครูต้องใช้วิธี KWL ในการสอนอ่าน ได้แก่ ครูอ่านหนังสือภาพให้เด็กฟังแล้วเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของเด็กเด็กรู้อะไร (K-Know) เด็กอยากรู้อะไร (W-What) เด็กเรียนรู้อะไรหลังจากนั้น (L-Learn)

2. การเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างอ่าน (During Reading Scaffolding) ครูใช้การเสริมต่อการเรียนรู้ด้วยการอ่านออกเสียง สนทนาเกี่ยวกับเรื่อง

3. การเสริมต่อการเรียนรู้หลังอ่าน (Post Reading Scaffolding) ครูต้องสนทนาหลังการอ่าน อ่านซ้ำ ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ แสดงละครตามเรื่อง

สรุป จากการศึกษาทฤษฎีของไวก็อตสกี้ การทำกิจกรรมกับเด็กต้องคำนึงถึงระดับสติปัญญาของมนุษย์ออกเป็น 2 ระดับระดับสติปัญญาขั้นเบื้องต้น (Elementary mental processes) เป็นระดับสติปัญญาที่มีในตัวมนุษย์ทุกคนและไม่ต้องเรียนรู้ ส่วนระดับสติปัญญาขั้นสูง (Higher mental processes) นั้น ต้องอาศัยการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการใช้ภาษา ขั้นพัฒนาการทางภาษาของเด็กมี 3 ขั้น เริ่มจากภาษาสังคม (Social Speech) ที่เด็กใช้ในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ภาษาที่เด็กพูดกับตนเองโดยไม่เกี่ยวข้องกับใคร (Egocentric Speech) และภาษาที่เด็กพูดในใจเฉพาะตนเอง (Inner Speech) โดยต้องคำนึงถึงขอบเขตการเรียนรู้ (Zone of Proximal Development) ซึ่งเป็นช่วงห่างระหว่างระดับพัฒนาการที่เป็นจริงกับพัฒนาการที่สามารถทำได้โดยได้รับการช่วยเหลือจากผู้ที่มีความสามารถมากกว่า โดยให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น เด็กวัยเตาะแตะมีพัฒนาการอยู่ในระดับภาษาสังคม (Social speech) ตั้งแต่แรกเกิดถึง 3 ปี เป็นวัยที่พัฒนาปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กจะใช้ภาษาเพื่อแสดงความคิดเพื่อสื่อสารอารมณ์ และแสดงการควบคุมพฤติกรรมของผู้อื่น การส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกจึงต้องให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมต่อเนื่องจากการอ่านและเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม เพราะเด็กมีความคิดรวบยอดผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ เด็กที่โตกว่า ตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อเด็ก หรือ มีความสามารถในการคิดที่ซับซ้อนกว่า หรือ มีพฤติกรรมที่ดีกว่า ทฤษฎีของไวก็อตสกี้กล่าวถึงการเรียนรู้สังคมใน ZPD ที่เป็นพื้นที่ทางปัญญาและโอกาสระหว่างการทำอย่างอิสระของเด็ก สังคมและประสบการณ์ที่เด็กได้รับมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้การอ่านเริ่มแรกของเด็ก

1.4 ทฤษฎีวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ (Skinner's Operant Conditioning Theory)

เบอร์รัส สกินเนอร์ (Burrhus Skinner) เป็นนักจิตวิทยาเชิงพฤติกรรมแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ทฤษฎีของสกินเนอร์เป็นทฤษฎีที่มีประโยชน์ในการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ นักการศึกษาไทย กล่าวถึงทฤษฎีของบรูเนอร์ไว้ดังต่อไปนี้

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2551: 135-137) กล่าวถึงทฤษฎีการวางเงื่อนไขการกระทำของสกินเนอร์ว่า การเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขการกระทำ (Operant Conditioning) เป็นไปตามความเชื่อที่ว่าพฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์ก่อให้เกิดผลกรรม การเรียนรู้ตามแนวคิดนี้มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำ มนุษย์ควรมีชีวิตที่มีความสุข รู้ทิศทางในชีวิตของตน มีทักษะ มีพฤติกรรมที่ดี มีประสิทธิผล กับกรรมบางอย่างเป็นความสัมพันธ์กันโดยธรรมชาติ เมื่อคนแสดงพฤติกรรมใดแล้วได้รับผลกรรมที่พึงพอใจ พฤติกรรมนั้นย่อมเกิดขึ้นบ่อยครั้ง แต่ถ้าทำแล้วไม่เกิดผลที่พึงพอใจ

พฤติกรรมนั้นก็จะลดลงหรือหายไป แสดงว่าพฤติกรรมใดจะคงอยู่ เพิ่มขึ้น หรือหายไป ย่อมขึ้นอยู่กับผลกรรมที่ได้รับว่าพึงพอใจหรือไม่ โดยมีกฎ 4 ประการ คือ

1. การเสริมแรงบวก (positive reinforcement) ได้แก่ การได้รับรางวัลเมื่อแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น ให้ขนมเมื่อหยุดร้องไห้

2. การลงโทษทางบวก (positive punishment) ได้แก่ การได้รับสิ่งที่ไม่ต้องการเมื่อแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น เด็กถูกตีเมื่อเกเร

3. การเสริมแรงลบ (negative reinforcement) ได้แก่ การเอาสิ่งที่ไม่ต้องการออกไป เช่น เอาโซ่ตรวนออกจากนักโทษเมื่อปฏิบัติตัวดี

4. การลงโทษทางลบ (negative punishment) ได้แก่ การเอาสิ่งที่เป็นรางวัลออกไป เช่น ตัดค่าขนมเมื่อเกเร

จิราภา เต็งไตรรัตน์ (2552: 128-130) กล่าวถึงทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning) ว่า การวางเงื่อนไขแบบปฏิบัติการกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับสิ่งแวดล้อมโดยสิ่งเร้าทำให้เกิดพฤติกรรมและผลของพฤติกรรมนั้น สิ่งสำคัญคือ จะเน้นที่ผลของพฤติกรรมในสิ่งแวดล้อมที่เราอาศัยอยู่ จะมีสิ่งเร้าทำให้อินทรีย์แสดงพฤติกรรมออกมา ซึ่งพฤติกรรมก็จะมีผลตามมา ผลนั้นมีผลทำให้พฤติกรรมที่อินทรีย์แสดงออกมาเพิ่มขึ้นถ้าผู้แสดงพฤติกรรมพอใจในผลของพฤติกรรมนั้นหรือพฤติกรรมนั้นลดลง ถ้าผู้แสดงพฤติกรรมไม่พอใจในพฤติกรรมนั้น พฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์มาจากพฤติกรรมประเภท Operant Behavior ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่คนเป็นผู้กระทำต่อสิ่งแวดล้อมของตนเอง การเรียนรู้แบบนี้ในบางครั้งจึงเรียกว่า การวางเงื่อนไขแบบปฏิบัติการ (Instrumental Conditioning) ถ้าต้องการให้พฤติกรรมแบบการกระทำคงอยู่จะต้องให้การเสริมแรง แบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ 1) สิ่งเสริมแรงบวก (Positive Reinforcer) หมายถึง สิ่งเร้าเมื่อให้แล้วทำให้อินทรีย์เกิดความพอใจ เช่น อาหาร คำชม เงิน จะทำให้เพิ่มแนวโน้มของการตอบสนองเพิ่มขึ้น เป็นผลมาจากพฤติกรรมนั้นอินทรีย์เกิดความพอใจ 2)สิ่งเสริมแรงลบ (Negative Reinforcer) หมายถึง การเปลี่ยนสถานการณ์หรือเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมที่จะช่วยให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากพฤติกรรมที่อินทรีย์แสดงออกสามารถหลีกเลี่ยงหรือยับยั้งสิ่งที่ไม่พึงพอใจได้

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2551: 135-137) กล่าวว่า การเสริมแรงมี 2 ประเภท คือ การเสริมแรงต่อเนื่อง เป็นการเสริมแรงทุกครั้งที่คนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ทำให้พฤติกรรมเกิดบ่อยสม่ำเสมอ แต่เมื่อหยุดเสริมแรงอาจมีผลให้พฤติกรรมหายไปอย่างรวดเร็ว การเสริมแรงเป็นครั้งคราว ได้แก่ การเสริมแรงเป็นอัตราส่วนที่แน่นอน การเสริมแรงเป็นช่วงเวลาที่แน่นอน การเสริมแรงอัตราส่วนแปรปรวน การเสริมแรงเป็นช่วงเวลาที่แปรปรวน

สุรางค์ โค้วตระกูล (2552: 193-194) กล่าวว่า ครูผู้สอนที่ดีจะต้องสามารถเลือกใช้วิธีการเสริมแรงให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม โดยยึดหลักสำคัญดังต่อไปนี้

1. ครูต้องทราบว่าพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนเรียนรู้แล้วมีอะไรบ้างและให้การเสริมแรงพฤติกรรมนั้น

2. ตอนแรกครูควรให้การเสริมแรงทุกครั้งที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนา แต่ตอนหลังใช้การเสริมแรงเป็นครั้งคราวได้

3. ครูจะต้องระวังไม่ให้เกิดการเสริมแรง เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา

4. ถ้าจำเป็นสำหรับนักเรียนบางคน ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมครูอาจใช้การเสริมแรงที่เป็นขนมหรือสิ่งของ หรือสิ่งที่จะเอาไปแลกของรางวัลได้ สำหรับพฤติกรรมที่ซับซ้อน ครูควรใช้หลักการดัดพฤติกรรม (Shaping) คือให้แรงเสริมกับพฤติกรรมที่นักเรียนทำได้ใกล้เคียงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามลำดับขั้น ค่อยๆลดสัญญาณบอกแนะหรือการชี้แนะลงเมื่อเริ่มเห็นว่าไม่จำเป็น ค่อยๆลดแรงเสริมแบบให้ทุกครั้งลง เมื่อเห็นว่าผู้เรียนกระทำได้แล้วและผู้เรียนเริ่มแสดงว่ามีความพอใจ ซึ่งเป็นแรงเสริมด้วยตนเองจากการทำงานนั้นได้

มาชาโด้ (Machado. 1995: 6) กล่าวว่าทฤษฎีของสกินเนอร์เป็นทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ (Behaviorist Theory) ที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา โดยมีแนวคิดว่า ผู้ใหญ่เป็นผู้มีบทบาทในการสื่อสารของเด็ก เป็นผู้ส่งเสริมทั้งทางปริมาณและคุณภาพ สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาอย่างมาก เมื่อเด็กทำดีแล้วได้รับการให้แรงเสริมจากผู้ใหญ่จะทำให้เด็กมีพัฒนาการได้ไว

สรุป การนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมทักษะการอ่าน การเรียนรู้ภาษาของเด็กเป็นการใช้เงื่อนไข เด็กเรียนรู้การพูดจากการเสริมแรงของพ่อแม่จากการฟังและยิ้ม กอด พูดคุย นักพฤติกรรมนิยมบางท่านเชื่อว่า เด็กเริ่มรู้ภาษาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กเรียนรู้ภาษาจากการเลียนแบบโดยเด็กจะสังเกต และเลียนแบบพฤติกรรมเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่หรือคนอื่น หากเด็กได้รับการเสริมแรงจะทำให้การเลียนแบบ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านเริ่มแรก

2.1 ความหมายของทักษะการอ่านเริ่มแรก

การอ่าน เป็นกระบวนการที่คนอ่านเข้าใจและรู้โครงสร้างของความหมายระหว่างการอ่าน การอ่านที่แท้จริงผู้อื่นต้องเกิดความเข้าใจในสิ่งที่อ่านอย่างสมบูรณ์และเป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายจากคนคนหนึ่งถึงกลุ่มหนึ่ง ผู้เขียนได้ถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็น ความรู้สึกนึกคิดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรสื่อถึงผู้อ่านให้เข้าใจในภาษา แนวความคิดที่สื่ออย่างเกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดอรรถรส (Tomphins. 2003: 23)

1.1.1 ความหมายของการอ่าน

ในการเรียนภาษา การฟังและการพูดเป็นสิ่งที่สำคัญลำดับแรก การอ่านเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในลำดับต่อมา สามารถสรุปความหมายของการอ่านได้ดังต่อไปนี้

บันลือ พฤกษะวัน (2532: 2) การอ่าน เป็นการใช้ความสามารถในการออกเสียงคำหรือประโยค ทำให้เข้าใจความหมายในการสื่อความโดยการอ่านหรือฟังผู้อื่นอ่านแล้วรู้เรื่อง

เรียกว่าอ่านได้ อีกความหมายหนึ่งคืออ่านเป็น หมายถึงการสื่อความหมายถ่ายโยงความคิด ความรู้จากผู้เขียนถึงผู้อ่าน ประเมินสิ่งที่อ่านได้

นิตยา ประพฤติกิจ (2532: 2) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง การปฏิสัมพันธ์กับภาษาซึ่งเป็นตัวหนังสือหรือภาพ (ภาษาเขียน) และผลที่ได้จากการปฏิสัมพันธ์กับภาษาคือความเข้าใจ

หรรษา นิลวิเชียร (2535: 219) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการค้นหาความหมายจากตัวอักษร คำที่ถูกจัดรวบรวมอยู่บนหน้ากระดาษไว้เพื่อสื่อความหมายที่ต้องการแสดงออกมา ผู้อ่านจะรับรู้สัญลักษณ์หรือตัวอักษรด้วยสายตาเป็นประการแรกหลังจากนั้นก็จะค้นหาความหมายหรือทำความเข้าใจกับสัญลักษณ์นั้น

อนงค์ศิริ วิชาลัย (2536: 54) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน โดยเริ่มจากการที่ตาเห็นภาพหรืออักษร รับภาพ จำได้ เข้าใจความหมาย เลือกความหมายที่ดีที่สุดแล้วมาประมวลเปรียบเทียบและสรุปอย่างมีเหตุผลทำให้เข้าใจความหมายในสิ่งที่อ่าน

วรรณี โสมประยูร (2537: 121) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองที่ต้องใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ รับรู้และเข้าใจความหมายของคำ หรือสัญลักษณ์โดยการแปลออกเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิด และความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านไปด้วยตลอดเวลา

อรัญญา ฤาชัย (2541: 18) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่าน เป็นกระบวนการแปลความหมายของอักษรออกมาเป็นถ้อยคำหรือความเข้าใจจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิดแล้วสามารถนำความคิดนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

นพดล จันทร์เพ็ญ (2542: 73) ได้ให้ความหมายของการอ่าน การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษร เครื่องหมายสัญลักษณ์ เครื่องสื่อความหมายต่างๆ ที่ปรากฏแก่ตาออกมาเป็นความคิด ความเข้าใจเชิงสื่อสาร แล้วผู้อ่านสามารถนำความคิด ความเข้าใจนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ต่อไป

เตือนใจ กรุยกระโทก (2543: 15) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการแปลความหมายของตัวอักษร เป็นความคิดโดยอาศัยประสบการณ์เดิม แล้วนำความคิดไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

สำอาง หิรัญบูรณะ และคณะ (2544: 39-41) กล่าวว่า การอ่าน เป็นการมองเห็นตัวอักษร ความเข้าใจรหัสที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและอักษรที่เห็นทำให้เกิดความเข้าใจในระดับคำก่อน แล้วจึงเกิดความเข้าใจความหมายของกลุ่มคำ เพราะมีความเข้าใจในหลักของภาษาเมื่อเข้าใจความหมายของประโยค ข้อความ ผู้อ่านจะต้องสร้างความคิด หรือจินตนาการจากสิ่งที่อ่านออกมาเป็นภาพ แล้วเรียบเรียงหาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดใหม่กับความรู้ที่มีอยู่เดิม แล้วสร้างเป็นความรู้ใหม่ ซึ่งการอ่านจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเด็กได้ภาษาพูดแล้วเป็นการอ่าน คือ การถอดรหัสอักษรออกมาว่ามีความหมายอย่างไรในภาษาพูดที่เด็กพูดได้ การอ่านตามธรรมชาติของเด็กนั้นเริ่มจากเด็กเห็นคำทั้งคำแล้วถอดออกมาเป็นวามหมายเช่น เห็นรถยนต์ แล้วเห็นคำว่า รถ แล้วคุณแม่บอกว่า รถ เด็กจะได้ความคิดออกมาเป็นความหมาย โดยเริ่มจากผู้อ่านจะรับรู้ภาพ สัญลักษณ์หรือตัวอักษรด้วยมองเห็นภาพเป็นอันดับแรก แล้วจำมาเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิม เพื่อจะ

ค้นหาความหมายหรือทำความเข้าใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์โดยการเลือกความหมายที่ดีที่สุดนำมาประมวลสรุปอย่างมีเหตุผลทำให้เข้าใจในสิ่งที่อ่านซึ่งถือเป็นทักษะ

อัจฉรา นาคทรัพย์ (2546: 28) ได้กล่าวถึงความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองที่มีการแปลความหมายของตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ที่มองเห็นโดยผ่านกระบวนการคิด เกิดเข้าใจและถ่ายทอดออกมาเป็นถ้อยคำที่มีความหมาย สื่อได้ตรงกันระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน

ปิยรัตน์ กลอนดอน (2547: 7) ได้กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง การสร้างความหมายจากภาพสัญลักษณ์ โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน และสิ่งชี้แนะในการคาดคะเนและตรวจสอบความหมายที่อ่าน

สุทธิรัตน์ คุ่ยสวัสดิ์ (2547: 48) ได้กล่าวถึงความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองที่ใช้สื่อความหมายตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ ออกมาในรูปของความคิดความเข้าใจ แล้วนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์โดยตัวอักษรที่ใช้เป็นเพียงเครื่องหมายแทนคำพูด และคำพูดเปรียบเสมือนเครื่องหมายความคิดอีกทีหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการนำไปใช้ในการฝึกทักษะฟัง พูด อ่าน เขียน ได้อย่างถูกต้อง และสามารถใช้สื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างดี

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547: 2) การอ่าน หมายถึง การอ่านที่ต้องเป็นการอ่านโดยมีความเข้าใจในความหมาย มิใช่อ่านออกเสียงเป็นคำๆ

1.1.2 ความหมายของทักษะการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะอย่างหนึ่ง ทักษะการอ่านจึงมีความหมายที่สอดคล้องกับการอ่าน มีผู้กล่าวถึงทักษะการอ่านไว้มากมาย สรุปได้ดังต่อไปนี้

บันลือ พฤกษะวัน (2532: 22) กล่าวว่า ทักษะการอ่าน หมายถึง ความสามารถที่จะใช้ประโยชน์จากการอ่านได้หลายด้าน หลายลักษณะ เช่น ได้รับความรู้ ได้รับความเพลิดเพลิน มีทัศนคติที่ดีและมีนิสัยรักการอ่าน

นิตยา ประพฤติกิจ (2538: 2) กล่าวว่า การอ่านถือเป็นทักษะอย่างหนึ่ง ประสบการณ์ของผู้อ่านที่จะช่วยทำให้เกิด มีกระบวนการ 4 ระดับ คือ การถ่ายทอดความหมายจากคนหนึ่ง โดยอาศัยภาษาเป็นสื่อโดยผู้เขียนถ่ายทอดความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจตามความคิดและเจตนาของผู้เขียนซึ่งการอ่านนี้เป็นกระบวนการเรียนรู้เช่นเดียวกับการพูด การออกเสียงเป็นคำๆ หรือหลายคำ ซึ่งรวมกันเข้าเป็นประโยคที่ให้ความหมายเมื่อเราอ่านนั้น มิได้จำกัดแต่การอ่านเพียงอย่างเดียว แต่การพูดเป็นรากฐานของการอ่านก็เริ่มต้นด้วยวิธีนี้เช่นกัน

มยุรี กันทะลือ (2543: 11) ให้ความหมายของทักษะการอ่านไว้ว่า ทักษะการอ่าน คือ การเข้าใจภาษาของผู้เขียนและของสิ่งพิมพ์นั้นๆ โดยการจับแนวความคิดจากกลุ่มคำและความหมายต่างๆ จากสิ่งที่อ่าน การอ่านเป็นประสบการณ์ของผู้อ่านและก่อให้เกิดทักษะ ซึ่งมีกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ การรับรู้ ความเข้าใจ ความคิดรวบยอด การตัดสินใจ การคิดหาเหตุผลและการนำความคิดใหม่ที่ได้รับมาผสมเข้ากับความรู้ที่มีอยู่เดิม

1.1.3 ความหมายของทักษะการอ่านเริ่มแรก

ทักษะการอ่านเริ่มแรก เป็นจุดเริ่มต้นของทักษะการอ่าน เป็นพื้นฐานของกระบวนการอ่าน ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของทักษะการอ่านเริ่มแรกไว้มากมายโดยมีความสัมพันธ์กับภาษาแรกเริ่ม ดังต่อไปนี้

กู๊ดแมน (Goodman. 1976; Goodman; & Goodman. 1978: online) กล่าวว่าการเรียนรู้ภาษาและ ใช้ภาษาสื่อสารของเด็กจะแตกต่างอย่างมากจากการเรียนรู้และใช้ภาษาของผู้ใหญ่ เด็กเรียนรู้ที่จะ อ่านเขียนจากประสบการณ์และภาษาที่แวดล้อมตัวเด็ก การเรียนรู้ภาษาในระยะแรกเริ่มหรือการรู้ หนังสือขั้นต้นของเด็กเป็นปรากฏการณ์ที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรม

ไวนเบอร์เกอร์ แฮนนอน และนัทบราวน์ (Weinberger, Hannon; & Nutbrown, 1990) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้ภาษาแรกเริ่มว่า คือการที่เด็กเริ่มมีความรู้เกี่ยวกับการอ่านเขียนเป็นการพัฒนาความสามารถของเด็กในสภาพแวดล้อมของการอ่านเขียน โดยเด็กเรียนรู้ว่าการอ่านเขียนเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ และมีความหมายก่อนที่จะสามารถอ่านเขียนได้อย่างถูกแบบแผน

สโคโลสเซอร์ และฟิลิปส์ (ภิญญดาพัชญ์ เพ็ชรรัตน์. 2549: 31อ้างอิงจาก Schlosser; & Phillips, 1991) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การรู้หนังสือขั้นต้น เป็นทักษะที่ได้รับมาโดยผ่านการปฏิสัมพันธ์อย่างมีความหมายกับภาษาและตัวหนังสือ

โซเวอร์ส (Sowers. 2000: 141) กล่าวว่า ทักษะการอ่านเริ่มแรก (pre-reading skills) หมายถึง ทักษะพื้นฐานของกระบวนการอ่าน เริ่มต้นด้วยการให้คุ้นเคยกับหนังสือด้วยวิธีธรรมชาติ สามารถใช้คำว่า Early Reading หรือ Pre-reading ก็ได้

ศูนย์การเรียนรู้ครอบครัว (family learning. 2011: online) กล่าวว่า ทักษะการอ่านเริ่มแรกหมายถึง ทักษะพื้นฐานที่เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อเตรียมตัวสู่การเรียนอ่าน ทักษะการอ่านเริ่มและจะช่วยให้เด็กมีความพร้อมในการพัฒนาทักษะการอ่าน

International Encyclopedia of Education (Slegers. 2012: online) ได้นิยามคำว่าภาษาแรกเริ่ม หมายถึง พฤติกรรมการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกก่อนที่เด็กจะเรียนรู้ภาษาในระบบ

ทักษะการอ่านเริ่มแรกเป็นทักษะที่เด็กต้องเรียนรู้ตั้งแต่เกิดเพราะมีความจำเป็นในการเรียนการอ่านตามแบบแผน ได้แก่ การพูดคุยเกี่ยวกับเรื่อง (Tell Stories) รักหนังสือ (Love Books) เรียนศัพท์ (Learn Words) ฟังเสียง(Hear Sounds) รู้จักอักษร (Know Letters) รู้จักใช้หนังสือ (Use Books) ประกอบด้วย 6 ทักษะย่อย ได้แก่ คำศัพท์ (Vocabulary) คือรู้ชื่อเรียกของสิ่งต่างๆ ความรู้เรื่องหนังสือ (Print Awareness) คือ รู้ว่าต้องถือหนังสืออย่างไร รู้ว่าหนังสือมีไว้ใช้ทำอะไร รู้จักเปิดหนังสือไปทีละหน้า ความรู้เรื่องตัวอักษร (Letter Knowledge) คือ รู้ว่าตัวอักษรแต่ละตัวมีความแตกต่างกัน รู้ชื่อเรียกของตัวอักษร รู้เสียงของอักษรและรู้ว่าอักษรปรากฏอยู่ในที่ต่างๆ การตระหนักรู้ในเสียง (Phonological Awareness) คือ ได้ยินเสียงและเล่นเสียง เล่นคำได้ ความสนใจหนังสือ (Print Motivation) คือ การเริ่มสนใจและสนุกกับหนังสือ ทักษะเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง

(Narrative Skills) คือความสามารถในการอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นหรือเหตุการณ์ในเรื่องได้ (St. Paul Public Library. 2011: online; Every Child Reading to Read. 2011: online)

สรุป ทักษะการอ่านเริ่มแรก หมายถึง ทักษะพื้นฐานของกระบวนการอ่านเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเรียนการอ่าน สามารถส่งเสริมได้ด้วยการให้เด็กคุ้นเคยกับหนังสือด้วยวิธีธรรมชาติ และทักษะการอ่านเริ่มแรกเป็นฐานของการอ่านในระดับสูง การอ่าน หมายถึง กระบวนการทางสมอง ในการค้นหาความหมายสัญลักษณ์ต่างๆ ของผู้เขียน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนในการแปลความหมายออกมาเป็นถ้อยคำและความคิด การอ่านจึงเป็นการรับรู้ข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านกระบวนการคิดจนเกิดการเรียนรู้ความหมายได้อย่างถูกต้อง เพราะการอ่านให้ประโยชน์แก่มนุษย์ทุกด้านการที่ผู้อ่านจะเข้าใจสารได้มากน้อยเพียงใดนั้น ต้องอาศัยประสบการณ์เดิมของผู้อ่านเป็นพื้นฐานเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องราวนั้นๆ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อในชีวิตประจำวันได้ และสำหรับการอ่านของเด็กปฐมวัยนั้น เด็กจะต้องมีความพร้อมในการกวาดสายตา จากซ้ายไปขวาการอ่านเรื่องราวจากภาพ ซึ่งเด็กจะเริ่มจากการคาดเดาภาษาจากภาพที่มีสัญลักษณ์ต่างๆ และ รู้จักแก้ไขความผิดในคำและประโยคด้วยตนเอง จนกระทั่งพัฒนาไปสู่การอ่านหนังสือได้เองตามความสนใจ

2.2 ความสำคัญของทักษะการอ่านเริ่มแรก

ทักษะการอ่านเริ่มแรกมีความสำคัญสำหรับเด็กและสามารถพัฒนาได้ตั้งแต่ก่อนเข้าเรียนเพื่อเป็นรากฐานในการอ่าน รวมทั้งการอ่านมีความสำคัญต่อทุกช่วงวัย นักการศึกษากล่าวถึงความสำคัญของการอ่านและทักษะการอ่านเริ่มแรกไว้ดังนี้

2.2.1 ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านมีความสำคัญต่อทุกช่วงวัยและจำเป็นต้องมีการส่งเสริมการอ่านตั้งแต่ก่อนที่เด็กจะเข้าโรงเรียน มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ดังต่อไปนี้

นิตยา ประพฤติกิจ (2532: คำนำ) กล่าวว่า การอ่านสามารถพัฒนาเด็กได้ตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียน การส่งเสริมการอ่านต้องทำตั้งแต่แรกเกิดโดยเป็นไปอย่างธรรมชาติ เพราะการสร้างทัศนคติและการเรียนรู้ในด้านใดก็ตามตั้งแต่ยังเล็กเด็กจะรับรู้ได้รวดเร็วและมีความฝังใจกับประสบการณ์ต่างๆ

บันลือ พฤกษะวัน (2532: 7) การอ่านมีความสำคัญในการช่วยพัฒนาการพูด ถ้าเด็กอ่านเป็นอ่านมากก็จะใช้ภาษาพูดได้ถูกต้อง เมื่อเด็กมีนิสัยรักการอ่านย่อมสร้างพื้นฐานประสบการณ์และขยายประสบการณ์ มีความรู้ ฟังเรื่องราวต่างๆได้ดี มีความสามารถในการเขียนตามมาเพราะเห็นแบบอย่างจากการอ่าน ประการสำคัญคือช่วยพัฒนาความคิด ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้กระบวนการคิด (thinking process) นำไปสู่การพูด อ่าน เขียนได้ดี จึงกล่าวได้ว่าการอ่านเป็นหัวใจของการพัฒนาทักษะทางภาษา

วรรณี โสมประยูร (2534: 27) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญต่อทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ มีประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพราะปัจจุบันต้องอาศัยการอ่าน ในการติดต่อสื่อสาร ทำความเข้าใจกับบุคคลอื่น ๆ ร่วมไปกับทักษะการฟัง การพูด การเขียน ทั้งในกิจส่วนตัวการศึกษา การประกอบอาชีพต่าง ๆ ในสังคม และยังเป็นการช่วยกันอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยไว้อีกด้วย การอ่านเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและเป็นเรื่องใหญ่ของชาติ การอ่านต้องทำในทุกกลุ่มอายุ คนไทยทุกคนต้องเข้าถึงการอ่านได้ง่าย

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537: 6) กล่าวว่า การอ่านหนังสือทำให้ได้เนื้อหา สาระความรู้มากกว่าการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น การฟัง ผู้อ่านสามารถอ่านหนังสือได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ หนังสือเก็บไว้ได้นานกว่าอย่างอื่น ผู้อ่านสามารถฝึกการคิดและสร้างจินตนาการได้เองขณะอ่าน การอ่านส่งเสริมให้สมองดี มีสมาธินานกว่าอย่างอื่น ผู้อ่านเป็นผู้กำหนดการอ่านได้ด้วยตนเอง ผู้อ่านเกิดความคิดเห็นได้ด้วยตัวของตนเองในขณะอ่าน ผู้รักการอ่านจะรู้สึกมีความสุข

อุทัย ภิรมย์รื่น (2541: 27) กล่าวว่า การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่จะช่วยให้เกิดความรู้ และความคิดเห็นเท่าทันความเป็นไปในสังคม และสามารถเลือกรับข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากที่สุดในยุคปัจจุบันที่ประกอบด้วยข้อมูลข่าวสาร ที่ผ่านสื่อต่าง ๆ มากมายและหลากหลาย การอ่านมีความสำคัญในการสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์ (2545: 57) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญมาก ในประเทศสหรัฐอเมริกาทำการวิจัยเกี่ยวกับเด็กที่อ่านหนังสือได้เร็วและไม่มีปัญหาการอ่านพบว่า เด็กได้รับการอ่านหนังสือให้ฟังตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียน สิ่งแวดล้อมของเด็กมีสิ่งพิมพ์ หนังสือต่างๆ มีอุปกรณ์การเขียน มีการส่งเสริมการอ่าน เช่น ซื้อหนังสือให้ พาไปห้องสมุด ช่วยเขียนตามคำบอกของเด็ก ดังนั้นการอ่านหนังสือให้เด็กฟัง อ่านดังๆ อ่านในใจเงียบๆ เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่าน โดยไม่เน้นให้อ่านหนังสือออก แต่มุ่งเน้นให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน ได้รับความรู้โยไม่เครียด มีความคุ้นชินกับหนังสือ มีเจตคติที่ดีต่อหนังสือ เมื่อเด็กมีเจตคติที่ดีก็จะอ่านได้เร็วเมื่อเข้าเรียนในระบบ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547: คำนำ,2) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญเพราะ เป็นหนทางที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ๆได้อย่างไร้ขอบเขตทำให้คนพัฒนาความคิดได้กว้างไกลอย่างไม่สิ้นสุด การปลูกฝังนิสัยรักอ่านจำเป็นต้องทำอย่างเร่งด่วนต่อเนื่อง การพัฒนาครอบครัวจะนำสู่การพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ การอ่านจึงมีความสำคัญเพราะเป็นช่องทางสำคัญในการสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นวิธีที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์องค์ความรู้ที่ไร้ขอบเขต และสร้างวินัยใฝ่รู้ให้คนเกิดพัฒนาความคิดได้อย่างกว้างไกล ไม่สิ้นสุด รวมทั้งการอ่านยังเป็นหนทางในการสะสมทุนของชีวิตเพราะถือเป็นขุมทรัพย์ทางสติปัญญาที่จะนำพาคนได้ก้าวออกไปจากโลกแคบ การอ่านจึงเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างเสริมสติปัญญาของคนไทยไปสู่การพัฒนาการศักยภาพชีวิตและสติปัญญาของคนในชาติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550: 6,33-34) การอ่าน มีความสำคัญต่อชีวิตตั้งแต่แรกเกิดถึงวัยชราเพราะการอ่านทำให้ซึมซับรับรู้ข่าวสารและข้อมูลต่าง ๆอย่างไร้พรมแดนบนฐานของการแสวงหาและความอยากรู้อยากเห็นอันเป็นความต้องการของมนุษย์การอ่านนำสู่การพัฒนาในทุกด้าน ด้านจิตวิทยาการอ่านเป็นกระบวนการทางจิตที่ดี ซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายของภาษาเพื่อทำความเข้าใจกับความคิดของผู้เขียน ด้านการสื่อสารการอ่านคือการสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านโดยมีข้อเขียนเป็นสื่อกลางที่ผู้อ่านสามารถซึมซับและค้นหาความหมายจากงานเขียน ด้านสังคม การอ่าน เป็นบ่อเกิดของการเรียนรู้และการดำรงชีวิตโดยนักคิดในอดีตได้บันทึกความรู้สึกนึกคิดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร นำมาใช้ในชีวิตประจำวันของตน การอ่านจึงพัฒนามนุษย์ซึ่งความสามารถในการอ่านจะงอกงามขึ้นตามความเจริญงอกงามของวัย การอ่านนำสู่การค้นพบแนวคิดที่ดีที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตของผู้อ่านได้ทำให้ได้สาระความรู้มากกว่าการหาความรู้ในวิถีอื่น ๆเพราะสามารถอ่านเพื่อค้นความรู้โดยไม่จำกัดเวลา สถานที่ด้วยเพราะสามารถนำหนังสือไปไหนมาไหนได้อย่างสะดวกโดยมีอายุการใช้งานไม่จำกัด อีกทั้งการอ่านทำให้เกิดกระบวนการคิดและจินตนาการเป็นการส่งเสริมให้สมองดี มีสมาธิเพราะขณะอ่านผู้อ่านจะต้องพิเคราะห์เนื้อหาสาระไปด้วยแล้วนำไปปฏิบัติจนเกิดประโยชน์แก่ชีวิตของตนเอง

กองบรรณาธิการรักลูก (2551: 172) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญในการช่วยพัฒนาศักยภาพของเด็ก เพราะช่วยทำให้เด็กได้รับความรู้ การรับข้อมูลจากการฟังอย่างเดียวอาจทำให้เด็กไม่เข้าใจเท่ากับการหยิบหนังสือขึ้นมาให้เด็กดู ความรู้ที่ได้จากหนังสือจะผ่านสู่กระบวนความคิดของเด็กแล้วเก็บเป็นประสบการณ์สำหรับเด็กในการนำมาวิเคราะห์เรื่องต่าง ๆในภายหลังได้ รวมทั้งทำให้เด็กได้พัฒนาความคิดและปัญญา ความรู้จากการอ่านก่อให้เกิดความคิดต่าง ๆที่นำมาประยุกต์กับสถานการณ์ได้ เด็กได้รับการปลูกฝังในระบบคุณค่าหนังสือที่ดีจะทำให้ซึมซับคุณค่าดี ๆในชีวิต มีความสุขสุนทรีย์ในจิตใจ

2.2.2 ความสำคัญของทักษะการอ่านเริ่มแรก

ทักษะการอ่านเริ่มแรกมีความสำคัญสำหรับเด็กอย่างมาก นักวิชาการและนักการศึกษากล่าวถึงความสำคัญของทักษะการอ่านเริ่มแรกไว้ดังต่อไปนี้

เบอร์นิส อี คัลลิแนน (2542: 12,16) กล่าวถึงความสำคัญของทักษะการอ่านเริ่มแรกว่า เด็กทำความเข้าใจชีวิตจากการอ่านหนังสือ และใช้ประสบการณ์ชีวิตอธิบายเรื่องราวในหนังสือ หนังสือจึงมีความหมายต่อชีวิต เด็กมักเชื่อมโยงตนเองเข้ากับหนังสือโดยใช้คำว่า “เหมือน”

อารี สัณหฉวี (2543: 3) กล่าวถึงความสำคัญของทักษะการอ่านเริ่มแรกว่า การอ่านหนังสือก่อนเข้าโรงเรียน จะทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียน ได้พัฒนาทักษะการคิดอย่างกว้างขวาง

กองบรรณาธิการรักลูก (2549: 32) กล่าวถึงทักษะการอ่านสำหรับเด็กวัยเตาะแตะไว้ว่า การอ่านของเด็กวัยเตาะแตะมีความสำคัญ เพราะภาพและตัวหนังสือในหนังสือคือภาษาอย่างหนึ่ง การที่ผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้เด็กฟัง เด็กจะได้เรียนรู้ภาษาไปด้วย เพราะเด็กได้ฟังรูปประโยค

บทสนทนา การใช้ภาษาโต้ตอบ การฟังซ้ำหลายครั้งจะทำให้เด็กเข้าใจเรื่องราวมากขึ้น มีความคิดรวบยอดในการจับประเด็น สมาธิจดจ่อของเด็กช่วยพัฒนาสมรรถนะในการฟังซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ภาษา รวมไปถึงการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านของเด็กด้วย

พรพิไล เลิศวิชาและอัครภูมิ จารุภากร (2550: 22) กล่าวเกี่ยวกับทักษะการอ่านเริ่มแรกไว้ว่า การอ่านหนังสือให้เด็กฟังต้องทำตั้งแต่ทารกไม่ต้องรอจนอายุ 3 ปี เพราะจะทำให้สูญเสียเซลสมองเนื่องจากไม่ได้ใช้มัน และจะทำให้พัฒนาการด้านการพัฒนาการอ่านยากขึ้นเรื่อยๆ การอ่านให้ฟังเป็นการพัฒนา เพราะการอ่านเป็นทักษะที่ไม่มีทางจะเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ การอ่านไม่ใช่พรสวรรค์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิดแต่เป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนและส่งเสริมอยู่ตลอดเวลาทั้งยังไม่สามารถปลูกฝังได้ในระยะเวลาอันสั้น และไม่สามารถปลูกฝังได้ในวัยผู้ใหญ่ แต่ต้องปลูกฝังตั้งแต่วัยทารกช่วง 6 ปีแรกของชีวิตซึ่งเป็นระยะที่สำคัญที่สุดในการวางรากฐานและสร้างเสริมคุณภาพของคน

เมม ฟ็อกซ์ (2553: 13-14) กล่าวว่า ทักษะการอ่านเริ่มแรกมีความสำคัญเพราะช่วยลดปัญหาเรื่องการอ่านได้ และเริ่มป้องกันตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียน

กันนิง (Gunning. 1990: 5) กล่าวว่า ทักษะการอ่านเริ่มแรกมีความสำคัญเพราะเป็นประสบการณ์สำคัญของเด็ก ในขั้นแรกเด็กต้องฟังเรื่องโดยเข้าใจความหมายต้องนำเรื่องที่อ่านและฟังไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เด็กที่ได้รับการส่งเสริมให้เล่นเป็นกลุ่มจะสามารถพัฒนาทักษะการอ่านได้ดีและใช้ในกิจกรรมการเล่นได้เพราะการอ่านช่วยตอบสนองอารมณ์และสติปัญญา การอ่านจึงต้องเริ่มจากการการอ่านเริ่มแรกที่นำสู่การชื่นชมในการอ่านซึ่งจะทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการอ่านอย่างมาก

โซเวอร์ส (Sowers. 2000: 141) กล่าวถึงความสำคัญของทักษะการอ่านเริ่มแรกว่า คนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่า การอ่านเป็นความสามารถในการถอดรหัสและการเข้าใจข้อความที่เขียนเป็นกระบวนการที่เริ่มต้นในชั้นประถมศึกษา แต่ความเป็นจริงแล้ว ทักษะการอ่านเริ่มต้นยาวนานก่อน 6 ปี เด็กวัยเตาะแตะและวัยเตรียมอนุบาลแสดงพฤติกรรมการอ่านเริ่มแรกแล้ว เช่น ถือหนังสือถูกทิศทาง พูดตามเรื่องที่ผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง พฤติกรรมนี้คือพื้นฐานของกระบวนการอ่าน เครือข่ายการเรียนรู้ครอบครัว (Family Education Network . 2011: online) กล่าวว่า ทักษะการอ่านเริ่มแรก (Pre-Reading) มีความสำคัญเพราะเป็นทักษะที่เด็กจำเป็นต้องใช้ในการช่วยให้เด็กคุ้นเคยกับหนังสือ ถือเป็นทักษะที่เด็กเรียนรู้ด้วยวิธีธรรมชาติ ระหว่างที่เด็กอยู่ในช่วงปฐมวัย เด็กสามารถฝึกทักษะนี้ได้ทั้งที่บ้านและในสถานรับเลี้ยงเด็กซึ่งนับว่าเป็นสถานที่ที่มีส่วนอย่างมากในการเตรียมสิ่งแวดล้อมในการฟัง พูด อ่าน เขียนให้กับเด็ก

ศูนย์การเรียนรู้ครอบครัว (family learning. 2011: online) กล่าวถึงความสำคัญของทักษะการอ่านเริ่มแรกว่า แม้ว่าวันหนึ่งเด็กจะสามารถอ่านหนังสือได้เอง และเกิดความพร้อมในการอ่านได้เองโดยมีพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้คือเด็กเริ่มถามว่านี่คืออะไร นี่เขียนว่าอย่างไร แต่เด็กจะไม่ถามคำถามเหล่านี้และไม่สนใจหนังสือ หากเด็กไม่มีพื้นฐานในการอ่านเริ่มแรก (pre-reading)

สรุป การอ่านเป็นสิ่งที่มีคุณค่า จำเป็นต่อการศึกษา ต่อชีวิตและความเป็นอยู่ในสังคมปัจจุบัน การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาบุคคลและประเทศชาติ โดยการเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กด้วยการสร้างให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านและมีทักษะการอ่านเริ่มแรกก่อนการอ่านออกเขียนได้เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจและชื่นชมในการอ่านมีความสามารถในการอ่านเริ่มแรกซึ่งเป็นฐานสำคัญของการเรียนการอ่านอย่างเป็นทางการต่อไป

2.3 องค์ประกอบของการอ่าน

องค์ประกอบในการสอนอ่านเบื้องต้นนั้นคือ ความพร้อมร่างกาย สติปัญญาและอารมณ์ของเด็ก มีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบของการอ่านไว้ดังต่อไปนี้

บันลือ พฤกษะวัน (2532: 12) กล่าวถึงองค์ประกอบในการสอนอ่านไว้ดังนี้

1. ธรรมชาติของอักษร ในอดีตมนุษย์ไม่ได้มีตัวอักษรใช้ แต่เมื่อมีภาษาพูดมนุษย์เริ่มบันทึกสิ่งที่จะสื่อความหมายด้วยภาพ (pictograph) ดังที่เห็นในภาษาจีน

2. การใช้ภาพสื่อความหมาย (ideograph) มนุษย์ใช้ภาพในการสื่อความหมายมานานและสื่อความได้ดี ดังปรากฏตามภาพผนัง วิหาร ซึ่งใช้แทนตัวหนังสือได้ ภาพดังกล่าวนั้นใช้สื่อความในเชิงรูปธรรม

3. การใช้เสียงของภาพในการสื่อความหมาย มีการนำภาพมาเรียงการแล้วใช้เสียงของภาพในการสื่อสารเป็นประโยค เมื่อฟังแล้วเกิดความเข้าใจ ทำให้เกิดแนวคิดของการกำหนดตัวอักษรขึ้นใช้ในการผสมเสียงอ่าน ซึ่งวิธีการสะกดตัวผสมคำ (synthetic method) ก็มีวิวัฒนาการมาจากแนวคิดเรื่องเสียงของภาพ (phonograph) เป็นวิธีดั้งเดิมในการกำหนดสัญลักษณ์เสียงอ่านให้ตรงกับเสียงพูดเริ่มจากการอ่านภาพและความหมายของภาพ

ศรีรัตน์ เจิงกลิ่นจันทร์ (2536: 38) กล่าวถึงองค์ประกอบของการอ่าน ไว้ดังต่อไปนี้

1. การจำแนกความแตกต่าง และความเหมือนด้วยตา หมายถึง การที่เด็กจำเป็นต้องรู้จักการสังเกตเห็นความเหมือน และความแตกต่างกันของรูปทรงของวัตถุ รูปภาพ คำที่เขียนเป็นสัญลักษณ์ ความสามารถในการอ่านขึ้นอยู่กับความสามารถในการเห็น ความแตกต่างระหว่างคำที่อ่านกับคำอื่นๆ เด็กจะสามารถเห็นภาพความแตกต่างของคำได้ดีกว่าเห็นความเหมือน ควบคู่กับการเห็นภาพของคำนั้นๆ ด้วย

2. การจำแนกเสียงที่คล้ายคลึงกันจากการฟัง หมายถึง ความสามารถในการจำแนกเสียงช่วยให้การอ่านเป็นไปอย่างถูกต้อง และสามารถในการจำแนกเสียงนั้น สามารถพัฒนาได้โดยการฝึกฝน สิ่งสำคัญคือมิใช่ฝึกฝน โดยการให้เด็กฟังแต่เสียงอย่างเดียว ควรให้เด็กได้ฟังเสียงควบคู่กันกับการเห็นภาพของคำนั้นๆ ด้วย

3. ความสามารถในการฟังเรื่องราวต่างๆ หมายถึง การฝึกให้เด็กรู้จักคิดหาเหตุผลโดยครูตั้งคำถามประเภททำไม รู้สึกอย่างไร อะไรจะเกิดขึ้นต่อไป หรือเรื่องนี้ให้ความรู้ข้อคิดอะไรแก่เราบ้าง

4. การเรียนรู้คำศัพท์ หมายถึง การเรียนรู้คำศัพท์ที่ใช้กันอยู่ทั่วไป จะช่วยให้เด็กมีความพร้อมในการอ่านมากขึ้น และถ้าต้องการให้การอ่านประสบความสำเร็จด้วยดี และนำความคิดจากการอ่านไปใช้ให้เด็กเข้าใจความหมายของคำศัพท์ใหม่ๆ ให้มาก

5. การสร้างความสนใจในการอ่านหมายถึง การสร้างความสนใจเป็นสิ่งที่จะต้องทำตั้งแต่อยู่บ้าน และต่อเนื่องมาถึงโรงเรียน เช่น การอ่าน การวาดภาพ การเล่านิทาน เป็นต้น

6. การสร้างความคิดรวบยอด หมายถึง เด็กเรียนรู้ในการความคิดรวบยอดจากประสบการณ์และลึกซึ้งกว้างขวางของประสบการณ์ มีการสร้างความสามารถในการคิดถึงคำนั้นๆในลักษณะของนามธรรมเป็นพัฒนาการในการเข้าใจความสามารถในขั้นแรก เด็กสามารถจำแนกสิ่งของอย่างหนึ่งออกจากสิ่งของอื่นได้ เมื่อเด็กมีความชำนาญมากขึ้น เด็กจะมีการรับรู้เฉียบคมกว้างขวางและมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น เด็กสามารถเข้าใจลักษณะที่สำคัญและไม่สำคัญของสิ่งต่างๆในสิ่งแวดล้อมของตน เด็กจะสามารถใช้ประสบการณ์ของตน ในการสร้างความคิดรวบยอดซึ่งเริ่มด้วยการเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม จนกระทั่งสามารถจัดกลุ่มของสิ่งต่างๆ ได้ และในที่สุดสามารถจำแนกประเภทได้

7. การเขียน หมายถึง การใช้สายตามองตัวอักษรจากซ้ายไปขวา บนลงล่าง ตามลำดับฉะนั้นการฝึกความสามารถทางการเขียนจึงเกี่ยวกับการอ่าน การฝึกการเขียนตัวอักษรทำให้เพิ่มทักษะการอ่านได้เร็วขึ้น เนื่องจากเด็กได้เห็นความแตกต่างของตัวอักษร แต่ละตัวได้อย่างชัดเจน

พนัส สุขหนองบึง (2538: 32) ได้เสนอองค์ประกอบในการอ่าน ดังนี้

1. ความสามารถในการแยกสิ่งที่ได้ยินเป็นการเข้าใจและสามารถใช้ภาษาพูดได้อย่างถูกต้องแยกคำพูดที่แตกต่างกันได้สามารถแยกด้วยคำ และออกเสียงในการอ่านปากเปล่าได้

2. ความสามารถทางความคิดและความจำความสามารถในการใช้ และเข้าใจเหตุผลรู้จักเชื่อมโยงความคิดให้มีความหมาย เข้าใจความหมายของประโยคและรูปร่างของคำได้

3. ความสามารถทางสายตาความสามารถในการแยกคำที่คล้ายคลึงกัน และมองเห็นความแตกต่างของคำนั้นๆ

4. ความสนใจความสามารถที่นั่งนิ่ง จับสายตาไปตามสิ่งที่อ่าน เคลื่อนไหวสายตาได้ตามสมควร จึงมีสมาธิในการอ่าน การฟัง และการทำตามคำสั่งได้

สนิท ฉิมเล็ก (2540: 150) ได้สรุปองค์ประกอบทางการอ่านของเด็กได้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย ได้แก่ สายตา ปาก หู

2. องค์ประกอบทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความต้องการ ความสนใจ ความศรัทธา

3. องค์ประกอบทางด้านสติปัญญา ได้แก่ ความสามารถในการรับรู้ ความสามารถในการ นำประสบการณ์เดิมไปใช้ ความสามารถในการใช้ภาษาให้ถูกต้อง ความสามารถในการเรียน

4. องค์ประกอบทางประสบการณ์พื้นฐาน

5. องค์ประกอบทางวุฒิภาวะ อารมณ์ แรงจูงใจและบุคลิกภาพ

6. องค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อม

กู๊ดแมน (Goodman. 1971: 25 – 27) กล่าวว่า การอ่านของเด็กขึ้นกับองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่

1. ความรู้ทางภาษา (linguistic Knowledge) โดยในระยะแรกผู้อ่านจะเรียนรู้ความสัมพันธ์เกี่ยวกับตัวอักษรและความหมายของคำ ต่อมาเมื่อผู้อ่านมีประสบการณ์ในการอ่านมากขึ้นก็จะสามารถอ่านเพื่อความเข้าใจได้มากขึ้น

2. ประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน (Schema) ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและความรู้เดิมที่ผู้อ่านมีอยู่ความสมบูรณ์ของเนื้อเรื่อง หรืองานเขียนนั้น (Conceptual or Semantic Completeness) ผู้อ่านจะไม่เข้าใจสิ่งที่อ่าน หากเนื้อเรื่องนั้นมีเนื้อความที่ยังไม่สมบูรณ์ยกเว้นในกรณีที่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่อ่านมาก่อน

3. ความสามารถในการวิเคราะห์โครงสร้างของงานเขียนนั้น (Text Schema) งานเขียนแต่ละชิ้นมีลักษณะและโครงสร้างที่แตกต่างกัน และยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อตลอดจนวัฒนธรรมของผู้เขียนด้วย ดังนั้น หากงานเขียนเสนอเรื่องราวที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมและประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน การอ่านก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ

สรุป องค์ประกอบของการอ่านประกอบด้วยการจำแนกความแตกต่างการสังเกตด้วยตาและจำแนกเสียงจากการฟัง การเรียนรู้คำศัพท์ต่างๆ ที่คุ้นเคยจนเข้าใจความหมายของคำจากนั้นเด็กจะสร้างความคิดรวบยอดจากประสบการณ์ที่เรียนรู้ เพื่อเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้นในลักษณะของนามธรรม หรือการแปลความหมายของคำออกจากสัญลักษณ์หรือภาพที่เห็นได้ สิ่งเหล่านี้จึงควรส่งเสริมให้เด็กได้มีการพัฒนาตั้งแต่ก่อนเข้าอนุบาลเพราะเด็กที่มีความคุ้นเคยและมีทักษะดี จะชอบอ่านหนังสือและสามารถอ่านได้เองโดยธรรมชาติ

2.4 ทฤษฎีการอ่าน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีการอ่านต่างเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดทักษะการอ่านเริ่มแรก ดังต่อไปนี้

2.4.1 ทฤษฎีการอ่านของโคเครน (Cochrane's Reading Theory)

โคเครน (Brewer. 1995: 218; citing Cochrane; others. 1984) อธิบายพฤติกรรมการอ่านไว้ 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นเกิดความสงสัย (Magical stage)เด็กจะเรียนรู้วัตถุประสงค์ของหนังสือต่างๆ เริ่มคิดว่าหนังสือเหล่านั้นมีความสำคัญจ้องมองที่หนังสือ หยิบจับหนังสือขึ้นมาถือไว้บ่อยครั้งจะเป็นหนังสือที่เขาชอบ

2. ขั้นเกิดแนวความคิด (self – concept stage) เด็กพิจารณาตัวเองว่าเป็นผู้อ่านเริ่มเข้าใจไปผูกพันกับกิจกรรมการอ่าน อาจจะเสแสร้งอ่าน ให้ความหมายของหนังสือจากรูปภาพต่างๆ หรือประสบการณ์เดิม ใช้ภาษาคล้ายๆหนังสือแม้ว่าจะไม่เข้าใจเนื้อเรื่อง

3. ขั้นเชื่อมต่อการเป็นผู้อ่าน (bridging reader stage) เด็กให้ความสำคัญกับตัวอักษรสามารถเลือกคำที่คุ้นเคย สังเกตคำต่าง ๆ อ่านเรื่องที่เขียนเองได้ อ่านตัวหนังสือจากบทกวี เพลงกลอนกล่อมเด็ก เด็กจะเชื่อว่าพยางค์แต่ละพยางค์ คือ คำหนึ่งคำ เกิดความขัดแย้งในการจับคู่ตัวอักษรและเสียงอ่าน เริ่มระลึกถึงตัวอักษรได้

4. ขั้นทะยานสู่ผู้อ่าน (take – off reader stage) เด็กเริ่มใช้ 3 ระบบ เข้าด้วยกัน (เสียง ความหมาย โครงสร้าง ประโยค) เด็กตื่นตัวกับการอ่าน เริ่มคุ้นเคยกับบริบทใส่ใจต่อตัวหนังสือที่อยู่รอบตัว และอ่านทุกๆ อย่าง (เช่น กล่องใส่อาหาร ฉลาก และเครื่องหมายต่างๆ เป็นต้น)ในขั้นนี้ คือ เด็กจะให้ความสำคัญกับตัวอักษรแต่ละตัวมากไป

5. ขั้นสามารถอ่านโดยไม่ต้องพึ่งพิง (independent reader stage) เด็กสามารถอ่านหนังสือต่างๆ ที่ไม่เคยอ่านได้ สามารถให้ความหมายจากตัวหนังสือ จากประสบการณ์ และจากตัวชี้แนะของผู้เขียนได้ สามารถเข้าใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ได้ง่ายๆ แต่จะเป็นโครงสร้างและเนื้อเรื่องที่พื้นๆ เท่านั้น

โคเครน (บังอร พานทอง. 2541: 24 -25; อ้างอิงจาก Cochrane; Others.1984) กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาการอ่านของเด็กไว้ดังนี้

1. ขั้นก่อนที่จะสามารถอ่านได้ด้วยตนเองอย่างอิสระการเรียนรู้การอ่านในขั้นนี้จะเป็นการเรียนรู้เบื้องต้นถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับหนังสือว่าคือหนังสืออะไร และควรจะปฏิบัติต่อหนังสือนั้นๆ อย่างไร ในขั้นนี้เด็กจะไม่สามารถอ่านหรือทำความเข้าใจหนังสือได้ด้วยตนเองจะต้องมีผู้เข้ามาช่วย สามารถแยกย่อยออกได้ เป็นสามระยะคือ

ระยะการเริ่มเรียนรู้ เป็นขั้นเริ่มตั้งแต่เกิดซึ่งเด็กหรือผู้อ่านจะยังไม่รู้จักหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ ว่าคืออะไร แต่จะเรียนรู้ทีละน้อยจากประสบการณ์ จากสภาพสิ่งแวดล้อมจะศึกษาว่าหนังสือคืออะไร แม้จะเริ่มจากการกลับหัวท้ายบ้างก็ตาม

ระยะที่เด็กเริ่มมีความรู้สึกเหมือนตนเองเป็นผู้อ่านในขั้นนี้เด็ก โดยทั่วไป อายุประมาณ 2 ขวบ จะสามารถถือหนังสือได้ถูกทิศทาง ทราบว่าควรอ่านจากซ้ายไปขวา จากบนลงล่าง เปิดหนังสือจากหน้าแรกไปหน้าสุดท้ายเด็กเริ่มให้ความสนใจรูปภาพและเกิดความสนใจความหมายของภาพต่างๆ

ระยะที่สามจะเป็นช่วงที่เด็กเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับตัวอักษร เด็กจะเริ่มมีความสามารถในการทำ ความเข้าใจตัวอักษรและเสียงต่างๆ ตลอดจนการนำไปใช้ในการอ่าน เริ่มรู้จักคำและนำไปใช้ได้ จำคำบางคำเป็นพิเศษ เช่น ชื่อตัวเอง และคำที่พบบ่อยๆ เด็กจะเรียนรู้ และทราบความหมาย ตลอดจนสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้องก่อนคำอื่นๆ

2. ขั้นสามารถอ่านได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ ในขั้นนี้เด็กจะมีความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร เสียง และระบบภาษามากขึ้น ทราบความหมายของคำ และสามารถอ่านคำง่ายๆ ในหนังสือที่ไม่เคยอ่านมาก่อน เริ่มเกิดความมั่นใจใน การที่จะนำความสามารถทั้งหมดในการอ่านมาใช้เพื่ออ่านในสิ่งที่ตนต้องการจะอ่าน ในขั้นนี้สามารถ แบ่งย่อยออกเป็น 3 ระยะ เช่นกัน คือ

ระยะที่มีความมั่นใจ ในการนำตัวบ่งชี้ในระบบภาษาต่างๆ มาใช้ร่วมกันในกระบวนการอ่าน เริ่มมีความอยากอ่านมากขึ้น อยากอ่านให้ผู้อื่นฟังทุกครั้งที่มีโอกาส มีความสามารถ เข้าใจคำๆ หนึ่ง ซึ่งในสถานการณ์ต่างๆ ได้ ระยะนี้จะเกิดขึ้นในช่วงสั้นๆ จากนั้นเด็กจะสามารถอ่านได้อย่างธรรมชาติ

ระยะที่สองนี้เด็ก หรือผู้อ่านจะมีความสามารถในการอ่านได้อย่างเป็นอิสระมากขึ้นสามารถอ่านได้ด้วยตนเองและสนใจที่จะอ่านเพื่อความพอใจของตนเองมากกว่าที่จะอ่านให้ผู้ฟังเหมือนในระยะที่ผ่านมา

ระยะที่มีทักษะการอ่าน ผู้อ่านที่พัฒนามาถึงระยะนี้จะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการอ่าน ระดับที่เลือกสิ่งที่ต้องการอ่านได้ด้วยตนเอง โดยมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ส่วนตัว ที่ต้องการจะค้นหาความรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่สนใจ

2.4.2 ทฤษฎีการอ่านของไบรอัน

ไบรอัน (บำเพ็ญ การพานิชย์. 2539: 33; อ้างอิงจาก Brian. 1992: 15 – 19) ได้กล่าวถึงขั้นของพัฒนาการด้านการอ่านดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการอ่าน (early emergent reading) ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการที่เด็กเรียนที่จะอ่าน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ

ก่อนการอ่าน (early emergent) ในขั้นนี้เด็กเรียนรู้การอ่าน โดยใช้หนังสือเป็นแนวทาง ในการอ่านตามระดับความสามารถ โดยจำเรื่องราว รูปภาพในแต่ละบทการเปิดหนังสือจากซ้ายไปขวา

การแรกเริ่มการอ่าน (emergent reading) ในขั้นนี้เด็กเริ่มเรียนรู้ในการแยกแยะ เด็ก ๆ ได้ยินเรื่องราว โคลงกลอน และร้องเพลง เขาเริ่มเรียนรู้ในการอ่านและตอบสนองต่อเรื่องราวในหนังสือ

ขั้นที่ 2 ขั้นการเริ่มอ่าน (early reading) เด็กในขั้นนี้เริ่มเรียนการอ่าน ต้องการสื่อและหนังสือหลากหลายในการสนับสนุนทักษะในการอ่านอย่างมีระบบ เขาเรียนรู้เรื่องราวในหนังสือและเรื่องราวที่ใช้ต้องเป็นเรื่องราวในชีวิตประจำวัน เรียนรู้และเข้าใจถ้อยคำที่เป็นประโยคว่าเป็นประเด็นสำคัญหรือเรื่องที่สำคัญสามารถโยงภาพเข้ากับคำหรือตัวหนังสือ และเริ่มใส่ใจกับการออกเสียงตามคำ

ขั้นที่ 3 ขั้นการอ่าน (fluency reading) เด็กขั้นนี้จะเรียนอ่านและเพิ่มพูนคำศัพท์ เขาต้องการเวลาในการที่จะอ่านอย่างมีอิสระ การฝึกหัดและการจัดระบบด้วยตนเอง เด็กอาจจะไม่มั่นใจ แต่พยายามที่จะจำคำการสังเกตและใช้ตัวบ่งชี้ เช่น ในการอ่านออกเสียงจะเริ่มปรับปรุงในการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นการพัฒนาทักษะทางภาษาและผลสำเร็จของเด็กจะขึ้นอยู่กับพัฒนาการขั้นที่ 1 เป็นสำคัญ

2.4.3 ทฤษฎีการอ่านของเบรเวอร์

เบรเวอร์ (Brewer. 1995: 93) กล่าวถึง พัฒนาการด้านการอ่านของเด็กไว้ 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้น Magical Stage เด็กจะเรียนรู้วัตถุประสงค์ของหนังสือต่างๆเริ่มคิดว่าหนังสือมีความสำคัญ จ้องมองที่หนังสือ หยิบหนังสือขึ้นมาถือไว้บ่อยครั้งจะเป็นหนังสือที่เด็กชอบ

2. ขั้น Self-Concept Stage เด็กพิจารณาตัวเองว่าเป็นผู้อ่านเริ่มเข้าไปผูกพันกับกิจกรรมการอ่าน อาจจะแสร้งอ่านให้ความหมายของหนังสือจากรูปภาพต่างๆ หรือประสบการณ์เดิม ใช้ภาษาคล้ายหนังสือแม้ว่าจะไม่เข้ากับเนื้อเรื่อง

3. ขั้น Bridging Reade Stageเด็กให้ความสำคัญกับตัวอักษร สามารถเลือกคำที่คุ้นเคย สังเกตคำต่างๆ อ่านเรื่องที่เขียนเองได้ อ่านตัวหนังสือจากบทกวี เพลง กลอนกล่อมเด็ก เด็กจะเชื่อว่าพยางค์แต่ละพยางค์ คือ คำหนึ่งคำ เกิดการขัดแย้งในการจับคู่ตัวอักษรและเสียง การอ่านเริ่มระลึกถึงตัวอักษรได้

4. ขั้น Take-Off Reader Stage เด็กเริ่มใช้ 3 ระบบชี้แนะเข้าด้วยกัน คือเสียง ความหมาย โครงสร้างประโยค เด็กตื่นตัวกับการอ่าน เริ่มคุ้นเคยกับบริบท ใส่ใจต่อตัวหนังสือที่อยู่รอบตัว และอ่านทุกอย่างที่เด็กพบเห็น อันตรายในขั้นนี้ คือ เด็กจะให้ความสำคัญกับตัวอักษรแต่ละตัวมากเกินไป

5. ขั้นสามารถอ่านหนังสือได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น (Independent Reader Stage)เด็กสามารถอ่านหนังสือต่างๆ ที่ไม่เคยอ่านได้ สามารถให้ความหมายจากตัวหนังสือจากประสบการณ์เดิม และจากตัวชี้แนะของผู้เขียนได้ สามารถเข้าใจเรื่องที่เกี่ยวกับประสบการณ์ได้ง่ายๆแต่จะเป็นโครงสร้างและเนื้อเรื่องพื้นๆ เท่านั้น

2.4.4 ทฤษฎีการอ่านของสโคโลสเซอร์ และ ฟิลลิป

สโคโลสเซอร์ และ ฟิลลิป (เฉลิมชัย พันธ์เลิศ. 2540: 53; อ้างอิงจาก Scholosser; & Phillip. 1991)ได้กล่าวถึงโครงสร้างขั้นพัฒนาการของการอ่านไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 พยายามตามประสบการณ์เดิม

ขั้นที่ 2 รู้ว่าคำมีความคงที่

ขั้นที่ 3 อ่านคำที่คุ้นเคยไว้ จำแนกและบอกชื่อตัวอักษรได้บ้าง

ขั้นที่ 4 อ่านเดาเสียงพยัญชนะต้นในคำใหม่ได้

ขั้นที่ 5 จำตัวอักษรที่สัมพันธ์กับเสียงในคำได

2.4.5 ทฤษฎีการอ่านของโฮลดาเวย์

โฮลดาเวย์ (ภิญญดาพัชญ์ เพ็ชรรัตน์. 2549: 21-23; อ้างอิงจาก Holdaway. 1979) ได้กล่าวถึงพัฒนาการด้านการอ่านของเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกันไว้ 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 Emergent Reading แบ่งย่อยออกเป็น 6 ขั้น คือ ดูหนังสือเรื่องที่ชอบ พูดข้อความในหนังสือด้วยภาษาของตนเอง ทำท่าเหมือนอ่านหนังสือ จับใจความและตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อเรื่อง โดยการใช้ประสบการณ์เดิมของตนเอง ไม่สนใจข้อความตามลำดับของเรื่อง

อ่านเรื่องสั้นๆ ที่บอกให้ครูบันทึกให้ อ่านและเขียนตัวขีดเขี่ย (Scribbles) อ่านตัวอักษรแล้พยายามลอกหรือเขียนทับ

ขั้นที่ 2 Advanced Emergent Reading รู้จักกวาดตามองข้อความตามบรรทัด ดูข้อความที่มีตัวหนังสือและเขียนเว้นคำ ตรวจสอบความถูกต้อง โดยการเดาจากประสบการณ์เดิมและจากสิ่งชี้แนะ อ่านข้อความที่มีตัวอักษรและคำที่เห็นกันอยู่เป็นประจำ หาคำที่ตัวอักษรคล้ายคลึงกัน โดยการตรวจสอบจากจุดเริ่มต้นของประโยค

ขั้นที่ 3 Emergent to Early Reading คือ รู้จักคำที่อยู่ในชีวิตประจำวันเมื่อเห็นคำนั้นในบริบทหรือสิ่งแวดล้อม คาดเดาคำใหม่ โดยดูรูปประโยค และความหมายกวาดสายตาถูกทิศทางเมื่อมองข้อความที่คุ้นเคย ชี้และบอกชื่อของตัวอักษรส่วนใหญ่ได้ พิจารณาตัวอักษรบางตัวเพื่อจะบอกว่าคือตัวอะไร แล้วพยายามลอกและตกแต่งรูปร่างของตัวอักษร

ขั้นที่ 4 Early Reading คือ ชี้หรือกวาดตามองจุดเริ่มต้น และจุดจบของคำบางคำใช้เสียงพยัญชนะต้นที่รู้จักในการคาดเดา และตรวจสอบคำที่อ่าน บอกข้อสังเกตที่แสดงว่า รู้ว่าคำๆ เดียวกันสามารถผสมกับคำอื่นกลายเป็นคำใหม่ได้ เช่น เด็กชาย เด็กหญิง แม่ค้า แม่น้ำ เป็นต้น ลอกหรือเขียนสื่อความหมายโดยใช้ภาษาง่ายๆ ของตนเองใช้รูปประโยคที่ถูกต้องและกลับมาอ่านได้ เล่นเกมโดยใช้บัตรคำที่มีคำที่คุ้นเคย หรือเรียงบัตรคำให้เป็นประโยคได้ถูกต้อง ชี้หรือกวาดตามองจุดเริ่มต้นและจุดลงท้ายของประโยค

ขั้นที่ 5 Advanced Early Reading คือ คาดเดาข้อความจากสิ่งชี้แนะ โดยดูพยัญชนะตัวแรกของคำประกอบกับความรู้เดิมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรูปตัวอักษรกับเสียงตัวอักษรจำและตรวจสอบตัวอักษรที่สัมพันธ์กับเสียงของคำ ตรวจสอบคำที่อ่านด้วยการชี้ตัวอักษรในคำพร้อมกับออกเสียงไปด้วย ใช้รูปและเสียงตัวอักษรเป็นหลักสะกดคำใหม่ที่ไม่รู้จักหรือคำที่ไม่แน่ใจ

เมม ฟ็อกซ์ (2553: 88-89) กล่าวถึงทฤษฎีการอ่านว่า การอ่านเป็นทักษะที่ต้องส่งเสริมตั้งแต่เด็กอายุน้อย เด็กที่ไม่เคยมีใครอ่านหนังสือให้ฟังจะไม่รู้ว่าตัวหนังสือมีความหมายซ่อนอยู่ และถ้าเด็กไม่รู้นัยยะของตัวหนังสือเด็กจะพบว่าการอ่านเป็นเรื่องยากมาก เมื่อเด็กพยายามอ่านด้วยตนเอง เขาจะอ่านไม่ได้ความหมายที่แท้จริงด้วยไม่เคยมีประสบการณ์ถึงนัยยะในภาษาเขียนมาก่อน นัยยะของการคล้องจอง นัยยะนิทาน นัยยะของเพลงหรือเสียงของคำที่ไม่ธรรมดา ไวยากรณ์ที่ไม่คุ้นเคยในประโยคภาษาเขียนและการทำงานของประโยค เด็กที่ได้ฟังนิทานบ่อยๆจะรู้จักคาดเดานัยยะในหนังสือ รู้จังหวะ คำคล้องจอง และท่วงทำนองการซ้ำคำ ประการสำคัญหนังสือที่เด็กอ่านและคำที่ใช้ในหนังสือต้องเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องและอยู่ในชีวิตของเด็ก เพราะถ้าเป็นหนังสือที่น่าเบื่อ เด็กก็จะหยุดอ่านและหยุดหัดอ่านไปด้วย

สรุป จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการอ่านของเด็กปฐมวัยมีการพัฒนาเป็นลำดับขั้นตอน จากขั้นที่ง่ายสู่ยาก ซึ่งพัฒนาการแต่ละขั้นต้องอาศัยการเรียนรู้ความสัมพันธ์ของตัวอักษรกับ ความหมายของคำ ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่อ่านเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่เด็กมีอยู่ และความสนใจในการอ่าน รวมถึงประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากกิจกรรมการอ่านในชีวิตประจำวันและจาก

สภาพแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกต้องคำนึงถึงพัฒนาการการอ่านออกเป็น ขั้น 1 ขั้นเกิดความสงสัย (Magical stage) เด็กเริ่มให้ความสำคัญกับหนังสือด้วยการเริ่มจ้องมองหนังสือหยิบจับบ่อยครั้ง ขั้น 2 ขั้นเกิดแนวความคิด (self – concept stage) เริ่มเข้าไปผูกพันกับหนังสือ ให้ความหมายรูปภาพต่างๆได้ การเริ่มพื้นฐานในการอ่านเริ่มแรกมีความสำคัญมากต่อขั้นต่อๆไป โดยเฉพาะ เด็กที่พัฒนาการการอ่านในขั้นแรกดีมีแนวโน้มที่จะมีพัฒนาการการการอ่านดีเมื่อเข้าเรียน

2.5 พัฒนาการการอ่านของเด็กวัยเตาะแตะ

เด็กวัยเตาะแตะมีความสามารถในการพูด ฟัง และเริ่มมีพัฒนาการด้านการอ่านมากขึ้น เป็นวัยที่เหมาะสมในการส่งเสริมทักษะการอ่าน มีผู้กล่าวถึงพัฒนาการการอ่านของเด็กวัยเตาะแตะไว้ดังต่อไปนี้

ฉันทนา ภาคบงกช (2538: 3) กล่าวว่า เด็กจะมีลักษณะการเรียนรู้การอ่านโดยเริ่มจากการเรียนรู้ด้านการอ่านที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติจากตัวหนังสือต่างๆที่พบในสังคมรอบตัว เช่น สัญญาณจราจร ป้ายชื่อร้าน ตราตามกล่องและซองสินค้าที่คุ้นเคย ป้ายประกาศ ฯลฯ เด็กที่มีโอกาสอ่านหรือเห็นตัวหนังสือมากย่อมมีโอกาสพัฒนาการอ่านได้รวดเร็ว เด็กเรียนรู้ด้านการอ่านได้ดีเมื่อสิ่งนั้นมีความหมายต่อเด็ก การอ่านหนังสือนิทานให้เด็กฟังอย่างสนุกสนานอยู่เสมอช่วยให้เด็กพัฒนาการอ่านได้รวดเร็วและรักการอ่าน เด็กเรียนที่จะอ่านภาพจากนิทานและค่อยๆ เรียนรู้เสียงพยัญชนะจากตัวหนังสือในนิทาน เด็กชอบอ่านข้อความที่ผู้ใหญ่ช่วยเขียน ถ่ายทอดความคิดของตนจากผลงานศิลปะของตน การมีโอกาสได้อ่านมากย่อมนำไปสู่การพัฒนาด้านเขียนได้รวดเร็ว

กมลรัตน์ คะนองเดช (2540: 36) กล่าวว่า เด็กจะเริ่มตระหนักว่าตัวหนังสือเป็นสิ่งที่เป็นธรรมชาติมีความหมายและมีประโยชน์ในสิ่งแวดล้อมของเขา เด็กจะเห็นผู้ใหญ่ใช้ตัวหนังสือในหลายลักษณะ เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ เขียนจดหมาย เขียนรายการซื้อของอ่านรายการอาหารในภัตตาคาร อ่านป้ายชื่อร้านหรือตราสินค้า สิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยตัวหนังสือหรือสิ่งพิมพ์นี้ทำให้เด็กตระหนักได้เร็วว่าตัวหนังสือเป็นสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่างๆ นั้นมีความหมายและทำให้ได้สิ่งที่ต้องการ

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542: 22 – 24) กล่าวว่า การอ่านของเด็กมักเริ่มต้นจากการทำท่าเลียนแบบการอ่านของผู้ใหญ่อ่านโดยการจำสิ่งที่ผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง หลังจากที่เด็กได้ฟังข้อความหรือเรื่องราวที่ครูอ่านให้ฟัง เด็กจะทำท่าอ่านโดยพูดคำที่จำได้ อ่านโดยอาศัยภาพในการเดาข้อความ ในขณะที่อ่าน เด็กจะดูภาพเป็นส่วนใหญ่ เด็กที่ผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟังพร้อมทั้งชี้ข้อความให้ดูไปด้วยอาจจะสนใจดูหรือชี้ข้อความที่เขาประทับใจบ้างเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะถ้าข้อความนั้นสัมพันธ์กับภาพ อ่านโดยการเดาเนื้อหา เด็กรู้ว่าเนื้อหาควรจะเป็นไปในทำนองใดและไม่เป็นไปในทำนองใด หรืออะไรที่ควรคู่กับอะไร เด็กจะทำท่าอ่านโดยอาศัยความรู้เดิมในการเดา

พัชรี ผลโยธิน และ วรนาท รักสกุลไทย (2543: 20-21) ได้กล่าวถึงพัฒนาการด้านการอ่านของเด็กปฐมวัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 คาดเดาภาษาหนังสือ แก้ไขความผิดพลาดของความหมายด้วยตนเองพยายามใช้ประสบการณ์จากการพูดคุยกลับมาเป็นภาษาที่ใช้อ่าน

ขั้นที่ 2 แก้ไขความผิดในประโยคด้วยตนเอง ตระหนักว่าตัวหนังสือมีรูปร่างคงที่สามารถชี้บอกคำที่เหมือนกันซึ่งอยู่ในหน้าเดียวกัน

ขั้นที่ 3 จำคำที่คุ้นเคยได้ ใช้วิธีการอ่านไปในทิศทางเดียวกันจนเป็นนิสัย สามารถระบุและบอกชื่อตัวอักษรได้เกือบหมด

ขั้นที่ 4 เข้าใจเกี่ยวกับการเริ่มต้น และการลงโทษเมื่อนำมาใช้ในการเดาคำ ใช้เสียงช่วงต้นของคำในการเดา คำใหม่ๆ ในบริบท สามารถใช้คำที่รู้จักมาแต่งประโยคได้

ขั้นที่ 5 ในการแก้ปัญหาการอ่านคำ ใช้เสียงเริ่มต้น และเสียงควบกล้ำ สามารถรู้ว่าเสียงของคำที่ได้ยินประกอบด้วยตัวอักษรอะไร สร้างคำศัพท์จากสิ่งที่พบเห็นได้มากขึ้น

กรมวิชาการ (2547: 132) กล่าวถึงพัฒนาการในการอ่านของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 (3 – 4 ปี) สนใจถือหนังสือ เห็นการสร้างความหมายจากหนังสือเป็นเรื่องอัศจรรย์ ฟังคำที่อ่าน เล่นคำ ตระหนักในตัวหนังสือที่สิ่งแวดล้อม ใช้ตัวหนังสือประกอบการเขียนภาพถือหนังสือหัวกลับ – อ่าน

ขั้นที่ 2 (4 – 5 ปี) เลียนแบบการอ่าน อ่านเรื่องที่คุ้นเคย จำชื่อและคำต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมเริ่มอ่านคำจากภาพ อ่านคำที่รู้จักแต่ไม่แน่นอน พูดคำที่เริ่มต้นเหมือน ๆ กัน เริ่มมีความรู้ในการถือหนังสือ จำคำสำคัญในโคลง กลอน นิทาน

ขั้นที่ 3 (4 – 6 ปี) เขียนและอ่านกลับคำที่เขียน อ่านหนังสือ คำคล้องจองที่ใช้ภาพเป็นสื่อสำหรับอ่าน จำตัวอักษร อ่านคำเริ่มต้น ลงท้าย สังเกตความแตกต่างจับคู่ที่เหมือนกันในหนังสือโคลง กลอน อ่านคำได้ในบริบทหนึ่ง แต่ไม่สามารถอ่านได้ในบริบทอื่น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550: 37-40) กล่าวว่า ทุกครั้งที่มีการอ่านหนังสือให้เด็กฟังเด็กวัยเตาะแตะมักมีหน้าตาที่สดใส ยิ้มแย้มอารมณ์ดี ตื่นตัว มีชีวิตชีวา พยายามเรียนรู้ และหัดพูดคำใหม่ๆเรียนรู้สิ่งใหม่ๆผ่านเรื่องและภาพจากหนังสือ เมื่อแม่จับหนังสือเด็กมักจะนัวเนียใกล้ๆ หนังสือทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนว่าเด็กต้องการได้รับการเอาใจใส่ เพราะเด็กจะตอบสนองด้วยความรัก ความเข้าใจอย่างอบอุ่น ในวัย 2 ปี เมื่อบอกว่าจะอ่านหนังสือให้ฟังก็จะวิ่งมาฟัง นิทานยาวๆบางเรื่องก็สามารถฟังได้นาน นิทานจึงช่วยเด็กได้มากมาย เด็กพูดได้เยอะ ได้รู้จักคำมากมายจากนิทาน และผู้ใหญ่สามารถปลูกฝังนิสัยที่ดีที่แฝงในเรื่อง เช่น ตัวละครตัวไหนนิสัยดี ชอบตัวละครอะไร ดีอย่างไร ไม่ดีอย่างไร ดังนั้นการอ่านหนังสือให้เด็กฟังจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการเรียนรู้และพัฒนาการทางภาษาของเด็ก

พรพิไล เลิศวิชาและอัครภูมิ จารุภากร (2551: 33, 106-108) กล่าวว่า พัฒนาการด้านการรับรู้เสียงพัฒนาขึ้นในเด็กเป็นขั้นตอนที่แน่นอน ไม่ใช่สิ่งบังเอิญ แม้ว่าเด็กจะไม่ได้พัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนนี้หมดทุกคน เช่น เด็กบางคนรู้จักแยกแยะเสียง (segmenting) ก่อนการผสมเสียง

(blending) เด็กบางคนพอเริ่มรู้จักหรือมีทักษะการรับรู้เสียงแบบใดแบบหนึ่ง ยังไม่ทันจะสมบูรณ์ก็เริ่มพัฒนาทักษะการรับรู้เสียงในลำดับต่อไปพร้อมๆกัน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ขั้นมีทักษะรับรู้ “เสียงแต่เสียงที่ได้ยิน (พยางค์-beats)” เช่น จอ-ระ-เข้ ก่อนทักษะอื่นๆ “เสียงสัมผัส” (rhyme) ก่อนว่าเป็นเสียงเหมือนหรือคล้องจองกันนั้นตามมาทีหลัง
2. ขั้นการรับรู้ รู้ว่าเสียงไหนเป็นเสียงไหน มักจะมาก่อนความสามารถที่ประดิษฐ์เสียงได้ เช่น เด็กรับรู้คำที่สัมผัส (rhyme) ก่อน แต่ความสามารถที่จะสร้างคำสัมผัสได้เองนั้นตามมาทีหลัง เช่น หูรับรู้ว่า “ไก่ไข่” สัมผัสกัน แต่ถ้าถามว่าอะไรสัมผัสกับคำว่า “มา” ยังตอบไม่ได้ ทักษะในส่วนแรกของคำจะมาก่อนทักษะในส่วนท้าย และตามด้วยทักษะการรับรู้ในตอนกลางของคำ เช่น “จระเข้” เด็กจะได้ยินเสียง “จอ” และจำได้ก่อน “นกแก้ว” จะได้ยินเสียง “นก” ก่อน นานเข้าจึงจะจำคำว่า จระเข้และนกแก้วได้หมด เด็กจะอ่านแบบรวมๆได้ก่อนที่จะรู้จักสะกดคำ เช่น อ่านได้ว่า กอเอ๋ยกอไก่ แต่มาเขียนและสะกดได้ทีหลัง ความสามารถในการนำเสียงต่างๆสลับที่ไปมาเพื่อสร้างคำใหม่ๆ การทดลองสลับคำนี้จะมีอยู่ระยะหนึ่งเป็นที่มาของการเล่นเสียงกับเด็ก การผสมคำให้ดูตลกเป็นการทดลองเสียงของสมองซึ่งเป็นการลองถูกลองผิดแบบหนึ่ง การเล่นกับเสียงเป็นทักษะท้ายสุดที่จะพัฒนาขึ้น เด็กวัยเตาะแตะใช้ภาษาได้กว้างขวางขึ้น พูดเป็นประโยคได้ สื่อสารกับผู้อื่นได้ ตั้งคำถามเป็น เล่นสมมุติได้เก่งขึ้น มีอิสระในหลายด้าน สนใจหนังสือที่มีเรื่องราวเหมือนจริง เป็นคำซ้ำ เรื่องไม่ยาวนัก การสนทนาจากเรื่องจึงเป็นสิ่งจำเป็นเช่นกัน รูปภาพประกอบควรมีความหมายชัดเจนมีท่าทางที่ปรากฏได้ชัด เด็กชอบดูภาพในหนังสือนานๆและชอบถามเกี่ยวกับภาพ ดังนั้นเมื่อเด็กมีพัฒนาการทางภาษากว้างขวางขึ้น ผู้ใหญ่ควรตอบสนองพัฒนาการในขั้นนี้ด้วยญาณทัศนะเพื่อให้เด็กพัฒนาการพูดไปได้กว้างขวางเร็วขึ้น เช่น เด็กพูดว่า “ตุ๊กตา” ผู้ใหญ่ควรพูดเสริมว่า “นี่ตุ๊กตาของหนูไง” เด็กจะได้ฟังคำใหม่เพิ่มเติมที่เป็นประโยคและทวนคำซ้ำที่ผู้ใหญ่พูดได้ยาวขึ้น เด็กต้องการได้ยินผู้ใหญ่ใช้ภาษา เพราะในช่วงนี้พัฒนาการของเขาจะก้าวไปเพื่อที่จะเรียนรู้ถ้อยคำ เสียง และโครงสร้างใหม่ๆที่ลอกเลียนมา ผู้ใหญ่ควรให้เด็กมีโอกาสได้พูดกับคนอื่นๆด้วยกิจกรรมกับเด็กและผู้ใหญ่เพื่อให้เด็กได้มีประสบการณ์ของตนเองกับผู้อื่นอย่างอัตโนมัติ ในวัยเตาะแตะผู้ใหญ่ควรอ่านหนังสือให้เด็กฟังมากๆ รวมทั้งสร้างความเชื่อมโยงที่ดีระหว่างกิจกรรมการเล่นและเวลาพักผ่อน เด็กอาจขอให้อ่านเรื่องที่เด็กชอบซ้ำอีก เด็กจะเริ่มเชื่อมโยงรูปภาพกับคำและเข้าใจความหมายของภาพและคำที่เห็นได้โดยธรรมชาติ ซึ่งผู้ใหญ่ต้องจัดให้เด็กได้ไปเที่ยวสถานที่ใหม่ๆ การขยายประสบการณ์ของเด็กสามารถทำได้จากการอ่านหนังสือก่อนที่จะเดินทางไปเที่ยวและอ่านหนังสือเรื่องที่เกี่ยวข้องนั้นซ้ำอีกครั้ง จะทำให้เด็กเข้าใจมากขึ้น

นักวิชาการศึกษาต่างประเทศกล่าวถึงพัฒนาการการอ่านของเด็กวัยเตาะแตะไว้ดังต่อไปนี้

กันนิง (Gunning. 1990: 9-10) กล่าวว่า การอ่านเป็นพัฒนาการความสามารถที่ต่อเนื่องจากประสบการณ์ของเด็กจากการพูดไปสู่หนังสือ ความคล่องแคล่วในการอ่านและความก้าวหน้าในการอ่านขึ้นอยู่กับเด็กแต่ละวัยรวมถึงประสบการณ์ใหม่ๆที่เด็กได้รับเกี่ยวกับคำศัพท์ และการมีปฏิสัมพันธ์กับหนังสือ ความสนใจในการอ่านของเด็กแต่ละคนขึ้นอยู่กับ

ประสบการณ์ในชีวิตของเด็ก การอ่านเริ่มแรกเป็นการอ่านที่พัฒนาไปทีละน้อยและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นพัฒนาการทีเกิดขึ้นตามธรรมชาติขึ้นอยู่กับกระบวนการพัฒนาการของเด็กแต่ละคนที่จะก้าวสู่ขั้นต่อไป ในช่วงปฐมวัยจึงมีความจำเป็นมากที่สุดในการเข้าใจกระบวนการอ่าน เด็กวัยเตาะแตะมีพัฒนาการการอ่านอยู่ในขั้นเริ่มแรก (Emergent Literacy) อายุ 0- 5 ปี เป็นช่วงที่เด็กมีการพัฒนาจากการเคลื่อนไหว (sensorimoter) เรียนรู้จากประสาทสัมผัสโดยตรงและการเคลื่อนไหวไปสู่ ขั้นเริ่มความคิดรวบยอด (pre-operational) เริ่มใช้การคิดเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้นจากการสร้างความคิดรวบยอด เด็กสรุปสิ่งต่างๆตามการรับรู้และมีการใช้คำที่ยากขึ้น พัฒนาการทางภาษาในช่วงนี้พัฒนาไปย่างรวดเร็วมาก เมื่อสิ้นสุดขั้นนี้แล้วเด็กจะสามารถอ่านภาพ สัญลักษณ์ และอักษรได้ และค้นพบการเขียนการการขีดเขี่ย (scribbles) การเขียนลักษณะคล้ายๆอักษร (letterlike forms) ประดิษฐ์การสะกดคำ (invented spelling) เด็กที่คุ้นเคยกับหนังสือจะเรียนการอ่านได้เร็วขึ้นเมื่อเข้าสู่ระดับอนุบาล เด็กในวัยนี้ยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Ego-centric) แต่เด็กรักที่จะอ่านและฟังเรื่องที่ผู้ใหญ่ได้ถ้าสนใจเพียงพอ สนุกกับเรื่องจินตนาการ มหัศจรรย์ เรื่องเกี่ยวกับบุคคล ชอบจังหวะ (Rhyme) คำซ้ำ (Repetition) วรรณกรรมทุกชนิด (alliteration)

รอสโกส์ และ นิวมา (ภิญญดาพัชญ์ เพ็ชรรัตน์. 2549 : 30 อ้างอิงจาก Roskos; & Neuma. 1994)ได้กล่าวถึงพฤติกรรมบ่งชี้พัฒนาการการอ่านขั้นต้นไว้ดังนี้

1. รู้ความหมายของหนังสือ
2. ถือหนังสือถูกต้อง
3. รู้จักปกหน้าและปกหลังของหนังสือ
4. เปิดหนังสือจากหน้าไปหลัง
5. อ่านเรื่องราวจากภาพ
6. อ่านหนังสือที่ชื่นชอบจากการจำ
7. ลำดับเรื่องราวจากที่ฟัง
8. ท่องคำคล้องจองและร้องเพลง
9. คาดคะเนเกี่ยวกับเรื่องราวจากชื่อเรื่องและคำบรรยายหน้าปก
10. รับรู้ว่าภาษาพูดสามารถถ่ายทอดเป็นตัวหนังสือได้
11. สามารถระบุชื่อตัวอักษรได้

โฮลดาเวย์ (ภิญญดาพัชญ์ เพ็ชรรัตน์. 2549: 34 อ้างอิงจาก Holdaway, 1997) กล่าวถึงพัฒนาการทางการอ่านขั้นต้นของเด็กไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. การมีความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของตัวหนังสือ
2. การมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของตัวหนังสือ
3. การเห็นความสัมพันธ์ของลักษณะและหน้าที่ของตัวหนังสือ

โซเวอร์ส (Sowers. 2000: 141) กล่าวว่า เด็กวัย 2-3 ปี สามารถสังเกตเห็นสิ่งง่ายจากภาพที่ดูอยู่แม้ว่าภาพนั้นจะค่อนข้างเล็กหรือยากแก่การสังเกต ภาพนั้นกลับหัวกลับหาง แต่ก็สามารถบอกชื่อภาพที่เห็นได้ถูกต้อง เด็กวัยนี้ยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับระยะทางใกล้ไกลหรือ

ความสำคัญมากน้อยของภาพเด็กจะแสดงการตื่นเต้นสนใจในภาพที่สามารถจำได้ เมื่ออายุ 3 ขวบไปแล้วจะมีความจำดีมากแม้จะจำได้ไม่นานนัก เด็ก 2 ขวบจะงุนงงต่อภาพที่เห็นไม่ครบถ้วน เช่น ภาพรถที่เห็นแต่หลังคาหรือเห็นเฉพาะส่วนหน้าของรถเด็กส่วนใหญ่ไม่พร้อมที่จะเข้าใจรูปภาพที่เป็นเรื่องราว ดังนั้นในวัยนี้เด็กสามารถจดจำหนังสือโดยดูจากปก เห็นปกก็จำได้ว่าเป็นเล่มไหน ทำท่าทางคล้ายว่ากำลังอ่าน เริ่มจำหนังสือเล่มโปรดได้ แสดงความต้องการอยากอ่านและฟังการอ่านอย่างกระตือรือร้น ขอให้ผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟัง สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการอ่านที่โรงเรียน รู้จักวิจารณ์ตัวละครในหนังสือ เล่นออกเสียงสนุกสนาน ดูภาพในหนังสือแล้วรู้ว่าภาพนั้นแทนของจริงที่มีอยู่ในโลก นั่งฟังผู้ใหญ่อ่านอย่างเอาใจใส่ เริ่มสนใจคำบางคำเป็นพิเศษ เริ่มแยกแยะภาพกับตัวหนังสือได้ เริ่มขีดเขียนเส้นที่ดูคล้ายรูปแบบตัวอักษร จึงกล่าวได้ว่า เด็กแรกเกิดถึง 3 ปี จะมีความสามารถในการทำเสียงหลายเสียง รู้จังหวะเหมือนที่ผู้ใหญ่ทำได้ ตอบสนองต่อการแสดงออกทางใบหน้าและท่าทาง เริ่มใช้คำที่เขาใช้บ่อยๆโดยทีความหมาย รู้จักทำเสียงเล่นและสนุกกับบทกวี คำที่ไม่มีความหมาย รู้จักคำประมาณ 270-900 คำ คำส่วนมากที่ใช้เป็นคำสรรพนาม กิริยา คำพูดง่ายๆที่รู้ความหมายบ้างไม่รู้ความหมายบ้าง พูดถึงสิ่งแวดล้อมใกล้ๆตัวได้ พูดได้ประโยคละ 3- 4 คำหรืออาจพูดเป็นประโยคได้ พยายามใช้คำพูดใหม่ๆ อาจไม่ถูกไวยากรณ์บ้าง ทำเสียงสูงต่ำเหมือนเสียงเพลงได้ และชอบพูดซ้ำๆ ดังนั้นในวัยนี้จึงชอบเล่มเกมที่ใช้เสียง ถือหนังสือหรือบล็อกอักษรเล่นบ่อยๆ สามารถจำปกหนังสือได้ เข้าใจวิธีการถือหนังสือ แบ่งหนังสือกับอ่านกับผู้ใหญ่ที่คุ้นเคยได้ บอกชื่อสิ่งที่มีอยู่ในหนังสือได้ ดูภาพและเชื่อมโยงภาพกับสิ่งที่มีอยู่จริงได้ พูดคุยเกี่ยวกับตัวละครในหนังสือได้ ฟังเรื่องราวในหนังสือได้อย่างตั้งใจ พูดหรือบอกผู้ใหญ่เกี่ยวกับสิ่งที่เขาเขียนได้ เริ่มสนใจสิ่งพิมพ์ เช่น อักษรตัวแรกในชื่อของตนเอง เริ่มขีดเขียนอย่างมีจุดมุ่งหมายได้ พยายามเขียนหรือวาดบางสิ่งที่ดูมีความหมาย สร้างอักษรจากรูปร่างหรือขีดเขี่ยไปในทิศทางเดียวกันได้ สนใจรูปภาพสวยๆที่มีสีชัดเจน ในวัยนี้จึงเป็นวัยที่สนใจหนังสือ อ่านคล่องแคล่วแต่สะกดและจำอักษรไม่ได้ ควรส่งเสริมให้เด็กดูรูปภาพต้องพยายามให้เด็กรู้ว่าหนังสือมีความสำคัญมาก สร้างทัศนคติที่ดีให้เด็ก

เคลย์ เทลและไวเฮิร์ท (พรพิไล เลิศวิชาและอัครภูมิ จารุภากร. 2551: 9 อ้างอิงจาก Clay. 1972, Teale; & Sulzby. 1986 and Whitehust; & Lonigan. 2011) กล่าวว่า ก่อนที่เด็กจะอ่านออกเขียนได้ เด็กเรียนรู้ภาษามาตั้งแต่แรกเกิดแล้ว เด็กเล็กเรียนรู้จากการสังเกตของตนเองว่า การอ่านเริ่มจากซ้ายไปขวา การอ่านหนังสือต่างจากการทำงานอย่างอื่น คือ เวลาอ่านต้องจ้องดูที่แผ่นกระดาษโดยไม่ทำอะไรอย่างอื่นเลย เวลาอ่านมีอารมณ์จดจ่อ สนใจ บางคนอ่านแล้วหัวเราะเสียงดัง เป็นต้น เด็กรู้ตั้งแต่เล็กแล้วว่าหนังสือคงมีอะไรบางอย่างที่พิเศษต่างจากสิ่งอื่นเด็กจึงรู้ดีว่าหนังสือมีความหมายสำคัญบางอย่างแน่นอน

สรุป เด็กปฐมวัยโดยเฉพาะวัยเตาะแตะสามารถเริ่มเรียนรู้และเตรียมทักษะการอ่านได้แล้ว หากเด็กได้รับประสบการณ์ทางการอ่านจะมีการเรียนรู้การอ่านได้ดี และเป็นไปตามธรรมชาติ สามารถเริ่มต้นเตรียมความพร้อมให้เด็กได้โดยที่เด็กจะต้องมีโอกาสได้เห็นตัวหนังสือบ่อย ๆ ผู้ใหญ่เป็นบุคคลสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุนและเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็กซึ่งการเตรียมเด็กวัย

เตาะแตะในขั้นก่อนการอ่านมีความสำคัญมากต่อพัฒนาการในขั้นต่อๆไป เพราะจะทำให้เด็กจะมีพัฒนาการในการอ่านที่ก้าวหน้าและมีนิสัยรักการอ่าน ครูและผู้เกี่ยวข้องกับเด็กควรมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการการอ่านของเด็กเป็นอย่างดี เพื่อจะช่วยส่งเสริมและจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการความสนใจของเด็กอย่างถูกต้องและเหมาะสม เป็นการปูพื้นฐานพัฒนาการอ่านของเด็กต่อไป

2.6 ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านเริ่มแรกเด็กวัยเตาะแตะดังต่อไปนี้

2.6.1 ลักษณะของทักษะการอ่านเริ่มแรก

บันลือ พฤกษะวัน (2532: 3) กล่าวว่า การอ่านสำหรับเด็กวัยเตาะแตะคือการอ่านภาพเป็นเครื่องช่วยกำหนดแนวฝึกอ่านและเข้าใจความหมายของคำที่อ่านได้ดีขึ้น ครูต้องช่วยให้เด็กมีทักษะในการอ่านภาพก่อน ซึ่งจะช่วยให้การอ่านมีความหมายคือ อ่านได้ อ่านแล้วรู้เรื่อง

เบอร์นิส อี คัลลิแนน (2542: 6) กล่าวถึงการอ่านของเด็กวัยเตาะแตะว่า การอ่านคือการให้ความหมายของตัวหนังสือซึ่งพฤติกรรมการอ่านเริ่มแรกที่ปรากฏคือ การหยิบหนังสือถือขึ้นไว้ตรงๆ การเปิดหน้าแรกเพื่อเริ่มอ่าน การเปลี่ยนหน้าไปในจังหวะที่อ่านไป การเลือกหนังสือที่ชอบจากชั้น

ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์ (2545: 61) กล่าวว่า การเตรียมการอ่านให้เด็กต้องทำโดยการเตรียมความพร้อมตั้งแต่หลังคลอดไปจนถึง 2 ขวบครึ่ง พ่อแม่ควรพัฒนาเด็กด้วยการร้องเพลงกล่อมเด็ก อ่านหนังสือให้ฟัง ให้เล่นของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการ ทำสิ่งต่างๆง่ายๆด้วยตนเอง เมื่อสมองซีกซ้ายขวาของเด็กเริ่มทำงานพร้อมกันแล้ว ในวัยนี้ถือเป็นวัยที่เหมาะสมต่อการสอนอ่าน และเมื่อหลัง 2 ขวบครึ่งไปแล้ว เด็กเริ่มพูดได้ยาวขึ้น การอ่านหนังสือและทำกิจกรรมการเล่นเป็นประโยชน์มากต่อวัยต่อไปที่จะเริ่มหัดอ่านได้

กันนิ่ง (Gunning. 1990: 22) กล่าวว่า ทักษะการอ่านเริ่มแรกพัฒนาในรูปแบบพัฒนาการด้านการฟังพูด เด็กเรียนรู้ภาษามาเป็นเวลานานแล้วก่อนที่จะเข้าโรงเรียน พัฒนาการทางภาษาเริ่มต้นที่บ้าน เริ่มจากการได้รับคำศัพท์ ใช้ภาษาใหม่ๆ รู้จักสัญลักษณ์ ป้ายโฆษณา ข้อความที่ปรากฏบนกล่อง การอ่านของเด็กพัฒนาตลอดเวลาในชีวิตประจำวันตั้งแต่ยังอ่านไม่ได้ เด็กที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้ฟัง ทั้งหนังสือพิมพ์ นิตยสาร จะส่งผลให้เด็กเขียนอักษร เติมรูปร่างได้ ดังนั้นจึงต้องอ่านหนังสือให้เด็กฟังเสมอๆและใช้ดินสอสีเทียนขีดเขียน เด็กเล็กจะมีประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมได้ง่ายและถือว่าเป็นเรื่องจำเป็น พัฒนาการของเด็กเริ่มจากการที่เด็กได้ใช้ภาษา ต้องช่วยเด็กค้นพบและนำเด็กไปสู่ทิศทางทางภาษา เด็กที่เข้าอนุบาลและมีประสบการณ์ทางภาษาที่ดีมาก่อน เด็กจะใช้ภาษาดีและมีรูปแบบการใช้ภาษาเป็นทางการที่ดีทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน

โซเวอร์ส (Sowers. 2000: 142-143) กล่าวถึงการเรียนรู้ด้านการอ่านของเด็กวัยเตาะแตะว่าเด็กเริ่มสนใจหนังสือมากขึ้น ถ้ามีประสบการณ์กับหนังสือมาอย่างดีจะสามารถถือหนังสือดูเองได้และออกเสียงตามไปกับภาพที่เห็น เปิดหนังสือถูกทิศทางมากขึ้น พูดคำ 2 คำขึ้นไปต่อกันได้ ชอบชี้และบอกสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวและที่เห็นในหนังสือ ชอบฟังคนอื่นอ่านบ้างแต่ชอบอ่านเองมากกว่า การอ่านในที่นี้คือการชี้ภาพของสิ่งที่รู้จักและออกเสียงคำโดยดูภาพนั้น สามารถจำและเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วโดยอาศัยภาพ เช่น ดูนี่สิ เมื่อวานนี้ เราเห็นรถคันใหญ่เหมือนแบบนี้เลย สามารถดูหนังสือได้ด้วยตนเองโดยใช้เวลาสั้นๆ สามารถแบ่งปันกันอ่านกับคนอื่นได้ มีทักษะการอ่านเริ่มแรกที่ปรากฏวนช่วงวัยนี้ คือ แรกเกิดถึง 3 เดือน สามารถมองไปที่หนังสือได้ ชอบดูภาพสีสดๆ 3-6 เดือน เริ่มสนใจหนังสือและสิ่งของ เปิดดู เอาเข้าปาก สนใจฟังผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟังบ้าง 6-9 เดือน ช่วยผู้ใหญ่เปิดหนังสือได้ ชูหนังสือให้ผู้อื่นดูขณะที่กำลังถืออยู่ได้ 12-15 เดือน สนุกและสนใจฟังหนังสือที่ผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง จำสิ่งของและคนในหนังสือได้ อยากเปิดหนังสือเอง 15-24 เดือน สนใจอยากเปิดหนังสือ เปิดหนังสือถูกทาง ถ้าคนอื่นเปิดผิดก็สามารถบอกได้ ถ้ามีประสบการณ์ในการอ่านสามารถจับคู่ภาพและอักษรในหนังสือได้ สนุกกับการชี้ภาพนั่งคนเดียวและดูหนังสือได้ สนุกกับเรื่องที่ได้ยิน ดูและสัมผัสภาพ มีหนังสือที่ชอบ หยิบหนังสือบ่อยๆ สนใจและสนุกกับหนังสือสังเกตได้จากการพูดโต้ตอบระหว่างที่อ่านออกเสียงส่วนเด็กวัย 2-3 ปี (Young Preschoolers) เป็นช่วงรอยต่อของการฟังเรื่องที่อ่านและดูหนังสือคนเดียว เด็กจะสนุกกับการทายเหตุการณ์ล่วงหน้า (Predictable) และการเล่าเรื่องซ้ำ (Repetitive) เรียนรู้ไวในการจดจำคำและอ่านหนังสือนั้นบ่อยๆ เด็กช่วงก่อนเข้าอนุบาลจะมีความสนใจ รู้จักใช้คำแทนที่คำซ้ำในเรื่อง ถือเป็นทักษะการตระหนักในเสียงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการอ่าน แต่เด็กยังไม่เข้าใจการใช้คำในสิ่งพิมพ์ว่ามีความหมายแทนการพูด เมื่ออ่านออกเสียงเด็กจะรู้จักแยกแยะประเภทของจังหวะโดยการจับคู่ การอ่านออกเสียงเป็นทำนองจากตัวแบบที่อ่านให้ฟังช่วยเด็กให้มีความเข้าใจเรื่องนี้ได้มาก ช่วง 2-3 ปี เด็กเริ่มสนใจและเห็นความสำคัญของหนังสือมากขึ้นโดยอาศัยการเลียนแบบสิ่งแวดล้อมที่เขาอาศัยอยู่

สรุป เด็กวัยเตาะแตะเรียนรู้จากการเล่นและมีความสนใจในการอ่านหนังสือมากขึ้น เหมาะสมกับการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกเพื่อเป็นพื้นฐานในการอ่านในระดับต่อไป แต่ต้องเป็นการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริงและเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่ รวมทั้งต้องสอดคล้องกับความสนใจของเด็ก

2.6.3 พฤติกรรมของทักษะการอ่านเริ่มแรก

พฤติกรรมที่แสดงถึงทักษะการอ่านของเด็กเริ่มจากการที่เด็กต้องรู้ว่าจะอ่านอย่างไรและสามารถเข้าใจพื้นฐานความคิดรวบยอดในการอ่านเสียก่อน เริ่มต้นที่ขั้นพื้นฐาน (Basic Concepts) คือรู้ว่าตนเองพูดอะไรและคนอื่นพูดอะไรก็สามารถเขียนลงไปและอ่านสิ่งเหล่านั้นได้ คำสร้างจากอักษรและประโยคสร้างจากคำ ต้องอ่านจากซ้ายไปขวาและบนลงล่าง อ่านจากหน้าไปหลัง เวลาคนเราพูดจะแบ่งแยกเป็นคำๆ เด็กต้องเข้าใจความหมายของคำที่ใช้ ขั้นต่อมา

(Advanced Concepts) เด็กควรรู้ว่าหนังสือต้องมีชื่อ ชื่อเรื่อง ผู้แต่ง ชื่อผู้วาดภาพประกอบ (Gunning. 1990: 32)

ลาริค (Larrick. 1964: 30) กล่าวถึง ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะไว้ว่า เด็กเริ่มชื่นชมการอ่านหนังสือมาตั้งแต่เล็กๆ แต่อาจเริ่มสนใจในช่วงอายุที่ต่างกัน การอ่านหนังสือให้เด็กเล็กฟังบ่อยๆจะทำให้เด็กเข้าใจว่าการอ่านหนังสือทำให้สุขใจ

1. อายุ 8-9 เดือน เริ่มสนุกกับเพลง
2. อายุ 12-14 เดือน เริ่มสนใจดูภาพในหนังสือ ชอบคำคล้องจองและเพลง
3. อายุ 18 เดือน – 24 เดือน เปิดหนังสือดูเองทีละหน้าได้

มาชาโด้ (Machado, Jeanne M. 1995: 183) กล่าวว่า พฤติกรรมการอ่านเริ่มแรกของเด็กก่อนวัยเรียน (Young Preschoolers) อายุ 2-3 ปี มีดังต่อไปนี้

1. สามารถนั่ง สนใจ ดูหนังสือภาพนานๆ
2. เปิดหนังสือได้ทีละหน้า
3. มีหนังสือที่ชอบ
4. ชี้และพูดเกี่ยวกับคน สิ่งของที่ปรากฏในหนังสือ
5. บอกชื่อตัวละครในหนังสือได้
6. หยิบหนังสือให้ผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง
7. ชอบกิจกรรมการอ่านหนังสือ
8. นำหนังสือมาโรงเรียน
9. สนทนา แสดงบทบาทสมมุติหลังจากฟังเรื่องที่อ่านแล้ว
10. ถือหนังสือถูกต้อง
11. สนุกกับการไปเยี่ยมชมห้องสมุด
12. ชี้คำหรืออักษรที่ปรากฏในที่ต่างๆ
13. อยากให้เขียนชื่อในผลงาน

เบอร์นิส อี คัลลิแนน (2542: 6) กล่าวว่า การเรียนรู้ภาษาเกิดจากการเรียนรู้ เด็กไม่ได้พูดได้เองโดยธรรมชาติ แต่เกิดจากการฟังผู้ใหญ่ ดูผู้ใหญ่เป็นแบบ เมื่อเด็กออกเสียงแล้วได้รับการตอบสนอง มีคนสนใจ กอด เด็กจึงเรียนรู้ว่าภาษาช่วยให้เด็กได้ในสิ่งที่ต้องการ เด็กเรียนการอ่านด้วยวิธีเดียวกัน จึงควรจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กเห็นว่าการอ่านสำคัญ มีแบบอย่างในการอ่านด้วยการอ่านให้ฟัง ให้กำลังใจและชมเชยในความพยายามการอ่านของเด็ก เด็กที่ไม่รู้อะไรเลยก็จะกลายเป็นรู้วิธีการอ่านมากขึ้น เช่นเดียวกับการหัดพูด

จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ พบว่า ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ประกอบด้วยพฤติกรรมและความสามารถ ดังต่อไปนี้

1. ด้านความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือ (Concepts of Books)

มาร์โรล (Marrow. 1993: 169) กล่าวว่า ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือทำให้เด็กรู้ว่าสิ่งพิมพ์มีความหมายต่อชีวิตและต้องฝึกตั้งแต่ก่อนวัยเรียนเพราะเป็นฐานสำคัญมากของการอ่าน

Ornstein (1998: 60) กล่าวว่า เด็กควรเริ่มกิจกรรมการอ่านเริ่มแรกตั้งแต่อายุยังน้อย กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้เด็กพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือ แนวคิดเหล่านี้รวมถึงรู้วิธีการถือหนังสือ รู้ว่าต้องเปิดหนังสือจากซ้ายไปขวา ความแตกต่างระหว่างการพิมพ์ ความสามารถในการบอกหน้าของหนังสือจากด้านหลัง เมื่อเด็กมีแนวคิดพื้นฐานเหล่านี้ตั้งแต่วัยเตาะแตะ เด็กจะสามารถเรียนรู้แนวความคิดที่ซับซ้อนมากขึ้นเกี่ยวกับการอ่านได้ในวัยต่อไป เด็กเรียนรู้ว่าจะต้องอ่านจากซ้ายไปขวาแล้วเพื่อกลับไปยังจุดเริ่มต้นของบรรทัดถัดไป เป็นการอ่านจากบนลงล่างเริ่มต้นที่ด้านบนซ้าย ต่อไปเด็กจะได้เรียนรู้ที่จะบอกคำจากตัวอักษรสองตัวอักษรที่แตกต่างกัน

กันนิง และ ชิดด์ (Gunning. 1990: 32; Shedd. 2008: 28-29) กล่าวว่า ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือ ได้แก่ หนังสือเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ เวลาเราพูดอะไร หรือ คนอื่นพูดอะไรสามารถเขียนและอ่านได้ หน้าปกประกอบด้วยชื่อเรื่องและผู้เขียนหรือผู้วาดภาพประกอบ สิ่งพิมพ์เป็นสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา คำ ข้อความ แตกต่างจากภาพ อ่านสิ่งที่มีอยู่ในภาพได้ รู้ว่าคำมีความหมาย เราถือหนังสือและเปิดหนังสือจากซ้ายไปขวา เราอ่านข้อความจะอ่านจากซ้ายไปขวา เราอ่านหนังสือจากหน้าไปหลัง

ทอมปินส์ (Tomphins. 2003: 111-112) กล่าวว่า เด็กเรียนรู้ทักษะนี้จากการสังเกตภาษาเขียนที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อม ฟังผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟัง รวมไปถึงสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้อ่านและเขียนด้วยตนเอง พื้นฐานของความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือคือ ตัวอักษร คำ การเขียนและการอ่าน เด็กเรียนรู้ที่จะเปิดหนังสือเพื่อดูว่ามีอะไรอยู่ข้างใน มีส่วนร่วมกับกิจกรรมเกี่ยวกับหนังสือนั้นๆ จะเห็นได้ว่าเด็กมีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องนี้จากบ้านและในสังคมอยู่แล้ว เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งพิมพ์ทุกวันเช่น สามารถสั่งอาหารตามรายการอาหารได้ รู้ว่าพนักงานรับรายการอาหารจะจดรายการลงในใบบันทึกและเด็กจะได้รับรายการอาหารตามนั้น หมายความว่าตัวอักษรมีความหมาย เราสามารถอ่านและเขียนเพื่อสื่อสารระหว่างกันได้ ดังนั้นครูสามารถสร้างบรรยากาศเช่นนี้ในห้องเรียนได้ด้วย เช่น ติดคำและสัญลักษณ์ต่างๆในห้อง เขียนข้อตกลงของห้องเรียน เขียนข้อความติดในห้อง เด็กเรียนรู้เรื่องนี้ จากการสังเกตสิ่งแวดล้อม ทดลองอ่านและเขียนด้วยตนเอง ดังนั้นต้องให้เด็กมีโอกาสทดลองบ่อยๆ

l dealcurriculum (2011: online) กล่าวว่า ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือคือพื้นฐานของทักษะการอ่าน เด็กต้องรู้ว่าหนังสือมีความหมาย บางคนอาจรู้ได้เองแต่บางคนไม่เข้าใจ ผู้ใหญ่จำเป็นต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าเด็กเข้าใจทักษะที่สำคัญนี้

Family learning (2011: online) กล่าวว่า การพัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับการพิมพ์ตั้งแต่อายุยังน้อยเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อการอ่านออกเขียนได้ เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลทักษะด้านนี้เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดระดับการรู้หนังสือของเด็กด้วย มีคำกล่าวว่าผู้ใหญ่ไม่สามารถทำให้เด็กอ่านออกเขียนได้จนกว่าจะได้รับประสบการณ์การอ่านเริ่มแรกมาอย่างดีเสียก่อน การประเมินสามารถทำได้ในขณะที่อ่านให้ถามคำถามเด็กไปด้วย และพูดคุยเกี่ยวกับหนังสือ รวมทั้งให้โอกาสเด็กในการเปิดหน้าหนังสือและถือหนังสือบ้าง และควรบอกชื่อเรื่องของหนังสือ ทายเรื่องจากปก ระหว่างอ่านอาจจับมือเด็กชี้ไปที่คำแต่ละคำก็ได้หากเด็กสนใจ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเห็นคำแต่ละคำ หากมีการอ่านไปแล้วหลายครั้งควรให้เด็กได้เล่าเรื่องตามคำพูดของเด็กเองบ้าง หนังสือที่ใช้จึงควรเป็นหนังสือที่มีขนาดใหญ่และมีคำไม่กี่บรรทัดต่อหนึ่งหน้า ทักษะนี้จึงประโยชน์มากในเรื่องการคุ้นชินกับหนังสือ เพราะจะช่วยให้เด็กรู้สึกสบายกับการอ่านหนังสือและเข้าใจว่าหนังสือมีไว้ทำอะไร

Saint Paul Public Library (2012: online) กล่าวถึง ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือ ไว้ว่า เด็กควรรู้จักด้านในของหนังสือ ได้แก่ ข้อความต่างๆมีคำและช่องว่าง เราอ่านจากบนลงล่าง คำต่างๆนั้นมีทั้งตัวอักษรและตัวเลข เสียงและคำมีความหมาย รู้จักจับคู่คำที่เห็น เสียงของคำ และความหมายของคำ สามารถจับคู่รูปร่าง รูปทรง ไปจนถึงตัวอักษรที่เหมือนและต่างกันได้ สามารถส่งเสริมได้ด้วยการเริ่มแนะนำหนังสือง่ายๆให้เด็ก มอบหนังสือเป็นของขวัญพาเด็กไปห้องสมุดบ่อยๆ มีหนังสือหลากหลายให้เด็ก เด็กที่ชอบและรักการอ่านจะเรียนรู้การอ่านออกไปเอง

2. ด้านคำศัพท์ (Vocabulary)

กันนิง (Gunning. 1990: 4) กล่าวว่า เด็กมีความสามารถในการอ่านที่จำกัดมาก เด็กจะยังอ่านไม่ได้จนกว่าจะรู้คำศัพท์และรู้ว่าคำในประโยคจัดวางเรียงกันไว้อย่างมีความหมาย เด็กจึงต้องมีคลังคำศัพท์จำนวนมากก่อนที่จะอ่านได้ เด็กที่รู้คำศัพท์ 5,000 คำตั้งแต่ประถมปีที่ 1 และอ่านคำศัพท์ที่ใกล้เคียงได้ เมื่อจบมัธยมปลายเด็กจะมีคลังคำศัพท์ถึง 50,000 คำ

ทอมปินส์ (Tomphins. 2003: 81) กล่าวว่า เด็กจำเป็นต้องเข้าใจความหมายของคำที่อ่าน เด็กที่มีปัญหาในการแปลความคำ จะไม่เข้าใจสิ่งที่อ่าน เด็กที่รู้ความหมายของคำมาก มักอ่านได้ดีกว่าเมื่ออ่านได้ จึงควรให้เด็กใช้คำใหม่ๆหรือสร้างบรรยากาศการใช้คำใหม่ในการพูดหรืออ่านเพื่อให้เกิดการเรียนรู้คำใหม่ โดยเฉพาะคำพ้องความหมาย (Synonyms) คำตรงข้าม (antonyms) ซึ่งจะช่วยให้เด็กรู้จักคำมากขึ้นและจัดระบบในสมองได้ดีขึ้น

เกรฟ (Grave; & other. 2004: 219) กล่าวว่า คำศัพท์ถือเป็นเครื่องมือสำคัญเด็กวัยเตาะแตะที่มีคนอ่านและคุยเกี่ยวกับหนังสือมากๆจะมีคลังคำศัพท์มากกว่าปกติเมื่อเข้าอนุบาล การอ่านเป็นทักษะทางภาษาที่มีความสำคัญ

The Early Literacy Initiative (2012: online) เสนอว่า เด็กที่มีคำศัพท์มากจะเป็นนักอ่านที่ดีกว่า เพราะการรู้คำศัพท์จะช่วยให้เด็กจำคำที่เขียนได้และเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ดีกว่า

Saint Paul Public Library (2012: online) เสนอว่า ผู้ใหญ่สามารถสอนเด็กได้ด้วยการพูดกับเด็กเกี่ยวกับสิ่งรอบตัว เมื่อเด็กพูดต้องฟัง ถามและตอบคำถามของเด็ก ถามเด็ก

ด้วยคำถามที่หลากหลาย แม้ว่าเด็กยังคิดคำตอบไม่ออกแต่เด็กก็ได้เรียนรู้คำถามใหม่ๆ และหากเด็กถามต้องตอบเด็กเสมอ พูดกับเด็กและอ่านออกเสียงให้ชัด ใช้ประโยคสั้น พูดซ้ำหรืออ่านคำที่น่าสนใจ ชี้ให้เด็กดูภาพและเรียนรู้คำศัพท์ใหม่จากภาพในหนังสือ

3. ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง (Comprehension of Story)

กันนิง (Gunning. 1990: 4,29) กล่าวว่า การอ่านจะไม่มีความสำคัญใดๆเลย ถ้าเด็กไม่เข้าใจความหมายของเรื่องนั้นๆ หรือ ไม่มีความสัมพันธ์กับเรื่องนั้นๆ การเล่นบทบาทสมมุติหรือเล่นเป็นกลุ่มเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถนำเรื่องที่อ่านไปใช้ได้และทำให้ผู้ใหญ่เห็นว่าเด็กมีความเข้าใจ เด็กที่อ่านหนังสือมากๆจะมีความคล่องแคล่วและรู้สึกว่าการอ่านเป็นเรื่องง่ายเพราะมีความเข้าใจพื้นฐานอยู่แล้วตั้งที่ที่ยังอ่านไม่ออก เด็กจะสนุกและรู้สึกว่าการอ่านนั้นเข้าใจง่าย การที่เด็กเริ่มอ่านแม้ยังอ่านไม่เป็นแต่ก็เห็นกระบวนการอ่านที่ตายตัว เมื่อสนุกกับเรื่องมากขึ้นและมีความคล่องแคล่วมากขึ้นเด็กจะอ่านได้เองโดยธรรมชาติ

โซเวอร์ส (Sower. 2000: 51-52) กล่าวว่า ความเข้าใจในเรื่องจะช่วยให้การอ่านของเด็กมีความหมายต่อชีวิต ถือเป็นความสามารถสำคัญที่เด็กต้องได้รับการฝึกฝนและสามารถฝึกได้ตั้งแต่อายุ 12 เดือน

ทอมปินส์ (Tomphins. 2003: 79-81) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่านเป็นหนทางหนึ่งให้เด็กอ่านหนังสือเป็นเมื่ออ่านหนังสือได้ แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในหลายๆทาง ครูอาจให้เด็กเล่าเรื่องหลังจากที่ฟังไปแล้วด้วยภาษาของเด็กเอง หรือ อาจเว้นช่องว่างไว้ให้เด็กเติมคำตอบเพื่อดูความเข้าใจ ถามคำถามแล้วดูคำตอบของเด็ก บันทึกความเห็นระหว่างการสนทนา หรือ สังเกตจากการสร้างชิ้นงานว่าเด็กนำสิ่งที่ได้อ่านไปใช้ประโยชน์หรือไม่

4. ด้านการรับรู้เสียง (Phonemes Awareness)

กันนิง (Gunning. 1990: 28-29,49) กล่าวว่า เสียงเป็นส่วนหนึ่งในการอ่านที่มีความสัมพันธ์ระหว่างอักษรกับเสียง เด็กจะใช้ความรู้เรื่องนี้ไปสู่การเขียนด้วยแม้จะยังทำไม่ได้ในทันทีก็ตาม การตระหนักในเสียงจึงเป็นสิ่งที่เด็กต้องฝึกฝนเพื่อที่จะรู้จังหวะ รู้เรื่องเสียง มีความสามารถในการเปล่งเสียง เพราะเด็กต้องใช้ทักษะเหล่านี้ในการถอดรหัส ทักษะนี้เป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กอ่านออกเขียนได้ เด็กต้องเรียนรู้ในการนำเสียงมาแทนที่คำและมีความเข้าใจในเสียงนั้นๆ

ทอมปินส์ (Tomphins. 2003: 74,143-145) กล่าวว่า แม้ว่าเด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับเสียงได้แม่นยำเมื่อวัยประถมก็ตาม แต่ก็สามารถส่งเสริมได้ตั้งแต่อายุน้อยเพราะครูได้สอนสิ่งเหล่านี้อยู่แล้วในชีวิตประจำวัน เช่น ออกเสียงคำในบทร้องเล่นของเด็กช่วยให้เด็กมีความรู้เรื่องการตระหนักในเสียง หรือ การออกเสียงคำที่คล้ายกัน เช่น bat cat เป็นการช่วยชี้ให้เด็กตระหนักในเสียง สามารถทำได้ 5 วิธี คือ การจับคู่เสียงคำ การแยกเสียงในคำ ผสมเสียงจากคำ การแทนเสียงในคำ และการแยกส่วนที่เป็นส่วนประกอบของเสียง การตระหนักในเสียงเป็นพื้นฐานในการเข้าใจเสียงที่ต่างกัน

เกรฟ (Grave; & other. 2004: 97) กล่าวว่า การตระหนักในเสียงจะทำให้เด็กคุ้นเคยกับการอ่าน รู้ว่าอักษรและภาพแทนด้วยเสียงของคำ เป็นพื้นฐานของการอ่านออกเขียนได้

Idealcurriculum (2011: online) กล่าวว่า ทุกภาษามีเสียง เด็กต้องรู้ว่าเสียงเหล่านั้นมีความหมาย เสียงช่วยในการรับรู้เกี่ยวกับ ฟอนิม หากเด็กมีความคุ้นเคยจะทำให้เรียนรู้ที่จะอ่านและเขียนได้ง่ายขึ้น

Saint Paul Public Library (2012:online) การตระหนักในเสียงประกอบด้วยการรับรู้เสียง คือ ความสามารถในการฟัง การรู้เกี่ยวกับหน่วยเสียง บางส่วนของการรับรู้เสียงคำ ความสามารถในการฟัง ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและตัวอักษรพยางค์ สามารถส่งเสริมทักษะนี้ให้กับเด็กได้ด้วยการอ่านบทกล่อมเด็ก คำคล้องจองให้เด็กได้ยินคำและจังหวะ ร้องเพลงกับเด็ก อ่านบทกวีเพราะบทกวีจะช่วยให้เด็กแยกคำออกจากกันได้ การร้องเพลงเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้เด็กได้ยินพยางค์ที่อยู่ในคำที่แตกต่างกัน

5. ด้านความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร (Alphabet Knowledge)

ทอมปินส์ (Tomphins. 2003: 74,143-145) ให้ความหมายของความรู้เกี่ยวกับตัวอักษรไว้ว่า หมายถึง การจำแนกความเหมือนและความแตกต่างของภาพหรืออักษร มีความสนใจตัวอักษรและภาพที่ปรากฏในที่ต่างๆ การจำภาพและอักษรได้ รู้ว่าอักษรมีชื่อเรียก เข้าใจว่าเมื่อพูดสิ่งใดสามารถเขียนลงไปและอ่านสิ่งที่เขียนได้ สนใจเมื่อมีการแนะนำตัวอักษรหรือทำกิจกรรมเกี่ยวกับตัวอักษร จำคำที่คุ้นเคยบางคำได้

2.7 รูปแบบการสอนภาษาที่ส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก

การส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกเป็นส่วนหนึ่งของการสอนภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดการสอนภาษาที่สามารถประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ได้แก่ การสอนภาษาแบบองค์รวม เพื่อประยุกต์ใช้แนวคิดในการพัฒนารูปแบบส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก

2.7.1 การสอนภาษาแบบองค์รวม (Whole Language Approach) ภาษาแบบองค์รวม (Whole Language) เป็นคำที่พบครั้งแรกในหนังสือภาพของเด็กที่เขียนโดย จอห์น อามอส โคมินิอุส ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 17 ภาษาธรรมชาตินั้นเต็มไปด้วยภาพสิ่งต่าง ๆ ชื่อ คำ อธิบายสิ่งเหล่านั้น ส่วนความหมายของภาษาของโคมินิอุสจะไม่เหมือนความหมายในปัจจุบันเสียทั้งหมด แต่ชี้ให้เห็นลักษณะเด่นสำคัญที่คำนึงถึงวิธีการเรียนรู้แบบเด็กด้วยการใช้ภาษาเช่นเดียวกับปัจจุบันที่เราใช้นี้เอง โคมินิอุสเชื่อว่า เด็กสามารถค้นพบข้อมูลใหม่ ๆ ได้ด้วยการนำเสนอด้วยสิ่งที่เด็กคุ้นเคยในชีวิตอยู่แล้ว เด็กจะเข้าใจสิ่งของที่เป็นรูปธรรมได้โดยการใช้ภาษาถิ่นหรือภาษาในชีวิตประจำวันของเด็ก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543: 4) แนวการสอนภาษาแบบองค์รวมใช้กันมากที่ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และอังกฤษ ระหว่างปี ค.ศ. 1980-1995 ซึ่งประเทศนิวซีแลนด์ซึ่ง

เป็นจุดเริ่มต้น (อารี สัณหฉวี. 2550: คำนำ) ภาษาเป็นเรื่องสำคัญสำหรับชีวิตเด็ก เด็กต้องเรียนรู้ภาษา และต้องใช้ภาษาเพื่อการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543: 5) ภาษาเป็นตัวแทนของความคิดมนุษย์ โดยผู้ใช้ภาษาได้รวบรวมเอาสัญลักษณ์ คือ เสียงในภาษาพูดและตัวอักษรในภาษาเขียนมาสร้างเป็นคำ เพื่อใช้แทนสิ่งต่างๆ ตามความรู้สึกนึกคิด ภาษาจึงเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร ที่สัมพันธ์กับความคิดและการสร้างสรรค์สังคมมนุษย์ที่ทำให้สังคมมนุษย์เจริญก้าวหน้ามาจนปัจจุบัน (ภาวิณี แสนทวีสุข. 2533: 3 อ้างอิงจาก Goodman. 1986)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 5-6,13) กล่าวว่า การสอนภาษาแบบองค์รวม (Whole Language Approach) มีวิวัฒนาการมาจากหลายศาสตร์ และหลายแนวคิดในกลุ่มนักภาษาศาสตร์ นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยา พัฒนาการและการเรียนรู้ แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นปรัชญาแนวคิด ไม่ใช่วิธีการสอนภาษาเพราะจากแนวคิดนี้ ครู พ่อแม่ หรือผู้ใหญ่สามารถนำไปสู่การสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย พัฒนาการทางด้านการคิดและการใช้ภาษาของเด็กโดยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจากสิ่งที่เรียนอย่างมีความหมาย เด็กจะรับและซึมซับข้อมูลทางภาษาจากสภาพแวดล้อมในบริบททางสังคม วัฒนธรรมและการใช้ภาษาร่วมกันกับผู้คนที่อยู่แวดล้อมใกล้ชิด ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ภาษาได้ดีโดยเด็กจะไม่เกิดความรู้สึกยากลำบากในการเรียนรู้เหมือนแนวการสอนภาษาในระบบโรงเรียนแบบเดิม แนวทางการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทางภาษาของเด็กในโรงเรียน จึงควรให้ตอบสนองธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก และเหมาะสมกับขั้นพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย หลักการ แนวคิดแบบภาษาธรรมชาตินี้สามารถใช้เป็นวิธีการเรียนการสอนภาษาในโรงเรียน เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจในการเรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมายต่อชีวิต ขณะที่อ่านหนังสือให้เด็กฟังควรชี้นิ้วตามตัวหนังสือประกอบไปด้วย และให้เรียนรู้ที่จะเข้าใจประเด็นในเรื่องที่อ่านว่าสิ่งประกอบกันขึ้นทั้งหมดคือองค์รวมที่เป็นเนื้อหาที่นำเสนอระบบการคิดด้วยไวยากรณ์ของภาษา ดังนั้นทุกครั้งในระหว่างการอ่านควรสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางภาษาอย่างง่าย ๆ เนื้อหาที่อ่านควรสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และพยายามเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของเด็กตลอดเวลาเพื่อให้เห็นประโยชน์และความเกี่ยวพันของภาษาเขียนกับชีวิตจริง

กู๊ดแมน (Goodman.1974: 25 - 27) กล่าวว่า การที่เด็กจะอ่านออกเมื่อเข้าโรงเรียน เด็กจะต้องมีความรู้ทางภาษา (Linguistic Knowledge) มาก่อนโดยในระยะแรกเด็กจะเรียนรู้ความสัมพันธ์เกี่ยวกับตัวอักษรและความหมายของคำแต่ละคำ เมื่อเด็กมีประสบการณ์ในการอ่านมากขึ้นก็จะสามารถอ่านเพื่อความเข้าใจได้มากขึ้นมีประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน (Schema) ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและความรู้เดิมที่มีอยู่ รับรู้ถึงความสมบูรณ์ของเนื้อเรื่องหรืองานเขียนนั้น (Conceptual or Semantic Completeness) เด็กจะไม่เข้าใจสิ่งที่อ่าน หากเนื้อเรื่องนั้นมีเนื้อความที่ยังไม่สมบูรณ์ยกเว้นในกรณีที่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่อ่านมาก่อน รวมทั้งต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์โครงสร้างของงานเขียน (Text Schema) ซึ่งองค์ประกอบที่กล่าวมาทั้งหมดเด็กควรมีฐานก่อนที่จะเรียนอย่างเป็นทางการ

กันนิง (Gunning. 1990: 5,48-49) กล่าวว่า การสอนภาษาองค์รวมให้ความสำคัญกับการอ่านมาก ถือว่าเป็นกิจกรรมทางภาษาที่มีความสำคัญและเด็กก็มีความสามารถในการอ่านอย่างจำกัด เด็กจะอ่านไม่ได้จนกว่าจะรู้ศัพท์ รู้การจัดวางเรียงคำในประโยคการมีทักษะในการอ่านภาษาหนึ่งจะช่วยแทนที่ทักษะนี้ในอีกภาษาหนึ่งเช่นเดียวกัน การเรียนภาษาบนพื้นฐานของการอ่านจึงมีความสำคัญมาก ความสามารถทางการอ่านของเด็กอาจไม่ปรากฏให้เห็นชัดเจนนัก แม้ว่าเด็กจะเริ่มอ่านออกเขียนได้เมื่ออายุ 5 ปีแล้ว แต่เด็กก็มีพัฒนาการทางภาษามาตั้งแต่ก่อนหน้านั้นทั้งการอ่านและการเขียนซึ่งมีผลต่อการทำให้เด็กเกิดความพร้อมในการอ่านเขียน ผู้ใหญ่ต้องเห็นคุณค่าและสร้างทักษะในการเรียนภาษาเริ่มแรกให้เกิดขึ้นกับเด็กตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียน การวิจัยหลายชิ้นพบว่าเด็กเรียนรู้โครงสร้างทางภาษาจากการฟังเรื่องที่ผู้ใหญ่อ่านให้ฟังเข้าใจสัญลักษณ์จากการอ่านและนิทาน รู้จักพูดกับผู้ใหญ่ สังเกตเวลาที่ผู้ใหญ่อ่านเขียน ทดลองอ่านเขียนด้วยตนเองแม้พัฒนาการทางภาษาจะไม่ได้พัฒนาตามรูปแบบเสมอไปแต่ก็เริ่มพัฒนาเป็นลำดับขั้นทั้งฟัง พูด อ่านเขียน เด็กจะพัฒนาเรื่อยไปจนกระทั่งเด็กมีความพร้อมที่จะเรียน และทั้งหมดพัฒนาไปพร้อมๆกัน

รัดเดล (Ruddell. 2002: 11-12) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานได้รับความสนใจอย่างมากในช่วงหลังปี 1980 เพราะเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่า เป้าหมายของการใช้แนวคิดนี้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพในตัวเด็ก

ทอมปินส์ (Tomphins. 2003: 33-38) เสนอขั้นตอนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่าน โดยใช้แนวการสอนภาษาแบบองค์รวม ไว้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นก่อนอ่าน (pre-reading) ขั้นระหว่างอ่าน (while-reading) และขั้นหลังอ่าน (post-reading)

1. ขั้นก่อนอ่าน (Pre-reading) กระบวนการอ่านไม่ได้เริ่มต้นที่ผู้อ่านเปิดหนังสือแล้วอ่านประโยคแรก แต่การอ่านเริ่มต้นจากการเตรียมพร้อมในการอ่าน การพัฒนาเด็กต้องเริ่มจากพื้นฐานความรู้เดิมและกระตุ้นให้เกิดความสนใจในหนังสือ ครูต้องมีการเตรียมการด้วยการระดมสมอง และพูดเกี่ยวกับหนังสือก่อนที่จะเริ่มอ่าน ให้เด็กได้เตรียมตัวและทำกิจกรรมเบื้องต้นเพื่อทบทวนความรู้เดิมก่อนที่จะอ่าน ก่อนการอ่านครูต้องให้เด็กได้เห็นหน้าปกสร้างความสนใจในหนังสือเล่มนั้นด้วยการพูดคุยเกี่ยวกับชื่อเรื่องและภาพประกอบที่อยู่บนปกแนะนำชื่อผู้แต่ง ชื่อผู้วาดภาพประกอบแก่เด็ก ให้เด็กมีโอกาสพูดในเรื่องที่เด็กได้ยิน และควรแนะนำเด็กเรื่องลักษณะของตัวละคร เวลา สถานที่ในเรื่อง พร้อมทั้งตั้งจุดประสงค์ในการฟังนิทานให้เด็กด้วยว่ามีอะไรเกิดขึ้นกับตัวละครหลัก

2 ขั้นระหว่างการอ่าน (While-Reading) ในขั้นนี้เด็กใช้ความรู้ในการถอดรหัส (decoding) การจำคำ ทักษะ และคำศัพท์เรียนรู้ระหว่างการอ่าน การที่เด็กจะมีความสามารถในการอ่านออกได้นั้นต้องมีคลังคำศัพท์ที่เขาเข้าใจมากพอ เวลาอ่านจึงสามารถอ่านและเข้าใจโดยอัตโนมัติและจะนำทักษะการถอดรหัสมาใช้เมื่อจำเป็น เด็กจะประยุกต์ใช้ความรู้โครงสร้างของคำและสร้างความหมาย เมื่อเด็กอ่านต่อเนื่องไปนานๆจะมีคำที่รู้ความหมายเพิ่มขึ้นและชัดเจนขึ้นแต่ขั้นตอนสำคัญในการสอนอ่านคือการทำให้เด็กรู้สึกชื่นชมในการอ่านซึ่งเด็กจะอ่านอักษรได้เองเมื่อเริ่มอ่านได้ ในชีวิตประจำวันของเด็กมีความใกล้ชิดกับการอ่านอย่างมากอยู่แล้วไม่ว่าจะเป็นการเห็นพ่อแม่

อ่านหนังสือ นั่งอ่านหนังสือกับพ่อแม่ เปิดหนังสือดูเอง เมื่ออยู่ในโรงเรียนครูอาจทำกิจกรรมกับเด็กด้วยการนั่งอ่านด้วยกัน แนะนำหนังสือ ให้เด็กอ่านเองเงียบๆ อ่านออกเสียงร่วมกัน ในระหว่างการอ่านครูควรชักชวนเด็กให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง ขยายรายละเอียดของเรื่องว่ามีตอนใดที่ประทับใจเพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจภาษาในเรื่องและองค์ประกอบในเรื่อง เช่น ปัญหาของตัวละครหลักพยายามหาข้อยุติของปัญหานั้น การถามคำถามเด็กเป็นโอกาสที่ทำให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องและศัพท์ต่างๆ เมื่อเจอเรื่องที่คิดว่ายากสำหรับเด็ก ครูอาจช่วยเด็กแปลศัพท์ และสนทนาว่าชื่นชอบจุดใดในเรื่องถามเด็กและทำนายเรื่องที่จะเกิดขึ้นต่อไป ประเด็นสำคัญคือต้องยอมรับความคิดเห็นของเด็ก ในการอ่านออกเสียงถ้าครูคิดว่าคำใดมีความสำคัญกับเด็กสามารถพยายามให้คำอธิบายง่ายๆ แก่เด็กได้ หรือ อธิบายต่อในภายหลัง ถ้าครูคิดว่าเด็กยังไม่เข้าใจแนวคิดหลักของเรื่อง ครูอาจอธิบายให้เด็กฟังอีกครั้งหนึ่งได้ แต่ถ้าพบว่ามีบางสิ่งที่สนุกกว่าก็มุ่งไปที่จุดนั้นก่อนได้ แต่ประการสำคัญครูควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้เด็กเกิดการแสดงออกโดยใช้ประโยค “หนูคิดว่า.....” บ่อยๆ เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ แต่ก่อนที่ครูจะถามเด็ก ครูควรเริ่มต้นด้วยประโยค “ครูคิดว่า.....”เสียก่อนเพราะครูเป็นตัวแบบที่สำคัญ ครูสามารถเลือกใช้ประเภทของการอ่านตามประสบการณ์ วัย จำนวนเด็กในกลุ่มและพัฒนาการของเด็ก

3.ขั้นหลังอ่าน (Post-reading) ควรให้เด็กได้พูดคุยเกี่ยวกับหนังสือ ให้เด็กมีโอกาสสนทนากับเพื่อนเกี่ยวกับหนังสือเรื่องนั้น ครูอาจช่วยไขข้อสงสัยเกี่ยวกับความคิดรวบยอดให้เด็กได้ ฟังความคิดเห็นของเด็กและถามคำถามเด็กบ้าง เช่น “จะเกิดอะไรขึ้นถ้า.....” และ “หนูคิดอย่างไรกับหนังสือเล่มนี้” หลังจากสนทนาแล้วให้เด็กได้วาดเขียนเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ในขั้นหลังการอ่านครูควรทบทวนเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นปัญหา สถานที่ ประเด็นสำคัญในเรื่อง ช่วยเด็กสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างเหตุการณ์และตัวละครหลัก เหตุการณ์ที่ตัวละครกำลังเผชิญอยู่แล้วค่อยนำเด็กเข้าสู่กิจกรรม เช่น สนทนาเกี่ยวกับเรื่อง ผู้แต่ง ผู้วาดภาพประกอบคนเดียวกัน หรือชวนเด็กหาข้อมูลเพิ่มเติมอื่นๆจากหนังสือเล่มใหม่ๆเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้โลก แล้วค่อยทำกิจกรรมศิลปะต่อไป กิจกรรมในขั้นนี้จะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์เกี่ยวกับแนวคิดหลักของเรื่องอย่างแท้จริง เด็กที่ได้ทำกิจกรรมต่อเนื่องจากเรื่อง ทั้งวาดภาพประกอบ แสดงละคร เป็นกิจกรรมสำคัญมากเพราะทำให้เด็กมีความเข้าใจ มีการพัฒนาความรู้สึกกับโครงสร้างของเรื่อง การสนทนาและการทำกิจกรรมจะทำให้เด็กมีความสนุกและเกิดทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน

เกรฟ (Grave and other. 2004: 70-72) กล่าวว่า แนวคิดนี้ได้รับความนิยมมากในประเทศสหรัฐอเมริกา เพราะเป็นรูปแบบการสอนที่อิงวิถีธรรมชาติ ช่วยเปลี่ยนแปลงระบบการสอนภาษาในอดีตที่ขัดต่อธรรมชาติ การเรียนด้วยวิธีธรรมชาติจะทำให้เด็กเรียนอ่านเขียนง่ายขึ้น รูปแบบนี้ช่วยสร้างทักษะใหม่ๆที่จำเป็นต่อการอ่านเขียนให้กับเด็ก เช่นการให้ความสำคัญเรื่องเสียง ทักษะย่อยในการอ่านที่ถูกรวมเป็นหนึ่งเดียว คำศัพท์ การอ่านเรื่องโดยให้ความสำคัญกับตัวละคร โครงเรื่อง แนวคิด ฉาก เพราะเป็นฐานสำคัญในการอ่านงานวรรณกรรม การสอนภาษาแบบองค์รวม ได้รับการพัฒนาไปสู่การจัดกิจกรรมโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (Literature based Approach) เป็นการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้นไปที่การอ่านด้วยการอ่านวรรณกรรมที่คำนึงถึง

สุนทรียภาพในวรรณกรรมสำหรับเด็ก ทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มุ่งเน้นความเข้าใจในเรื่อง เสียง คำศัพท์ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือซึ่งเป็นฐานสำคัญในการเรียนรู้การอ่าน

ชิดด์ (Shedd. 2008: 24-25) กล่าวถึง รูปแบบส่งเสริมทักษะการอ่านที่พัฒนาจากการสอนภาษาองค์รวมไว้ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 คือ การเลือกหนังสือ (Choosing Books) เลือกหนังสือที่มีภาพประกอบที่มีพลังเพียงพอต่อความสนใจในการอ่านของเด็ก ภาพประกอบต้องมีความเข้ม และมีความสำคัญต่อความเกี่ยวพันกับเด็กเพราะเด็กยังไม่สามารถอ่านหนังสือได้พร้อมทั้งทำให้เด็กมีความพร้อม มีความสนใจ มีกำลังใจ มีความร่วมมือในการอ่าน มีการเลือกหนังสือที่มีความหลากหลาย มีคุณค่าน่าสนใจสำหรับเด็ก เลือกประเภทของหนังสือที่หลากหลายเพื่อช่วยให้เด็กจำสิ่งที่อยู่ในหนังสือไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในการทำกิจกรรมตามรูปแบบใช้หนังสือที่ช่วยพัฒนาทักษะภาษา เช่น หนังสือสอนพยัญชนะ (Alphabet Book) เพื่อพัฒนาความรู้เกี่ยวกับอักษร (letter-sound knowledge) หนังสือที่มีจังหวะ (rhyming book) ที่ช่วยในการตระหนักในเสียง (phonological awareness) การวิจัยพบว่าหนังสือสามารถช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น หนังสือเกี่ยวกับสีสามารถทำให้เกิดความคิดใหม่ๆในเรื่องสีแต่สร้างความรู้และศัพท์ที่เชื่อมโยงกับสิ่งที่มีอยู่จริงกับสิ่งที่อยู่ในหนังสือ

ขั้นที่ 2 การจัดระดับอายุ (Setting the Stage) เมื่อเลือกหนังสือได้ ครูต้องจัดกลุ่มเด็กให้มีที่นั่งที่มีพื้นที่ว่างเพียงพอเพื่อให้เด็กสามารถขยับตัวได้บ้างเตรียมเด็กให้มีสมาธิในระหว่างที่ครูอ่านซึ่งช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อพัฒนาการทางทักษะภาษา อารมณ์และสังคม จากนั้นครูต้องเริ่มบทบาทของการอ่านออกเสียงโดยวางแผนว่าท่านั่งของตนเอง ต้องมั่นใจว่าเด็กเห็นหนังสือ เตรียมเด็กให้เข้าสู่การอ่าน รวมถึงการวางแผนในการใช้เสียง หนังสือที่มีตัวละครหลากหลายอาจต้องใช้เสียงที่แตกต่างกันเพื่อให้เกิดความสนใจ การใช้เสียงอ่านออกเสียงสูงต่ำเป็นทำนอง (Intonations) การใช้เสียงสูงต่ำ (Inflections) สำหรับตัวละครที่แตกต่างกันเพื่อทำให้หนังสือเล่มนั้นน่าสนใจและเกิดการปฏิสัมพันธ์กับเด็ก การเปลี่ยนโทนเสียงจะช่วยให้เด็กเข้าใจตัวละครดีขึ้น และเกิดการมีส่วนร่วมในบทบาทการสนทนาของตัวละครเหล่านั้นดีขึ้น

ขั้นที่ 3 เตรียมการอ่าน (Preparing to read) กุญแจสำคัญในการพัฒนาเด็กคือการวางแผนของครู เพราะจะทำให้เด็กได้ค้นพบสิ่งแปลกใหม่คำใหม่ๆ จากหนังสือการสร้างคำถามและเนื้อหาหรือทักษะใหม่ๆระหว่างการอ่าน ครูสามารถสอนเรื่องความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือ (Concept of Print) จากการชี้ทวนคำขณะอ่านเพื่อให้เด็กเห็นคำต่างๆในขณะที่ครูอ่าน เห็นว่าการอ่านนั้นเริ่มจากซ้ายไปขวา ได้รู้จักคำศัพท์ใหม่ๆจากการอ่าน รวมทั้งได้พัฒนาความเข้าใจในเรื่องไม่ว่าจะเป็น ฉาก ครูสามารถถามเด็กได้ว่าเรื่องนั้นตัวละครต่างๆอยู่ที่ไหน ซึ่งช่วยพัฒนาความเข้าใจของเด็กได้ สิ่งสำคัญคือ การสะท้อนการเรียนรู้ของเด็กที่ครูสามารถสังเกตได้จากคำถามที่เราถามเด็กโดยใช้หนังสือเข้ามาเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน

Family Education Network (2011: online) กล่าวถึง การสอนภาษาองค์รวมว่าเด็กเรียนรู้ภาษาจากการดูและฟังผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จึงต้องส่งเสริมให้เด็กได้ไปดูสถานที่ที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นห้องสมุด ร้านหนังสือ สวนสาธารณะ พิพิธภัณฑ์แล้วชวนเด็กพูดคุยกับสิ่งที่เห็น ถามคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่เขาเห็น เมื่อกลับมาแล้วต้องถามเด็กซ้ำตั้งหัวข้อการสนทนาให้เด็กกับเพื่อนวัยเดียวกันด้วย เช่น ครูอยากฟังเรื่องแมลงยักษ์ในพิพิธภัณฑ์ เพื่อให้เด็กเล่าสิ่งที่ตนเองสัมผัสได้ออกมาแล้วนำไปรวมกับคำตอบของเพื่อน รู้จักทั้งการฟังและการพูดเพื่อสื่อความคิดและประสบการณ์ของตนเอง นอกจากนี้ควรให้เด็กได้มีโอกาสช่วยงานเล็กๆน้อยๆเพื่อให้เด็กภูมิใจละเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้คำใหม่ๆกับสถานการณ์ใหม่ๆ

สรุป หลักการสอนภาษาแบบองค์รวมเป็นแนวทางที่สามารถมาใช้โดยจัดกิจกรรมให้เด็กคุ้นเคยกับการอ่าน มีโอกาสแสดงออกทางการอ่าน ด้วยการเล่น การมีปฏิสัมพันธ์ และการมีประสบการณ์ตรง การส่งเสริมพัฒนาการด้านการอ่านต้องทำให้เด็กคุ้นเคยกับหนังสือ ต้องทำให้เด็กรักจากแรงจูงใจภายใน(Intrinsic Motivation)มีการเชื่อมโยงกิจกรรมกับประสบการณ์จริงที่มีความหมายต่อเด็ก ให้ความสำคัญกับสุนทรียภาพในการอ่าน เน้นความเข้าใจในเรื่อง เสียง คำศัพท์ และความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือ และควรตอบสนองธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก และเหมาะสมกับขั้นพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย เด็กควรเกิดความสนใจในการเรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมายต่อชีวิต

2.8 การส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กมีความสำคัญมากและต้องทำก่อนที่เด็กจะเข้าโรงเรียน เพราะการอ่านหนังสือให้เด็กฟังตั้งแต่แบเบาะจะช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะการพูดให้เร็วขึ้น เด็กที่ไม่ได้เรียนพูดจะพูดไม่ได้จนกว่าจะมีคนพูดด้วย ดังนั้นการพัฒนาเด็กจึงต้องทำด้วยความรักการหัวเราะ การพูดคุยอย่างลึกซึ้งเต็มเปี่ยมความหมายก่อนที่เด็กจะครบ 3 ขวบ แต่ประการที่สำคัญที่สุดคือการสร้างความรู้สึกของการเป็นนักอ่านให้เด็กให้สำเร็จให้ได้ เพราะการเริ่มต้นที่ดีจะนำสู่ความสามารถ ความเข้าใจและการวางแผนการจักกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (Gunning.1990: 9-10) ในประเทศญี่ปุ่น พบว่าคนมีพฤติกรรมการอ่านตลอดเวลา มีนิสัยรักการอ่านมาก เพราะมีการปลูกฝังให้อ่านตั้งแต่เล็กๆ แม้เด็กอ่านหนังสือไม่เป็นก็ฝึกให้จับต้องก่อนเพื่อให้เด็กมีความผูกพันกับหนังสือ (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. 2545: 8)

2.8.1 หลักการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะภาษาในปัจจุบัน ต้องเริ่มจากความเข้าใจก่อนจึงจะทำให้เด็กเกิดความต้องการในการอ่านเขียนต่อไป ความรู้เกี่ยวกับการอ่านเขียนมีส่วนสำคัญในการเรียนรู้ภาษา เด็กต้องเกิดความคิดรวบยอดว่าคำสามารถเขียนลงไปได้และเราสามารถอ่านคำได้ เด็กต้องมีความรู้พื้นฐานเรื่องการตระหนักในเสียง ความรู้เกี่ยวกับจังหวะ ความสามารถในการเปล่งเสียง การจำอักษร เพราะการตระหนักในเสียงเป็นสิ่งที่เด็กต้องฝึกฝนในการฟังเสียงและการถอดรหัส

กิจกรรมทางภาษาที่เด็กทำที่บ้านและทักษะภาษาสังคม เป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ต้องส่งเสริมให้เกิดความสมดุล คือ การอ่านจริง การเขียนจริง ในชีวิตประจำวัน (Gunning. 1990: 49) มีผู้กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกไว้ดังต่อไปนี้

อารี สัณหฉวี (2550: 16-17) กล่าวถึงการอ่านในประเทศนิวซีแลนด์ว่ามีการจัดทำโปรแกรมสอนอ่านโดยเริ่มจากการผลิตหนังสือเล่มเล็ก (Ready to Read Series) มีหลักในการยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงพัฒนาการตามวัย ความสนใจของเด็ก หนังสืออ่านและวิธีสอนต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้ คือ ทำให้การอ่านเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน สร้างนิสัยรักการอ่านที่ถาวร เรื่องที่เรียนมีความหมายสำหรับเด็ก ทำให้เด็กสามารถอ่านหนังสือได้เอง ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกหนังสืออ่านประเภทต่างๆ ให้เด็กได้มีโอกาสฝึกเขียนและพูดอย่างกว้างขวาง สามารถอ่านอย่างวิเคราะห์วิจารณ์ได้ ให้เด็กสามารถอ่านออกเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมที่จะช่วยเด็ก ให้เกิดพัฒนาความพร้อมในการอ่านสามารถจัดได้ดังนี้

1. กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการและมีทักษะในการอ่าน โดยมีความมุ่งหมายให้เด็กเข้าใจความหมายของคำเสียก่อนที่จะอ่าน เช่น กิจกรรมการสนทนาในตอนเช้า แนะนำให้เด็กรู้จักครู รู้จักเพื่อนในชั้นเรียน หรือร้องเพลงต่างๆ เช่น ครอบครัวของฉัน สวัสดีเธอจ๋า นิ้วโป้งอยู่ไหนกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับเด็ก โดยฝึกให้เด็กเล่นเกม เล่นของเล่น ฟังนิทาน พาเด็กไปเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ เช่น สวนสัตว์ เดินเที่ยวรอบบริเวณโรงเรียน แนะนำสถานที่ต่างๆ ในโรงเรียน

2. กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะในเรื่องของจำนวน เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับเสียงแล้วจึงโยงไปสู่ความหมาย ไปสู่เสียงกับภาพ แล้วจากภาพไปถึงตัวในที่สุด ครูอาจนำหนังสือที่มีรูปภาพต่าง ๆ ซึ่งมีตัวหนังสือประกอบบ้างให้เด็กดูและฝึกให้เด็กนับภาพต่างๆ โดยออกเสียงหรือเล่นเกมต่างๆ เช่น งูไต่บันได

3. กิจกรรมส่งเสริมการเห็นและพูดจากสิ่งที่เห็น เพื่อฝึกหัดให้เด็กสามารถเห็นความแตกต่างและแยกได้ว่าของจริงแตกต่างกับภาพอย่างไร โดยครูหาของจริงและภาพให้เด็กดูและสังเกตเปรียบเทียบขนาดใหญ่ เล็ก เปรียบเทียบจำนวน เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างตลอดจนตีความหมายและเชื่อมความหมายกับสิ่งที่เห็นโดยการพูด

4. กิจกรรมส่งเสริมการเห็นและการทำงานจากซ้ายไปขวา เพื่อให้เด็กเกิดความเคยชิน และความคิด ความเชื่อมั่นว่า ในการอ่านและเขียนจะต้องเริ่มจากซ้ายไปขวาเสมอ ซึ่งกิจกรรม ที่จะฝึกเด็กให้รู้จักทำงานจากซ้ายไปขวาอาจทำได้ เช่น ฝึกขีดเส้นจากซ้ายไปขวาหลายๆ เส้น ฝึกดูรูปภาพจากซ้ายไปขวาหลายๆ รูป

5. กิจกรรมส่งเสริมการได้ยิน ฝึกให้เด็กเลือกภาพใดภาพหนึ่ง จากที่เสียงคล้ายกัน เช่น ไก่ กับ ไข่, กรรไกร กับ บันได, ร่ม กับ ผ้าห่ม ฯลฯ แล้วเปลี่ยนคำให้ยากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อฝึกทักษะในการฟังการแยกเสียงให้เด็กรู้จักความหมา

พรพิไล เลิศวิชาและอัครภูมิ จารุภากร (2551: 17) กล่าวถึง การสอนภาษาเด็กเล็ก 2 ประการคือ

1. พัฒนาการทางภาษาของเด็กถูกตีกรอบมากเพราะแนวการสอนที่เน้นการเรียนรู้อย่างมีพิธีรีตองและเป็นทางการ เน้นการสอนอ่านและการสะกดเหมือนสอนเด็กโต ไม่สนใจความสนุกสนานความเพลิดเพลินในการอ่านและไม่สนใจเด็กเป็นรายบุคคล หลักสูตรต้องการเน้นจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัดผลมาตรฐานกดดันให้เป็นแผนการสอนแข็งกระด้างไม่สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็กวัยนี้

2. แนวโน้มกลับกันคือปฏิเสธการสอนภาษาให้เด็กเพราะเห็นว่าเด็กยังเล็กอยู่ไม่ควรสอนภาษา แม้จะมีการเล่านิทานและร้องเพลงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภาษา แต่ไม่มีการวางแผนอย่างมีทิศทาง ในการเรียนรู้ภาษาของเด็กเล็กจำกัดอยู่แต่เพียงการเล่านิทานและร้องเพลงเท่านั้น ในความเป็นจริงเด็กจำเป็นต้องได้รับความรู้สึกสำเร็จและภูมิใจในการอ่านหรือเขียน ในขั้นแรกนี้การอ่านเขียนไม่ควรเน้นเรื่องความถูกต้อง หรือ การสะกดคำ เด็กควรได้รับการกระตุ้นการให้ลองอ่านและลองเขียนเมื่อเขาพร้อม ความบกพร่องในการอ่านเขียนเป็นการพัฒนาการขั้นแรกเหมือนการหกล้มเมื่อหัดเดิน แต่ครูต้องอ่านให้เด็กฟังอย่างสม่ำเสมอ สิ่งที่อ่านต้องมีหลากหลายตั้งแต่ บทร้องเล่น นิทาน ตำนาน เรื่องรางง่ายๆ ครูและพ่อแม่เป็นแบบอย่างด้านภาษาสำหรับเด็กเมื่อเด็กสนใจอ่านเขียนแล้วการสอนหลักภาษาจึงตามมาทีหลัง

แนวทางการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกจึงต้องคำนึงถึง

1. เด็กมีจังหวะในการเรียนรู้ต่างกัน เด็กในระยะเริ่มต้นก้าวเข้าสู่การเรียนรู้ภาษามีจังหวะการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไปในแต่ละคน มีพัฒนาการในจังหวะต่างๆ เด็กมีสมาธิ มีความพร้อม มีความสามารถในการสร้างจินตภาพทางภาษาแตกต่างกันมาก โดยอายุ เด็กอายุ 3 ปี กับ 3 ปี 2 เดือนก็อาจต่างกัน การใช้เกณฑ์ว่าอยู่ชั้นเรียนเดียวกัน เช่น อยู่อนุบาล 2 เหมือนกันถือว่าเป็นเกณฑ์หยาบที่ใช้ในการจัดห้องเรียน

2. แผนการจัดกิจกรรมระดับปฐมวัยควรจัดอย่างยืดหยุ่น แม้ว่าจะมีการจัดกิจกรรมภาร่วมกันทั้งห้อง (whole-class activities) แต่ต้องสนใจกิจกรรมสำหรับกลุ่มเล็กลง (group activities) เช่น การจัดการอ่านให้ฟังในกลุ่มเล็กเพื่อคลี่คลายและตอบสนองเด็กที่มีศักยภาพการเรียนรู้ที่ต่างกัน

3. ทำใบงานอย่างยืดหยุ่น เพราะเด็กทุกคนมีความแตกต่างกัน จึงต้องเตรียมไว้หลายแบบเพื่อรองรับ ตอบสนองกระบวนการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล (individualized learning activities)

4. ต้องมีการจัดเวลาให้แน่นอน แม้ว่าเด็กจะชอบพลิกดูหนังสือ ฟังนิทานแต่การพัฒนาภาษาไม่ใช่ทำกิจกรรมเพียงมุมอิสระหรือเด็กจะเข้ามุมภาษาเมื่อใดก็ได้ แต่ต้องมีการจัดเวลาให้แน่นอน

นักวิชาการศึกษาต่างประเทศกล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกไว้ดังต่อไปนี้

กันนิง (Gunning. 1990: 9-10) กล่าวว่า การพัฒนาทักษะภาษาพัฒนาในระหว่างการเล่นกิจกรรมต่างๆ เช่น มุมบทบาทสมมุติเกี่ยวกับอุปกรณ์การอ่านการเขียน ซึ่งการเล่นของเด็กจะออกมาในรูปแบบของการเล่นเลียนแบบผู้ใหญ่ในชีวิตประจำวัน เด็กจะเล่นกับอุปกรณ์ต่างๆได้ด้วยความสนุกสนานและประทับใจในอุปกรณ์งานวิจัยหลายชิ้นพบว่าการเล่นของเด็กมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางภาษาอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอุปกรณ์หลากหลายในบ้าน มุมบทบาทสมมุติ เช่น ร้านของชำ ธนาคาร โรงพยาบาล ร้านค้า ในการจัดมุมประสบการณ์ ควรให้เด็กได้สัมผัสกับรูปแบบทางสิ่งแวดล้อมที่เหมือนในชีวิตจริง เช่น มุมร้านอาหาร ควรมีเมนู ป้ายเมนูบนกำแพง การเล่นมีความสำคัญในการพัฒนาเด็กและค้นพบวิธีการใช้ภาษาหลังจากที่เด็กรู้จักลากนิ้วบนอักษรในกระดาษและส่งเสียงพูดออกมา การเล่นในมุมบทบาทสมมุติเป็นการเล่นที่ให้เด็กรู้สึกว่าตนเองอ่านเขียนได้ก่อนที่จะสามารถทำสิ่งนั้นได้จริงๆเด็กจะเรียนรู้การอ่านเขียนจากการเล่นโดยสังเกตสมาชิกในครอบครัวและคนที่มีความสัมพันธ์ด้วย เด็กควรได้รับการกระตุ้นให้มีความสุขสนุกกับการเข้ากลุ่มภาษากับเพื่อนวัยเดียวกันเพื่อสนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

ชิดด์ (Shedd and Duke. 2008: 24-25) กล่าวว่า ในเด็กเล็กอ่านเริ่มต้นเพียงอ่านภาพ และตั้งแต่การอ่านเริ่มต้นไปจนจบ ครูต้องส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น และเกิดการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกจากเรื่องนั้น เด็กต้องได้รับประสบการณ์ต่อเนื่องจากการอ่านโดยทำกิจกรรมที่มีคุณค่าเกี่ยวกับเรื่องหลังจากที่ได้สนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่ครูอ่านให้ฟังไปแล้ว ครูควรถามเด็กว่า คิดอย่างไรกับเรื่องนี้ และก่อนที่จะอ่านซ้ำอีกครั้ง ครูควรพูดคุยกับเด็กเพื่อเชื่อมโยงสู่เรื่องต่อๆไปที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่านไปแล้วด้วย การสนทนาเกี่ยวกับเรื่องจะทำให้ครูสามารถจัดกิจกรรมต่อเนื่องที่อยู่ในความสนใจของเด็กได้ ซึ่งสามารถใช้ระยะเวลาเท่าใดก็ได้ไม่จำกัด เช่นการอ่านเรื่อง Growing Vegetable Soup ของ Louis Ehlert หลังจากการอ่านแล้วเด็กและครูร่วมกันทำซุปผัก ทำสวน อ่านเรื่องต้นไม้เพิ่มเติม ชมสวน หรือดูต้นไม้ที่แตกต่างกันโดยมีหนังสือเรื่องดังกล่าวเป็นแนวทาง

สรุป การส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก มีหลักการคือเด็กจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อที่จะอ่านอย่างได้ผลคือ เด็กต้องสามารถพูดและฟังได้ สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ เข้าใจเรื่องราวที่อ่านให้ฟัง มีคำศัพท์พื้นฐานมากพอที่จะพูดคุยอภิปรายถึงสิ่งที่รู้เห็นได้ โดยจะต้องมีทักษะการรับรู้ด้วยตาที่พัฒนาได้พอสมควรเพราะการจะอ่านได้เด็กต้องสามารถวิเคราะห์สิ่งที่เห็นได้และเด็กควรมีความเข้าใจด้วยว่าตัวหนังสือและภาพสื่อสารข้อความได้ เด็กจำเป็นต้องเริ่มเข้าใจถึงความคิดรวบยอดของคำ และรู้คำศัพท์ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นพื้นฐานของกระบวนการอ่าน

2.8.2 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กวัยเตาะแตะเริ่มจากการเรียกความสนใจสู่การอ่าน ใช้คำถามแบบให้ตอบเพียงสั้นๆ รอคอยให้เด็กตอบแต่ถ้าจำเป็นจริงๆอาจตอบให้ โต้ตอบกับเด็ก ในช่วงแรกพัฒนาการทางภาษาของเด็กยังจำกัด ผู้ใหญ่อาจเหมือนเป็นผู้นำในการอ่าน แต่เมื่อเด็กมีพัฒนาการดีขึ้นจึงค่อยให้เด็กเป็นผู้นำในการอ่านและการสนทนานั้น

นิตยา ประพฤติกิจ (2538: 56 – 57) กล่าวว่า การอ่านหนังสือให้เด็กฟังควรแสดงความกระตือรือร้นและพอใจขณะที่อ่านให้เด็กฟัง ชี้รูปภาพด้วยขณะอ่านหรือพูดคุยเกี่ยวกับภาพในหนังสือ ให้เด็กถือหนังสือ และเปิดปิดแต่ละหน้าด้วยตนเอง เล่าเรื่องที่มีความคล้ายคลึงกัน แต่เว้นคำหรือบางส่วนของประโยคไว้เพื่อให้เด็กได้ ต่อเติมเอง ให้เด็กบรรยายรูปภาพ และเล่าเรื่องให้ฟัง เขียนเรื่องตามที่เด็กแต่ง และเล่าเรื่องให้ฟัง ให้เด็กลองแต่งเรื่องเอง หรือต่อเติมเรื่องที่ท่านเป็นผู้เริ่มก่อน ถ้าหากเด็กยังไม่แสดงความสนใจด้านการอ่าน จงหาโอกาสในขณะที่เด็กเล่น ของเล่นอยู่อย่างเงียบ ๆ ในที่สุดเด็กก็จะต้องอยากที่จะมีส่วนร่วมในการอ่านเองโดยธรรมชาติ การอ่านให้ฟังทำให้เด็กเรียนรู้ว่าการอ่านหนังสือต้องเริ่มจากหน้าปกไปจนถึงหลังปก รู้ว่าคำที่ได้ฟังมาจากตัวหนังสือที่ปรากฏบนหน้ากระดาษ รู้ว่าการอ่านหนังสือจะต้องอ่านจากซ้ายไปขวา รู้ว่าถ้ามีตัวหนังสือมากกว่า 1 บรรทัดต้องอ่านจากข้างบนก่อน การอ่านหนังสือให้เด็กฟังต้องอ่านช้าๆ ชัดๆ เพราะถ้าเร็วเกินไปเด็กจะจับคำและสำนวนไม่ทัน ขณะที่เด็กฟังเด็กจะสร้างภาพตามเรื่องราวได้ด้วย ถ้าหนังสือนั้นมีภาพควรชี้ภาพให้ดูตามไปด้วย

มณฑา พรหมบุญ (2539: 4) กล่าวถึงกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างครู และพ่อแม่จะต้องช่วยกันสำรวจสิ่งต่างๆ 6 ประการ ดังนี้

1. พยายามค้นหาประเภทหนังสือที่ถูกใจเด็ก เด็กแต่ละคนจะถูกกระตุ้นด้วยสิ่งเร้าที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นการบังคับให้เด็กอ่านหนังสือที่เขาไม่ชอบ หรือไม่สนใจ เป็นการปลูกฝังความเกลียดชัง จึงไม่ควรทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะเริ่มแรกเช่นนี้

2. พ่อแม่ หรือครู ควรให้เวลาแก่การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง เพราะอาจจะเป็นแรงจูงใจให้เด็กรักการอ่านได้ การอ่านให้เด็กฟังก่อนนอนจะช่วยฝึกนิสัยรักการอ่านให้เด็กเป็นอย่างดี วิธีอ่านที่มีชีวิตชีวา และสื่อความหมายให้เหมาะแก่วัย จะเป็นสิ่งกระตุ้นความสนใจของเด็กให้เด็กอยากอ่านเองในเวลาต่อไป

3. ควรมีกิจกรรมให้เด็กอ่านหนังสือที่เด็กเป็นผู้เลือกเอง ทั้งเป็นกิจกรรมร่วมกันหรือต่างคนต่างอ่านเงียบๆ และใช้เวลาไม่ยาวนานนัก ในระหว่างเรียนหรือก่อนเลิกเรียนเพื่อฝึกนิสัยรักการอ่าน โดยไม่จำเป็นที่ต้องมีการวัดผลในเรื่องที่เด็กอ่าน

4. ควรมีกิจกรรมการอ่านหนังสือภายในครอบครัว เด็กจะรักการอ่านเมื่อเด็กได้เห็นตัวอย่างสมาชิกในครอบครัวชอบอ่านหนังสือ จำนวนหนังสือในบ้านไม่ใช่สิ่งสำคัญในการฝึกนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็ก เพียงแค่หนังสือพิมพ์รายวันก็ฝึกนิสัยรักการอ่านได้

5. ห้องสมุดโรงเรียนควรมีมุมที่แยกสำหรับเด็กโดยเฉพาะ และมีหนังสือที่เลือกสรรอย่างดี มีความหลายหลายและเขียนขึ้นสำหรับเด็กโดยเฉพาะอาจมีเด็กส่วนน้อยจำนวนหนึ่ง มีความบกพร่องทางด้านการอ่าน โดยอาจมีสาเหตุมาจากทางด้านจิตใจ หรือร่างกาย เด็กกลุ่มนี้จะได้รับการดูแลเป็นพิเศษเพื่อช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าว โดยขอให้ครูและผู้ปกครองอย่าพึ่งรีบด่วนลงความเห็นว่าเด็กมีความบกพร่องทางสติปัญญาด้านอื่น

บังอร พานทอง (2541ข: 22 - 24) กล่าวว่า มีวิธีการต่างๆ มากมายที่จะช่วยส่งเสริมการอ่าน โดยเฉพาะผู้ที่เริ่มอ่านแต่บางวิธีก็สามารถใช้กับเด็กในระดับสูงขึ้นได้ ได้แก่

1. วางพื้นฐานความรู้ทั่วไปและนำความรู้เดิมที่เด็กมีอยู่แล้วมาใช้ให้ได้ประโยชน์ในการเรียนการอ่าน มีนักวิจัยหลายท่านได้ทำการวิจัยถึงความสำคัญของความรู้เดิมที่มีต่อการอ่านของผู้อ่านแต่ละคน ซึ่งมีความรู้กว้างขวางมากขึ้นเท่าใด ก็จะสามารถช่วยให้ทำความเข้าใจกับการอ่านข้อความต่างๆ ได้มากขึ้น เด็กที่เริ่มเรียนอ่านก็เช่นกัน เขาจะมีความรู้ทางด้านต่างๆตลอดจนความสามารถในการใช้ภาษาอยู่ในระดับหนึ่ง และถ้าหากเราสามารถจัดการเรียนการสอนที่ทำให้เด็กสามารถนำความรู้เดิมมาใช้ได้ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับการเรียนการสอนนั้นๆ ในทางตรงกันข้ามหากเด็กจะต้องเรียนรู้ในสิ่งใหม่ไม่เคยรู้มาก่อน ไม่มีข้อมูลอื่นๆ จะช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้น เด็กจะเกิดความเบื่อหน่ายในที่สุด ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่จะได้ผลดีก็ต้องคำนึงถึงพื้นฐานของผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของเด็กแต่ละคนมาพิจารณาและรวมเข้าไปในการจัดการเรียนการสอนด้วยสิ่งซึ่งจะช่วยในการพิจารณาวางหลักสูตรและช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครูควรเป็นผู้จัดหาหนังสือและอุปกรณ์การอ่านให้เด็กตามสภาพแวดล้อม และความสนใจของเด็กให้หลากหลายที่สุด หากมีเด็กที่มาจากสภาพแวดล้อมที่ต่างกันก็อาจหาตัวอย่างหนังสือหรืออุปกรณ์อื่นๆ ที่จะสามารถเรียนรู้วัฒนธรรมหรือความแตกต่างระหว่างกลุ่มคนก็ได้ ครูอาจพานักเรียนไปพบของจริง (Field trips) โดยพาไปชมสถานที่ต่างๆ เช่น สำนักพิมพ์ ห้องสมุด โรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ เป็นต้น มีการให้พื้นฐานความรู้หรือประสบการณ์อาจทำได้โดยการอ่านให้เด็กฟัง ดูภาพยนตร์ หรือเชิญวิทยากรเฉพาะมาบรรยายให้เด็กทำงานเดี่ยวหรือเป็นกลุ่ม เพื่อค้นคว้าในหัวข้อที่ตนสนใจให้กว้างขวางยิ่งขึ้นไป หรือให้มีการอภิปรายในสิ่งซึ่งสนใจร่วมกัน แล้วได้ไปพบเห็นหรืออ่านหนังสือเล่มเดียวกัน

2. กิจกรรมการอ่านให้เด็กฟัง กิจกรรมนี้ทำได้ทั้งเด็กเล็กและเด็กโต เด็กส่วนใหญ่จะชอบฟังเรื่องราวต่างๆ ที่น่าสนใจที่ผู้ใหญ่หรือครูอ่านให้ฟัง เรื่องที่อ่านส่วนมากจะเป็นเรื่องที่ผู้อ่านเองก็ชอบ เพราะอาจจะมีทั้งความสนุก ตื่นเต้น และให้คุณค่า ความพอใจ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้มากกว่าที่เขาจะอ่านเอง โดยเฉพาะกรณีที่เด็กเริ่มอ่านอาจจะไม่ค่อยสนุกหรือซาบซึ้งกับเรื่องเท่าที่ควรเพราะยังอ่านไม่เก่งนัก การอ่านให้เด็กฟังบางครั้งจะช่วยให้เด็กเดาข้อความหรือเนื้อเรื่องล่วงหน้าได้ ทำให้เกิดความสนุก ท้าทาย และรักการอ่าน อยากมีโอกาสอ่านได้เก่งๆเหมือนต้นแบบ คือ ผู้สอนนั่นเอง

3. ต้นแบบในการอ่าน (Reading Model) แสดงให้เด็กเห็นว่า การอ่านมีความสำคัญในชีวิตของคนเรา การอ่านจะทำให้ผู้อ่านได้ความรู้กว้างขวาง ทั้งในสาขาอาชีพของตนและนอกสาขาอาชีพ การอ่านทำให้เกิดความสนุกสนานถือเป็นงานอดิเรกได้เช่นกัน เพราะยิ่งอ่านมากจะยิ่งได้ความรู้กว้างขวางขึ้น อ่านเพราะรักที่จะอ่าน สนุกกับการอ่าน มิใช่อ่านเพราะถูกบังคับให้อ่าน หากสามารถเปลี่ยนความรู้สึกของเด็กว่า อ่านหนังสือเพราะรักที่จะอ่าน แทนการถูกบังคับให้อ่าน จะเท่ากับเป็นการวางรากฐานการอ่านที่ดีที่สุด

4. จัดเวลาให้เด็กๆ ได้มีโอกาสอ่านเป็นประจำ บางครั้งเป็นกิจกรรมที่เรียกว่า Sustained Silent Reading เป็นการจัดเวลาให้เด็กได้มีโอกาสอ่านเงียบๆ โดยเสรี จะอ่านอะไรก็ได้ครูอาจจัดหาไว้หรือเด็กจัดหามาเองตามความสนใจ แล้วให้ช่วงเวลาสัก 5 - 10 นาที ในแต่ละวันให้เด็กได้อ่าน ครูก็ควรร่วม กิจกรรมนี้ด้วยเช่นกัน เป็นการแสดงแบบอย่างที่ดี อาจมีการอ่านบทกวีที่ไพเราะหรือบทละครบ้าง

5. พยายามโน้มน้าวให้เด็กเห็นความสำคัญของการอ่าน เห็นคุณค่าความรู้ความสนุกสนานที่จะได้รับจากการอ่าน ได้เห็นแบบอย่างการเรียนภาษา การใช้ภาษาที่ดี ที่สำคัญเด็กจะต้องเห็นความสำคัญของการอ่านด้วยตนเอง อ่านด้วยความยินดีและพอใจจะอ่าน มิใช่อ่านเพราะถูกบังคับ รู้จักค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้จากการอ่าน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิตต่อไปในอนาคต รวมทั้งการศึกษาในระดับสูงต่อไปจนถึงการดำรงชีวิตในอนาคตแม้จะจบการศึกษาแล้วก็ตาม การอ่านยังคงมีบทบาทสำคัญในชีวิตมนุษย์เสมอ

6. พยายามสอนให้เด็กเข้าใจถึงกระบวนการอ่าน และสามารถอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากเด็กคนใดมีข้อบกพร่องในด้านใด เป็นหน้าที่ที่ครูผู้สอนจะต้องพยายามหาทางแก้ไข เสริมความรู้และประสบการณ์ การอ่านมากทำให้เด็กได้ความรู้กว้างขวางและรักการอ่านมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเขามีหลักเกณฑ์ว่าควรทำอย่างไรเมื่อพบปัญหาในการอ่าน สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ความสนใจด้านการอ่านจะพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ

อารี สัณหฉวี (2544: 45 – 50) เสนอแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและให้คุ้นเคยกับตัวหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. ครูอ่านหนังสือให้เด็กฟังทุกวัน หนังสือนี้นำมาจากมุมห้องสมุดเมื่ออ่านเสร็จแล้วนำไปไว้ที่มุมห้องสมุดตามเดิมเด็กๆ จะตามไปอ่าน เด็กยังอ่านหนังสือไม่ออกแต่อ่านเรื่องจากภาพและจากความจำที่ครูอ่านให้ฟัง

2. หนังสือที่เลือกเข้ามุมห้องสมุด ถ้าเป็นหนังสือภาพที่ไม่มีคำก็จะดี เพราะเด็กจะอ่านเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือถ้าเป็นหนังสือที่มีคำมีตัวหนังสือตัวพิมพ์ควรใหญ่ชัดเจน เนื้อเรื่องควรเป็นเรื่องง่ายๆ มีคำซ้ำที่เด็กท้ายได้ ทำนองเดียวกับเรื่อง “ยายกับตา” ที่มีคำว่า “ไม่ใช่กงการอะไรของฉัน” เพราะการที่เด็กจำคำพูดได้ เด็กจะโยงกับตัวหนังสือได้ต่อไป หนังสือที่ครูอ่านให้ฟังนี้หลายครั้งที่ครูอาจจะนำเล่มเก่ามาอ่านอีกถ้าเด็กขอร้อง การอ่านหนังสือให้เด็กฟังอาจจะอ่านในช่วงเวลาเล่นเสรีตามมุม โดยครูอ่านให้เด็กกลุ่มเล็กๆ 4 – 5 คนฟัง ถ้าครูอ่านหนังสือให้เด็กฟังทั้งชั้นในช่วงเวลากิจกรรมวงกลมเป็น Shared Reading ครูสามารถใช้หนังสือเล่มใหญ่ (Big Book) ซึ่งพิมพ์ขยายจากหนังสือเด็กธรรมดาจะช่วยให้เด็กทั้งกลุ่มเห็นภาพและตัวหนังสือได้ชัดเจน ถ้าไม่มีหนังสือเล่มใหญ่ ครูควรเลือกหนังสือที่มีภาพชัดเจนและพยายามชูและหันให้เด็กทุกคนมองเห็นได้

3. ครูสนทนาอภิปรายเกี่ยวกับหนังสือกับเด็ก ให้เด็กได้คิด พูดออกความเห็นด้วยเช่น ให้ทายเรื่องที่จะเกิดขึ้นต่อไป ให้เด็กร่วมออกเสียงด้วย ฯลฯ

4. ครูให้เด็กได้แสดงกิจกรรมเกี่ยวกับภาษา เช่น ให้เด็กออกมาเล่าเรื่องที่อ่านหรือให้เด็กแสดงท่าทาง เล่าเรื่องราวจากหนังสือ

5. ตามมุมต่างๆ ในห้องเรียน ครูพยายามหาสิ่งของจริงที่มีตัวหนังสือมาวางไว้ให้เด็กเล่น เช่น กล่องยาสีฟัน กล่องนม และสิ่งของที่มีอักษรป้ายชื่อชัดเจน ฯลฯ

ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์ (2545: 8 ,142) กล่าวว่า การอ่านให้ฟัง หมายถึง การอ่านออกเสียงเนื้อเรื่องในหนังสือให้ผู้ฟังได้ฟังเพื่อให้ได้อรรถรสของเนื้อเรื่องและน้ำเสียงของผู้อ่าน เพื่อสอนการอ่าน เพื่อให้ผู้ฟังอยากอ่านหนังสือเล่มนั้น ทำให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน การอ่านหนังสือให้ฟังเป็นวิธีปลูกฝังให้เด็กรักการอ่านอย่างได้ผลที่สุดโดยเฉพาะเด็กเล็กที่ยังอ่านไม่ออก เพราะการอ่านให้ฟังเป็นการรับรู้ประสาทตา หูอย่างเพลิดเพลิน ขณะที่ฟังและดูภาพไปด้วย ทำให้เด็กได้เรียนรู้เสียงจากผู้ใหญ่ เซลสมองพัฒนาโดยเฉพาะช่วง 2-3 ปี จึงไม่ควรพลาดโอกาสช่วงนี้ไป เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์เพราะการอ่านช่วยพัฒนาการทางภาษา ได้แก่ ตัวหนังสือ ศัพท์ ความเข้าใจเรื่อง ให้ความรู้มากมาย ทำให้เด็กเพลิดเพลินสนุก เนื้อหาช่วยย่อโลกที่ซับซ้อนให้เล็กลง และสร้างความเข้าใจให้แก่เด็ก และเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ความอบอุ่นระหว่างผู้ใหญ่และเด็กได้เป็นอย่างดี ดังนั้นวิธีสร้างนิสัยรักการอ่าน จึงได้แก่ เล่านิทาน อ่านหนังสือ อ่านบทกลอนให้เด็กฟัง เปิดภาพสวยๆให้เด็กดู เล่นของเล่น ร้องเพลง เล่นละคร สนทนาเกี่ยวกับหนังสืออย่างสม่ำเสมอ พาเด็กไปแหล่งที่มีหนังสือหลากหลาย เช่น ห้องสมุด ร้านหนังสือ ฝึกบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้หรือได้ไปทัศนศึกษา ติดภาพอักษรในระดับสายตาเด็กอย่างชัดเจน ซื้อหนังสือเป็นของขวัญในโอกาสพิเศษต่างๆ จัดชั้นหนังสือหรือมุมเขียนส่วนตัวให้เด็ก แนะนำให้เด็กรู้จักส่วนต่างๆของหนังสือ เช่น ปกหน้า ปกใน เป็นแบบอย่างในการอ่านหนังสือ ถนอมหนังสือ สอนวิธีการใช้หนังสือที่ถูกต้อง กระตุ้นให้เด็กวาดภาพ แต่งเรื่องจากภาพ แต่งนิทาน เมื่ออ่านหนังสือให้เด็กฟังแล้ว ควรวางหนังสือนั้นไว้ใกล้ๆเพื่อให้เด็กหยิบสัมผัสหรืออ่านต่อ หลังอ่านหนังสือให้ฟังแล้วควรสนทนาเกี่ยวกับเนื่องเรื่อง ตัวละครที่ชอบ ให้เด็กเล่าตอนจบ ตอบคำถามง่ายๆเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ หลังอ่านหนังสือแล้วให้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องด้วยการลงมือปฏิบัติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547:19-20) เสนอกิจกรรมในกระบวนการส่งเสริมการอ่านเด็กปฐมวัยอายุก่อน 6 ปี ไว้ว่า การอ่านหนังสือให้ฟัง เป็นกระบวนการสำคัญถือเป็นกลยุทธ์ในการสร้างพฤติกรรมการอ่านในกลุ่มที่ไม่อ่านหนังสือหรืออ่านไม่คล่อง เมื่อมีผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง เด็กจะซึมซับภาษาไปทีละนิด เนื้อความก็ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก เกิดการโยงใยสู่การผจญภัย ตื่นเต้น สนุกสนาน และสร้างจินตนาการอันเป็นรากฐานที่สำคัญของชีวิต วิธีการอ่านคืออ่านช้าๆชัดถ้อยชัดคำ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการสร้างภาพตามหรือหนังสือที่มีภาพประกอบที่เด็กเห็น ซึ่งไม่เพียงแต่อ่านจบไปเท่านั้นแต่ต้องต่อยอดด้วยการซักถามต่อยอดความคิดให้เด็ก พร้อมทั้งการกระตุ้นให้เกิดการอ่านในมุมต่างๆเป็นเรื่องสำคัญ ได้แก่ การอ่านเอาเรื่อง คือ อ่านให้ได้ความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา อ่านอย่างเก็บประเด็นทำความเข้าใจเนื้อหาสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ และ การอ่านเอารส คือ การอ่านให้เกิดการกระทบความรู้สึกด้านใดด้านหนึ่งแก่จิตใจ ทั้งความบันเทิงใจ ตื่นเต้น เร้าใจ เศร้า รัก สุขใจ ปลุกจิตสำนึกที่จะนำสิ่งที่ได้จากการอ่านสู่ความคิดสร้างสรรค์ที่ได้ขณะอ่าน นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน จึงถือเป็นคุณค่าของการอ่าน แต่การอ่านหนังสือให้เด็กฟังนั้นก็ต้องกระทำอย่างมีความหมายต่อเด็ก

กองบรรณาธิการรักลูก (2551: 174-177) เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไว้ ดังนี้

1. ผู้ใหญ่ต้องเลือกหนังสือที่เหมาะกับวัยและความสนใจของเด็ก
2. อ่านหนังสือกับเด็กทุกวัน
3. เวลาอ่านต้องใช้นิ้วชี้ไล่ไปตามคำที่อ่าน
4. ชี้ชวนให้เด็กดูสิ่งต่างๆที่มีอยู่จริงเชื่อมโยงกับหนังสือ
5. พูดคุยเกี่ยวกับหนังสือ
6. จัดมุมการอ่าน
7. หาหนังสือที่สอดคล้องกับกิจกรรมของเด็กและทำกิจกรรมเพื่อการขยายโลกในหนังสือให้กว้างขึ้น เช่นพาไปพิพิธภัณฑ์ ได้พูดคุยกับคนสำคัญในเรื่องนั้นๆ ได้ดูหนังสือที่มีความหลากหลายกว่าเล่มที่มีอยู่ หรือลงมือปฏิบัติกับเรื่องที่อ่านอย่างใกล้ชิดจะทำให้เด็กสนุกกับการเรียนรู้และการอ่านมากขึ้น

พรพิไล เลิศวิชาและอัครภูมิ จารุภากร (2551: 22-23) กล่าวว่า การอ่านให้ฟังสามารถทำได้ที่มุมอ่าน (reading corner) ในห้องเรียนเพราะห้องเรียนมีความพร้อมแต่บางกรณีอาจอ่านให้ฟังกลางแจ้งได้แต่ต้องไม่มีเสียงรบกวนสมาธิ เด็กได้ยินเสียงชัดเจน เห็นภาพและข้อความในหนังสือและต้องทำกิจกรรมอ่านให้ฟังทุกวัน ใช้ช่วงเวลาที่เด็กไม่เหนื่อยเกินไป ไม่ได้อยู่ในช่วงที่อาละวาด ระยะเวลาก็อาจนานถึง 10 นาทีเพราะเด็กบางคนมีสมาธิสนใจเป็นชั่วโมง

เม็ม ฟ็อกซ์ (2553: 39,73) กล่าวว่า การอ่านหนังสือให้เด็กฟังเป็นการประทับอักษรลงไปในใจเด็ก เมื่อเด็กเล็กมองเห็นหน้าหนังสือ ลักษณะเหล่านั้นจะคุ้นเคยกับสายตาเด็ก เด็กจะเริ่มเข้าใจว่าการรับสารจากหนังสือหมายถึงสามารถจำรูปร่างของคำทั้งหมดได้ รวมทั้งลักษณะตัวพิมพ์ เครื่องหมายวรรคตอน ตัวพิมพ์ดำ ตัวพิมพ์เอน หัวข้อเรื่อง ภาพ ซึ่งตัวอักษรไม่ได้มีอยู่แค่ในหนังสือ แต่มีอยู่รอบตัวเด็ก ทั้งป้ายประกาศ โปสเตอร์ ป้ายทะเบียนต่างๆถือเป็นโอกาสในการทำให้เด็กได้รู้ว่าการอ่านมีความสำคัญและอยู่ในชีวิต การอ่านให้เด็กฟัง ควรอ่านออกเสียงให้ชัดเจนและพยายามแสดงความรู้สึกออกมาในขณะที่อ่านหนังสือให้เด็กฟัง เมื่ออ่านนิทานครูจำเป็นต้องรู้สึกถึงบางตำแหน่งในร่างกาย เช่น ดวงตาที่แสดงอารมณ์ออกมา นัยน์ตาต้องสื่อสารกับเด็ก เสียงต้องหลากหลายอารมณ์ สีหน้าเปลี่ยนแปลงไปอย่างธรรมชาติ เสียงที่ขึ้น ลง หยุด การเน้นเสียงเป็นคล้ายเสียงดนตรีสำหรับหูของเด็กเล็ก เด็กเล็กชอบเสียงคล้ายดนตรี ท่วงทำนองง่ายๆทำให้จำได้ง่าย การอ่านหนังสือในเรื่องเดิมซ้ำจึงเป็นเรื่องดี หากเด็กจับท่วงทำนองถ้อยคำได้มากขึ้น เด็กก็จะยิ่งสนุกกับคำและสนุกกับการอ่านด้วยตนเองมากขึ้นเท่านั้นด้วยวิธีเดียวกับที่เราทำการอ่านออกเสียงจึงเป็นรูปแบบหนึ่งที่ไม่มีวิธีที่เฉพาะเจาะจง เพราะถือเป็นศิลปะรูปแบบหนึ่งซึ่งมีดวงตาการเล่นเสียงเป็นส่วนประกอบสำคัญ เรื่องที่อ่านควรจะอยู่ในดวงตาของผู้อ่านมากพอกับปาก ครูสามารถออกเสียงแล้วเบิกตากว้าง หรี่ตาลงประกอบด้วยได้แต่ไม่ควรแสดงความรู้สึกมากเกินไป เพียงให้เด็กเกิดความสนใจก็พอ ความดังของเสียงก็มีความสำคัญ อาจเป็นเสียงตะโกน เสียงกระซิบ

ซึ่งผู้ใหญ่สามารถทำเสียงได้อย่างน้อย 7 แบบเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้ฟัง ได้แก่ เสียงดัง-เบา เสียงช้า-เร็ว เสียงสูง-ต่ำ และการหยุด

นักวิชาการศึกษาต่างประเทศกล่าวถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านไว้ดังต่อไปนี้

ลาริค (Larrick. 1964: 30-31) เสนอแนวทางการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกไว้ดังนี้

1. ต้องใช้เวลาในการอ่านหนังสือให้เด็กฟังในแต่ละวัน โดยอาจใช้เวลาเดิม
2. ให้เด็กได้ถือหนังสือเองบ้าง
3. หากเด็กขอให้อ่านเรื่องเดิมอีกครั้งต้องอ่านให้เด็กฟังและชวนเด็กเลือกหนังสือให้หลากหลาย
4. ถามคำถามเกี่ยวกับเรื่อง คำ และความคิดของเด็กหลังจากอ่านหนังสือด้วยกันแล้ว
5. จัดที่นั่งอย่างไรก็ได้แต่ต้องให้เด็กเห็นหนังสือ
6. การอ่านรอบแรกอ่านให้เด็กฟังจนจบ รอบถัดมาต้องเริ่มถามคำถาม ชี้ให้เด็กดูภาพ ซึ่งเด็กที่ไม่มีประสบการณ์ในการอ่านมาเลยอาจสนใจน้อย และใช้เวลานานกว่าจะตอบคำถามได้
7. ต้องเปลี่ยนเล่มใหม่ หากเด็กเบื่อเล่มเดิมแล้ว
8. จัดเตรียมหนังสือที่หลากหลาย

แคมเบล (Campbell. 2001: 1-7)กล่าวถึง การสอนภาษาในประเทศนิวซีแลนด์และประเทศอังกฤษว่ามีการจัดกิจกรรมการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัยด้วยการอ่านร่วมกันทั้งชั้น (shared reading) การอ่านกลุ่มย่อย (guided reading) ฝึกอ่านเองตามลำพัง (independent reading) สอนเขียนร่วมกันทั้งชั้น (shared writing) เขียนเองตามลำพัง (independent writing) และมีการอ่านหนังสือให้ฟัง (read aloud) และการอ่านเงียบ (sustained silent reading) สามารถสรุปได้ดังนี้

1.การอ่านหนังสือให้ฟัง (read aloud) หมายถึง การที่ผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้เด็กฟังทั้งเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล ในประเทศนิวซีแลนด์เรียกว่า Storybook Reading แต่ในประเทศอังกฤษ เรียกว่า Story Reading เด็กที่มีการอ่านหนังสือให้ฟังที่บ้านมาตั้งแต่เล็กจะไม่มีปัญหาการเรียนเมื่อเข้าโรงเรียน ซึ่งโรบิน แคมเบล ได้ทำการวิจัยเรื่องการอ่านให้ฟังนี้ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยทำการศึกษาเด็กตั้งแต่อยู่ระดับเตรียมอนุบาลไปจนถึงประถมศึกษาพบว่า การอ่านให้ฟังเป็นหนทางในการทำให้เด็กอ่านหนังสือได้ มีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมภาษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ถึงแม้จะเป็นเรื่องยากที่เด็กจะอ่านได้จากการที่มีผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง แต่การทำกิจกรรมต่อเนื่องจากหนังสือนับว่ามีประโยชน์มาก เด็กที่ไม่มีประสบการณ์ที่ผู้ใหญ่อ่านให้ฟังมาจากบ้านจำเป็นที่ครูต้องอ่านให้ฟังอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กค้นพบความสนุกและพึงพอใจในหนังสือโดยมีผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง และสนทนาเกี่ยวกับเรื่อง การอ่านให้ฟังจึงถือเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา

ของเด็กอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการได้เห็นตัวแบบในการอ่านของผู้ใหญ่ทำให้เด็กเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับหนังสือว่าใช้อย่างไร มีส่วนประกอบใดบ้าง เมื่อเด็กดูผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟังเด็กจะเกิดความรู้ในทิศทางทันทีเกี่ยวกับด้านขวาและซ้ายของหนังสือ ด้านหน้าและด้านหลังของหนังสือ โดยเฉพาะถ้าครูใช้หนังสือภาพขนาดใหญ่ (Big Book)เด็กก็จะเห็นตัวอักษรตามที่ครูอ่านด้วยซึ่งถือเป็นกระบวนการเรียนรู้การอ่าน และเด็กสามารถเรียนรู้ได้มากกว่าการใช้หนังสือ เพราะเด็กจะเรียนรู้โครงสร้างของเรื่อง การเริ่มต้นเรื่อง กลางเรื่อง ตอนจบ เด็กได้รู้คำใหม่ โครงสร้างประโยคและรูปแบบการใช้ภาษาใหม่ๆ เมื่อเด็กมีโอกาสเขียนเรื่องเด็กจะใช้อิทธิพลของเรื่องที่ได้ฟังไป นอกจากนี้เด็กยังรู้และเข้าใจอักษร และความสัมพันธ์ของอักษรกับเสียง จากการเริ่มอ่านหนังสือให้ฟังก็คือการที่เด็กเริ่มเรียนรู้อักษรและเสียงไปด้วย จึงไม่ใช่เรื่องยากที่เด็กจะเดาเสียงของอักษรได้เมื่อหัดอ่าน รวมทั้งเกิดทัศนคติที่ดีซึ่งเป็นฐานสำคัญของพัฒนาการการอ่านของเด็ก เป็นการนำเด็กสู่การอ่านหนังสือเล่มอื่นๆและเกิดทัศคติที่ดีต่อการเรียนรู้

2. การอ่านร่วมกันทั้งชั้น (shared reading) ได้แนวคิดจากการอ่านหนังสือให้ฟังที่บ้านแต่เปลี่ยนมาอ่านร่วมกันทั้งชั้น ทุกครั้งที่อ่านร่วมกันเด็กต้องมีหนังสือที่ทุกคนเห็นภาพและอักษรได้ อาจทำเป็นหนังสือเล่มใหญ่หรือหนังสือเล่มเล็กที่มีปริมาณพอเพียงกับเด็กหนึ่งเล่มใช้เวลาการสอน 3-5 วัน เมื่ออ่านจบในรอบแรกจะมีการให้เด็กเล่าเรื่องย้อนกลับ (retell) มีการอภิปรายเพื่อให้ฝึกคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา ลำดับเรื่อง วันที่สองมีการอ่านซ้ำทบทวน สอนการฝึกสะกดคำหรือหลักภาษา ฝึกการเขียนจากรูปแบบของหนังสือที่อ่าน ฝึกทำหนังสือวันที่สามจึงอ่านทบทวน ทำกิจกรรมภาษาต่อ วันที่สี่ทำกิจกรรมต่อเนื่อง วันที่ห้าเป็นการเสนอผลงานของนักเรียน ควรมุ่งการสอนให้เด็กคุ้นเคยกับหนังสือ ได้ทักษะการพูด ฟัง เข้าใจความหมายของคำศัพท์ในหนังสือ ไม่มุ่งหวังให้อ่านออก

3. การอ่านกลุ่มย่อย (guided reading) ถือเป็นกระบวนการสำคัญในการสอนภาษา เพราะเป็นโอกาสที่ครูจะได้เห็นความสามารถ ปัญหาในการอ่านของเด็ก แบ่งเด็กอ่านเป็นกลุ่มเล็ก 4-6 คน ใช้หนังสือที่เหมาะกับพัฒนาการของเด็ก เปิดหนังสือเงียบๆจนจบ อธิบายเรื่องและคำ ให้เด็กดูและชี้ตามจากนั้นจึงอ่านให้ครูฟัง

4. การอ่านเองตามลำพัง (independent reading) เป็นการฝึกเด็กให้อ่านเองอิสระ เลือกหนังสือเอง นำไปอ่านเองเป็นการฝึกนิสัยรักการอ่าน ครูต้องจัดทำห้องสมุดในห้องเรียนให้ใช้เวลาว่างมาเลือกหยิบหนังสือไปอ่านเอง

5. การอ่านที่บ้าน เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านตลอดชีวิต ต้องให้เด็กยืมหนังสือไปอ่านที่บ้าน โดยมีสมุดบันทึกให้พ่อแม่ลงชื่อกำกับ ครูควรจัดถุงพิเศษให้เด็กได้เลือกหนังสือกลับไปอ่านที่บ้านและนำมาคืนในวันรุ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการอ่านให้ฟังทั้งห้อง (whole-class session) มีขั้นตอน คือ

1. ก่อนอ่านให้ฟัง ชูหนังสือให้เด็กดู อย่าให้ไกลจากตัวเด็กเพราะทำให้รู้สึกห่างเหินดึงความสนใจเด็กได้ยาก ให้เด็กได้มองเห็นหน้าปก ชื่อผู้แต่งผู้วาดภาพประกอบ ปกหลัง คุยกับเด็กว่าหนังสือเล่มนี้เกี่ยวกับเรื่องอะไร เพื่อช่วยให้เด็กเตรียมความพร้อมความรู้ว่าหนังสือเล่มนี้เกี่ยวกับเรื่องอะไร เปิดโอกาสให้เด็กนึกเชื่อมโยงไปเรื่องอื่นๆที่เขียนโดยผู้เขียนหรือผู้วาดภาพประกอบที่อาจเคยฟังมาแล้ว มีความตื่นตัวที่จะเข้าสู่การฟังและอ่าน และถือเป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือกันระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก ทำให้เด็กมีโอกาสโต้ตอบ ฝึกการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม

2. การอ่านให้ฟังครั้งแรก มือของครูควรชี้ที่ภาพก่อนเพื่อสร้างความเข้าใจที่ชัดเจน ไม่ต้องสนใจตัวหนังสือในครั้งแรกๆ เมื่ออ่านครั้งต่อไปจึงใช้นิ้วชี้ไปที่ตัวอักษรที่อ่าน ครูอ่านให้ฟังตั้งแต่ต้นจนจบ ไม่หยุดซักถามพูดคุยกลางคัน ถ้าต้องการสนทนากับเด็กควรอ่านให้จบก่อน การอ่านให้ฟังควรอ่านเสียงดังฟังชัด ถ้าเป็นบทสัมผัสต้องอ่านให้ถูกจังหวะไม่ซักถามหรือแทรกขณะอ่าน การเล่าขยายความหรือถามแทรกขึ้นมา ทำให้เด็กติดตามเรื่องราวได้ไม่ดีเรื่องขาดตอน ถ้ารู้สึกว่าจำเป็นต้องเล่าบางอย่างให้เด็กเข้าใจศัพท์หรือพื้นฐานบางอย่างให้เล่าหรืออธิบายเสียก่อนเริ่มอ่าน เมื่ออ่านจบแล้วเด็กสนใจขอฟังซ้ำควรอ่านอีกรอบหนึ่งแล้วจึงสนทนากับเรื่องที่อ่าน ชวนทำกิจกรรมอื่นที่ครูเตรียมไว้ต่อไป เมื่อผู้ใหญ่อ่านให้ฟังครั้งแรก เด็กมักพุ่งความสนใจไปที่เรื่องเรื่องและความหมาย การฟังซ้ำครั้งต่อมาจะเปิดโอกาสให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญ คือ คิดซ้ำดูใหม่ว่าเรื่องราวดำเนินไปแบบไหน ตัวเด็กคิดและรู้สึกอย่างไรกับเรื่องนี้ เริ่มสนใจโครงสร้างของเรื่องและถ้อยคำสำนวน คำศัพท์ที่ปรากฏในเรื่อง เปิดโอกาสให้ฟังและสนใจบางจุดของเรื่องที่ไม่ได้ใส่ใจในรอบแรก การสนทนากับเด็กในเรื่องที่อ่านให้ฟัง ไม่ควรเน้นการสนทนาแบบ สอบ หรือ วัดผล ควรทำบรรยากาศให้เป็นธรรมชาติ

3. การอ่านให้ฟังครั้งที่สอง เป็นการอ่านอีกครั้ง ครูควรไล่นิ้วไปตามข้อความที่อ่านด้วย ถ้าไม่แน่ใจว่าเด็กเข้าใจเรื่องแล้ว ให้ชี้ที่ภาพทุกครั้งที่อ่าน จนกว่าจะแน่ใจว่าเด็กเข้าใจเรื่องแม่นยำแล้ว ระหว่างการอ่านครั้งที่สอง สามารถหยุดเป็นครั้งคราวเพื่ออภิปรายเรื่องและภาพเพื่อช่วยให้เข้าใจมากขึ้นได้ การอ่านให้ฟังในครั้งต่อมา ควรไล่นิ้วตามข้อความที่อ่านเพื่อดึงข้อความสนใจของเด็กไปที่ตัวอักษร หยุดที่คำที่ต้องการอ่านซ้ำตามครูและชี้นิ้วไปที่คำนั้นๆด้วย ชี้ให้นักเรียนสังเกตเครื่องหมายวรรคตอนต่างๆที่ครูต้องการเน้น ชักชนให้เด็กอ่านคลอไปกับครูเท่าที่ทำได้ ฝึกให้เด็กอ่านพร้อมเพรียงกัน ถ้าครูแน่ใจว่าอ่านได้แล้ว ควรกระตุ้นให้เด็กอ่านคนเดียว

4. การตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน มีทั้งคำถามปลายปิดซึ่งเป็นคำถามที่ครูตั้งคำถามโดยละข้อความให้ตอบ ครูเป็นผู้ตัดสินว่าถูกหรือผิด ทฤษฎีนี้เรียกว่า IRE Pattern I = ครูเป็นผู้ตั้งคำถาม (Initiate) R = เด็กตอบคำถาม (Response) และ E = ครูประเมินผล (Evaluate) ครูอาจใช้ได้บ้างแต่ไม่ควรใช้จนกลายเป็นสูตรสำเร็จ เพราะเป็นบรรยากาศที่ไม่กระตุ้นการคิดและ

จินตนาการ และผู้ใหญ่คุมการสนทนาไว้หมด ส่วนคำถามปลายเปิดอาจมีคำตอบเพียงคำตอบเดียวหรือหลายคำตอบก็ได้แต่เน้นให้เด็กคิด พูดในสิ่งที่คิดและถกเถียงกันเอง ครูไม่ใช่ผู้ที่จะบอกว่าถูกหรือผิด คำถามนี้มักเป็น ถ้าเป็นอย่างนี้แล้วจะเกิดอะไรขึ้น ถ้าไม่เป็นอย่างนี้แล้วหนูคิดว่าจะเป็นอย่างไรต่อไป ในเด็กเล็กบางคนอาจตอบไม่ได้เพราะสมองไม่คุ้นเคยต่อการคิด มีข้อมูลไม่เพียงพอหรือยังไม่เกิดการเชื่อมโยงรวดเร็วพอที่จะเรียบเรียงข้อมูลได้ ครูต้องสังเกตการณ์ตอบคำถามของเด็กเพื่อเลือกคำถามในการพัฒนาเด็กแต่ละคนให้เต็มศักยภาพ

ทอมปินส์ (Tompkins. 2003: 33-38) เสนอขั้นตอนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็ก ไว้ 3 ขั้นตอน คือ ก่อนการอ่าน (pre-reading) ระหว่างการอ่าน (while-reading) และหลังการอ่าน (post-reading) สรุปกระบวนการส่งเสริมอ่านสำหรับเด็กเล็ก ดังต่อไปนี้

ขั้นก่อนอ่าน (Pre-reading) กระบวนการอ่านไม่ได้เริ่มต้นที่ผู้อ่านเปิดหนังสือแล้วอ่านประโยคแรก แต่การอ่านเริ่มต้นจากการเตรียมพร้อมในการอ่าน การพัฒนาเด็กต้องเริ่มจากพื้นฐานความรู้เดิมและกระตุ้นให้เกิดความสนใจในหนังสือ ครูต้องมีการเตรียมการด้วยการระดมสมอง และพูดเกี่ยวกับหนังสือก่อนที่จะเริ่มอ่าน ให้เด็กได้เตรียมตัวและทำกิจกรรมเบื้องต้นเพื่อทบทวนความรู้เดิมก่อนที่จะอ่าน ก่อนการอ่านครูต้องให้เด็กได้เห็นหน้าปกสร้างความสนใจในหนังสือเล่มนั้นด้วยการพูดคุยเกี่ยวกับชื่อเรื่องและภาพประกอบที่อยู่บนปกแนะนำชื่อผู้แต่ง ชื่อผู้วาดภาพประกอบแก่เด็ก ให้เด็กมีโอกาสพูดในเรื่องที่เด็กได้ยิน และควรแนะนำเด็กเรื่องลักษณะของตัวละคร เวลา สถานที่ในเรื่อง พร้อมทั้งตั้งจุดประสงค์ในการฟังนิทานให้เด็กด้วยว่ามีอะไรเกิดขึ้นกับตัวละครหลักด้วยขั้นตอนต่อไปนี้ กิจกรรมทบทวนประสบการณ์เดิม (Activity Background Knowledge) คือกิจกรรมที่เด็กทบทวนประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านเสียก่อนเพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมไปสู่ประสบการณ์ใหม่ทางภาษา รวมทั้งเนื้อหาใหม่ๆที่จะได้เรียนรู้ ครูต้องแนะนำให้เด็กได้รู้เกี่ยวกับชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน ชื่อผู้แปล ชื่อผู้วาดภาพประกอบ และให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับชื่อเรื่องหรือประเด็นที่จุดชนวนให้เด็กเกิดความอยากรู้เพื่อนำสู่การอ่าน

1. การกำหนดจุดประสงค์ในการอ่าน (Setting Purposes) หากครูและเด็กได้กำหนดจุดประสงค์ในการอ่านร่วมกันไว้ เมื่อเด็กอ่านก็จะสนใจและสนุกสนาน เด็กจะอ่านด้วยความรู้สึกชื่นชมต่อการอ่านและก้าวเข้าสู่โลกของการอ่านอย่างแท้จริง เมื่อครูแนะนำหนังสือแต่ละครั้งอย่างมีจุดประสงค์ เด็กจะเริ่มคุ้นเคยกับเครื่องมือในการเลือกหนังสืออ่านอย่างมีจุดประสงค์เช่นกัน และทำให้ครูรู้ว่าเด็กคาดหวังต่อเรื่องที่อ่านอย่างไร และเขาจะทำกิจกรรมอะไรต่อไปจากการอ่าน แม้เด็กแต่ละคนจะมีความสนใจต่างกันแต่ครูต้องมีเป้าหมายว่าจะช่วยเด็กในการเรียนรู้เป็นรายบุคคลให้ได้ ดังนั้นเด็กต้องฝึกการตั้งจุดประสงค์ในการอ่านและเข้าถึงการอ่านในเชิงสุนทรียะ เพราะไม่ว่าจะอ่านกี่ครั้ง เด็กจะประสบความสำเร็จและมีจุดมุ่งหมายในการอ่าน เมื่อเด็กสร้างจุดประสงค์ในการอ่านได้แล้ว เด็กจะมีความเข้าใจในการเลือกหนังสืออย่างมีคุณค่ามากขึ้นด้วย โดยมีขั้นตอน ได้แก่ ขั้นแรก การสร้างเป้าหมายในการอ่าน เพื่อให้เด็กเกิดแรงบันดาลใจและมีแนวทางในการอ่าน ขั้นที่สอง คือการตั้งจุดประสงค์กิจกรรมเพื่อเตรียมการอ่าน เช่นให้เด็กวาดภาพความรู้เดิม ระดมสมองเกี่ยวกับโครงเรื่องที่จะอ่านซึ่งครูอาจช่วยเชื่อมโยงกับความคิดรวบยอดที่ได้

กับเรื่องที่จะอ่านให้เด็ด ขั้นที่สาม เดาก่อนที่จะอ่าน เพราะเด็กแต่ละคนอาจมีเป้าหมายในการอ่านที่ต่างกัน ครูช่วยได้โดยใช้วิธี Directed Reading – Thinking Activity (DRTA)ช่วยให้เด็กฝึกการทำนายล่วงหน้า หลังจากที่อ่านแล้วเด็กจะได้พบคำตอบ นอกจากนี้ครูสามารถกำหนดว่าเด็กควรจะอ่านอะไรให้เด็กบ้างก็ได้ในระหว่างการทำกิจกรรมวงวรรณกรรม (Literature Circle) กิจกรรมการอ่าน (Reading Workshop)

2. การวางแผนการอ่าน (Planning for Reading) เด็กที่เคยเลือกหนังสืออ่านเองบ่อยๆในขั้นเตรียมการอ่าน เด็กจะรู้จักเลือกหนังสือที่ตนเองสนใจ ซึ่งการอ่านถือเป็นเรื่องยากสำหรับเด็กแต่ภาพประกอบเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการอ่านอย่างแยกจากกันไม่ได้เพราะเป็นสิ่งที่เด็กดูภาพเข้าใจและเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของเด็กได้ง่ายครูต้องวางแผนตั้งแต่การเลือกหนังสือที่ไม่ห่างไกลไปจากประสบการณ์เดิมของเด็ก ตั้งจุดประสงค์ในการอ่าน และวางแผนการจัดกิจกรรม

3. กิจกรรมการออกเสียงซ้ำและคำคล้องจอง R and R (repetition and Rhyme) เป็นการฝึกให้เด็กออกเสียงซ้ำ ผู้ใหญ่ควรอ่านให้เด็กฟังซ้ำๆและช้าๆ เว้นวรรคให้เด็กได้ออกเสียงคำที่ขาดหายไปบ้างเพื่อให้เด็กเกิดความสนุกกับการอ่าน ฝึกให้เด็กได้เดาคำ (Guess the Rhyme) การฟังเสียงและเคาะจังหวะ (Sound clapping) เพราะการฟังเสียงซ้ำมีความสำคัญ เด็กจะรู้ว่าที่ไหนมีเสียงและมีความสำคัญต่อการอ่าน ผู้ใหญ่ควรออกเสียงพร้อมกับเด็กแล้วตบมือตามเสียง เช่น มามา แล้วตบมือตามพยางค์นั้นๆ

4. กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กพูด (Tot Talk) เมื่อเด็กเล็กพูด เด็กจะมีประสบการณ์ในการฟังคำใหม่ๆ อาจให้เด็กช่วยหยิบของต่างๆและพูดเกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ เช่น อะไรใหญ่ที่สุด สิ่งนั้นๆมีสีอะไรบ้าง เมื่อเดินออกไปข้างนอกเด็กหยุดดูอะไร ผู้ใหญ่ควรชวนพูดคุยกับสิ่งนั้น นอกจากคำถาม ใช่หรือไม่ใช่” แล้ว ควรถามเด็กด้วยคำถาม “ถ้า...” “ทำไม...” ด้วย หากผู้ใหญ่ไม่รู้คำตอบต้องชวนเด็กเปิดดูในหนังสือทันที

ขั้นระหว่างการอ่าน (While-Reading) ในขั้นนี้เด็กใช้ความรู้ในการถอดรหัส (decoding) การจำคำ ทักษะ และคำศัพท์เรียนรู้ระหว่างการอ่าน การที่เด็กจะมีความสามารถในการอ่านออกได้นั้นต้องมีคลังคำศัพท์ที่เขาเข้าใจมากพอ เวลาอ่านจึงสามารถอ่านและเข้าใจโดยอัตโนมัติและจะนำทักษะการถอดรหัสมาใช้เมื่อจำเป็น เด็กจะประยุกต์ใช้ความรู้โครงสร้างของคำและสร้างความหมาย เมื่อเด็กอ่านต่อเนื่องไปนานๆจะมีคำที่รู้ความหมายเพิ่มขึ้นและชัดเจนขึ้น แต่ขั้นตอนสำคัญในการสอนอ่านคือการทำให้เด็กรู้สึกชื่นชมในการอ่านซึ่งเด็กจะอ่านอักษรได้เองเมื่อเริ่มอ่านได้ ในชีวิตประจำวันของเด็กมีความใกล้ชิดกับการอ่านอย่างมากอยู่แล้วไม่ว่าจะเป็นการเห็นพ่อแม่อ่านหนังสือ นั่งอ่านหนังสือกับพ่อแม่ เปิดหนังสือดูเอง เมื่ออยู่ในโรงเรียนครูอาจทำกิจกรรมกับเด็กด้วยการนั่งอ่านด้วยกัน แนะนำหนังสือ ให้เด็กอ่านเองเงียบๆ อ่านออกเสียงร่วมกัน ในระหว่างการอ่านครูควรชักชวนเด็กให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง ขยายรายละเอียดของเรื่องว่ามีตอนใดที่ประทับใจเพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจภาษาในเรื่องและองค์ประกอบในเรื่อง เช่น ปัญหาของตัวละครหลักพยายามหาข้อยุติของปัญหานั้น การถามคำถามเด็กเป็นโอกาสที่ทำให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องและ

ศัพท์ต่างๆ เมื่อเจอเรื่องที่คิดว่ายากสำหรับเด็ก ครูอาจช่วยเด็กแปลศัพท์ และสนทนาว่าชื่นชอบจุดใดในเรื่อง ถามเด็กและทำนายเรื่องที่จะเกิดขึ้นต่อไป ประเด็นสำคัญคือต้องยอมรับความคิดเห็นของเด็ก ในการอ่านออกเสียง ถ้าครูคิดว่าคำใดมีความสำคัญกับเด็กสามารถพยายามให้คำอธิบายง่ายๆแก่เด็กได้ หรือ อธิบายต่อในภายหลัง ถ้าครูคิดว่าเด็กยังไม่เข้าใจแนวคิดหลักของเรื่อง ครูอาจอธิบายให้เด็กฟังอีกครั้งหนึ่งได้ แต่ถ้าพบว่ามีบางสิ่งที่สนุกกว่าก็มุ่งไปที่จุดนั้นก่อนได้ แต่ประการสำคัญครูควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้เด็กเกิดการแสดงออกโดยใช้ประโยค “หนูคิดว่า .....” บ่อยๆ เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ แต่ก่อนที่ครูจะถามเด็ก ครูควรเริ่มต้นด้วยประโยค “ครูคิดว่า.....”เสียก่อนเพราะครูเป็นตัวแบบที่สำคัญ ครูสามารถเลือกใช้ประเภทของการอ่านตามประสบการณ์ วัย จำนวนเด็กในกลุ่มและพัฒนาการของเด็ก

ขั้นหลังอ่าน (Post-reading) ควรให้เด็กได้พูดคุยเกี่ยวกับหนังสือ ให้เด็กมีโอกาสสนทนากับเพื่อนเกี่ยวกับหนังสือเรื่องนั้น ครูอาจช่วยไขข้อสงสัยเกี่ยวกับความคิดรวบยอดให้เด็กได้ ฟังความคิดเห็นของเด็กและถามคำถามเด็กบ้าง เช่น “จะเกิดอะไรขึ้นถ้า.....” และ “หนูคิดอย่างไรกับหนังสือเล่มนี้” หลังจากสนทนาแล้วให้เด็กได้วาดเขียนเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ในขั้นหลังการอ่านครูควรทบทวนเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นปัญหา สถานที่ ประเด็นสำคัญในเรื่อง ช่วยเด็กสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างเหตุการณ์และตัวละครหลัก เหตุการณ์ที่ตัวละครกำลังเผชิญอยู่แล้วค่อยนำเด็กเข้าสู่กิจกรรม เช่น สนทนาเกี่ยวกับเรื่อง ผู้แต่ง ผู้วาดภาพประกอบคนเดียวกัน หรือชวนเด็กหาข้อมูลเพิ่มเติมอื่นๆจากหนังสือเล่มใหม่ๆเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้โลก แล้วค่อยทำกิจกรรมศิลปะต่อไป กิจกรรมในขั้นนี้จะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์เกี่ยวกับแนวคิดหลักของเรื่องอย่างแท้จริง เด็กที่ได้ทำกิจกรรมต่อเนื่องจากเรื่อง ทั้งวาดภาพประกอบ แสดงละคร เป็นกิจกรรมสำคัญมากเพราะทำให้เด็กมีความเข้าใจ มีการพัฒนาความรู้สึกกับโครงสร้างของเรื่อง การสนทนาและการทำกิจกรรมจะทำให้เด็กมีความสนุกและเกิดทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน ซึ่งกิจกรรมหลังการอ่านมีดังนี้

1. การสร้างคำถามและการสนทนากับเด็กจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก คำถามที่เชิญชวนให้เกิดการคาดเดา คำถามปลายปิด เช่น ผู้ชายในเรื่องใส่เสื้อสีอะไร คำถามปลายเปิด เช่น หนูคิดว่าเด็กคนนั้นรู้สึกอย่างไร คำถามเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญ โดยเฉพาะคำถามปลายเปิดจะช่วยให้เด็กตอบคำถามได้หลากหลายและเกิดการสนทนาที่ดีระหว่างครูกับเด็ก ทำให้เด็กมีทักษะภาษาเริ่มแรก (Critical Early Literacy Skills) มีคำศัพท์มากขึ้น (Shedd. 2008: 24-25) ในขั้นนี้ผู้ใหญ่ควรถามเด็กว่าเด็กมีความเข้าใจดีขึ้นมากน้อยเพียงไรในเรื่องนั้นๆ เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นดีขึ้นหรือไม่ เพราะถือว่าเป็นหนทางที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ขึ้น และทำให้ผู้ใหญ่รู้ว่าเด็กสนใจสิ่งที่อ่านด้วยกันหรือไม่

2. กิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์จริง เช่น ไปห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ เยี่ยมเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการอ่าน จะทำให้เด็กมีความเห็น มีคำถาม และมีคำตอบมากขึ้น เพราะถ้าเด็กมีการสั่งสมประสบการณ์ที่กว้างขวางก็จะง่ายต่อการที่จะอ่านหนังสือ

เป็น ผู้ใหญ่สามารถอ่านหนังสือให้เด็กฟังมากๆเพื่อให้เด็กรู้จักโลกผ่านหนังสือ เมื่อเด็กรู้จักโลกมากขึ้น เด็กจะอ่านได้ง่ายขึ้น วิธีการคือนอกจากการอ่านให้เด็กฟังเพื่อให้เด็กมีโลกที่กว้างไกลขึ้นแล้ว การพาเด็กออกไปท่องโลกก็เป็นเรื่องสำคัญและมีประโยชน์ เด็กจะรวบรวมข้อมูลที่น่าสนใจจากการฟังผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง ดูรายการโทรทัศน์ดีๆ เรียนรู้สิ่งต่างๆทั้งจากคอมพิวเตอร์ การลงมือทำสิ่งต่างๆ เช่น รีดนมวัว เล่นฟุตบอล นับเป็นการขยายประสบการณ์ออกไปช่วยให้เด็กเข้าใจโลกมากขึ้น (National Capital Language Resource Center. 2011: online)

3. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเล่นผ่านการฟังและพูด (Listening and Talking) ในวัยนี้เชื่อว่าการเล่นต่างๆเป็นความจริง เช่น เล่นพูดโทรศัพท์ทั้งของเล่นและของจริง ผู้ใหญ่ต้องช่วยให้เด็กได้ฝึกพูดกับเด็กหรือผู้ใหญ่เพื่อให้พัฒนาการฟังการพูด ให้เด็กได้มีโอกาสแต่งตัวโยใช้อุปกรณ์ หมวก รองเท้า กุญแจ กระเป๋า เพราะเด็กเล็กชอบเล่นแต่งตัวมาก ในขณะเดียวกันเด็กควรได้เล่นกับเพื่อนวัยเดียวกันในรูปแบบการเล่นเสมือนจริง (make-believe play) เพื่อให้เด็กได้ฝึกใช้คำใหม่ ฝึกเด็กเรียนรู้ที่จะเล่นด้วยกันบ้าง ทั้งร้องเพลง เล่นนิ้วมือ เล่นหุ่นมือ เล่นคำตรงกันข้าม และผู้ใหญ่ควรตอบคำถามของเด็กบ่อยๆ การพูดคุยกับเด็กระหว่างการทำกิจกรรมประจำวันจึงมีความหมายมาก เช่น การเก็บของเล่น ล้างมือ กินข้าว นอกจากนี้ควรชวนเด็กพูดคุยในเวลาที่เด็กกำลังทำสิ่งต่างๆ เช่น แสดงความคิดเห็น ถามคำถาม เล่นและพูดกับเด็กด้วยการถามคำถามให้เด็กได้อธิบายสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้น เหล่านี้จะช่วยพัฒนาการใช้ภาษาพูดและฟังของเด็กได้ดีขึ้นมาก (Family Education Network. 2011: online)

4. กิจกรรมค้นพบ (Exploring) ครูและเด็กอ่านหนังสือซ้ำร่วมกันอีกครั้งในวันอื่นๆ เด็กจะเปิดกลับไปดูหน้าที่เคยดุมาแล้วและรู้สึกสนุกกับการอ่านในครั้งต่อมา ถือเป็นโอกาสในการที่ครูจะสอนการอ่านคำ สัญลักษณ์ในช่วงนี้ด้วย ในขั้นนี้เด็กจะเพิ่มคลังคำศัพท์

5. กิจกรรมแนะนำการอ่าน (Guided Reading) ครูแนะนำหนังสือและอ่านกับเด็กในกลุ่มเล็กๆ 4-5 คน ซึ่งครูจะพบว่าเด็กจะเริ่มทำท่าทางเสมือนอ่าน ในขณะที่ครูอ่านออกเสียงกับเด็ก เด็กจะเริ่มเปิดหนังสือตามทีละหน้า เด็กที่มีประสบการณ์ในการอ่านมากจะเริ่มอ่านเองเงียบๆได้ แต่ต้องเริ่มจากพัฒนาการขั้นแรกสุดคือการอ่านโดยไม่ได้อ่านออกก่อน ฝึกได้จากการให้เด็กอ่านหนังสือภาพบ่อยๆ เด็กที่มีประสบการณ์อ่านหนังสือภาพตั้งแต่ยังอ่านไม่ออกจะมีสมาธินานกว่า

ชิดด์ (Shedd. 2008: 22-27) กล่าวว่า การอ่านออกเสียงให้ฟังทุกวันจึงเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์มากโดยเฉพาะในกิจกรรมวงกลม เพราะเด็กจะสามารถได้ยินเสียงที่ครูอ่าน ครูได้ช่วยแปลความของคำใหม่ๆให้เด็กเข้าใจได้ การอ่านออกเสียงทุกวันจึงเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางทักษะภาษาเริ่มแรก (early literacy skills) การอ่านออกเสียงให้เด็กฟังก็อาจไม่ง่ายนักสำหรับเด็กเล็กที่ต้องจัดกิจกรรมเป็นกลุ่ม แต่การอ่านออกเสียงร่วมกันก็เป็นหนทางในการช่วยพัฒนาทักษะภาษาเริ่มแรกให้กับเด็ก เพราะประสบการณ์เริ่มแรกของการพัฒนาทักษะภาษาเริ่มแรกของเด็กก็คือ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือ (Concepts of Print) การตระหนักในเสียง

(Phonological awareness) เพราะทั้งสองประการเป็นทักษะเบื้องต้นสำหรับเด็กที่เด็กควรมีก่อนที่จะเข้าโรงเนียน นับเป็นโอกาสในการช่วยพัฒนาทักษะภาษาที่จะพัฒนาอย่างมากในช่วงปฐมวัย

เมซุธ (Mesut; & others. 2009: 24) กล่าวว่า การเริ่มต้นถามคำถามอาจเริ่มด้วยการให้เด็กตอบแบบถูกผิดเสียก่อนเพราะเป็นเบื้องต้นของการฝึกตอบคำถาม จากนั้นค่อยขยายคำถามให้กว้างขวางขึ้นเมื่อเด็กมีประสบการณ์มากขึ้นแล้ว เช่น หนูคิดอย่างไรถ้า..... ในระหว่างที่เด็กฝึกตอบ ผู้ใหญ่ต้องให้กำลังใจในการตอบของเด็กด้วย ให้เด็กเป็นคนสำคัญเพราะถือเป็นโอกาสที่เด็กจะได้เรียนรู้การนำความคิดใส่ลงไปในคำ ในประโยคที่กำลังถ่ายทอดออกมา

เครือข่ายครอบครัวในประเทศสหรัฐอเมริกา (Family Education Network. 2011 : online) เสนอแนะว่า การที่เด็กได้สนทนากับเพื่อนวัยเดียวกันโดยมีผู้ใหญ่สร้างคำถามถือเป็นประโยชน์มากเช่นกัน เช่น สิ่งโตตัวนั้นเหมือนที่หนูเคยเห็นในสวนสัตว์ไหม การใช้คำถามนับว่ามีความสำคัญมากต่อการอ่านและพัฒนาทักษะภาษาของเด็ก รวมทั้งมีผลต่อทักษะทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เด็กมีประสบการณ์ในการค้นหาสืบสวนข้อเท็จจริง (Investigate) ในธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นการตั้งข้อสังเกต ตั้งคำถาม เก็บข้อมูล หาคำตอบอย่างเป็นระบบและสรุปผล (Conclusion) บนฐานของการรู้จักวิเคราะห์ข้อมูล การจัดกิจกรรมที่เกิดประโยชน์สามารถทำได้ง่ายๆคือ การอ่าน (Reading) การสนทนา (Discussing) และการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ (Activity)

สรุป การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ผู้ใหญ่ต้องเลือกหนังสือที่เหมาะกับวัยและความสนใจของเด็ก อ่านหนังสือกับเด็กทุกวัน เวลาอ่านต้องใช้นิ้วชี้ไล่ไปตามคำที่อ่าน ชี้ชวนให้เด็กดูสิ่งต่างๆที่มีอยู่จริงเชื่อมโยงกับหนังสือ พูดคุยเกี่ยวกับหนังสือ จัดมุมการอ่าน หาหนังสือที่สอดคล้องกับกิจกรรมของเด็กและทำกิจกรรมเพื่อการขยายโลกในหนังสือให้กว้างขึ้น เช่นพาไปพิพิธภัณฑ์ ได้พูดคุยกับคนสำคัญในเรื่องนั้นๆ ได้ดูหนังสือที่มีความหลากหลายกว่าเล่มที่มีอยู่ หรือลงมือปฏิบัติกับเรื่องที่อ่านอย่างใกล้ชิดจะทำให้เด็กสนุกกับการเรียนรู้และการอ่านมากขึ้น และควรจัดกิจกรรม 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ กิจกรรมก่อนการอ่าน กิจกรรมระหว่างการอ่าน และกิจกรรมหลังการอ่าน และควรจัดสภาพแวดล้อมการอ่านให้น่าสนใจ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้เด็กอยากอ่านหนังสือ เป็นการสร้างความรักการอ่านให้กับเด็ก และปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านต่อไปในอนาคต

2.8.3 สาระในการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านควรมีสาระที่เหมาะสมกับวัยและสอดคล้องกับสาระที่ควรรู้สำหรับเด็กปฐมวัยอายุต่ำกว่า 3 ปี ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2546 ได้แก่

1. สาระที่เกี่ยวกับตัวเด็ก จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับรู้จักชื่อของตนเอง เริ่มต้นจากชื่อเล่น รู้จักรูปร่างหน้าตา ชื่อเรียกส่วนต่างๆของร่างกาย เด็กจะได้สำรวจความสามารถของตนเองในการทำสิ่งต่างๆ เช่น คลาน หยิบขอ

2. เรื่องราวเกี่ยวกับตัวบุคคลและสถานที่แวดล้อมของเด็ก มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรู้จักชื่อของพ่อแม่พี่น้องและบุคคลต่างๆในครอบครัว ได้พบปะพูดคุย ทำความรู้จักชื่อเรียกหรือสรรพนามแทนตัวผู้ดูแล มีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในครอบครัว ชุมชน สังคม วัฒนธรรมที่อยู่ใกล้ตัวเด็กในชีวิตประจำวัน เช่น ไปตลาดกับแม่

3. ธรรมชาติรอบตัว มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรู้จักชื่อสิ่งมีชีวิต ไม่มีชีวิตรอบตัว เชื่อมโยงลักษณะคุณสมบัติอย่างง่ายของสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติที่พบเห็นในชีวิตประจำวันจากการชี้แนะหรือสำรวจ

4. เรื่องสิ่งต่างๆ รอบตัว มีเนื้อหาเกี่ยวกับ การรู้จักชื่อสิ่งของ เครื่องใช้ ของเล่น เชื่อมโยงลักษณะหรือคุณสมบัติง่ายๆของสิ่งต่างๆที่อยู่ใกล้ตัว เช่น รูปทรง รูปร่าง สี ขนาด ผิวสัมผัส

ชิดด์ (Shedd. 2008: 22-27) กล่าวถึงสิ่งที่ควรส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกให้กับเด็ก ไว้ดังนี้

1. การจับคู่ (Matching) ในขณะที่อ่านหนังสือกับเด็ก สามารถสอนเด็กให้รู้จักการจับคู่เหมือน รูปร่าง (Shapes) รูปแบบ (Patterns) อักษร (Letters)และคำ (Words) รวมทั้งทำกิจกรรมเพิ่มเติมจากบัตรภาพ การจับคู่บัตรภาพที่เหมือนกันด้วย

2. ท่วงทำนองจังหวะ (Rhyming) งายวิจัยหลายชิ้นพบว่าการที่เด็กเข้าใจจังหวะและท่วงทำนองของคำ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการอ่านออกเขียนได้และการเรียนเขียนอ่านอย่างเป็นทางการด้วยการสะกดคำในระดับต่อไป ส่งเสริมได้ด้วยการให้เด็กเติบคำที่ขาดหายไปจากการที่ครูพูดบทกวีแล้วเว้นวรรคคำสุดท้ายเอาไว้เพื่อให้เด็กเติบคำหรือคาดเดาคำ ครูต้องเริ่มจากง่ายไปหายาก รวมทั้งเล่นคำคล้องจองกับเด็กบ่อยๆ ให้เด็กได้ร้องเพลงที่สนุกสนาน

3. ทักษะในการรู้อักษร (Letter Skills) การจำรูปร่างของอักษร หรือ การที่เด็กเรียนรู้เสียงพื้นฐานของอักษรต่างๆถือเป็นการเริ่มต้นในการเตรียมทักษะก่อนการอ่านให้กับเด็ก สามารถส่งเสริมได้ด้วยการเริ่มแนะนำตัวอักษรกับเด็ก ทำให้เด็กเกิดความสนใจในรูปร่างของอักษร ใช้อักษรและเสียงคำที่มีความหมาย ทอมและคนอื่นๆ (2546: 176) กล่าวว่า แรงบันดาลใจในการเขียนสำคัญกว่าสิ่งอื่นใด ควรวางพื้นฐานจากการเตรียมตัวที่เป็นลำดับขั้นตอนจากประสบการณ์กับถ้อยคำ ไม่ว่าจะเป็นจากที่ได้ยินหรือได้เห็น

4. ทิศทางในการอ่าน (Direction) การพิมพ์เริ่มจากซ้ายไปขวา การเปิดหนังสือเริ่มจากซ้ายไปขวา เด็กต้องมีทักษะว่าจะต้องอ่านจากทางไหนก่อน ถือเป็นการเตรียมให้เด็กรู้ทิศทางในการอ่านต่อไป ในเบื้องต้นเด็กอาจไม่รู้จักซ้ายขวาแต่เด็กควรเข้าใจว่าต้องมองจากทางนี้ก่อนแล้วจึงไปมองทางนี้ วิธีส่งเสริมเด็กคือ ชี้นิ้วไล่ตัวอักษรให้เด็กเห็นว่าเริ่มอ่านจากทิศทางใด แล้วอาจลองถามเด็กว่าเริ่มทางใด หรือ อาจฝึกการลากเส้นจากการเริ่มจากซ้ายไปขวาก็ได้

5. ทักษะการเคลื่อนไหว (Motor Skills) เด็กต้องฝึกการจับวัสดุขีดเขียน ควบคุมการใช้วัสดุในการเขียนให้ได้ ต้องส่งเสริมให้เด็กวาดรูปมากๆ ขีดเขียนมากๆโดยใช้วัสดุหลากหลาย ส่งเสริมให้เด็กได้เล่นของเล่นที่ใช้กล้ามเนื้อมือ ทำกิจกรรมจากหนังสือบ่อยๆ

6. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการพิมพ์ (Concept of Print) คือความรู้เกี่ยวกับการถือหนังสือ การเปิดหนังสือจากซ้ายไปขวา การเปลี่ยนหน้าอย่างเป็นจังหวะสม่ำเสมอ การเห็นภาพแล้วเข้าใจภาพนั้น การรู้คำและการออกเสียงไปด้วยเมื่อเปิดหนังสือ ส่งเสริมได้โดยการที่ให้เด็กได้อ่านหนังสือกับผู้ใหญ่บ่อย ๆและพยายามให้เด็กถือหนังสือเองให้ได้ จัดสภาพแวดล้อม

7. ทักษะภาษา (Language Skills) เมื่อเด็กมีประสบการณ์ทางภาษาแล้วก็จะเป็นเรื่องง่ายมากที่จะเรียนรู้ในการอ่าน แต่เด็กต้องฝึกการฟังสม่ำเสมอ สนุกกับการสนทนาทั้งกับเด็กและผู้ใหญ่ รวมถึงฟังเรื่องในหนังสือและบทกวีได้จนจบ เด็กต้องมีความพร้อมในการอ่าน เช่น มีคำถามว่า “คำนี้อ่านว่าอะไร” “นี่อักษรอะไร” เป็นสัญญาณที่บ่งบอกว่าเด็กมีความพร้อมในการอ่านแล้ว และควรเริ่มอ่านโดยชี้ไปพร้อม ๆกันกับผู้ใหญ่ได้

อารี สัณหฉวี (2550: 28) และ ทอมปินส์ (Tomphins. 2003 : 284-294) เสนอเนื้อหาที่ครูต้องสอนเมื่ออ่านหนังสือประเภทเล่าเรื่อง (narrative texts) ได้แก่ นิทาน เรื่องสั้น นวนิยาย คือ เหตุการณ์ของเรื่องหรือพล็อตเรื่อง (plot) ตัวละคร (characters) สถานที่และเวลาของเรื่อง (setting) แก่นสาระของเรื่อง (theme)

1. ด้านโครงเรื่อง (plot) คือ ลำดับเหตุการณ์ที่ตัวละครในเรื่องเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ขัดแย้งในเรื่อง โครงเรื่องจะดำเนินไปตามเป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง เป็นขั้นตอนที่ตัวละครดำเนินเรื่องไปจนถึงเป้าหมายนั้นตัวละครจะเป็นผู้มีเป้าหมายโดยที่ตัวละครอื่นจะคอยสนับสนุนเป้าหมาย คอยแนะนำ หรือคัดค้านตัวละครหลัก หรือ ขัดขวางไม่ให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งตัวละครหลักต้องพยายามเอาชนะอุปสรรคนั้นไปให้ถึงเป้าหมาย และแก้ปัญหาให้ได้ โครงเรื่องเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดในการรู้เหตุการณ์ของเรื่อง มักมีตอนต้น ตอนกลาง ตอนท้ายของเรื่อง ความขัดแย้งที่พบในเรื่อง ได้แก่ อุปสรรคระหว่างตัวละครกับธรรมชาติ ตัวละครกับสังคม ตัวละครด้วยกันเอง ภายในตัวละครเอง กิจกรรมที่เกี่ยวกับโครงเรื่อง เช่น คิดว่าเรื่องนี้จะเกี่ยวกับอะไร (เดาก่อนอ่าน) คิดว่าเรื่องนี้จะเป็นไปได้ในชีวิตจริงหรือไม่ผู้เขียนได้เค้าเรื่องจากอะไร (เดาคำตอบ ระดมสมอง) นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับตอนจบของเรื่อง ในเรื่องมีปมขัดแย้ง (conflict) หรือปัญหา (problems) อะไรบ้าง

2. ด้านตัวละคร (characters) ตัวละครเป็นคนหรือสัตว์ก็ได้ ตัวละครที่ปรากฏบ่อย ๆจะมีความสำคัญต่อเรื่องเพราะเรื่องมีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ตัวละครหรือกลุ่มของตัวละครนั้น ตัวละครเอก มักมีตัวละครอื่น ๆที่ช่วยแก้ปัญหาในเรื่องโดยมีการพัฒนาตัวละครเอง 4 ด้าน คือ สิ่งที่ตัวละครเป็นอย่างแท้จริง การกระทำ บทสนทนา การที่ตัวละครพูดคนเดียวกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวละคร เช่น ตัวละครเอกในเรื่องแก้ปัญหาอย่างไร รวมไปถึงการแสดงความรู้สึกเช่น ชอบตอนไหน ตอนไหนตื่นเต้น ชอบตัวละครตัวไหน ไม่ชอบตัวไหนเพราะอะไร ตัวละครในเรื่องมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาจากเรื่องอย่างไร

3. ด้านฉาก (setting) คือสถานที่หรือเวลาของเรื่อง ได้แก่ สถานที่ (Location) สภาพอากาศ (weather) ระยะเวลา (Time Period) เวลา (Time) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับฉาก เช่น ให้เด็กเล่าถึงสถานที่ ดินฟ้า อากาศ ฤดูกาลในเรื่อง

4. ด้านแก่นสาระของเรื่อง (theme) คือประเด็นหลักที่ถูกซุกซ่อนในเรื่อง อาจให้เด็กสรุปแก่นของเรื่องว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร เช่น ความรัก ความซื่อสัตย์ ความอิจฉาริษยา ความกล้าหาญ ความเสียสละ

สรุป เนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กควรเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจและเหมาะสมกับวัยของเด็กรวมทั้งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546

2.8.4 การจัดสภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมคือสิ่งต่างๆกระตุ้นประสาทสัมผัสทุกส่วนของมนุษย์ การได้ยิน การมองเห็น การได้กลิ่น การได้รส และผิวสัมผัส ผู้ใหญ่ต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ อยากรู้ อยากหาคำตอบในบรรยากาศที่อบอุ่น (กองบรรณาธิการรักลูก. 2551: 152) ในบ้านหรือสถานรับเลี้ยงเด็กควรมีห้องสมุดให้เด็กได้คุ้นเคยกับหนังสือและแสดงให้เด็กเห็นความสำคัญของหนังสือด้วยการวางหนังสือในชั้นให้เด็กได้เลือกดูมากๆ ทั้งได้ฟังนิทานจากผู้ใหญ่ อ่านกับผู้ใหญ่หรือเลือกอ่านด้วยตนเอง หนังสือที่นำมาวางในมุมหนังสือควรเป็นหนังสือที่อยู่ในความสนใจของเด็ก เช่น สัตว์ (Family Education Network. 2011: online) การจัดสภาพแวดล้อมในการอ่านมีความสำคัญมาก เพราะสภาพแวดล้อมในการอ่านจะนำสู่นิสัยรักการอ่าน (reading habit) ครอบครัวเป็นฐานแรกที่จะเป็นแบบอย่างแก่เด็ก ถ้าพ่อแม่และคนในครอบครัวมีนิสัยรักการอ่าน มีพฤติกรรมอ่านเป็นกระจำจะทำให้เด็กเห็นและมีนิสัยรักการอ่านตามไปด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550: 9) การสร้างสิ่งแวดล้อมที่รายล้อมไปด้วยสิ่งพิมพ์ทำให้เด็กได้สัมผัสกับหนังสือจำนวนมากๆ มีอุปกรณ์การเขียนรอบตัวเด็กที่เด็กสามารถหยิบจับได้ เป็นหนทางที่ทำให้เด็กได้ใกล้ชิดกิจกรรมทางภาษาคุ้นเคยกับการสนทนา สังเกตและมีประสบการณ์ที่สนุกสนานกับการอ่านเขียน (Shedd. 2008: 22-27. อ้างอิงจาก Smith; & others. 2002)

หรรษา นิลวิเชียร (2535 : 204) เสนอว่าการเรียนภาษาเด็กเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของเด็กต้องมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมสรุปได้ 4 หลักการ คือ

1. สิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของเด็กการส่งเสริมให้เด็กได้สำรวจปฏิบัติจริง กระทำด้วยตนเอง อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระ รู้จักสังเกต ตั้งสมมติฐาน ผู้ใหญ่ไม่ควรเป็นผู้ออกคำสั่งอย่างเดียว ควรให้เด็กเป็นผู้ตั้งคำถามบ้าง

2. สิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก และบุคคลรอบข้างเด็กควรได้สื่อสารแบบสองทาง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการสื่อสาร บุคคลที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ด้วยได้แก่ พ่อแม่ เพื่อน ญาติ พี่น้อง เป็นต้น

3. สิ่งแวดล้อมที่เน้นความหมายมากกว่าด้านรูปแบบ พ่อแม่หรือผู้ใหญ่ควรยอมรับการสื่อสารของเด็กในรูปแบบต่างๆ กัน โดยคำนึงถึงความหมายที่เด็กต้องการจะสื่อออกมาเป็นสิ่งสำคัญกว่าการพูดด้วยรูปแบบไวยากรณ์ที่ถูกต้องเรียงภาษาจากง่ายๆไปสู่ภาษาที่ซับซ้อน

4. สิ่งแวดล้อมที่ประกอบด้วยความหลากหลายทั้งด้านวาจาและไม่ใช้วาจา เด็กควรจะได้รับประสบการณ์และการมีปฏิสัมพันธ์ในหลายๆ รูปแบบ เพราะประสบการณ์จะมีส่วนช่วยด้านการแสดงออกทางภาษาของเด็ก จะต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็ก ให้มีโอกาสได้มีปฏิสัมพันธ์ ได้ลงมือกระทำ ได้สังเกตสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เพราะสิ่งแวดล้อมจะช่วยปรับพฤติกรรมที่เรียนให้เกิดการเรียนรู้ต่อไปได้อย่างรวดเร็วและมีความก้าวหน้าทางด้านภาษาต่อๆ ไป

ปัทมา คุณเวทย์วิริยะ (2549: 19) และ เนตรทิพย์ แก้วหล้า (2552: 19) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมทางภาษาให้กับเด็กนั้นมีความสำคัญและต้องกระทำโดยใช้วิธีให้เด็กเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติโดยใช้กระบวนการศิลปะภาษาซึ่งจะช่วยทำให้เด็กเป็นอิสระและทำให้มีประสบการณ์การอ่านที่หลากหลายในชีวิตประจำวันและมีความหมายต่อตัวเด็ก ซึ่งการส่งเสริมความสามารถทางภาษาให้เด็กปฐมวัยนั้น คือ การเปิดโอกาสให้เด็กมีประสบการณ์ตรงทางภาษาด้านการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน และภาษาท่าทาง โดยให้เด็กได้ฝึกฝนได้ปฏิบัติจริงในบรรยากาศที่เป็นอิสระและผ่อนคลาย ตลอดจนการให้กำลังใจ เพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจเป็นการส่งเสริมให้เด็กสามารถพัฒนาทางภาษาได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

พรพิไล เลิศวิชา และ อัครภูมิ จารุภากร (2550: 75-76, 86) กล่าวว่า บรรยากาศห้องเรียนที่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจึงต้องเป็นห้องเรียนที่มีชีวิตชีวา มีสีสัน มีเครื่องมือ อุปกรณ์ที่กระตุ้นและรองรับการเรียนรู้ของเด็ก จังหวะ (rhythm)แห่งการเรียนรู้ของเด็กต้องเกิดขึ้นอย่างระมัดระวัง ต้องมีหนังสือจำนวนมากที่ช่วยสร้างแรงกระตุ้น แรงจูงใจที่มุมอ่าน (reading corner) มีดินสอ สีเทียน ดินน้ำมันอยู่อีกมุมหนึ่ง ห้องเรียนเป็นระเบียบสวยงาม สะอาด สะอ้าน กระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกของความเป็นระเบียบ มีมุมที่แสดงการสาธิตกระบวนการของธรรมชาติ เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ มีมุมเล่นสำหรับเด็กด้วย ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะภาษาจำเป็นต้องมีมุมอ่าน (reading corner) หมายถึง อาณาบริเวณที่มีพื้นที่ปิด หมายถึง ปิด หรือห่างจากสิ่งแวดล้อมที่ดึงความสนใจไปทางอื่น การใช้พื้นที่เล็กๆให้พอดีกับนักเรียนและครูควรปิดกั้นอย่างน้อย 2 ด้าน ทำให้ขณะดำเนินการกิจกรรมการอ่าน ครูจะเป็นจุดเด่นที่สมองของเด็กต้องให้ความสนใจอยู่สิ่งเดียว พื้นที่เล็กทำให้ครูใช้พลังงานน้อยโดยเฉพาะการพูดตะเบ็งเสียง กวาดสายตาไปได้ทั่วและสังเกตเด็กแต่ละคนในเวลาอันสั้นรับมือกับพฤติกรรมเด็กได้อย่างเหมาะสม และเด็กก็จะรู้สึกว่าตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มต้องปรับพฤติกรรมไปตามกลุ่มมากกว่าที่จะมีอิสระ สถานการณ์เช่นนี้จะทำให้เด็กคุ้นเคยต่อการฟัง การอ่าน นำไปสู่การชอบฟัง ชอบอ่านและการอ่านเองในเวลาต่อไป มุมอ่านจะทำให้เกิดพื้นที่ดีเยี่ยมที่เด็กจะได้รับประสบการณ์จากการอ่าน การตั้งมุมอ่านต้องอยู่ในมุมสงบ ไม่ใช่เอาหนังสือมาตั้งไว้รวมๆกัน มีบรรยากาศเชิญชวนให้เด็กอ่าน ตั้งปกให้เด็กเห็นชัดเจน เพื่อกระตุ้นการอ่าน การวางหนังสือในมุมอ่านควรต้องให้เด็กได้จับต้องและสัมผัส

ประสบการณ์ใกล้ชิดหนังสือตั้งแต่วัยเยาว์ ถือเป็นฐานในการอ่านที่จำเป็นและกระตุ้นให้เด็กชอบหนังสือโดยอาจหมุนเวียนหนังสือในห้องแล้วหมุนเวียนกัน หนังสือที่จำเป็นต้องมีในห้องคือ หนังสือภาพที่ไม่มีตัวหนังสือ หนังสือนิทานภาพ หนังสือนิทานที่ไม่มีภาพ หนังสือที่มีเนื้อหาเชิงสารคดี หนังสือบทคล้องจอง หนังสือก.ไก่ หนังสือเพลง

กองบรรณาธิการรักลูก (2551: 151-152) เสนอแนะการส่งเสริมพัฒนาการการอ่านของเด็กว่าต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการทางสมองได้แก่ การเล่นกับเสียง เสียงที่มีความถี่ค่อนข้างสูง เช่น เสียงแม่ เสียงไวโอลิน ทำให้สมองเด็กพัฒนาได้เพราะเสียงก่อให้เกิดผลดีต่อการพูดและภาษา การที่เด็กจะพูดได้ต้องได้ยินก่อน เมื่อได้ยินชัดเจนจึงพูดถูกต้อง เด็กได้เรียนรู้ภาษาและการสื่อสารซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ของมนุษย์ การเล่นกับการเล่า คือ การเล่านิทานไปพร้อมกับชวนเด็กดูหนังสือ ทำให้ตาของเด็กเห็นภาพและตัวหนังสือหูได้ยินเสียงผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง ระบบประสาทได้ยินและการมองเห็นของเด็กถูกกระตุ้นไปพร้อมกัน วงจรภาษาพูดและภาษาอ่านจะเกิดการเชื่อมต่อกัน ทำให้ทักษะภาษาและการสื่อสารเกิดการพัฒนาอย่างเต็มที่ เกิดการเรียนรู้ที่จะวางใจคนอื่น เกิดนิสัยรักการอ่านและการแสวงหาความรู้ในอนาคต ในขณะเดียวกันเด็กต้องได้เล่นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ได้ทำกิจกรรมต่างๆผ่านการเล่น เพราะในทางประสาทวิทยา ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นคือรอยเชื่อมต่อใหม่ของเซลสมอง ความรู้เดิมที่ได้จากการเล่นหรือการทำซ้ำคือความเข้มแข็งของรอยเชื่อมที่มีอยู่เดิม ยิ่งเล่นมาก รอยเชื่อมยิ่งมากและแข็งแรง การทำงานศิลปะก็ทำให้สมองของเด็กได้ทำงานทุกส่วน ทั้งส่วนที่รับผิดชอบเกี่ยวกับจินตนาการ การตัดสินใจ การวางแผน การคุมอวัยวะให้ทำงานประสานสัมพันธ์กัน เกิดการกระตุ้นเตรียมความพร้อมสมองส่วนต่างๆให้มีความสมบูรณ์ การเล่นเคลื่อนไหว จะกระตุ้นวงจรสมองที่คุ้มกล้ามเนื้อให้มีความเข้มแข็ง ในช่วงวัยนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอ่านหนังสือให้เด็กฟังและพูดกับเด็กเพราะจะช่วยเพิ่มทักษะการใช้ภาษา

กันนิง (Gunning. 1990: 22, 63-64) กล่าวว่า การสร้างสิ่งแวดล้อมทางภาษาจึงต้องเริ่มจากการอ่าน เขียน ฟัง และพูด สภาพแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมทักษะภาษา เป็นการพัฒนาคู่ขนานระหว่างร่างกายและความกล้าแสดงออก ทางกายภาพ ครูต้องใช้ห้องเรียนเป็นห้องเรียนที่ทำให้เด็กคุ้นเคยกับหนังสือและการอ่าน ทั้งบัตรภาพและรูปภาพต่างๆ รวมไปถึงปฏิทินวันเกิดเด็ก วันสำคัญที่จะมาถึง หนังสือพิมพ์ของเด็กที่มีการจัดวางไว้ให้เด็กได้ชม ตู้ปลาที่มีชื่อของเด็ก ห้องที่มีมุมการเขียนและการฟัง มีมุมหนังสือที่มีหนังสือหลากหลายและเหมาะสมกับวัย มีกระดานชอล์กเพื่อให้เด็กได้เขียน แม้ว่าเด็กมักเริ่มอ่านได้เมื่อเข้าอนุบาล การอ่านออกนั้นมีความสัมพันธ์กับสติปัญญา แต่ทักษะการอ่านเริ่มแรกไม่เกี่ยวกับสติปัญญาดี เด็กที่มีทักษะการอ่านเริ่มแรกดีมักมีพ่อแม่ที่ให้เวลากับเด็ก อ่านหนังสือกับเด็กโดยเลือกเรื่องที่เด็กสนใจ ตอบสนองความสนใจของเด็กในเวลาที่เด็กถามว่า “นี่อะไร” “นี่อ่านว่าอะไร” การที่ผู้ใหญ่ตอบสนองภาษากับเด็กจะทำให้เด็กชอบอ่านหนังสือมากกว่า การที่ผู้ใหญ่กระตุ้นให้เด็กชอบหนังสือและทำให้เด็กซึมซับนิสัยรักการอ่าน รวมทั้งฟังเด็กและพูดกับเด็กจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกรักการอ่านและชอบหนังสืออย่างแท้จริง

โดยเฉพาะพ่อแม่ที่มีการศึกษาสูงมักสร้างสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่าทางภาษาให้กับลูกไม่ว่าจะเป็นการตอบสนองพัฒนาการทางภาษาโดยการพาเด็กไปทัศนศึกษาในที่ต่าง ๆ

โซเวอร์ส (Sowers (Sowers. 2000: 145) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมทางการอ่าน (Environment Print) คือ การใช้สิ่งพิมพ์เป็นสัญลักษณ์ ป้ายประกาศ อักษร สี รูปร่าง รูปทรง รูปภาพที่ปรากฏในการพิมพ์ เพราะอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีการพิมพ์ตลอดทั้งวันทั้ง ป้าย โทรทัศน์ ฉลากกล่องอาหาร กล่องของเล่นซึ่งเด็กสามารถเรียนรู้การอ่านได้จากสิ่งแวดล้อมนี่เอง นักวิจัยพบว่าเด็กอเมริกันอายุ 2 ขวบครึ่งถึง 3 ปี สามารถจำคำที่พบเห็นในชีวิตประจำวันได้ เพราะเด็กจำคำจากสิ่งแวดล้อมทางการอ่าน เมื่อชี้ไปที่คำนั้นๆแล้วมีการออกเสียงให้ฟัง เด็กจะสามารถจำได้โดยยังไม่ได้เรียนการสะกดคำ เด็กจึงต้องรู้จักจำคำ รูปทรง สี รูปแบบอักษร รูปภาพ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการอ่านเมื่อเติบโตขึ้น การที่เด็กชี้ไปที่ภาพแล้วพูดออกเสียงได้ถือว่าเป็นการอ่านเริ่มแรกแล้ว เช่น เห็นภาพนมแล้วบอกว่านม ถือว่าอ่านได้โดยใช้ประสบการณ์เดิมและพฤติกรรมนี้เป็นผลดีต่อการเรียนอ่านในอนาคตเพราะพฤติกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการอ่าน เด็ก 3 ขวบสามารถจำรูปทรง สี และโครงสร้างของตัวอักษรได้ รู้จักชื่อของสิ่งต่าง ๆจากประสบการณ์เดิมแม้ว่ายังไม่รู้คำหรือชื่อของสิ่งต่าง ๆทั้งหมดก็ตาม แต่ถือเป็นทักษะการอ่านพื้นฐาน เด็ก 3 ขวบบางคนชอบอ่านหนังสือโดยรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ทำให้เขารู้สึกปลอดภัย เด็กวัยนี้จึงชอบอ่านหนังสือมาก เด็กจึงจดจำประสบการณ์สิ่งแวดล้อมทางการอ่านได้ สนุกกับการอ่านอย่างมากพร้อมต่อการอ่านหนังสือ

สรุป สิ่งแวดล้อมทางการอ่านเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก สภาพแวดล้อมในการอ่านจะนำสู่นิสัยรักการอ่าน (reading habit) เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีบุคคลที่มีพฤติกรรมอ่านเป็นกระจำจะทำให้เด็กเห็นและมีนิสัยรักการอ่านตามไปด้วย รวมทั้งเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมการอ่านที่ถูกต้อง

2.8.5 การเลือกหนังสือ

การเลือกหนังสือที่เหมาะกับวัยและความสนใจของเด็กเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก

ลาริค (Larrick. 1964: 31-32) กล่าวว่า เด็กอายุต่ำกว่า 4 ปีควรได้อ่านหนังสือที่หลากหลายโดยเลือกหนังสือที่ง่าย มีภาพและสีชัดเจน ประเภทหนังสือที่เด็กควรอ่าน ได้แก่

1. Nursery Rhymes เป็นหนังสือที่ทำให้เด็กได้สัมผัสความสวมงามทั้งภาพ

และภาษา เกิดความรู้สึกพิเศษกับหนังสือ

2. Bed Time Story เป็นหนังสือที่ทำให้เด็กผ่อนคลายและสงบลงเพื่อเตรียมนอน

3. Animals Story เป็นหนังสือที่ทำให้เด็กได้สัมผัสตัวละครที่มีบุคลิกเสมือนคนจริง ๆ

4. Nursery Tales เป็นหนังสือที่เหมาะกับเด็ก 3 ขวบ ตัวละครมีบทบาท

เหมือนจริง โครงเรื่องเหมือนจริง

5. The Child's World เป็นหนังสือที่สนุกและทำให้เด็กเห็นโลกที่เป็นจริงในชีวิต

บราวน์ (Brown. 1993: 12) กล่าวถึง แนวทางการเลือกหนังสือสำหรับใช้ในการจัดกิจกรรมว่าควรเลือกหนังสือที่เด็กเหมาะกับวัยแลความสนใจของเด็กในห้องเรียน

1. หนังสือสำหรับเด็กอายุ 0-2 ปี การเลือกหนังสือสำหรับเด็กวัยนี้ต้องคำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกาย เลือกหนังสือที่มีภาพประกอบใหญ่ชัดเจน เป็นหนังสือที่สนใจนั่งดูนานๆ สามารถถือเองได้ เรื่องกระชับ โครงเรื่องสั้น หนังสือสำหรับเด็กในวัยนี้ต้องมีคำน้อยเพื่อช่วยให้เด็กพูดกับหนังสือได้ หนังสือช่วยสนับสนุนการพูดซึ่งเป็นขั้นแรกของภาษาที่พัฒนาสู่การอ่าน ได้แก่ Concept Book ที่แสดงภาพสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวเป็นสิ่งที่เด็กใช้ในกิจวัตร รู้จักสิ่งของในชีวิตประจำวัน รูปแบบของหนังสือมักมีความแข็งแรง ปลอดภัยกับการถือ Nursery Rhyme เป็นหนังสือบทกวีที่ช่วยให้เด็กสนใจบทกวีและชอบอ่านออกเสียง Interactive Books เป็นหนังสือที่ช่วยส่งเสริมประสาทสัมผัส การประสาน สัมพันธ์ของกล้ามเนื้อมือกับตา เด็กสามารถสัมผัสผิวสัมผัสในหนังสือ เด็กหยิบจับเปิดปิดได้

2. หนังสือสำหรับเด็กอายุ 2-4 ปี Picture Story Books เป็นหนังสือที่มีโครงเรื่องเรียบง่าย ภาพประกอบสวย ใช้เล่าเรื่องได้ เป็นเรื่องที่เด็กวัยนี้สนใจ ตัวละครมักเป็นสัตว์เหมาะใช้อ่านให้เด็กฟัง Concept Books เป็นหนังสือที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้สิ่งรอบตัวและเข้าใจความคิดรวบยอดของสิ่งต่างๆ เช่น เหมือน ต่าง Counting Books หนังสือแสดงการนับ ABC Books หนังสือแสดงตัวอักษร Illustrated Dictionary เป็นหนังสือที่แสดงให้เห็นคำที่หลากหลายช่วยให้เด็กเข้าใจชื่อ อักษร สัญลักษณ์ของสิ่งต่างๆรวมถึงคน ซึ่งมีความสำคัญกับเด็กมาก

2.9 การประเมินทักษะการอ่านเริ่มแรก

การประเมินทักษะการอ่านเริ่มแรกมีความสำคัญสำหรับครูและผู้ปกครองที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมเด็ก มีผู้กล่าวถึงการประเมินทักษะการอ่านเริ่มแรกไว้ดังนี้

ฉันทนา ภาคบงกช (2538: 1 – 4) เสนอว่าการประเมินพฤติกรรมการอ่าน สามารถสังเกตความก้าวหน้าทางการอ่านในเด็กวัยเตาะแตะ ประเมินได้จากพัฒนาการทางด้านการอ่านดังต่อไปนี้

1. การแสดงออก เด็กมีความสนใจอ่านอย่างเป็นธรรมชาติ มีความกระตือรือร้นและมั่นใจในการเขียนสิ่งแปลกใหม่ แสวงหานิทานใหม่ๆ มาอ่าน

2. ความเป็นอิสระ สามารถเลือกนิทานได้เอง

3. ความเข้าใจพื้นฐานทางภาษา สามารถรู้คำศัพท์ที่ใช้พูดอย่างกว้างขวาง คาดคะเนได้ว่าสิ่งใดช่วยให้พบคำตอบได้ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์เก่ากับเรื่องที่อ่านได้

4. การพูด แสดงออกอย่างมีความคล่องแคล่ว อ่านให้ฟังอย่างมั่นใจ สุ้มเสียงแสดงถึงความเข้าใจและใช้วลีประกอบได้ดี

5. มีเทคนิคการอ่าน รู้ว่าหนังสือประกอบด้วยข้อความ

ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์ (2545: 49-51) กล่าวถึงการประเมินการอ่านไว้ว่า ความสนใจในการอ่านและความสามารถในการอ่านของเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ผู้ประเมินต้องคำนึงถึงปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ด้านสติปัญญา เด็กที่มีความเฉลียวฉลาดจะอ่านหนังสือได้เร็วกว่า มีความสามารถในการเลือกอ่านหนังสือที่น่าสนใจได้ดีกว่าเด็กวัยเดียวกัน จะข้ามไปอ่านหนังสือของเด็กวัยถัดไปได้มาก และมีความสามารถในด้านความคิดรวบยอดได้ดีและเร็วกว่าเด็กวัยเดียวกัน

2. อายุต่างกัน เด็กที่โตกว่าอาจอ่านหนังสือได้แตกฉานกว่า

3. เพศของเด็ก เด็กเล็กจะสนใจหนังสือเหมือนๆกันแต่เมื่อโตขึ้นเด็กชายจะสนใจเครื่องยนต์ ไฟฟ้าคอมพิวเตอร์มากกว่า ส่วนเด็กหญิงสนใจเกี่ยวกับความงาม เครื่องแต่งกายมากกว่า

4. ความถนัดตามธรรมชาติ เด็กที่มีความสนใจต่างกันจะเลือกหนังสือที่แตกต่างกันออกไป

5. สิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมทางบ้าน ที่พ่อแม่สนับสนุนการอ่าน เลือกหนังสือและซื้อหนังสือให้เด็กบ่อยๆ เด็กเห็นพ่อแม่อ่าน ก็จะมีความสนใจการอ่านมากกว่า ส่วนสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน ถ้าที่โรงเรียนมีหนังสือมาก ครูแนะนำหนังสือที่น่าสนใจบ่อยๆ เด็กจะสนใจอ่านหนังสือดีๆและชอบอ่าน กลุ่มเพื่อนก็มีผลเช่นเดียวกัน เด็กที่มีเพื่อนสนใจหนังสือก็มักจะสนใจอ่านหนังสือไปด้วยเพราะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน จะเห็นได้ว่าสิ่งแวดล้อมมีผลต่อความสนใจของเด็กและความสนใจก็มีผลต่อพฤติกรรมทางการอ่านด้วย

อารี สัณหฉวี (2550: 46-47) กล่าวถึง การประเมินผลการสอนภาษาว่า เด็กแต่ละคนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน การประเมินผลของเด็กจึงเป็นการวินิจฉัยจุดอ่อนของเด็ก ช่วยให้เด็กบรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างไร เพียงไร ปรับปรุงโปรแกรมการเรียนการสอนที่พัฒนาเด็กให้มีจุดมุ่งหมายมากขึ้น ดังนั้น การสอนภาษาจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาทักษะและเจตคติ ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร คือ การพูด การดู การฟัง การอ่าน การเขียน และการนำเสนอ ทักษะการแสวงหาความรู้ข้อมูลและการคิดแก้ปัญหา ทักษะสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการจัดการตนเอง (self-management) และทักษะการทำงานและการศึกษาเรียนรู้ (work and study skills) ส่วนเนื้อหาสาระ ได้แก่ ภาษาพูด (oral language) ได้แก่ทักษะความสามารถในการพูดและการฟัง ภาษาเขียน (written language) ได้แก่ ทักษะความสามารถในการอ่านและการอเขียน ภาษาการดู (visual language) ได้แก่ทักษะความสามารถในการดู (viewing) และการนำเสนอ (presenting) ซึ่งเนื้อหาสาระและทักษะทั้งสามด้านนี้ ได้แก่ เนื้อหาสาระที่ใช้ภาษา (function) เช่น นวนิยาย นิทาน และกระบวนการของภาษา (process) ได้แก่ การใช้ภาษา กระบวนการหา

ข้อมูล (processing information) คือ การหาข้อมูลจากการอ่าน การถาม การสังเกต การคิดวิเคราะห์ (critical thinking) ภาษาเป็นเครื่องมือในการคิก การคิดแบบต่างๆช่วยให้เกิดความงอกงามทางภาษา เช่น เปรียบเทียบ จินตนาการ

พรพิไล เลิศวิชาและอัครภูมิ จารุภากร. (2551: 77) กล่าวว่า พฤติกรรมที่บ่งบอกความสนใจการอ่านของเด็กเป็นกระบวนการอันซับซ้อน ทักษะของเด็กมักได้รับอิทธิพลจากการจัดกิจกรรมของครู ทักษะการอ่านที่ครูต้องฝึกฝนได้แก่ เด็กมีแรงจูงใจบางอย่างที่ทำให้รู้สึกอยากอ่าน เด็กเริ่มรู้ว่าข้อความที่ปรากฏในหนังสือไม่ใช่เพียงตัวอักษรแปลกๆเรียงลำดับกัน แต่ข้อความเหล่านั้นบอกเล่าเรื่องราวที่น่าสนใจ เด็กเรียนรู้สิ่งที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ เด็กคุ้นเคยกับแบบแผน (pattern) ของคำในหนังสือเล่มนั้นมาบ้างแล้ว รู้ว่าแบบแผนของตัวอักษรต่างกัน มีความหมายต่างกัน เด็กต้องมีทักษะในการเข้าใจภาพได้ เด็กที่มีความพร้อมในการอ่านเองจะมีพฤติกรรม คือ รู้จักอ่านออกเสียงดังโดยเฉพาะหนังสือที่คุ้นเคย รู้จักการเว้นวรรคและการจบประโยค สามารถอ่านหนังสือ เนื้อหาที่ไม่คุ้นเคย รู้จักอ่านเองเงียบๆ แสดงความกระตือรือร้นอยากอ่านหนังสือเล่มใหม่เพิ่มเติม เริ่มหัดเดาและลองอ่านคำที่ไม่คุ้นเคยโดยดูจากภาพ ตัวอักษร รูปคำที่มองเห็น จดจำเรื่องราวที่อ่านและกล่าวถึงประเด็นสำคัญของเรื่องได้ เริ่มรู้จักเลือกหนังสือตามจุดประสงค์ของตนเอง เรียนรู้ที่จะเขียนสิ่งที่คิดและรู้สึก หรือตอบคำถามได้ การอ่านของเด็กจึงไม่จำเป็นต้องอ่านหนังสือออก เพราะเด็กอ่านภาพมากกว่าอ่านอักษร ดังนั้นการอ่านของเด็กเล็กและเด็กที่อ่านไม่ออก คือ การอ่านภาพ

กันนิง (Gunning. 1990: 9-10) กล่าวว่า การประเมินการอ่านเป็นการพัฒนาการความสามารถที่ต่อเนื่องจากประสบการณ์ของการพูดสู่หนังสือ ความคล่องแคล่วของเด็กขึ้นอยู่กับประสบการณ์เก่าเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ คำศัพท์ที่มี และประสบการณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์กับหนังสือ ความสนใจในการอ่านจึงขึ้นอยู่ประสบการณ์ของเด็กแต่ละคน การอ่านเริ่มแรกเป็นพัฒนาการขั้นที่สำคัญเป็นฐานในการพัฒนาสู่ขึ้นอื่น จึงมีความจำเป็นมากที่สุดต่อกระบวนการอ่านของเด็ก การสร้างความรู้สึกการเป็นนักอ่านต้องทำให้สำเร็จในขั้นนี้ เพราะการเริ่มต้นที่ดีจะนำสู่ความสามารถ ความเข้าใจในการอ่าน

มาชาโด้ (Machado. 1995: 105) กล่าวว่า ทักษะการอ่านมีความหลากหลายและมีความสมบูรณ์ จะต้องปรากฏบ่อยและเป็นการผสานของทักษะและความสามารถ เป้าหมายของการอ่านจะทำให้เด็กมีทักษะในการอ่านตามมา เด็กที่มีทักษะการอ่านดี ประเมินได้จากการสังเกตพฤติกรรมต่อไปนี้

1. สามารถอ่านภาพได้
2. แสดงความสนใจและสนุกกับเรื่องหรือหนังสือ
3. สามารถเรียงภาพตามเหตุการณ์ของเรื่องที่ฟังได้
4. สามารถหาสิ่งของที่ซ่อนในภาพได้
5. เดาความหมายของข้อความได้
6. อ่านชื่อตนเองหรือชื่อของสิ่งอื่นๆ

7. คาดเดาเหตุการณ์ต่อไปได้
8. จำอักษรในชื่อของตนเองหรือในคำอื่นๆได้
9. รู้ทิศทางซ้ายขวา
10. เติมคำในประโยคให้สมบูรณ์ได้
11. เลือกตัวละครที่ชอบได้
12. ดูแลหนังสือ ใช้หนังสืออย่างถนอม
13. แต่งเรื่องจากภาพได้เอง
14. เห็นรายละเอียดเล็กน้อยที่มีความแตกต่างกันได้ดี
15. จำชื่ออักษรได้
16. แสดงความสนใจห้องสมุดหรือชั้นหนังสือ
17. แสดงความสนใจเสียงและอักษร
18. ดูหรือใช้หุ่นในการเล่าเรื่องที่ฟังการอ่านไปแล้วได้
19. มีพื้นฐานในวรรณกรรมท้องถิ่นตามวัย

ส่วนความก้าวหน้าทางภาษาด้านความเข้าใจภาษาสำหรับเด็กวัยเตาะแตะสามารถประเมินได้จากลักษณะดังต่อไปนี้

1. ความสนุกสนาน รู้ว่าการอ่านทำให้เกิดความสนุกสนานซึ่งสามารถพิจารณาได้จากการแสดงออกในเรื่องการตอบสนองด้านอารมณ์ มีความปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นอ่านด้วยกันและอ่านหนังสือหลายเล่มเพิ่มขึ้น

2. การสร้างสรรค์ เด็กแสดงออกจากการเขียน เช่น วาดภาพต่อกันเป็นเรื่องราวหรือขีดเขี่ยแล้วพูดเล่าได้

3. การนำเสนอ เด็กสามารถแสดงออกได้ จากการเล่าถึงภาพที่วาด มีท่าทางสนใจขณะอ่านนิทานหรือคำคล้องจอง แนะนำหรือโฆษณาหนังสือ ใช้ภาษาพูดแทนภาษาเขียนหรือภาษาที่ยาก เลือกหนังสืออ่านและบอกได้ว่าเล่มใดน่าสนใจ เล่นบทบาทสมมติหรือแสดงท่าทางประกอบการอ่าน

อารี สัณหฉวี (2550: 60-62) กล่าวว่าในประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดมาตรฐานของเด็กปฐมวัย 3-4 ปี ดังนี้

1. มาตรฐานการพูด มีตัวบ่งชี้ด้านการพูด คือ พูดแสดงความรู้สึก ความคิด ความต้องการได้ ร่วมสนทนาได้ ถามคำถาม อธิบายได้ พูดตามเรื่องในการแสดงบทบาทสมมุติได้ ตัวบ่งชี้ด้านคำศัพท์ คือ ใช้คำศัพท์ใหม่ที่ฟังได้ ใช้ศัพท์จากหนังสือในการสนทนาได้ ถามชื่อสิ่งของที่ไม่รู้จักได้ ถามความหมายของคำที่ไม่รู้จักได้ เข้าใจลักษณะและคุณสมบัติของสิ่งต่างๆ ตัวบ่งชี้ด้านการฟัง คือ ขานรับเมื่อถูกเรียกชื่อ ตั้งใจฟังเวลาครูอ่านนิทานให้ฟัง ทำตามคำสั่งได้ ตัวบ่งชี้ด้านความรู้เรื่องเสียงของอักษร คือ ท่องหรือร้องเพลงได้ บอกชื่อเพื่อนที่มีอักษรนำหน้าเหมือนกันได้

2. มาตรฐานด้านภาษาและตัวหนังสือ มีตัวบ่งชี้ด้านตัวอักษรและหนังสือ คือ หยิบหนังสือมาอ่านได้ถูกต้อง ดูคำและภาพในหนังสือจากซ้ายไปขวา รู้จักว่าหน้าปกเป็นอย่างไร ชื่อผู้เขียน ผู้วาดภาพอยู่ที่ใด ใช้นิ้วชี้ตัวอักษรจากซ้ายไปขวา จากบนลงล่าง รู้จักชื่อตัวอักษร ตัวบ่งชี้ด้านความเข้าใจเรื่องจากหนังสือ คือ เล่าเรื่องจากหนังสือที่ฟังได้ บอกได้ว่าตัวละครในเรื่องมีใครบ้าง ตัวบ่งชี้ด้านความสนใจในการอ่าน คือ ทำท่าอ่านหนังสือโดยดูรูปภาพ หยิบหนังสือมาให้อ่านให้ฟัง ขอยืมหนังสือกลับบ้าน ตัวบ่งชี้ด้านการเขียน คือ พยายามเขียนชื่อตนเอง ชอบเขียนตามแบบ ชอบเรื่องต่างในมุมหนังสือ

มาชาโด้ (Machado.1995: 183) นำเสนอแบบประเมินพัฒนาการพฤติกรรมการอ่าน (Checklist for the Development of Reading Behavior)ไว้ดังนี้

อายุ 2 ปี

1. มีหนังสือที่ชอบ
2. ทำท่าเสมือนอ่าน (ถือหนังสือและพูด)
3. เปิดหนังสือจากขวาไปซ้าย
4. ตอบเกี่ยวกับเรื่องหลังจากที่อ่านให้ฟังได้
5. สนใจเรื่องที่อ่านให้ฟัง
6. จำชื่อตัวละครได้
7. เล่าโครงเรื่องจากหนังสือที่อ่านให้ฟังได้
8. ถามว่าในหนังสือเขียนว่าอะไร

อายุ 2 ปีครึ่ง

1. สามารถชี้หน้าปกได้เมื่อถาม
2. สามารถชี้ปกหลังได้เมื่อถาม
3. สามารถชี้ส่วนบนของหนังสือได้เมื่อถาม
4. สามารถชี้ส่วนล่างขิงหนังสือได้เมื่อถาม
5. ทำท่าเสมือนหยิบวัตถุในหนังสือ
6. สนุกกับการดูหนังสือภาพ
7. ชอบฟังและออกเสียงคำคล้องจองตาม
8. สามารถเติมคำลงท้ายที่เว้นไว้ให้สมบูรณ์ได้
9. บอกอกัปกิริยาของภาพที่เห็นในหนังสือได้
10. แสดงอารมณ์โต้ตอบกับเรื่อง
11. ทวนประโยคได้ทุกคำถามที่พูด
12. ถามเกี่ยวกับหนังสือในหัวข้อที่เจาะจงเมื่อฟังการอ่าน
13. ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาเรื่องที่เคยฟังไปแล้ว
14. บอกจุดประสงค์ของสมุดภาพระบายสีได้

15. สามารถบอกคุณลักษณะพื้นฐานได้ เช่น เปียก ไม่เปียก

16. สังเกตตัวอักษรต่าง ๆ

อายุ 3 ปี

1. สนใจเรื่องที่อ่านให้ฟัง แม้ว่าไม่สามารถเห็นภาพได้
2. เลือกภาพ 2 ภาพที่เหมือนกันได้
3. สามารถวาด ขีด + X หลังจากทำให้ดูได้
4. สามารถทำกิจกรรมตามคำบอกได้
5. สามารถบอกตัวอักษรได้
6. ถามเกี่ยวกับภาพเมื่อได้ฟังการอ่าน

สรุป การประเมินทักษะการอ่านเริ่มแรกสามารถประเมินได้จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ในทักษะการอ่านเริ่มแรก การอ่านของเด็กจึงไม่จำเป็นต้องอ่านหนังสือออกเพราะเด็กอ่านภาพมากกว่าอ่านอักษร ดังนั้นการอ่านของเด็กเล็กและเด็กที่อ่านไม่ออก คือ การอ่านภาพ รวมไปถึงการสนใจและมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อฟังเรื่องราวในหนังสือที่อ่านให้ฟัง ซึ่งเป็นพฤติกรรมพื้นฐานในการกระบวนการอ่าน

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านเริ่มแรก

งานวิจัยต่างประเทศ งานวิจัยต่างประเทศมีการศึกษาเกี่ยวกับทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กไว้ ดังต่อไปนี้

ลาเวน (Lavine. 1977) ศึกษาการอ่านของเด็กวัยเตาะแตะ เพื่อให้เทราบถึงความแตกต่างของการรับรู้การอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย ในศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล โดยทำการศึกษาเด็ก 3 กลุ่ม คือ อายุ 3 ปี 4 ปี และ 5 ปี จำนวนกลุ่มละ 15 คน พบว่าการรับรู้ความแตกต่างของตัวอักษรที่เหมือนหรือต่างกันในการอ่านเริ่มแรกมีผลต่อการอ่านของเด็ก เด็กรู้ความแตกต่างของตัวอักษรจะมีศักยภาพในการอ่านดีกว่าเมื่อเรียนอ่าน

แม็คแลน (Maclean. 1987) ศึกษาคำคล้องจองและการอ่านของเด็กปฐมวัย การวิจัยนี้ทำการศึกษาระยะยาวตั้งแต่เด็กอายุ 15 เดือน จนถึง 3 ปี 4 เดือน จำนวน 66 คน ใช้เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ การรู้คำคล้องจอง (Nursery Rhymes : NRs) พบว่าต้นกำเนิดของการตระหนักรู้ในเสียงของเด็กเล็กเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้ภาษา การจำคำ 2 คำที่สัมผัสกันทำให้เด็กรู้ความเกี่ยวข้องของเสียง การตระหนักในเสียง การรู้ในเสียงสัมผัส และการรู้เสียงของอักษรมีความสัมพันธ์กับทักษะการอ่านเริ่มแรก

เทเลอร์ (Taylor. 1988) ทำการวิจัยเปรียบเทียบโปรแกรมการอ่านของเด็กปฐมวัยที่ใช้หนังสือเล่มใหญ่กับการใช้หนังสือขนาดปกติ(Traditional – Size Books) ใช้เวลาทำการทดลอง 1 ภาคเรียน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้หนังสือเล่มใหญ่มีคะแนนความคิด

รวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือ (Concept About Print)คำคุ้นตา (Sight Word Vocabulary) สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

แกรนท์ (Grant. 1990) ศึกษาความสัมพันธ์ของการจัดประสบการณ์หนังสือเล่มใหญ่ที่มีต่อการใช้เหตุผลเกี่ยวกับตัวหนังสือของเด็กอย่างมีความหมายโดยใช้หนังสือขนาดต่างๆ ผลการศึกษาพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับขนาดของหนังสือแต่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในด้านความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือ ซึ่งปรากฏว่าเด็กจะถามคำถามในขณะใช้หนังสือเล่มใหญ่มากกว่าหนังสือเล่มเล็ก (Small Book) และคำถามของเด็กจะมุ่งเน้นไปที่คำอธิบายประกอบภาพมากกว่าตัวหนังสือ

ฟริทซ์ (Fritz. 1990) ศึกษาการประเมินผลเจคติในโปรแกรมการอ่านเขียนด้วยหนังสือเล่มใหญ่ของเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการอ่านหนังสือเล่มใหญ่ การจับหนังสือ (Book Handing) ประสบการณ์ในการใช้ภาษา (Relate Language Arts Experiences) และกิจกรรมการเขียนตามโอกาส ผลการศึกษาพบว่าเจตคติที่มีต่อโปรแกรมการอ่านเขียนหนังสือเล่มใหญ่ของเด็กจะมีส่วนในการเรียนรู้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการอ่านเบื้องต้น

บ๊อกซ์ (Box. 1990) ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลการจัดประสบการณ์การอ่านร่วมกันที่มีต่อความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือแปลเค้าโครงเรื่องของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือการอ่านเบื้องต้น และความเข้าใจในเด็กโครงเรื่องสูงขึ้น รวมทั้งการอ่านต้องมีการเชื่อมโยงต่อเนื่องไปกับการทำกิจกรรมที่มีความหมายต่อตัวเด็กด้วย

เล็นเน (Leney. 1992) ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่านของเด็กเกรด 1 เป็น เวลา 1 ปี ที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการอ่านจากการมีส่วนร่วมในการเรียนอ่านแบบธรรมชาติ (Whole Language) จำนวน 4 คน ได้บันทึกและวิเคราะห์ 4 วิธีการที่ใช้ให้เห็นถึงการอ่านออก เขียนได้ โดยการซึมซับภาษาจากพฤติกรรม การพูดคุยกับเพื่อนและบุคคลอื่น การเล่น การอ่านด้วยตนเองที่สัมพันธ์กับสื่อในห้องเรียนและการเขียนแบบไม่เป็นทางการในศูนย์การเขียน แล้วบันทึกความถี่จากการเข้าใจคำ ความเข้าใจความหมาย ความคล่องแคล่วในการอ่านมากกว่า 3 เดือน พบว่า เด็กมีความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องในการอ่านแบบไม่เป็นทางการ และจากสถานการณ์การเล่นโดยรวม

แอนเดอร์สัน (Anderson. 1992) ศึกษาเรื่องการอ่านหนังสือกับเด็กของเด็กทำการศึกษาเด็กวัยเตาะแตะอายุ 18-30 เดือน 10 คน ทดลองโดยการอ่านหนังสือร่วมกันกับแม่ พบว่า แม่และเด็กมีพฤติกรรมการสื่อสารดีขึ้น มีพฤติกรรมการอ่านหนังสือร่วมกันและสร้างความคุ้นเคยของเด็กต่อหนังสือมากขึ้น หลังจากการอ่านมีการตั้งคำถาม ทำให้เด็กและแม่มีการโต้ตอบระหว่างกันมากขึ้น

รอส (Ross. 1993: 188) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการสอนอ่านเป็นคำไว้ว่า การสอนวิธีอ่านเป็น คำนี้ใช้ได้ดีทั้งเด็กพิเศษและเด็กปกติซึ่งดีในด้านการจำคำ เด็กจะเรียนรู้คำศัพท์ได้มากกว่าและใช้เวลาน้อยกว่าการเรียนโดยปกติ

สตาร์ล (Stahl.1994) ศึกษาการตระหนักรู้ในเสียงมีความสัมพันธ์กับการอ่านเริ่มแรก ทำการศึกษาเด็กจำนวน 113 คน ในเกรด 1 พบว่า การตระหนักรู้ในเสียงมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ภาษา เด็กต้องรู้อักษรและมีการตระหนักในเสียงมีความจำเป็นต่อการอ่านคำ ซึ่งทำให้การเรียนภาษาในระดับที่ซับซ้อนดีขึ้นด้วย

ไวเฮิท์ส และคนอื่นๆ (Whitehurst; others. 1994: 679 – 689) ศึกษาการอ่านหนังสือมีภาพในสถานเลี้ยงเด็กกลางวัน และในสถานอนุเคราะห์เด็กจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยในนิวยอร์ค กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กก่อนวัยเรียน พบว่า การอ่านหนังสือให้เด็กฟังมีผลทำให้เด็กรู้คำศัพท์มากขึ้นเป็น 2 เท่าของกลุ่มควบคุม โดยที่พ่อแม่และครูอ่านหนังสือให้เด็กฟังจะได้ผลดีที่สุด จากการทดลองพวกเขาสรุปผลว่าการที่พ่อแม่และครูอ่านหนังสือให้เด็กฟังจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็กก่อนวัยเรียน และจากการที่พ่อแม่และครูอ่านหนังสือให้เด็กฟังบ่อยๆ มีผลสะท้อนทำให้เด็กเกิดความสนใจหนังสือ มีนิสัยการอ่านและสนใจอ่านหนังสืออื่นๆ ด้วย การอ่านออกเสียงของเด็กขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของผู้ใหญ่กับเด็ก ได้แก่การเลือกคุณภาพของหนังสือ การตั้งคำถามปลายเปิดและปลายปิดของผู้ใหญ่ การสนทนาเกี่ยวกับเรื่อง การสร้างคำถามเกี่ยวกับเรื่องจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และขยายประสบการณ์ออกไปได้มากขึ้นการให้เด็กได้คาดเดาเกี่ยวกับเรื่อง การพูดถึงความสัมพันธ์ของเด็กกับหนังสือ นับเป็นภาษาที่สอดคล้องกับบริบทของเด็ก (decontextualized language) เช่น การพูดถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับหนังสือซึ่งอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งในอดีตและอนาคต นับเป็นการย้อนประสบการณ์กลับมาใหม่ ผลการศึกษานี้พบว่าการอ่านออกเสียงช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ได้แก่ การอ่านมีความสำคัญต่อการอ่านออกเสียงกับเด็ก การอ่านออกเสียงสามารถส่งเสริมทักษะภาษาเริ่มแรกได้ (Emergent Literacy Skills) การเลือกหนังสือที่ใช้อ่านมีผลต่อความสนใจและทัศนคติของเด็ก การใช้แผนการสอน เช่น คำถามสั้นๆ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอ่านหลังจากการอ่านมีผลต่อการอ่านของเด็ก หลังการทดลองพบว่า หลังจากการอ่านออกเสียงให้ฟัง เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นได้ ตอบคำถามปลายเปิดและปลายปิดได้ ในการแสดงความคิดเห็นและการตอบคำถามโดยใช้คำที่หลากหลาย (Multiple-Word)ที่แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องซึ่งเป็นผลจากการอ่าน

โวล์ค (Wolke. 1998) ทำการวิจัยระยะยาวเรื่องทักษะการคิด ผลสัมฤทธิ์ทางภาษาและทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กอายุ 6 ปีที่คลอดก่อนกำหนด โดยใช้กลุ่มประชากรเป็นเด็กอายุ 6 ปีในประเทศเยอรมนี กลุ่มทดลองจำนวน 264 คน และกลุ่มควบคุม 264 คน พบว่า ภาษาเริ่มแรกและทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กที่คลอดก่อนกำหนดมีคะแนนต่ำกว่าเด็กที่คลอดตามอายุครรภ์ปกติ

โฮล์ม (Hulme. 1999) ศึกษาเรื่องการตระหนักในเสียงส่งเสริมให้เด็กมีแนวโน้มด้านทักษะการอ่านเริ่มแรกดีขึ้น ทำการศึกษาในเด็กอายุ 5-6 ปี ผลการศึกษาพบว่าในระยะก่อนที่เด็กจะอ่านได้ต้องมีการตระหนักในเสียง ซึ่งช่วยให้เด็กมีทักษะการอ่านดีขึ้นและเป็นผลดีต่อการเรียนในระยะยาว

บัส (Bus. 1999) ศึกษาเรื่องการตระหนักในเสียงและการอ่านเริ่มแรกพบว่า การตระหนักในเสียงมีผลต่อการอ่าน ผลการศึกษาพบว่าการแทนที่คำ การตระหนักในเสียงความรู้เกี่ยวกับตัวอักษรมีผลต่อการถอดรหัสที่จะทำให้การเรียนอ่านสำเร็จ การตระหนักในเสียงมีความสำคัญต่อการอ่านแต่ไม่ใช่ปัจจัยที่เพียงพอต่อทักษะการอ่านเริ่มแรก

โครน (Crone. 1999) ศึกษาเรื่อง อายุของเด็กมีผลต่อทักษะการอ่านเริ่มแรกและภาษาเริ่มแรก ทำการศึกษาเด็กจำนวน 337 คน ทำการศึกษาระยะยาวตั้งแต่โครงการ Head Start ถึงเกรด 1 พบว่าเด็กที่มีอายุมากที่สุดในศูนย์เด็กเล็กและในระดับอนุบาลมีทักษะภาษาเริ่มแรกดีกว่าเพื่อนร่วมชั้นที่อายุน้อยกว่า 10เดือน เด็กที่เริ่มเข้าเรียนเร็วกว่าจะมีทักษะภาเริ่มแรกและทักษะการอ่านเริ่มแรกดีกว่า ดังนั้นอายุของเด็กและประสบการณ์ในการทำกิจกรรมในศูนย์เด็กเล็กและในโรงเรียนอนุบาลมีผลต่อทักษธภาษาเริ่มแรกและทักษะการอ่านเริ่มแรก

อะแมนดา (Amanda. 2000) ศึกษาเรื่องความสามารถในการพูดคำศัพท์ : บทบาทในการตระหนักในเสียงและความสามารถในการอ่านเริ่มแรก งานวิจัยนี้ใช้รูปแบบการสอน Lexical Restructuring Model พบว่าการรู้คำศัพท์ ทักษะการตระหนักในเสียง จะทำให้การอ่านเริ่มแรกประสบความสำเร็จ การรู้คำศัพท์ทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นในการอ่าน เพราะการอ่านมีการเชื่อมโยงระหว่างการพูดเข้าไปสู่การอ่านเป็นการเรียนรู้ด้วยการแทนที่ ปัจจัยที่มีความสำคัญได้แก่ อายุของเด็ก การตระหนักในเสียง การจำคำที่พูดได้ การรู้คำศัพท์ การแทนที่คำศัพท์

โลนิแกน (Lonigan. 2000) ศึกษาการพัฒนาทักษะภาษาเริ่มแรกและทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า ภาษาพูด ความรู้เกี่ยวกับการพิมพ์ การตระหนักในเสียงเป็นทักษะสำคัญในการเรียนรู้ทักษะภาษาเริ่มแรกและพัฒนาทักษะการอ่านเริ่มแรก การวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของภาษาเริ่มแรกของเด็กก่อนวัยเรียนและหลังจากการมีการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก พบว่า ทักษะภาษาเริ่มแรกและทักษะการอ่านเริ่มแรกปรากฏพร้อมกันเมื่อเด็กอายุ 3 ปี โดยทำการศึกษาตั้งแต่เด็กอยู่ในวัยก่อนเข้าเรียนไปจนถึงเด็กอายุ 5 ปี พบว่า ความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร การตระหนักในเสียง มีความสำคัญต่อการถอดรหัสการอ่านเมื่อเด็กเรียนการอ่านในช่วงปลายอนุบาลและประถมต้น

ไมดูเซอร์ (Mioduser. 2000) ศึกษารูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก โดยทำการศึกษาเด็กอายุ 5-6 ปีที่มีปัญหาการเรียนรู้ มีการใช้รูปแบบการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเริ่มแรก พบว่ารูปแบบดังกล่าวส่งผลให้เด็กมีทักษะการอ่านเริ่มแรกดีขึ้น หลังการทดลองเด็กมีทักษะการอ่านเริ่มแรกได้แก่ การตระหนักในเสียง การจำคำ การรู้อักษรดีขึ้นด้วย

ดิคคินสัน (Dickinson. 2004) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการอ่านเริ่มแรกละทักษะการพูดของเด็กอนุบาล โดยทำการศึกษากับเด็กอนุบาลจำนวน 30 คน พบว่าทักษะการอ่านมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพูดของเด็ก และทักษะการอ่านเริ่มแรกสามารถส่งเสริมได้ด้วยการจัดสิ่งแวดล้อมทางการพิมพ์ ให้เด็กเข้าใจกระบวนการถอดรหัสคำการตระหนักในเสียง

ความเข้าใจเนื้อเรื่อง เด็กที่มีความสามารถในการพูดและการให้คำจำกัดความคำได้ดีจะมีทักษะการอ่านเริ่มแรกดีด้วย

เดบาร่า (Deborah. 2000) ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านเริ่มแรกตั้งแต่อนุบาลถึงเกรด 3 ศึกษาเด็ก 40 คน โดยใช้รูปแบบการสอน Letter Word Identification (LWID) พบว่า การสอนภาษาของครอบครัว ภาษาพูด การอ่านเริ่มแรก สติปัญญา มีผลต่อทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็ก การรู้และเข้าใจคำศัพท์ การตระหนักในเสียง การสะกดคำมีผลต่อการอ่านที่ปรากฏชัดเจนเมื่ออยู่เกรด 3 แต่การสอนภาษาของครอบครัวและประสบการณ์ก่อนเข้าเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อทักษะการอ่าน รวมทั้งภาษาพูดมีผลต่อทักษะการอ่านด้วย

พ็อตเตอร์ (Potter. 2000) ศึกษาเรื่องการปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่และเด็กวัยเตาะแตะขณะอ่านหนังสือด้วยกัน ทำการศึกษาเด็กอายุ 2 ปีและแม่ของเด็ก โดยให้แม่อ่านหนังสือให้ลูกฟังพบว่า เด็กและแม่มีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น พบพฤติกรรมการเล่าเรื่อง การสนทนา การตั้งคำถามและการตอบคำถาม การชี้ชวนดูสัญลักษณ์ต่างๆในสิ่งพิมพ์ ทำให้แม่ลูกมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกต่อกัน

เอลิซาเบ็ท (Elisabeth. 2000) ศึกษาบทบาทและอิทธิพลของพ่อแม่ในการอ่านหนังสือกับเด็กของครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ ทำการศึกษาโดยให้ผู้ปกครองอ่านหนังสือกับเด็ก และรายงานการอ่านประจำทุกวัน หรือ รายสัปดาห์ ประชากรได้แก่ครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ 800 ครอบครัว พบว่า แม่เป็นผู้อ่านหนังสือให้เด็กฟังมากกว่า แม่จำนวน 1 ใน 3 ของประชากรเป็นผู้อ่านหนังสือกับลูก ผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูงกว่า และมีทักษะภาษาดี มีแนวโน้มที่จะอ่านหนังสือกับลูกบ่อยครั้งหว่า มีความพยายามในการอ่านหนังสือกับเด็กทารก เด็กวัยเตาะแตะและวัยอนุบาลมากกว่า ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าควรมีการส่งเสริมและให้ความรู้กับผู้ปกครองที่มีรายได้ต่ำให้เห็นความสำคัญของการอ่านหนังสือกับลูกเพื่อสร้างความเข้าใจในภาษาและทักษะการใช้ภาษาให้กับเด็ก

เลอ (Lehr. 2001) ศึกษาเรื่องการเตรียมเด็กให้เป็นนักอ่านด้วยการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กแรกเกิดถึง 6 ปี ทำการศึกษาเด็ก 4 ช่วงอายุ ได้แก่ เด็กทารก (0-1 ปี) เด็กวัยเตาะแตะ (1-3 ปี) เด็กวัยก่อนเข้าเรียน (3-4 ปี) วัยอนุบาล (5-6 ปี) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบบันทึกรายการการอ่านของเด็กที่สร้างขึ้นตามพัฒนาการทางภาษาของเด็กแต่ละวัย โดยให้ผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กเป็นผู้สังเกตพฤติกรรม ผลการศึกษาพบว่า เมื่อคนในครอบครัวจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กอ่านหนังสือ จะทำให้เด็กมีรากฐานการอ่านเมื่อเข้าเรียนในศูนย์เด็กเล็กและในโรงเรียนอนุบาล กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่บ้านเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลต่อการสอนอ่านอย่างเป็นแบบแผน (Formal Reading Instruction) กิจกรรมที่ช่วยสร้างพื้นฐานการอ่านเริ่มแรกได้แก่การพูดคุย การฟังและอ่านหนังสือให้เด็กฟังทุกวัน ทำให้เด็กรู้ว่าการอ่านเป็นสิ่งที่มีคุณค่า การอ่านเป็นสิ่งที่มีความสุข การจัดกิจกรรมนี้ต้องทำให้เด็กสนุกกับการอ่าน ตั้งแต่เด็กอยู่ในวัยทารกไปจนถึง 6 ปี จะช่วยสร้างประสบการณ์สำคัญที่อยู่ในชีวิตประจำวันของเด็ก

สตีเฟน (Stephen . 2002) ศึกษาเรื่องพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อทักษะการอ่าน งานวิจัยนี้ทำการศึกษารูปแบบพันธุกรรมของพี่น้องที่มีผลต่อทักษะการอ่านของเด็กในกลุ่มตัวอย่างเป็น เด็ก 272 คู่ ทั้งฝาแฝด พี่น้องท้องเดียวกัน และพี่น้องบุญธรรม ทำการศึกษาด้านความรู้ตัวอักษร การตระหนักในเสียง การจำชื่อได้อย่างคล่องแคล่ว ความสามารถในการคิด พบว่าผลกระทบทางพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมมีผลต่อทักษะการอ่านของเด็ก

โมนิค (Monique. 2003) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะการอ่านของเด็ก โดยทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ทักษะภาษาเริ่มแรกที่บ้าน และทักษะการอ่านเริ่มแรก ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มีประสบการณ์การอ่านหนังสือที่บ้านหรือก่อนเข้าโรงเรียนจะมีพัฒนาการด้านคำศัพท์ และทักษะความเข้าใจในการฟังดีกว่า ทักษะการอ่านออกเขียนได้จะปรากฏชัดเจนเมื่ออยู่เกรด 3 แต่ประสบการณ์ตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับทักษะการอ่านเริ่มแรกและทักษะภาษาเริ่มแรกอย่างชัดเจน เด็กมีทักษะการอ่านเริ่มแรกและทักษะภาษาเริ่มแรกตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียนมีแนวโน้มที่จะมีพัฒนาการทางภาษาและการอ่านดีกว่าเมื่อเรียนเกรด 1 เด็กที่สามารถอ่านคำได้ในเกรด 1 มีแนวโน้มที่จะเข้าใจการอ่านได้ดีเมื่ออยู่เกรด 3 งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการอ่านคล่องแคล่วในระดับประถมศึกษามีผลจากประสบการณ์การอ่านเริ่มแรกและทักษะภาษาเริ่มแรกตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียน เด็กที่มีประสบการณ์ภาษาเริ่มแรกในช่วงก่อนเข้าเรียนที่แตกต่างกันทำให้มีความสามารถในการอ่านเมื่ออยู่เกรด 3 ต่างกันด้วย

มูเตอร์ (Muter. 2004) ศึกษาเรื่องการตระหนักในเสียง คำศัพท์ ไวยากรณ์ เป็นพื้นฐานของทักษะการอ่านเริ่มแรก การวิจัยนี้ทำการศึกษาระยะยาว 2 ปี ศึกษาเด็กอายุ 4 ปี จำนวน 90 คนในประเทศอังกฤษ พบว่าทักษะการอ่านเริ่มแรกมีความสัมพันธ์กับการตระหนักในเสียง การรู้อักษร ทักษะการรู้ไวยากรณ์ ความเข้าใจในการอ่าน เด็กที่มีทักษะการจำคำที่ดีมีแนวโน้มที่จะรู้อักษรและตระหนักรู้ในเสียงดีกว่า เด็กที่มีความเข้าใจในการอ่านมีแนวโน้มที่จะมีทักษะการรู้คำศัพท์และจำคำศัพท์ได้ดี การตระหนักในเสียงและการรู้คำศัพท์ช่วยพัฒนาทักษะการอ่านเริ่มแรกได้

มาร์ช (Marsh. 2004) ศึกษาวิธีการสอนภาษาให้เด็กปฐมวัย ทำการศึกษาเด็กในกลุ่มครอบครัวชนชั้นแรงงาน อายุ 2 ปีครึ่ง ถึง 4 ปี จำนวน 44 คน พบว่า รูปแบบการส่งเสริมทักษะภาษาเริ่มแรกมีผลต่อการเรียนรู้ภาษาของเด็กวัยเตาะแตะ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาเริ่มแรกเริ่มต้นจากการรับรู้ทีละเล็กทีละน้อยจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน องค์ความรู้นี้ควรมีการบรรจุไว้ในหลักสูตรสำหรับเด็กเล็ก

คาร์ดิโล (Cardillo: 2010) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การออกเสียงของเด็กทารก การรู้คำศัพท์ของเด็กวัยเตาะแตะ และการใช้ภาษาของเด็กอนุบาล โดยส่งเสริมพฤติกรรมการออกเสียงกับเด็กอายุ 7-11 เดือน ส่งเสริมการพัฒนาคำศัพท์เด็กวัยเตาะแตะอายุ 18-24 เดือน โดยสร้างสิ่งแวดล้อมทางภาษาที่บ้าน เมื่อใช้เครื่องมือ SES ที่มีการตรวจสอบคุณภาพแล้วกับเด็กเมื่ออายุ 5 ปี พบว่า การตระหนักในเสียงของเด็กก่อนวัยเรียนมีผลต่อการอ่าน เด็กที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางภาษาในช่วง 0- 1 ปีจะมีการรับรู้ด้านการออกเสียงดีกว่า ส่งผลต่อการรู้คำศัพท์เมื่อเด็กอยู่ในวัยเตาะแตะ 1-3 ปี และทำให้เด็กมีการใช้ภาษาดีเมื่ออยู่ในระดับอนุบาล

ดังนั้นเด็กวัยทารก วัยเตาะแตะที่ได้รับประสบการณ์ทางภาษาที่ดีจะมีแนวโน้มในการเรียนภาษาอย่างเป็นทางการได้ดีกว่า

เด็บบี้ (Debbie. 2011) ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมการอ่านกับการเรียนรู้ภาษาเริ่มแรกของเด็ก มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมการอ่านที่มีผลต่อการสอนทักษะการอ่านให้กับเด็ก ทำการศึกษาเด็กอนุบาลถึงประถมศึกษา พบว่าวัฒนธรรมการอ่านมีผลต่อการสอนอ่าน ความรู้เกี่ยวกับอักษรมีผลต่อความสามารถการอ่าน ผลสัมฤทธิ์ของการรู้ทักษะเหล่านี้ทำให้เด็กมีคะแนนสูงขึ้นและมีความแตกต่างอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติของเด็กกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ส่วนความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการพิมพ์มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมการอ่านและมีความแตกต่างอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติของเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทักษะการอ่านเริ่มแรกต้องอาศัยปัจจัยคือ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์ และความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร

ฟุลิงนิ (Fuligni. 2011) ศึกษาเรื่องความสำคัญของ 2-3 ปีแรกของชีวิต มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาสิ่งแวดล้อมของเด็กวัยเตาะแตะ ทำการศึกษาเด็กอายุ 14 เดือน และ 24 เดือน จำนวน 2,615 คนพบว่า การสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาของผู้ปกครอง ทักษะการพูดของผู้ปกครอง และการให้ความอบอุ่นกับเด็กมีผลต่อความเข้าใจและการใช้ภาษาของเด็กวัยเตาะแตะ สภาพแวดล้อมและการให้ความอบอุ่นมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กอย่างมาก

งานวิจัยในประเทศไทย ในประเทศไทยมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการอ่านมาเป็นเวลานาน ซึ่งมีการเชื่อมโยงการส่งเสริมการอ่านเข้ากับสิ่งที่เด็กคุ้นเคยและมีความหมายต่อเด็ก มีการให้ความสำคัญกับพฤติกรรมการอ่านและการจัดสิ่งแวดล้อมทางการอ่านของเด็กระดับอนุบาล

สุนีย์ ทองศิริประภา (2535: 33 – 35) ศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนอนุบาล ซึ่งได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับการอ่านแตกต่างกัน พบว่าเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์สัมพันธ์กับการอ่านมาก จะมีความพร้อมในการอ่านภาษาไทยมากกว่าเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์สัมพันธ์การอ่านน้อย ซึ่งการจัดประสบการณ์สัมพันธ์กับการอ่าน คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน รวมทั้งการจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็ก ทำให้เด็กเกิดความสนใจการอ่าน เช่น การเล่านิทาน เล่าเรื่องจากภาพ เล่นเกม แสดงหุ่น จัดมุมหนังสือ การหัดสะกดคำจากป้ายชื่อห้างร้าน ป้ายโฆษณา การไปทัศนศึกษา การเล่นบทบาทสมมติ เป็นการส่งเสริมทักษะการอ่านสำหรับเด็กโดยมีการเชื่อมโยงเข้ากับสิ่งที่มีความหมายต่อตัวเด็กสอดคล้องกับ

บำเพ็ญ การพานิชย์ (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมสนทนาประกอบกิจกรรมการอ่าน กิจกรรมสนทนาประกอบการอ่านตัวหนังสือ และกิจกรรมสนทนาแบบปกติ ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมสนทนาประกอบกิจกรรมเสริมการอ่าน แตกต่างจากกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการอ่านตัวหนังสือ และแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

ชุมจิรา เลาหบุตร (2542: 64 – 66) ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในมุมหนังสือที่มีต่อพฤติกรรมการใช้หนังสือที่ถูกต้องของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัย พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในมุมหนังสือ มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการใช้หนังสือที่ถูกต้องเมื่อครบ 8 สัปดาห์ แตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการอ่านตามความสนใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในมุมหนังสือ สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้หนังสือที่ถูกต้องได้เกิดจาก การดูการเห็นตัวอย่างการอ่านของครูในแต่ละวัน ทุกๆ วัน และการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน ทำให้ เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในห้องเรียน ก่อให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการอ่านได้

อนงค์ วรพันธ์ (2546: บทคัดย่อ) พัฒนาการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการทำสมุดเล่มเล็ก ผลการศึกษาพบว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการทำสมุดเล่มเล็กรายบุคคล กิจกรรมการเล่านิทานประกอบการทำสมุดเล่มเล็กรายกลุ่ม และกิจกรรมการเล่านิทานแบบปกติ มีพัฒนาการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) เมื่อทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่พบว่า คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการทางภาษาด้านการอ่านของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการทำสมุดเล่มเล็กรายบุคคล และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการทำสมุดเล่มเล็กรายกลุ่มแตกต่างจากกลุ่มเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการทำสมุดเล่มเล็กรายบุคคลกับเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการทำสมุดเล่มเล็กแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการทำสมุดเล่มเล็กรายบุคคล รายกลุ่ม และการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบปกติมีพัฒนาการทางภาษาด้านการเขียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยในแต่ละช่วงของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการทำสมุดเล่มเล็ก มีการเปลี่ยนแปลงขั้นพัฒนาการทางภาษาด้านการเขียนสูงขึ้นทุกคน

มงคล นามโคตร (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาการใช้หนังสือภาพเพื่อสร้างนิสัยการอ่านของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยนิสัยการอ่านของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่า ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 คะแนนเฉลี่ยนิสัยการอ่านระหว่างเพศชายและเพศหญิงของแต่ละระยะการทดลองไม่แตกต่างกัน คะแนนเฉลี่ยนิสัยการอ่านของเด็กปฐมวัยเป็นรายด้านก่อนและหลังทดลองแตกต่างกันโดยคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทุกด้าน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548 : บทนำ, 39-45) ทำโครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมนิสัยรักหนังสือในเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี หรือโครงการหนังสือเล่มแรก (Bookstart) คือ กระบวนการส่งเสริมให้พ่อแม่มีความสุขกับลูก โดยมีหนังสือเป็นสื่อสานสายใยในครอบครัว และสร้างพื้นฐานการศึกษาตั้งแต่วัยเยาว์ หมายถึงผู้ใหญ่ทุกคนพึงตระหนักรู้ว่าวัยเด็กเล็กโดยเฉพาะในขวบปีแรกของชีวิต เป็นช่วงวัยที่พึงเพาะกล้าเมล็ดพันธุ์แห่งการอ่านในเด็กด้วยการจัด

กระบวนการในการกระตุ้นให้เด็กเห็นความสำคัญของการอ่านอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ จนเป็น "นิสัย" ผลการวิจัยพบว่า พ่อแม่ลูกมีวินัยในการอ่านมากขึ้น มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับหนังสือด้วยการอ่านหนังสือให้ลูกฟัง เล่าเรื่องจากหนังสือ และอ่านหนังสือกับลูกอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ เด็กมีความผูกพันกับการอ่านและมีพัฒนาการทุกด้านดีขึ้นตามไปด้วย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551: 1-5) ทำการศึกษาโครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ด้วยกระบวนการของ ชุดหนังสือเล่มแรก (Bookstart) ทำการศึกษาระยะยาวจนถึงปี 2550 มีเด็กคงเหลือในการดำเนินงานโครงการต่อเนื่องมีอายุ3–4 ปี พบว่าพ่อแม่ส่วนใหญ่ส่งเสริมให้เด็กมีหนังสือเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต พ่อแม่ลูกมีวินัยในการอ่านมากขึ้น มีการใช้เวลาในการอ่านหนังสือกับลูกอย่างเป็นประจำสม่ำเสมออีกทั้งยังใช้หนังสือเป็นแนวทางในการเล่นกับลูกหลังการอ่านหนังสืออย่างสนุกสนานทำให้ลูกสนใจหนังสือมากยิ่งขึ้น นำสู่การสร้างสัมพันธภาพที่อบอุ่นและแนบแน่นยิ่งขึ้น พ่อแม่ลูกมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน และเห็นความสำคัญของการใช้หนังสือเป็นสื่อในการส่งเสริมนิสัยรักหนังสือ ทำให้พัฒนาการของเด็กดีขึ้นอย่างเด่นชัด อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับหนังสือ เด็กมีพัฒนาการด้านอื่นๆ ดีขึ้นตามไปด้วย

สรุป จากการศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศดังที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าในต่างประเทศให้ความสำคัญกับ “ทักษะการอ่านเริ่มแรก” ตั้งแต่แรกเกิด-3 ปีอย่างมาก เพราะเป็นการสร้างรากฐานให้เด็กมีพื้นฐานการอ่านเตรียมพร้อมต่อการเรียนอ่านอย่างเป็นทางการ โดยสร้างทักษะการอ่านเริ่มแรก ได้แก่ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือ การรู้คำศัพท์ ความเข้าใจในเรื่องการตระหนักในเสียงและความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร การอ่านหนังสือกับเด็กไม่ได้มุ่งหวังให้เด็กมีความสามารถในการอ่านเริ่มแรกเท่านั้นแต่เด็กต้องคุ้นเคยกับการอ่านเท่านั้น และมีความชื่นชมในการอ่านซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญ ในประเทศไทยมีการวิจัยด้านการอ่านจำนวนมากเช่นกันแต่ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่เด็กระดับอนุบาล 3-5 ปี สำหรับเด็กอายุ 0-3 ปี ในประเทศไทยมีโครงการวิจัยการใช้หนังสือสำหรับเด็ก Bookstart แต่มุ่งเน้นไปที่ความสัมพันธ์ครอบครัวทัศนคติต่อการอ่านและพัฒนาการเด็กโดยรวม จึงยังควรต้องมีรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกที่ชัดเจน ทำให้ผู้วิจัยสนใจทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ เพื่อให้ทราบว่าการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะควรมีรูปแบบการเรียนการสอนอย่างไร และการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมสามารถส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะได้อย่างไร

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยเตาะแตะ

พัฒนาการพื้นฐานของเด็กสามารถแบ่งออกตามวัย ได้แก่ วัยทารก คือ อายุแรกเกิดถึง 1 ปี วัยเตาะแตะ คือ อายุ 1-3 ปี วัยก่อนเรียน คือ อายุ 3-4 ปี เด็กโต คืออายุ 5-12 ปี ในงานวิจัยนี้ทำการศึกษากับเด็กวัยเตาะแตะ เด็กวัยเตาะแตะ (Toddlers) หมายถึง เด็กที่มีอายุคาบ

เกี่ยวระหว่าง 1-3 ปี (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2550: 2; อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย. 2541: 128) ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยเตาะแตะดังนี้

3.1 ธรรมชาติของเด็กวัยเตาะแตะ

คำว่า ธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่มีอยู่เป็นธรรมดา ธรรมชาติของเด็กปฐมวัยจึงหมายถึง สิ่งที่เกิดมีและเป็นอยู่ธรรมดาในตัวเด็กซึ่งติดตัวมาตั้งแต่ปฏิสนธิเป็นทารกและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ สิ่งเหล่านี้ในตัวเด็กจะมีดารเกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ รูปร่าง หน้าตา และความคิด เป็นกระบวรการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็ก ปรากฏออกมาในรูปของพัฒนาการ การเจริญเติบโต วุฒิภาวะและการเรียนรู้ (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2550: 78) จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยเตาะแตะ มีผู้กล่าวถึงธรรมชาติของเด็กวัยเตาะแตะไว้ดังต่อไปนี้

โสภาพรรณ รัตนัย (2532: 205) กล่าวว่า เด็กวัยเตาะแตะเป็นจุดวิกฤตสำหรับพัฒนาการทางร่างกายความเชื่อมั่นในตนเอง การเรียนรู้ และความโดดเดี่ยวโดยลำพังเป็นตัวเอง ซึ่งพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในช่วงวัยต่ำกว่า 3 ขวบมีความสำคัญมากซึ่งความเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปอย่างรวดเร็วและเห็นได้อย่างชัดเจน

อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย (2541: 128) กล่าวว่า เด็กวัยเตาะแตะที่มีอายุ 1-3 ปี เป็นวัยที่พ้นจากความเป็นทารก เด็กพยายามที่จะแยกออกจากมารดา แสวงหาอิสรภาพ ความเป็นตัวของตัวเอง พฤติกรรมที่พบในเด็กวัยนี้ คือ การเจริญเติบโตด้านร่างกาย ลดอัตราลงกว่าวัยทารก จะมีการขยายสัดส่วนของอวัยวะต่าง ๆน้อยลงแต่เพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและกระดูก พัฒนาการในการใช้กล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหว การใช้มือใช้เท้า ทำกิจกรรมต่าง ๆคล่องแคล่วขึ้น เป็นวัยแห่งการฝึกควบคุมการขับถ่าย พัฒนาตนเองจากความเป็นอิสระ เด็กจะพยายามฝึกฝนกิจกรรมต่าง ๆด้วยตนเอง แสวงหา สืบค้นด้วยตนเอง อยากรู้อยากเห็น ช่างซักถาม เรียนรู้ศัพท์ใหม่ สร้างประโยคสั้นได้ ต้องการความรักความอบอุ่นและกำลังใจจากคนใกล้ชิดในการทำกิจกรรม แสดงพฤติกรรมต่อต้านปฏิเสธ (Negativism) มักกระทำตรงข้ามกับสิ่งที่บอก แสดงพฤติกรรมเจ้าอารมณ์ เอาแต่ใจตัวเอง และมักแสดงออกโดยการลงมือลงเท้า

นภเนตร ธรรมบวรและอารยา สุขวงศ์ (2541: 4) กล่าวว่า พ่อแม่หรือบุคลากรผู้ให้การเลี้ยงดูมีต้องความเข้าใจต่อพัฒนาการของเด็กเพื่อจัดประสบการณ์หรือโปรแกรมการเลี้ยงดูให้ตอบสนองและเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเต็มที่ไม่ว่าจะเป็น พัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเต็มที่ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและภาษา

ธิดา ภูประทาน (2542: 28) กล่าวว่า เด็กวัยเตาะแตะมีลักษณะเฉพาะเนื่องจากไม่ใช่เด็กทารกและเด็กอนุบาล แต่เป็นวัยที่มีการพัฒนาและเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ไม่หยุดยั้ง พร้อมที่จะทดสอบและรับรู้ทุกสิ่งทุกอย่างของโลก

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2542: 3) กล่าวว่า พัฒนาการเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิดถึง 3 ปี มีความสำคัญมาก การเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปอย่างรวดเร็วจนเห็นชัดเจนถึงพัฒนาการและความสามารถที่เด็กแสดงออก ผู้เลี้ยงดูต้องให้ความสำคัญจัดประสบการณ์ตอบสนองต่อศักยภาพในการเรียนรู้อย่างเต็มที่

คู่มือพัฒนาการเด็ก (2543: 275) กล่าวว่า วัย 0 – 3 ปี เป็นช่วงที่สำคัญที่สุดสิ่งที่เราจะทำเพื่อให้เด็กได้เติบโตไปเป็นผู้ที่มีความสามารถและใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขคือ การสร้างเงื่อนไขและสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสที่จะใช้ศักยภาพในตัวเขาออกมาให้ได้มากที่สุด

ศรีเรือน แก้วกังวาน (2549: 199) กล่าวว่า เด็กวัยเตาะแตะอยู่ในกลุ่มเด็กวัยก่อนเข้าเรียน เริ่มตั้งแต่อายุ 2 ขวบ มีลักษณะเด่นตามวัยคือ อยากเป็นอิสระ อยากเป็นตัวของตัวเอง ชอบปฏิเสธ หัวดื้อ ไม่ตามใจใครง่ายๆ เรียกว่าวัยช่างปฏิเสธ (Negativistic period) เพราะเด็กเพิ่งพ้นจากความเป็นทารก เพิ่งเริ่มมีความสามารถในการใช้ภาษา เพิ่งเข้าใจสิ่งแวดล้อม เพิ่งรู้จักการใช้ความสามารถทางกาย เช่น นิ้ว มือ แขน ขา ดังนั้นเด็กต้องการใช้ความสามารถเหล่านี้ รวมทั้งเด็กเริ่มมีความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆในครอบครัวและขยายวงกว้างไปยังบุคคลอื่น จึงทำให้มีความปรารถนาที่จะเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น อยากตามใจตนเองและอยากตามใจคนอื่นในเวลาเดียวกัน

สรุป เด็กวัยเตาะแตะเป็นช่วงที่เริ่มปรับตนเองจากวัยทารกมาสู่วัยเด็กตอนต้นซึ่งเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทุกด้าน วัยนี้จึงมีความสำคัญมากในการสร้างรากฐานของชีวิต

3.2 พัฒนาการของเด็กวัยเตาะแตะ

อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย (2541: 31) ให้ความหมายของพัฒนาการว่าหมายถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เป็นการเพิ่มขึ้นของความสามารถและหน้าที่ของอวัยวะต่างๆ ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550: 78-85) กล่าวว่า พัฒนาการของเด็กจะมีแบบแผนของการเจริญเติบโตในแบบแผนเดียวกัน คือ มีแบบแผนเฉพาะ มีการเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณที่ชัดเจน มีการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพที่อาจสลับซับซ้อนเกี่ยวข้องกับกลไกการทำงานภายในร่างกาย พัฒนาการทุกด้านมีความสัมพันธ์กัน พัฒนาการแต่ละด้านบางช่วงมีลักษณะเด่นอย่างเห็นได้ชัดกว่าด้านอื่น พัฒนาการของเด็กสามารถคาดหวังและทำนายได้ พัฒนาการของเด็กแต่ละคนขึ้นอยู่กับความแตกต่างของแต่ละบุคคล นักการศึกษาให้ความหมายของพัฒนาการไว้ดังต่อไปนี

นิตยา คชภักดี (2551: 359) ให้ความหมายของพัฒนาการไว้ว่าพัฒนาการ (development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงด้านการทำหน้าที่ (Function)และวุฒิภาวะ (Maturation) ของอวัยวะระบบต่างๆ รวมทั้งตัวบุคคลทำให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำสิ่งที่ยากสลับซับซ้อนมากขึ้น เพิ่มทักษะใหม่ๆ และความสามารถในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กและจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ให้การดูแล และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กควรมีความรู้

ความเข้าใจในการพัฒนาเด็กและธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กเพื่อที่จะได้วางแผนการจัดประสบการณ์และส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้อย่างเต็มที่ด้วย พัฒนาการของเด็กวัยเตาะแตะสามารถจำแนกเป็นแต่ละด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีผู้ศึกษาพัฒนาการเด็กมากมายและกล่าวถึงพัฒนาการเด็กแต่ละด้านไว้ดังต่อไปนี้

3.2.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

พัฒนาการด้านร่างกายปรากฏออกมาในรูปแบบของสุขภาพอนามัยในด้านรูปร่างและสัดส่วนของร่างกาย (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2550: 86) การเจริญเติบโต (Growth) หมายถึงการเปลี่ยนแปลงขนาดของร่างกายและอวัยวะ ซึ่งเกิดจากการเพิ่มจำนวนและขนาดของเซลและส่วนหล่อเลี้ยง ทำให้รูปร่างเปลี่ยน เช่น มีขนาดโตขึ้น สูงขึ้น สัดส่วนเปลี่ยนแปลง การประเมินการเจริญเติบโตทำได้โดยชั่งน้ำหนัก และวัดส่วนสูงของเด็ก แล้วนำมาเปรียบเทียบกับมาตรฐานตามอายุ ในช่วง 2-6 ปี เด็กต้องมีน้ำหนัก และส่วนสูงเพิ่มขึ้นทุกปี อายุ 2 ปี น้ำหนักประมาณ 11-12 กิโลกรัม ส่วนสูงประมาณ 87-89 เซนติเมตร อายุ 3 ปี น้ำหนักประมาณ 13-14.5 กิโลกรัม ส่วนสูงประมาณ 94-95 เซนติเมตร จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัยเตาะแตะ นักการศึกษาหลายท่านกล่าวไว้ดังนี้

หรรษา นิลวิเชียร (2535: 36) กล่าวว่าพัฒนาการทางร่างกาย หมายถึงความสามารถของร่างกายในการทรงตัวในอิริยาบถต่าง ๆ และ การเคลื่อนไหว เคลื่อนที่ไปโดยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ เช่น การนั่ง ยืน เดิน วิ่ง กระโดด เป็นต้น การใช้สัมผัสรับรู้ และการใช้ตาและมือประสานกันในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การหยิบจับของ การขีดเขียน ปั้น ประดิษฐ์ เป็นต้น

ทิศนา แขมมณีและคณะ (2535: 70 - 71) เสนอว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายให้เต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคนนั้นจะต้องตระหนักถึงงานพัฒนาทางด้านร่างกายทั้ง 5 ส่วน การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางร่างกาย การเปลี่ยนแปลงส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเป็นการเปลี่ยนแปลงลักษณะโครงสร้าง และส่วนประกอบของร่างกายทางสรีรวิทยาตามแบบแผนของพัฒนาการในแต่ละวัย ในระยะปฐมวัยตอนต้น สัดส่วนของร่างกายจะเปลี่ยนไป ช่วงแขนยาวขึ้นศีรษะดูยาว เล็กลง และได้ขนาดกับลำตัว โครงกระดูกของเด็กวัยนี้จะแข็งแกร่งกว่าเมื่อยู่ในวัยทารก กล้ามเนื้อเติบโตและแข็งแรงขึ้น ซึ่งสามารถช่วยเหลือตนเองได้ดีขึ้น ความสามารถในการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อใหญ่ (Gross-motor Development) หมายถึง กล้ามเนื้อที่ใช้ในการเคลื่อนไหวอวัยวะส่วนใหญ่ เช่น แขน ขา หัวไหล่ ฯลฯ ซึ่งโดยมากแล้วกล้ามเนื้อส่วนนี้จะเป็นส่วนที่เด็กใช้ในการประกอบกิจกรรมประจำวัน เช่น เดิน วิ่ง ปีน กระโดด พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการบังคับกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยเป็นไปตามลำดับขั้นตอนของพัฒนาการที่พัฒนาจากทักษะการเคลื่อนไหวขั้นต้นในช่วยวัยทารกที่เริ่มต้นจากความสามารถในการทรงตัว การเคลื่อนไหวที่ยังไม่มีรูปแบบที่แน่นอนไปสู่ทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานที่มีรูปแบบและจุดมุ่งหมายมากขึ้น อันนำไปสู่ทักษะการเคลื่อนไหวทั่วไปและทักษะการเคลื่อนไหวเฉพาะเจาะจงที่มีสมรรถภาพมากขึ้นตามลำดับเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น ความสามารถในการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อเล็กและการทำงานประสานสัมพันธ์กันการเคลื่อนไหวของ

กล้ามเนื้อเล็ก (Fine-motor Development) หมายถึงกล้ามเนื้อที่เด็กใช้ในการหยิบจับ (Manipulative Abilities) สิ่งต่าง ๆ เช่น การจับดินสอสี การติดกระดุม การใช้กรรไกร การร้อยลูกปัด เป็นต้น ซึ่งส่วนมากจะอยู่ในบริเวณข้อมือ มือ นิ้วมือ การทำงานของกล้ามเนื้อเล็กในการทำงานส่วนต่าง ๆ เหล่านี้ต้องให้ประสานสัมพันธ์กัน เช่น การทำงานประสานกันของกล้ามเนื้อมือ ตา ข้อมือ นิ้วมือ

นภเนตร ธรรมบวร และอารยา สุขวงศ์ (2541: 5) กล่าวถึงพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัยเตาะแตะว่า การเรียนรู้ของเด็กวัยเตาะแตะใช้ร่างกายเป็นส่วนใหญ่ เรียนรู้ผ่านการกระทำมากกว่าการคิด เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมผ่านประสาทสัมผัส คือ การมอง ได้ยิน ชม ดม กลิ่น สัมผัส มีการครอบคลุมหลายด้านไม่เฉพาะแต่การแตะต้องด้วยมือเท่านั้น แต่รวมไปถึงผิวหนังทั่วร่างกาย ปาก และแขนขา มีการทรงตัวที่มั่นคงและมีการทำงานของกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆที่ประสานสัมพันธ์กันได้ดี ยืน นั่งยอง ๆ เอื้อมมือหยิบ ปีนและลุกขึ้นได้โดยไม่ล้ม เคลื่อนตัวขึ้นลงบันไดโดยจับราวหรือมือผู้อื่นเพื่อทรงตัวได้ กระโดด วิ่งได้ ขว้างวัตถุไปยังเป้าได้ดีกว่า กล้ามเนื้อมัดเล็กมีการพัฒนาดีขึ้น

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542: 38) กล่าวถึงพัฒนาการของเด็กวัยเตาะแตะว่า เริ่มขึ้นบันไดโดยไม่ต้องช่วย เดินได้คล่อง รับประทานอาหารได้เองโดยใช้ช้อนตักและทำหกเล็กน้อย รับประทานอาหารได้เองโดยไม่ต้องให้ความช่วยเหลือ รู้จักเลือกอาหารที่ไม่ชอบออกไป ทำงานเล็ก ๆน้อย ๆได้ เช่น หยิบของตามคำบอก เปิดประตูให้ ปีนเก้าอี้เพื่อหยิบของที่อยู่สูง หยิบของที่เกะกะออกได้ ใช้ตะกร้าใส่ของเล็ก ๆน้อย ๆ เริ่มเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น เล่นเองโดยไม่ต้องมีผู้ใหญ่เฝ้าได้ เช่น วาดรูปด้วยดินสอสี เล่นต่อบล็อกไม้ แต่งตัวตุ๊กตา ดูหนังสือภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 15-16) กล่าวถึงพัฒนาการของเด็กอายุ 24-36 เดือนไว้ว่า เด็กสามารถวิ่งคล่องแต่ไม่สามารถหยุดได้ทันที เดินถอยหลังได้ เดินขึ้นลงบันไดได้เองโดยวางเท้าทั้งสองข้างบนบันไดข้างเดียว หยิบของชิ้นเล็ก ๆได้แต่หลุดมือง่าย จับดินสอแท่งใหญ่ ๆ ได้ด้วยนิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือ

อุไรวรรณ โชติชุษณะ (2547: 8) กล่าวว่า พัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัยเตาะแตะเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัด ได้แก่ น้ำหนัก ส่วนสูง โครงสร้างของร่างกาย การทำงานระบบต่าง ๆ และการเคลื่อนไหว

กัลยา นาคเพ็ชร์ และคนอื่น ๆ (2548: 104-105) กล่าวว่า เด็กวัย 2 – 3ปี มีการเพิ่มขึ้นของน้ำหนักตัวอย่างสม่ำเสมอ เมื่ออายุ 2 ปีจะมีระบบกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสทำงานสมบูรณ์ขึ้น มีความว่องไวในการใช้อวัยวะต่าง ๆ ชอบกระโดด วิ่งเล่นและรู้จักวิ่งให้ช้าหรือเร็วตามที่ต้องการ วิ่งเลี้ยวหักมุมหรือหยุดวิ่งได้อย่างกระทันหัน เดินเขย่งบนปลายเท้า เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้

เพ็ญพิไล ฤทธาคณานนท์ (2549: 99) กล่าวว่า เด็กวัยเตาะแตะมีพัฒนาการด้านร่างกายช้าลงกว่าวัยทารกแต่จะมีการเปลี่ยนแปลงทางสติปัญญาสูงเริ่มเรียนรู้ หัดใช้เหตุผล มีความจำและพูดได้มากขึ้น เด็กอายุ 2 ขวบมีความสูงครึ่งหนึ่งของความสูงเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่เต็มที่

และมีความสูงเพิ่มขึ้นปีละ 3-4 นิ้ว น้ำหนักเพิ่มช้าลง ความสามารถทางกล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหว (Motor Ability) พัฒนามากขึ้น เริ่มฝึกควบคุมการขับถ่ายได้ทั้งอุจจาระ ปัสสาวะเมื่ออายุ 3 ปี ในด้านการรับประทานอาหาร สามารถตักอาหารรับประทานได้เอง ถอดเสื้อผ้าได้เองบางชิ้น เด็กวัยเตาะแตะสามารถทรงตัว (Balance) โดยสังเกตได้จากการปีนป่ายหรือโยนลูกบอล เดินทรงตัวบนพื้นได้ ไม่สามารถเดินบนทางคดเคี้ยวได้ ถ้าเดินบนไม้กระดานพาด ในด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก เด็กวัยเตาะแตะจับพู่กันลากเว้นและวงกลมได้ แปะรูปบนกระดาษโดยใช้กาวได้ เมื่อจับดินสอเป็นจะเริ่มวาดรูปในระยะแรกจะเป็นลายเส้น (scribbling) ต่อมาจึงรู้จักตั้งชื่อรอยขีดเขี่ย (Name Scribble Stage) แล้วจึงเป็นขั้นลายเส้นที่ควบคุมได้ (Controlled Scribble Stage)

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2549 : 200-202) กล่าวว่าพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัยเตาะแตะเป็นไปแบบเจริญเติบโตเพื่อให้ทำงานเต็มที่ตามหน้าที่แต่อัตราการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างช้าเมื่อเทียบกับวัยทารก สัดส่วนร่างกายเปลี่ยนแปลงไปเป็นช่วงขายาวขึ้นการพัฒนาสมรรถภาพทางกายเป็นการเตรียมเด็กเพื่อช่วยเหลือตัวเอง หากไม่ได้รับการฝึกหัดให้ช่วยเหลือตนเองบ้างจะเข้ากลุ่มกับสังคมได้ค่อนข้างลำบากเพราะโลกของเด็กจะเริ่มออกจากครอบครัวสู่สังคมมากขึ้น วัยนี้จึงควรพัฒนาการทำงานประสานสัมพันธ์ของอวัยวะที่ใช้การเคลื่อนไหว (Motor Coordination) ถือเป็นจุดเด่นของพัฒนาการในวัยนี้ ในด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กมีการพัฒนาบ้างแม้จะไม่เท่าพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่แต่เด็กก็เริ่มวาดรูป ทำงานฝีมือเล็กๆน้อยๆได้ วัยนี้จึงควรฝึกให้เด็กใช้มือ (handedness) เพราะเป็นสิ่งที่ต้องฝึกให้คล่องแคล่ว เพื่อให้เด็กพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กยิ่งเด็กมีความสามารถในการใช้มือมากเท่าใดยิ่งพัฒนาสติปัญญาได้ดีและเร็วมากเท่านั้น (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2549: 202 อ้างอิงจาก Gromly; & Brodzinsky. 1989: 159)

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2550: 22) กล่าวถึงพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัย 2-3 ปีไว้ว่า เด็กสามารถกระโดดด้วยขา 2 ข้าง ก้าวขึ้น-ลงบันไดโดยไม่ต้องช่วย ฉีกกระดาษเป็นชิ้นใหญ่ ระบายสีด้วยสีเทียนแท่งใหญ่ ร้อยลูกปัดขนาดใหญ่ได้ 5 ลูก จับลูกบอลที่กลิ้งมาและกลิ้งกลับไป ต่อบล็อกแนวตั้งได้ 6 ชิ้น เล่นกับดินเหนียว / ดินน้ำมันโดยทุบ ขยำ แผ่ วิ่งได้แต่ไม่สามารถหยุดได้ในทันที

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550: 88) กล่าวถึงพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัยเตาะแตะไว้ว่า เด็กสามารถยืนเดินได้ เปิดดูหนังสือ ขึ้นลงบันได้ วิ่งได้ โยนลูกบอลไปข้างหน้าได้เดินขึ้นบันไดได้ เดินตามเส้นบนพื้นได้ วิ่งตามลำพังได้ กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ เริ่มใช้มือที่ชอบใช้ ร้อยลูกปัดขนาดใหญ่ได้ เขียนรูปวงกลมตามแบบได้

นิตยา คชภักดี (2551: 360) กล่าวว่า พัฒนาการด้านร่างกาย หมายถึงความสามารถของร่างกายในการทรงตัวในอิริยาบถต่างๆ และการเคลื่อนไหวโยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ การใช้สัมผัสในการรับรู้ และการใช้มือกับตาในการทำกิจกรรมต่างๆ

คู่มือพัฒนาการเด็ก (2551: 330) กล่าวว่า เด็กวัย 2-3 ปี มีพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ดีขึ้น วิ่ง เดินได้คล่องแคล่ว กระโดด เขย่งปลายเท้าได้ เปลี่ยนอิริยาบถได้เร็ว นิ้วมือเคลื่อนไหวได้โดยอิสระ ทำงานประสานสัมพันธ์กันได้ดี ลากเส้นหรือหยิบของชิ้นเล็กได้ เปิดหนังสือทีละหน้าได้

โซเวอร์ส (Sowers (Sower, Jayne. 2000: 23-24) กล่าวถึงพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยเตาะแตะอายุ 18 เดือน ถึง 3 ปี ไว้ว่า เด็กสามารถก้มลงหยิบของโดยไม่ต้องช่วย กระโดดจากพื้นด้วยขา 2 ขา รับลูกบอลได้ แต่ยังไม่พยายามจับลูกบอลที่กลิ้งไป เตะบอลโดยใช้ขา เดินขึ้นลงบันไดตามลำพังได้ วิ่งได้ดีขึ้น ต่อบล็อกเป็นชั้นๆได้ ขีดเขี่ยด้วยสีเทียนได้

สรุป พัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัยเตาะแตะคือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการเคลื่อนไหวที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างกรรมพันธุ์และสิ่งแวดล้อม มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในช่วง 0- 3 ปี การที่เด็กไม่อยู่นิ่ง เคลื่อนไหวเกือบตลอดเวลาเป็นการช่วยพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กและการกระตุ้นการสร้างโยงใยของเส้นประสาทที่พัฒนาเกือบสมบูรณ์ในวัยนี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ให้การดูแล และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กควรมีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเด็กและธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อที่จะได้วางแผนการจัดประสบการณ์และส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้อย่างเต็มที่

3.2.2 พัฒนาการทางอารมณ์ – จิตใจ พัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจมีความสำคัญกับเด็กวัยเตาะแตะเป็นอย่างมากพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจ หมายถึงความสามารถในการรู้สึกแบะแสดงความรู้สึกของเด็ก โดยที่เด็กรู้จักควบคุมและแสดงออกอย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ ตลอดจนสร้างความรู้สึกที่ดี นับถือตนเอง (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2550: 89) พัฒนาการทางอารมณ์ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการซึ่งต้องอาศัยการเจริญเติบโตและพัฒนาการร่างกายเป็นส่วนประกอบเด็กที่มีอารมณ์ดีเมื่อได้รับความรักความอบอุ่นและการยอมรับจากผู้ใกล้ชิด (อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย. 2541: 44) จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กวัยเตาะแตะ มีนักการศึกษากล่าวไว้ดังต่อไปนี้

หรรษา นิลวิเชียร (2535:36) กล่าวว่า เด็กในวัยเตาะแตะยังมีอารมณ์ไม่คงที่แปรเปลี่ยนได้ง่ายและรวดเร็ว เช่น จากร้องไห้ไปเป็นหัวเราะ เด็กวัยนี้เป็นวัยปฏิเสธและจะเริ่มแสดงความรู้สึกเห็นใจ สงสาร และรู้จักการดูแลเอาใจใส่ผู้อื่นไม่ชอบเห็นผู้อื่นร้องไห้ เด็กมีพื้นฐานของอารมณ์แตกต่างกันตั้งแต่แรกเกิดและมักจะคงลักษณะทั่วไปจนโต เช่น เด็กบางคนปรับตัวง่าย เด็กบางคนปรับตัวยาก บางคนอารมณ์ดี บางคนอารมณ์ ไม่ดี บางคนชอบอยู่เฉยๆเป็นส่วนใหญ่แต่บางคนไม่ชอบอยู่เฉย ชอบเล่นมีชีวิตชีวา

อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย (2541: 44,129) กล่าวว่า เด็กอายุ 2-3 ปี จะมีอารมณ์กลัวการถูกทอดทิ้ง กลัวเสียงดัง กลัวคนแปลกหน้า และเริ่มรู้จักอารมณ์สนุก ในวัย 3 ปี เด็กเริ่มมีอารมณ์ดีขึ้น ชอบเล่นสนุก ชอบมีเพื่อน พยายามทำตัวเข้ากับผู้อื่น ให้ความร่วมมือกับผู้ใหญ่ดี ไม่ร้องไห้โดยไม่มีเหตุผลแล้ว พยายามใช้ความคิดและมีเหตุผลมากขึ้นเริ่มควบคุมอารมณ์

ตนเองได้บ้าง ความกลัวธรรมชาติจะลดลงแต่จะกลัวสิ่งอื่นแทน เช่น กลัวสัตว์ กลัวความมืด มีอารมณ์อิจฉาริษยา เพิ่มขึ้น

นิตยา คชภักดี (2543: 2; 2551: 360) กล่าวว่า พัฒนาการด้านอารมณ์ (Emotional Development) หมายถึง ความสามารถในด้านการแสดงความรู้สึก เช่น พอใจ ไม่พอใจ รัก ชอบ โกรธ เกลียด กลัว และเป็นสุข ความสามารถในการแยกแยะ ความลึกซึ้งและการควบคุมการแสดงออกของอารมณ์อย่างเหมาะสม เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการสร้างความรู้สึกที่ดีและนับถือต่อตนเองหรืออัตมโนทัศน์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านสังคมด้วย

คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2543 : 42-44) กล่าวถึง พัฒนาการทางอารมณ์ของวัยเตาะแตะว่า เด็กวัยนี้มีความสามารถในการแสดงออกทางความรู้สึกที่ชัดเจน เช่น รู้สึกผูกพันกับพ่อแม่ ผู้ดูแลเด็ก สร้างสัมพันธภาพกับพ่อแม่และผู้อื่น มีอารมณ์ดีใจ โกรธง่ายกว่าวัยทารก เอาแต่ใจตัวเองโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะ อยู่ในวัยช่างปฏิเสธและกำลังพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง ต้องการควบคุมสถานการณ์ เริ่มรู้จักเล่นกับผู้ใหญ่และคนอื่นๆ แต่ยังยึดตนเป็นศูนย์กลาง เอาแต่ใจ เพราะยังใช้ภาษาสื่อสารไม่ค่อยได้ ดูเผินๆ เหมือนดื้อรั้น เจ้าอารมณ์ ชอบปฏิเสธ ต่อต้านคำสั่ง เป็นวัยที่ต้องเรียนรู้ทางอารมณ์มากขึ้น อารมณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กวัยนี้ ได้แก่ โกรธ เด็กวัยเตาะแตะจะรู้สึกโกรธได้ง่าย รู่สึกถูกขัดใจเมื่อไม่ได้สิ่งที่ต้องการ กลัว เด็กวัยเตาะแตะจะกลัวสิ่งเร้าเป็นชนิดๆ เป็นไปตามประสบการณ์และจินตนาการของตน เช่น ความมืด เสียงดัง คำขู่ บางครั้งก็กลัวไม่มีเหตุผล อิจฉา เด็กวัยเตาะแตะมักรู้สึกอิจฉาเมื่อรู้สึกว่าตนเองด้อยกว่าผู้อื่น หรือ กำลังจะสูญเสียสิ่งที่เป็นของตนเองไปให้ผู้อื่น เด็กอาจรังแกผู้อื่นเพื่อเรียกร้องความสนใจ สุข เมื่อผู้เลี้ยงดูยิ้มแย้มแจ่มใส เด็กได้รับการตอบสนองความต้องการอย่างเหมาะสมจะมีอารมณ์แจ่มใสร่าเริง หัวเราะ และยิ้มแย้มง่าย รัก เด็กรักคนที่อยู่ใกล้ชิดและให้การดูแล เรียนรู้ที่จะรักผู้ที่สนใจตนเอง จึงต้องการความใกล้ชิด สายสัมพันธ์ที่มั่นคงจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาบุคลิกภาพตลอดชีวิต เด็กที่มีความผูกพันมั่นคงกับผู้เลี้ยงดูในขวบปีแรกจะค่อยๆคลายความกังวลเวลาห่างผู้ดูแล เด็กเริ่มรู้จักเลียนแบบและปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้แล้ว เริ่มเล่นคนเดียวเป็นในช่วง 2 ปี และเริ่มเล่นกับผู้อื่นได้เมื่อ 3 ปี

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (มปป. :103-104) กล่าวว่า เด็กวัยเตาะแตะจะพัฒนาความรู้สึกต่อตนเองทั้งในทางบวกและทางลบ เด็กจะให้ความหมายต่อการตอบสนองที่ได้รับจากผู้เลี้ยงและเด็กในการสะท้อนความมีคุณค่าของตน จินตนาการของเด็กจะเพิ่มสูงขึ้นในวัยนี้เด็กจะจริงจังและบางครั้งจะรู้สึกกลัว เด็กมักจะไม่สามารถพูดในสิ่งที่ตนเองกลัว เด็กจึงต้องการการยอมรับและความปลอดภัยจากผู้ให้การเลี้ยงดูขณะที่เด็กกำลังอยู่ในวัยช่างฝันและจินตนาการ อารมณ์ของเด็กจะสะท้อนพฤติกรรมที่ตั้งใจ เด็กวัยนี้มักจะเปลี่ยนแปลงอารมณ์ง่าย บางครั้งอาจจะยิ้มและหัวเราะแล้วเปลี่ยนเป็นส่งเสียงแหลมดัง และร้องไห้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 15-16) กล่าวถึงพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจของเด็กอายุ 24-36 เดือนไว้ว่า เด็กเริ่มแสดงอารมณ์ความรู้สึกต่างๆด้วยคำพูด มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เมื่อได้รับการยกย่องชมเชย มีความเป็นตัวของตัวเอง

กัลยา นาคเพ็ชร์ และคนอื่นๆ (2548: 105-106) กล่าวว่า พัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กวัย 2-3 ปี อยู่ในช่วงของวัยเด็กตอนต้น อารมณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองการค้นหาสิ่งแปลกใหม่ ความเป็นอิสระของตนเอง เด็กยังคงมีอารมณ์พอใจ ไม่พอใจ ตื่นเต้น โกรธ กลัว อิจฉาริษยา รัก สนุกสนานร่าเริง อยากรู้อยากเห็น หงุดหงิด ดื้อรั้น อยู่ในวัยปฏิเสธ (Negativistic Phase) อารมณ์ที่เกิดขึ้นคงอยู่ชั่วขณะและหายไปได้เร็ว เด็กไม่รู้จักเก็บหรือเจ็บจำ ไม่มีอารมณ์ค้างหรืออาฆาตแค้น อารมณ์ที่แสดงตรงไปตรงมา เปิดเผย ยังคงเปลี่ยนแปลงกลับไปกลับมาได้ง่าย เมื่อเด็กถูกขัดใจ แก้ปัญหาให้ตัวเองไม่ได้จะร้องไห้คร่ำครวญ ดิ้นกับพื้น ทำร้ายตนเอง อารมณ์ดื้อดึง (Negativistic) เป็นอารมณ์ที่ต้องการความเป็นอิสระและพึ่งตนเอง จึงมักแสดงอาการปฏิเสธความช่วยเหลือจากผู้เลี้ยงดู แกล้งทำกิจกรรมอื่นแทนหรือทำกิจกรรมนั้นช้าๆ

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2549: 205-208) กล่าวว่า เด็กวัยเตาะแตะพ้นจากวัยทารก และมีอารมณ์ที่หลากหลาย ได้แก่ อารมณ์โกรธ เด็กเริ่มรู้จักอารมณ์โกรธ รู้สึกโกรธได้ง่ายมากเพราะมีความเป็นตัวของตัวเองไม่ตามใจใคร และเรียนรู้ได้ว่าวิธีการเอาชนะที่เร็วที่สุดคือกี่แสดงอารมณ์โกรธ อารมณ์อวดดื้อถือดี เพราะเด็กต้องการทำอะไรๆด้วยตนเอง อยากฝึกฝนทักษะใหม่ๆ อารมณ์อยากรู้อยากเห็น เพราะเด็กเริ่มรู้จักใช้เหตุผล มีความเป็นตัวของตัวเองมากอารมณ์ก้าวร้าว มักเกิดขึ้นเมื่อเด็กรู้สึกเครียด หรือ พัฒนามาจากการเห็นตัวแบบของผู้อื่นซึ่งจะเปลี่ยนวิธีการแสดงออกไปตามวัยและการเรียนรู้ เช่น จากการร้องไห้ไปสู่การใช้กำลังอารมณ์อิจฉาริษยาเกิดขึ้นเมื่อรู้สึกว่าสูญเสียสิ่งที่ตนเองรักซึ่งอาจติดตัวไปจนเป็นผู้ใหญ่ได้ อารมณ์หวาดกลัว เด็กเริ่มรู้จักกลัวสิ่งที่น่ากลัวและสมควรกลัวมากกว่าวัยทารกเพราะรู้จักใช้เหตุผลมากขึ้น สิ่งเร้าที่ทำให้เด็กกลัวมีมากขึ้น ทั้งที่พบได้ด้วยตนเองหรือประสบการณ์ทางอ้อมเด็กอาจแสดงออกด้วยการหลีกเลี่ยงสถานการณ์นั้น อารมณ์หรรษา เกิดขึ้นในขณะที่เด็กประสบความสำเร็จในการเป็นตัวของตัวเองได้สมใจ สามารถแสดงสมรรถภาพในการใช้ทักษะกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสได้เต็มที่

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2550: 21) กล่าวถึงพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัย 2-3 ปีไว้ว่า เด็กควรเริ่มแปรงฟันได้เอง ช่วยเหลือตนเองในการแต่งตัวได้ ช่วยเหลือตนเองในการเข้าห้องน้ำ ตบมือเข้ากับจังหวะเพลง ทำท่าทางเคลื่อนไหวร่างกายเมื่อได้ยินจังหวะเพลง เก็บของเล่นเข้าที่ บอกเพศของตนเองได้ถูกต้อง เข้าใจการรอคอยที่เป็นไปตามลำดับ บอกความรู้สึกและความต้องการของตนเองได้ ทำตามคำสั่งง่ายๆได้

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550: 90) กล่าวถึงพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กวัยเตาะแตะ 1- 3 ปี ไว้ว่า เด็กมักทำตามใจตัวเอง ชอบใช้คำว่าไม่เอา แสดงความรู้สึกด้วยคำพูด ชอบให้ผู้อื่นชมเชย มีความเป็นตัวของตัวเอง ร่าเริงแจ่มใส เริ่มควบคุมอารมณ์ได้ เริ่มมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความมั่นใจในตนเอง เริ่มมีคุณธรรม แสดงความรักต่อเพื่อนและสัตว์เลี้ยง

คู่มือพัฒนาการเด็ก (2551: 336-337,348-349, 359, 365)กล่าวถึงพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กวัยเตาะแตะไว้ว่า เด็กเริ่มมีอารมณ์ก้าวร้าว ชอบท้าทายสิ่งที่ผู้ใหญ่บอกให้ทำ มีความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญสูงมากต้องการทำอะไรด้วยวิธีของตนเองทุกสิ่ง สามารถรักและรับความรักจากผู้อื่นได้ มีความรู้สึกต่อตนเองในทางบวก มีอารมณ์ขึ้นๆลงๆ ไม่ยอมยืดหยุ่นอยาก

ทำตามที่ตัวเองต้องการ รู้จักเพศของตนเองเริ่มสนใจความแตกต่างระหว่างหญิงชาย กลัวและกระวนกระวายถ้าต้องแยกจากแม่ กลัวสิ่งแปลกใหม่ เช่นความมืดหรือเสียงดัง กลัวตามสิ่งที่ผู้ใหญ่กลัว เช่น หนู แมลง ทดสอบความสามารถของตนเองตลอดเวลา แสดงความเป็นอิสระ จะมีความรู้สึกต่อตนเองดีถ้ามีคนแสดงความยอมรับและชมเชย เรียนรู้ว่าพ่อแม่จากไปช่วงเวลาหนึ่งแต่ยังคงอยู่และจะกลับมา สนใจการแสดงออกมากขึ้น

นงพงา ลิ้มสุวรรณ (2555: online) กล่าวว่า พื้นฐานของอารมณ์นี้อาจกระตุ้นให้ได้รับการตอบสนองจากสิ่งแวดล้อมต่างกัน ลักษณะครอบครัว การเลี้ยงดูและท่าทีของพ่อแม่ที่มีต่อเด็กจะมีอิทธิพลต่อการ พัฒนาบุคลิกภาพมากกว่าคุณสมบัติทางชีวภาพของเด็ก เพราะเด็กจะพยายามปรับตัวและมอง ตัวเองตามที่ผู้ใหญ่มองตน เด็กจะเรียนรู้จากผู้ใหญ่ที่ตนรักโดยการเอาอย่าง เด็กจะคอยสังเกตและซึมซับสิ่งรอบๆ ตัวไว้ เป็นคุณสมบัติของตนด้วย

สรุป พัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กวัยเตาะแตะพัฒนาการทางจิตใจเป็นขบวนการที่สำคัญยิ่งในชีวิตมนุษย์ ที่ควบคู่มากับการพัฒนาการทางร่างกาย มนุษย์แต่ละคนที่เกิดขึ้นมาควรมีโอกาสได้พัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจ ให้เต็มศักยภาพที่ได้รับมาตามธรรมชาติ อะไรที่เป็นธรรมชาติเรายังมีความสามารถไปแก้ไขได้น้อยมากในขณะนี้ เช่น พันธุกรรมด้านต่างๆที่ติดตัวมาเนื่องจากได้ถ่ายทอดมาจากพ่อแม่ของตน เช่น สีผม รูปร่าง ความฉลาด โรคบางชนิด แต่ส่วนที่เราสามารถทำได้ดีคือ ส่วนที่เป็นพัฒนาการตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาและหลังจากเด็กคลอดออกมาแล้วโดยจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมที่สุดที่เด็กจะพัฒนาไปอย่างเต็มที่เพื่อให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพต่อตนเอง และสังคมส่วนรวมต่อไป

3.2.3 พัฒนาการทางสังคม พัฒนาการทางสังคม หมายถึง ความสามารถของเด็กในการช่วยเหลือตนเองและสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ปรับตัวในการเล่นหรืออยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทำหน้าที่ตามเวลา มีความรับผิดชอบ รู้จักกาลเทศะ ช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ความเจริญเติบโตทางสังคมของเด็กเริ่มตั้งแต่แรกเกิด (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2550: 91) พัฒนาการทางสังคมเริ่มต้นขึ้นเมื่อเด็กเข้าใจความแตกต่างระหว่างตนเองกับผู้อื่น เด็กเริ่มยิ้ม ร้องไห้ เมื่อมีสัมพันธภาพทางสังคม เมื่อเด็กอายุ 6 เดือนไปแล้วจะมีพฤติกรรมทางสังคมที่ขยายออกไปรวดเร็วเพราะเด็กเริ่มทำสิ่งต่างๆได้และเริ่มมีการติดต่อกับผู้อื่น สังคมของเด็กจะขยายมากขึ้น เด็กจะปรับตัวในสังคมได้ดีขึ้นโดยอาศัยพื้นฐานจากสังคมภายในครอบครัว การติดต่อทางสังคมระยะแรกๆ จะพัฒนาจากการเล่น เด็กที่มีทักษะในการเล่นมาก จะสามารถผูกมิตรกับผู้อื่นได้มาก (อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย. 2541: 47) จากการศึกษาเอกสาร มีนักการศึกษากล่าวถึงพัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยเตาะแตะ ดังต่อไปนี้

เกษลดา มานะจุติ (2536: 27) กล่าวว่า เด็กวัยนี้เริ่มมีการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นมากกว่าพ่อ แม่ หรือคนเลี้ยงแต่ยังเล่นกับผู้อื่นในลักษณะต่างคนต่างเล่นเพราะ ยังมีการยึดเอาตนเองเป็นศูนย์กลาง (Self - Center) อยู่จึงมีพฤติกรรมออกมาในรูปของการเรียกร้องความสนใจไม่รู้จักการให้ การรับหรือการประนีประนอม ชอบเล่นลำพัง ถ้าเข้ากลุ่มมักทะเลาะแย่งหรือทำร้ายกัน

บางครั้ง เด็กจะเริ่มดื้อรั้นทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับคำสั่ง ต่อต้าน หรือทำร้าย ทุบตี เตะ กัด ผลักเมื่อถูกขัดเกลา

อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย (2541: 47-49) กล่าวถึงพัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยเตาะแตะว่า เด็กวัยนี้มักแสดงพฤติกรรมดื้อรั้น ทำตรงข้ามกับที่บอกโดยการพูดปฏิเสธระหว่างการกระทำ ช่างซักถาม สนใจสิ่งต่างๆรอบตัว การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมควรเริ่มตั้งแต่วัยทารก ซึ่งพัฒนาได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม อยู่ในขั้นพัฒนาการ ความเป็นตัวของตัวเองกับความไม่มั่นใจในตนเอง (Autonomy / Doubt) ของ อิริกสัน (Erikson) ที่กล่าวว่าเด็กอายุ 2-3 ปี เป็นวัยที่มีพัฒนาการทางกล้ามเนื้อแข็งแรงขึ้นมาก เด็กพยายามทดลองใช้กล้ามเนื้อทุกส่วนของร่างกายเพื่อทำกิจกรรมต่างๆด้วยตนเอง ถ้าเด็กได้รับอนุญาตให้ทำสิ่งต่างๆโดยมีการให้กำลังใจจากผู้ใหญ่ เด็กจะพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจในตนเอง แต่ถ้าผู้ใหญ่ทำให้เสียหมด เด็กจะเกิดความเคลือบแคลงสงสัย ไม่มั่นใจในความสามารถของตน

อุไรวรรณ โชติชุษณะ (2547: 12) กล่าวว่า การพัฒนาทักษะสังคมจะเริ่มในชั้นนี้ เด็กเริ่มแยกตนเองจากผู้อื่น มีความรู้สึกเป็นของตน เด็กรู้สึกมีความสุขในการเล่นคนเดียวและรู้จักเชื่อฟังคำสั่ง เด็กจะเล่นใกล้ ๆ เพื่อนโดยไม่เล่นด้วยกัน จะไม่รู้จักการแบ่งบันสิ่งของระหว่างเพื่อน (หรรษา นิลวิเชียร. 2535 :36) แต่เด็กจะเริ่มมีการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น มากกว่า พ่อ แม่ แต่ยังคงพัฒนาการความเป็นตัวของตัวเอง โดยจะขยายความสัมพันธ์กับเด็กคนอื่น โดยการเลียนแบบพฤติกรรมการเล่นแบบคู่ขนาน นั่งใกล้กันแต่ต่างคนต่างเล่น

กัลยา นาคเพ็ชร์และคนอื่นๆ (2548: 106-107) กล่าวว่า สังคมของวัยเด็กตอนต้นขยายจากผู้เลี้ยงดูไปสู่บุคคลอื่น เด็กแสดงต้องการที่จะเล่นกับบุคคลอื่นนอกบ้าน แต่เด็กวัยนี้ยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลางอยู่ทำให้เล่นกับผู้อื่นได้เพียงช่วงสั้น ชอบเอาชนะผู้อื่น การเล่นในวัยนี้ยังเล่นอยู่แบบต่างคนต่างเล่นแต่นั่งใกล้ๆกัน (Parallel Play) ต่อมาจึงจะพัฒนามาเป็นการเล่นที่เกี่ยวข้องกัน (Associative Play) ผู้เลี้ยงดูควรสอนให้เด็กรู้จักความรอมชอม การรู้จักให้และรับจะเป็นผลดีต่อเด็กในอนาคต เด็กวัยนี้จะประสบปัญหาในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเล่นให้อยู่คงทนไม่ได้จึงอาจมีเพื่อนสมมุติ เด็กจะสมมุติเพื่อนเล่นขึ้นตามความต้องการและความสุขของตนเอง เด็กสามารถนั่งพูดกับสิ่งของได้เป็นเวลานาน ทำให้เด็กสร้างจินตภาพและความคิดสร้างสรรค์ เด็กวัยนี้เกิดการเรียนรู้ทางจริยธรรมเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้ตนเองถูกลงโทษ และยินดีจะทำความดีเพื่อได้รับการชมเชยจากผู้อื่น เด็กจะเลียนแบบการกระทำถูกผิดจากผู้เลี้ยงดู ผู้เลี้ยงด้วยต้องชี้แนะสั่งสอนสิ่งที่ถูกต้องในวัยนี้เพื่อพัฒนาไปสู่การใช้เหตุผลมากขึ้นในระยะต่อไป นอกจากนี้ในวัยนี้เด็กจะเริ่มปฏิเสธ ต่อต้าน ผู้เลี้ยงดูต้องสนับสนุนให้เด็กพึ่งตนเอง สร้างวินัยในตนเอง เช่น แต่งตัว อาบน้ำ เป็นต้น

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2549: 207-208) เด็กวัยเตาะแตะพ้นจากการเป็นทารกแล้วจึงมีความพยายามในการเข้าหาผู้อื่นมากกว่าจะรอให้ผู้อื่นเข้าหาตนเองเหมือนในวัยทารกเด็กเริ่มเบื่อการมีผู้ใหญ่เป็นเพื่อนจึงเข้าหาเด็กวัยเดียวกันได้ เริ่มเรียนรู้กฎระเบียบง่ายๆในสังคมที่ไม่ใช่ครอบครัว แม้จะยังไม่สามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนวัยเดียวกันได้ราบรื่นเพราะเด็กต้องการการสนใจ

จากผู้อื่นมากกว่าที่จะสนใจผู้อื่น ยังไม่มีประสบการณ์ทางสังคม ไม่รู้จักออมชอม ไม่รู้จักการให้และรับ จึงทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อยแต่ไม่ได้ต่อสู้กันจริงจังมากนัก ทะเลาะกันแล้วก็ลืมและดีกันง่าย ๆ การรวมกลุ่มในระยะนี้จึงเป็นช่วงก่อนการรวมกลุ่มอย่างแท้จริง (pre-gang age) เด็กในกลุ่มเดียวกันมีผู้นำที่ฉลาดกว่าคนอื่น แต่เด็กบางคนอาจไม่เข้ากลุ่มเพราะ งอแง ชอบรังแกคนอื่น ติดพ่อแม่ เด็กที่เพื่อนชอบมัดเป็นเด็กที่ตามใจเพื่อน กระตือรือร้น สิ่งที่เด็กเล่นมีความหลากหลายมากขึ้นโดยการเล่นปนกันไปหลาย ๆแบบ เช่น เล่นคนเดียว คือ เล่นกับตุ๊กตา เล่นบล็อก เล่นสมมุติ คือเล่นเลียนแบบโลกความจริงที่เด็กเคยมีประสบการณ์ เล่นเชิงสังคมคือเล่นตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เล่นและดูผู้อื่นเล่น เล่นอย่างเดียวกันแต่ไม่เล่นด้วยกัน (Pararell Play) เล่นร่วมกัน (Associative Play)

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (ม.ป.ป.:107) กล่าวว่า เด็กวัยเตาะแตะมีพัฒนาการความเป็นตัวเอง แต่จะใช้คำที่ชี้ชัดว่ามีความต้องการแยกออกจากคนทั่วไป เช่น หนู (อาจใช้ชื่อแทนตัว) ของหนู เด็กวัยนี้จะขยายความสัมพันธ์กับคนอื่นเด็กจะตระหนักถึงความรู้สึกของคนอื่นที่สะท้อนพฤติกรรมตนเอง และอาจแสดงพฤติกรรมตอบสนองโดยการหัวเราะปลอบโยน หรือร้องไห้ เด็กวัยนี้จะเลียนแบบพฤติกรรมตนเองและพฤติกรรมผู้อื่น เด็กจะพยายามทำให้คนอื่นมีความสุขและแสดงพฤติกรรมให้การช่วยเหลือผู้อื่น ในสถานการณ์ที่เด็กได้รับการชมเชย เด็กจะมีพฤติกรรมการเล่นแบบคู่ขนานคือนั่งใกล้กันแต่ต่างคนต่างเล่น และเด็กยังคงไม่สามารถแบ่งปันของเล่นให้ผู้อื่นได้โดยง่าย

นิตยา คชภักดี (2551: 360-361) กล่าวว่า พัฒนาการทางสังคม (Social Development) หมายถึง ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น มีทักษะในการปรับตัวเข้าสังคม คือ สามารถทำหน้าที่ตามบทบาทของตน ร่วมมือกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ มีความเป็นตัวของตัวเอง สำหรับเด็ก หมายถึงความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันการปฏิบัติตัวเหมาะสมกับสถานการณ์ในบริบทวัฒนธรรมของตนเอง

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550: 91) กล่าวถึงพัฒนาการทางสังคมของเด็ก 1-3 ปีไว้ว่า จำและบอกชื่อคนได้ ชอบเป็นที่ยอมรับของผู้ใหญ่ พูดบอกความต้องการได้ ทำกิจวัตรเองได้ เช่น ล้างมือ รับประทานอาหาร เริ่มรู้จักการใช้ห้องน้ำ เริ่มมีการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เริ่มรู้จักกฎกติกาเริ่มแบ่งปันสิ่งของ เริ่มรู้จักการทำงานที่ได้รับมอบหมาย

คู่มือพัฒนาการเด็ก (2551: 336-337,348-349, 359,365) เด็กวัย 2-3 ปีเริ่มเลียนแบบมารยาททางสังคมและการปฏิบัติต่อกันจากพ่อแม่ ติดและรักแม่มาก มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ยึดตนเป็นศูนย์กลาง ค้นพบว่าตนเองมีความสำคัญต่อผู้อื่นโดยเฉพาะพ่อแม่ ชอบแสดงท่าควบคุมและออกคำสั่งคนอื่น มักเล่าให้ฟังถึงประสบการณ์ที่ได้รับขณะนั้น สามารถสื่อความต้องการ ความรู้สึก ความสนใจให้ผู้อื่นรับรู้ได้โดยใช้คำพูดหรือท่าทาง รู้ว่าผู้อื่นคาดหวังหรืออยากให้ตนเองทำอะไรหรือไม่อยากให้ทำอะไรได้ดีกว่าเมื่อก่อน แสดงความรู้สึกไว้วางใจผู้ใหญ่ บางครั้งก็สามารถยอมรับความต้องการของผู้อื่นได้บ้าง ชอบช่วยทำงานบ้าน แยกระหว่างพ่อแม่ได้ สนใจเล่นร่วมกับเด็กอื่นมากขึ้น เวลาเล่นมักพูดไปด้วย เล่นเลียนแบบจินตนาการและการสมมุติได้ เล่นใกล้คนอื่นแต่ยังไม่เล่นด้วยกัน ชอบเสียงเพลงมักโยกตัวตามหรือร้องเพลง เมื่ออายุ 3 ปีจะเริ่มเข้ากลุ่ม

ได้ มีท่าทีเป็นมิตร เชื่อฟังมากขึ้น มีสมาธิสนใจนาน 20 นาที ชอบเล่นสมมุติ เล่นบล็อก เล่นทรายและน้ำ

สำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัว (2552: 69) กล่าวถึงพัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยเตาะแตะว่า เด็กอายุ 2 ปี เริ่มรู้จักการเล่นกับผู้อื่นรู้สึกสนุกที่ได้เล่น รู้จักการเลียนแบบ เช่น การปรบมือตามผู้อื่น การออกเสียงและทำท่าทางตามกัน เมื่ออายุ 3 ปี จะเริ่มเล่นกับเพื่อนอย่างมีความสุขได้ บางครั้งอาจเกิดการแย่งของเล่นกัน แต่ในที่สุดเด็กจะเรียนรู้การแก้ปัญหาร่วมกัน การเล่นกับเพื่อนจะทำให้เด็กมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เด็กที่ไม่ได้รับการกระตุ้นด้วยการเล่น และการเข้ากลุ่มกับเด็กอื่นจะสูญเสียความสามารถในการปรับตัวเข้าสังคมเมื่อโตขึ้น

โซเวอร์ส (Sowers. 2000: 23-24) กล่าวถึงพัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยเตาะแตะอายุ 18 เดือน ถึง 3 ปี ไว้ดังว่า เด็กเริ่มตัดสินใจสิ่งต่างๆด้วยตนเอง ชอบเล่นเกมการละเล่นต่างๆ บอกความรู้สึกของตนเองได้ ชอบเล่นกับเด็กอื่น ไม่เข้าใจการแบ่งปัน เล่นอยู่ข้างเด็กอื่นแต่ยังไม่เล่นด้วยกัน เริ่มรอคอยด์

สรุป พัฒนาการด้านสังคม เด็กวัยเตาะแตะเริ่มมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น แต่ยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อมในการเข้าสังคมจึงมีความสำคัญและต้องสอดแทรกในทุกกิจกรรม

3.2.4 พัฒนาการทางสติปัญญาและภาษา พัฒนาการทางสติปัญญาหมายถึง

ความสามารถในการรับรู้ การเข้าใจสิ่งต่างๆ การใช้เหตุผล การแก้ปัญหาซึ่งแสดงออกโดยการใช้ภาษาในการสื่อความหมายเป็นส่วนใหญ่ (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2550: 92) นักการศึกษากล่าวถึงพัฒนาการทางสิตปัญญาและภาษาของเด็กวัยเตาะแตะไว้ดังต่อไปนี้

หรรษา นิลวิเชียร (2535: 37) กล่าวว่า เด็กวัยเตาะแตะเริ่มพัฒนาทางด้านจินตนาการและการมีเหตุผลจำเหตุการณ์ที่ผ่านมาได้ เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับเวลา แต่ยังไม่เข้าใจคำว่าวันนี้ เมื่อวาน หรือพรุ่งนี้สามารถเรียนรู้ชื่อสี และสามารถบอกสีได้ถูกต้อง หนึ่งหรือสองสี เด็กชอบนับเลยโดยอาศัยการจำอาจจะนับศูนย์ถึงสามหรือมากกว่า แต่หลังจากนั้นจะสับสนในด้านภาษาเด็กจะเรียนรู้คำศัพท์เพิ่มขึ้นประโยคยาวขึ้น และรู้จักเล่นภาษา

อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย (2541: 41) กล่าวว่า พัฒนาการของเด็กวัย 2-3 ปี สามารถเข้าใจคำสั่งง่ายๆ พูดประโยคที่มีหลายคำเข้าด้วยกัน พูดเป็นประโยคได้ยาวขึ้น อาจมีคำสันธานเชื่อมประโยคที่พูดได้

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 38) กล่าวว่า เด็กวัย 2 ปีเริ่มรู้จักชื่อสิ่งของที่อยู่รอบตัว สามารถพูดประโยคสั้นๆได้ พออายุ 3 ปี จะสามารถเล่าเรื่องที่ประสบพบเห็นมาอย่างง่ายๆได้ บอกความต้องการด้วยท่าทางและคำพูดได้

นิตยา คชภักดี (2543: 31) กล่าวว่า พัฒนาการทางสติปัญญาหมายถึงการเปลี่ยนแปลงความสามารถเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งรอบตัวและความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับปรากฏการณ์และสิ่งต่างๆ ซึ่งทำให้บุคคลสามารถปรับตัวสร้างทักษะใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นจากความเข้าใจ

และทักษะเดิมมาใช้ในการแก้ปัญหาได้ทิศทางของการพัฒนา เริ่มจากการเข้าใจและเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ตนสัมผัสได้โดยตรงหรือ รูปธรรมมาเป็นการเข้าใจในสัญลักษณ์ (Symbol) และต่อมรู้จักคิดเข้าใจและแก้ปัญหาเชิงนามธรรมได้จากการใช้ตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentrism) ในการตัดสินความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆมาสู่การใช้เหตุผลการตั้งสมมุติฐาน การวิเคราะห์และสังเคราะห์จากข้อมูลต่าง ๆตลอดจนการพิสูจน์สมมุติฐาน เพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาที่ เป็นไปในรูปแบบต่าง ๆ

อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์ (2545: 322-338) กล่าวว่าเด็กวัยเตาะแตะอายุ 2-3 ปี เป็นวัยที่ชอบเลียนแบบ ทำท่าทางและพูดตามผู้ใหญ่ได้ รู้ความหมายของการได้รับฟังคำสั่ง รู้จักของที่เหมือนกัน เปรียบเทียบจับคู่กันได้ ดูภาพจากหนังสือร่วมกับผู้ใหญ่ได้ ชี้ภาพและตอบคำถามได้ มีความสนใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เมื่ออายุ 3 ปี เด็กจะเริ่มรู้จักดูหนังสือภาพด้วยตนเอง เรียกชื่อสิ่งของจากภาพที่เห็นได้ สามารถแยกแยะภาพหลาย ๆภาพในหน้าเดียวกันได้ เลียนแบบการกระทำของผู้ใหญ่

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (ม.ป.ป.: 109 - 110) กล่าวว่า การเรียนรู้ของเด็กวัยเตาะแตะ เป็นการใช้ความคิดในการลองผิดลองถูก การใช้ความคิดในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วกว่า การลองผิดลองถูกในวัยทารกซึ่งการเรียนรู้ของเด็กวัยทารก เน้นที่การกระทำกับวัตถุ เด็กวัยนี้รับการพัฒนาการยอมรับในความคงอยู่ของวัตถุแล้ว เด็กเริ่มรู้ว่าวัตถุหรือบุคคลยังคงอยู่แม้จะมองไม่เห็นเด็กรู้ว่าตัวเด็กเป็นสิ่งที่แยกออกจากคนอื่น ๆและวัตถุอื่น ๆเด็กสามารถเรียนรู้จากการเล่นโดยใช้สัญลักษณ์เป็นการเล่น โดยใช้ตัวแทนวัตถุความรู้สึกหรือความคิดของเด็กการเล่นแบบใช้สัญลักษณ์จะตอบสนองหน้าที่หลายอย่างคือ เด็กสามารถระบายความขัดแย้งและแสดงออกในโลกสมมุติเด็กสามารถค้นหาความพึงพอใจในความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองเช่น เด็กเล่นตุ๊กตาเพื่อตอบสนองการเรียกร้องความต้องการภายในใจที่จะให้มีการดูแลอุ้มชูมากขึ้นกว่าปกติที่ได้รับอยู่ เด็กสามารถเล่นสมมุติ เป็นผู้อื่นหรือวัตถุต่าง ๆ ดังนั้น การเล่นของเด็ก จึงสะท้อนความเข้าใจ เกี่ยวกับการแยกผู้อื่นหรือสิ่งต่าง ๆ ออกจากตัวเด็กเอง และพยายามเลียนแบบพฤติกรรมที่เหมือนหรือแตกต่างจากพฤติกรรมของตนเอง

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 16) กล่าวถึงพัฒนาการด้านสติปัญญาไว้ว่า เด็กมีช่วงความสนใจกับของบางอย่างได้นาน 3-5 นาที ชอบดูหนังสือภาพ ชอบฟังบทกลอน นิทาน คำคล้องจอง สนใจค้นคว้าสำรวจสิ่งต่างๆ เริ่มใช้ประโยคคำถาม “อะไร” สนใจอยากรู้อยากเห็นสิ่งรอบตัว ขีดเขียนเส้นตรงเป็นแนวดิ่ง วางของซ้อนกัน 4-6 ชั้น

อุไรวรรณ โชติชุษณะ (2547:12) กล่าวว่า พัฒนาการทางสติปัญญาจะเริ่มจากการเข้าใจและเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ตนสัมผัสได้โดยตรง หรือรูปธรรมมาเป็น การเข้าใจในสัญลักษณ์ โดยจะค่อย ๆ ใช้ความคิด ในการลองผิดลองถูก และเริ่มพัฒนาการด้านจินตนาการ และการมีเหตุผลจากการใช้ตนเองเป็นศูนย์กลางในการตัดสินความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ มาสู่การใช้เหตุผล

กัลยา นาคเพ็ชร์และคนอื่นๆ (2548: 107-108) กล่าวว่า พัฒนาการของเด็กวัยเตาะแตะซึ่งอยู่ในช่วงวัยเด็กตอนต้นอยู่ในระยะมีความสามารถของการใช้สัญลักษณ์ซึ่งเป็น

ความสามารถที่สำคัญของเด็กวัยนี้ เป็นพื้นฐานของจินตนาการ ใช้ภาษาแทนสิ่งของบุคคลและเหตุการณ์ต่างๆได้ดีขึ้น เข้าใจเรื่องการเล่นสมมุติ พัฒนาการทางภาษาของเด็กวัยเตาะแตะมีการพัฒนาอย่างเห็นได้ชัด เรียนรู้ศัพท์เพิ่มขึ้นรวดเร็วมาก เมื่อได้ยินคำศัพท์เพียงครั้งเดียวคำนั้นจะผ่านกระบวนการ Fast Mapping คือเด็กจะซึมซับคำใหม่โดยจัดเข้าเป็นกลุ่มความหมายของคำนั้น เด็กเรียนรู้คำนามได้เร็วกว่า กริยาและคุณศัพท์ เมื่อเด็กอายุ 3 ปีจะเริ่มพูดประโยคที่มีประธาน กริยา กรรม เป็นประโยคที่ยาวขึ้น มีส่วนขยาย การพูดภาษาเป็นลักษณะยึดตนเป็นศูนย์กลาง เด็กทุกคนจะคาดหวังว่าคนอื่นเข้าใจภาษาที่ตนเองพูด เริ่มใช้ภาษาที่เหมาะสมกบสถานการณ์ เด็ก 2-3 ปีจะพูดกับตุ๊กตา น้อง ด้วยเสียงสูง และพูดกับสัตว์เลี้ยงในบ้านด้วยการสั่งเสียงต่ำ ใช้ภาษาเป็นทางการมากขึ้นเมื่อเล่นสมมุตเป็นแพทย์ ครู การแสดงออกขณะพูดจะมีความเหมาะสม เด็กแสดงท่าทีสนใจฟังและพยักหน้าเมื่อผู้อื่นพูด นับเลขได้ บอกความต้องการ ถามว่าทำไม อย่างไร จะเริ่มถามทุกอย่างที่เห็นหรือสงสัยเมื่ออายุ 2 ปี 6 เดือน ถ้าผู้เลี้ยงดูตอบคำถามเด็กจะมีพัฒนาการทางภาษาดีมาก เด็กรู้จักทิศทางบนล่าง ใช้คำพูดปฏิเสธได้ ลักษณะเด่นที่สะท้อนพัฒนาการทางปัญญาและภาษาของเด็กวัยนี้ คือ ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentrism) คือ การมองสิ่งต่างๆรอบตัวจากความคิดความเข้าใจของตนเองเป็นหลัก ไม่เข้าใจมุมมองของคนอื่น เช่น เวลาเล่นซ่อนหา เด็กมักเอาหน้าซ่อนแต่ไม่ซ่อนตัวเพราะคิดว่าตนเองไม่เห็นหมายถึงคนอื่นไม่เห็นตนเองด้วย มีความคิดและความเข้าใจเรื่องการคงสภาพเดิม (Conservstion) คือ เด็กวัยนี้มีรูปแบบการคิดแง่มุมเดียว ไม่สามารถคิดย้อนกลับได้ ความสามารถในการจัดกลุ่ม (Classification) คือ เด็กวัย 2-3 ปียังไม่สามารถจัดกลุ่มของที่มีรูปทรง ขนาด สีที่แตกต่างกันเข้าด้วยกันได้ ช่วงความสนใจของข้อมูลข่าวสาร (Attention) คือ เด็กช่วงวัยนี้มีความสนใจสั้น

นิตยา คชภักดี (2548: 186-187) กล่าวถึงพัฒนาการทางสติปัญญาและภาษาของเด็กวัยเตาะแตะว่า เด็กวัยนี้ส่วนใหญ่จะพูดรู้เรื่องแล้วพัฒนาการความเข้าใจทางภาษาจะมีความเชื่อมโยงของสิ่งต่างๆที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เด็กจึงสามารถเข้าใจคำสั่งยาวๆที่มากกว่า 1 ขั้นตอนได้ เข้าใจบุพบทง่ายๆ เช่น บน ใต้ เข้าใจคุณศัพท์หรือคำขยายความในประโยคได้ดี ภาพูดของเด็กวัยนี้ยังเป็นประโยคสั้นๆ บางคนสามารถพูดเป็นประโยคยาวๆได้ พัฒนาการทางสังคมจะช่วยให้เด็กรู้จักการใช้ภาษาพูดที่มากขึ้นและสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

เพ็ญพิไล ฤทธาคณานนท์ (2549: 114) เด็กวัยเตาะแตะมีการเปลี่ยนแปลงทางสติปัญญาที่รวดเร็วมาก เมื่ออายุ 2 ปี พูดต่อกันเป็นคำได้ และจะพูดได้ยาวขึ้นเรื่อยๆ เมื่ออายุ 3 ขวบจะมีคำศัพท์ที่เข้าใจเป็นพันๆคำ ซึ่งสามารถดูพัฒนาการทางภาษาของเด็กได้จากจำนวนการใช้คำศัพท์ (Active) และคำศัพท์ที่เด็กเข้าใจ (Passive)

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2549 : 205,215-216) กล่าวว่า เด็กวัย 2-3 ปีเป็นวัยที่เริ่มซักถามและมีความอยากรู้อยากเห็น เรียกว่าวัย ช่างซัก (Questioning Age) เป็นลักษณะเด่นที่เริ่มตั้งแต่วัยเตาะแตะ เด็กเริ่มมีความต้องการเป็นของตนเอง อยากรู้อยากเห็น ช่างซักถาม ถ้ามีการตอบสนองเด็กในวัยนี้จะทำให้เด็กใช้เหตุผลได้เร็วขึ้น มีการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง แต่ก็ยังยึดตนเองเป็นหลักไม่รู้จักคิดแบบใจเขาใจเรา ไม่สามารถนึกได้ว่าคนอื่นมีความคิดแตกต่างไปจากตนอย่างไร

คิดเห็นแต่ด้านที่เหมือนกัน ยังไม่เห็นส่วนที่ต่างกันในวัตถุหรือเหตุการณ์ ในด้านการพัฒนาความคิดเรื่องการจัดกลุ่ม เด็กวัยเตาะแตะเริ่มจัดกลุ่มตามที่ตนเองมองเห็นได้แล้ว ด้านการตั้งใจรับรู้ข้อมูล เด็กวัย 2-3 ปียังมีความตั้งใจสนใจสิ่งใดไม่นานนัก ด้านความสามารถในการจำข้อมูลข่าวสาร สามารถจำเรื่องที่ล่วงไปแล้วได้บ้าง มักเป็นความสามารถในการจำแบบเห็นแล้วนึกได้โดยเฉพาะสิ่งเร้าที่เป็นการเห็น (Visual Stimuli) โดยเฉพาะในช่วง 2 ปี เด็กมีความสามารถในการจำแบบ “มีสิ่งเร้าแล้วนึกได้” มากกว่า “นึกได้เอง” เมื่อโตขึ้นจึงจะสลับกัน

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550: 91) กล่าวถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก 1-3 ปีไว้ว่า เด็กรู้จักชื่อตัวเอง ชอบดูหนังสือภาพ ใช้คำถามว่าอะไร มีความอยากรู้อยากเห็น เรียนรู้คำใหม่ๆ พยายามทำตามคำสั่ง สามารถโต้ตอบด้วยประโยคสั้นๆ บอกชื่อสิ่งของที่เหมือนกันได้ ขีดเขี่ยเส้นอิสระได้ นับปากเปล่า 1-5 ได้

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2550: 21) กล่าวถึงพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กวัย 2-3 ปีไว้ว่า สามารถวาดภาพใบหน้าคนที่มีส่วนประกอบ ร้องเพลง ท่องคำคล้องจองตามตัวอย่าง บอกชื่อจริงชื่อเล่นของตนเองได้ บอกชื่อสิ่งของวัตถุโดยการดูจากรูปภาพได้ ชี้ส่วนต่างๆของร่างกายตามคำบอกได้อย่างน้อย 5 ส่วน บอกชื่อสัตว์ได้อย่างน้อย 3 ชนิด ชี้บอกเล็ก-ใหญ่ได้ถูกต้อง จับคู่วัตถุที่สีเหมือนกันได้อย่างน้อย 2 สี รับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ตัดภาพตัดต่อชิ้นใหญ่จำนวน 3-5 ชิ้นได้

รวิวรรณ รุ่งไพรวัลย์ (2551: 162-165) กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาว่า เป็นความสามารถที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของสมองส่วนต่างๆ ถูกกำหนดโยปัจจัยทางพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ มีความสำคัญในกระบวนการสื่อสาร เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ พัฒนาสติปัญญาในการแก้ปัญหา ทักษะการเข้าสังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นซึ่งพัฒนาการทางภาษามีการพัฒนารวดเร็วในช่วงปฐมวัย เด็กวัย 2-3 ปี ควรมีพัฒนาการทางภาษาตามวัย ดังนี้

1. ด้านความเข้าใจภาษา ได้แก่ สามารถทำตามคำสั่ง 2 ขั้นตอนที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น หยิบช้อนแล้วป้อนข้าวตุ๊กตา เข้าใจเมื่อพูดถึงของเล่นหรือสิ่งของที่ไม่มีอยู่ตรงหน้า เช่น ไปหยิบถังทรายที่บ่อทรายมา ชี้อวัยวะได้ 3-6 อย่าง เข้าใจการใช้คุณศัพท์บอกขนาดใหญ่เล็ก บอกความรู้สึกสัมผัสร้อนเย็น ชี้รูปสิ่งต่างๆที่บอกให้ชี้ได้ เข้าใจคำถามได้มากขึ้นเช่น นี่อะไร แม่อยู่ไหน ชี้ภาพในหนังสือได้ถูกต้องเมื่อสั่งโดยใช้คำสั่งกิริยาท่าทาง หรือ หน้าที่ของสิ่งของ เช่น ใครกำลังวิ่ง อะไรเอาไว้ตักข้าว ชี้เครื่องแต่งกายตามคำบอกได้ 3 อย่าง เช่น เสื้อ กางเกง รองเท้า รู้บุพบท ในนอก ทำตามคำสั่ง 3 ขั้นตอน เช่น ไปห้องนอนแล้วหยิบหมอนมาให้แม่ เข้าใจหน้าที่ของสิ่งของ เช่น แก้วใช้ใส่น้ำดื่ม เข้าใจจำนวนหนึ่งและทั้งหมด หยิบของเล่นไปหนึ่งอันหยิบขนมไปให้หมด รู้เพศและอายุ

2. ด้านการใช้ภาษา ได้แก่ พูดเป็นคำได้มากขึ้นประมาณ 50 คำ เรียกชื่อเล่น ของใช้ หรือของกินที่ชอบได้เอง นำคำมารวมกันเพื่อบอกความต้องการหรือความรู้สึก เช่น น้ำอีก ไม่เติม คำที่นำมาประกอบด้วย บุคคล-การกระทำ การกระทำ-สิ่งของการกระทำ-ตำแหน่ง บอกความเป็นเจ้าของ-บุคคล บอกชื่อภาพจากรูปภาพได้ ถามคำถามอะไร พูดให้คนไม่คุ้นเคยฟัง

เข้าใจได้ประมาณร้อยละ 50 บอกชื่อตัวเองได้ เรียนรู้และใช้คำศัพท์ใหม่ บอกความต้องการ ความรู้สึกและเล่าเรื่องที่สนใจ ถามคำถาม อะไร ของใคร ที่ไหนได้ ใช้ภาษาพูดแสดงความต้องการมากกว่าท่าทาง พูดเป็นวลีหรือประโยคที่ยาวประมาณ 3 คำ การพูดชัดเจนพอที่ทำให้คนไม่คุ้นเคยฟังได้เข้าใจร้อยละ 75 ตอบคำถาม อะไร ที่ไหน ได้

คู่มือพัฒนาการเด็ก (2551: 336-337,348-349, 359,365) เด็กวัย 2-3 ปี สามารถเรียกชื่อสิ่งของที่เห็นได้ รู้จักของรอบตัวทุกอย่าง พูดชี้บอกส่วนต่างๆของร่างกายได้ดีขึ้น พูดเลียนแบบคำที่ผู้ใหญ่พูดพูดคำศัพท์ได้มากขึ้นและเรียนรู้คำศัพท์ได้รวดเร็ว รู้คำใหม่ๆประมาณ 50 คำต่อเดือน ผสมคำ 2 คำขึ้นไปได้เมื่ออายุ 2 ปีและใช้ประโยคที่มีคำ 4 คำขึ้นไปได้ในวัย 2 ปีครึ่ง เข้าใจประโยคยาวๆ ค้นพบว่าทุกสิ่งรอบตัวมีชื่อเรียก ชอบฟังนิทาน ชอบดูหนังสือภาพและชี้บอกชื่อภาพ ร้องเพลงบางท่อนได้ เลียนแบบสำเนียงพูดของผู้ใหญ่ที่ใกล้ตัว บอกชื่อตนเองได้ รู้ว่าอะไรอยู่ในประเภทเดียวกัน ชอบขีดเขียน ลากเส้นลอกแบบได้ มีช่วงที่สนใจดูสิ่งต่างๆนานขึ้น มีความเข้าใจเรื่องเวลาจำกัด มีความรู้ความจำดีว่าสิ่งต่างๆควรจะตั้งอยู่ตรงไหน เรียนรู้โดยการทดสอบว่าวัตถุต่างๆมีคุณสมบัติต่างกัน สามารถแยกออกระหว่างอันเดียวกับหลายอัน เข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผลอย่างง่ายๆ จำเรื่องราวต่างๆได้นานขึ้น อยากเรียนรู้สิ่งต่างๆโดยใช้การตั้งคำถาม รู้จักสีหลายสี เริ่มมีสมาธิตั้งอกตั้งใจเป็น สนใจสำรวจสิ่งต่างๆ เมื่ออายุ 3 ปี จะพูดจามีเหตุผลมากขึ้น ชอบใช้คำถามว่า อะไร อย่างไร ทำไม เมื่อไร เรียกชื่อสิ่งที่คุ้นเคยได้คล่อง บอกรูปร่างและสีได้ อธิบายรูปภาพในหนังสือได้ รู้ตำแหน่งบนล่าง นับเลขได้แต่อาจรู้ค่าจำนวนเพียงแค่ 1-3

โซเวอร์ส (Sowers. 2000: 23-24) กล่าวถึงพัฒนาการด้านสติปัญญาและภาษาของเด็กวัยเตาะแตะอายุ 18 เดือน ถึง 3 ปี ไว้ว่าเด็กเริ่มแก้ปัญหาโดยใช้ทักษะการเคลื่อนไหว เข้าใจการคงอยู่ของสิ่งของ แม้ว่าจะหายไปจากสายตา สามารถหาของที่ซ่อนอยู่ได้ ต่อภาพตัดต่อ 2-4 ชิ้นได้ ใช้เครื่องมือถูกประเภท เช่น ช้อน ใช้คำ 10-20คำ ใช้วลีด้วยการต่อคำ 1-2 คำ โดยถูกความหมาย เข้าใจคำ 20-50 คำ โต้ตอบบทสนทนากับผู้ใหญ่ได้ เข้าใจคำบุพบทและคำวิเศษณ์ ตอบคำถามง่ายๆได้ ใช้ประโยคโดยมีคำเชื่อม สนทนาเหตุการณ์ที่ผ่านไปแล้วหรืออนาคตได้ เข้าใจชื่อสถานที่

สรุป จากพัฒนาการของเด็กวัยเตาะแตะที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ทราบว่าการส่งเสริมพัฒนาการเด็กควรต้องส่งเสริมไปพร้อมกันทุกด้านทั้งร่างกายอารมณ์สังคมสติปัญญา แม้ว่ารูปแบบการเรียนการสอนในงานวิจัยนี้จะมุ่งส่งเสริมพัฒนาการทางทักษะก่อนการอ่านของเด็กวัยเตาะแตะก็ตาม แต่การสิ่งเสริมพัฒนาการด้านอื่นควรต้องให้ความสำคัญไปพร้อมกันด้วยเพื่อการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม

3.3 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กวัยเตาะแตะ

การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยเตาะแตะมีความสำคัญมากการเรียนรู้ทักษะบางอย่างจะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดในช่วงเวลาหนึ่งเรียกว่า Sensitive Period ถือว่าช่วงเวลานี้เป็นช่วงพิเศษที่เปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่ได้ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ถือเป็นหน้าต่างแห่งโอกาส (Window of Opportunity) (นิตยา คชภักดี. 2548: 167)

อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย (2541: 126-130) เด็กวัยเตาะแตะมีพัฒนาการร่างกายเติบโตช้าลงแต่เด็กต้องได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย การทำกิจกรรมต่างๆควรเป็นการฝึกกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก เด็กควรได้วิ่ง เดิน ทำกิจกรรมตามความต้องการได้ปีนป่ายขึ้นบันได หยิบจับขว้างปา เด็กควรได้ทำกิจกรรมเหล่านี้ด้วยความปลอดภัย ในด้านสติปัญญาถือว่ามีความสำคัญมาเพราะเป็นช่วงสำคัญของการเจริญเติบโตทางสมอง วัยทารก สมองเจริญถึงร้อยละ 23 ของผู้ใหญ่ วัยเตาะแตะอายุ 3 ปี เซลล์สมองเจริญร้อยละ 90 ของผู้ใหญ่ พัฒนาการทางสติปัญญาในวัยนี้เริ่มจากการทดลองและเลียนแบบ กิจกรรมสำหรับวัยนี้จึงควรตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก ไม่เร่งเรียนเกินไป เพราะเด็กจะเบื่อหน่ายท้อแท้หมดกำลังใจ สถานการณ์การเรียนรู้ต้องสนุกสนาน ให้เด็กอยากร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เมื่อเด็กทำสำเร็จต้องชื่นชมสนับสนุน ด้านอารมณ์ เด็กเริ่มมีความต้องการการเป็นอิสระ ผู้ใหญ่ต้องเปิดโอกาสให้เด็กทำสิ่งต่างๆเอง เช่น ตักข้าว ช่วยเหลือตนเองในกิจวัตร ผู้ใหญ่ควรดูแลอยู่เพียงห่างๆ ควรมีการส่งเสริมการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเอง ด้านสังคม เด็กเริ่มติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นโดยสังเกตจากผู้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ชิดและประทับใจ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 16-17) กล่าวถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปีไว้ว่า ประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเกิดขึ้นในตัวเด็ก เพื่อพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ประกอบด้วยการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูในสนับสนุนให้เด็กได้มีประสบการณ์ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 การเคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกาย ได้แก่

1. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย สนับสนุนให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก และการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและระบบประสาทในกิจวัตรประจำวันหรือการทำกิจกรรมต่างๆ ควรส่งเสริมให้เด็กเคลื่อนไหวและการทรงตัว การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อและระบบประสาทเรียนรู้ผ่านการเล่นและกิจกรรมต่างๆ ได้รับประสบการณ์ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กและฝึกการประสานสัมพันธ์ระหว่างแขนกับขา มือกับปาก มือกับตาไปด้วยกัน

2. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัย มีความสุข ร่าเริงแจ่มใส ได้พัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองจากการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น เล่น

ฟังนิทาน ท่องคำคล้องจอง ร้องเพลง ควรส่งเสริมด้วยการให้เด็กรับรู้อารมณ์ความรู้สึกตนเอง แสดงอารมณ์ที่เป็นสุข ควบคุมอารมณ์และการแสดงออก

3. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้โอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวในชีวิตประจำวัน ได้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เช่น เล่นอิสระ เล่นรวมกลุ่มกับผู้อื่น ฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันตามวัยที่เด็กสามารถทำได้

4. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาเป็นการสนับสนุนให้เด็กรับรู้และเรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัวในชีวิตประจำวันผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการเคลื่อนไหว พัฒนาการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายและความคิด รู้จักสังเกตคุณลักษณะต่างๆไม่ว่าจะเป็นสี ขนาด รูปร่าง รูปทรง ผิวสัมผัส จดจำชื่อเรียกสิ่งต่างๆรอบตัว ควรส่งเสริมด้วยการให้เด็กสังเกต ฟัง คอด แก้ปัญหา และภาษา เด็กควรได้รับการชี้แนะให้รู้จักคุณสมบัติของสิ่งต่างๆรอบตัว มีโอกาสสำรวจ ค้นคว้า ทดสอบ ทดลอง ฝึกให้เด็กคิดวางแผน คิดตัดสินใจหรือคิดแก้ปัญหาในเรื่องง่ายๆด้วยตนเอง แสดงออกถึงจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ต่างๆออกมาเป็นภาพวาดหรือบอกเล่าเรื่องราวต่างๆตามความสามารถของวัย

3.3.1 หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กวัยเตาะแตะ เด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดจากการได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสม การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กแต่ละวัยควรจัดให้สอดคล้องกับอายุ ธรรมชาติ และความต้องการของเด็ก ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุ โดยเฉพาะเด็กวัยเตาะแตะอายุ 1-3 ปีที่ในช่วงปลายของวัยเตาะแตะมีความเชื่อมต่อกับเด็กวัย 3-4 ปีด้วย

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550: 103-104) กล่าวว่า เด็กอายุ 1-3 ปีมีลักษณะพฤติกรรมในแต่ละระดับอายุที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน เด็กอายุ 3 ปีซึ่งเป็นช่วงปลายของวัยเตาะแตะจะไม่เหมือนกับเด็กวัยเตาะแตะทั่วไป พัฒนาการอาจคล้ายกับเด็กวัย 4 ขวบ ดังนั้นครูต้องมีความเข้าใจลำดับพัฒนาการที่ต่อเนื่องจากเด็กวัย 2 ปีครึ่ง ถึง 4 ปีว่ามีลักษณะคล้ายกัน โดยปกติแล้วพัฒนาการของเด็กอายุ 2 ปีครึ่งถึง 3 ปีครึ่งจะมีพัฒนาการคล้ายคลึงกัน ซึ่งมีการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยในช่วงวัยดังกล่าว ดังต่อไปนี้

1. จัดสภาพแวดล้อม พื้นที่ สื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์ ให้มีความสะอาด ปลอดภัย จัดของเล่นให้เด็กสัมผัสจับต้องได้ จัดพื้นที่ให้เด็กคืบคลานเคลื่อนไหวอย่างอิสระ พื้นที่ห้องง่ายต่อการทำความสะอาด มีเครื่องนอน เสื้อผ้าสะอาด มีที่ให้เด็กปีนป่าย

2. จัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้โดยให้รับประทานอาหารด้วยมือหรือช้อน ยกแก้วน้ำขึ้นดื่มได้ ล้างมือ เข้าห้องน้ำเป็น สนับสนุนให้เด็กเล่น อ่านหนังสือให้เด็กฟัง ทำงานศิลปะ ใช้สีเทียน สีน้ำ ปั้นแป้ง เล่นกลางแจ้ง เล่นน้ำเล่นทรายทุกวัน เรียนรู้จากตาดู หูฟัง จมูกดมกลิ่น ลิ้นชิมรส ผิวหนังสัมผัส

3. จัดการดูแลสุขภาพ ความปลอดภัยและโภชนาการ โดยต้องดูแลเด็กตลอดเวลาให้มีสุขภาพดี ระวังโรคต่างๆ ล้างของเล่นให้สะอาด อาหารสะอาดถูกต้องตามหลักโภชนาการ ระวังปลั๊กไฟ แต่งกายให้สะอาด มีบันทึกข้อมูลสุขภาพ

4. สร้างสายสัมพันธ์ที่อบอุ่น โดยมีครูมีบุคลิกภาพดี และมีปฏิสัมพันธ์ให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก สัมผัสจูบกอด คลุกคลี ประสานสายตากับเด็กบ่อยๆ สนใจเด็กร้องไห้ ทักทายพ่อแม่ เปิดโอกาสความเป็นอิสระให้กับเด็ก สังเกตและสนใจเด็กทุกคน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 20) กำหนดหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี เอาไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ว่า เลี้ยงดูเด็กให้มีสุขภาพดีและปลอดภัยมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยวาจาและท่าทีที่อบอุ่นเป็นมิตร จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ความต้องการและพัฒนาการของเด็ก จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยเอื้อต่อการเรียนรู้ตามวัยของเด็ก ประเมินการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

สำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัว (2552: 85-87,114-115) กล่าวว่า เด็กวัย 2-3 ปี เป็นวัยที่เป็นนักผจญภัยต้องการสำรวจโลกกว้างแต่ในขณะเดียวกันก็ต้องการให้พ่อแม่อยู่ด้วยใกล้ๆ อยากเป็นอิสระแต่อยากให้มีผู้ใหญ่อยู่ใกล้ๆเพื่อความรู้สึกปลอดภัยวัยนี้ต้องฝึกให้ทำสิ่งต่างๆด้วยตนเอง เช่น จับช้อนกินข้าว ระบายสี เก็บของเล่น ถอดรองเท้า ช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย การฝึกให้เด็กทำอะไรเองจะส่งผลให้เด็กรู้จักการพึ่งพาตนเองซึ่งส่งผลต่อความคิดทางบวกว่าตนเองสามารถทำอะไรเองได้สำเร็จ ฝึกทักษะการประสานสัมพันธ์มือกับตา เด็กได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา มีความรับผิดชอบให้ช่วยเหลือตนเองได้ตามสมควร ฝึกฝนเรื่องกฎเกณฑ์และระเบียบวินัยในการอยู่ร่วมกันในสังคม เด็กที่ได้รับการฝึกฝนในการช่วยเหลือตนเองมากดีจะมีความพร้อมในการเรียนรู้ได้ดีกว่า เด็กที่ไม่ได้รับการฝึกจะทำเมื่อตนอยากทำ เอาแต่ใจ จึงไม่ค่อยมีความพร้อม เด็กวัย 2 ปี เริ่มเรียกชื่อสิ่งต่างๆและคนที่คุ้นเคยได้ จึงควรส่งเสริมให้เด็กพูดโดยมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่าง เด็กวัย 2 ปี 6 เดือน เริ่มใช้คำถาม “อะไร” บ่อยครั้ง ร้องเพลงสั้นๆ เลียนแบบท่าทาง จึงต้องหมั่นพูดคุยด้วยภาษาพูดที่ชัดเจน ตอบคำถามของเด็กเสมอๆ เด็กวัย 3 ปี จะบอกชื่อเพศของตนเองได้ รู้จักการให้ รับ และให้อภัย จึงควรสนับสนุนให้เด็กพูด เล่าเรื่อง ร้องเพลง ขีดเขียน ทำท่าทางต่างๆ สังเกตท่าทางและความรู้สึกของเด็ก ตอบสนองเด็กโยไม่บังคับหรือตามใจเกินไป ควรจัดหาสิ่งที่มีรูปร่าง ขนาดต่างมาให้เด็กเล่น หัดขีดเขยีน นับ แยกกลุ่ม และเล่นสมมุติ

3.2.2 แนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กวัยเตาะแตะ

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550: 104-105) กล่าวถึงแนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กวัยเตาะแตะไว้ว่า ครูควรให้ความรักและความปลอดภัยแก่เด็ก เมื่อเด็กร้องไห้กลัวสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ครูควรเตรียมประสบการณ์ลดความกลัวให้เด็ก ครูควรเสริมพัฒนากรด้านความเป็นอิสระช่วยเหลือให้เด็กได้ทำอะไรตามความสามารถและทำในสิ่งที่ต้องการ ครูควรให้โอกาสเด็กลงมือกระทำด้วยตนเอง รู้จักการแต่งตัว เข้าห้องน้ำ กินอาหารเอง แปรงฟัน ล้างมือ ช่วยหยิบสิ่งของ ครูเข้าใจพัฒนาการและอัตราในการเจริญเติบโตของเด็ก เด็กควรได้รับการส่งเสริมด้านการชิมและการรับประทานอาหาร ครูควรให้เด็กนอกพักผ่อนตอนกลางวัน ให้โอกาสเด็กเล่นด้วยตนเอง เล่นกับเพื่อน หรือกลุ่มเพื่อน 1-2 คน ครูควรตระหนักและรับรู้ว่าเด็กอายุ 3 ขวบบางครั้งอาจเข้ากับเพื่อนในกลุ่มไม่ค่อยได้ ครูควรที่จะอ่านนิทานหรือเล่นดนตรีกับกลุ่มเล็กๆ ครูควรสอนให้เด็กให้

ความสำคัญกับเพื่อน รู้จักการแบ่งปันและการให้อภัย ครูควรเตรียมพื้นที่ เพื่อให้เด็กเล่นกิจกรรม เช่น วิ่ง ขี่จักรยาน ครูควรเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับพัฒนากล้าเนื้อมือ เช่น กิจกรรมการเล่นภาพต่อ ร้อยลูกปัด ฯลฯ ครูควรเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เวลา ให้มากเพียงพอกับเด็ก ครูส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก ให้โอกาสในหารทดลอง เช่น เล่นทราย เล่นน้ำ มีของเล่นหลายอย่างให้เด็กได้เล่น ครูส่งเสริมพัฒนาด้านภาษาของเด็กด้วยการพูดที่ชัดเจน และใช้คำพูดที่สร้างสรรค์เพราะเด็กจำคำได้มากในวัย 3 ขวบ ครูเตรียมความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นอันตรายกับเด็ก

4. กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ มีทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและภาษาของเพียเจย์ (Piaget's Cognitive Development Theory) ซึ่งเป็นพัฒนาการของเด็กออกเป็นช่วงๆตามอายุ เด็กวัย 2-7 ปี (preoperational stage) หรือเรียกว่า ขั้นพัฒนาการความคิดรวบยอด (Conceptual Thought Phase) เป็นวัยที่สมองกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว เด็กวัยนี้มีพัฒนาการทางภาษามาก เป็นวัยสำคัญที่ควรส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้เด็กโดยอ่านหนังสือให้เด็กฟัง การให้หนังสือเด็กดูเองโดยไม่ทำกิจกรรมอะไรไม่ค่อยมีผลต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพราะไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก (อารี สัณหฉวี. 2550: 29-30) เมื่อเด็กเล็กเปิดหน้าหนังสือไปโดยอ่านออกเสียงคำที่มีความสัมพันธ์กับภาพไปด้วย เด็กมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่มากขึ้น คนเราเรียนรู้สิ่งใหม่ที่มีอยู่ใน สกีมมา (Schema) ถือเป็นการปรับตัว (Adaptation) เรียนรู้สิ่งใหม่เข้ามาแทนที่ความรู้เดิม เป็นสกีมมาใหม่ที่จำได้และกลายเป็นพฤติกรรมในที่สุด ถือเป็นการสมดุล (Equilibration) (Robert B. Ruddell. 2002: 46-47 อ้างอิงจาก Piaget. 1967; Piaget & Inhelder. 1969; Damon. 1984) ดังนั้นการปรับโครงสร้างทางสติปัญญาของเด็ก ต้องให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมซึ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ มีหลักการคือ เด็กต้องเป็นผู้ลงมือทำ เด็กต้องได้รับการแนะนำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ เด็กต้องจัดการและผสมผสานข้อมูลในสกีมมา (Thomkins, Gail E. 2003: 4)

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ (Bruner's Theory of Discovery Learning)เด็กวัยเตาะแตะอยู่ในขั้นพัฒนาการไอโคนิก (Ikonic Representative)ขั้นพัฒนาการระยะนี้มีลักษณะคล้ายกับระยะขั้นพัฒนาการก่อนเกิดความคิดรวบยอดอย่างใช้เหตุผลของเพียเจต์ (preconceptual phase) (อายุประมาณ 2-4 ปี) วัยนี้เมื่อเห็นสิ่งเร้าจะเกิดการรับรู้และเกิดภาพในสมอง เด็กเริ่มใช้ภาษาและเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2553: 185) ทักษะการอ่านเกิดจากการค้นพบด้วยตนเอง เด็กสามารถใช้คำแทนสัญลักษณ์ที่เกิดจากประสบการณ์จริง สร้างภาพในสมอง เข้าใจภาพแทนของจริง นำสู่การเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งนั้น

3. ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของไวก็อตสกี (Vygotsky's Sociocultural Theory) มีสาระสำคัญ คือ การจัดการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงระดับพัฒนาการ 2 ระดับ คือ ระดับพัฒนาการที่เป็นจริง (Actual Development Level) และระดับพัฒนาการที่สามารถจะเป็นไปได้ (Potential Development Level) ระยะห่างระหว่างระดับพัฒนาการที่เป็นจริงและระดับพัฒนาการที่สามารถจะเป็นไปได้ เรียกว่า พื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) การส่งเสริมพัฒนาการการอ่านต้องจัดสถานการณ์การเรียนรู้ที่เกินกว่าระดับพัฒนาการที่เป็นจริงแล้วช่วยเหลือสนับสนุนด้วยการเสริมต่อการเรียนรู้ (scaffolding) ผ่านการแก้ปัญหาภายใต้คำแนะนำของผู้ใหญ่หรือการร่วมมือช่วยเหลือกับเพื่อนที่มีความสามารถเหนือกว่า เพื่อให้เด็กพัฒนาสู่ระดับพัฒนาการที่สามารถเป็นไปได้ (Wing; & Putney. 2002: 95) การเสริมต่อการเรียนรู้ในการอ่านจะช่วยเชื่อมการอ่านกับความรู้เดิม เตรียมเด็กให้มีความเข้าใจด้วยวิธีที่ง่ายและรวดเร็ว โดยใช้วิธีการ คือ การเสริมต่อการเรียนรู้ก่อนอ่าน (Pre-Reading Scaffolding) ด้วยการอ่านหนังสือภาพให้เด็กฟังแล้วเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของเด็ก การเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างอ่าน (During Reading Scaffolding) ด้วยสนทนาเกี่ยวกับเรื่อง และการเสริมต่อการเรียนรู้หลังอ่าน (Post Reading Scaffolding) ด้วยการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ และแสดงละครตามเรื่อง (Zimmerman. 2012: online)

4. ทฤษฎีวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ (Skinner's Operant Conditioning Theory)กล่าวถึง การเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขการกระทำ (Operant Cooditioning) เมื่อคนแสดงพฤติกรรมใดแล้วได้รับผลกรรมที่พึงพอใจ พฤติกรรมนั้นย่อมเกิดขึ้นบ่อยครั้ง แต่ถ้าทำแล้วไม่เกิดผลที่พึงพอใจพฤติกรรมนั้นก็จะลดลงหรือหายไป (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2551: 135-137) ถือเป็นทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ (Behaviorist Theory) ที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา เพราะผู้ใหญ่เป็นผู้มีบทบาทในการสื่อสารของเด็กเป็นผู้ส่งเสริมทั้งทางปริมาณและคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาอย่างมาก เมื่อเด็กทำดีแล้วได้รับการให้แรงเสริมจากผู้ใหญ่จะทำให้เด็กมีพัฒนาการได้ไว (Machado, Jeanne M. 1995: 6)

5. การสอนภาษาแบบองค์รวม (Whole Language Approach) เป็นรูปแบบการสอนที่อิงวิถีธรรมชาติทำให้เด็กเรียนอ่านเขียนง่ายขึ้นและช่วยสร้างทักษะใหม่ๆที่จำเป็นต่อการอ่านเขียนให้กับเด็ก เช่น การให้ความสำคัญเรื่องเสียง คำศัพท์ การอ่านเรื่องโดยให้ความสำคัญกับตัวละคร โครงเรื่อง แนวคิด ฉาก เพราะเป็นฐานสำคัญในการอ่านงานวรรณกรรม (Grave and other. 2004: 70-72) การสอนภาษาองค์รวมให้ความสำคัญกับการอ่านมาก ถือว่าเป็นกิจกรรมทางภาษาที่มีความสำคัญ การเรียนภาษาบนพื้นฐานของการอ่านจึงมีความสำคัญมาก (Gunning. 1990: 5 อ้างอิงจาก Carroll.1977) การที่เด็กจะอ่านออกเมื่อเข้าโรงเรียน เด็กจะต้องมีความรู้ทางภาษา (Linguistic Knowledge) มาก่อนโดยในระยะแรกเด็กจะเรียนรู้ความสัมพันธ์เกี่ยวกับตัวอักษร ความหมายของคำแต่ละคำ มีประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน (Schema) ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและความรู้เดิมที่มีอยู่รับรู้ถึงความสมบูรณ์ของเนื้อเรื่องหรืองานเขียนนั้น (Conceptual or Semantic Completeness) มีความสามารถในการวิเคราะห์โครงสร้างของงานเขียน (Text Schema) ซึ่งองค์ประกอบที่กล่าวมาทั้งหมดเด็กควรมีฐานมาก่อนที่จะเรียนอย่างเป็น

แบบแผน (Goodman.1974: 25 - 27) แม้ความสามารถทางการอ่านของเด็กอาจไม่ปรากฏให้เห็นชัดเจนนัก เพราะเด็กจะเริ่มอ่านออกเขียนได้เมื่ออายุ 5 ปีแล้ว แต่เด็กก็มีพัฒนาการทางภาษามาตั้งแต่ก่อนหน้านั้นทั้งการอ่านและการเขียนซึ่งมีผลต่อการทำให้เด็กเกิดความพร้อมในการอ่านเขียน ดังนั้นการส่งเสริมทักษะการอ่านต้องทำให้เด็กคุ้นเคยกับหนังสือ มีการเชื่อมโยงกิจกรรมกับประสบการณ์จริงที่มีความหมายต่อเด็ก ประกอบด้วยกิจกรรมก่อนอ่าน ระหว่างอ่านและหลังอ่าน

6. ทฤษฎีพัฒนาการการอ่านของโคเครน (Cochrane's Reading Theory) กล่าวถึงทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะไว้ว่า เด็กวัยเตาะแตะมีพัฒนาการอยู่ในขั้นที่ 1 คือ ขั้นก่อนที่จะสามารถอ่านได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ การเรียนรู้การอ่านในขั้นนี้จะเป็นการเรียนรู้เบื้องต้นถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับหนังสือว่าคือหนังสืออะไร และควรจะปฏิบัติต่อหนังสือนั้นๆ อย่างไร ในขั้นนี้เด็กจะไม่สามารถอ่านหรือทำความเข้าใจหนังสือได้ด้วยตนเองจะต้องมีผู้ใหญ่เข้ามาช่วยเหลือ สามารถแยกย่อยเป็นสามระยะคือ ระยะที่หนึ่ง ระยะเริ่มเรียนรู้ เป็นขั้นเริ่มตั้งแต่เกิดซึ่งเด็กยังไม่รู้จักหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ ว่าคืออะไร แต่จะเรียนรู้ทีละน้อยจากประสบการณ์ จากสภาพสิ่งแวดล้อม จะค้นหาว่าถึงหนังสืออะไร แม้จะเริ่มจากการกลับหัวท้ายบ้างก็ตาม ระยะที่สอง ระยะเริ่มมีความรู้สึกเหมือนตนเองเป็นผู้อ่าน ในขั้นนี้เด็กอายุประมาณ 2 ขวบ จะสามารถถือหนังสือได้ถูกทิศทาง ทราบว่าควรอ่านจากซ้ายไปขวา จากบนลงล่าง เปิดหนังสือจากหน้าแรกไปหน้าสุดท้าย เด็กเริ่มให้ความสนใจรูปภาพและเกิดความสนใจ ความหมายของภาพต่างๆ ระยะที่สาม ระยะเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับตัวอักษร เด็กจะเริ่มมีความสามารถในการทำความเข้าใจตัวอักษรและเสียงต่างๆ ตลอดจนการนำไปใช้ในการอ่าน เริ่มรู้จักคำและนำไปใช้ได้ จำคำบางคำเป็นพิเศษ เช่น ชื่อตัวเอง และคำที่พบบ่อยๆ ตลอดจนสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้องก่อนคำอื่นๆ การอ่านออกเขียนได้ในวัยที่โตขึ้นจะมีประสิทธิภาพมากมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับพัฒนาการขั้นที่ 1 เป็นสำคัญ ดังนั้นการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะจึงมีความสำคัญต่อวัยถัดไป

จากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดข้างต้น กล่าวได้ว่า ทักษะการอ่านเริ่มแรกมีความสำคัญต่อเด็กวัยเตาะแตะและสามารถส่งเสริมได้โดยจัดกิจกรรมให้เด็กคุ้นเคยกับหนังสือ เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มุ่งเน้นความเข้าใจในเรื่อง เสียง คำศัพท์ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือ ซึ่งเป็นฐานสำคัญในการเรียนรู้การอ่าน

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ตอนที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ตอนที่ 3 การขยายผลรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งเป็นระยะการศึกษาวิจัย ดังนี้

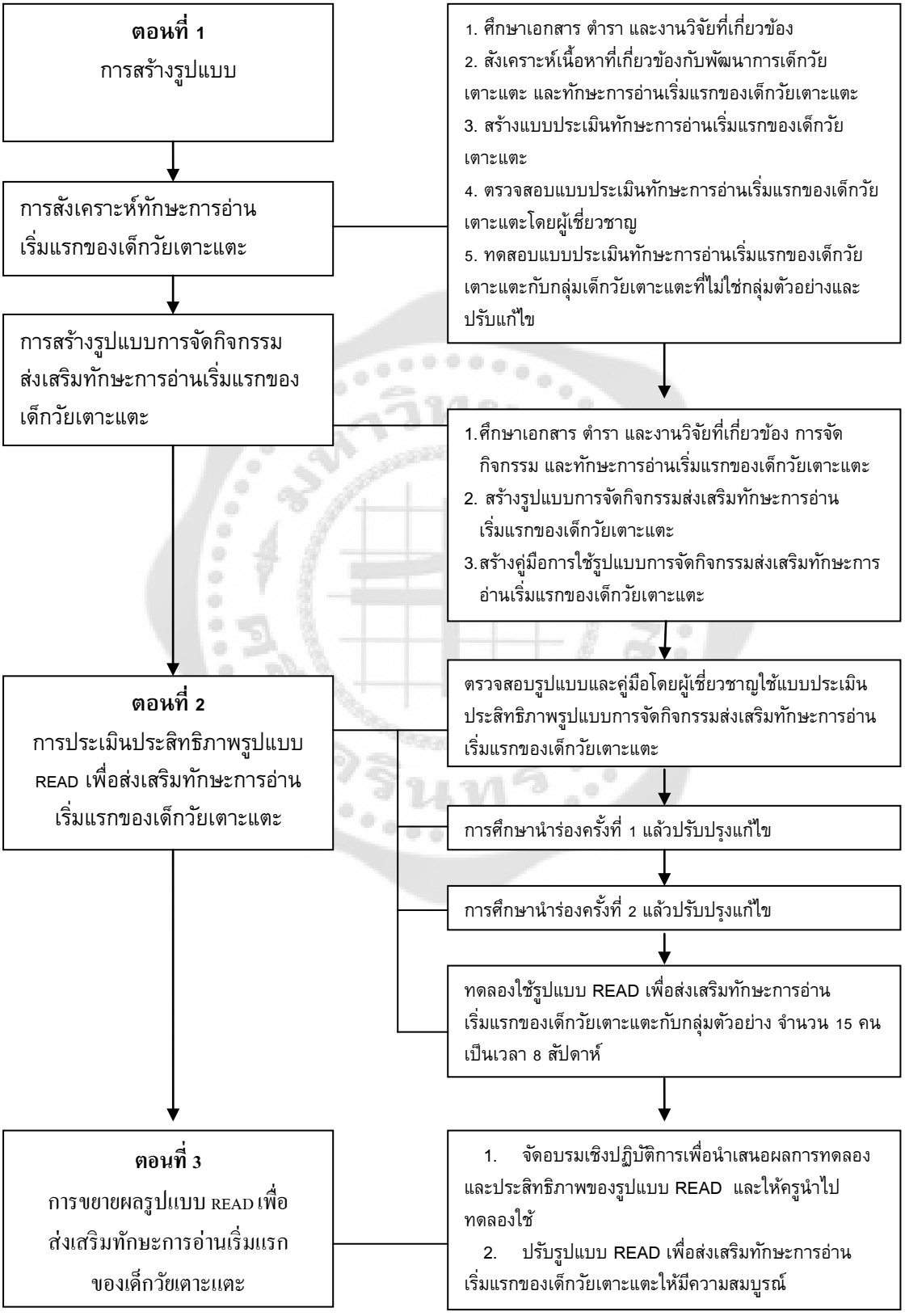

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการศึกษาและพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก

จากภาพประกอบ 2 แสดงขั้นตอนการศึกษาและพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ผู้วิจัยอธิบายการศึกษาแต่ละขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยและพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 ขั้นตอนการศึกษาและพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ระยะการศึกษาวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ
<u>ตอนที่ 1</u> **การสร้างรูปแบบ** 1.การสังเคราะห์ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ	เพื่อสังเคราะห์ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ	1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. สังเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็กวัยเตาะแตะ และทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ 3. สร้างแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ 4. ตรวจสอบแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน 5. ทดสอบแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะกับกลุ่มเด็กวัยเตาะแตะที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและแก้ไข	1.เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ	1.แบบประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ 2.แบบประเมินทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ตาราง 1 (ต่อ)

ระยะการศึกษาวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ
<u>ตอนที่ 1</u> **การสร้างรูปแบบ** 1.2 การสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ	เพื่อสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ	1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การจัดกิจกรรม และทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ 2. สร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ 3. สร้างเครื่องมือประกอบด้วย - การคัดเลือกหนังสือภาพสำหรับเด็กที่ใช้ในรูปแบบ พิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน - คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมรูปแบบ READ - แบบประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ	1.เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ	1.คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมรูปแบบ READ 2.แบบประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ 3.แบบคัดเลือกหนังสือภาพสำหรับเด็กที่เหมาะสมใช้ในรูปแบบ READ

ตาราง 1 (ต่อ)

ระยะการศึกษาวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ
<u>ตอนที่ 2</u> **การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ**	1.เพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบ READ 2.เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปทดลองใช้ และศึกษาปัญหาอุปสรรคระหว่างการดำเนินการทดลองเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนทดลองใช้จริง 3.เพื่อทำการทดลองรูปแบบ READ	1.ตรวจสอบรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน 2.ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 3.การตรวจสอบคุณภาพมีขั้นตอนดังนี้ - นำรูปแบบไปทดลองใช้กับเด็กวัยเตาะแตะที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ครั้งที่ 1 แล้วแก้ไขปรับปรุง - นำรูปแบบไปทดลองใช้กับเด็กวัยเตาะแตะที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ครั้งที่ 2 แล้วแก้ไขปรับปรุง - ทดลองกับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 15 คน	1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย 2.เด็กวัยเตาะแตะที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน 2 กลุ่ม 3.เด็กวัยเตาะแตะที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน	1.คู่มือการใช้รูปแบบ READ 2. แบบประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ READ 3. แบบประเมินทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ตาราง 1 (ต่อ)

ระยะการศึกษาวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ
<u>ตอนที่ 3</u> **การขยายผลรูปแบบ**	เพื่อขยายผลรูปแบบ READ	1. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อนำเสนอผลการทดลองและประสิทธิภาพของรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ แนะนำวิธีการใช้รูปแบบแก่ครูที่สมัครใจนำรูปแบบ READ ไปทดลองใช้ 2. รวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของครูจากแบบสอบถาม 3. ปรับรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ 4. ได้รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะที่มีความสมบูรณ์	1.การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก 2.ครูปฐมวัยที่สอนอยู่ในชั้นเรียนเด็กอายุ 2 ปีครึ่งถึง 3 ปี	1.เอกสารประกอบการอบรม 2.แบบสอบถามความคิดเห็นเรื่องรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก

อธิบายรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

วัตถุประสงค์

เพื่อสังเคราะห์ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ และเพื่อสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. การสังเคราะห์ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ในการสังเคราะห์ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ผู้วิจัยศึกษาตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.1 **การสังเคราะห์ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ**

1.1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการสัมภาษณ์นักวิชาการศึกษา ครูผู้สอนระดับปฐมวัย เกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ในประเด็น 1) แนวคิดในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ 2) แนวคิดในการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ 3) แนวคิดในการประเมินทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะเมื่อได้แนวคิดและความคิดเห็นแล้วจึงนำมาประมวลเพื่อสรุปเป็นข้อมูลในการศึกษา 2 ประเด็น คือ ด้านทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ และ ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

1.1.2 การสังเคราะห์แนวคิดของนักการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ จากการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ดังนี้ สโคโลสเซอร์และฟิลลิป (Scholosser; & Phillip. 1991) เบรเวอร์ (Brewer.1995) โคเครน (Cochrane.1984) กันนิง (Gunning. 1990) มาชาโด (Machado. 1995) ทอมปิน (Tomphin. 2003) ไบรอัน (Brain.1992) โซเวอร์ส (Sowers. 2000) ออนสไตน์ (Ornstein 1998) เคลย์ (Clay. 1972) ไวท์เฮิร์ส (Whitehust. 2011) เทลและซัสบี้ (Tale&Sulzby. 1986)ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์ (2545) นิตยา ประพฤติกิจ (2538) อารี สัณหฉวี (2544) และพรพิไล เลิศวิชาและอัครภูมิ จารุภากร (2551) ประกอบกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

1.1.3 ผู้วิจัยนำแนวคิดของนักการศึกษามาประกอบการอธิบายรายละเอียดในการสังเคราะห์สรุปเป็นลักษณะทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ประกอบกับพัฒนาการการอ่านของเด็กวัยเตาะแตะ ดังนี้ 1) ด้านความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือ (Concepts of Books) 2) ด้านคำศัพท์ (Vocabulary) 3) ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง (Comprehension of Story) 4) ด้านการรับรู้เสียง (Phonemes Awareness) 5) ด้านความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร (Alphabet Knowledge)

1.1.4 ผู้วิจัยนำลักษณะทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะมากำหนดนิยามและพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ประกอบด้วย ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ หมายถึง พฤติกรรมเบื้องต้นที่เป็นพื้นฐานของกระบวนการอ่าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักหนังสือ(Know Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กมีความคุ้นเคยกับหนังสือและรู้ว่าหนังสือมีไว้สำหรับอ่าน ได้แก่ รู้จักเรียกชื่อตัวอักษร รู้ว่าคำสามารถอ่านได้ รู้จักถามว่าตัวหนังสือที่เห็นนั้นคือคำว่าอะไร รู้จักอ่านคำที่ปรากฏคู่กับภาพ รู้จักตำแหน่งของชื่อหนังสือ รู้จักหน้าปกหนังสือ รู้จักด้านหน้าและด้านหลังของหนังสือ รู้จักด้านบนและด้านล่างของหนังสือ 2) ด้านการรักหนังสือ (Love Books) หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกว่าเด็กเห็นความสำคัญของหนังสือและชอบหนังสือ ได้แก่ รู้จักหยิบหนังสือมาเปิดดูว่ามีอะไรอยู่ข้างใน มีสมาธิจดจ่อขณะเปิดหนังสือดูเอง ตั้งใจฟังเมื่อผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟัง รู้จักอ่านตามรูปภาพที่เห็นในหนังสือ แสดงความต้องการอยากอ่านหนังสือเอง มีหนังสือที่ชอบ มีช่วงเวลาการอ่านเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรปฏิบัติต่อหนังสืออย่างถูกต้อง 3) ด้านการใช้หนังสือ (Use Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กรู้วิธีการใช้หนังสือ ได้แก่ ถือหนังสือถูกทิศทาง เลียนแบบท่าทางการถือหนังสือของผู้ใหญ่ รู้ว่าการอ่านต้องอ่านจากซ้ายไปขวา รู้ว่าการอ่านต้องอ่านจากด้านหน้าไปด้านหลัง ทำเสียงคล้ายอ่านขณะเปิดดูหนังสือ ชี้ที่ตัวอักษรหรือภาพไปด้วยในขณะอ่าน รู้จักเก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จแล้ว 4) ด้านความเข้าใจ (Understand in Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กเข้าใจเรื่องราวในหนังสือ ได้แก่ เมื่อเปิดดูหนังสือสามารถพูดใกล้เคียงกับเรื่องหรือพูดตามที่จำได้ เติมคำหรือวลี ในตอนถัดไป เล่าโครงเรื่องหรือเหตุการณ์จากเรื่องที่ฟัง บอกชื่อตัวละครในเรื่อง บอกฉากของเรื่อง บอกตอนจบของเรื่อง บอกความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังได้ 5) ด้านการแสวงหา (Look for Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความต้องการในการเรียนรู้เพิ่มเติมจากเดิม ได้แก่ อยากมีหนังสือเป็นของตนเอง กระตือรือร้นเมื่อผู้ใหญ่แนะนำหนังสือเล่มใหม่ที่ไม่เคยเห็น สนใจหยิบหนังสือเล่มใหม่ๆมาเปิดดู สนใจการทำกิจกรรมเกี่ยวข้องกับหนังสือ สนใจมองหรืออ่านสิ่งต่างๆรอบตัว ใช้คำศัพท์ใหม่เพิ่มขึ้นหลังจากการฟังการอ่านหนังสือ พูดเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับหนังสือ สนใจการมีประสบการณ์จริงเหมือนในหนังสือ

1.2 การสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1.2.1 การศึกษาและกำหนดลักษณะของแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดของ สโคโลสเซอร์และฟิลลิป (Scholosser; & Phillip. 1991) เบรเวอร์ (Brewer. 1995) โคเครน (Cochrane.1984) กันนิง (Gunning. 1990) มาชาโด (Machado. 1995) ทอมปิน (Tomphin. 2003)

ไบรอัน (Brain.1992) โซเวอร์ส (Sowers. 2000) ออนสไตน์ (Ornstein 1998) เคลย์ (Clay. 1972) ไวท์เฮิร์ส (Whitehust. 2011) เทลและซัสบี้ (Tale&Sulzby. 1986) ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์ (2545) นิตยา ประพฤติกิจ (2538) อารี สัณหฉวี (2544) และพรพิไล เลิศวิชาและอัครภูมิ จารุภากร (2551) ประกอบกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย แล้วนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบการวัดพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

1.2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวัดทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ มีรายละเอียดในการดำเนินการแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1.2.2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะนี้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการประเมินทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ประกอบด้วย 5 ด้าน

1.2.2.2 เกณฑ์การให้คะแนนในแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ เป็นแบบ Rubric Score มีเงื่อนไขการให้คะแนน ดังนี้

เด็กสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง	ให้ 2 คะแนน
เด็กสามารถปฏิบัติได้หลังจากครูแนะนำช่วยเหลือ	ให้ 1 คะแนน
เด็กไม่ปฏิบัติ	ให้ 0 คะแนน

1.3 การตรวจสอบเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

1.3.1 เมื่อได้แบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มของเด็กวัยเตาะแตะแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน (ภาคผนวก ก) ตรวจสอบเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยประเมินความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะกับนิยามที่กำหนด (Item Objective Congruence) ซึ่งต้องมีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ .50 (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2526: 89) ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ผลปรากฏว่า ได้ข้อที่มีค่าระหว่าง .50-1.00 จำนวน 40 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ด้านละ 8 ข้อ ในบางข้อผู้เชี่ยวชาญขอให้ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขคำให้สอดคล้องกับนิยามและพัฒนาการของเด็กวัยเตาะแตะ โดยตัดข้อที่ไม่สอดคล้องออกไป

1.3.2 นำแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะที่ปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกัน จำนวน 10 คน เพื่อดูความเข้าใจในการใช้ ความสอดคล้องของการประเมินระดับพฤติกรรม และการบันทึกพฤติกรรม

1.4 การเขียนคู่มือการใช้แบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ การเขียนคู่มือการใช้แบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

1.4.1 ผู้วิจัยสร้างคู่มือดำเนินการสังเกตพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้ คำชี้แจง ประกอบด้วย ระดับอายุของเด็ก เงื่อนไขการให้คะแนน และแนวทางเบื้องต้นในการใช้แบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกกับหนังสือสำหรับเด็กแต่ละเรื่อง

1.4.2 การเขียนคู่มือการใช้แบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ผู้วิจัยสังเคราะห์ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักหนังสือ ด้านการรักหนังสือ ด้านการใช้หนังสือ ด้านความเข้าใจ และด้านการแสวงหา

จากข้อมูลข้างต้น สามารถอธิบายลำดับการศึกษาทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ดังปรากฏในภาพประกอบ 3

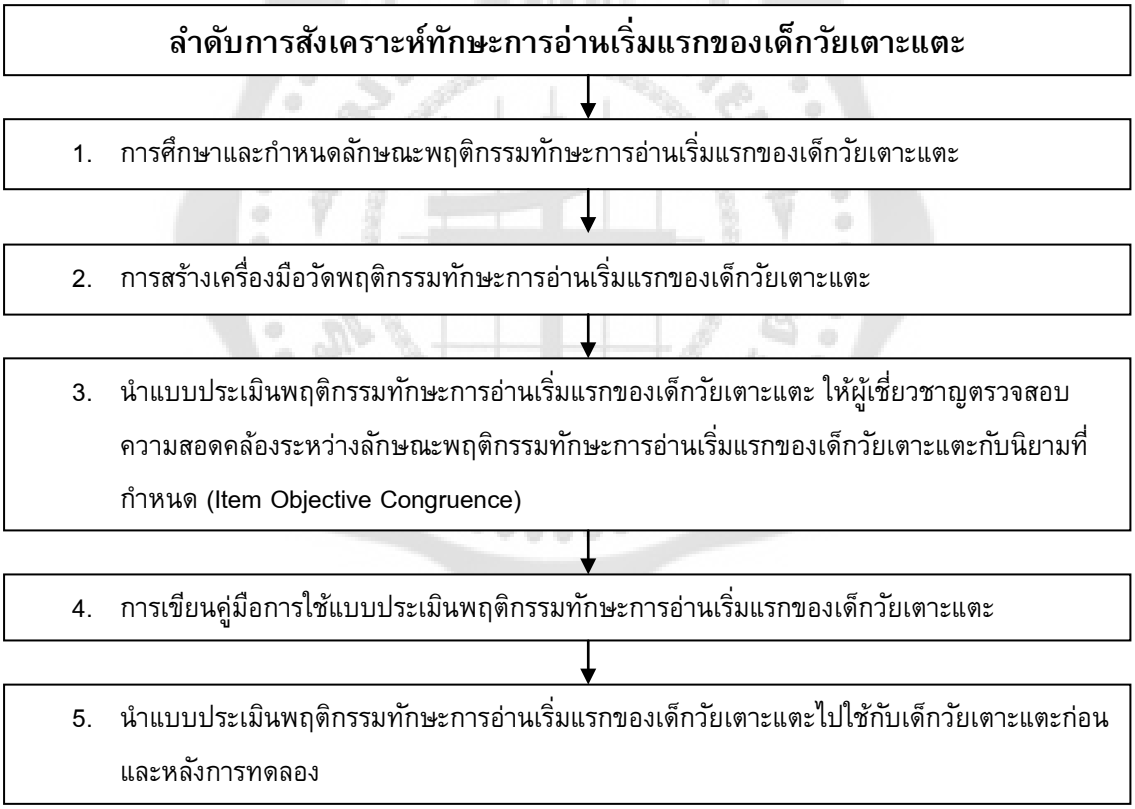

ภาพประกอบ 3 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

2.การสร้างโครงร่างรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ โดยนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการกำหนดโครงร่างรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อนำไปใช้ส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะโดยดำเนินการ ดังนี้

2.1 การกำหนดโครงร่างรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

2.1.1 ศึกษาวิเคราะห์ทฤษฎีตามแนวคิดของนักการศึกษา ได้แก่ แนวคิดการสอนภาษาแบบองค์รวมของกู๊ดแมน (Goodman's Whole Language Approach) (Grave and other. 2004: 70-72; Gunning. 1990: 5 อ้างอิงจาก Carroll.1977; Goodman.1974: 25 - 27) ทฤษฎีพัฒนาการการอ่านของโคเครน (Cochrane's Reading Theory) (บังอร พานทอง. 2541: 24-25; อ้างอิงจาก Cochrane and other. 1984) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและภาษาของเพียเจย์ (Piaget's Cognitive Development Theory) (อารี สัณหฉวี. 2550 : 29-30; Ruddell. 2002 : 46-47 อ้างอิงจาก Piaget. 1967) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ (Bruner's Theory of Discovery Learning) (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2550: 185) ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของไวก็อตสกี้ (Vygotsky's Sociocultural Theory) (Wink & Putney. 2002:95; Zimmerman. 2012 : online) ทฤษฎีวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ (Skinner's Operant Conditioning Theory) (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2550: 135-137; Machado. 1995 : 6)

2.1.2 ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดข้างต้นนำมากำหนดเป็นกรอบโครงร่างรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นการอ่าน ขั้นการขยายความเข้าใจ ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง และขั้นนำเสนอผลงาน

2.1.3 นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดกิจกรรม การสัมภาษณ์ความคิดเห็นครูผู้สอนเด็กอายุ 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปีเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ การสังเคราะห์กรอบโครงร่างรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ และการสังเคราะห์ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะมาสร้างโครงร่างรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

2.1.3.1 การกำหนดจุดมุ่งหมายและกรอบโครงร่างรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ด้วยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นจากทฤษฎี แนวคิด หลักการที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ และพัฒนาการของเด็กวัยเตาะแตะ

2.1.3.2 การกำหนดแนวทางในการสร้างโครงร่างรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยตะแตะ โดยกำหนดขั้นตอนให้สอดคล้องกับองค์ประกอบทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักหนังสือ การใช้หนังสือ การรักหนังสือ ความเข้าใจ และการแสวงหา

2.1.3.3 การกำหนดลักษณะของโครงร่างรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักหนังสือ การใช้หนังสือ การรักหนังสือ ความเข้าใจ และการแสวงหา และหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 แล้วแบ่งออกเป็น 4 สาระ ประกอบด้วย เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆรอบตัวเด็ก

2.1.3.4 การกำหนดหนังสือภาพสำหรับเด็กที่ใช้ในการจัดกิจกรรมรูปแบบจำนวน 4 เล่ม ได้แก่ เม่นหลบฝน คุณฟองนักแปรงฟัน หัวผักกาดยักษ์ และอนุบาลช้างเบิ้ม โดยพิจารณาคัดเลือกหนังสือที่ได้รับการคัดสรรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจำนวน 4 หน่วยงานขึ้นไปที่ระบุไว้ในรายชื่อหนังสือเสริมประสบการณ์ระดับปฐมวัย ปี พ.ศ. 2555 โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา จากทั้งหมด 739 เรื่อง ได้มาจำนวน 19 เรื่อง แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมสำหรับเด็กและการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 ท่าน (ภาคผนวก ก) พิจารณาคัดเลือกมา 4 เรื่อง ที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ทั้ง 4 สาระ ประกอบด้วย เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆรอบตัวเด็ก ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี) ในแต่ละเรื่องนำมาจัดเป็นแผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ

2.2 การสร้างโครงร่างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

2.2.1 การสร้างโครงร่างรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ มีจุดมุ่งหมาย ขั้นตอน วิธีการ และกิจกรรม ดังนี้

2.2.1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ดังนี้

รูปแบบ READ ส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กมีทักษะการอ่านเริ่มแรกซึ่งพื้นฐานของกระบวนการอ่านที่เตรียมเด็กให้มีความพร้อมต่อการเรียนอ่านในระดับต่อไป โดยส่งเสริมให้เด็กมีความคุ้นเคยกับหนังสือมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน และมีทักษะพื้นฐานของกระบวนการอ่านผ่านกิจกรรมที่สนุกสนานเพลิดเพลิน

2.2.1.2 กำหนดขั้นตอนการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ไว้ตามลำดับขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการอ่าน (Reading=R) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กมีประสบการณ์การอ่าน ทั้งกิจกรรมที่ครูอ่านให้ฟังและการมีประสบการณ์ในการอ่านด้วยตนเอง เพื่อให้เด็กเพื่อให้เด็กมีพื้นฐานกระบวนการอ่าน รู้จักหนังสือ เกิดความรู้สึกรักหนังสือ และรู้จักวิธีการใช้หนังสือ โดยใช้วิธีการอ่าน 3 วิธี ได้แก่ การอ่านให้ฟัง การอ่านร่วมกับครู และการอ่านโดยใช้ภาษาของตนเอง

ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความเข้าใจ (Expanding=E) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กขยายความเข้าใจด้วยการสนทนาและเชื่อมโยงเรื่องราวในหนังสือกับประสบการณ์ของเด็ก เพื่อให้เด็กมีพื้นฐานกระบวนการอ่าน มีความเข้าใจเรื่อง เข้าใจความหมายของคำศัพท์ เห็นคุณค่าของเรื่องที่อ่านว่ามีความหมายต่อตนเอง รู้จักวิธีการใช้หนังสือ รู้สึกรักหนังสือ ครูสนทนาเกี่ยวกับหนังสือและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของเด็ก สนทนาเกี่ยวกับตัวละคร (characters) โครงเรื่อง (plot) สถานที่และเวลาของเรื่อง (setting) แก่นสาระของเรื่อง (theme) ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นความรู้สึกเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของเด็กกับเรื่องที่อ่าน โดยใช้คำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง (Activity=A) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กทำกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่านเพื่อให้เด็กมีความเข้าใจเรื่อง เข้าใจความหมายของคำศัพท์อย่างเป็นรูปธรรม และเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่มีอยู่หนังสือกับสิ่งที่มีอยู่ในชีวิตจริง ครูส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ทั้งกิจกรรมที่ครูเป็นผู้นำ และกิจกรรมที่ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ให้เด็กปฏิบัติเองโดยอิสระ ได้แก่ การวาด การระบายสี การปั้น การประดิษฐ์ และศิลปะจัดวาง

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงผลงาน (Display=D) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กนำผลงานที่ทำในขั้นกิจกรรมมานำเสนอหน้าชั้นเรียนและจัดแสดงควบคู่กับหนังสือ ครูส่งเสริมให้เด็กนำผลงานมาเสนอหน้าชั้นเรียนและจัดแสดงควบคู่กับหนังสือโดยพิจารณาจากความสนใจของเด็ก

2.2.1.3 กำหนดเนื้อหาสาระในการจัดกิจกรรมเพื่อประกอบการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก ดังนี้

เนื้อหาที่ใช้ในรูปแบบ READ แต่ละเรื่องที่นำมาจัดทำเป็นแผนการจัดกิจกรรมสอดคล้องกับสาระเนื้อหาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ประกอบด้วย เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็กธรรมชาติรอบตัว สิ่งต่างๆรอบตัวเด็ก ในเนื้อหาแต่ละหน่วยจะมีหนังสือภาพสำหรับเด็กที่ใช้ประจำหน่วยหน่วยละ 1 เรื่อง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคัดเลือกจากหนังสือที่ได้รับการคัดสรรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจำนวน 4 หน่วยงานขึ้นไป ที่ระบุไว้ในรายชื่อหนังสือเสริมประสบการณ์ระดับปฐมวัย ปี 2555 โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ได้แก่ เรื่องเม่นหลบฝน เรื่องคุณฟองนักแปรงฟัน เรื่องหัวผักกาดยักษ์ และเรื่องอนุบาลช้างเบิ้ม กิจกรรมหน่วยละ 10 วัน วันละ 20-30 นาที โดยเขียนแผนการจัดกิจกรรมตามลำดับขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นการอ่าน (Reading=R)
ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความเข้าใจ (Expanding=E)
ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง (Activity=A)
ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงผลงาน (Display=D)

2.3 การจัดทำคู่มือการใช้โครงร่างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

การจัดทำคู่มือการใช้โครงร่างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหลักการและแนวคิดของรูปแบบ วัตถุประสงค์ ความหมาย ลำดับขั้นตอน สื่อและแหล่งเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ การบันทึกหลังการสอน และภาคผนวกที่ช่วยให้ครูจัดกิจกรรมได้สะดวกขึ้น

2.4 การจัดทำแผนการจัดกิจกรรมตามโครงร่างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

การจัดทำแผนการจัดกิจกรรมตามขั้นตอน วิธีการ และกิจกรรมของโครงร่างรูปแบบ READ ประกอบด้วย สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ (จุดมุ่งหมาย รูปแบบการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ พฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกที่ปรากฏ และภาคผนวก

จากข้อมูลข้างต้น สามารถอธิบายลำดับขั้นตอนการสร้างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 ลำดับขั้นตอนการสร้างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ตอนที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินประสิทธิภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปทดลองใช้ และศึกษาปัญหา อุปสรรคระหว่างการดำเนินการทดลองเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนทดลองใช้จริง

วิธีศึกษา

ในการประเมินประสิทธิภาพโครงร่างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. การประเมินประสิทธิภาพโครงร่างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกโดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ

1.1 นำโครงร่างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน (ภาคผนวก ก) โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1.1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย คุณสมบัติ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัยหรือมีประสบการณ์ด้านการศึกษาปฐมวัยไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือมีคุณสมบัติทั้ง 2 ประการข้างต้น

1.1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมสำหรับเด็ก หรือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย คุณสมบัติ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับมหาบัณฑิต มีประสบการณ์ด้านวรรณกรรมสำหรับเด็ก หรือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัยไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือมีคุณสมบัติทั้ง 2 ประการข้างต้น

1.1.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กวัยเตาะแตะ ประกอบด้วย คุณสมบัติ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กวัยเตาะแตะ ไม่น้อยกว่า 5 ปี

1.2 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อการตรวจสอบโครงร่างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 ผู้วิจัยนำเนื้อหาของโครงร่างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะมาสร้างแบบประเมินประสิทธิภาพโครงร่างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ จำนวน 10 ข้อ ซึ่งเป็นแบบสอบถามลักษณะมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
4	หมายถึง	เหมาะสมมาก
3	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
2	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
1	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

หลังจากนั้นจึงนำแบบประเมินแระสิทธิภาพโครงร่างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ

1.2.2 นำข้อมูลที่ได้จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาประมวลสร้างโครงร่างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ โดยกำหนดขั้นตอนรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบ

2. การประเมินประสิทธิภาพโดยการทดลองใช้ครั้งที่ 1 การประเมินประสิทธิภาพโดยการทดลองใช้ครั้งที่ 1 ผู้วิจัยใช้รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะไปทดลองจัดกิจกรรมกับเด็กวัยเตาะแตะที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะนี้ ได้แก่ เด็กอายุ 2ปี ครึ่ง ถึง 3 ปี จำนวน 10 คน ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นเตรียมอนุบาล (ห้องดวงตะวัน) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 สถานพัฒนาเด็กบ้านรักเนอร์สเซอรี่สคูล อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดชลบุรี ระยะเวลา 5 วัน วันละ 20 - 30 นาที

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการจัดกิจกรรม “หน่วยฝนเอยฝนตก”

2.3 เขียนแผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ หน่วยฝนเอยฝนตก เตรียมสถานที่จัดกิจกรรม เตรียมสื่อการเรียนรู้ เช่น หนังสือเรื่องเม่นหลบฝน พร้อมสร้างความคุ้นเคยกับเด็ก เตรียมการบันทึกข้อมูลและจัดเก็บเป็นภาพนิ่ง

2.4 ดำเนินการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ หน่วยฝนเอยฝนตก ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยตนเองเพื่อหาข้อบกพร่องของการเรียงลำดับขั้นตอน เนื้อหา คำถาม และสื่อที่ใช้

2.5 หลังจากนั้น ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบ รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ หน่วยฝนเอยฝนตก ก่อนนำไปทดลองใช้ ครั้งที่ 2

3. การประเมินประสิทธิภาพโดยการทดลองใช้ครั้งที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพโดยการทดลองใช้ครั้งที่ 2 ผู้วิจัยใช้รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะไปทดลองจัดกิจกรรมกับเด็กวัยเตาะแตะที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ดังนี้

3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะนี้ ได้แก่ เด็กอายุ 2 ปี ครึ่ง ถึง 3 ปี จำนวน 10 คน ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นเตรียมอนุบาล (ห้องสายน้ำ) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 สถานพัฒนาเด็กบ้านรักเนอร์สเซอรี่สคูล อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดชลบุรี ระยะเวลา 5 วัน วันละ 20 - 30 นาที

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการจัดกิจกรรม “หน่วยหนูน้อยฟันสะอาด”

3.3 เขียนแผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ หน่วยหนูน้อยฟันสะอาด เตรียมสถานที่จัดกิจกรรม เตรียมสื่อการเรียนรู้ เช่น หนังสือเรื่องเม่นหลบฝน พร้อมสร้างความคุ้นเคยกับเด็ก เตรียมการบันทึกข้อมูลและจัดเก็บเป็นภาพนิ่ง

3.4 ดำเนินการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ หน่วยหนูน้อยฟันสะอาด ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยตนเองเพื่อหาข้อบกพร่องของการเรียงลำดับขั้นตอน เนื้อหา คำถาม และสื่อที่ใช้

3.5 หลังจากนั้น ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบ รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ หน่วยหนูน้อยฟันสะอาด ก่อนนำไปทดลองใช้จริง

4. การทดลองใช้รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ การทดลองใช้รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ผู้วิจัยจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ ให้กับเด็กวัยเตาะแตะที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน โดยดำเนินการวิจัยแบบ Time-Series Design (Kerlinger. 2000: 541) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

$$y_1 \quad x_1 \quad y_2 \quad x_2 \quad y_3 \quad x_3 \quad y_4 \quad x_4 \quad y_5$$

y หมายถึง การวัดทักษะการอ่านเริ่มแรกแต่ละครั้ง

x หมายถึง กิจกรรมตามรูปแบบ READ ในแต่ละเรื่อง

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามแบบแผนการทดลอง ซึ่งอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

4.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ระยะนี้ ได้แก่ เด็กวัยเตาะแตะ อายุ 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี จำนวน 15 คน ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นเตรียมอนุบาล (ห้องทอรุ้ง) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 สถานพัฒนาเด็กบ้านรักเนอร์สเซอรี่สคูล อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดชลบุรี ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 20 - 30 นาที

4.2 เครื่องมือที่ใช้การวิจัย คือ แผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ จำนวน 8 สัปดาห์

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ โดยมีผู้ช่วยวิจัยอีก 2 คนช่วยเหลือและช่วยสังเกตการจัดกิจกรรม

4.4 หลังจากนั้นจึงปรับปรุงรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะก่อนนำไปขยายผล

5. การปรับโครงร่างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ผู้วิจัยนำผลการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะมาปรับปรุงกระบวนการจัดกิจกรรม ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการอ่าน (Reading=R) เป็นขั้นตอนที่เด็กมีประสบการณ์การอ่าน ทั้งกิจกรรมที่ครูอ่านให้ฟังและการมีประสบการณ์ในการอ่านด้วยตนเอง เพื่อให้เด็กมีพื้นฐานกระบวนการอ่าน รู้จักหนังสือ รักหนังสือ และรู้จักวิธีการใช้หนังสือ ครูอ่านหนังสือให้ฟังด้วยวิธีการอ่าน 3 วิธี ได้แก่ การอ่านให้ฟัง การอ่านร่วมกับครู และการอ่านโดยใช้ภาษาของตนเอง

ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความเข้าใจ (Expanding=E) เป็นขั้นตอนที่เด็กขยายความเข้าใจด้วยการสนทนาและเชื่อมโยงเรื่องราวในหนังสือกับประสบการณ์ของเด็กเพื่อให้เด็กมีพื้นฐานกระบวนการอ่าน มีความเข้าใจเรื่อง เข้าใจความหมายของคำศัพท์ เห็นคุณค่าของเรื่องที่อ่านว่ามีความหมายต่อตนเองรู้จักวิธีการใช้หนังสือ รู้สึกรักหนังสือและมีความผูกพันกับหนังสือ ครูสนทนาเกี่ยวกับหนังสือและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของเด็กสนทนาเกี่ยวกับตัวละคร (characters) โครงเรื่อง (plot) สถานที่และเวลาของเรื่อง (setting) แก่นสาระของเรื่อง (theme) ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นความรู้สึกเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของเด็กกับเรื่องที่อ่านโดยใช้คำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง (Activity=A) เป็นขั้นตอนที่เด็กทำกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่านเพื่อให้เด็กมีความเข้าใจเรื่อง เข้าใจความหมายของคำศัพท์อย่างเป็นรูปธรรม และเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่มีอยู่หนังสือกับสิ่งที่มีอยู่ในชีวิตจริง ครูส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ทั้งกิจกรรมที่ครูเป็นผู้นำ และกิจกรรมที่ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ให้เด็กปฏิบัติเองโดยอิสระ ได้แก่ การวาด การระบายสี การปั้น การประดิษฐ์ และศิลปะจัดวาง

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงผลงาน (Display=D) เป็นขั้นตอนที่เด็กนำผลงานที่ทำในขั้นกิจกรรมมานำเสนอหน้าชั้นเรียนและจัดแสดงควบคู่กับหนังสือ ครูส่งเสริมให้เด็กนำผลงานมาเสนอหน้าชั้นเรียนและจัดแสดงควบคู่กับหนังสือโดยพิจารณาจากความสนใจของเด็ก

ตอนที่ 3 การขยายผลรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

การขยายผลรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูผู้สอนเด็กวัยเตาะแตะ (ระดับชั้นเตรียมอนุบาล)

วัตถุประสงค์

เพื่ออธิบายขั้นตอน และผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

วิธีการศึกษา ผู้วิจัยทำการปรับปรุงรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูปฐมวัยที่สอนอยู่ระดับชั้นเตรียมอนุบาล (วัยเตาะแตะ 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี) จำนวน 20 คน ที่ปฏิบัติการสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ของสถานพัฒนาเด็กเอกชน สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดชลบุรี และ โรงเรียน

เอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำนวน 10 แห่ง ซึ่งเป็นสถานพัฒนาเด็กและโรงเรียนที่ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูนำรูปแบบ READ ไปทดลองใช้ในห้องเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่

2.1 เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ”

2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นในการทดลองใช้ “รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ”

3. การดำเนินการ

3.1 ผู้วิจัยประชาสัมพันธ์ไปยังโรงเรียนเอกชนและสถานพัฒนาเด็กเอกชนในจังหวัดชลบุรี เพื่อให้สถานพัฒนาเด็กและโรงเรียนส่งครูเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ” โดยให้ส่งหนังสือตอบรับการเข้าร่วมอบรม

3.2 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 1 เพื่อนำเสนอผลการทดลอง ประสิทธิภาพของรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ โดยดำเนินการ ดังนี้

3.2.1 บรรยายพร้อมนำเสนอด้วยโปรแกรม PowerPoint ประกอบเอกสารการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ”

3.2.2 ครูเลือกเรื่องที่สนใจนำไปทดลองจัดกิจกรรมในห้องเรียนของตนอย่างน้อย 2 สัปดาห์ พร้อมลงนามทำบันทึกความเข้าใจ (MOU-Memorandum Of Understanding)

3.2.4 ครูนำรูปแบบ READ ไปทดลองใช้ในห้องเรียนของตน เป็นเวลาอย่างน้อย 2 สัปดาห์ พร้อมจัดทำรายงานผลการทดลองใช้ ผู้วิจัยกำหนดเวลาให้ครูการดำเนินการระยะนี้เป็นเวลา 1 เดือน

3.2.3 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 2 เพื่อให้ครูนำเสนอความคิดเห็นในการทดลองใช้รูปแบบ READ และผลการทดลองใช้รูปแบบ READ ผู้วิจัยและครูแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ

3.3 ผู้วิจัยให้ครูที่เข้ารับการอบรมตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสม

4. ผู้วิจัยได้รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะฉบับสมบูรณ์

จากข้อมูลข้างต้น สามารถอธิบายลำดับขั้นตอนการขยายผลรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก ดังภาพประกอบ 5

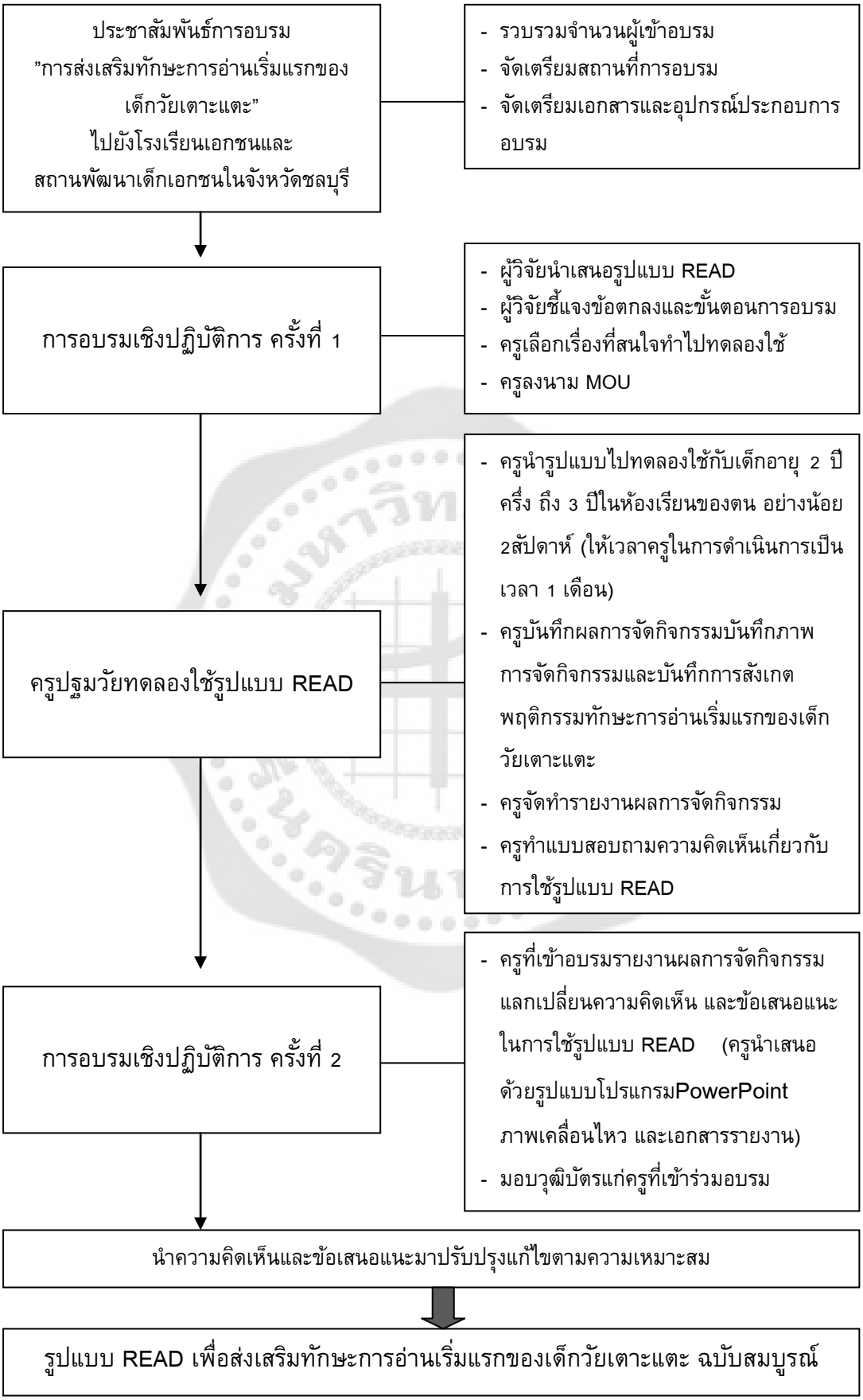

ภาพประกอบ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับโครงร่างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์เพื่อใช้แทนความหมาย ดังนี้

$\bar{X}$	หมายถึง	คะแนนค่าเฉลี่ย
S.D.	หมายถึง	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	หมายถึง	ขั้นความเป็นอิสระ (Degrees of freedom)
F	หมายถึง	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาการแจกแจงแบบเอฟ
Sig.	หมายถึง	ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ จำแนกออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลของการสร้างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ตอนที่ 2 ผลของการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ตอนที่ 3 ผลของการขยายผลรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลของการสร้างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านเริ่มแรกและการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ โดยดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ผลของการสังเคราะห์ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาด้านทักษะการอ่านเริ่มแรก ได้แก่ สโคโลสเซอร์และฟิลลิป (Scholosser; & Phillip. 1991) เบรเวอร์ (Brewer. 1995) โคเครน (Cochrane.1984) กันนิง (Gunning. 1990) มาชาโด (Machado. 1995) ทอมปิน (Tomphin. 2003) ไบรอัน (Brain.1992) โซเวอร์ส (Sowers.

2000) ออนสไตน์ (Ornstein. 1998) เคลย์ (Clay. 1972) ไวท์เฮิร์ส (Whitehust. 2011) เทลและซัสบี้ (Tale&Sulzby. 1986) ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์ (2545) นิตยา ประพฤติกิจ (2538) อารี สัณหฉวี (2544) และพรพิไล เลิศวิชาและอัครภูมิ จารุภากร (2551) แล้วจึงนำแนวคิดของนักการศึกษามาประกอบการอธิบายรายละเอียดในการสังเคราะห์ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ด้านการรักหนังสือ(Love Books) 2) ด้านการใช้หนังสือ (Use Books) 3) ด้านการฟังเสียง (Hear Sounds) 4) ด้านการเรียนรู้ศัพท์ (Learn Words) 5) ด้านการรู้จักอักษร (Know Letters) 6) ด้านการเล่าเรื่อง (Tell Stories) จากนั้นผู้วิจัยคัดเลือกลักษณะทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะมากำหนดนิยามและพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ โดยอิงหลักพัฒนาการของเด็กวัยเตาะแตะได้ดังนี้

ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ หมายถึง พฤติกรรมเบื้องต้นที่เป็นพื้นฐานของกระบวนการอ่าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักหนังสือ (Know Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กมีความคุ้นเคยกับหนังสือและรู้ว่าหนังสือมีไว้สำหรับอ่าน ได้แก่ รู้จักเรียกชื่อตัวอักษร รู้ว่าคำสามารถอ่านได้ รู้จักถามว่าตัวหนังสือที่เห็นนั้นคือคำว่าอะไร รู้จักอ่านคำที่ปรากฏคู่กับภาพ รู้จักตำแหน่งของชื่อหนังสือ รู้จักหน้าปกหนังสือ รู้จักด้านหน้าและด้านหลังของหนังสือ รู้จักด้านบนและด้านล่างของหนังสือ 2) ด้านการรักหนังสือ (Love Books) หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกว่าเด็กเห็นความสำคัญของหนังสือและชอบหนังสือ ได้แก่ รู้จักหยิบหนังสือมาเปิดดูว่ามีอะไรอยู่ข้างใน มีสมาธิจดจ่อขณะเปิดหนังสือดูเอง ตั้งใจฟังเมื่อผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟัง รู้จักอ่านตามรูปภาพที่เห็นในหนังสือ แสดงความต้องการอยากอ่านหนังสือเอง มีหนังสือที่ชอบ มีช่วงเวลาการอ่านเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตร ปฏิบัติต่อหนังสืออย่างถูกต้อง 3) ด้านการใช้หนังสือ (Use Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กรู้วิธีการใช้หนังสือ ได้แก่ ถือหนังสือถูกทิศทาง เลียนแบบท่าทางการถือหนังสือของผู้ใหญ่ รู้ว่าการอ่านต้องอ่านจากซ้ายไปขวา รู้ว่าการอ่านต้องอ่านจากด้านหน้าไปด้านหลัง ทำเสียงคล้ายอ่านขณะเปิดดูหนังสือ ชี้ที่ตัวอักษรหรือภาพไปด้วยในขณะอ่าน รู้จักเก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จแล้ว 4) ด้านความเข้าใจ (Understand in Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กเข้าใจเรื่องราวในหนังสือ ได้แก่ เมื่อเปิดดูหนังสือสามารถพูดใกล้เคียงกับเรื่องหรือพูดตามที่จำได้ เติมคำ หรือวลี ในตอนถัดไป เล่าโครงเรื่องหรือเหตุการณ์จากเรื่องที่ฟัง บอกชื่อตัวละครในเรื่อง บอกฉากของเรื่อง บอกตอนจบของเรื่อง บอกความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังได้ 5) ด้านการแสวงหา (Look for Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความต้องการในการเรียนรู้เพิ่มเติมจากเดิม ได้แก่ อยากมีหนังสือเป็นของตนเอง กระตือรือร้นเมื่อผู้ใหญ่แนะนำหนังสือเล่มใหม่ที่ไม่เคยเห็น สนใจหยิบหนังสือเล่มใหม่ๆมาเปิดดู สนใจการทำกิจกรรมเกี่ยวข้องกับหนังสือ สนใจมองหรืออ่านสิ่งต่างๆรอบตัว ใช้คำศัพท์ใหม่เพิ่มขึ้นหลังจากการฟังการอ่านหนังสือ พูดเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับหนังสือ สนใจการมีประสบการณ์จริงเหมือนในหนังสือ สามารถสรุปเป็นตาราง ได้ดังนี้

ตาราง 2 การสังเคราะห์ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะของนักการศึกษา

ข้อ	**ด้านการรู้จักหนังสือ** (Know Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กมีความคุ้นเคยกับหนังสือและรู้ว่าหนังสือมีไว้สำหรับอ่าน	Clay (1972)	Cochrane (1984)	Tale&Sulzby (1986)	Gunning (1990)	Scholosser& Phillip(1991)	Brian (1992)	Machado (1995)	Brewer (1995)	Ornstein (1998)	Sowers (2000)	Thomphin (2003)	Shedd (2008)	Familylearning (2011)	Whitehust (2011)	St.Paul Public Library (2012)	ฉวีวรรณ คูหากันธนท์ (2545)	อารี สัณหฉวี (2550)	พรพิไล เลิศวิชา (2551)
1	ชี้หรือบอกภาพที่เห็นในหนังสือได้		✓		✓		✓	✓	✓		✓								
2	เรียกชื่อตัวอักษร แม้จะเรียกไม่ถูก		✓			✓		✓	✓			✓							
3	แยกแยะภาพกับตัวหนังสือได้ บอกได้ว่าเวลาอ่านต้องอ่านที่ตัวอักษร		✓		✓	✓		✓	✓			✓				✓			
4	รู้จักถามว่าตัวหนังสือที่เห็นนั้นคือคำว่าอะไรหรืออ่านว่าอย่างไร							✓						✓					
5	จำคำ หรือ ภาพ หรือ สัญลักษณ์ที่คุ้นเคยได้		✓		✓	✓		✓	✓			✓					✓		
6	รู้จักตำแหน่งของชื่อหนังสือ				✓			✓			✓						✓		
7	รู้จักหน้าปกหนังสือ							✓			✓						✓		
8	รู้จักด้านหน้าและด้านหลังของหนังสือ		✓		✓			✓		✓							✓		
9	รู้จักด้านบนและด้านล่างของหนังสือ		✓		✓			✓		✓							✓		

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อ	**ด้านการรักหนังสือ** (Love Books) หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกว่าเด็กเห็นความสำคัญของหนังสือและชอบหนังสือ	Clay (1972)	Cochrane (1984)	Tale&Sulzby (1986)	Gunning (1990)	Scholosser& Phillip(1991)	Brian (1992)	Machado (1995)	Brewer (1995)	Ornstein (1998)	Sowers (2000)	Thomphin (2003)	Shedd (2008)	Familylearning (2011)	Whitehust (2011)	St.Paul Public Library (2012)	ฉวีวรรณ คูหากาญจน์ (2545)	อารี สันหฉวี (2550)	พรพิไล เลิศวิชา (2551)
1	รู้จักหยิบหนังสือมาเปิดดูว่ามีอะไรอยู่ข้างใน	✓	✓	✓				✓	✓			✓			✓				
2	มีสมาธิจดจ่อขณะเปิดหนังสือดูเอง	✓	✓	✓				✓	✓						✓				
3	ตั้งใจฟังเมื่อผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟัง							✓	✓									✓	
4	รู้จักอ่านตามรูปภาพที่เห็นในหนังสือ		✓					✓	✓									✓	
5	แสดงความต้องการอยากอ่านหนังสือด้วยตนเอง		✓					✓	✓										
6	มีหนังสือที่ชอบ		✓					✓	✓										
7	มีช่วงเวลาการอ่านเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตร								✓										
8	แสดงท่าทางรักต่อการอ่านหนังสือ		✓					✓	✓								✓		
9	แสดงความเป็นเจ้าของหนังสือ								✓										
10	ปฏิบัติต่อหนังสืออย่างถูกต้อง		✓						✓								✓		

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อ	**ด้านการใช้หนังสือ** (Use Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กรู้วิธีการใช้หนังสือ	Clay (1972)	Cochrane (1984)	Tale&Sulzby (1986)	Gunning (1990)	Scholosser& Phillip(1991)	Brian (1992)	Machado (1995)	Brewer (1995)	Ornstein (1998)	Sowers (2000)	Thomphin (2003)	Shedd (2008)	Familylearning (2011)	Whitehust (2011)	St.Paul Public Library (2012)	ฉวีวรรณ คูหากาญจน์ (2545)	อารี สัณหฉวี (2550)	พรพิไล เลิศวิชา (2551)
1	ถือหนังสือถูกทิศทาง		✓		✓	✓		✓		✓	✓							✓	
2	เลียนแบบท่าทางการถือหนังสือของผู้ใหญ่										✓								
3	รู้ว่าการอ่านต้องอ่านจากซ้ายไปขวา	✓	✓	✓	✓		✓	✓			✓		✓		✓			✓	
4	รู้ว่าการอ่านต้องอ่านจากด้านหน้าไปด้านหลัง		✓		✓		✓	✓		✓	✓							✓	
5	ทำเสียงคล้ายอ่านขณะเปิดดูหนังสือ		✓			✓		✓	✓		✓								
6	ชี้อักษรและภาพไปด้วยขณะอ่าน				✓						✓					✓			
7	รู้จักเก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จแล้ว				✓						✓					✓			
8	รู้จักเปิดหนังสืออย่างระมัดระวัง		✓					✓											
9	ถือหนังสือถูกทิศทาง		✓		✓	✓		✓		✓	✓							✓	
10	เลียนแบบท่าทางการถือหนังสือของผู้ใหญ่										✓								

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อ	**ด้านความเข้าใจ** (Understand in Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กเข้าใจเรื่องราวในหนังสือ	Clay (1972)	Cochrane (1984)	Tale&Sulzby (1986)	Gunning (1990)	Scholosser& Phillip(1991)	Brian (1992)	Machado (1995)	Brewer (1995)	Ornstein (1998)	Sowers (2000)	Thomphin (2003)	Shedd (2008)	Familylearning (2011)	Whitehust (2011)	St.Paul Public Library (2012)	ฉวีวรรณ คูหากาญจน์ (2545)	อารี สัณหฉวี (2550)	พรพิไล เลิศวิชา (2551)
1	ชี้หรือบอกว่าภาพที่เห็นคือภาพอะไรโดยสามารถใช้คำศัพท์ที่ตรงกับภาพ		✓		✓	✓	✓				✓	✓							✓
2	เมื่อเปิดดูหนังสือสามารถพูดใกล้เคียงกับเรื่องหรือพูดตามที่จำได้		✓			✓					✓							✓	✓
3	รู้ว่าภาพมีความหมายแทนสิ่งที่มีอยู่จริง					✓					✓	✓						✓	✓
4	เดาคำ หรือวลี ตอนถัดไป							✓			✓	✓							✓
5	เล่าโครงเรื่องหรือเหตุการณ์จากเรื่องที่ฟัง							✓			✓	✓					✓	✓	
6	บอกชื่อตัวละครในเรื่อง							✓				✓							
7	บอกฉากของเรื่อง							✓				✓					✓		
8	บอกตอนจบของเรื่อง							✓			✓								
9	บอกความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง						✓	✓			✓								
10	แสดงอารมณ์โต้ตอบกับเรื่องที่ฟัง						✓	✓			✓								

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อ	**ด้านการแสวงหา** (Searching for Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความต้องการในการเรียนรู้เพิ่มเติมจากเดิม	Clay (1972)	Cochrane (1984)	Tale&Sulzby (1986)	Gunning (1990)	Scholosser& Phillip(1991)	Brian (1992)	Machado (1995)	Brewer (1995)	Ornstein (1998)	Sowers (2000)	Thomphin (2003)	Shedd (2008)	Familylearning (2011)	Whitehust (2011)	St.Paul Public Library (2012)	ฉวีวรรณ คูหากาญจน์ (2545)	อารี สันหฉวี (2550)	พรพิไล เลิศวิชา (2551)
1	อยากมีหนังสือเป็นของตนเอง				✓						✓								✓
2	อยากนำหนังสือของตนเองมาให้เพื่อนดูหรือให้ผู้ใหญ่อ่านให้				✓						✓								
3	กระตือรือร้นเมื่อผู้ใหญ่แนะนำหนังสือเล่มใหม่ที่ไม่เคยเห็น						✓	✓											✓
4	สนใจหยิบหนังสือเล่มใหม่ๆมาเปิดดู		✓					✓			✓								✓
5	สนใจการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ							✓									✓		
6	สนใจมองหรืออ่านสิ่งต่างๆรอบตัว		✓		✓						✓								
7	ใช้คำศัพท์ใหม่เพิ่มขึ้นหลังจากการฟังการอ่านหนังสือ				✓		✓				✓					✓		✓	
8	พูดเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับหนังสือ				✓		✓				✓		✓						
9	สนใจการมีประสบการณ์จริงเหมือนในหนังสือ				✓		✓						✓						
10	อยากมีหนังสือเป็นของตนเอง				✓						✓								✓

ผู้วิจัยนำทักษะการอ่านเริ่มแรกที่สังเคราะห์ได้มาสร้างแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลการประเมินแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.2 - 1.0 ผู้วิจัยเลือกใช้เฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.5 และตัดข้อที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.5 ออก พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขข้อความบางข้อตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะว่า พฤติกรรมบ่งชี้บางข้ออาจไม่ใช่พฤติกรรมตามวัย แต่รูปแบบการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมอาจจะช่วยให้เกิดพฤติกรรมที่ก้าวหน้าได้ และพฤติกรรมบ่งชี้บางข้อ ควรปรับคำให้เข้าใจง่าย

2. ผลของการสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก

ในการสร้างรูปแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

แนวคิดการสอนภาษาแบบองค์รวมของกู๊ดแมน การส่งเสริมทักษะการอ่านต้องทำให้เด็กคุ้นเคยกับหนังสือ มีการเชื่อมโยงกิจกรรมกับประสบการณ์จริงที่มีความหมายต่อเด็ก ประกอบด้วยกิจกรรมก่อนอ่าน ระหว่างอ่านและหลังอ่าน

ทฤษฎีพัฒนาการการอ่านของโคเครน เด็กต้องมีความสัมพันธ์กับหนังสือโดยมีตัวแบบหรือมีคนช่วยอ่าน ต้องเริ่มจากการที่เด็กรู้วัตถุประสงค์ของการอ่านหนังสือ สนใจหยิบดู ทำท่าเสมือนอ่าน ให้ความหมายของภาพได้ มีการพูดเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ การส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกเกิดจากการปรับโครงสร้างทางสติปัญญาเชื่อมโยงประสบการณ์เก่าเข้ากับประสบการณ์ใหม่ (Accommodation) ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การใช้ประสาทสัมผัสและการเล่น

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ เกิดจากการค้นพบด้วยตนเอง เด็กสามารถใช้คำแทนสัญลักษณ์ที่เกิดจากประสบการณ์จริง สร้างภาพในสมอง เข้าใจภาพแทนของจริง นำสู่การเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งนั้น

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของไวก็อตสกี้ การส่งเสริมพัฒนาการการอ่านต้องจัดสถานการณ์การเรียนรู้ที่เกินกว่าระดับพัฒนาการที่เป็นจริง (Actual Development Level) แล้วช่วยเหลือสนับสนุนด้วยการเสริมต่อการเรียนรู้ (scaffolding) ผ่านการแก้ปัญหาภายใต้คำแนะนำของผู้ใหญ่ หรือการร่วมมือช่วยเหลือกับเพื่อนที่มีความสามารถเหนือกว่า เพื่อให้เด็กพัฒนาสู่ระดับพัฒนาการที่สามารถเป็นไปได้ (Potential Development Level)

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขการกระทำของสกินเนอร์ เมื่อเด็กได้รับการเสริมแรง เด็กจะแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก

ผู้วิจัยศึกษาสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีมาเป็นฐานในการสร้างโครงร่างรูปแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ประกอบไปด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นการอ่าน (Reading=R) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กมีประสบการณ์การอ่าน ทั้งกิจกรรมที่ครูอ่านให้ฟังและการมีประสบการณ์ในการอ่านด้วยตนเอง เพื่อให้เด็กเพื่อให้เด็กมีพื้นฐานกระบวนการอ่าน รู้จักหนังสือ รักหนังสือ และรู้จักวิธีการใช้หนังสือ ด้วยวิธีการอ่าน 3 วิธี ได้แก่ การอ่านให้ฟัง การอ่านร่วมกับครู และการอ่านโดยใช้ภาษาของตนเอง

ขั้นขยายความเข้าใจ (Expanding=E) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กขยายความเข้าใจด้วยการสนทนาและเชื่อมโยงเรื่องราวในหนังสือกับประสบการณ์ของเด็ก เพื่อให้เด็กมีพื้นฐานกระบวนการอ่าน มีความเข้าใจเรื่อง เข้าใจความหมายของคำศัพท์ เห็นคุณค่าของเรื่องที่อ่านว่ามีความหมายต่อตนเองรู้จักวิธีการใช้หนังสือ รู้สึกรักหนังสือและมีความผูกพันกับหนังสือ ครูสนทนาเกี่ยวกับหนังสือและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของเด็กสนทนาเกี่ยวกับตัวละคร

(characters) โครงเรื่อง (plot) สถานที่และเวลาของเรื่อง (setting) แก่นสาระของเรื่อง (theme) ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นความรู้สึกเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของเด็กกับเรื่องที่อ่าน โดยใช้คำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด

ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง (Activity=A) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กทำกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่านเพื่อให้เด็กมีความเข้าใจเรื่อง เข้าใจความหมายของคำศัพท์อย่างเป็นรูปธรรม และเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่มีอยู่หนังสือกับสิ่งที่มีอยู่ในชีวิตจริง ครูส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ทั้งกิจกรรมที่ครูเป็นผู้นำ และกิจกรรมที่ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ให้เด็กปฏิบัติเองโดยอิสระ ได้แก่ การวาด การระบายสี การปั้น การประดิษฐ์ และศิลปะจัดวาง

ขั้นแสดงผลงาน (Display=D) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กนำผลงานที่ทำในขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง มานำเสนอหน้าชั้นเรียนและจัดแสดงควบคู่กับหนังสือ ครูส่งเสริมให้เด็กนำผลงานมาเสนอหน้าชั้นเรียนและจัดแสดงควบคู่กับหนังสือโดยพิจารณาจากความสนใจของเด็ก

ผู้วิจัยสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของการนำทฤษฎีมาใช้ในการสร้างโครงร่างรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ดังปรากฏในภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับโครงร่างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก

เมื่อได้โครงร่างรูปแบบ READ แล้ว ผู้วิจัยนำโครงร่างมาสร้าง คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัยและด้านวรรณกรรมสำหรับเด็กคัดเลือกหนังสือภาพสำหรับเด็กที่เหมาะสมใช้กับรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ มีขั้นตอนคือ พิจารณาคัดเลือกหนังสือที่ได้รับการคัดสรรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจำนวน 4 หน่วยงานขึ้นไปที่ระบุไว้ในรายชื่อหนังสือเสริมประสบการณ์ระดับปฐมวัย ปี พ.ศ. 2555 โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา จากทั้งหมด 739 เรื่อง ได้มาจำนวน 19 เรื่อง แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมสำหรับเด็กและการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3ท่าน (ภาคผนวก ก) พิจารณาคัดเลือกมา 4 เรื่อง ที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ทั้ง 4 สาระตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี) โดยมีเกณฑ์ในการเลือกตามหลักการทางทางวรรณกรรมสำหรับเด็กและหลักการทางการศึกษาปฐมวัย คือ มีความเหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็กวัยเตาะแตะทั้งเนื้อหาและภาพประกอบ และมีความเหมาะสมกับการนำไปจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ผู้วิจัยเลือกใช้หนังสือสำหรับเด็กที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นตรงกัน 2 ใน 3 ว่ามีความเหมาะสม ได้หนังสือภาพสำหรับเด็กที่ใช้ในการจัดกิจกรรมรูปแบบ READ มีจำนวน 4 เล่ม ได้แก่ เม่นหลบฝน คุณฟองนักแปรงฟัน หัวผักกาดยักษ์ และอนุบาลช้างเบิ้ม ซึ่งหลังจากสร้างคู่มือและแผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ แล้ว ผู้วิจัยสร้างคู่มือการใช้แบบประเมินทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะที่มีรายละเอียดตัวบ่งชี้สอดคล้องกับหนังสือภาพสำหรับเด็ก เพื่อให้สามารถสังเกตพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะได้อย่างชัดเจน

ตอนที่ 2 ผลของการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

1. ผลของการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ READ โดยผู้เชี่ยวชาญ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยนำรูปแบบและเอกสารคู่มือการใช้รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน ได้ผลการตรวจสอบคุณภาพการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ READ ว่ามีความเหมาะสมมากที่สุดทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.00 – 4.86 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ควรเน้นการสร้างให้เด็กเกิดเจตคติที่ต่อการอ่าน ระยะเวลาที่ควรใช้คือ 10-12 นาที ตามทฤษฎี แต่รูปแบบกิจกรรมมีการเปลี่ยนแปลง เคลื่อนไหว แต่ละช่วงไม่นานนัก รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญยังตั้งข้อสังเกตว่าเด็กที่มีประสบการณ์ในศูนย์เด็กยาวนานกว่าอาจมีผลต่อความสนใจ สมาธิ และการทำกิจกรรมของเด็ก ครูที่เป็นผู้นำที่มีความเชี่ยวชาญน่าจะมีผลต่อการดำเนินกิจกรรม สัดส่วนครูกับเด็กมีผลต่อการดำเนินกิจกรรม หากมีการปรับแก้ไขแล้ว ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กวัยเตาะแตะอย่างมากเพราะปัจจุบันไม่มีรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เป็นขั้นตอนชัดเจน ซึ่งการปลูกฝังทักษะการอ่านจะต้องทำในวัยก่อน 3 ปีเพราะจะเป็นทักษะที่คงอยู่ค่อนข้างถาวร และปัจจุบัน

ไม่มีแผนการจัดกิจกรรมของสถานพัฒนาเด็กเอกชน สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งรูปแบบ READ น่าจะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้

2. ผลของการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ READ โดยการทดลองใช้ ในขั้นนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะที่พัฒนาขึ้น และเพื่อตรวจสอบเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบ READ ก่อนนำไปทดลองใช้จริง ประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ แบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

2.1 ผลการศึกษานำร่อง ครั้งที่ 1 จากการศึกษานำร่องครั้งที่ 1 กับ เด็กวัยเตาะแตะชั้นเตรียมอนุบาล (ห้องดวงตะวัน) อายุ 2 ปีครึ่งถึง 3 ปีของสถานพัฒนาเด็กบ้านรักเนอร์สเซอรี่สคูล อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษานำร่องครั้งที่ 1 พบว่า

1. รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสมกับเด็ก เพราะเด็กได้ทำกิจกรรมที่หลากหลาย แม้บางกิจกรรมอาจยากไปบ้าง แต่เมื่อครูสนับสนุนช่วยเหลือทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นได้ เช่น ก่อนการทดลอง เด็กไม่รู้จักด้านหน้า ด้านหลัง ด้านบน ด้านล่าง ถือหนังสือไม่ถูกทิศทาง ไม่สามารถพูดนำเสนอได้ดีทุกคน ไม่สามารถเรียงลำดับโครงเรื่องได้ แต่เมื่อจัดกิจกรรมซ้ำในวันที่ 3-5 เด็กสามารถปฏิบัติได้ดีขึ้น คุ้นเคยและสนุกสนานกับกิจกรรมมากขึ้น

2. พฤติกรรมเด็กขณะทำกิจกรรม เด็กมีความสนุกสนาน กระตือรือร้น อยากพูด อยากทำ อยากนำเสนอผลงานของตนเอง ในบางวันเด็กได้ทำกิจกรรมเหมือนในหนังสือ เด็กจะพูดขณะทำกิจกรรมว่า “เหมือนในหนังสือเลย” “เป็นเม่นเหมือนเม่นหลบฝนเลย”

3. รูปแบบ READ สามารถทำให้เกิดทักษะการอ่านเริ่มแรก แผนการจัดกิจกรรมแต่ละวันระบุพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกที่ส่งเสริมในแผนนั้นๆเอาไว้แล้ว สามารถสังเกตพฤติกรรมรายข้อได้ในแต่ละวัน

ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไขได้แก่

1. ลำดับขั้นการอ่านในขั้น R (ขั้นการอ่าน) ที่แบ่งออกเป็น 3 ระยะ พบว่ามีความซับซ้อนและบางช่วงยาวนานเกินไปทำให้เด็กเบื่อ เช่น การอ่านให้ฟัง ถ้าทำซ้ำนานหลายวัน เด็กหมดความสนใจ เพราะเด็กเริ่มพูดเติมคำจากความทรงจำเดิมแล้ว จึงแก้ไขเป็น 4 ระยะ ได้แก่

วันที่ 1- 2 ครูอ่านให้ฟัง

- ครูอ่านให้ฟังจนจบเรื่องเพื่อให้เด็กจำเรื่องได้

วันที่ 3-4 อ่านร่วมกับครู

- ครูอ่านแล้วหยุดให้เด็กพูดเองโดยใช้หนังสือของครูเพื่อเตรียมพื้นฐานให้เด็ก รู้ว่าหน้าใดมีเนื้อเรื่องอย่างไร รู้จักเติมคำหรือประโยคในเรื่องก่อนที่จะเปิดหนังสือเองในระยะถัดไป

วันที่ 5-8 อ่านพร้อมกัน

- ครูอ่านแล้วหยุดให้เด็กพูดเองเป็นช่วงๆโดยให้เด็กเปิดหนังสือเองไปพร้อมกัน เด็กได้สัมผัสหนังสือด้วยตนเอง มีครูสนับสนุนช่วยเหลือเพื่อให้เด็กรู้วิธีการใช้หนังสือ เช่น ถือหนังสือถูกทิศทาง รู้ว่าหน้าใดมีเนื้อเรื่องอย่างไร

วันที่ 9-10 อ่านเอง

- เปิดหนังสืออ่านเองลำพังโดยใช้ภาษาของเด็กเอง ซึ่งบทบาทของเด็กจะเพิ่มขึ้นในวันท้ายๆและบทบาทของครูจะลดลง

2. ระยะเวลายาวนานเกินกว่าที่กำหนด เพราะเด็กไม่อยากหยุดทำ เด็กอยากนำเสนอทุกคน แก้ไขโดย การกำหนดเวลาแต่ละขั้นให้เหมาะสม เช่น ระยะแรกของแผนการจัดกิจกรรม วันที่ 1-5 ของแผน ช่วงเวลา ขั้น R (ขั้นการอ่าน) และ E (ขั้นขยายความเข้าใจ) อาจเยอะกว่า แต่ระยะท้ายๆ วันที่ 6-10 ของแผน อาจลดเวลา ขั้น R (ขั้นการอ่าน) และ E ขั้นขยายความเข้าใจ) ลง แล้วเพิ่มเวลาให้ขั้น A (ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง)และ D (ขั้นแสดงผลงาน) กรณีไม่สามารถยุติกิจกรรมได้ตามเวลาจริงๆควรยืดหยุ่นให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่อไปอย่างอิสระ แล้วบันทึกเวลาจริงไว้เพื่อหาค่าเฉลี่ยของเวลา

3. เนื้อหา บางคำถามที่ระบุในแผนการจัดกิจกรรมยากเกินไป เช่น ชอบเพราะอะไร ด้วยพัฒนาการตามวัย เด็กยังตอบไม่ได้

4. หนังสือไม่เพียงพอ การจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ เด็กควรมีหนังสือทุกคน หรือ ควรมีหนังสืออย่างน้อย 2 คนต่อ 1 เล่ม เพื่อไม่ให้เกิดการแย่งหนังสือซึ่งเป็นพัฒนาการตามวัย

5. ผู้ช่วยทำกิจกรรม ควรมีเฉลี่ย เด็ก 5 คน ต่อ ครู 1 คน เพราะช่วงทำกิจกรรมขั้น A (กิจกรรมต่อเนื่อง) เด็กต้องการการช่วยเหลือแนะนำจากครู

6. พฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรก อาจไม่ปรากฏตามแผนในแต่ละวัน เพื่อให้การสังเกตพฤติกรรมอยู่ในระหว่างการทำกิจกรรมให้มากที่สุด แก้ไขโดยเพิ่มคำถามเข้าไปในแผนการจัดกิจกรรม เช่น การเรียกชื่อตัวอักษร(แม้จะเรียกไม่ถูก) ครูอาจถามว่า ชื่อเรื่องเม่นหลบฝนเขียนไว้ตรงไหน เมื่อเด็กชี้แล้วถามต่อว่า มีตัวอักษรอะไรบ้าง ยกเว้นบางข้อที่จำเป็นต้องสังเกตนอกเหนือเวลาจัดกิจกรรมก็ต้องสังเกตนอกเหนือเวลาจัดกิจกรรม ได้แก่ มีช่วงเวลาการอ่านเป็นกิจวัตร มีหนังสือที่ชอบ (หยิบบ่อย พูดบ่อย บอกให้อ่านซ้ำๆ)

2.2 ผลการศึกษานำร่อง ครั้งที่ 2 จากการศึกษานำร่องครั้งที่ 2 กับ เด็กวัยเตาะแตะชั้นเตรียมอนุบาล (ห้องสายน้ำ) อายุ 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี ของสถานพัฒนาเด็กบ้านรักเนอร์สเซอรี่สคูล อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษานำร่องครั้งที่ 2 พบว่า

1. หลังจากดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องจากทดลองนำร่องครั้งที่ 1 แล้วพบว่าการดำเนินกิจกรรมแต่ละขั้นตอนราบรื่นดี

2. ลำดับพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกที่พบ

วันที่ 3 เด็กชื่อเรื่องได้

วันที่ 4 เด็กจำชื่อผู้แต่งได้ และจำวลีซ้ำในเรื่องได้ เช่น ขอบใจ๊ ขอบใจ / ไม่เป็นไร๊ ไม่เป็นไร วันหลังจะมาแปรงฟันให้ใหม่นะ

วันที่ 5 เด็กเริ่มทำเสียงตัวละครอย่างมั่นใจ เช่น ฮิปโปเสียงใหญ่

วันที่ 8 เด็กเริ่มจำภาษาเขียนในหนังสือได้ ถ้าครูอ่านไม่ครบ เด็กจะพูดคำที่เป็นภาษาเขียนตรงกับในหนังสือ เช่น ไม่ตื่นก็ไม่เป็นไร แปรงฟันให้หมีเบาๆ จึงแปรงฟันให้ทันที

3. ขั้นการอ่าน ปรับปรุงแก้ไขให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับพฤติกรรรมเด็ก

วันที่ 1- 2 ครูอ่านให้ฟัง ครูอ่านให้ฟังจนจบเรื่องเพื่อให้เด็กจำเรื่องได้

วันที่ 3-4 อ่านโดยมีส่วนร่วม ครูอ่านแล้วหยุดให้เด็กพูดเองโดยใช้หนังสือของครูเพื่อเตรียมพื้นฐานให้เด็ก รู้ว่าหน้าใดมีเนื้อเรื่องอย่างไร รู้จักเติมคำหรือประโยคในเรื่องก่อนที่จะเปิดหนังสือเองในระยะถัดไป

วันที่ 5-8 อ่านร่วมกัน ครูอ่านแล้วหยุดให้เด็กพูดเองเป็นช่วงๆโดยให้เด็กเปิดหนังสือเองไปพร้อมกัน เด็กได้สัมผัสหนังสือด้วยตนเอง มีครูสนับสนุนช่วยเหลือ เพื่อให้เด็กรู้วิธีการใช้หนังสือ เช่น ถือหนังสือถูกทิศทาง รู้ว่าหน้าใดมีเนื้อเรื่องอย่างไร

วันที่ 9-10 อ่านเอง เปิดหนังสืออ่านเองลำพังโดยใช้ภาษาของเด็กเอง / หรืออ่านให้เพื่อนฟัง

4. ขั้นขยายความเข้าใจ พบว่า การเรียงลำดับโครงเรื่อง การเรียงจากบนลงล่าง หน้าไปหลัง เด็กเข้าใจลำดับมากกว่าเรียงจากซ้ายไปขวา

5. ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง พบว่า กิจกรรมที่เด็กตื่นเต้นและชอบมาก คือ กิจกรรมที่มีตัวเด็กเข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น คุณ.(ชื่อเด็ก)..นักแปรงฟัน ในขณะทำกิจกรรม เด็กจะพูดถึงหนังสือไม่ว่าจะเป็นตัวละครที่ชอบ หรือ แปรงฟัน

6. พฤติกรรมเด็กที่สังเกตพบ คือ เมื่อเด็กเห็นตัวอักษรบนกระดานก็รู้ว่าคือเพลงใด แม้เปลี่ยนเพลงแล้วก็รู้ว่าคือเพลงใหม่ ไม่ใช่เพลงเดิม เพลงที่เขียนบนกระดานมีความสำคัญกับเด็ก เด็กรู้ว่าอ่านได้ จากที่อ่านในหนังสือ เริ่มอ่านสิ่งที่อยู่บนกระดาน

7. พฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรก มีบางรายการปรากฏ แต่ไม่ได้เขียนเอาไว้ในแผนการจัดกิจกรรม ควรเพิ่มเติม และอาจไม่ตายตัวเสมอไปว่าวันใดต้องมีพฤติกรรมใดปรากฏ สามารถเพิ่มเติมได้เรื่อยๆขึ้นอยู่กับพฤติกรรมที่เด็กพบในวันนั้นๆ

2.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ผู้วิจัยนำรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ซึ่งประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลองจัดกิจกรรมกับเด็กวัยเตาะแตะอายุ 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นเตรียมอนุบาล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ของสถานพัฒนาเด็กบ้านรักเนอร์สเซอรี่สคูล อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดชลบุรี ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ทุกวันจันทร์ – ศุกร์ เวลาประมาณ 9.00 – 9.30 น. รวมทั้งสิ้น 40 ครั้ง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตพฤติกรรมเด็กในสัปดาห์ที่ 2,4,6 และ 8 โดยนำคะแนนผลการสังเกตพฤติกรรมก่อนการทดลองและผลการสังเกตทุก ๆ 2 สัปดาห์ รวม 5 ครั้ง ไปแสดงเป็นแบบกราฟเส้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละด้านของพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรก และนำไปทดสอบสมมุติฐานโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures ANOVA) พบว่า รูปแบบ READ สามารถพัฒนาทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจาก ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กทั้ง 15 คน เพิ่มขึ้นทุกด้าน โดยเพิ่มขึ้นมากในเวลา 6 สัปดาห์ (ครั้งที่4) ซึ่งด้านความเข้าใจและด้านการรู้จักหนังสือจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วภายในเวลา 4 สัปดาห์ (ครั้งที่ 3) ส่วนด้านการรักหนังสือจะเพิ่มช้ากว่าด้านอื่น โดยเริ่มเพิ่มมากในสัปดาห์ที่ 2 (ครั้งที่ 2) ตามตาราง 3 และภาพประกอบ 7 และเมื่อนำไปทดสอบทางสถิติ พบว่า ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะทุกด้านเพิ่มขึ้นทุกครั้งของการสังเกตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ของด้านการรักหนังสือ และครั้งที่ 3-5 ของด้านความเข้าใจ ตามตาราง 4

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรก ครั้งที่ 1-5

	ด้านการรู้จักหนังสือ		ด้านการรักหนังสือ		ด้านการใช้หนังสือ		ด้านความเข้าใจ		ด้านการแสวงหา	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
ครั้งที่ 1	3.667	2.093	7.400	1.993	3.600	1.724	4.467	2.416	6.133	1.407
ครั้งที่ 2	9.467	1.956	8.467	1.407	7.200	1.474	10.200	2.111	9.067	2.120
ครั้งที่ 3	13.600	0.986	12.667	0.488	10.067	0.458	15.733	0.704	10.733	0.704
ครั้งที่ 4	15.200	0.414	15.400	0.828	14.600	0.910	15.933	0.258	15.267	0.799
ครั้งที่ 5	15.733	0.458	15.867	0.516	15.667	0.488	15.933	0.258	16.000	0.000

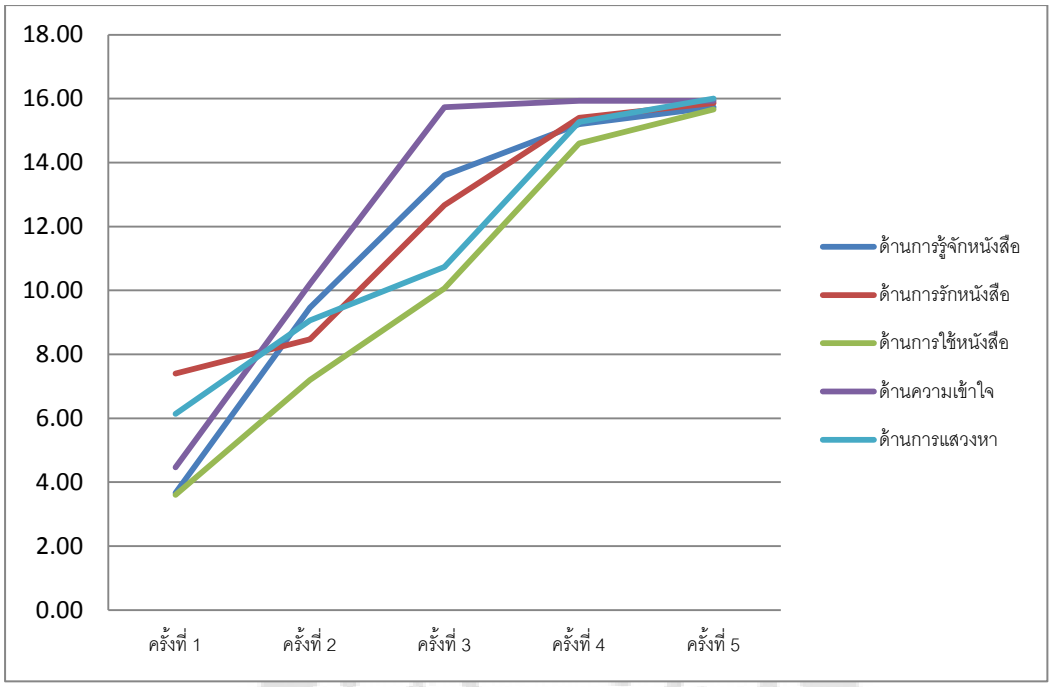

ภาพประกอบ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยทักษะการอ่านเริ่มแรกของแต่ละด้านกับครั้งที่สังเกต

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะการอ่านเริ่มแรกระหว่างครั้งที่สังเกต

Measure	Time	Type III Sum of Squares	Mean Square	df	F	Sig.
ด้านการรู้จักหนังสือ	ครั้งที่ 1 กับ ครั้งที่ 2	504.600	504.600	1	100.347*	.000
	ครั้งที่ 2 กับ ครั้งที่ 3	256.267	256.267	1	90.265*	.000
	ครั้งที่ 3 กับ ครั้งที่ 4	38.400	38.400	1	39.526*	.000
	ครั้งที่ 4 กับ ครั้งที่ 5	4.267	4.267	1	16.000*	.001
ด้านการรักหนังสือ	ครั้งที่ 1 กับ ครั้งที่ 2	17.067	17.067	1	4.054	.064
	ครั้งที่ 2 กับ ครั้งที่ 3	264.600	264.600	1	121.855*	.000
	ครั้งที่ 3 กับ ครั้งที่ 4	112.067	112.067	1	121.309*	.000
	ครั้งที่ 4 กับ ครั้งที่ 5	3.267	3.267	1	5.914*	.029
ด้านการใช้หนังสือ	ครั้งที่ 1 กับ ครั้งที่ 2	194.400	194.400	1	72.383*	.000
	ครั้งที่ 2 กับ ครั้งที่ 3	123.267	123.267	1	54.382*	.000
	ครั้งที่ 3 กับ ครั้งที่ 4	308.267	308.267	1	367.818*	.000
	ครั้งที่ 4 กับ ครั้งที่ 5	17.067	17.067	1	26.746*	.000
ด้านความเข้าใจ	ครั้งที่ 1 กับ ครั้งที่ 2	493.067	493.067	1	48.980*	.000
	ครั้งที่ 2 กับ ครั้งที่ 3	459.267	459.267	1	76.788*	.000
	ครั้งที่ 3 กับ ครั้งที่ 4	0.600	0.600	1	1.909	.189
	ครั้งที่ 4 กับ ครั้งที่ 5	0.000	0.000	1		
ด้านการแสวงหา	ครั้งที่ 1 กับ ครั้งที่ 2	129.067	129.067	1	19.034*	.001
	ครั้งที่ 2 กับ ครั้งที่ 3	41.667	41.667	1	9.831*	.007
	ครั้งที่ 3 กับ ครั้งที่ 4	308.267	308.267	1	752.744*	.000
	ครั้งที่ 4 กับ ครั้งที่ 5	8.067	8.067	1	12.642*	.003

ตอนที่ 3 ผลของการขยายผลรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัย เตาะแตะ

ในขั้นตอนนี้เป็นการขยายผลรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ผู้วิจัยจัดการการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ” แก่ครูปฐมวัยของสถานพัฒนาเด็กเอกชนและโรงเรียนเอกชนในจังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นครูผู้สอนในห้องเรียนเด็กอายุ 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี จำนวน 20 คน หลังจากครูนำรูปแบบ READ ไปทดลองใช้ในห้องเรียนของตนเป็นเวลาอย่างน้อย 2 สัปดาห์แล้วครูรายงานผลการจัดกิจกรรมและทำแบบสอบถามความคิดเห็น ผู้วิจัยนำคะแนนแบบสอบถามความคิดเห็นของครูจำนวน 20 คน มาหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังปรากฏในตาราง 5

ตาราง 5 ระดับความเหมาะสมของรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะตามความคิดเห็นของครูปฐมวัย

ที่	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1	การอธิบายการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบ READ มีความชัดเจน	4.50	0.51	มากที่สุด
2	ขั้นตอนของรูปแบบ READ สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้	4.80	0.41	มากที่สุด
3	รูปแบบ READ สามารถส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะได้	4.80	0.41	มากที่สุด
4	การจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและมีความสอดคล้องกัน	4.70	0.47	มากที่สุด
5	รูปแบบ READ มีความเหมาะสมกับเด็กอายุ 2 ปี ครึ่ง ถึง 3 ปี	4.75	0.64	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ตาราง 5 พบว่า ครูปฐมวัยที่นำรูปแบบ READ ไปทดลองใช้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งครูปฐมวัยมีความคิดเห็นในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านพฤติกรรมเด็ก ครูที่นำรูปแบบไปทดลองใช้พบว่า เด็กมีความสุข สนุกสนาน กระตือรือร้น สนใจในการทำกิจกรรม มีความตั้งใจและสนใจในการอ่านและการทำกิจกรรมอย่างมาก อยากช่วยครูอ่านนิทานแต่ละหน้า ผู้ปกครองชื่นชมว่าในช่วงทำกิจกรรมตามรูปแบบ เด็กนำนิทานไปเล่าที่บ้าน นำเพลงไปร้องที่บ้าน และถามว่าครูเล่านิทานอย่างไรเด็กจึงจำได้ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง

และนำนิทานไปพูดเชื่อมโยงกับสิ่งรอบตัว เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกขั้นตอน และได้ลงมือทำมากกว่านั่งฟัง เด็กมีพัฒนาการดีขึ้น เช่น เด็กที่ไม่พูดเริ่มพยายามออกเสียงพูด เด็กที่ไม่กล้าแสดงออกสามารถออกมานำเสนอผลงานของตนเองได้ เด็กรู้จักตอบคำถามที่แสดงความคิดเห็นได้ดีขึ้น เด็กได้ใช้ความคิดในการทำกิจกรรมอย่างมาก เด็กสนใจการอ่านหนังสือมากขึ้น รู้จักวิธีใช้หนังสือ หยิบจับอย่างถนอมมากขึ้น รู้จักสนทนาโต้ตอบถามคำถามเลียนแบบคำถามที่ครูถาม (คำถามที่ระบุในแผน) รู้จักการเป็นผู้นำผู้ตาม

ด้านทักษะการอ่านเริ่มแรก ครูที่นำรูปแบบ READ ไปทดลองใช้มีความคิดเห็นว่า ทักษะการอ่านเริ่มแรกบางด้านเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองอยู่แล้วตามวัย แต่ต้องส่งเสริมเพิ่มเติม

ด้านคู่มือและสื่อ ครูที่นำรูปแบบ READ ไปทดลองใช้ มีความคิดเห็นว่าคู่มือและสื่อที่มีให้มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้เลย ทั้งซีดีเพลง ซีดีภาพที่ใช้ทำกิจกรรม สามารถพิมพ์มาใช้ได้เลย ส่วนสื่อที่ต้องหาเองมีความเหมาะสมสามารถหาได้ง่าย เช่น กระดาษ ไหมพรม กาว เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วในห้องเรียน

ด้านรูปแบบ READ ครูที่นำรูปแบบ READ ไปทดลองใช้ มีความคิดเห็นว่ารูปแบบ READ แตกต่างจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เคยใช้ แต่เดิมมีการอ่านนิทานให้ฟัง ร้องเพลงที่เกี่ยวข้อง สอนให้จำอักษร อ่านนิทานเพียงเรื่องละ 1 ครั้ง แต่ไม่มีการสนทนา ไม่มีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ได้ทำเป็นขั้นตอนชัดเจนเหมือนในรูปแบบรูปแบบ READไม่ได้พัฒนาแต่ทักษะการอ่านอย่างเดียว แต่กิจกรรมในรูปแบบส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา

ด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร ครูที่นำรูปแบบ READ ไปทดลองใช้ มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมรูปแบบ READ เช่น จัดช่วงเวลาให้ครูและนักเรียนที่ทดลองใช้รูปแบบนำเสนอผลงานให้นักเรียนห้องอื่นชมหน้าเสาธง จัดซื้อหนังสือที่ใช้ในรูปแบบแก่นักเรียนทุกคน จัดให้ครูที่เข้าอบรมนำความรู้ไปขยายผลสอนครูปฐมวัยทุกห้อง จัดให้ครูทั้งระดับปฐมวัยที่นอกเหนือจากครูที่เข้าอบรมนำรูปแบบไปทดลองใช้ในห้องเรียน

ด้านปัญหาและอุปสรรค ครูที่นำรูปแบบ READ ไปทดลองใช้ มีความคิดเห็นว่า ประสบอุปสรรคด้านการจัดกิจกรรมในช่วงแรก เพราะครูยังใช้รูปแบบไม่คล่อง จัดการชั้นเรียนไม่ได้จึงเกิดความวุ่นวายเพราะทุกคนอยากทำ เด็กไม่คุ้นเคยกับการฟังเพื่อนนำเสนอผลงาน ไม่คุ้นเคยกับการรอคอย ด้านวัสดุอุปกรณ์ หนังสือไม่เพียงพอ เด็กทุกคนต้องมีหนังสือเป็นของตนเอง

นอกจากนี้ครูที่นำรูปแบบ READ ไปทดลองใช้มีข้อเสนอแนะว่า เนื่องจากการจัดกิจกรรมในระดับเนอร์สเซอรี่ไม่มีแผนการสอนที่ให้ครูใช้ได้ทันที โดยเฉพาะสถานพัฒนาเด็กในสังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อยากให้นำรูปแบบนี้ไปทำแผนการจัดกิจกรรมสำหรับระดับชั้นเนอร์สเซอรี่ให้ครบทุกหน่วยเพราะรูปแบบมีความเหมาะสมกับวัย สนุกสนาน และส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน ซึ่งหลังจากการครูทดลองใช้รูปแบบแล้วจะนำรูปแบบ READ ไปใช้ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ในห้องเรียนต่อไป และควรมีการขยายผลรูปแบบนี้ให้สถานพัฒนาเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลทั้งหมด สำหรับเด็กเล็กครูอาจช่วยเหลือเยอะ แต่เด็กโตสามารถให้เด็กทำ

เองได้ หรืออาจปรับรายละเอียดกิจกรรมให้ยากขึ้น ซับซ้อนขึ้น เหมาะกับวัยของเด็กที่โตขึ้น รวมทั้งมีจัดให้มีการอบรมวิธีการเขียนแผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบโดยใช้หนังสือภาพสำหรับเด็กเรื่องอื่นๆ

บทที่ 5
สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบ READ ประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ READ และขยายผลรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การสร้างรูปแบบ READ การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ READ และการขยายผลรูปแบบ READ

สรุป

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1 รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการอ่าน (Reading=R) ขั้นขยายความเข้าใจ (Expanding=E) ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง (Activity=A) และ ขั้นแสดงผลงาน (Display=D)

2. รูปแบบ READ สามารถส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ครูปฐมวัยที่นำรูปแบบ READ ไปทดลองใช้ มีความคิดเห็นว่ารูปแบบ READ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

อภิปราย

การพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ มีประเด็นสำคัญในการอภิปราย ดังนี้

1. รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นการอ่าน (Reading=R) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กมีประสบการณ์การอ่าน ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความเข้าใจ (Expanding=E) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กขยายความเข้าใจด้วยการสนทนาและเชื่อมโยงเรื่องราวในหนังสือกับประสบการณ์ของเด็ก ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง (Activity=A) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กลงมือทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่าน ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงผลงาน (Display=D) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กนำผลงานที่ทำในขั้นกิจกรรมต่อเนื่องมานำเสนอและจัดแสดงควบคู่กับหนังสือ สอดคล้องกับทฤษฎีการสอนภาษาแบบองค์รวมของกู๊ดแมน (Whole Language Approach) เป็นรูปแบบการสอนที่อิงวิถีธรรมชาติทำให้เด็กเรียนอ่านเขียนง่ายขึ้นและช่วยสร้างทักษะใหม่ๆที่จำเป็นต่อการอ่านเขียนให้กับเด็ก เช่น การให้ความสำคัญเรื่องเสียงคำศัพท์ การอ่านเรื่องโดยให้ความสำคัญกับตัวละคร โครงเรื่อง แนวคิด ฉาก เพราะเป็นฐานสำคัญ

ในการอ่านงานวรรณกรรม (Grave; & other. 2004: 70-72) เพราะการเรียนภาษาบนพื้นฐานของการอ่านจึงมีความสำคัญมาก เนื่องจากเด็กมีความสามารถในการอ่านอย่างจำกัด เด็กจะอ่านไม่ได้จนกว่าจะรู้ศัพท์ รู้การจัดวางเรียงคำในประโยค (Gunning. 1990: 5 อ้างอิงจาก Carroll.1977) การที่เด็กจะอ่านออกเมื่อเข้าโรงเรียน เด็กจะต้องมีความรู้ทางภาษา (Linguistic Knowledge) มาก่อน โดยในระยะแรกเด็กจะเรียนรู้ความสัมพันธ์เกี่ยวกับตัวอักษร ความหมายของคำแต่ละคำ มีประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน (Schema) ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและความรู้ เดิมที่มีอยู่ รับรู้ถึงความสมบูรณ์ของเนื้อเรื่องหรืองานเขียนนั้น(Conceptual or Semantic Completeness) มีความสามารถในการวิเคราะห์โครงสร้างของงานเขียน (Text Schema) ซึ่งองค์ประกอบที่กล่าวมาทั้งหมดเด็กควรมีฐานมาก่อนที่จะเรียนอย่างเป็นแบบแผน (Goodman.1974: 25 - 27) แม้ความสามารถทางการอ่านของเด็กอาจไม่ปรากฏให้เห็นชัดเจนนัก เพราะเด็กจะเริ่มอ่านออกเขียนได้เมื่ออายุ 5 ปีแล้ว แต่เด็กมีพัฒนาการทางภาษามาตั้งแต่ก่อนหน้านั้นทั้งการอ่านและการเขียนซึ่งมีผลต่อการทำให้เด็กเกิดความพร้อมในการอ่านเขียน ดังนั้นการส่งเสริมทักษะการอ่านต้องทำให้เด็กคุ้นเคยกับหนังสือ มีการเชื่อมโยงกิจกรรมกับประสบการณ์จริงที่มีความหมายต่อเด็ก ประกอบด้วยกิจกรรมก่อนอ่าน ระหว่างอ่านและหลังอ่าน

นอกจากนี้ขั้นตอนของรูปแบบ READ ยังมีความสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการอ่านของโคเครน (Cochrane's Reading Theory) ที่สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาการอ่านของเด็กไว้ว่าพัฒนาการการอ่านของเด็กจะเป็นไปตามลำดับขั้นโดยขึ้นอยู่กับการเริ่มต้นพัฒนาการในขั้นแรกเป็นสำคัญ เริ่มจากขั้นก่อนที่จะสามารถอ่านได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ เด็กเริ่มเรียนรู้ความสัมพันธ์ของตนเองกับหนังสือว่าคือหนังสืออะไร และควรจะปฏิบัติต่อหนังสือนั้นๆ อย่างไร เด็กจะไม่สามารถอ่านหรือทำความเข้าใจหนังสือได้ด้วยตนเอง จะต้องมีผู้เข้ามาช่วย เด็กจะยังไม่รู้จักหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่างๆว่าคืออะไร แต่จะเรียนรู้ทีละน้อยจากประสบการณ์ จากสภาพสิ่งแวดล้อม จนเด็กเริ่มมีความรู้สึกเหมือนตนเองอ่านได้ สามารถถือหนังสือได้ถูกทิศทาง ทราบว่าควรอ่านจากซ้ายไปขวา จากบนลงล่าง เปิดหนังสือจากหน้าแรกไปหน้าสุดท้าย สนใจรูปภาพและเกิดความสนใจความหมายของภาพต่างๆ ไปจนถึงการเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับตัวอักษร เริ่มรู้จักคำและนำไปใช้ได้ จำคำบางคำเป็นพิเศษ เช่น ชื่อตัวเอง และคำที่พบบ่อยๆ (บังอร พานทอง. 2541: 24 -25; อ้างอิงจาก Cochrane; Others.1984)

การจัดกิจกรรมตามขั้นตอนรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะจะเริ่มจากสิ่งที่ง่ายไปสู่ยากด้วยการสร้างความคุ้นเคยจากการอ่านให้ฟัง แล้วค่อยๆ ให้เด็กมีส่วนร่วมจากการเดาขณะที่ครูหยุดอ่าน ไปจนถึงการปล่อยให้เด็กอ่านเองตามลำพัง เพื่อให้เด็กมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับหนังสือ โดยเน้นให้เด็กได้รู้จักการใช้หนังสือ รู้จักตัวอักษร ได้เห็นภาพ ได้ฟังเสียง และเห็นตัวอย่างการอ่าน ตามขั้นการอ่าน (Reading) เมื่อเด็กคุ้นเคยกับหนังสือ ก็จะรู้สึกว่าหนังสือเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องราวในชีวิต เกิดความผูกพันจนกลายเป็นความรัก จากนั้นพยายามให้เด็กซึมซับประสบการณ์ (Assimilation) และปรับโครงสร้างทางสติปัญญา (Accommodation) ตามทฤษฎีการพัฒนาทางสติปัญญาของเพียเจต์ ที่กล่าวถึงพัฒนาการตามวัย

2-7 ปี (preoperational stage) หรือเรียกว่า ขั้นพัฒนาการความคิดรวบยอด (Conceptual Thought Phase) เป็นวัยที่สมองกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว เด็กวัยนี้มีพัฒนาการทางภาษามาก การคิดแบบสัญลักษณ์ (symbolic thinking) วัยนี้เป็นวัยสำคัญที่ควรส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้เด็กโดยอ่านหนังสือให้เด็กฟัง กิจกรรมการอ่านที่ทำร่วมกันทำให้เกิดความอบอุ่นทางอารมณ์ การให้หนังสือเด็กดูเองโดยไม่ทำกิจกรรมอะไรไม่ค่อยมีผลต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพราะไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก (อารี สัณหฉวี. 2550: 29-30) เมื่อเด็กเล็กเปิดหน้าหนังสือไปโดยอ่านออกเสียงคำที่มีความสัมพันธ์กับภาพไปด้วย เด็กมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่มากขึ้น คนเราเรียนรู้สิ่งใหม่ที่มีอยู่ในสกีมมา (Schema) ถือเป็นการปรับตัว (Adaptation) เรียนรู้สิ่งใหม่เข้ามาแทนที่ความรู้เดิม เป็นสกีมมาใหม่ที่จำได้และกลายเป็นพฤติกรรมในที่สุด ถือเป็นการสมดุล (Equilibration) (Robert B. Ruddell. 2002: 46-47 อ้างอิงจาก Piaget. 1967; Piaget; & Inhelder. 1969; Damon. 1984) ดังนั้นการปรับโครงสร้างทางสติปัญญาของเด็ก ต้องให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมซึ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ มีหลักการคือ เด็กต้องเป็นผู้ลงมือทำ เด็กต้องได้รับการแนะนำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ เด็กต้องจัดการและผสมผสานข้อมูลในสกีมมา (Thomkins, Gail E. 2003: 4) โดยให้เชื่อมโยงเรื่องราวในหนังสือเข้ากับประสบการณ์ในชีวิตของเด็ก ทำให้เด็กเกิดการสร้างภาพขึ้นในสมอง เข้าใจภาพ ใช้คำแทนสัญลักษณ์จากของจริงตามทฤษฎีของบรูเนอร์ (Bruner's Theory of Discovery Learning) ที่กล่าวว่า เด็กวัยเตาะแตะอยู่ในขั้นพัฒนาการไอโคนิก(Ikonic Representative) ขั้นพัฒนาการระยะนี้มีลักษณะคล้ายกับระยะขั้นพัฒนาการก่อนเกิดความคิดรวบยอดอย่างใช้เหตุผลของเพียเจต์ *(*preconceptual phase*)* วัยนี้เมื่อเห็นสิ่งเร้าจะเกิดการรับรู้และเกิดภาพในสมอง เด็กเริ่มใช้ภาษาและเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2553: 185) ทักษะการอ่านเกิดจากการค้นพบด้วยตนเอง เด็กสามารถใช้คำแทนสัญลักษณ์ที่เกิดจากประสบการณ์จริง สร้างภาพในสมอง เข้าใจภาพแทนของจริง นำสู่การเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งนั้น โดยครูเองต้องคอยส่งเสริมสนับสนุนการเสริมต่อการเรียนรู้ของเด็กให้สูงสุดในขั้นขยายความเข้าใจ (Expanding) เพื่อให้เด็กจะสามารถใช้คำแทนสิ่งต่างๆ ทำให้เด็กมีความเข้าใจในเรื่องราวมากขึ้น สามารถเล่าเรื่องหรือแสดงความคิดเห็นได้ตามความรู้สึก ตามประสบการณ์ของตนเอง ตามทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของไวก๊อตสกี้ (Vygotsky's Sociocultural Theory) มีสาระสำคัญ คือ การจัดการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงระดับพัฒนาการ 2 ระดับ คือ ระดับพัฒนาการที่เป็นจริง (Actual Development Level) และระดับพัฒนาการที่สามารถจะเป็นไปได้ (Potential Development Level) ระยะห่างระหว่างระดับพัฒนาการที่เป็นจริงและระดับพัฒนาการที่สามารถจะเป็นไปได้ เรียกว่า พื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) การส่งเสริมพัฒนาการการอ่านต้องจัดสถานการณ์การเรียนรู้ที่เกินกว่าระดับพัฒนาการที่เป็นจริงแล้วช่วยเหลือสนับสนุนด้วยการเสริมต่อการเรียนรู้ (scaffolding) ผ่านการแก้ปัญหาภายใต้คำแนะนำของผู้ใหญ่หรือการร่วมมือช่วยเหลือกับเพื่อนที่มีความสามารถเหนือกว่า เพื่อให้เด็กพัฒนาสู่ระดับพัฒนาการที่สามารถเป็นไปได้ (Wing; & Putney. 2002:95) การเสริมต่อการเรียนรู้ในการอ่านจะช่วยเชื่อมการอ่านกับความรู้เดิม เตรียมเด็กให้มีความเข้าใจด้วยวิธีที่ง่ายและรวดเร็ว โดยใช้วิธีการ คือ

การเสริมต่อการเรียนรู้ก่อนอ่าน (Pre-Reading Scaffolding) ด้วยการอ่านหนังสือภาพให้เด็กฟังแล้วเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของเด็ก การเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างอ่าน (During Reading Scaffolding) ด้วยสนทนาเกี่ยวกับเรื่อง และการเสริมต่อการเรียนรู้หลังอ่าน (Post Reading Scaffolding) ด้วยการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ และแสดงละครตามเรื่อง (Zimmerman. 2012: online) ในขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง(Activity) มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ที่ดีเด็กต้องได้ลงมือทำเองเพื่อให้เข้าใจและขยายความคิดเพิ่มขึ้น รูปแบบนี้จึงให้ความสำคัญกับการให้เด็กกระทำกิจกรรมที่ต่อเนื่องอย่างอิสระด้วยตนเองผ่านกิจกรรมที่เด็กสามารถทำได้ สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 5) ที่กล่าวว่าการส่งเสริมทักษะการอ่านจึงมิได้เกิดจากการรับเข้า (Passive) เพียงอย่างเดียว แต่เด็กต้องเป็นผู้ลงมือทำ (Active) ด้วยตนเอง มีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมผ่านการเล่น กิจกรรมต่างๆ ควรได้รับการส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมต่อเนื่องจนเป็นนิสัย จึงนำแนวคิดการเสริมแรงของสกินเนอร์ (Skinner's Operant Conditioning Theory) มาเป็นส่วนสุดท้ายของรูปแบบนี้ เรียกขั้นแสดงผลงาน(Display) ด้วยการเปิดโอกาสให้เด็กได้นำเสนอสิ่งที่ได้ทำ โดยครูพยายามให้คำชมเชย หรือให้รางวัลเพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ พอใจกับพฤติกรรมที่แสดงออกนำไปสู่การทำซ้ำ จนกลายเป็นนิสัยต่อไป เพราะเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมใดแล้วได้รับผลกรรมที่พึงพอใจ พฤติกรรมนั้นย่อมเกิดขึ้น (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2551: 135-137) ถือเป็นทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ (Behaviorist Theory) ที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา เพราะผู้ใหญ่เป็นผู้มีบทบาทในการสื่อสารของเด็ก เป็นผู้ส่งเสริมทั้งทางปริมาณและคุณภาพ สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาอย่างมาก เมื่อเด็กทำดีแล้วได้รับการให้แรงเสริมจากผู้ใหญ่จะทำให้เด็กมีพัฒนาการได้ไว (Machado, Jeanne M. 1995 : 6)

2. จากผลของการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ READ พบว่า รูปแบบ READ สามารถพัฒนาทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไวเฮิส์ท (Whitehurst; others. 1999) ที่ศึกษาการอ่านหนังสือภาพในสถานเลี้ยงเด็กกลางวัน พบว่า การอ่านหนังสือให้เด็กฟังมีผลทำให้เด็กรู้คำศัพท์มากขึ้นเป็น 2 เท่า ทำให้เด็กเกิดความสนใจหนังสือ มีนิสัยการอ่านและสนใจอ่านหนังสืออื่นๆด้วย การตั้งคำถามปลายเปิดและปลายปิดของผู้ใหญ่ การพูดถึงความสัมพันธ์ของตัวเด็กกับหนังสือ การสนทนาเกี่ยวกับเรื่อง ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และขยายประสบการณ์ออกไปได้มากขึ้น หลังการทดลองพบว่าหลังจากการอ่านหนังสือให้ฟัง เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นได้ ตอบคำถามปลายเปิดและปลายปิดได้ สามารถแสดงความคิดเห็นและการตอบคำถามโดยใช้คำที่หลากหลาย (Multiple-Word) ที่แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องซึ่งเป็นผลจากการอ่าน และสอดคล้องกับ เลอ (Lehr. 2001) ที่ทำการศึกษาเรื่องการเตรียมเด็กให้เป็นนักอ่านด้วยการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กแรกเกิดถึง 6 ปี ผลการศึกษาพบว่า เมื่อคนในครอบครัวจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กอ่านหนังสือ จะทำให้เด็กมีรากฐานการอ่านเมื่อเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาล กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่บ้านเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลต่อการสอนอ่านอย่างเป็นแบบแผน (Formal Reading Instruction) กิจกรรมที่ช่วยสร้างพื้นฐานการอ่านเริ่มแรกได้แก่ การพูดคุย การฟัง และอ่านหนังสือให้เด็กฟังทุกวัน ทำให้เด็กรู้ว่าการ

อ่านเป็นสิ่งที่มีคุณค่า การอ่านเป็นสิ่งที่มีความสุข การจัดกิจกรรมนี้ต้องทำให้เด็กสนุกกับการอ่าน ตั้งแต่เด็กอยู่ในวัยทารกไปจนถึง 6 ปี จะช่วยสร้างประสบการณ์สำคัญที่อยู่ในชีวิตประจำวันของเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของโลนิแกน (Lonigan. 2000) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะภาษาเริ่มแรก และทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กก่อนวัยเรียน งานวิจัยของวัลเล่ย์ (Walley,. 2000) ที่ศึกษาเรื่อง ความสามารถในการพูดคำศัพท์ : การรับรู้เสียงและความสามารถในการอ่านเริ่มแรก โดยใช้รูปแบบการสอน Lexical Restructuring Model งานวิจัยของโพล (Poe. 2004) ที่ศึกษาเรื่องภาษาเริ่มแรก และการพัฒนาทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กชาวแอฟริกัน และงานวิจัยของสพิซ (Speece. 2011) ที่ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านเริ่มแรกเด็กปฐมวัย โดยใช้รูปแบบการสอน Letter Word Identification (LWID) สอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศไทยของบำเพ็ญ การพานิชย์ (2539) ที่ศึกษาพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมสนทนาประกอบกิจกรรมการอ่าน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวกับการอ่านหนังสือให้เด็กฟังที่สามารถส่งเสริมทักษะการอ่าน ได้แก่งานวิจัยของ บ๊อกซ์ (อนงค์ วรพันธ์. 2546; อ้างอิงจาก Box. 1990) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลการจัดประสบการณ์การอ่านร่วมกันที่มีต่อความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวอักษร โดยใช้หนังสือนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย งานของ วาสิคและอลิส (Wasik and Alice. 2001) ที่ทดลองโดยจัดประสบการณ์การอ่าน ให้ครูอ่านหนังสือให้เด็กฟัง สนทนาเกี่ยวกับเรื่อง สนทนาเกี่ยวกับคำศัพท์ในหนังสือและนำวัตถุสิ่งของที่เป็นของจริงมาให้เด็กสัมผัสเพื่อให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความหมาย รวมทั้งฝึกฝนให้เด็กตอบคำถามปลายเปิดและปลายปิดและทำกิจกรรมจริงที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ รวมถึงงานวิจัยของแอนเดอร์สัน (Anderson. 1994) ที่ศึกษาเรื่องการอ่านหนังสือกับเด็กวัยเตาะแตะ ให้เด็กอ่านหนังสือร่วมกันกับแม่ และงานของลอว์สัน (Lawson. 2010) ที่ศึกษาเรื่อง ผลของการอ่านหนังสือให้เด็กฟัง โดยใช้วิธีการให้พ่อแม่อ่านหนังสือให้เด็กปฐมวัยฟัง งานวิจัยอื่นๆ ที่สอดคล้องได้แก่ เฟลทเชอร์และคนอื่นๆ (Fletcher and others. 2005) ที่ศึกษาเรื่องการตอบสนองและการให้ความสนใจหนังสือภาพของเด็กวัยเตาะแตะ งานของซิมคอร์ค และ จูดี้ (Simcock; & Judy. 2006) ที่ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้สัญลักษณ์ของเด็กวัยเตาะแตะจากหนังสือภาพ งานของเบิร์น (Byrne. 1991) ที่ศึกษาเรื่องการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมการสอนการรับรู้เสียงสำหรับเด็กปฐมวัย และงานของคาร์ดิโล (Cardillo. 2010) ที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การออกเสียงของเด็กทารก การรู้คำศัพท์ของเด็กวัยเตาะแตะ และการใช้ภาษาของเด็กอนุบาล และงานวิจัยที่เน้นสภาพแวดล้อมที่ได้ผลสอดคล้องคือ งานของคารอล (Carol. 1994) ที่ศึกษาเรื่องผลของการเล่นของเด็กปฐมวัยในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่าน งานของสุนีย์ ทองศิริประภา (2534) ที่ศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนอนุบาลซึ่งได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับการอ่านแตกต่างกัน งานของชุมจิรา เลาหบุตร (2542) ที่ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในมุมหนังสือที่มีต่อพฤติกรรมการใช้หนังสือที่ถูกต้องของเด็กปฐมวัย และงานวิจัยที่ดูแรงจูงใจ ได้แก่ งานของมอร์แกน (Morgan. 2007) ที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของทักษะการอ่านและแรงจูงใจในการอ่านของเด็กปฐมวัย

เมื่อพิจารณาการเพิ่มขึ้นของทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ พบว่าทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะเพิ่มขึ้นมากในเวลา 6 สัปดาห์ (ครั้งที่ 4) ซึ่งด้านความเข้าใจและด้านการรู้จักหนังสือจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วภายในเวลา 4 สัปดาห์ (ครั้งที่ 3) เมื่อนำไปทดสอบทางสถิติ พบว่า ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะทุกด้านเพิ่มขึ้นทุกครั้งของการสังเกตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ของด้านการรักหนังสือ และครั้งที่ 3-5 ของด้านความเข้าใจ จากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเด็กวัยเตาะแตะมีทักษะการอ่านเริ่มแรกด้านการรักหนังสืออยู่บ้างแล้ว เช่น เด็กรู้จักหยิบหนังสือมาเปิดดูว่ามีอะไรอยู่ข้างใน รู้จักอ่านตามภาพที่เห็นในหนังสือ ตั้งใจฟังเมื่อผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟัง และอยากอ่านหนังสือเอง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกว่าเห็นความสำคัญของหนังสือเหล่านี้สอดคล้องกับทฤษฎีการอ่านของโคเครน (Cochrane's Reading Theory) ที่อธิบายพฤติกรรมการอ่านขั้นแรกสุด ขั้นเกิดความสงสัย (Magical stage) ไว้ว่า เด็กจะเริ่มสนใจหนังสือ เริ่มคิดว่าหนังสือมีความสำคัญ รู้จักจ้องมองที่หนังสือ รู้จักหยิบหนังสือขึ้นมาถือไว้บ่อยๆ พัฒนาการในขั้นแรกนี้มีผลต่อพัฒนาการในขั้นถัดไป ซึ่งหลังจากจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ แล้วพบว่า ทักษะการอ่านเริ่มแรกทุกด้านเริ่มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆในทุกครั้งที่สังเกต แสดงว่ารูปแบบ READ สามารถพัฒนาเด็กไปสู่ขั้นเกิดแนวความคิด (self – concept stage) คือ เริ่มเข้าใจเรื่องราวในหนังสือ ผูกพันกับกิจกรรมการอ่าน อาจจะเสแสร้งอ่าน ให้ความหมายของหนังสือจากรูปภาพต่างๆ หรือประสบการณ์เดิม ใช้ภาษาคล้ายๆหนังสือ (กรวิภา สรรพกิจจำนง. 2548: 45; อ้างอิงจาก Brewer. 1995: 218; citing Cochrane; others. 1984) และแม้ว่าการอ่านเป็นความสามารถในการถอดรหัสและการเข้าใจข้อความที่เขียน เป็นกระบวนการที่เริ่มต้นในชั้นประถมศึกษา แต่ความเป็นจริงแล้ว ทักษะการอ่าน เริ่มต้นยาวนานตั้งแต่ก่อน 6 ปี เด็กวัยเตาะแตะแสดงพฤติกรรมการอ่านเริ่มแรกอยู่บ้างแล้ว ถือเป็นพื้นฐานของกระบวนการอ่าน ก่อนที่เด็กจะอ่านออกเขียนได้ เด็กเรียนรู้ภาษามาตั้งแต่แรกเกิด เด็กเล็กเรียนรู้จากการสังเกตของตนเองว่า การอ่านเริ่มจากซ้ายไปขวา การอ่านหนังสือต่างจากการทำงานอย่างอื่น คือ เวลาอ่านต้องจ้องดูที่แผ่นกระดาษโดยไม่ทำอะไรอย่างอื่นเลย เวลาอ่านมีอารมณ์จดจ่อ สนใจ เด็กเรียนรู้ตั้งแต่เล็กแล้วว่าหนังสือมีอะไรบางอย่างที่พิเศษต่างจากสิ่งอื่นและหนังสือเป็นสิ่งที่มีความหมายสำคัญบางอย่าง จึงเป็นผลให้ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะบางด้านมีปรากฏอยู่แล้ว และเมื่อมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมจึงเพิ่มขึ้น ยกเว้น ด้านการรักหนังสือที่จะเพิ่มช้ากว่าด้านอื่น โดยเริ่มเพิ่มมากในสัปดาห์ที่ 2 (ครั้งที่ 2) สอดคล้องกับ พรพิไล เลิศวิชาและอัครภูมิ จารุภากร (2550: 22) ที่กล่าวว่า การอ่านเป็นทักษะที่ไม่สามารถเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ ต้องฝึกฝนและส่งเสริมอยู่ตลอดเวลา ทั้งยังไม่สามารถปลูกฝังได้ในระยะเวลาอันสั้น และไม่สามารถปลูกฝังได้ในวัยผู้ใหญ่ การอ่านหนังสือให้เด็กฟังจึงต้องทำตั้งแต่ทารกไม่ต้องรอจนอายุ 3 ปี เพราะจะทำให้สูญเสียเซลสมองเนื่องจากไม่ได้ใช้ และจะทำให้พัฒนาการด้านการพัฒนาการอ่านยากขึ้นเรื่อยๆ (Sowers. 2000: 141 อ้างอิงจาก Sulzby. 1985; พรพิไล เลิศวิชาและอัครภูมิ จารุภากร. 2551: 9 อ้างอิงจาก Clay. 1972, Teale; & Sulzby. 1986 and Whitehust; & Lonigan. 2011)

ส่วนทักษะการอ่านเริ่มแรกด้านการรู้จักหนังสือและการใช้หนังสือยังไม่ปรากฏชัดเจนในช่วงแรก แต่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วภายในเวลา 4 สัปดาห์ (ครั้งที่ 3) เนื่องจากการรู้จักหนังสือ การใช้หนังสือ และความเข้าใจ เป็นสิ่งที่ครูต้องแนะนำแก่เด็ก เช่น การชี้ตำแหน่งของชื่อหนังสือ การรู้จักปกหน้าปกหลัง ด้านบนและด้านล่างของหนังสือ การถือหนังสือถูกทิศทาง การอ่านจากซ้ายไปขวา การชี้อักษรไปด้วยขณะอ่าน การเปิดหนังสืออย่างระมัดระวัง การสนทนาตอบคำถามจากเรื่อง สอดคล้องกับ รัดเดล (Robert B. Ruddell. 2002: 46-47 อ้างอิงจาก Piaget. 1967; Piaget; & Inhelder. 1969; Damon. 1984) ที่กล่าวถึงทฤษฎีของเพียเจต์กับการอ่านว่า การเรียนรู้สิ่งใหม่จะเพิ่มมากขึ้นในขณะที่เปิดหน้าหนังสือไป เมื่อมีการแนะนำหนังสือแก่เด็ก เป็นการเรียนรู้สิ่งใหม่ที่มีอยู่ใน สกีมมา (Schema) ถือเป็นการปรับตัว (Adaptation) เรียนรู้สิ่งใหม่เข้ามาแทนที่ความรู้เดิม กลายเป็นสกีมมาใหม่ที่จำได้และกลายเป็นพฤติกรรมในที่สุด ดังนั้นการแนะนำให้เด็กรู้จักหนังสือและการใช้หนังสือจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านการอ่าน

จึงสรุปได้ว่ารูปแบบ READ สามารถพัฒนาทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะได้ เป็นการสร้างพื้นฐานของกระบวนการอ่านที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านการอ่านที่ก้าวหน้าสู่ขั้นถัดไป เพราะพัฒนาการการอ่านเป็นไปตามลำดับขั้น เมื่อเด็กมีพัฒนาการขั้นแรกอย่างดีจะทำให้ก้าวสู่ขั้นถัดไปได้อย่างดีด้วย การปลูกฝังให้เด็กวัยเตาะแตะรักการอ่านและมีทักษะการอ่านจึงเป็นแนวทางช่วยแก้ไขปัญหาคนไทยไม่อ่านหนังสือและไม่รักการอ่านได้ (ปรีดา ปัญญาจันทร์. 2554: สัมภาษณ์) ซึ่งพัฒนาการการอ่านในวัยเตาะแตะส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนอ่านเขียนในระบบโรงเรียนและส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านซึ่งจะติดตัวไปจนโตเป็นผู้ใหญ่ (Gunning. 1990: 48-49) จากการนำแนวคิดทฤษฎีทางการเรียนรู้ มาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบ และได้ผลการพัฒนาทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาทั้งของไทยและต่างประเทศ จึงเป็นที่เชื่อมั่นได้ว่ารูปแบบ READ นี้ มีประสิทธิผลตามความมุ่งหมายของการวิจัย สามารถนำไปขยายผลใช้กับเด็กในวัยนี้ได้ และจากการวิจัยนี้ ใช้เฉพาะเด็กวัยเตาะแตะ ผู้วิจัยจึงมีข้อจำกัดในการวัดทักษะของเด็กได้แค่เพียงพฤติกรรมที่เป็นสมรรถนะของเด็กอายุไม่เกิน 3 ปีเท่านั้น

3. จากผลของการขยายผลรูปแบบ READ พบว่า ครูปฐมวัยที่นำรูปแบบ READ ไปทดลองใช้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบ READ ว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะมีความเหมาะสมในการพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะ เมื่อเด็กทำกิจกรรมตามรูปแบบนั้น เด็กมีความสุข สนุกสนาน กระตือรือร้น สนใจในการทำกิจกรรม มีความตั้งใจและสนใจในการอ่านและการทำกิจกรรมอย่างมาก อยากช่วยครูอ่านนิทานแต่ละหน้า ผู้ปกครองชื่นชมว่าในช่วงทำกิจกรรมตามรูปแบบ เด็กนำนิทานไปเล่าที่บ้าน นำเพลงไปร้องที่บ้าน และถามว่าครูเล่านิทานอย่างไรเด็กจึงจำได้ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่องและนำนิทานไปพูดเชื่อมโยงกับสิ่งรอบตัว เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกขั้นตอนและได้ลงมือทำมากกว่านั่งฟัง ซึ่งครูปฐมวัยมีความคิดเห็นว่ารูปแบบ READ แตกต่างจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เคยใช้ แต่เดิมครูปฐมวัยจัดกิจกรรมโดยอ่านนิทานให้ฟัง ร้องเพลงที่เกี่ยวข้องมุ่งเน้นการ

สอนให้จำอักษร อ่านนิทานเพียงเรื่องละ 1 ครั้ง ไม่มีการสนทนา ไม่มีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ได้ทำเป็นขั้นตอนชัดเจนเหมือนในรูปแบบ อาจเป็นเพราะกระบวนการจัดกิจกรรมทั้ง 4 ขั้นตอนของรูปแบบ READ นั้นสอดคล้องกับ การจัดกิจกรรมโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (Literature based Approach) ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้นการอ่านวรรณกรรมที่คำนึงถึงสุนทรียภาพในวรรณกรรมสำหรับเด็ก ทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มุ่งเน้นความเข้าใจในเนื้อเรื่อง เสียง คำศัพท์ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือซึ่งเป็นฐานสำคัญในการเรียนรู้กระบวนการอ่าน (Grave; & other. 2004: 70-72) จึงทำให้ครูและเด็กดำเนินกิจกรรมด้วยความสนุกสนานและเกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างนิสัยรักการอ่าน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการส่งเสริมการอ่านของต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่นที่พบว่าคนมีพฤติกรรมการอ่านตลอดเวลา มีนิสัยรักการอ่านมาก เพราะมีการปลูกฝังให้อ่านตั้งแต่เล็กๆ แม้เด็กอ่านหนังสือไม่เป็นก็ฝึกให้จับต้องก่อนเพื่อให้เด็กมีความผูกพันกับหนังสือ (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. 2545: 8 อ้างอิงจาก ผุสดี นาวาวิจิต. 2539: 40-41)

ในด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ครูปฐมวัยที่นำรูปแบบ READ ไปทดลองใช้เป็นเวลา 2 – 4 สัปดาห์ พบว่า เด็กมีพัฒนาการดีขึ้น เช่น เด็กที่ไม่พูดเริ่มพยายามออกเสียงพูด เด็กที่ไม่กล้าแสดงออกสามารถออกมานำเสนอผลงานของตนเองได้ เด็กที่ตอบคำถามไม่ได้เริ่มรู้จักตอบคำถามที่แสดงความคิดเห็นได้ดีขึ้น เด็กได้ใช้ความคิดในการทำกิจกรรมอย่างมาก เด็กสนใจการอ่านหนังสือมากขึ้น สิ่งที่พบได้อย่างชัดเจนคือ เด็กรู้จักวิธีใช้หนังสือ หยิบจับอย่างถนอมมากขึ้น รู้จักสนทนาโต้ตอบ ถามคำถามเลียนแบบคำถามที่ครูถาม รู้จักการเป็นผู้นำผู้ตาม ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบ READ สามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยเตาะแตะได้ สอดคล้องกับแนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของ ชิดต์ละดุ๊ก (Shedd; & Duke. 2008: 24-25) ที่กล่าวว่าการส่งเสริมการอ่านในเด็กเล็กอ่านเริ่มต้นเพียงอ่านภาพ ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น และเกิดการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกจากเรื่องนั้น เด็กต้องได้รับประสบการณ์ต่อเนื่องจากการอ่านโดยทำกิจกรรมที่มีคุณค่าเกี่ยวกับเรื่องหลังจากที่ได้สนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่ครูอ่านให้ฟังไปแล้ว ครูควรถามเด็กว่า คิดอย่างไรกับเรื่องนี้ และก่อนที่จะอ่านซ้ำอีกครั้ง ครูควรพูดคุยกับเด็กเพื่อเชื่อมโยงสู่เรื่องต่อๆไปที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่านไปแล้วด้วย การสนทนาเกี่ยวกับเรื่องจะทำให้ครูสามารถจัดกิจกรรมต่อเนื่องที่อยู่ในความสนใจของเด็กได้ซึ่งสามารถใช้ระยะเวลาเท่าใดก็ได้ไม่จำกัด เช่น การอ่านเรื่อง Growing Vegetable Soup ของ Louis Ehlert หลังจากการอ่านแล้วเด็กและครูร่วมกันทำซุปผักทำสวน อ่านเรื่องต้นไม้เพิ่มเติม ชมสวน หรือดูต้นไม้ที่แตกต่างกันโดยมีหนังสือเรื่องดังกล่าวเป็นแนวทาง

นอกจากนี้ การวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนที่ดีจากผู้บริหารของโรงเรียนเอกชนและสถานพัฒนาเด็กเอกชนในจังหวัดชลบุรีที่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมรูปแบบ READ เช่น จัดช่วงเวลาให้ครูและนักเรียนที่ทดลองใช้รูปแบบนำเสนอผลงานให้นักเรียนห้องอื่นชมหน้าเสาธง จัดซื้อหนังสือที่ใช้ในรูปแบบแก่นักเรียนทุกคน จัดให้ครูที่เข้าอบรมนำความรู้ไปขยายผลสอนครูปฐมวัยทุกห้อง จัดให้ครูทั้งระดับปฐมวัยที่นอกเหนือจากครูที่เข้าอบรมนำรูปแบบไปทดลองใช้ในห้องเรียน การสนับสนุนของผู้บริหารดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสังคมให้ความสำคัญกับการรณรงค์

ส่งเสริมการอ่านในระดับปฐมวัยตามนโยบายของประเทศในการส่งเสริมการอ่านเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ตามที่รัฐบาลกำหนดให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติและกำหนดให้ปี 2552-2561 เป็นทศวรรษแห่งการอ่านของประเทศไทย โดยมียุทธศาสตร์ 3 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาคนไทยให้มีความสามารถในด้านการอ่าน การพัฒนาคนไทยให้มีนิสัยรักการอ่าน และการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการส่งเสริมการอ่าน (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. 2555: ออนไลน์)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ทักษะการอ่านเริ่มแรกทุกด้านเพิ่มขึ้นอย่างมากในสัปดาห์ที่ 6 (ครั้งที่ 4) ดังนั้น ผู้นำรูปแบบนี้ไปใช้จึงควรใช้เวลาไม่น้อยกว่า 6 สัปดาห์

2. การนำแผนการจัดกิจกรรมรูปแบบ READ ไปใช้ควรคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กวัยเตาะแตะและจัดกิจกรรมอย่างยืดหยุ่นตามความสนใจของเด็ก

3. ระยะเวลาในการอบรมครูเพื่อนำรูปแบบ READ ไปใช้ ควรใช้เวลาประมาณ 1 – 2 วัน จัดการอบรมให้ครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้ครูสามารถนำรูปแบบ READ ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตอายุเด็ก ตั้งแต่ 2 ปีครึ่งถึง 3 ปี เท่านั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจขยายขอบเขตให้กว้างขึ้นทั้งด้านกิจกรรมและเครื่องมือวัด

2. การส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกสำหรับเด็กวัยเตาะแตะเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองสามารถส่งเสริมได้ การวิจัยครั้งต่อไปอาจประยุกต์รูปแบบ READ ให้เหมาะสำหรับผู้ปกครอง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมลรัตน์ คนองเดช. (2540). *รายงานการวิจัยการสอนภาษาธรรมชาติที่มีต่อการเรียนรู้ด้านการอ่านเขียน ภาษาไทยของเด็กสองภาษา ระดับอนุบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.* ยะลา ภาคอนุบาลศึกษา สถาบันราชภัฏยะลา.

กรองแก้ว ฉายสภาวธรรม. (2537). *พัฒนาเด็กเล็กด้วยการอ่าน.* กรุงเทพฯ: ต้นธรรม.

กองบรรณาธิการรักลูก. (2548). *คู่มือพัฒนาสมองลูกด้วยสองมือพ่อแม่.* กรุงเทพฯ: รักลูก

----------. (2548). *คู่มือพัฒนาการเด็ก.* กรุงเทพฯ: รักลูก

กัลยา นาคเพ็ชร์. (2548). *จิตวิทยาพัฒนาการสำหรับพยาบาล.* กรุงเทพฯ: วิทยาลัยพยาบาล สภากาชาดไทย

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2545, กรกฎาคม). “การจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยเตาะแตะ” *วารสารการศึกษาปฐมวัย*6(3): 67.

----------. (2548, มกราคม). “การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กวัยเตาะแตะ” *วารสารการศึกษาปฐมวัย* 9(1): 38-49

----------. (2542). *การเลี้ยงดูก่อนวัยเรียน 3-5 ปี.* กรุงเทพฯ: โชติสุขการพิมพ์.

กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์. (2554, 26 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์โดยจารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง ที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เกษลดา มานะจุติ. (2536). *รายงานผลการวิจัยผลการจัดห้องเรียนแบบศูนย์การเรียนต่อความพร้อมในการเรียนของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสาธิตแผนกอนุบาลวิทยาลัยครูเชียงใหม่.* เชียงใหม่: ภาควิชาการอนุบาลศึกษา วิทยาลัยครูเชียงใหม่

คู่มือการพัฒนาเด็ก. (มปป.) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์รักลูก.

จอห์น บี ทอมสันและคนอื่นๆ. (2546). *เด็กตามธรรมชาติ : คู่มือดูแลและเสริมสร้างศักยภาพเด็กในเจ็ดปีแรก.* แปลโดย วิศิษฐ์ วังวิญญู. กรุงเทพฯ : สวนเงินมีมา

จารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง. (2547). การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชารักการอ่าน. ใน *รวมเล่มบทคัดย่อผลงานครูต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ภาษาไทย*. หน้า44. ชลบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 3.

..... (กันยายน, 2547). กิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชารักการอ่าน. *วารสารหนังสือเพื่อเด็ก.* (2)4: 15-18

จิระประภา บุญยนิตย์. (2551). *วิธีช่วยให้เด็กรักการอ่าน.* กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น

จิราภา เต็งไตรรัตน์. (2552). *จิตวิทยาทั่วไป.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ฉันทนา ภาคบงกช. (2538). *การสัมมนาทางวิชาการเรื่องสื่อเพื่อพัฒนาเด็กไทยวัยเรียนรู้.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2542). *การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน.* กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาคาร

ชุมจิรา เลาหบุตร. (2542). *ผลของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในมุมหนังสือที่มีต่อพฤติกรรมการใช้หนังสือที่ถูกต้อง.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เตือนใจ กรุยกระโทก. (2543). *การศึกษาผลการสอนซ่อมเสริมด้านความเข้าใจในการอ่านและการเขียน สะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้หนังสือแผ่นเดียวเป็นสื่อ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาประถม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ทิศนา ซ่อนอยู่. (2550). *หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย.*

---------. (2545). *กระบวนการเรียนรู้: ความหมาย แนวทางการพัฒนา และ ปัญหาข้บข้องใจ.* (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ จากัด. ทิศนา แขมมณี.(2550). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ด่านสุทธา

นงพงา ลิ้มสุวรรณ. (2543). *เลี้ยงลูกถูกวิธี ชีวีเป็นสุข.* กรุงเทพฯ: แปลน บุ๊คเน็ต.

นภดล จันทร์เพ็ญ. (2539). *การใช้ภาษาไทย.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.

นภเนตร ธรรมบวร, อารยา สุขวงศ์. (2541). *รูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยต่ำกว่า 3 ปี.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

--------. (2540). *การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิตยา คชภักดี. (2543). *ขั้นตอนการพัฒนาเด็กปฐมวัยตั้งแต่ปฏิสนธิ – 5 ปี.* สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

นิตยา ประพฤติกิจ. (2538). *การพัฒนาการอ่านของลูก.* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

บังอร พานทอง. (2534, มีนาคม). “ทำอย่างไรเด็กจึงรักการอ่านและการเรียนภาษา, “ *วารสาร มศว. ปทุมวัน.* 2: 70 - 72 .(2541ก).

บันลือ พฤกษวัน. (2543) *มิติใหม่ในการสอนอ่าน..* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

บำเพ็ญ การพานิชย์. (2539). *พัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมสนทนาประกอบกิจกรรมการอ่าน.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2526). *การทดสอบแบบอิงเกณฑ์.* กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เบอร์นิส อี คัลลิแนน. (2542). คู่มือสำหรับพ่อแม่ผู้ปกครองในการปลูกฝังเด็กน้อยให้รักการอ่าน. กรุงเทพฯ: ไทม์ไลฟ์.

ประณต เค้าฉิม. (2549). *จิตวิทยาพัฒนาการ.* กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2553). *ผลการสำรวจศูนย์เด็กเล็กทั่วประเทศ.* (ออนไลน์). วันที่สืบค้น 12 มกราคม 2553 จาก http://www.moc.moe.go.th/node/1225

ปรีดา ปัญญาจันทร์. (2554, 26 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์โดยจารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัทมา คุณเวทย์วิริยะ. (2549). *ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาโดยใช้สื่อไม่มีโครงสร้าง.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พรพิไล เลิศวิชาและอัครภูมิ จารุกร. (2551). *สมองอนุบาล.* กรุงเทพฯ: ธารปัญญา.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2550). *จิตวิทยาครอบครัว.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

พนัส สุขหนองบึง. (2538). *ผลการใช้เกมสอนซ่อมเสริมวิชาภาษาไทยกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่อ่านหนังสือไม่ออก.* วิทยานิพนธ์.กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พัชรี ผลโยธิน และวรนาท รักสกุลไทย. (2543). *เอกสารประกอบการอบรม Whole Language โครงการพัฒนาอนุบาลศึกษาโดยผ่านกระบวนการนิเทศรุ่นที่ 2.* กรุงเทพฯ: ถ่ายเอกสาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์,กระทรวง. (2555). มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ.

เพ็ญพิไล ฤทธาคณานนท์. (2549). *พัฒนาการมนุษย์.* กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาวิณี แสนทวีสุข. (2538). *การพัฒนาชุดการจัดประสบการณ์การเขียนรวมกันตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับเด็กอนุบาล.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ภิญญดาพัชญ์ เพ็ชรรัตน์. (2549). *รายงานการวิจัย เรื่องการศึกษาความเข้าใจของผู้บริหารและครูปฐมวัยเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาแรกเริ่มของเด็กปฐมวัยในจังหวัดชลบุรี.* ชลบุรี: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา.

มงคล นามโคตร. (2547). *การใช้หนังสือภาพเพื่อสร้างนิสัยการอ่านของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านหนองไม้งาม จังหวัดสุรินทร์.* นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

มยุรี กันทะลือ. (2543). *ผลของการจัดกิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติต่อพัฒนาการด้านการอ่านภาษาไทยของเด็กปฐมวัยที่พูดภาษาถิ่น.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรม. ถ่ายเอกสาร.

เม็ม ฟ็อกซ์. (2553). *มหัศจรรย์แห่งการอ่าน.* แปลโดยรวิวาร โฉมเฉลา. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย.* กรุงเทพฯ: แม็ค

--------. (2542). *กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย.* กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาระบบการพิมพ์.

วรรณี โสมประยูร. (2534). *การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา.* กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วันเพ็ญ บุญประกอบ. (2542). *ปัญหาน่าปวดหัวเจ้าตัวเล็ก.* กรุงเทพฯ : แปลนพับลิชชิ่ง

วิทยากร เชียงกูล. (2548). *เรียนลึก รู้ไว ใช้สมองอย่างมีประสิทธิภาพ.* กรุงเทพฯ:สถาบันวิทยาการการเรียนรู้.

ศรีรัตน์ เจิงกลิ่นจันทน์. (2536). *การอ่านและการสร้างนิสัยรักการอ่าน.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2536). *จิตวิทยาพัฒนาการ.* กรุงเทพฯ : สาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สนิท ฉิมเล็ก. (2540). *พฤติกรรมการสอนภาษาไทยประถมศึกษา.* พิษณุโลก: สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2554). *การดูโทรทัศน์กับพัฒนาการทางภาษา สังคมและอารมณ์ของเด็กอายุ 1-3 ปี.* (ออนไลน์). วันที่สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2555. จาก www.pr.trf.or.th

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

----------. (2550). *นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

----------. (2551). *รูปแบบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในเด็กอายุ 3-4 ปี โดยพ่อแม่ผู้ดูแลเด็ก.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2552). *การส่งเสริมการอ่านเป็นวาระแห่งชาติ.* (ออนไลน์). วันที่สืบค้น 12 เมษายน 2556. จาก www.thaigov.go.th

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2546). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546.* กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สถิติแห่งชาติ,สำนักงาน. (2552). *การสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร ปี 2551.* กรุงเทพฯ: สำนักสถิติพยากรณ์

--------. (2552). *การสำรวจเด็กและเยาวชนปี 2551.* กรุงเทพฯ: สำนักสถิติพยากรณ์

สำอาง หิรัญบูรณะ และคณะ. (2544). *รายงานการวิจัย รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านภาษาไทย.* กรุงเทพฯ:ศูนย์การศึกษาแห่งชาติเพื่อพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษ สกศ.

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2550). *การศึกษาปฐมวัย.* กรุงเทพฯ: โครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

สุขุม เฉลยทรัพย์. (กันยายน – ตุลาคม, 2530). *นิสัยรักการอ่าน รากฐานของการพัฒนา.* จันทรเกษม. 198 : 26 - 31.

สุนีย์ ทองสิริประภา. (2534). *การเปรียบเทียบความพร้อมในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนอนุบาลซึ่งได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับการอ่านต่างกัน.*ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2537). *หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุมณฑา พรหมบุญ. (2539). อัจฉริยภาพ ภาษาและการอ่าน. *เอกสารประกอบการการอบรมการสร้างอัจฉริยภาพในการอ่าน.* กรุงเทพฯ: สมาคมอนุบาลแห่งประเทศไทย.

สุรางค์ โค้วตระกูล (2552). *จิตวิทยาการศึกษา.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โสภาพรรณ รัตนัย. (2532). *สองขวบปีแรกแห่งชีวิต.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง.

หนองไม้งาม จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(หลักสูตรและการสอน). นนทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

หรรษา นิลวิเชียร. (2535). *ปฐมวัยศึกษา : หลักสูตรและแนวปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อนงค์ วรพันธ์. (2546). *พัฒนาการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการทำสมุดเล่มเล็ก.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อนงค์ศิริ วิชาลัย. (2536). *ผลการใช้ตำนานพื้นบ้านล้านนาเพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.* พะเยา: สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพะเยา.

อนามัย,กรม. (2550). *ผลการสำรวจพัฒนาการเด็กในประเทศไทย.* (ออนไลน์). วันที่สืบค้น 14 พฤศจิกายน 2553. จาก www.anamai.moph.go.th

อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย. (2541). *การบริบาลทารกและเด็กวัยก่อนเรียน.* กรุงเทพฯ: บุ๊คเน็ท

อารี สัณหฉวี. (2543). *พหุปัญญาในห้องเรียน.* กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ.

----------. (2550). *ทฤษฎีการเรียนรู้ของสมองสำหรับพ่อแม่.* กรุงเทพฯ: เบรนเบสบุ๊คส์.

อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์. (2545). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน.* กรุงเทพฯ: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.

อรัญญา ฤาชัย. (2541). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านความสามารถในการเขียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษากับการสอนตามคู่มือครู.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อัจฉรา นาคทรัพย์. (2546). *การศึกษาความสามารถในการอ่านของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ด้านการอ่านโดยวิธีการสอนอ่านคำ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีรินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อุดม เพชรสังหาร. (2550). *พัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยหนังสือ.* กรุงเทพฯ: มูลนิธิซีเมนต์ไทย

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร. (ม.ป.ป.). *วิธีเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ เล่น 1.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

--------. (ม.ป.ป.). *วิธีเลี้ยงดูเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ เล่น 2.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทัย ภิรมย์รื่น. (2541, พฤษภาคม). การอ่านสร้างปัญญายุคโลกาภิวัตน์. *วารสารการศึกษานอกโรงเรียน.* 1(6): 27 – 30.

อุไรวรรณ โชติชุษณะ. (2547). *ผลของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบการเล่าเรื่องที่มีต่อพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กวัยเตาะแตะ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

Alber, Rebecca. (2011). *Six Scaffolding Strategies to Use with Your Students*. Retrieved September 21, 2012, from URL: http://www.edutopia.org

Anderson, Yockel Julie. (June 1994). Joint Book-Reading Strategies in Working-Class African American and White Mother-Toddler Dyads. *Journal of Speech and Hearing Research* (37) : 583-593

Amanda C. Walley. (2000). Spoken vocabulary growth: Its role in the development of phoneme awareness and early reading ability. *Reading and Writing*. 16(1-2) : 5-20.

Blaug, Ricardo. (2003). *Democracy : A Reader*. Cambridge : Edinburgh University Press

Box, J.A. (1990). *The Effect of shared Reading Experience on Head start children's Concept about Print and story Structure.* Dissertation, Ed.D. New York: University of Alabama at Birmingham.

Brewer, Jo Ann. (1995*). Introduction to Early Childhood Education: Preschool Through Primary Grades.* United States of America: a Simon and Schuster.

Byrne, Brian ; Fielding-Barnsley, Ruth. (Dec, 1991). Evaluation of a program to teach phonemic awareness to young children. *Journal of Educational Psychology*. 83(4) : 451-455.

Bus, Adriana G. (Sep 1999). Phonological awareness and early reading: A meta-analysis of experimental training studies. *Journal of Educational Psychology*. 91(3) : 403-414

Caine RN. and Caine G. (1990). Understanding a Brain Based Approach to Learning and Teaching. *Educational Leadership*. 48(2): 66-70.

Cardillo, Gina C. (2010). *Predicting the predictors: Individual differences in longitudinal relationships between infant phonetic perception, toddler vocabulary, and preschooler language and phonological awareness.* Retrieved April 24, 2011, from URL: http://gradworks.umi.com

Carol Vukelich. (Jun, 1994). Effects of play interventions on young children's reading of environmental print. Early Childhood Research Quarterly. 9(2) : 153-170.

Charles, Hulme. (June, 2002). *Phoneme Awareness Is a Better Predictor of Early Reading Skill Than Onset-Rime Awareness*. Retrieved January 21, 2012, from URL: http://www. sciencedirect.com

Cox ,Carole ; & Zarrillo, James. (1993). *Teaching Reading with Children's Literature*. USA. : Macmillan.

Crone, Deanne A.; Whitehurst, Grover J. (Dec 1999). Age and schooling effects on emergent literacy and early reading skills. *Journal of Educational Psychology* 91(4): 604-614

David K. Dickinson. (April, 2004) *Interrelationships among prereading and oral language skills in kindergartners from two social classes.* Retrieved January 21, 2012, from URL: http://www.sciencedirect.com

Debbie Vera. (September 2011). Using popular culture print to increase emergent literacy skills in one high-poverty urban school district. *Journal of Early Childhood Literacy.* 11(3) : 307-330

Deborah L. Speece. (2011). *Growth in early reading skills from kindergarten to third grade.* Retrieved January 21, 2012, from URL: http:// www.sciencedirect.com

Deutsch, Nellie. (2011). *The Brain Based Learning Theory*. Retrieved October 24, 2011, from URL: http://www.helim.com

Dixon-Krauss, Lisbeth. (1996*). Vygotsky in the Classroom*. NewYork : Longman.

Elizabeth A. Hasson. (2000). Reading with infants and toddlers. *Early Childhood Education Journal.* 19(1) : 35-37.

Evelyn, Arizpe. (2003). *Children Reading Pictures.* New York: RoutledgeFalmer

Every Child Reading to Read. (2011) Retrieved October 24, 2011, from URL: http://attachments.wetpaintserv.us

Family Education. (2011). *Way to build Pre-Reading Skills*. Retrieved April 24, 2011, from URL: http://school.familyeducation.com

Family Learning. . (2011). *Pre-Reading Skills*. Retrieved May 2, 2011, from URL: http://www.familylearning.org.uk/pre-reading_skills.html.

Fletcher, Kathryn L.; & others. (January, 2005). Responsiveness and attention during picture-book reading in 18-month-old to 24-month-old toddlers at risk. *Early Child Development and Care*. 175(1) : 63-83

Fuligni, Allison Sidle (June, 2011*). The Infant-Toddler HOME in the 2nd and 3rd Years of Life*. Retrieved January 2, 2012. from URL: http://www. http://www.tandfonline.com

Gail E. Tompkins. (2003). *Literacy for the 21st Century*. USA.: Pearson Education.

Goodman, S. & Goodman, M. (1978). *Reading of American children shoes ready is a stable. Rural dialect of English or language other than English*. August, 422 p. Retrieved August 21, 2012, from URL: http://www.reading.org

Goodman, Kenneth. (1991). *The Whole Language*. USA. : American School.

Grable, Cheryl. (2012). *Scaffolding Lesson.* Retrieved October 21, 2012, from URL: http:// www.ualr.edu

Grave, Michael F.; & other. (2004). *Teaching Reading in the 21st Century*. USA. : Pearson Education.

Gunning, G. Thomas. (1990). *Reading Instruction for all Children.* USA. : A Division of Simon and Schuster,Ins.

Haris, Larry Allen and Carl Bernard Smith. *Reading Instruction.* 4 th ed.New York: Macminlian Publishing, n.d.

Idealcurriculum. (2011). *What is Phonological Awareness.* Retrieved October 2, 2011, from URL: http://www.idealcurriculum.com.

----------. (2011). *Teach the alphabet and letter sounds in fun and effective ways*. Retrieved October 2, 2011, from URL: http://www.idealcurriculum.com.

---------. (2011). *How do you teach concepts about print?.* Retrieved October 2, 2011, from URL: http://www.idealcurriculum.com.

Lantosca, Elena. (2011). *Emergent Literacy : Concepts About Print*. Retrieved November 2, 2011, from URL: http://www.mason.gmu.edu.

Jackie Marsh. (February 2004)**.** *The Techno-Literacy Practices of Young Children*. Journal of Early Childhood Research**.** 2 (1) : 51-66

Julie Anderson-Yockel. (June 1994). Joint Book-Reading Strategies in Working-Class African American and White Mother-Toddler Dyads. *Journal of Speech and Hearing Research* (37) : 583-593

Kastelorizios, G. (1995). *Contexts that Support Language Development in a Kindergarten Classroom.* Concordia University.

Kerlinger, Fred N. (2000). *Foundation of behavioral research*. Fort Worth, TX : Harcourt College Publishers.

Krauss, Lisbeth Dixon. (1996). *Vygotsky in the Classroom*. USA.: Longman

Larrick, Nancy. (1964). *A Parent's Guide to Children's Reading.* New York: Doubleday & Company.

Lavine, Linda O. (March, 1977). Differentiation of letterlike forms in prereading children. *Developmental Psychology*. 13(2) : 89-94.

Leney, T. L. (1992). *Reading Development in four Representative Transitional First Grade Students Participating in a whole language Approach to Reading*, Dissertation Abstracts International. Winter.

Lehr, Fran (2010*). Helping Your Child Become a Reader: With Activities for Children from Infancy through Age 6*. Retrieved April 24, 2011, from URL: http:// eric.ed.gov

Lonigan, Chistopher J. (Sep, 2000). Development of emergent literacy and early reading skills in preschool children: Evidence from a latent-variable longitudinal study. Developmental Psychology. 36(5) : 596-613

Machado, Jeanne M. (1995). *Early Childhood Experiences in Language Arts Emerging Literacy*. USA. : Delmar.

Maclean, Morag. (Jul 1987). Rhymes, nursery rhymes, and reading in early childhood. *Journal of Developmental Psychology*. 33(3) : 255-281

Marrow, Leasley Mandel. (1993). *Literacy Development in the Early Years*. USA.: Allyn and Bacon.

Mc. Closkey, Mary Lou. (2012). *Scaffolding for Reading : Providing Support Through the Reading Process.* Retrieved September 22, 2012, from URL: http://www.mindspring.com

Meagan K. Shedd and Nell K. Duke. (November, 2008). The Power of Planning : Effectioive Read Alouds. *Young Children*. 14(11) : 22-27

Mioduser,D*. (* March 2000). The learning value of computer-based instruction of early reading skills. *Journal of Computer Assisted Learning* . 16(1) : 54-63.

Monique, Senechal; Jo-Anne LeFevre. (March/April 2002). Parental Involvement in the Development of Children's Reading Skill: A Five-Year Longitudinal Study. *Child Development.* 73(2) : 445–460.

Morgan , Paul L. and others. (2007). Is There Bidirectional Relationship Between Children's Reading Skills and Reading Motivation. *Exceptional Children*. 73(2) : 242-255.

Muter, Valerie. (Sep 2004) Vocabulary, and Grammatical Skills as Foundations of Early Reading Development: Evidence From a Longitudinal Study. *Developmental Psychology.* 40(5) : 665-681

National Capital Language Resourse Center. (2011). *Developing Reading Activity*. Retrieved March 22, 2011, from URL: http://www.nclrc.org/essentials/reading/developread.html

Ornstein, Allan C. (1993) *Foundations of Education*. Boston : Houghton Mifflin

Poe, Michele Dand others. (Jul, 2004). Early language and the development of children's reading skills. *Journal of School Psychology*. 42(4) : 315-332.

Potter, Cheryl A. (Jun 2000). The Effects of Genre on Mother-Toddler Interaction during Joint Book Reading. *The Transdisciplinary Journal*. 10(2) : 97-105.

Taylor, Grant. (1960). American English Reader : Story of Reading and Vocabulary Development. New York : McGraw-Hill.

The Early Literacy Initiative. (2011). Early Child Ready to Read. Retrieved January 5, 2012, from URL: http://www.sppl.org

Razza, Rachel A. (Nov 2010). Association among Family Environment Sustained Attention and School Readiness for Low-Income Children. Developmental Psychology. (46) 6: 1528

Robin Campbell. (2001). *Read - Alouds with Young Children.* USA. : International Reading Association.

Robert B. Ruddell. (2002). *Teaching Children to Read and Write*. USA. : Pearson Education.

Ross, B.; & William, N. (1993). *Teaching students with Mild Disabilities.* Massachusetts: Allyn and Bacon. A Simon & Schuster.

Sackes, Mesut. (Novemver,2009). *Using Children's Books to Teach Inquiry Skill*. *Young Children*. 14(11) : 24-26.

Saint Paul Public Library. (2012). *The Early Literacy Initiative* : The Public Library Association. Retrieved January 1, 2012, from URL: http://www.sppl.org.

Shaffer, David R. (1999). *Developmental Psychology : Childhood and Adolescence.* Pacific Grove : Brooks/Cole.

Simcock, Gabrielle; DeLoache, Judy. (Nov,2006). Get the picture? The effects of iconicity on toddlers' reenactment from picture books. *Developmental Psychology*. 42(6) : 1352-1357

Sower, Jayne. (2000). *Language Arts in Early Education*. USA. : Delmar.

Speece, Deborah L. (2011). *Growth in early reading skills from kindergarten to third grade.* Retrieved January 21, 2012, from URL: http:// www.sciencedirect.com

Stephen A. Petrill. (2010). *Reading Skills in Early Readers Genetic and Shared Environmental Influences.* Retrieved January 21, 2012, from URL: http://www.ldx.sagepub.com

Stewig, John Warren; & Simpson, Mary Jett. (1995). *Language Arts in the Early Childhood Classroom.* USA. : Wadsworth.

Strommen, Ellen A. (1983). *Developmental Psychology*. USA. : Dorsey Press.

Stahl, Steven A.; Murray, Bruce A. (June, 1994) Defining phonological awareness and its relationship to early reading. *Journal of Educational Psychology.* 86(2) : 221-234.

Study Guides and Strategies. (2011). *Pre-Reading Strategies*. Retrieved June 12, 2011, from URL: http://www.studygs.net/preread.html.

Wasik, Barbara A.; Bond, Mary Alice. (Jun 2001) Beyond the pages of a book: Interactive book reading and language development in preschool classrooms. *Journal of Educational Psychology*. 93(2) : 243-250.

Weiss, Ruth Palombo. (July, 2000). *Brain Based Learning Training and Development*. *ASTD Magazine*. : 22-24

Wolke, Dieter. (July, 1998). *Cognitive status, language attainment, and prereading skills of 6-year-old very preterm children and their peers: the Bavarian Longitudinal Study.* Retrieved January 21, 2012, from URL: http://www.journals.cambridge.org

Weinberger, J. Hannon, P. & Nutbrown, C. (1990). *Ways of working with parents to promote early literacy development*. Educational Research Centre: University of Sheffield. Retrieved 15 October, 2012, from URL: http://www.eric.ed.gov

Wink, Joan & Putney, LeAnn G. (2002). *A vision of Vygotsky*. Boston : Allyn and Bacon

Whitehurst, Grover J. (Dec 1999) Age and schooling effects on emergent literacy and early reading skills. *Journal of Educational Psychology* 91(4): 604-614

Zimmerman, Jennifer. (2012). *What is Scaffolding in Reading?* Retrieved October 21, 2012, from URL: http:// www.ehow.com

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ จำนวน 5 ท่าน มีดังนี้

1. รศ.ดร.วัฒนา มัคคสมัน อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกปฐมวัยศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. ผศ.ดร.ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ รองคณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
3. อ.ดร.ธันยา พิทธยาพิทักษ์ อาจารย์ประจำสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อ.เรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป กรรมการผู้จัดการมูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก
5. อ.ณิชรัตน์ ทรวดทรง ครูปฐมวัย โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบมหามงคล

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบโครงร่างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก คู่มือและแผนการจัดกิจกรรม จำนวน 7 ท่าน มีดังนี้

1. รศ.เกริก ยุ้นพันธ์ อาจารย์ประจำสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผศ.ดร.รัฐดาว พิศาลพงศ์ อาจารย์ประจำโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
3. ดร.สุทธาภา โชติประดิษฐ์ หัวหน้าสาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยบูรพา
4. อ.ศิริพงษ์ ทิณรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลมณียา จังหวัดนนทบุรี
5. อ.อัจฉรา โตสำเภา หัวหน้าแผนกเตรียมอนุบาล โรงเรียนสาธิตอุดมศึกษา จังหวัดชลบุรี
6. อ.นงเยาว์ มีสนธิ ครูปฐมวัย โรงเรียนกันตบุตร กรุงเทพมหานคร
7. อ.อรรถยา นครจารุพงศ์ ครูปฐมวัย โรงเรียนบ้านอ้อกระทิง จังหวัดนครปฐม

ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเลือกหนังสือสำหรับเด็กที่นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก จำนวน 3 ท่าน มีดังนี้

1. ผศ.รพินทร คงสมบูรณ์	อาจารย์ประจำสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผศ.เพียงจิต ด่านประดิษฐ์	อาจารย์ประจำโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
3. อ.พัชนี เล้าแสงชัยวัฒน์	ครูผู้สอนวิชารักการอ่านระดับปฐมวัย โรงเรียนเซนฟรังก์ซิสซาเวียร์คอนแวนต์ กรุงเทพมหานคร

ผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการของสังคมในการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกให้กับเด็กวัยเตาะแตะ ความเป็นไปได้ในการทำวิจัย การนำทฤษฎีพื้นฐานมาใช้ในการสร้างรูปแบบ แนวทางการสร้างรูปแบบเพื่อใช้ส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก โดยทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ทำงานด้านการอ่านของเด็กปฐมวัยไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 7 ท่าน ได้แก่

1. ศ.ดร. อารี สัณหฉวี	ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตบางนา
2. รศ.กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์	นักเขียนหนังสือสำหรับเด็ก นักเล่านิทาน อาจารย์สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. รศ.เกริก ยุ้นพันธ์	อาจารย์ประจำสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ดร.วรนาท รักสกุลไทย	ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา
5. อาจารย์ปรีดา ปัญญาจันทร์	นักเขียนหนังสือสำหรับเด็ก และวิทยากรจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
6. นางสรวงมณฑ์ สิทธิสมาน	บรรณาธิการนิตยสาร Mother&Care ผู้จัดรายการวิทยุและโทรทัศน์
7. นายบุญเอก พฤกษวัฒนา	บรรณาธิการสำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คส์ และวิทยากรจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

ผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่านของเด็กวัยเตาะแตะในสถานพัฒนาเด็ก ความสำคัญและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก โดยทำการสัมภาษณ์ครูผู้สอนเด็กอายุ 2-3 ปีที่มีประสบการณ์ในการสอนในสถานพัฒนาเด็กมากกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1. นางธีราลักษณ์ เนตรนิลวีรโชติ	ผู้รับใบอนุญาตและครูผู้สอน สถานพัฒนาเด็กเปี่ยมสุขเนอสเซอรี่ จังหวัดชลบุรี
2. นายศิริพงษ์ ทิณรัตน์	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลมณียา จังหวัดนนทบุรี
3. นางสาวดวงกมล เอมวัฒน์	ผู้รับใบอนุญาตและครูผู้สอน สถานพัฒนาเด็กคิวคิดส์อินเนชั่นแนลเนอสเซอรี่ จังหวัดชลบุรี

ภาคผนวก ข

แบบบันทึกการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับ
การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

แบบบันทึกการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

คำชี้แจง

1. แบบบันทึกการสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญานิพันธ์ระดับปริญญาเอกสาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ
2. ความคิดเห็นของผู้สัมภาษณ์ถือเป็นความลับ จะไม่นำไปเปิดเผย ณ ที่ใดๆ จะใช้เพื่อประโยชน์ของการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น
3. แบบบันทึกการสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลในการศึกษา

ข้อมูลส่วนตัว

ผู้ให้การสัมภาษณ์ ชื่อ.....นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....สถานที่ทำงาน.....

สัมภาษณ์วันที่.....เวลา.....น.สถานที่สัมภาษณ์.....

ผู้สัมภาษณ์.....

ข้อมูลในการศึกษา

1. ความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกให้กับเด็กวัยเตาะแตะ

.....

.....

.....

2. แนวคิด ทฤษฎีและรูปแบบการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก

.....

.....

.....

3.หลักการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก

.....

.....

.....

4.การประเมินทักษะการอ่านเริ่มแรกสำหรับเด็กวัยเตาะแตะ

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างคู่มือประกอบการใช้รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

คู่มือรูปแบบ READ
เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

จารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง

คำนำ

สถานการณ์ปัญหาการอ่านในประเทศไทยอยู่ภาวะวิกฤต การส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีทักษะการอ่านเริ่มแรกจึงเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการแก้ปัญหาคนไทยไม่รักการอ่านการพัฒนาเด็กด้านทักษะการอ่านเริ่มแรกจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ก่อน 3 ปีซึ่งเป็นวัยที่สมองเติบโตรวดเร็วและมีพัฒนาการทางภาษารวดเร็วกว่าวัยอื่น เด็กที่ได้รับประสบการณ์ทักษะการอ่านเริ่มแรกมาตั้งแต่วัยทารกและวัยเตาะแตะจะมีพื้นฐานในการเรียนอ่านดีกว่าเด็กที่ไม่มีประสบการณ์มาก่อนซึ่งทำให้การเรียนเป็นไปง่ายขึ้น รูปแบบ READ เป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ มีการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมจากแนวคิดทฤษฎีทางการศึกษาและมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กเกิดความสนุกสนาน คุ้นเคย ผูกพันกับหนังสือซึ่งครูและผู้ปกครองสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมทักษะที่เป็นพื้นฐานกระบวนการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัยได้

จารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง
ผู้วิจัย

หลักการและเหตุผล

เด็กอายุ 1-3 ปี หรือที่เรียกว่าวัยเตาะแตะ (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2550: 2) เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสติปัญญามาก เริ่มเรียนรู้ รับรู้ หัดใช้เหตุผล อยากรู้อยากเห็น ช่างซักถาม (Question Age) มีคลังคำศัพท์มากขึ้นและเริ่มเห็นความหมายของเสียงที่เลียนแบบ (True Speech) เข้าใจภาษาและใช้ภาษาได้อย่างอัตโนมัติเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ (Sower. 2000: 143; เพ็ญพิไล ฤทธาคณานนท์. 2549: 99; ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2549: 205) นับเป็นช่วงสำคัญก่อนที่เด็กจะอ่านออกเขียนได้ พัฒนาการการอ่านในช่วงนี้จึงส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนอ่านเขียนและส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านซึ่งจะติดตัวไปจนโตเป็นผู้ใหญ่ (Gunning. 1990 : 48-49; ฟ็อกซ์. 2553: 88-89)

จากการสำรวจสถานการณ์ศูนย์เด็กเล็กทุกสังกัดทั่วประเทศของสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2552 พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนอายุ 2-5 ปีที่อยู่ในศูนย์เด็กเล็กมีพัฒนาการเติบโตล่าช้ามากที่สุดในด้านภาษา (สำนักสถิติแห่งชาติ. 2554: online)และการสำรวจด้านการอ่านหนังสือของคนไทย พ.ศ. 2551 พบว่าคนไทยอายุ 6 ปีขึ้นไปมีอัตราการอ่านหนังสือต่ำกว่าที่สำรวจไว้เดิมเมื่อพ.ศ. 2548 และเด็กปฐมวัยที่มีผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟังหรืออ่านหนังสือเองมีเพียงร้อยละ 36 คิดเป็นสัดส่วน 1 ใน 3 ของเด็กปฐมวัยทั่วประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2552: 1-3) จากผลการสำรวจดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า เด็กไทยมีประสบการณ์การอ่านน้อยและเมื่อเด็กไม่ได้รับการปูพื้นฐานการอ่านที่ดีมาก่อนเข้าโรงเรียนทำให้เกิดอุปสรรคในการเรียนอ่านซึ่งถือเป็นทักษะสำคัญที่ต้องใช้ในการเรียน (กรองแก้ว ฉายสภาวธรรม. มปป.16-17) เด็กที่ได้รับประสบการณ์ทักษะการอ่านเริ่มแรกมาตั้งแต่วัยทารกและวัยเตาะแตะจะมีพื้นฐานในการเรียนอ่านดีกว่าเด็กที่ไม่มีประสบการณ์มาก่อนซึ่งทำให้การเรียนเป็นไปง่ายขึ้นเพราะเด็กเข้าใจนัยยะของการอ่าน รู้ว่าภาพและอักษรมีความหมายซ่อนอยู่ (Sowers. 2000: 140) การปลูกฝังให้เด็กวัยเตาะแตะรักการอ่านและมีทักษะการอ่านจึงเป็นแนวทางช่วยแก้ไขปัญหาคนไทยไม่อ่านหนังสือและไม่รักการอ่านได้ (ปรีดา ปัญญาจันทร์. 2554: สัมภาษณ์)

ทักษะการอ่านเริ่มแรก (Early Reading Skills) คือ ความสามารถเบื้องต้นที่เป็นพื้นฐานของกระบวนการอ่าน (Lantosca. 2011: online อ้างอิงจาก Rezel; & Cooter. 2008.: 80) เด็กวัยเตาะแตะมีพัฒนาการการอ่านอยู่ในขั้นก่อนการอ่าน นั่นคือ เริ่มเรียนรู้ว่าหนังสือคืออะไร รู้จักการปฏิบัติต่อหนังสือ มีความสนใจต่อภาพและความหมายของภาพ จำเรื่องที่เพิ่งฟังไปได้เริ่มสนใจตัวอักษรและเสียงของอักษร สามารถจำอักษรและจำคำบางคำที่พบบ่อยๆได้ เริ่มทำท่าทางเสมือนว่าอ่านได้ มีความพยายามในการถอดรหัสแปลความทั้งภาพและอักษรที่มีอยู่ในหนังสือ การเรียนรู้การอ่านของเด็กเริ่มจากการเรียนรู้โดยดูตัวแบบที่ใกล้ชิด “การออกเสียงเมื่อเห็นภาพ” เป็นจุดเริ่มต้นของการอ่านที่มีผลต่อการอ่านในวัยต่อไป เด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการในขั้นแรกไม่เท่ากัน เด็กที่มีประสบการณ์ด้านการอ่านมากกว่าจะมีพัฒนาการในขั้นนี้ดีกว่าและเมื่อเด็กที่มีพัฒนาการการอ่านในขั้นนี้ดีจะมีความพร้อม มีความสนใจ และมีความสุขเมื่อเรียนการอ่านในโรงเรียน

(Stewig; & Simpson. 1995: 180 – 182; บังอร พานทอง. 2541 : 24-25 อ้างอิงจาก Cochrane & others. 1984))

หลักการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกให้กับเด็ก คือการทำให้การอ่านเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน (Strommen; & Mates. 1997: 60) ได้ฟังผู้ใหญ่อ่าน พูดคุยและทำกิจกรรมต่อเนื่องจากหนังสือ (Sowers. 2000: 146) ทำกิจกรรมที่มีการเชื่อมโยงการอ่านเข้ากับสิ่งที่เด็กคุ้นเคย สร้างประสบการณ์ที่เกี่ยวเนื่องกับสิ่งที่มีอยู่ในหนังสือ เพื่อให้เด็กเชื่อมโยงความหมายของสิ่งที่มีในหนังสือเข้ากับสิ่งที่มีอยู่จริงในชีวิต (Family Education Network. 2011: online) เด็กวัยนี้สามารถเข้าใจสัญลักษณ์ที่นอกเหนือจากภาษาพูดอันเป็นที่มาของการอ่านได้แล้ว การอ่านหนังสือและทำกิจกรรมต่อเนื่องจากหนังสือจะช่วยให้เซลสมองแตกกิ่งก้านออกมาเชื่อมต่อกันเป็นวงจร เก็บเป็นข้อมูลความทรงจำ เมื่อมีสัญญาณเดียวกันเข้ามาอีก สมองจะแปลความหมายได้ ถือเป็นพื้นฐานในการอ่าน (อุดม เพชรสังหาร. 2550: 13,26) การอ่านของเด็กเล็ก คือ การอ่านภาพเพราะภาษาเด็กคือภาษาภาพ เด็กจึงอ่านด้วยการอ่านภาพ (กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์. 2554: สัมภาษณ์) เมื่อฝึกฝนการอ่านภาพบ่อยๆเด็กจะมีความสามารถในการจำแนก แปลความหมายซึ่งถือเป็นฐานของทักษะการอ่าน (Evelyn. 2003: 22) ภาพในหนังสือช่วยเชื่อมโยงโลกความจริงและต่อยอดประสบการณ์ให้กับเด็ก ทำให้เด็กรู้ว่าภาพแทนสิ่งที่มีอยู่จริง และรู้ว่าการอ่านมีความสำคัญต่อชีวิต เกิดทักษะการอ่านนำสู่นิสัยการอ่านระยะยาว (Machado.1995: 37-39)

ด้วยสถานการณ์ปัญหาเด็กวัยเตาะแตะในประเทศไทยและความสำคัญของการส่งเสริมทักษะการอ่านของเด็กปฐมวัยดังกล่าว การพัฒนาเด็กในด้านทักษะการอ่านเริ่มแรกจึงจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ก่อน 3 ปีซึ่งเป็นวัยที่สมองเติบโตรวดเร็วและมีพัฒนาการทางภาษารวดเร็วกว่าวัยอื่น ผู้วิจัยจึงศึกษาพัฒนารูปแบบเพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

วัตถุประสงค์

กิจกรรมในรูปแบบ READ ส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก ซึ่งเป็นพื้นฐานของกระบวนการอ่านที่เตรียมเด็กให้มีความพร้อมต่อการเรียนอ่านในระดับต่อไป ได้แก่

1. ด้านการรู้จักหนังสือ (Know Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กมีความคุ้นเคยกับหนังสือและรู้ว่าหนังสือมีไว้สำหรับอ่าน ได้แก่ รู้จักเรียกชื่อตัวอักษร รู้ว่าคำสามารถอ่านได้ รู้จักถามว่าตัวหนังสือที่เห็นคือคำว่าอะไร รู้จักอ่านคำที่ปรากฏคู่กับภาพ รู้จักตำแหน่งของชื่อหนังสือ รู้จักหน้าปกหนังสือ รู้จักด้านหน้าด้านหลังของหนังสือ รู้จักด้านบนด้านล่างของหนังสือ

2. ด้านการรักหนังสือ (Love Books) หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกว่าเด็กเห็นความสำคัญของหนังสือและชอบหนังสือ ได้แก่ รู้จักหยิบหนังสือมาเปิดดูว่ามีอะไรอยู่ข้างในมีสมาธิจดจ่อขณะเปิดดูหนังสือ ตั้งใจฟังเมื่อผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟัง รู้จักอ่านตามรูปภาพที่เห็นใน

หนังสือ แสดงความต้องการอยากอ่านเอง มีหนังสือที่ชอบ มีช่วงเวลาการอ่านเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตร ปฏิบัติต่อหนังสืออย่างถูกต้อง

3. ด้านการใช้หนังสือ (Use Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กรู้วิธีการใช้หนังสือ ได้แก่ถือหนังสือถูกทิศทาง เลียนแบบท่าทางการถือหนังสือของผู้ใหญ่ รู้ว่าการอ่านต้องอ่านจากซ้ายไปขวา รู้ว่าการอ่านต้องอ่านจากด้านหน้าไปด้านหลัง ทำเสียงคล้ายอ่านขณะเปิดดูหนังสือ ชี้ที่ตัวอักษรหรือภาพไปด้วยขณะอ่าน รู้จักเก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จแล้ว รู้จักเปิดหนังสืออย่างระมัดระวัง

4. ด้านความเข้าใจ (Understand in Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กเข้าใจเรื่องราวในหนังสือได้แก่ เมื่อเปิดดูหนังสือสามารถพูดใกล้เคียงกับเรื่องหรือพูดตามที่จำได้ เติมคำหรือวลีในตอนถัดไป เล่าโครงเรื่องหรือเหตุการณ์จากเรื่องที่ฟัง บอกชื่อตัวละครในเรื่อง บอกฉากของเรื่องบอกตอนจบของเรื่อง บอกความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังได้

5. ด้านการแสวงหา (Look for Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความต้องการในการเรียนรู้เพิ่มเติมจากเดิม ได้แก่ อยากมีหนังสือเป็นของตนเองกระตือรือร้นเมื่อผู้ใหญ่แนะนำหนังสือเล่มใหม่ที่ไม่เคยเห็นสนใจหยิบหนังสือเล่มใหม่ๆมาเปิดดู สนใจการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ สนใจมองหรืออ่านสิ่งต่างๆรอบตัว ใช้คำศัพท์ใหม่เพิ่มขึ้นหลังจากการฟังการอ่านหนังสือ พูดเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับหนังสือ สนใจการมีประสบการณ์จริงเหมือนในหนังสือ

ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการสร้างโครงร่างรูปแบบ

ในการสร้างรูปแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ แล้วสังเคราะห์แนวคิดของนักการศึกษาดังนี้

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและภาษาของเพียเจย์ (Piaget's Cognitive Development Theory) ซึ่งเป็นพัฒนาการของเด็กออกเป็นช่วงๆตามอายุ เด็กวัย 2-7 ปี (preoperational stage) หรือเรียกว่า ขั้นพัฒนาการความคิดรวบยอด (Conceptual Thought Phase) เป็นวัยที่สมองกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว เด็กวัยนี้มีพัฒนาการทางภาษามาก เป็นวัยสำคัญที่ควรส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้เด็กโดยอ่านหนังสือให้เด็กฟัง การให้หนังสือเด็กดูเองโดยไม่ทำกิจกรรมอะไรไม่ค่อยมีผลต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพราะไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก (อารี สัณหฉวี. 2550: 29-30) เมื่อเด็กเล็กเปิดหน้าหนังสือไปโดยอ่านออกเสียงคำที่มีความสัมพันธ์กับภาพไปด้วย เด็กมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่มากขึ้น คนเราเรียนรู้สิ่งใหม่ที่มีอยู่ในสกีมมา (Schema) ถือเป็นการปรับตัว (Adaptation) เรียนรู้สิ่งใหม่เข้ามาแทนที่ความรู้เดิม เป็น

สกีมมาใหม่ที่จำได้และกลายเป็นพฤติกรรมในที่สุด ถือเป็นการสมดุล (Equilibration) (Robert B. Ruddell. 2002 : 46-47 อ้างอิงจาก Piaget. 1967; Piaget & Inhelder. 1969; Damon. 1984) ดังนั้นการปรับโครงสร้างทางสติปัญญาของเด็ก ต้องให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมซึ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ มีหลักการคือ เด็กต้องเป็นผู้ลงมือทำ เด็กต้องได้รับการแนะนำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ เด็กต้องจัดการและผสมผสานข้อมูลในสกีมมา (Thomkins, Gail E. 2003: 4)

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ (Bruner's Theory of Discovery Learning)เด็กวัยเตาะแตะอยู่ในขั้นพัฒนาการไอโคนิก (Ikonic Representative)ขั้นพัฒนาการระยะนี้มีลักษณะคล้ายกับระยะขั้นพัฒนาการก่อนเกิดความคิดรวบยอดอย่างใช้เหตุผลของเพียเจต์ *(*preconceptual phase*)* (อายุประมาณ 2-4 ปี) วัยนี้เมื่อเห็นสิ่งเร้าจะเกิดการรับรู้และเกิดภาพในสมอง เด็กเริ่มใช้ภาษาและเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2553: 185) ทักษะการอ่านเกิดจากการค้นพบด้วยตนเอง เด็กสามารถใช้คำแทนสัญลักษณ์ที่เกิดจากประสบการณ์จริง สร้างภาพในสมอง เข้าใจภาพแทนของจริง นำสู่การเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งนั้น

3. ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของไวก็อตสกี (Vygotsky's Sociocultural Theory) มีสาระสำคัญ คือ การจัดการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงระดับพัฒนาการ 2 ระดับ คือ ระดับพัฒนาการที่เป็นจริง (Actual Development Level) และระดับพัฒนาการที่สามารถจะเป็นไปได้ (Potential Development Level) ระยะห่างระหว่างระดับพัฒนาการที่เป็นจริงและระดับพัฒนาการที่สามารถจะเป็นไปได้ เรียกว่า พื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) การส่งเสริมพัฒนาการการอ่านต้องจัดสถานการณ์การเรียนรู้ที่เกินกว่าระดับพัฒนาการที่เป็นจริงแล้วช่วยเหลือสนับสนุนด้วยการเสริมต่อการเรียนรู้ (scaffolding) ผ่านการแก้ปัญหาภายใต้คำแนะนำของผู้ใหญ่หรือการร่วมมือช่วยเหลือกับเพื่อนที่มีความสามารถเหนือกว่า เพื่อให้เด็กพัฒนาสู่ระดับพัฒนาการที่สามารถเป็นไปได้ (Wing & Putney. 2002:95) การเสริมต่อการเรียนรู้ในการอ่านจะช่วยเชื่อมการอ่านกับความรู้เดิม เตรียมเด็กให้มีความเข้าใจด้วยวิธีที่ง่ายและรวดเร็ว โดยใช้วิธีการ คือ การเสริมต่อการเรียนรู้ก่อนอ่าน (Pre-Reading Scaffolding) ด้วยการอ่านหนังสือภาพให้เด็กฟังแล้วเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของเด็ก การเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างอ่าน (During Reading Scaffolding) ด้วยสนทนาเกี่ยวกับเรื่อง และการเสริมต่อการเรียนรู้หลังอ่าน (Post Reading Scaffolding) ด้วยการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ และแสดงละครตามเรื่อง (Zimmerman. 2012: online)

4. ทฤษฎีวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ (Skinner's Operant Conditioning Theory)กล่าวถึง การเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขการกระทำ (Operant Cooditioning) เมื่อคนแสดงพฤติกรรมใดแล้วได้รับผลกรรมที่พึงพอใจ พฤติกรรมนั้นย่อมเกิดขึ้นบ่อยครั้ง แต่ถ้าทำแล้วไม่เกิดผลที่พึงพอใจพฤติกรรมนั้นก็จะลดลงหรือหายไป (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2551: 135-137) ถือเป็นทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ (Behaviorist Theory) ที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา เพราะผู้ใหญ่เป็นผู้มีบทบาทในการสื่อสารของเด็ก เป็นผู้ส่งเสริมทั้งทางปริมาณและคุณภาพ

สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาอย่างมาก เมื่อเด็กทำดีแล้วได้รับการให้แรงเสริมจากผู้ใหญ่จะทำให้เด็กมีพัฒนาการได้ไว (Machado, Jeanne M. 1995: 6)

4. การสอนภาษาแบบองค์รวม (Whole Language Approach) เป็นรูปแบบการสอนที่อิงวิถีธรรมชาติทำให้เด็กเรียนอ่านเขียนง่ายขึ้นและช่วยสร้างทักษะใหม่ๆที่จำเป็นต่อการอ่านเขียนให้กับเด็ก เช่น การให้ความสำคัญเรื่องเสียง คำศัพท์ การอ่านเรื่องโดยให้ความสำคัญกับตัวละคร โครงเรื่อง แนวคิด ฉาก เพราะเป็นฐานสำคัญในการอ่านงานวรรณกรรม (Grave and other. 2004 : 70-72) การสอนภาษาองค์รวมให้ความสำคัญกับการอ่านมาก ถือว่าเป็นกิจกรรมทางภาษาที่มีความสำคัญและเด็กก็มีความสามารถในการอ่านอย่างจำกัด เด็กจะอ่านไม่ได้จนกว่าจะรู้ศัพท์ รู้การจัดวางเรียงคำในประโยค การเรียนภาษาบนพื้นฐานของการอ่านจึงมีความสำคัญมาก (Gunning. 1990: 5 อ้างอิงจาก Carroll.1977) การที่เด็กจะอ่านออกเมื่อเข้าโรงเรียน เด็กจะต้องมีความรู้ทางภาษา (Linguistic Knowledge) มาก่อนโดยในระยะแรกเด็กจะเรียนรู้ความสัมพันธ์เกี่ยวกับตัวอักษร ความหมายของคำแต่ละคำ มีประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน (Schema) ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและความรู้เดิมที่มีอยู่ รับรู้ถึงความสมบูรณ์ของเนื้อเรื่องหรืองานเขียนนั้น (Conceptual or Semantic Completeness) มีความสามารถในการวิเคราะห์โครงสร้างของงานเขียน (Text Schema) ซึ่งองค์ประกอบที่กล่าวมาทั้งหมดเด็กควรมีฐานมาก่อนที่จะเรียนอย่างเป็นแบบแผน (Goodman.1974: 25 - 27) แม้ความสามารถทางการอ่านของเด็กอาจไม่ปรากฏให้เห็นชัดเจนนัก เพราะเด็กจะเริ่มอ่านออกเขียนได้เมื่ออายุ 5 ปีแล้ว แต่เด็กก็มีพัฒนาการทางภาษามาตั้งแต่ก่อนหน้านั้นทั้งการอ่านและการเขียนซึ่งมีผลต่อการทำให้เด็กเกิดความพร้อมในการอ่านเขียน ดังนั้นการส่งเสริมทักษะการอ่านต้องทำให้เด็กคุ้นเคยกับหนังสือ มีการเชื่อมโยงกิจกรรมกับประสบการณ์จริงที่มีความหมายต่อเด็ก ประกอบด้วยกิจกรรมก่อนอ่าน ระหว่างอ่านและหลังอ่าน

5. ทฤษฎีพัฒนาการการอ่านของโคเครน (Cochrane's Reading Theory) กล่าวถึงทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะไว้ว่า เด็กวัยเตาะแตะมีพัฒนาการอยู่ในขั้นที่ 1 คือ ขั้นก่อนที่จะสามารถอ่านได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ การเรียนรู้การอ่านในขั้นนี้จะเป็นการเรียนรู้เบื้องต้นถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับหนังสือว่าคือหนังสืออะไร และควรจะปฏิบัติต่อหนังสือนั้นๆ อย่างไร ในขั้นนี้เด็กจะไม่สามารถอ่านหรือทำความเข้าใจหนังสือได้ด้วยตนเองจะต้องมีผู้ใหญ่เข้ามาช่วยเหลือ สามารถแยกย่อยเป็นสามระยะคือ *ระยะที่หนึ่ง ระยะเริ่มเรียนรู้* เป็นขั้นเริ่มตั้งแต่เกิดซึ่งเด็กยังไม่รู้จักหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ ว่าคืออะไร แต่จะเรียนรู้ทีละน้อยจากประสบการณ์ จากสภาพสิ่งแวดล้อม จะค้นหาว่าถึงหนังสืออะไร แม้จะเริ่มจากการกลับหัวท้ายบ้างก็ตาม *ระยะที่สอง ระยะเริ่มมีความรู้สึกเหมือนตนเองเป็นผู้อ่าน* ในขั้นนี้เด็ก โดยทั่วไป อายุประมาณ 2 ขวบ จะสามารถถือหนังสือได้ถูกทิศทาง ทราบว่าควรอ่านจากซ้ายไปขวา จากบนลงล่าง เปิดหนังสือจากหน้าแรกไปหน้าสุดท้าย เด็กเริ่มให้ความสนใจรูปภาพและเกิดความสนใจ ความหมายของภาพต่างๆ *ระยะที่สาม ระยะเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับตัวอักษร* เด็กจะเริ่มมีความสามารถในการทำ ความเข้าใจตัวอักษรและเสียงต่างๆ ตลอดจนการนำไปใช้ในการอ่าน เริ่มรู้จักคำและนำไปใช้ได้ จำคำบางคำเป็นพิเศษ เช่น ชื่อตัวเอง และคำที่พบบ่อยๆ เด็กจะเรียนรู้ และทราบความหมาย ตลอดจนสามารถ

นำไปใช้ได้ถูกต้องก่อนคำอื่นๆ การอ่านออกเขียนได้ในวัยที่โตขึ้นจะมีประสิทธิภาพมากมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับพัฒนาการขั้นที่ 1 เป็นสำคัญ ดังนั้นการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะจึงมีความสำคัญต่อวัยถัดไป

จากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดข้างต้น กล่าวได้ว่า ทักษะการอ่านเริ่มแรกมีความสำคัญต่อเด็กวัยเตาะแตะและสามารถส่งเสริมได้โดยจัดกิจกรรมให้เด็กคุ้นเคยกับหนังสือ เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มุ่งเน้นความเข้าใจในเรื่อง เสียง คำศัพท์ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือ ซึ่งเป็นฐานสำคัญในการเรียนรู้การอ่าน

หลักการและแนวคิดของรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่อายุแรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตเด็กให้พัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม ซึ่งการพัฒนาความสามารถเบื้องต้นที่เป็นพื้นฐานของกระบวนการอ่าน เป็นจุดเริ่มต้นที่มีผลต่อการอ่านในวัยต่อไป เมื่อเด็กที่มีพัฒนาการการอ่านในขั้นเริ่มแรกดีจะมีความพร้อม มีความสนใจ มีความสุขเมื่อเรียนการอ่านในระดับอนุบาล นับเป็นช่วงสำคัญก่อนที่เด็กจะอ่านออกเขียนได้ พัฒนาการการอ่านในช่วงนี้จึงส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนอ่าน และส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านซึ่งจะติดตัวไปจนโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นการสร้างวัฒนธรรมการอ่านให้สังคมไทย ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

รูปแบบ READ ส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กมีทักษะการอ่านเริ่มแรกซึ่งพื้นฐานของกระบวนการอ่านที่เตรียมเด็กให้มีความพร้อมต่อการเรียนอ่านในระดับต่อไป โดยส่งเสริมให้เด็กมีความคุ้นเคยกับหนังสือ มีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านและมีทักษะพื้นฐานของกระบวนการอ่านผ่านกิจกรรมที่สนุกสนานเพลิดเพลิน

2. กำหนดความหมายและลำดับขั้นตอนของรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

รูปแบบ READ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมของเด็กวัยเตาะแตะ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเริ่มแรก ซึ่งผู้วิจัยศึกษาสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดทฤษฎีของเพียเจย์ ไวก็อตสกี้ บรูเนอร์ กู๊ดแมน โคเครน และสกินเนอร์ แล้วนำมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม ดังต่อไปนี้

2.1 ขั้นการอ่าน (Reading=R) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กมีประสบการณ์การอ่านทั้งกิจกรรมที่ครูอ่านให้ฟังและการมีประสบการณ์ในการอ่านด้วยตนเอง เพื่อให้เด็กเพื่อให้เด็กมีพื้นฐานกระบวนการอ่าน รู้จักหนังสือ เกิดความรู้สึกรักหนังสือ และรู้จักวิธีการใช้หนังสือ ครูด้วยวิธีการอ่าน 3 วิธี ได้แก่ การอ่านให้ฟัง การอ่านร่วมกับครู และการอ่านโดยใช้ภาษาของตนเอง

2.2 ขั้นขยายความเข้าใจ (Expanding=E) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กขยายความเข้าใจด้วยการสนทนาและเชื่อมโยงเรื่องราวในหนังสือกับประสบการณ์ของเด็ก เพื่อให้เด็กมีพื้นฐานกระบวนการอ่าน มีความเข้าใจเรื่อง เข้าใจความหมายของคำศัพท์ เห็นคุณค่าของเรื่องที่อ่านว่ามีความหมายต่อตนเอง รู้จักวิธีการใช้หนังสือ รู้สึกรักหนังสือ ครูสนทนาเกี่ยวกับหนังสือและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของเด็ก สนทนาเกี่ยวกับตัวละคร (characters) โครงเรื่อง (plot) สถานที่และเวลาของเรื่อง (setting) แก่นสาระของเรื่อง (theme) ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นความรู้สึกเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของเด็กกับเรื่องที่อ่าน โดยใช้คำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด

2.3 ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง (Activity=A) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กทำกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่านเพื่อให้เด็กมีความเข้าใจเรื่อง เข้าใจความหมายของคำศัพท์อย่างเป็นรูปธรรม และเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่มีอยู่หนังสือกับสิ่งที่มีอยู่ในชีวิตจริง ครูส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ทั้งกิจกรรมที่ครูเป็นผู้นำ และกิจกรรมที่ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ให้เด็กปฏิบัติเองโดยอิสระ ได้แก่ การวาด การระบายสี การปั้น การประดิษฐ์ และศิลปะจัดวาง

2.4 ขั้นแสดงผลงาน (Display=D) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กนำผลงานที่ทำในขั้นกิจกรรมมานำเสนอหน้าชั้นเรียนและจัดแสดงควบคู่กับหนังสือ ครูส่งเสริมให้เด็กนำผลงานมาเสนอหน้าชั้นเรียนและจัดแสดงควบคู่กับหนังสือโดยพิจารณาจากความสนใจของเด็ก

3. การกำหนดลักษณะของรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ผู้วิจัยศึกษาจากการสังเคราะห์เอกสารแล้วนำมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม ดังต่อไปนี้

3.1 ด้านผลการเรียนรู้ หมายถึง เป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับเด็กวัยเตาะแตะที่ผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ประกอบด้วยทักษะการอ่านเริ่มแรก 5 ด้าน ได้แก่

3.1.1 ด้านการรู้จักหนังสือ (Know Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กมีความคุ้นเคยกับหนังสือและรู้ว่าหนังสือมีไว้สำหรับอ่าน

3.1.2 ด้านการรักหนังสือ (Love Books) หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกว่าเด็กเห็นความสำคัญของหนังสือและชอบหนังสือ

3.1.3 ด้านการใช้หนังสือ (Use Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กรู้วิธีการใช้หนังสือ

3.1.4 ด้านความเข้าใจ (Understand Stories) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กเข้าใจเรื่องราวในหนังสือ

3.1.5 ด้านการแสวงหา (Look for Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความต้องการในการเรียนรู้เพิ่มเติมจากเดิม พูดเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับหนังสือ

3.2 ด้านสาระการเรียนรู้ หมายถึง สาระเนื้อหาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ประกอบด้วย

3.2.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อของตนเอง เริ่มต้นจากชื่อเล่น รู้จักรูปร่าง หน้าตาและชื่อเรียกส่วนต่างๆของร่างกาย ตลอดจนได้สำรวจความสามารถของตนเองในการทำสิ่งต่างๆ เช่น คลานได้ หยิบของได้

3.2.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรจะมีโอกาสรู้จักชื่อพ่อแม่ พี่น้อง บุคคลต่างๆในครอบครัว ตลอดจนมีโอกาสได้พบปะพูดคุย ทำความรู้จักกับชื่อเรียกหรือสรรพนามแทนตัวของญาติหรือผู้เลี้ยงดูรวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในครอบครัว ชุมชน สังคม วัฒนธรรมใกล้ตัวที่อยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น เล่นกับพี่น้องในบ้าน ไปตลาดกับแม่

3.2.3 ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรจะได้รู้จักชื่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งมีชีวิตรอบตัว รวมทั้งมีการเชื่อมโยงลักษณะหรือคุณสมบัติอย่างง่ายของสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติที่พบเห็นในชีวิตประจำวันจากการชี้แนะหรือสำรวจ

3.2.4 สิ่งต่างๆรอบตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อวัตถุสิ่งของ เครื่องใช้หรือของเล่นที่อยู่รอบตัว รวมทั้งมีการเชื่อมโยงลักษณะหรือคุณสมบัติอย่างง่ายๆ ของสิ่งต่างๆที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก เช่น สี รูปร่าง รูปทรง ขนาด ผิวสัมผัส

เนื้อหาที่ใช้ในรูปแบบ READ แต่ละเรื่องที่นำมาจัดทำเป็นแผนการจัดกิจกรรมสอดคล้องกับสาระเนื้อหาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ประกอบด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว สิ่งต่างๆรอบตัวเด็ก ในเนื้อหาแต่ละหน่วยจะมีหนังสือภาพที่ใช้ประจำหน่วยหน่วยละ 1 เรื่อง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคัดเลือกจากหนังสือที่ได้รับการคัดสรรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจำนวน 4 หน่วยงานขึ้นไป ที่ระบุไว้ในรายชื่อหนังสือเสริมประสบการณ์ระดับ

ปฐมวัย ปี 2555 โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ได้แก่ เรื่องเม่นหลบฝน เรื่องคุณฟองนักแปรงฟัน เรื่องหัวผักกาดยักษ์ และเรื่องอนุบาลช้างเบิ้ม

3.3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง ขั้นตอนดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก มีขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นการอ่าน ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความเข้าใจ ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงผลงาน ซึ่งมีจำนวน 4 หน่วย แต่ละหน่วยดำเนินการจัดกิจกรรมเป็นเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน เป็นเวลา 8 สัปดาห์ รวม 40 วัน วันละ 25-30 นาที ยืดหยุ่นตามความสนใจของเด็ก

3.4 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม

3.4.1 บรรยากาศห้องเรียน ต้องเป็นห้องเรียนที่มีชีวิตชีวา มีสีสัน มีอุปกรณ์ที่กระตุ้นและรองรับการเรียนรู้ของเด็ก

3.4.2 มุมอ่าน (reading corner) หมายถึง อาณาบริเวณที่มีพื้นที่ปิด หมายถึง ปิด หรือ ห่างจากสิ่งแวดล้อมที่ดึงความสนใจไปทางอื่น การใช้พื้นที่เล็กๆให้พอดีกับนักเรียนและครูควรปิดกั้นอย่างน้อย 2 ด้าน ทำให้ขณะดำเนินการกิจกรรมการอ่าน ครูจะเป็นจุดเด่นที่สมองของเด็กต้องให้ความสนใจอยู่สิ่งเดียว พื้นที่เล็กทำให้ครูใช้พลังงานน้อยไม่ต้องพูดตะเบ็งเสียง กวาดสายตาไปได้ทั่วและสังเกตเด็กแต่ละคนในเวลาอันสั้น รับมือกับพฤติกรรมเด็กได้อย่างเหมาะสม และเด็กก็จะรู้สึกว่าตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม สถานการณ์เช่นนี้จะทำให้เด็กคุ้นเคยต่อการฟัง การอ่าน นำไปสู่การชอบฟัง ชอบอ่านและการอ่านเองในเวลาต่อไป การตั้งมุมอ่านต้องอยู่ในมุมสงบ ไม่ใช่เอาหนังสือมาตั้งไว้รวมๆกัน แต่ต้องจัดให้มีบรรยากาศเชิญชวนให้เด็กอ่าน ตั้งปกให้เด็กเห็นชัดเจน เพื่อกระตุ้นการอ่าน การวางหนังสือในมุมอ่านควรต้องให้เด็กได้จับต้อง ควรมีกระดานชอล์กเพื่อให้เด็กได้เขียน และที่แสดงผลงานของเด็ก

3.4.3 หนังสือสำหรับเด็ก หนังสือที่จำเป็นต้องมีคือ หนังสือที่ใช้ในรูปแบบ READหนังสือภาพที่ไม่มีตัวหนังสือ หนังสือนิทานภาพ หนังสือนิทานที่ไม่มีภาพ หนังสือบทคล้องจอง หนังสือก.ไก่ หนังสือเพลง บัตรภาพ รูปภาพ ปฏิทิน

3.4.4 จัดช่วงเวลาการอ่าน ช่วงเวลาการอ่านต้องทำเป็นกิจวัตร ทั้งการทำกิจกรรมการอ่านตามรูปแบบ และการเปิดหนังสือดูเองอิสระ ในเวลาเช้า หรือ ก่อนกลับบ้าน หรือ ก่อนนอน

4. ด้านการประเมินผล หมายถึง การติดตามความก้าวหน้าของเด็กวัยเตาะแตะตามเป้าหมายการเรียนรู้โดยการประเมินตามสภาพจริงระหว่างการทำกิจกรรมและหลังการทำกิจกรรม ดังนี้

4.1.1 การประเมินโดยการบันทึกคำพูดของเด็ก

4.1.2 การประเมินผลโดยการสังเกตพฤติกรรมเด็กจากแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ (อายุ 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี)

เรื่อง หนูน้อยฟันสะอาด

(ระยะเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 20-30 นาที)

หนังสือเรื่อง คุณฟองนักแปรงฟัน

สาระสำคัญ การแปรงฟัน

จุดประสงค์การเรียนรู้ 1. เพื่อให้เด็กรู้จักการดูแลรักษาความสะอาดฟัน อุปกรณ์ในการแปรงฟัน และการแปรงฟันที่ถูกวิธี
2. ปลูกฝังให้เด็กมีทักษะการอ่านเริ่มแรก

เนื้อหา การดูแลรักษาความสะอาดฟันทำได้ด้วยการแปรงฟัน อุปกรณ์สำหรับสำหรับแปรงฟันได้แก่ แปรงสีฟันและยาสีฟัน แปรงสีฟันมีขนนุ่ม มีด้ามจับมีหลายสี ยาสีฟันเป็นของเหลวใส่ไว้ในหลอดมีหลายกลิ่น หลายรส การแปรงฟันที่ถูกวิธีคือแปรงจากด้านบนลงล่างและแปรงจากด้านล่างขึ้นบน เราควรแปรงฟันวันละ 2 ครั้ง คือหลังตื่นนอนและก่อนนอน

กิจกรรม วันที่ 1

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้เด็กรู้จักการดูแลรักษาความสะอาดฟัน
2. เพื่อให้เด็กฝึกการดูภาพในหนังสือและส่วนต่าง ๆของหนังสือ
3. เพื่อให้เด็กฝึกการฟังเรื่องราว
4. เพื่อให้เด็กฝึกการพูด การตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น

การจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นการอ่าน

1. ครูทักทายพร้อมชักชวนเด็ก ๆร้องเพลง “แปรงฟัน” ครูชี้เนื้อเพลงไปด้วยขณะร้องเพลง แล้วนำหนังสือเรื่อง “คุณฟองนักแปรงฟัน” ให้เด็กดูหน้าปกหนังสือ ครูและเด็กร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับหน้าปกหนังสือ โดยใช้คำถาม ดังนี้

- เด็ก ๆคิดว่าหนังสือเรื่องคุณฟองนักแปรงฟันเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร
- เด็ก ๆคิดว่าคุณฟองจะทำอะไรในเรื่องนี้
- เด็ก ๆคิดว่าในเรื่องนี้มีตัวละครอะไรบ้าง

2. ครูอ่านหนังสือเรื่อง “คุณฟองนักแปรงฟัน” ให้เด็กฟัง โดยเริ่มจากการอ่านชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และอ่านเรื่องให้เด็กฟังโดยใช้วิธีการอ่านแบบอ่านให้ฟังจนจบเรื่อง ระหว่างอ่านครูควรชี้ภาพจากหน้าซ้ายไปหน้าขวา เปิดหนังสือให้ถูกต้องเป็นแบบอย่างแก่เด็ก เมื่ออ่านจบแล้วชี้ด้านหลังปกให้เด็กดู แล้วพลิกด้านหน้าให้เด็กเห็นหน้าปกอีกครั้ง

ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความเข้าใจ

3. ครูแนะนำให้เด็กรู้จักปกหน้า ปกหลังของหนังสือ พร้อมกับสนทนา ดังนี้

- หน้าปกเขียนชื่อเรื่องไว้ว่า “คุณฟองนักแปรงฟัน” เรื่องและภาพโดย “ชีวัน วิสาสะ”
  หน้าปกมีรูปใคร กำลังทำอะไร
- ปกหลังเขียนว่า “ฟันบนก็แปรงลงล่าง ฟันล่างก็แปรงขึ้นบน” ปกหลังมีรูปใคร กำลังทำอะไร

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง

4. ครูชักชวนเด็กวาดภาพระบายสี แปรงฟัน

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงผลงาน

5. ครูชักชวนเด็กนำภาพออกมาเล่าให้เพื่อนฟังหน้าชั้น หากเด็กยังไม่สามารถพูดเองได้โดยตลอด ครูควรช่วยเหลือส่งเสริมและให้กำลังใจ

สื่อและอุปกรณ์

- หนังสือเรื่องคุณฟองนักแปรงฟัน
- กระดาษ
- สี / ดินสอ

พฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกที่ส่งเสริม

☑ การรู้จักหนังสือ

รู้จักตำแหน่งของชื่อหนังสือ รู้จักหน้าปกหนังสือ รู้จักด้านหน้า-หลังของหนังสือ

☑การรักหนังสือ

ตั้งใจฟังเมื่อผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง รู้จักอ่านตามรูปภาพที่เห็น มีช่วงเวลาการอ่านเป็นกิจวัตร ปฏิบัติต่อหนังสืออย่างถูกต้อง

☑การใช้หนังสือ

เลียนแบบท่าทางการถือหนังสือของผู้ใหญ่ การอ่านต้องอ่านจากซ้ายไปขวา การอ่านต้องอ่านจากหน้าไปหลัง ชี้ภาพไปด้วยขณะอ่าน เก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จ เปิดหนังสืออย่างระมัดระวัง

☑ความเข้าใจ

บอกชื่อตัวละคร

☑การแสวงหาหนังสือ

กระตือรือร้นเมื่อผู้ใหญ่แนะนำหนังสือใหม่ พูดเชื่อมโยงประสบการณ์ตนเองกับหนังสือ สนใจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ

กิจกรรม วันที่ 2

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้เด็กรู้จักการดูแลรักษาความสะอาดฟัน
2. เพื่อให้เด็กฝึกการดูภาพในหนังสือและส่วนต่างๆของหนังสือ
3. เพื่อให้เด็กฝึกการฟัง
4. เพื่อให้เด็กฝึกการพูด การตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น
5. เพื่อให้เด็กฝึกการอ่านร่วมกับครู

การจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นการอ่าน

1. ครูชักชวนเด็กๆร้องเพลง “ฟันบนก็แปรงลงล่าง ฟันล่างก็แปรงขึ้นบน” ครูชี้เนื้อเพลงไปด้วยขณะร้องเพลง แล้วชักชวนเด็กดูหนังสือเรื่อง “คุณฟองนักแปรงฟัน” โดยใช้คำถาม“ใครจำได้บ้าง หนังสือเล่มนี้มีชื่อเรื่องว่าอะไรเอ่ย”
2. ครูอ่านหนังสือเรื่อง “คุณฟองนักแปรงฟัน” ให้เด็กฟัง โดยเริ่มจากการอ่านชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และอ่านเรื่องให้เด็กฟังโดยใช้วิธีการอ่านแบบอ่านให้ฟังจนจบเรื่อง ระหว่างอ่านครูควรชี้ภาพจากหน้าซ้ายไปหน้าขวา เปิดหนังสือให้ถูกต้องเป็นแบบอย่างแก่เด็ก เมื่ออ่านจบแล้วชี้ด้านหลังปกให้เด็กดู แล้วพลิกด้านหน้าให้เด็กเห็นหน้าปกอีกครั้ง

ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความเข้าใจ

3. ครูและเด็กทบทวน ชื่อเรื่อง ปกหน้า ปกหลัง ด้านบน ด้านล่างของหนังสือ โดยใช้คำถาม “ชื่อเรื่องอะไร เขียนไว้ตรงไหน เด็กๆเห็นอักษรอะไรบ้าง ด้านบน-ล่าง
4. ครูและเด็กสนทนาเกี่ยวกับเรื่องและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของเด็กโดยใช้คำถาม

- ตัวละคร : ในเรื่องนี้มีตัวละครชื่ออะไรบ้าง เด็กๆชอบใครมากที่สุด
- ฉาก : ในเรื่องนี้ตัวละครต่างๆอยู่ที่ไหน เป็นเวลากลางวันหรือกลางคืน
- โครงเรื่อง : คุณฟองทำอะไรบ้าง ตอนจบคุณฟองกลับบ้านแล้วคุณฟองลืมทำอะไร ถ้าคุณฟองไม่ไปแปรงฟันให้เพื่อนๆ เด็กๆคิดว่าจะเกิดอะไรขึ้น
- แก่นเรื่อง : เด็กๆคิดว่าทำไมเราต้องแปรงฟัน เด็กๆคิดว่าคุณฟองมีนิสัยอย่างไร ถ้าเด็กๆเป็นคุณฟอง เด็กๆจะแปรงฟันให้เพื่อนไหม เวลาเด็กๆอยู่บ้านใครแปรงฟันให้

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง

5. ครูชักชวนเด็กระบายสีภาพคุณฟองนักแปรงฟัน

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงผลงาน

6. ครูชักชวนเด็กนำผลงานออกมาเล่าให้เพื่อนฟังหน้าชั้น หากเด็กยังไม่สามารถพูดเองได้โดยตลอด ครูควรช่วยเหลือส่งเสริมและให้กำลังใจ

สื่อและอุปกรณ์

- หนังสือเรื่องคุณฟองนักแปรงฟัน
- ภาพร่างคุณฟอง
- สีเทียน

พฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกที่ส่งเสริม

☑ การรู้จักหนังสือ

รู้จักเรียกชื่ออักษร รู้จักตำแหน่งของชื่อหนังสือ รู้จักหน้าปกหนังสือ รู้จักด้านหน้า-หลังของหนังสือ

☑การรักหนังสือ

ตั้งใจฟังเมื่อผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง รู้จักอ่านตามรูปภาพที่เห็น ปฏิบัติต่อหนังสืออย่างถูกต้อง มีช่วงเวลาการอ่านเป็นกิจวัตร

☑การใช้หนังสือ

เลียนแบบท่าทางการถือหนังสือ การอ่านต้องอ่านจากซ้ายไปขวา การอ่านต้องอ่านจากหน้าไปหลัง ชี้ภาพไปด้วยขณะอ่าน เก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จ เปิดหนังสืออย่างระมัดระวัง

☑ความเข้าใจ

บอกชื่อตัวละคร บอกฉาก บอกโครงเรื่อง บอกความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง ตอบคำถามจากเรื่อง

☑การแสวงหาหนังสือ

กระตือรือร้นเมื่อแนะนำหนังสือใหม่ พูดเชื่อมโยงประสบการณ์กับหนังสือ สนใจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ

กิจกรรม วันที่ 3

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้เด็กรู้จักการดูแลรักษาความสะอาดฟัน
2. เพื่อให้เด็กรู้จักส่วนต่าง ๆของหนังสือ
3. เพื่อให้เด็กฝึกการพูด การฟังและแสดงความคิดเห็น
4. เพื่อให้เด็กฝึกการอ่านร่วมกับครูโดยการอ่านภาพ
5. เพื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น
6. เพื่อให้เด็กมีความกล้าแสดงออก
7. เพื่อให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์

การจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นการอ่าน

1. ครูชักชวนเด็กร้องเพลง “แปรงฟัน” ครูชี้เนื้อเพลงบนกระดานไปด้วยขณะร้อง จากนั้นครูชักชวนให้เด็กอ่านหนังสือเรื่อง “คุณฟองนักแปรงฟัน” ร่วมกับครู โดยใช้วิธีการอ่านแล้วหยุดเพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมในการอ่านภาพและเติม คำ หรือ วลีซ้ำ เช่น

- เพื่อนตัวต่อไปของคุณฟองคือ..... (เด็กอ่านภาพแล้วตอบ)
- คุณฮิปโป (คุณจระเข้ คุณช้าง) บอกว่า ..... “ขอบใจ ขอบใจ”
- คุณฟองบอกว่า ..... “ไม่เป็นไร ไม่เป็นไร พรุ่งนี้จะมาแปรงให้อีกนะ”

ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความเข้าใจ

2. ครูทบทวนครูและเด็กทบทวน ชื่อเรื่อง ปกหน้า ปกหลัง ด้านบน ด้านล่างของหนังสือ โดยใช้คำถาม “ชื่อเรื่องอะไร เขียนไว้ตรงไหน เห็นอักษรอะไรบ้าง ด้านบน-ล่าง ด้านหน้า-หลัง อยู่ตรงไหน”
3. ครูชี้ชวนให้เด็กสังเกตความแตกต่างของตัวหนังสือกับภาพ โดยนำบัตรภาพชื่อตัวละครที่มีอยู่ในเรื่อง ชี้ชวนให้ดูคำและภาพ
4. ครูเชิญชวนให้เด็กที่สมัครใจออกมาชี้ภาพตัวละคร สิ่งของ สถานที่
5. ทบทวนเรื่องราวโดยการร่วมกันสนทนาถึง “ตัวละคร” ที่เป็นคนและสัตว์ที่มีรูปร่าง มีชื่อเรียกต่างกัน ได้แก่ คุณฟอง คุณหมี คุณปลา คุณฮิปโป คุณจระเข้ คุณช้างโดยใช้คำถาม “ในเรื่องนี้มีตัวละครอะไรบ้าง เด็กๆชอบตัวไหน อยากเป็นตัวละครตัวไหน

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง

6. เด็กเลือกตัวละครที่ชอบแล้วประดิษฐ์หมวกตัวละครต่าง ๆในเรื่อง

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงผลงาน

7. เด็กสวมหมวกตัวละครออกมาให้เพื่อนๆดู แนะนำตัวละครที่ตนเองทำ โดยอาจเรียงลำดับการนำเสนอพร้อมกับเปิดหนังสือไปด้วย

สื่อและอุปกรณ์

- หนังสือเรื่องคุณฟองนักแปรงฟัน
- เพลง “แปรงฟัน”
- ภาพตัวละครสำหรับละบายสี
- กระดาษแข็งตัดเป็นเส้นขนาด 1 นิ้วสำหรับทำหมวกคาด
- บัตรภาพ

พฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกที่ส่งเสริม

☑ การรู้จักหนังสือ

รู้จักเรียกชื่ออักษร รู้ว่าคำสามารถอ่านได้ รู้จักอ่านคำที่ปรากฏคู่กับภาพ รู้จักตำแหน่งของชื่อหนังสือ รู้จักหน้าปกหนังสือ รู้จักด้านหน้า-หลังของหนังสือ

☑การรักหนังสือ

ตั้งใจฟังเมื่อผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง รู้จักอ่านตามรูปภาพที่เห็น ปฏิบัติต่อหนังสืออย่างถูกต้อง มีช่วงเวลาการอ่านเป็นกิจวัตร

☑การใช้หนังสือ

เลียนแบบท่าทางการถือหนังสือ การอ่านต้องอ่านจากซ้ายไปขวา การอ่านต้องอ่านจากหน้าไปหลัง ชี้ภาพไปด้วยขณะอ่าน เก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จ เปิดหนังสืออย่างระมัดระวัง

☑ความเข้าใจ

เติมคำหรือวลี บอกชื่อตัวละคร ฉาก โครงเรื่อง บอกความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง ตอบคำถามจากเรื่อง

☑การแสวงหาหนังสือ

กระตือรือร้นเมื่อแนะนำหนังสือใหม่ พูดเชื่อมโยงประสบการณ์กับหนังสือ สนใจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ

กิจกรรม วันที่ 4

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้เด็กรู้จักแปรงสีฟัน
2. เพื่อให้เด็กฝึกการดูภาพในหนังสือ
3. เพื่อให้เด็กฝึกการฟัง
4. เพื่อให้เด็กฝึกการพูด การตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น
5. เพื่อให้เด็กสามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง
6. เพื่อให้เด็กฝึกการอ่านร่วมกับครู

การจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นการอ่าน

1. ครูชักชวนเด็กร้องเพลง “แปรงฟัน” ครูชี้เนื้อเพลงบนกระดานไปด้วยขณะร้อง จากนั้นครูชักชวนให้เด็กอ่านหนังสือเรื่อง “คุณฟองนักแปรงฟัน” ร่วมกับครู โดยใช้วิธีการอ่านแล้วหยุดเพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมในการอ่านภาพและเติม คำ หรือ วลีซ้ำ เช่น

- เพื่อนตัวต่อไปของคุณฟองคือ..... (เด็กอ่านภาพแล้วตอบ)
- คุณฮิปโป (คุณจระเข้ คุณช้าง) บอกว่า ..... “ขอบใจ ขอบใจ”
- คุณฟองบอกว่า ..... “ไม่เป็นไร ไม่เป็นไร พรุ่งนี้จะมาแปรงให้อีกนะ”

ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความเข้าใจ

2. ครูและเด็กร่วมกันทบทวน ชื่อเรื่อง ปกหน้า ปกหลัง ด้านบน ด้านล่างของหนังสือ โดยใช้คำถาม (เด็กๆเห็นตัวอักษรอะไรบ้าง ใครเห็น (ชื่ออักษร) บ้างเอ่ย

3. ครูชี้ชวนให้เด็กสังเกตความแตกต่างของตัวหนังสือกับภาพ โดยนำบัตรภาพชื่อตัวละครที่มีอยู่ในเรื่อง ชี้ชวนให้ดูคำและภาพ

4. เด็กและครูร่วมกันทบทวน “โครงเรื่อง”ในหนังสือเรื่องคุณฟองนักแปรงฟัน โดยการลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง 3 ช่วง ได้แก่

จุดเริ่มต้นของเรื่อง

- คุณฟองเป็นนักแปรงฟัน คุณฟองแปรงฟันให้หมี ปลา ฮิปโป จระเข้

จุดสุดยอดของเรื่อง

- คุณฟองแปรงฟันให้ฟันให้ช้าง แต่ช้างแปรงฟันเองจุดจบของเรื่อง
- คุณฟองกลับบ้าน เข้านอนโดยลืมแปรงฟัน

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง

5. ครูชักชวนเด็กประดิษฐ์ป๊อปอัพคุณฟองนักแปรงฟัน

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงผลงาน

6. ครูชักชวนให้เด็กนำผลงานออกมาเล่าให้เพื่อนฟังหน้าชั้นได้ จึงถูงาให้แทน

สื่อและอุปกรณ์

1. หนังสือเรื่องคุณฟองนักแปรงฟัน
2. ภาพเหตุการณ์ของเรื่องที่สำเนาจากหนังสือ ปะติดบนกระดาษแข็ง
3. กระดาษ A4
4. ภาพร่างคุณฟอง
5. กาว
6. สี
7. บัตรภาพ

พฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกที่ส่งเสริม

☑ การรู้จักหนังสือ

รู้จักเรียกชื่ออักษร รู้ว่าคำสามารถอ่านได้ รู้จักอ่านคำที่ปรากฏคู่กับภาพ รู้จักตำแหน่งของชื่อหนังสือ รู้จักหน้าปกหนังสือ รู้จักด้านหน้า-หลังของหนังสือ

☑การรักหนังสือ

ตั้งใจฟังเมื่อผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง รู้จักอ่านตามรูปภาพที่เห็น ปฏิบัติต่อหนังสืออย่างถูกต้อง มีช่วงเวลาการอ่านเป็นกิจวัตร

☑การใช้หนังสือ

เลียนแบบท่าทางการถือหนังสือ การอ่านต้องอ่านจากซ้ายไปขวา การอ่านต้องอ่านจากหน้าไปหลัง ชี้ภาพไปด้วยขณะอ่าน เก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จ เปิดหนังสืออย่างระมัดระวัง

☑ความเข้าใจ

เติมคำหรือวลี บอกชื่อตัวละคร ฉาก โครงเรื่อง บอกความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง ตอบคำถามจากเรื่อ

☑การแสวงหาหนังสือ

กระตือรือร้นเมื่อแนะนำหนังสือใหม่ พูดเชื่อมโยงประสบการณ์กับหนังสือ สนใจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ

กิจกรรม วันที่ 5

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้เด็กรู้จักการดูแลรักษาความสะอาดฟัน
2. เพื่อให้เด็กฝึกการฟัง การพูด และแสดงความคิดเห็นของตนเอง
3. เพื่อให้เด็กฝึกการอ่านโดยวิธีการอ่านภาพ
4. เพื่อให้เด็กฝึกการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น
5. เพื่อให้เด็กมีความกล้าแสดงออก
6. เพื่อให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์

การจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นการอ่าน

1. ครูชักชวนเด็กร้องเพลง “แปรงฟัน” และดูหนังสือเรื่อง “คุณฟองนักแปรงฟัน” โดยถามเด็กว่า “หนังสือเล่มนี้มีชื่อเรื่องว่าอะไร” จากนั้นเด็กและครูอ่านหนังสือพร้อมกัน โดยให้เด็กมีโอกาสเปิดหนังสือด้วยตนเองไปพร้อมกับครู ครูควรเชิญชวนและแนะนำวิธีใช้ก่อนอ่านพร้อมกันว่า

- ใครอยากอ่านหนังสือเล่มนี้ด้วยตนเองบ้างเอ่ย
- เวลาเปิดหนังสือต้องเปิดเบาๆ เราปา ฉีก กัด หรือเปิดหนังสือแรงๆ ได้หรือไม่ เพราะอะไร เมื่ออ่านเสร็จแล้วต้องทำอย่างไร

ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความเข้าใจ

2. ครูและเด็กร่วมกันทบทวน ชื่อเรื่อง ปกหน้า ปกหลัง ด้านบน ด้านล่างของหนังสือ โดยใช้คำถาม (เด็กๆเห็นตัวอักษรอะไรบ้าง ใครเห็น (ชื่ออักษร) บ้างเอ่ย

3. ครูชี้ชวนให้เด็กสังเกตความแตกต่างของตัวหนังสือกับภาพ โดยนำบัตรภาพชื่อตัวละครที่มีอยู่ในเรื่อง ชี้ชวนให้ดูคำและภาพ

4. ครูและเด็กร่วมกันสนทนา โดยใช้คำถาม

- ถ้าเด็กๆอยากเป็นนักแปรงฟันเหมือนคุณฟอง เด็กๆต้องทำอย่างไร

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง

5. เด็กทำกิจกรรม “หนูเป็นนักแปรงฟัน” : เด็กระบายสีตัวนักแปรงฟันโดยติดหน้าของตนเองลงบนลำตัวที่ครูร่างโครงร่างไว้ให้ แล้วตั้งชื่อของตนเองลงไป เช่น คุณ...(ชื่อเด็ก) นักแปรฟัน

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงผลงาน

6. เด็กนำเสนอ “หนูเป็นนักแปรงฟัน” หน้าชั้น พร้อมทั้งบอกว่านักแปรงฟันชื่ออะไร ร้องเพลงและแสดงท่าทางประกอบเพลง “แปรงฟัน”
7. เด็กและครูร่วมกันจัดแสดงผลงาน “หนูเป็นนักแปรงฟัน” คู่กับหนังสือเรื่องคุณฟองนักแปรงฟัน

สื่อและอุปกรณ์

- หนังสือเรื่องคุณฟองนักแปรงฟัน
- ภาพระบายสีส่วนลำตัวนักแปรงฟัน
- สีเทียน
- ภาพถ่ายของเด็ก

- เพลง “แปรงฟัน”
- กาว

ทักษะการอ่านเริ่มแรกที่ส่งเสริม

☑ การรู้จักหนังสือ

รู้จักเรียกชื่ออักษร รู้ว่าคำสามารถอ่านได้ รู้จักอ่านคำที่ปรากฏคู่กับภาพ รู้จักตำแหน่งของชื่อหนังสือ รู้จักหน้าปกหนังสือ รู้จักด้านหน้า-หลังของหนังสือ

☑การรักหนังสือ

รู้จักหยิบหนังสือมาเปิดดูว่ามีอะไรข้างใน มีสมาธิขณะเปิดหนังสือดูเอง ตั้งใจฟังเมื่อผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง รู้จักอ่านตามรูปภาพที่เห็น แสดงความต้องการอยากอ่านเอง มีช่วงเวลาการอ่านเป็นกิจวัตร ปฏิบัติต่อหนังสืออย่างถูกต้อง

☑การใช้หนังสือ

ถือหนังสือถูกทิศทาง เลียนแบบท่าทางการถือหนังสือ การอ่านต้องอ่านจากซ้ายไปขวา การอ่านต้องอ่านจากหน้าไปหลัง ชี้ภาพหรืออักษรไปด้วยขณะอ่าน ทำเสียงคล้ายอ่าน เก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จ เปิดหนังสืออย่างระมัดระวัง

☑ความเข้าใจ

เมื่อเปิดหนังสือ พูดตามที่จำได้ เติมคำหรือวลี บอกชื่อตัวละคร ฉาก โครงเรื่อง บอกความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง ตอบคำถามจากเรื่อง

☑การแสวงหาหนังสือ

กระตือรือร้นเมื่อแนะนำหนังสือใหม่ พูดเชื่อมโยงประสบการณ์กับหนังสือ สนใจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ สนใจการมีประสบการณ์เหมือนในหนังสือ

กิจกรรมวันที่ 6

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้เด็กรู้จักอุปกรณ์ในการแปรงฟัน
2. เพื่อให้เด็กฝึกการฟังและการพูด
3. เพื่อให้เด็กได้อ่านและหยิบจับหนังสือด้วยตนเอง
4. เพื่อให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น
5. เพื่อให้เด็กเกิดทักษะการสังเกต จำแนก เปรียบเทียบ
6. เพื่อให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์
7. เพื่อให้เด็กมีความกล้าแสดงออก

การจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นการอ่าน

1. ครูชักชวนเด็กร้องเพลง “แปรงฟัน” แล้วทบทวนเรื่อง “คุณฟองนักแปรงฟัน” พร้อมกัน โดยให้เด็กมีโอกาสเปิดหนังสือด้วยตนเองไปพร้อมกับครู ครูควรเชิญชวนและแนะนำวิธีใช้ก่อนอ่านพร้อมกันว่า

- ใครอยากอ่านหนังสือเล่มนี้ด้วยตนเองบ้างเอ่ย
- เวลาเปิดหนังสือต้องเปิดเบาๆ เราปา ฉีก กัด หรือเปิดหนังสือแรงๆ ได้หรือไม่ เพราะอะไร เมื่ออ่านเสร็จแล้วต้องทำอย่างไร

ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความเข้าใจ

2. ครูและเด็กร่วมกันทบทวน ชื่อเรื่อง ปกหน้า ปกหลัง ด้านบน ด้านล่างของหนังสือ โดยใช้คำถาม (เด็กๆเห็นตัวอักษรอะไรบ้าง ใครเห็น (ชื่ออักษร) บ้างเอ่ย
3. ครูชี้ชวนให้เด็กสังเกตความแตกต่างของตัวหนังสือกับภาพ โดยนำบัตรภาพชื่อตัวละครที่มีอยู่ในเรื่อง ชี้ชวนให้ดูคำและภาพ
4. เด็กและครูร่วมกันสนทนา เกี่ยวกับอุปกรณ์แปรงฟัน ได้แก่ แปรงสีฟัน ยาสีฟัน แก้ว ซึ่งครูนำอุปกรณ์จริงมาให้เด็กสัมผัส

- แปรงสีฟันมีขนนุ่ม มีด้ามจับ มีหลายสี หลายขนาด
- ยาสีฟันเป็นของเหลวอยู่ในหลอด มีหลายรส หลายกลิ่น

5. ครูชวนเด็กเปรียบเทียบสีของแปรงสีฟันที่คุณฟองใช้ในเรื่อง ซึ่งแต่ละหน้าคุณฟองใช้แปรงสีฟันของสัตว์แต่ละตัวคนละเด็กทำกิจกรรมจับคู่เหมือนแปรงสีฟันกับแก้วที่มีสีต่างๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง

6. ครูชักชวนเด็กประดิษฐ์แปรงสีฟัน

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงผลงาน

7. เด็กและครูช่วยกันจัดแสดงแปรงสีฟันสีต่างๆคู่กับหนังสือ

สื่อและอุปกรณ์

- หนังสือเรื่องคุณฟองนักแปรงฟัน
- กระดาษสี
- กาว
- บัตรภาพ

ทักษะการอ่านเริ่มแรกที่ส่งเสริม

☑ การรู้จักหนังสือ

รู้จักเรียกชื่ออักษร รู้ว่าคำสามารถอ่านได้ รู้จักอ่านคำที่ปรากฏคู่กับภาพ รู้จักตำแหน่งของชื่อหนังสือ รู้จักหน้าปกหนังสือ รู้จักด้านหน้า-หลังของหนังสือ

☑การรักหนังสือ

รู้จักหยิบหนังสือมาเปิดดูว่ามีอะไรข้างใน มีสมาธิขณะเปิดหนังสือดูเอง ตั้งใจฟังเมื่อผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง รู้จักอ่านตามรูปภาพที่เห็น แสดงความต้องการอยากอ่านเอง มีช่วงเวลาการอ่านเป็นกิจวัตร ปฏิบัติต่อหนังสืออย่างถูกต้อง

☑การใช้หนังสือ

ถือหนังสือถูกทิศทาง เลียนแบบท่าทางการถือหนังสือ การอ่านต้องอ่านจากซ้ายไปขวา การอ่านต้องอ่านจากหน้าไปหลัง ชี้ภาพหรืออักษรไปด้วยขณะอ่าน ทำเสียงคล้ายอ่าน เก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จ เปิดหนังสืออย่างระมัดระวัง

☑ความเข้าใจ

เมื่อเปิดหนังสือ พูดตามที่จำได้ เติมคำหรือวลี บอกชื่อตัวละคร ฉาก โครงเรื่อง บอกความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง ตอบคำถามจากเรื่อง

☑การแสวงหาหนังสือ

กระตือรือร้นเมื่อแนะนำหนังสือใหม่ พูดเชื่อมโยงประสบการณ์กับหนังสือ สนใจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ สนใจการมีประสบการณ์เหมือนในหนังสือ

กิจกรรม วันที่ 7

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้เด็กรู้จักแปรงสีฟัน
2. เพื่อให้เด็กฝึกการฟังและการพูด
3. เพื่อให้เด็กได้อ่านและหยิบจับหนังสือด้วยตนเอง
4. เพื่อให้เด็กเกิดทักษะการสังเกต จำแนก เปรียบเทียบ
5. เพื่อให้เด็กฝึกการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น
6. เพื่อให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์
7. เพื่อให้เด็กมีความกล้าแสดงออก

การจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นการอ่าน

1. ครูชักชวนเด็กร้องเพลง “แปรงฟัน” แล้วทบทวนเรื่อง “คุณฟองนักแปรงฟัน” พร้อมกัน โดยให้เด็กมีโอกาสเปิดหนังสือด้วยตนเองไปพร้อมกับครู ครูควรเชิญชวนและแนะนำวิธีใช้ก่อนอ่านพร้อมกันว่า

- ใครอยากอ่านหนังสือเล่มนี้ด้วยตนเองบ้างเอ่ย
- เวลาเปิดหนังสือต้องเปิดเบาๆ เราปา ฉีก กัด หรือเปิดหนังสือแรงๆ ได้หรือไม่ เพราะอะไร เมื่ออ่านเสร็จแล้วต้องทำอย่างไร

ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความเข้าใจ

2. ครูและเด็กร่วมกันทบทวน ชื่อเรื่อง ปกหน้า ปกหลัง ด้านบน ด้านล่างของหนังสือ โดยใช้คำถาม (เด็กๆเห็นตัวอักษรอะไรบ้าง ใครเห็น (ชื่ออักษร) บ้างเอ่ย
3. ครูชี้ชวนให้เด็กสังเกตความแตกต่างของตัวหนังสือกับภาพ โดยนำบัตรภาพชื่อตัวละครที่มีอยู่ในเรื่อง ชี้ชวนให้ดูคำและภาพ
4. ครูและเด็กสนทนาเปรียบเทียบแปรงสีฟันในเรื่องขนาด เล็ก ใหญ่ ของแปรงสีฟัน (แปรงสีฟันนั้นอาจเป็นของเด็กที่ขอความร่วมมือพ่อแม่ให้นำมาจากบ้านก็ได้)

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง

5. กิจกรรมศิลปะสื่อประสม : เด็กปะติดแปรงสีฟันลงบนแผ่นกระดานรองเขียน ตกแต่งด้วยวัสดุต่างๆ

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงผลงาน

6. เด็กนำเสนอผลงานศิลปะสื่อประสม เด็กและครูร่วมกันจัดแสดงผลงานคู่กับหนังสือเรื่องคุณฟองนักแปรงฟัน

สื่อและอุปกรณ์

- หนังสือเรื่องคุณฟองนักแปรงฟัน
- หนังสือเรื่องอื่นที่เกี่ยวกับการแปรงฟัน
- แปรงสีฟันเก่าของเด็กที่ขอให้ผู้ปกครองช่วยเตรียมมาจากบ้าน
- วัสดุเหลือใช้
- กาว
- กระดานรองเขียนขนาดเล็ก
- บัตรภาพ

ทักษะการอ่านเริ่มแรกที่ส่งเสริม

☑ การรู้จักหนังสือ

รู้จักเรียกชื่ออักษร รู้ว่าคำสามารถอ่านได้ รู้จักถามว่าคำต่างๆอ่านว่าอย่างไร รู้จักอ่านคำที่ปรากฏคู่กับภาพ รู้จักตำแหน่งของชื่อหนังสือ รู้จักหน้าปกหนังสือ รู้จักด้านหน้า-หลังของหนังสือ

☑การรักหนังสือ

รู้จักหยิบหนังสือมาเปิดดูว่ามีอะไรข้างใน มีสมาธิขณะเปิดหนังสือดูเอง ตั้งใจฟังเมื่อผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง รู้จักอ่านตามรูปภาพที่เห็น แสดงความต้องการอยากอ่านเอง มีช่วงเวลาการอ่านเป็นกิจวัตร ปฏิบัติต่อหนังสืออย่างถูกต้อง

☑การใช้หนังสือ

ถือหนังสือถูกทิศทาง เลียนแบบท่าทางการถือหนังสือ การอ่านต้องอ่านจากซ้ายไปขวา การอ่านต้องอ่านจากหน้าไปหลัง ชี้ภาพหรืออักษรไปด้วยขณะอ่าน ทำเสียงคล้ายอ่าน เก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จ เปิดหนังสืออย่างระมัดระวัง

☑ความเข้าใจ

เมื่อเปิดหนังสือ พูดตามที่จำได้ เติมคำหรือวลี บอกชื่อตัวละคร ฉาก โครงเรื่อง บอกความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง ตอบคำถามจากเรื่อง

☑การแสวงหาหนังสือ

กระตือรือร้นเมื่อแนะนำหนังสือใหม่ พูดเชื่อมโยงประสบการณ์กับหนังสือ สนใจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ สนใจการมีประสบการณ์เหมือนในหนังสือ

กิจกรรม วันที่ 8

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้เด็กรู้จักยาสีฟัน
2. เพื่อให้เด็กได้ฝึกการฟังและการพูด
3. เพื่อให้เด็กได้อ่านและหยิบจับหนังสือด้วยตนเอง
4. เพื่อให้เด็กเกิดทักษะการสังเกต จำแนก เปรียบเทียบ
5. เพื่อให้เด็กฝึกการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น
6. เพื่อให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์
7. เพื่อให้เด็กมีความกล้าแสดงออก

การจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นการอ่าน

1. ครูชักชวนเด็กร้องเพลง “แปรงฟัน” แล้วทบทวนเรื่อง “คุณฟองนักแปรงฟัน” พร้อมกัน โดยให้เด็กมีโอกาสเปิดหนังสือด้วยตนเองไปพร้อมกับครู ครูควรเชิญชวนและแนะนำวิธีใช้ก่อนอ่านพร้อมกันว่า

- ใครอยากอ่านหนังสือเล่มนี้ด้วยตนเองบ้างเอ่ย
- เวลาเปิดหนังสือต้องเปิดเบาๆ เราปา ฉีก กัด หรือเปิดหนังสือแรงๆ ได้หรือไม่ เพราะอะไร เมื่ออ่านเสร็จแล้วต้องทำอย่างไร

ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความเข้าใจ

2. ครูและเด็กร่วมกันทบทวน ชื่อเรื่อง ปกหน้า ปกหลัง ด้านบน ด้านล่างของหนังสือ โดยใช้คำถาม

- เรื่องนี้มีชื่อเรื่องว่าอะไร เขียนไว้ตรงไหน
- ด้านบน-ล่าง ด้านหน้า-หลัง อยู่ตรงไหน
- เด็กๆเห็นตัวอักษรอะไรบ้าง ใครเห็น (ชื่ออักษร) บ้างเอ่ย
- ครูชี้ชวนให้เด็กสังเกตความแตกต่างของตัวหนังสือกับภาพ โดยนำบัตรภาพชื่อ สิ่งที่มีอยู่ในเรื่อง ชี้ชวนให้ดูคำและภาพ

3. ครูชักชวนให้เด็กสังเกตยาสีฟันที่คุณฟองใช้ เชื่อมโยงเรื่องกับสิ่งที่มีอยู่จริง โดยการนำยาสีฟันที่มีกลิ่น สีรสชาติที่แตกต่างกันมาให้เด็กดู ดม สัมผัส ชิม
4. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเปรียบเทียบ ยาสีฟัน เด็กใช้ประสาทสัมผัสในการดู ดม ชิมยาสีฟันรสชาติต่างๆแล้วทายโดยจับคู่กับภาพที่ตรงกับรสชาตินั้น (เด็กจะเลือกใช้ประสาทสัมผัสในการดู ดม ชิม อย่างใดก็ได้ตามที่เด็กถนัด)

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง

5. ครูชักชวนเด็กทำศิลปะจากแปรงสีฟัน โดยใช้แปรงสีฟันจุ่มสีแล้วระบายบนกระดาษ

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงผลงาน

6. เด็กเลือกหนังสือเกี่ยวกับการแปรงฟันที่ชอบมาเล่าให้เพื่อนฟัง หรือ เล่าวิธีการแปรงฟันให้เพื่อนฟัง หรือ ร้องเพลงแปรงฟันให้เพื่อนฟัง ตามความสมัครใจของแต่ละคน หนังสือเรื่องคุณฟองนักแปรงฟัน

สื่อและอุปกรณ์

- หนังสือเรื่องอื่นที่เกี่ยวกับการแปรงฟัน
- กระดาษวาดเขียน
- แปรงสีฟันที่ไม่ใช้แล้ว
- สีโปสเตอร์
- บัตรภาพ

ทักษะการอ่านเริ่มแรกที่ส่งเสริม

☑ การรู้จักหนังสือ

รู้จักเรียกชื่ออักษร รู้ว่าคำสามารถอ่านได้ รู้จักอ่านคำที่ปรากฏคู่กับภาพ รู้จักตำแหน่งของชื่อหนังสือ รู้จักหน้าปกหนังสือ รู้จักด้านหน้า-หลังของหนังสือ

☑การรักหนังสือ

รู้จักหยิบหนังสือมาเปิดดูว่ามีอะไรข้างใน มีสมาธิขณะเปิดหนังสือดูเอง ตั้งใจฟังเมื่อผู้ใหญ่อ่านให้ฟัง รู้จักอ่านตามรูปภาพที่เห็น แสดงความต้องการอยากอ่านเอง มีช่วงเวลาการอ่านเป็นกิจวัตร ปฏิบัติต่อหนังสืออย่างถูกต้อง

☑การใช้หนังสือ

ถือหนังสือถูกทิศทาง เลียนแบบท่าทางการถือหนังสือ การอ่านต้องอ่านจากซ้ายไปขวาการอ่านต้องอ่านจากหน้าไปหลังชี้ภาพหรืออักษรไปด้วยขณะอ่าน ทำเสียงคล้ายอ่าน เก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จ เปิดหนังสืออย่างระมัดระวัง

☑ความเข้าใจ

เมื่อเปิดหนังสือ พูดตามที่จำได้ เติมคำหรือวลี บอกชื่อตัวละคร ฉาก โครงเรื่อง บอกความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง ตอบคำถามจากเรื่อง

☑การแสวงหาหนังสือ

กระตือรือร้นเมื่อแนะนำหนังสือใหม่ พูดเชื่อมโยงประสบการณ์กับหนังสือ สนใจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ สนใจการมีประสบการณ์เหมือนในหนังสือ

กิจกรรมวันที่ 9

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้เด็กรู้จักสถานที่ที่ใช้ในการแปรงฟัน
2. เพื่อให้เด็กรู้จักอุปกรณ์ในการแปรงฟัน
3. เพื่อให้เด็กรู้จักวิธีการแปรงฟัน
4. เพื่อให้เด็กฝึกการฟัง การพูด
5. เพื่อให้เด็กได้อ่านและหยิบจับหนังสือด้วยตนเอง
6. เพื่อให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์
7. เพื่อให้เด็กมีความกล้าแสดงออก

การจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นการอ่าน

1. ครูชักชวนเด็กร้องเพลง “แปรงฟัน” แล้วทบทวนเรื่อง “คุณฟองนักแปรงฟัน” เด็กอาจอยากอ่านลำพังหรืออ่านให้เพื่อนฟัง ควรเปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมโดยอิสระ

ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความเข้าใจ

2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับห้องน้ำซึ่งเป็น “ฉาก” ของเรื่อง เปิดหนังสือเรื่องคุณฟองนักแปรงฟันอีกครั้งเพื่อให้เด็กสังเกตรายละเอียดภาพ หรือ นำภาพห้องน้ำและอ่างล้างหน้า มาให้เด็กใช้ประกอบการสนทนา โดยใช้คำถาม

- เด็กๆแปรงฟันที่ไหน
- อุปกรณ์ในการแปรงฟันมีอะไรบ้าง
- วิธีการแปรงฟัน

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง

3. ครูชักชวนเด็กประดิษฐ์แปรงสีฟันขนาดใหญ่ โดยจัดเตรียมอุปกรณ์และขึ้นโครงร่างให้เด็ก แล้วชักชวนเด็กให้มีส่วนร่วมในการปะติด ทากาว ระบายสี

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงผลงาน

4. เด็กเลือกหนังสือเกี่ยวกับการแปรงฟันที่ชอบมาเล่าให้เพื่อนฟัง หรือ เล่า วิธีการแปรงฟันให้เพื่อนฟัง หรือ ร้องเพลงแปรงฟันให้เพื่อนฟัง ตามความสมัครใจของแต่ละคน

สื่อและอุปกรณ์

1.หนังสือเรื่องคุณฟองนักแปรงฟัน

2. หนังสือเรื่องอื่นที่เกี่ยวกับการแปรงฟันซึ่งครูแจ้งผู้ปกครองให้เด็กนำมา

4.กระดาษสี

5. กระดาษหนังสือพิมพ์

6. กาว

7. สี

ทักษะการอ่านเริ่มแรกที่ส่งเสริม

☑ การรู้จักหนังสือ

รู้จักหน้าปกหนังสือ รู้จักด้านหน้า-หลังของหนังสือ

☑การรักหนังสือ

รู้จักหยิบหนังสือมาเปิดดูว่ามีอะไรข้างใน มีสมาธิขณะเปิดหนังสือดูเอง รู้จักอ่านตามรูปภาพที่เห็น แสดงความต้องการอยากอ่านเอง มีช่วงเวลาการอ่านเป็นกิจวัตร ปฏิบัติต่อหนังสืออย่างถูกต้อง

☑การใช้หนังสือ

ถือหนังสือถูกทิศทาง เลียนแบบท่าทางการถือหนังสือ การอ่านต้องอ่านจากซ้ายไปขวา การอ่านต้องอ่านจากหน้าไปหลัง ชี้ภาพหรืออักษรไปด้วยขณะอ่าน ทำเสียงคล้ายอ่าน เก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จ เปิดหนังสืออย่างระมัดระวัง

☑ความเข้าใจเมื่อเปิดหนังสือ พูดตามที่จำได้

บอกชื่อตัวละคร ฉาก โครงเรื่อง บอกความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง ตอบคำถามจากเรื่อง

☑การแสวงหาหนังสือ

กระตือรือร้นเมื่อแนะนำหนังสือใหม่ พูดเชื่อมโยงประสบการณ์กับหนังสือ สนใจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ

กิจกรรม วันที่ 10

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้เด็กรู้จักการแปรงฟัน อุปกรณ์แปรงฟัน สถานที่แปรงฟัน วิธีการแปรงฟัน
2. เพื่อให้เด็กฝึกการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น
3. เพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเองและรู้จักชื่นชมผู้อื่น
4. เพื่อให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์
5. เพื่อให้เด็กมีความกล้าแสดงออก

การจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นการอ่าน

1. ครูชักชวนเด็กร้องเพลง “แปรงฟัน” แล้วทบทวนเรื่อง “คุณฟองนักแปรงฟัน” เด็กอาจอยากอ่านลำพัง หรืออ่านให้เพื่อนฟัง ควรเปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมโดยอิสระ

ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความเข้าใจ

2. ครูและเด็กสนทนาสรุปกิจกรรมที่เด็กทำไปแล้ว

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง

3. เด็กและครูร่วมกันจัดเตรียมการแสดงผลงานโดยพิจารณาจากความสนใจเด็ก เด็กและครูช่วยกันจัดวางตกแต่งมุมหนังสือ จัดแสดงผลงานที่ทำไปแล้วควบคู่กับหนังสือเรื่อง “คุณฟองนักแปรงฟัน” ซักซ้อมบทบาทสมมุติ

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงผลงาน

4. เด็กและครูร่วมกันแสดงผลงาน โดยเชิญครูและเด็กห้องอื่นมาร่วมกิจกรรม โดยพิจารณาการเลือกแสดงผลงานตามความสนใจของเด็ก เด็กอ่านหรือเล่าเรื่อง “คุณฟองนักแปรงฟัน” ด้วยตนเองโดยใช้สื่อต่างๆ เด็กแสดงบทบาทสมมุติโดยสวมหมวกตัวละครที่จัดทำไว้แล้ว (ครูอาจเป็นผู้เล่า ดำเนินเรื่องและเชิญชวนเด็กเป็นผู้แสดง)ร้องเพลงแปรงฟันพร้อมแสดงท่าทาง

สื่อและอุปกรณ์

- หนังสือเรื่องคุณฟองนักแปรงฟัน
- หนังสือเรื่องอื่นที่เกี่ยวกับการแปรงฟัน
- ผลงานที่เด็กทำ

ทักษะการอ่านเริ่มแรกที่ส่งเสริม

☑ การรู้จักหนังสือ

รู้จักหน้าปกหนังสือ รู้จักด้านหน้า-หลังของหนังสือ

☑การรักหนังสือ

รู้จักหยิบหนังสือมาเปิดดูว่ามีอะไรข้างใน มีสมาธิขณะเปิดหนังสือดูเอง รู้จักอ่านตามรูปภาพที่เห็น แสดงความต้องการอยากอ่านเอง มีช่วงเวลาการอ่านเป็นกิจวัตร ปฏิบัติต่อหนังสืออย่างถูกต้อง

☑การใช้หนังสือ

ถือหนังสือถูกทิศทางเลียนแบบท่าทางการถือหนังสือ การอ่านต้องอ่านจากซ้ายไปขวา การอ่านต้องอ่านจากหน้าไปหลัง ชี้ภาพหรืออักษรไปด้วยขณะอ่าน ทำเสียงคล้ายอ่าน เก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จ เปิดหนังสืออย่างระมัดระวัง

☑ความเข้าใจ

เมื่อเปิดหนังสือ พูดตามที่จำได้ บอกชื่อตัวละคร ฉาก โครงเรื่อง บอกความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง ตอบคำถามจากเรื่อง

☑การแสวงหาหนังสือ

กระตือรือร้นเมื่อแนะนำหนังสือใหม่ พูดเชื่อมโยงประสบการณ์กับหนังสือ สนใจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ สนใจการมีประสบการณ์เหมือนในหนังสือ

หนังสือเรื่องคุณฟองนักแปรงฟัน

เขียนเรื่องและวาดภาพโดย : ชีวัน วิสาสะ

คุณฟองเป็นนักแปรงฟันคุณฟองตื่นเช้าและแปรงฟันหลังจากแปรงฟันเสร็จแล้ว คุณฟองก็ออกจากบ้านเดินทางไปแปรงฟันให้เพื่อนๆได้แก่ คุณหมี คุณปลา คุณฮิปโป และคุณจระเข้ คุณฟองแปรงฟันไปร้องเพลงไปอย่างสนุกสนาน คุณฟองอยากแปรงฟันให้คุณช้างแต่คุณช้างบอกว่าคุณช้างโตแล้วสามารถแปรงฟันได้เอง คุณฟองจึงถูงาให้แทน เมื่อคุณฟองกลับบ้านอาบน้ำแล้วเข้านอนโดยลืมแปรงฟันให้ตัวเอง

คณะกรรมการคัดสรรที่พิจารณาคัดเลือกหนังสือเล่มนี้

ให้เป็นหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

☑ สมาพันธ์องค์กรเพื่อพัฒนาหนังสือและการอ่าน

☑ สมาคมไทสร้างสรรค์

☐ วิทยากร เชียงกูลและคณะ

☐ กลุ่มนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (สปช.)

☑โครงการหนังสือเล่มแรก

☑ คณะกรรมการสรรหาสื่ออุปกรณ์สำหรับเด็กปฐมวัย กระทรวงสาธารณสุข

☑ อุทยานการเรียนรู้ TK Park

☐ โครงการคัดสรร 108 หนังสือดี

☐ หนังสือดีเด่นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

☑ หนังสือ BBL ที่ผ่านการวิจัยของสถาบันส่งเสริมอัจฉริยภาพและนวัตกรรมการเรียนรู้

☐ สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย

ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนตามแบบประเมินทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ
เรื่องคุณฟองนักแปรงฟัน

1.ด้านการรู้จักหนังสือ (Know Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กมีความคุ้นเคยกับหนังสือและรู้ว่าหนังสือมีไว้อ่าน					
ข้อ	**พฤติกรรม**	**สังเกต**	**เงื่อนไขการให้คะแนน**		
			2	**1**	**0**
1.1	**เรียกชื่อตัวอักษรได้ แม้จะเรียกไม่ถูก**	เมื่อเด็กเปิดหนังสือดูเอง หรือ เมื่อครูอ่านหนังสือให้ฟังและถามคำถาม เช่น “เด็กๆเห็นตัวอักษรอะไรบ้าง” “เด็กๆเห็น ฟ.ฟัน ไหมอยู่ตรงไหน”	ชี้ที่ไปอักษรตัวใดตัวหนึ่ง หรือบอกชื่ออักษรตัวใดตัวหนึ่ง ได้ด้วยตนเอง (แม้จะไม่ถูกต้อง)	ชี้ที่ไปอักษรตัวใดตัวหนึ่ง หรือบอกชื่ออักษรตัวใดตัวหนึ่ง หลังจากที่ครูแนะนำ	ไม่ทำเลย หรือชี้ไปที่บริเวณอื่นที่ไม่มีอักษร เช่น ที่ว่าง หรือภาพ
1.2	**รู้ว่าคำสามารถอ่านได้**	เมื่อเด็กเปิดหนังสือดูเอง หรือเมื่อครูถามว่า “สิ่งที่หนูอ่านอยู่นั้นเขาเขียนไว้ตรงไหน” 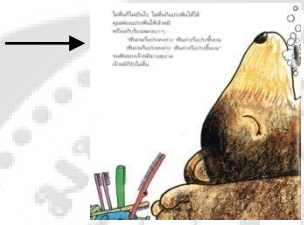	ชี้ที่บริเวณตัวหนังสือได้ด้วยตนเอง	ชี้ที่บริเวณตัวหนังสือหลังจากที่ครูช่วยเหลือแนะนำ	ไม่ทำเลย หรือชี้ไปที่บริเวณอื่นที่ไม่มีตัวอักษร เช่น ภาพ
1.3	**รู้จักถามว่าตัวหนังสือที่เห็นนั้นคือคำว่าอะไร หรืออ่านว่าอย่างไร**	เมื่อเด็กเปิดหนังสือดูเอง	ขอให้ครูอ่านให้ฟัง หรือถามว่าอ่านว่าอย่างไรด้วยตนเอง หรือแสดงความต้องการให้ครูอ่านให้ฟังอย่างชัดเจน	ขอให้ครูอ่านให้ฟังหลังจากที่ครูถามว่าใครอยากอ่านหนังสือให้ฟังบ้าง	ไม่ทำเลย
1.4	**รู้จักอ่านคำที่ปรากฏคู่กับภาพ**	เด็กออกเสียงอ่านจากบัตรภาพที่เคยเห็น หรือ เมื่อครูอ่านคำในบัตรภาพแล้วให้เด็กชี้ เช่น	อ่านหรือชี้ได้ด้วยตนเองทั้งหมด	อ่านหรือชี้ได้บ้างหลังจากที่ครูช่วยเหลือแนะนำ	ไม่ทำเลย
1.5	**รู้จักตำแหน่งของชื่อหนังสือ**	เมื่อครูถามว่า “ชื่อหนังสืออยู่ตรงไหน ชี้ให้ดูสิคะ” 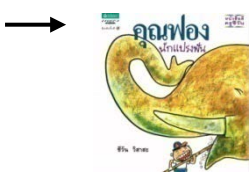	ชี้ที่บริเวณชื่อหนังสือได้ถูกต้องด้วยตนเอง	ชี้ที่บริเวณชื่อหนังสือได้ถูกต้องหลังจากที่ครูช่วยเหลือแนะนำ	ไม่ทำเลย หรือชี้ไปที่บริเวณอื่นที่ไม่ใช่ชื่อหนังสือ
1.6	**รู้จักหน้าปกหนังสือ**	เด็กบอกได้เมื่อเด็กเห็นหนังสือที่ครูเคยอ่านให้ฟังแล้ว หรือ เมื่อครูถามว่า “หนังสือเล่มนี้มีชื่อเรื่องว่าอะไร”	บอกชื่อเรื่องได้ครบถ้วนด้วยตนเอง	บอกชื่อเรื่องได้หลังจากที่ครูช่วยเหลือแนะนำ	บอกไม่ได้เลย

1.7	**รู้จักด้านหน้าและด้านหลังของหนังสือ**	เมื่อครูถามว่า“ด้านหลัง – ด้านหน้าของหนังสือคือด้านไหนเอ่ย เด็กๆชี้ให้คุณครูดูซิคะ” 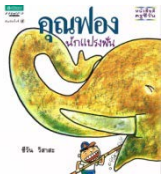 ด้านหน้า ด้านหลัง	ชี้ได้ทั้งด้านหน้าและด้านหลังด้วยตนเอง	ชี้ได้ทั้งด้านหน้าและด้านหลังหรือเพียงด้านเดียวหลังจากที่ครูช่วยเหลือแนะนำ	ไม่ทำเลย หรือชี้ไม่ได้เลย
1.8	**รู้จักด้านบนและด้านล่างของหนังสือ**	เมื่อครูถามว่า“ด้านบน-ด้านล่างของหนังสืออยู่ไหนเอ่ย ชี้ให้คุณครูดูซิคะ” 	ชี้ได้ทั้งด้านบนและด้านล่างด้วยตนเอง	ชี้ได้ทั้งด้านบนและด้านล่างหรือเพียงด้านเดียว หลังจากที่ครูช่วยเหลือแนะนำ	ไม่ทำเลย

2. ด้านการรักหนังสือ (Love Books) หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกว่าเด็กเห็นความสำคัญของหนังสือและชอบหนังสือ					
ข้อ	**พฤติกรรม**	**สังเกต**	**เงื่อนไขการให้คะแนน**		
			2	**1**	**0**
2.1	**รู้จักหยิบหนังสือมาเปิดดูว่ามีอะไรอยู่ข้างใน**	เมื่อให้หนังสือแก่เด็กในขณะทำกิจกรรมตามรูปแบบ หรือ ในกิจกรรมอ่านหนังสือประจำวัน	หยิบมาเปิดดูทันที	เปิดดูหลังจากที่ครูแนะนำ	ไม่ทำเลย
2.2	**มีสมาธิจดจ่อขณะเปิดหนังสือดูเอง**	เมื่อให้หนังสือแก่เด็กในขณะทำกิจกรรมตามรูปแบบ หรือ ในกิจกรรมอ่านหนังสือประจำวัน	เปิดดูจนจบเล่ม หรือเปลี่ยนเล่มใหม่ ไม่ไปเล่นอย่างอื่น	เปิดดูพักเดียวก็ลุกไปเล่นอย่างอื่น ครูต้องคอยเชิญชวน	ไม่ทำเลย
2.3	**ตั้งใจฟังเมื่อผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟัง**	เมื่อครูอ่านหนังสือให้ฟังในขณะทำกิจกรรมตามรูปแบบ หรือ ในกิจกรรมอ่านหนังสือประจำวัน	ตั้งใจฟังโดยตลอดจนจบเรื่อง	สนใจเป็นช่วงๆ หรือต้องมีการแนะนำจึงสนใจ	ไม่สนใจเลย
2.4	**รู้จักอ่านตามรูปภาพที่เห็นในหนังสือ**	เมื่อเด็กเปิดหนังสือดูเอง หรือเมื่อครูอ่านหนังสือให้ฟังแล้วถามคำถาม เช่น “นี่รูปอะไร” หรือ “.....อยู่ไหนเอ่ย”	อ่านภาพโดยใช้คำวลี /ประโยคที่ตรงกับภาพหรือชี้ตรงกับภาพ	ใช้คำไม่ตรงกับภาพหรือชี้ภาพไม่ตรงกับที่บอก ครูต้องแนะนำ	ไม่ทำเลย
2.5	**แสดงความต้องการอยากอ่านหนังสือเอง**	เมื่อครูจัดหนังสือใส่ตะกร้ามาวางใกล้มือเด็ก หรือ เมื่อครูเชิญชวนว่า “ใครอยากอ่านบ้าง”	เด็กแสดงความต้องการอยากอ่านหนังสือเองอย่างชัดเจน เช่น เสนอตัว ขอหยิบเปิดดูเอง	เด็กเข้าไปหยิบหลังจากครูแนะนำ หรือ ครูต้องพาเข้าไปหยิบ	ไม่ทำเลย
2.6	**มีหนังสือที่ชอบ**	ขณะกิจกรรมอ่านหนังสือประจำวัน เช่น ก่อนนอน ตอนเช้า ก่อนกลับบ้าน	เด็กแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่ามีหนังสือที่ชอบ เช่น หยิบเล่มเดิมซ้ำๆ ขอให้ครูอ่านเล่มเดิม	เด็กหยิบหรือบอกเรื่องที่ชอบหลังจากครูถาม	ไม่ทำเลย
2.7	**มีช่วงเวลาการอ่านเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตร**	เมื่อครูจัดกิจวัตรให้เด็กมีช่วงเวลาการหยิบหนังสือมาดูเองในช่วงก่อนนอนกลางวัน หรือช่วงเช้าเมื่อมาถึงห้องเรียน	เด็กหยิบหนังสือมาอ่านได้เองในเวลาเดิม หรือ ทวงถามเมื่อไม่มีกิจกรรมนั้น	เด็กหยิบหนังสือมาอ่านหลังจากที่ครูแนะนำว่าถึงเวลาอ่านหนังสือแล้ว	ไม่ทำเลย
2.8	**ปฏิบัติต่อหนังสืออย่างถูกต้อง**	เมื่อเด็กเปิดหนังสือดูเอง	หยิบจับอย่างทะนุถนอมตามวัย ไม่กัด ไม่ฉีก ไม่ปา ไม่ขยำ	หยิบจับอย่างทะนุถนอมขึ้นหลังจากได้รับการแนะนำ	กัด ฉีก ปา ขยำ แม้ได้รับการแนะนำแล้ว

3. ด้านการใช้หนังสือ (Use Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กรู้วิธีการใช้หนังสือ					
ข้อ	พฤติกรรม	สังเกต	เงื่อนไขการให้คะแนน		
			2	1	0
3.1	ถือหนังสือถูกทิศทาง	เมื่อเด็กหยิบหนังสือเปิดดูเอง	เด็กถือหนังสือถูกทิศทางไม่กลับหัว หรือแม้ครูส่งให้สลับด้าน เด็กพลิกกลับมาได้ถูกต้อง	เด็กถือหนังสือถูกทิศทางหลังจากที่ได้รับการแนะนำ	เด็กยังคงถือหนังสือกลับด้านแม้ได้รับการแนะนำแล้ว
3.2	เลียนแบบท่าทางการถือหนังสือของผู้ใหญ่	เมื่อเด็กเปิดหนังสือดูเอง	เด็กถือหนังสือแล้วจ้องดูในหนังสือ เปิดแต่ละหน้าดูได้เอง จะหันหนังสือเข้าหาตัว หรือหันให้เพื่อนดูก็ได้	เด็กถือหนังสือแล้วเปิดดูหลังจากได้รับการแนะนำ	ไม่ทำเลย
3.3	รู้ว่าการอ่านต้องอ่านจากซ้ายไปขวา	เมื่อเด็กได้เปิดหนังสือดูเอง หรือเมื่อครูอ่านให้ฟัง หรือ เมื่อชี้เนื้อเพลงบนกระดาน หรือ เมื่อครูถามว่า“เราเริ่มอ่านจากทางไหนก่อน”	เด็กมองหรือชี้ทางด้านซ้ายก่อนทางด้านขวาได้เองอย่างชัดเจน	เด็กมองหรือชี้ด้านซ้ายก่อนด้านขวาหลังจากที่ได้รับการแนะนำ	พลิกไปมา ไม่มองทางใดทางหนึ่งอย่างชัดเจน
3.4	รู้ว่าการอ่านต้องอ่านจากด้านหน้าไปด้านหลัง	เมื่อเด็กเปิดหนังสือดูเอง	เด็กเปิดหนังสือทีละหน้าตั้งแต่หน้าแรกไปหน้าสุดท้ายได้เอง แม้เปิดข้ามไปก็ย้อนกลับมาเปิดใหม่	เด็กเปิดทีละหน้าตั้งแต่หน้าแรกแต่ข้ามหน้าไปบ้าง ครูต้องคอยช่วยเหลือแนะนำ	ไม่ทำเลย หรือเปิดกลับไปกลับมา หรือเปิดไม่ถูกด้าน
3.5	ทำเสียงคล้ายอ่านขณะเปิดดูหนังสือ	เมื่อเด็กเปิดหนังสือดูเอง	เด็กออกเสียงพูดคล้ายอ่าน อาจมีการเว้นวรรคตอน	เด็กออกเสียงพูดหลังจากที่ครูถามนำ หรือแนะนำ	ไม่ทำเลย
3.6	ชี้ที่ตัวอักษรหรือภาพไปด้วยขณะอ่าน	เมื่อเด็กเปิดหนังสือดูเอง หรือ เมื่อชี้คำ / เนื้อเพลงบนกระดาน	เด็กเอานิ้วชี้ที่ตัวอักษรหรือภาพไปด้วยขณะอ่านได้เอง	เด็กเอานิ้วชี้ที่อักษรหรือภาพหลังจากครูบอกหรือแนะนำ	ไม่ทำเลย
3.7	รู้จักเก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จแล้ว	เมื่อเด็กอ่านหนังสือเสร็จแล้ว	เด็กปิดหนังสือแล้วนำไปเก็บที่ด้วยตนเองได้อย่างเรียบร้อย	เด็กนำไปเก็บที่หลังจากได้รับการแนะนำ	ไม่ทำเลย
3.8	รู้จักเปิดหนังสืออย่างระมัดระวัง	เมื่อเด็กเปิดหนังสือดูเอง	เปิดอย่างระมัดระวังโดยไม่ให้ขาดหรือยับได้ด้วยตนเอง	พยายามเปิดอย่างระมัดระวังหลังจากได้รับการแนะนำ	ยังคงไม่ระมัดระวัง แม้จะได้รับการแนะนำแล้ว

4. ด้านความเข้าใจ (Understand in Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กเข้าใจเรื่องราวในหนังสือ				
พฤติกรรม	**สังเกต**	**เงื่อนไขการให้คะแนน**		
		2	**1**	**0**
เมื่อเปิดดูหนังสือสามารถพูดใกล้เคียงกับเรื่องหรือพูดตามที่จำได้	เมื่อครูอ่านให้ฟังโดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการอ่าน หรือ เมื่อเด็กเปิดหนังสือดูเอง เช่น เพื่อนตัวแรกของคุณฟองคือคุณหมี	เด็กเล่าจากความจำใช้คำใกล้เคียงกับที่ครูอ่านให้ฟัง /เล่าเองโดยใช้คำสอดคล้องกับภาพ	เด็กเล่าแต่ครูต้องช่วยเหลือแนะนำเป็นระยะ	ไม่ได้เลย
เติมคำ หรือวลี ในตอนถัดไป	เมื่อครูอ่านให้ฟังโดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการอ่าน เด็กสามารถเติมคำหรือวลีที่ครูเว้นไว้ให้ได้ ซึ่งเป็นคำ/วลีซ้ำ หรือ คำจากภาพที่ครูชี้ เช่น คุณฟองแปรงฟันให้กับคุณ .....(ครูชี้ภาพปลา) พร้อมกับร้องเพลง(วลีซ้ำ)	เด็กเติมคำหรือวลีได้ทันที	เด็กเติมคำหรือวลีได้หลังจากที่ครูช่วยเหลือพูดนำให้ก่อน	ไม่ได้เลย
เล่าโครงเรื่องหรือเหตุการณ์จากเรื่องที่ฟัง	หลังจากครูอ่านหนังสือให้ฟัง ครูให้เด็กเรียงลำดับของเหตุการณ์จากภาพหรือเด็กเล่าขณะเปิดหนังสือดูเอง คุณฟองเป็นนักแปรงฟัน 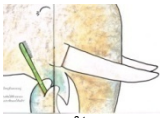 คุณฟองจะแปรงฟันให้ช้างแต่ช้างแปรงฟันเองได้ คุณฟองกลับบ้าน ลืมแปรงฟัน	เด็กเรียงลำดับเหตุการณ์จุดเริ่มต้น จุดสุดยอดของเรื่อง และจุดจบของเรื่องได้ถูกต้อง	เด็กเรียงลำดับได้แต่ครูต้องช่วยชี้นำ	ไม่ทำเลย

4.4	**บอกชื่อตัวละครในเรื่อง**	หลังจากครูอ่านหนังสือให้ฟัง ครูถามคำถามว่า “ในเรื่องนี้มีตัวอะไรบ้างเอ่ย”	บอกได้ถูกต้องตามเรื่องด้วยตนเอง	บอก แต่ครูต้องช่วยพูดชี้นำ	ไม่บอกเลย
4.5	**บอกฉากของเรื่อง**	หลังจากครูอ่านหนังสือให้ฟัง ครูถามคำถามว่า “ในเรื่องนี้เขาอยู่ที่ไหนกัน”	บอกได้ถูกต้องตามเรื่องด้วยตนเอง	บอก แต่ครูต้องช่วยพูดชี้นำ	ไม่บอกเลย
4.6	**บอกตอนจบของเรื่อง**	หลังจากครูอ่านหนังสือให้ฟัง ครูถามคำถามว่า “ตอนจบ คุณฟองได้แปรงฟันให้ตนเองไหม”	บอกได้ถูกต้องตามเรื่องด้วยตนเอง	บอก แต่ครูต้องช่วยพูดชี้นำ	ไม่บอกเลย
4.7	**บอกความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง**	หลังจากครูอ่านหนังสือให้ฟัง ครูถามคำถามเกี่ยวกับเรื่อง เช่น “เด็กๆคิดว่าถ้าคุณฟองไม่ไปแปรงฟันให้เพื่อนจะเกิดอะไรขึ้น” “ทำไมช้างจึงแปรงฟันเองได้” (คำถามปลายเปิด)	บอกได้ด้วยตนเอง	บอก แต่ครูต้องช่วยพูดชี้นำ	ไม่บอกเลย
4.8	**ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังได้**	หลังจากครูอ่านหนังสือให้ฟัง ครูถามคำถามเกี่ยวกับเรื่อง เช่น “ทำไมช้างจึงไม่ให้คุณฟองปรงฟันให้” “คุณฟองแปรงฟันให้ใครบ้าง” (คำถามปลายปิด)	ตอบได้ถูกต้องตามเรื่องด้วยตนเอง	ตอบ แต่ครูต้องช่วยชี้นำ	ไม่ตอบเลย

5.ด้านการแสวงหา (Look for Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความต้องการในการอ่านเพิ่มเติมจากเดิม					
ข้อ	**พฤติกรรม**	**สังเกต**	**เงื่อนไขการให้คะแนน**		
			2	**1**	**0**
5.1	**อยากมีหนังสือเป็นของตนเอง**	เมื่อครูจัดหนังสือใส่ตะกร้ามาวางใกล้มือเด็ก หรือ เมื่อถึงเวลาจัดกิจกรรมการอ่านประจำวัน หรือ เมื่อทำกิจกรรมในรูปแบบ หรือ ครูเชิญชวนว่า “ใครอยากได้หนังสือเล่มนี้บ้าง” “อยากได้เรื่องอะไรกลับบ้าน”	เด็กแสดงความต้องการทันที	เด็กแสดงความต้องการหลังจากครูเชิญชวนเป็นการส่วนตัวหรือต้องนำหนังสือไปส่งให้	ไม่ทำเลย
5.2	**กระตือรือร้นเมื่อผู้ใหญ่แนะนำหนังสือเล่มใหม่ที่ไม่เคยเห็น**	เมื่อครูแนะนำหนังสือเล่มใหม่ในขณะทำกิจกรรมรูปแบบ หรือในขณะทำกิจกรรมการอ่านประจำวัน	เด็กกระตือรือร้น สนใจ ตั้งใจ จดจ่อกับหนังสือใหม่ทันที	เด็กสนใจเป็นบางช่วง หรือ เมื่อได้รับการแนะนำ	ไม่สนใจเลย
5.4	**สนใจการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ**	เมื่อครูจัดกิจกรรมอิสระให้เลือกหลายกิจกรรม เช่น อ่านหนังสือ เล่น	เด็กเลือกกิจกรรมอ่านหนังสือด้วยตนเองบ่อย	เด็กเลือกกิจกรรมอ่านหนังสือหลังจากที่ได้รับการแนะนำเชิญชวน	ไม่สนใจเลย
5.5	**สนใจมองหรืออ่านสิ่งต่าง ๆ รอบตัว**	เมื่อเด็กเห็นภาพหรือคำที่เกี่ยวข้องกับเรื่องซึ่งครูติดไว้ในห้องเรียน	เด็กสนใจมอง หรือ ชี้ หรือ พูด เกี่ยวกับสิ่งนั้นด้วยตนเอง	เด็กมอง หรือ ชี้ หรือ พูด หลังจากที่ครูเชิญชวน	ไม่สนใจเลย
5.6	**ใช้คำศัพท์ใหม่เพิ่มขึ้นหลังจากการฟังการอ่านหนังสือ**	เมื่อครูอ่านให้ฟังโดยเด็กมีส่วนร่วม หรือ เด็กอ่านลำพัง หรือ เล่นบทบาทสมมติ *ครูควรบันทึกการใช้คำศัพท์ของเด็ก เพราะสิ่งที่เด็กพูดอาจแตกต่างและมีความหลากหลาย	เด็กใช้คำใหม่ซึ่งที่อยู่ในหนังสือได้ถูกต้องตรงความหมายด้วยตนเอง เช่น ขอบใจ ไม่เป็นไร คราวหน้า	เด็กใช้คำใหม่ที่อยู่ในหนังสือหลังจากที่ครูพูดชี้นำ	ไม่มีเลย
5.7	**พูดเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองกับหนังสือ**	เมื่อทำกิจกรรมต่อเนื่องเกี่ยวกับหนังสือ เช่น หนูแปรงฟันเอง หนูมีแปรงสีฟันสีส้ม แม่ซื้อยาสีฟันให้ *ครูควรบันทึกคำพูดของเด็ก เพราะสิ่งที่เด็กพูดอาจแตกต่างและมีความหลากหลาย	เด็กพูดเชื่อมโยงประสบการณ์เกี่ยวข้องเรื่องได้เอง	เด็กพูดแต่ครูต้องพูดชี้นำ	ไม่พูดเลย
5.8	**สนใจการมีประสบการณ์เหมือนในหนังสือ**	เมื่อเด็กทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง เช่น เล่นบทบาทสมมุติเป็นตัวละครในเรื่อง ทำกิจกรรมศิลปะ	เด็กกระตือรือร้นอยากทำ พูดเกี่ยวกับสิ่งที่ทำโดยเชื่อมโยงกับเรื่อง	เด็กสนใจทำหลังจากที่ครูแนะนำ	ไม่สนใจเลย

ภาคผนวก ง

ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

ผลการประเมินคุณภาพและรายละเอียดการปรับปรุงแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรก
ของเด็กวัยเตาะแตะ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการประเมินคุณภาพและรายละเอียดการปรับปรุงแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ	**ด้านการรู้จักหนังสือ** (Know Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กมีความคุ้นเคยกับหนังสือและรู้ว่าหนังสือมีไว้สำหรับอ่าน	**ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ**					$\sum R$	IOC	**รายการปรับปรุง**
		1	2	3	4	5			
1	ชี้หรือบอกภาพที่เห็นในหนังสือได้	-1	1	1	1	-1	1	0.20	ตัดออกเพราะซ้ำกับข้อ 2.4
2	เรียกชื่อตัวอักษรได้	1	-1	1	1	1	3	0.60	คงไว้ แต่ควรแก้เป็น รู้จักเรียกชื่อตัวอักษร แม้จะเรียกไม่ถูก
3	รู้ว่าคำสามารถอ่านได้	1	-1	1	1	1	3	0.60	คงไว้
4	รู้จักถามว่าตัวหนังสือที่เห็นนั้นคือคำว่าอะไร หรืออ่านว่าอะไร	1	1	1	-1	1	3	0.60	คงไว้
5	จำคำ ภาพ สัญลักษณ์ที่คุ้นเคยได้	1	1	1	1	1	5	1.00	ซับซ้อน ควรแก้เป็น รู้จักอ่านคำที่ปรากฏคู่กับภาพ
6	รู้จักชื่อหนังสือ	1	1	1	1	1	5	1.00	คงไว้ ควรแก้เป็น รู้จักตำแหน่งของชื่อหนังสือ
7	รู้จักปกหนังสือ	1	1	1	1	1	5	1.00	คงไว้
8	รู้จักด้านหน้าด้านหลังของหนังสือ	1	1	1	1	1	5	1.00	คงไว้
9	รู้จักด้านบนและด้านล่างของหนังสือ	1	1	1	1	1	5	1.00	คงไว้

ผลการประเมินคุณภาพและรายละเอียดการปรับปรุงแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อ	**ด้านการรักหนังสือ** (Love Books) หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกว่าเด็กเห็นความสำคัญของหนังสือและชอบหนังสือ	**ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ**					$\sum R$	IOC	**รายการปรับปรุง**
		1	2	3	4	5			
1	สนใจที่จะเปิดดูว่ามีอะไรอยู่ข้างใน	0	1	1	1	1	4	0.80	คงไว้ ควรแก้เป็น รู้จักหยิบหนังสือมาเปิดดูว่ามีอะไรอยู่ข้างใน
2	มีสมาธิจดจ่อขณะเปิดหนังสือดูเอง	1	1	1	1	1	5	1.00	คงไว้
3	ตั้งใจฟังเมื่อผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟัง	1	1	1	1	1	5	1.00	คงไว้
4	รู้จักอ่านตามรูปภาพที่เห็นในหนังสือ	1	1	1	1	1	5	1.00	คงไว้
5	แสดงความต้องการอยากอ่านหนังสือด้วยตนเอง	0	1	1	1	1	4	0.80	คงไว้
6	มีหนังสือที่ชอบ	1	1	1	1	1	5	1.00	คงไว้
7	มีช่วงเวลาการอ่านเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตร	1	1	1	1	1	5	1.00	คงไว้
8	แสดงท่าทางรักต่อการอ่านหรือหนังสือ	0	1	1	0	0	2	0.40	ตัดออก เพราะยากเกินวัย
9	แสดงความเป็นเจ้าของหนังสือ	1	1	0	0	0	2	0.40	ตัดออก เพราะยากเกินวัย
10	ปฏิบัติต่อหนังสืออย่างถูกต้อง	0	1	1	1	0	3	0.60	คงไว้

ผลการประเมินคุณภาพและรายละเอียดการปรับปรุงแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อ	ด้านการใช้หนังสือ (Use Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กรู้วิธีการใช้หนังสือ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	รายการปรับปรุง
		1	2	3	4	5			
1	ถือหนังสือเป็น	1	1	0	1	1	4	0.80	คงไว้ แต่ควรแก้เป็น ถือหนังสือถูกทิศทาง
2	เลียนแบบท่าทางการถือหนังสือของผู้ใหญ่	1	1	0	1	1	4	0.80	คงไว้
3	รู้ว่าการอ่านต้องอ่านจากซ้ายไปขวา	0	1	1	0	1	3	0.60	คงไว้
4	รู้ว่าการอ่านต้องอ่านจากด้านหน้าไปด้านหลัง	1	1	1	-1	1	3	0.60	คงไว้
5	ทำเสียงสูงต่ำคล้ายอ่านขณะเปิดดูหนังสือ	1	1	1	0	1	4	0.80	คงไว้ แต่ควรแก้เป็น ทำเสียงคล้ายอ่านขณะเปิดดูหนังสือ
6	ชี้คำไปด้วยในขณะอ่าน	0	1	1	0	1	3	0.60	คงไว้ แต่ควรแก้เป็น ชี้ตัวอักษรหรือภาพไปด้วยขณะอ่าน
7	เก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จแล้ว	0	1	1	1	1	4	0.80	คงไว้ แต่ควรแก้เป็น รู้จักเก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จแล้ว
8	เปิดหนังสืออย่างระมัดระวัง	0	1	1	0	1	3	0.60	คงไว้ แต่ควรแก้เป็น รู้จักเปิดหนังสืออย่างระมัดระวัง
9	ถือหนังสือเป็น	1	1	0	1	1	4	0.80	คงไว้ แต่ควรแก้เป็น ถือหนังสือถูกทิศทาง
10	เลียนแบบท่าทางการถือหนังสือของผู้ใหญ่	1	1	0	1	1	4	0.80	คงไว้

ผลการประเมินคุณภาพและรายละเอียดการปรับปรุงแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อ	**ด้านความเข้าใจ** (Understand in Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กเข้าใจเรื่องราวในหนังสือ	**ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ**					$\sum R$	IOC	**รายการปรับปรุง**
		1	2	3	4	5			
1	ชี้หรือบอกว่าภาพที่เห็นคือภาพอะไรโดยสามารถใช้คำศัพท์ที่ตรงกับภาพ	-1	0	1	1	1	2	0.40	ตัดออก เพราะซ้ำกับ 2.4
2	เมื่อเปิดดูหนังสือสามารถพูดใกล้เคียงกับเรื่องหรือพูดตามที่จำได้	1	1	1	0	1	4	0.80	คงไว้
3	รู้ว่าภาพมีความหมายแทนสิ่งที่มีอยู่จริง	0	0	1	1	0	2	0.40	ตัดออก
3	เดาคำซ้ำหรือวลีซ้ำในหน้าถัดไป	1	1	1	-1	1	3	0.60	คงไว้ แต่ควรแก้เป็น เติมคำ หรือวลี ในตอนถัดไป
4	เล่าโครงเรื่องหรือเหตุการณ์จากเรื่องที่ฟัง	1	1	1	1	1	5	1.00	คงไว้
5	บอกชื่อตัวละครในหนังสือ	0	1	1	1	1	4	0.80	คงไว้ แต่ควรแก้เป็น บอกชื่อตัวละครในเรื่อง
6	บอกฉากของเรื่อง	1	1	1	1	1	5	1.00	คงไว้
7	บอกตอนจบของเรื่อง	1	1	1	1	1	5	1.00	คงไว้
8	บอกความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง	1	1	1	0	1	4	0.80	คงไว้
9	ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังได้	1	1	1	1	0	4	0.80	คงไว้

ผลการประเมินคุณภาพและรายละเอียดการปรับปรุงแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อ	**ด้านการแสวงหา** (Look for Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความต้องการในการเรียนรู้เพิ่มเติมจากเดิม	**ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ**					$\sum R$	IOC	**รายการปรับปรุง**
		1	2	3	4	5			
1	อยากมีหนังสือเป็นของตนเอง	0	1	1	1	1	4	0.80	คงไว้
2	อยากนำหนังสือของตนเองมาให้เพื่อนดูหรือให้ผู้ใหญ่อ่านให้	0	0	1	1	0	2	0.40	ตัดออก
3	สนใจเมื่อผู้ใหญ่แนะนำหนังสือเล่มใหม่ที่ไม่เคยเห็น	1	1	1	1	1	5	1.00	คงไว้ แต่ควรแก้เป็น กระตือรือร้นเมื่อผู้ใหญ่แนะนำหนังสือใหม่ที่ไม่เคยเห็น
4	สนใจหยิบหนังสือเล่มใหม่ๆมาเปิดดูหรือขอให้อ่านให้ฟัง	1	1	1	1	1	5	1.00	คงไว้ แต่ควรตัดหรือขออ่านให้ฟังออก
5	สนใจการไปห้องสมุด ร้านหนังสือ มุมหนังสือ	0	0	1	1	1	3	0.60	คงไว้ แต่ควรแก้เป็น สนใจการทำกิจกรรมเกี่ยวข้องกับหนังสือ
6	สนใจมองหรืออ่านสิ่งต่างๆรอบตัว	1	1	1	1	-1	3	0.60	คงไว้
7	ใช้คำศัพท์ใหม่เพิ่มขึ้นหลังจากการฟังการอ่านหนังสือ	1	1	1	1	1	5	1.00	คงไว้
8	พูดเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับหนังสือ	1	1	1	1	1	5	1.00	คงไว้
9	สนใจเมื่อผู้ใหญ่แนะนำหนังสือเล่มใหม่ที่ไม่เคยเห็น	1	1	1	1	1	5	1.00	คงไว้ แต่ควรแก้เป็น กระตือรือร้นเมื่อผู้ใหญ่แนะนำหนังสือใหม่ที่ไม่เคยเห็น
10	สนใจการมีประสบการณ์จริงเหมือนในหนังสือ	0	1	1	1	1	4	0.80	คงไว้

ผลการพิจารณาคัดเลือกหนังสือที่เหมาะสมใช้ในรูปแบบ READ
เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ โดยผู้เชี่ยวชาญ

หนังสือที่ได้รับการคัดสรรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจำนวน 4 หน่วยงานขึ้นไป ที่ระบุไว้ในรายชื่อหนังสือเสริมประสบการณ์ระดับปฐมวัย ปี พ.ศ. 2555 โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

ผลการพิจารณาคัดเลือกหนังสือสำหรับเด็กที่เหมาะสมนำไปใช้ในรูปแบบ READ เพื่อ

	ชื่อหนังสือ	**ความสอดคล้องกับสาระที่ควรเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546**	สมาพันธ์องค์กรเพื่อพัฒนาหนังสือและการอ่าน	สมาคมไทสร้างสรรค์	วิทยากร เชียงกูล และคณะ	หนังสือดีเด่น สพฐ. กระทรวงศึกษาธิการ	กลุ่มนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา	กระทรวงสาธารณะสุข	สถาบันส่งเสริมอัจฉริยภาพ	สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือ	โครงการหนังสือเล่มแรก	อุทยานการเรียนรู้ TK Park	โครงการคัดสรร 108 หนังสือดี	รวม
1	กระดุ๊กกระดิ๊กกระด๊อก กระแด๊ก	ตัวเด็ก	✓	✓		✓		✓	✓		✓			6
2	ขอหนูหลับหน่อย	ตัวเด็ก	✓	✓		✓		✓					✓	5
3	คุณฟองนักแปรงฟัน	ตัวเด็ก	✓	✓			✓		✓		✓	✓		6
4	มดสิบตัว	ธรรมชาติรอบตัว	✓	✓		✓		✓	✓					5
5	มาเล่นด้วยกันนะ	ธรรมชาติรอบตัว	✓	✓					✓		✓		✓	5
6	เม่นหลบฝน	ธรรมชาติรอบตัว	✓	✓		✓		✓					✓	5
7	เล่นกลางแจ้ง	สิ่งต่างๆรอบตัวเด็ก		✓		✓		✓			✓		✓	5
8	หัวผักกาดยักษ์	บุคคลและสถานที่		✓			✓	✓		✓			✓	5
9	อีเล้งเค้งโค้งจับแมลง	ธรรมชาติรอบตัว	✓	✓				✓	✓		✓			5
10	คุณตาหนวดยาว	บุคคลและสถานที่	✓	✓					✓				✓	4
11	คุณแม่ขาอุ้มหน่อย	ตัวเด็ก				✓		✓			✓		✓	4
12	เจ้าตัวเล็ก	บุคคลและสถานที่	✓	✓				✓	✓					4
13	ทายซิ ทายซิ ฉันคือใคร	ธรรมชาติรอบตัว				✓				✓	✓		✓	4
14	พระจันทร์อร่อยไหม	ธรรมชาติรอบตัว	✓	✓								✓	✓	4
15	เล่นริมน้ำ	สิ่งต่างๆรอบตัวเด็ก		✓				✓			✓		✓	4
16	ตด	ตัวเด็ก	✓	✓					✓		✓			4
17	อึ	ตัวเด็ก	✓	✓					✓		✓			4
18	อนุบาลช้างเบิ้ม	สิ่งต่างๆรอบตัวเด็ก	✓	✓							✓		✓	4
19	เอ๊ะหางของใคร	ธรรมชาติรอบตัว		✓		✓					✓		✓	4

ส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกสำหรับเด็กวัยเตาะแตะโดยผู้เชี่ยวชาญ

สาระที่ควรเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546	ชื่อหนังสือ	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	ผล
		1	2	3		
เรื่องเกี่ยวกับตัวเด็ก	กระตุ๊กกระดิ๊กกระด๊อกกระแด๊ก		✓		1	
	ขอหนูหลับหน่อย				0	
	คุณฟองนักแปรงฟัน	✓		✓	2	ใช้
	ตด				0	
	อึ				0	
	คุณแม่ขาอุ้มหน่อย				0	
เรื่องเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก	หัวผักกาดยักษ์	✓		✓	2	ใช้
	คุณตาหนวดยาว				0	
	เจ้าตัวเล็ก		✓		1	
ธรรมชาติรอบตัว	มดสิบตัว				0	
	มาเล่นด้วยกันนะ		✓		1	
	เม่นหลบฝน	✓		✓	2	ใช้
	อีเล้งเค้งโค้งจับแมลง				0	
	ทายซิ ทายซิ ฉันคือใคร				0	
	พระจันทร์อร่อยไหม				0	
	เอ๊ะหางของใคร				0	
สิ่งต่าง ๆรอบตัวเด็ก	เล่นกลางแจ้ง		✓		1	
	เล่นริมน้ำ				0	
	อนุบาลช้างเบิ้ม	✓		✓	2	ใช้

ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ
READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบREAD เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ที่	รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							$\overline{x}$	S.D.	ระดับ
		1	2	3	4	5	6	7			
1	ความชัดเจนของการอธิบายความหมายและความสำคัญของรูปแบบ READ	5	5	5	4	5	5	4	4.71	0.45	มากที่สุด
2	ความชัดเจนของจุดมุ่งหมายของรูปแบบ READ	5	5	5	4	5	5	4	4.71	0.45	มากที่สุด
3	ความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎี แนวคิดพื้นฐานของการกำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ READ	5	5	5	5	5	5	4	4.86	0.35	มากที่สุด
4	การกำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรมในรูปแบบ READ	5	5	5	5	5	5	4	4.86	0.35	มากที่สุด
5	การร้อยเรียงขั้นตอนในรูปแบบ READ มีความเกี่ยวเนื่องกัน	5	4	4	4	5	5	4	4.43	0.49	มากที่สุด
6	ความชัดเจนของแต่ละขั้นตอนในรูปแบบ READ	5	4	4	4	5	4	3	4.43	0.49	มากที่สุด
7	เนื้อหาสาระที่ใช้มีความเหมาะสมในการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก	4	4	5	4	5	5	5	4.57	0.49	มากที่สุด
8	ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ	5	5	4	4	5	4	5	4.57	0.49	มากที่สุด
9	ความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ	5	5	5	4	5	5	4	4.71	0.45	มากที่สุด
10	ผลของการจัดกิจกรรมรูปแบบ READ จะทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ	5	5	5	5	5	5	4	4.86	0.35	มากที่สุด

ผลการประเมินความสอดคล้องของรูปแบบ READ
เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการประเมินความสอดคล้องของรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะโดยผู้เชี่ยวชาญ

ที่	รายการประเมิน	ความสอดคล้อง							IOC	ความหมาย
		1	2	3	4	5	6	7		
1	ความสอดคล้องระหว่างทฤษฎีแนวคิดพื้นฐานกับองค์ประกอบรูปแบบ READ	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
2	ความสอดคล้องของความหมายและความสำคัญของรูปแบบ READ	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
3	ความสอดคล้องระหว่างหลักการของรูปแบบ READ กับองค์ประกอบของรูปแบบ	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
4	ความสอดคล้องระหว่างหลักการของรูปแบบ READ กับขั้นตอนการจัดกิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง
5	ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับการประเมินผลของรูปแบบ READ	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	สอดคล้อง

ภาคผนวก จ

เครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก

แบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

แบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

กิจกรรมเรื่อง..... วัน.....

ชื่อ ด.ช./ ด.ญ. .....ชื่อเล่น.....

ด้านที่1	**ด้านการรู้จักหนังสือ** (Know Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กมีความคุ้นเคยกับหนังสือและรู้ว่าหนังสือมีไว้สำหรับอ่าน	คะแนน			รายละเอียดพฤติกรรม
		2	1	0	
1	รู้จักเรียกชื่อตัวอักษร แม้จะเรียกไม่ถูก				
2	รู้ว่าคำสามารถอ่านได้				
3	รู้จักถามว่าตัวหนังสือที่เห็นนั้นคือคำว่าอะไร หรืออ่านว่าอย่างไร				
4	รู้จักอ่านคำที่ปรากฏคู่กับภาพ				
5	รู้จักตำแหน่งของชื่อหนังสือ				
6	รู้จักหน้าปกหนังสือ				
7	รู้จักด้านหน้าและด้านหลังของหนังสือ				
8	รู้จักด้านบนและด้านล่างของหนังสือ				
ด้านที่ 2	**ด้านการรักหนังสือ** (Love Books) หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกว่าเด็กเห็นความสำคัญของหนังสือและชอบหนังสือ	**คะแนน**			**รายละเอียดพฤติกรรม**
		2	**1**	**0**	
1	รู้จักหยิบหนังสือมาเปิดดูว่ามีอะไรอยู่ข้างใน				
2	มีสมาธิจดจ่อขณะเปิดหนังสือดูเอง				
3	ตั้งใจฟังเมื่อผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟัง				
4	รู้จักอ่านตามรูปภาพที่เห็นในหนังสือ				
5	แสดงความต้องการอยากอ่านหนังสือเอง				
6	มีหนังสือที่ชอบ				
7	มีช่วงเวลาการอ่านเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตร				
8	ปฏิบัติต่อหนังสืออย่างถูกต้อง				
ด้านที่3	**ด้านการใช้หนังสือ** (Use Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กรู้วิธีการใช้หนังสือ	**คะแนน**			**รายละเอียดพฤติกรรม**
		2	**1**	**0**	
1	ถือหนังสือถูกทิศทาง				
2	เลียนแบบท่าทางการถือหนังสือของผู้ใหญ่				
3	รู้ว่าการอ่านต้องอ่านจากซ้ายไปขวา				
4	รู้ว่าการอ่านต้องอ่านจากด้านหน้าไปด้านหลัง				
5	ทำเสียงคล้ายอ่านขณะเปิดดูหนังสือ				
6	ชี้ที่ตัวอักษรหรือภาพไปด้วยในขณะอ่าน				
7	รู้จักเก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จแล้ว				
8	รู้จักเปิดหนังสืออย่างระมัดระวัง				

ด้านที่4	**ด้านความเข้าใจ** (Understand in Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กเข้าใจเรื่องราวในหนังสือ	คะแนน			รายละเอียดพฤติกรรม
		2	1	0	
1	เมื่อเปิดดูหนังสือสามารถพูดใกล้เคียงกับเรื่องหรือพูดตามที่จำได้				
2	เติมคำ หรือวลี ในตอนถัดไป				
3	เล่าโครงเรื่องหรือเหตุการณ์จากเรื่องที่ฟัง				
4	บอกชื่อตัวละครในเรื่อง				
5	บอกฉากของเรื่อง				
6	บอกตอนจบของเรื่อง				
7	บอกความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง				
8	ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังได้				
ด้านที่ 5	**ด้านการแสวงหา** (Look for Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความต้องการในการเรียนรู้เพิ่มเติมจากเดิม	**คะแนน**			**รายละเอียดพฤติกรรม**
		2	**1**	**0**	
1	อยากมีหนังสือเป็นของตนเอง				
2	กระตือรือร้นเมื่อผู้ใหญ่แนะนำหนังสือเล่มใหม่ที่ไม่เคยเห็น				
3	สนใจหยิบหนังสือเล่มใหม่ๆมาเปิดดู				
4	สนใจการทำกิจกรรมเกี่ยวข้องกับหนังสือ				
5	สนใจมองหรืออ่านสิ่งต่างๆรอบตัว				
6	ใช้คำศัพท์ใหม่เพิ่มขึ้นหลังจากการฟังการอ่านหนังสือ				
7	พูดเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับหนังสือ				
8	สนใจการมีประสบการณ์จริงเหมือนในหนังสือ				

วัน /เดือน/ปีที่สังเกต..... ลงชื่อ.....ผู้สังเกต

แบบสอบถามความคิดเห็นของครู
ในการทดลองใช้รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

แบบสอบถามความคิดเห็นของครู
ในการทดลองใช้รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

คำชี้แจง

1. จุดมุ่งหมายในการสอบถามความคิดเห็นหลังจากที่ท่านได้ทดลองใช้รูปแบบ READ เรียบร้อยแล้ว เพื่อนำความคิดเห็นที่ท่านได้เสนอแนะไปปรับปรุงรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ
2. จำนวนคำถามมีทั้งหมด 5 ข้อ ที่เกี่ยวกับรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก
3. ลักษณะของแบบสอบถามมีทั้งคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิดที่ท่านสามารถแสดงความ
   คิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบ READ หลังจากที่ท่านได้ทดลองใช้เรียบร้อยแล้ว
4. แบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับรูปแบบ READ จำแนกออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้
   ส่วนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
   ส่วนที่ 2 คำถามปลายปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับรูปแบบ READ
   ส่วนที่ 3 คำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

   ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน

จารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง
ผู้วิจัย

ส่วนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ-นามสกุล.....อายุ.....ปี

ระดับการศึกษา.....วิชาเอก……..……

ตำแหน่ง.....สถานที่ทำงาน.....

ระยะเวลาในการดูแลเด็กอายุ 2 -3 ปี เป็นเวลา.....ปี

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก

คำชี้แจง โปรดอ่านรายการประเมินแต่ละรายการแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสม ที่ ตรงกับความคิดเห็นของท่าน แบบประเมินนี้เป็นแบบอันดับคุณภาพมาตรส่วนประเมินค่า โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	เหมาะสมมาก
ระดับ 3	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	เหมาะสมน้อย (ควรปรับปรุง)
ระดับ 1	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด (ควรปรับปรุงอีกมาก)

ที่	คำถาม	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	การอธิบายการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบ READ มีความชัดเจน					
2	ขั้นตอนของรูปแบบ READ สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้					
3	รูปแบบ READ สามารถส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะได้					
	3.1 รูปแบบ READ สามารถส่งเสริมด้านการรู้จักหนังสือได้					
	3.2 รูปแบบ READ สามารถส่งเสริมด้านการรักหนังสือได้					
	3.3 รูปแบบ READ สามารถส่งเสริมด้านการใช้หนังสือได้					
	3.4 รูปแบบ READ สามารถส่งเสริมด้านความเข้าใจได้					
	3.5 รูปแบบ READ สามารถส่งเสริมด้านการแสวงหาได้					
4	การจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและมีความสอดคล้องกัน					
5	รูปแบบ READ มีความเหมาะสมกับเด็กอายุ 2 ปี 6 เดือน -3 ปี					

ส่วนที่ 3 การแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

1. ความประทับใจขณะทดลองใช้รูปแบบ

.....
.....
.....
.....
.....

2. ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นขณะทดลองใช้รูปแบบ

.....
.....
.....
.....
.....

3. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบ

.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ประเมิน

แบบประเมินคุณภาพประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในรูปแบบ READ
เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ โดยผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินความสอดคล้องของ
แบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

.....

คำชี้แจง

1. วัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้เพื่อนำผลการพิจารณาของท่านไปปรับปรุงแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะให้มีคุณภาพสูงขึ้น
2. ประโยชน์ที่ได้จากผลการประเมินประสิทธิภาพของผู้เชี่ยวชาญจะนำไปปรับปรุงแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ขอความอนุเคราะห์ท่านพิจารณาความเหมาะสมของแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะตามรายการประเมินที่กำหนดแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องการประเมิน ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน

จารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง
ผู้วิจัย

แบบประเมินความสอดคล้องของ
แบบประเมินพฤติกรรมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

.....

คำชี้แจง โปรดอ่านรายการประเมินแต่ละรายการแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน แบบพิจารณาความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง ดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วย
ระดับ 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
ระดับ-1 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

ข้อ	**ด้านการรู้จักหนังสือ** (Know Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กมีความคุ้นเคยกับหนังสือและรู้ว่าหนังสือมีไว้สำหรับอ่าน	**ความคิดเห็น**			**ข้อเสนอ แนะ**
		1	0	-1	
1	บอกภาพที่เห็นในหนังสือได้				
2	เรียกชื่อตัวอักษรได้				
3	รู้ว่าคำสามารถอ่านได้				
4	รู้จักถามว่าตัวหนังสือที่เห็นนั้นคือคำว่าอะไร				
5	จำคำ ภาพ สัญลักษณ์ที่คุ้นเคยได้				
6	รู้จักชื่อหนังสือ				
7	รู้จักหน้าปกหนังสือ				
8	รู้จักด้านหน้าด้านหลังของหนังสือ				
9	รู้จักด้านบนด้านล่างของหนังสือ				
	รวมคะแนน				

ข้อ	**ด้านการรักหนังสือ** (Love Books) หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกว่าเด็กเห็นความสำคัญของหนังสือและชอบหนังสือ	**ความคิดเห็น**			**ข้อเสนอ แนะ**
		1	0	-1	
1	สนใจที่จะเปิดดูว่ามีอะไรอยู่ข้างใน				
2	มีสมาธิจดจ่อขณะเปิดหนังสือดูเอง				
3	ขอให้ผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟัง				
4	ชอบหยิบหนังสือมาเปิดดูเอง				
5	แสดงความต้องการอยากอ่าน อยากฟัง				
6	มีหนังสือที่ชอบ				
7	มีช่วงเวลาการอ่านเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตร				
8	แสดงท่าทางรักต่อการอ่านหรือหนังสือ				
9	แสดงท่าทางหวงและความเป็นเจ้าของหนังสือ				
10	หยิบจับหนังสืออย่างทะนุถนอม				
	รวม				

ข้อ	**ด้านการใช้หนังสือ** (Use Books) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กรู้วิธีการใช้หนังสือ	**ความคิดเห็น**			**ข้อเสนอ แนะ**
		1	0	-1	
1	ถือหนังสือเป็น				
2	เลียนแบบท่าทางการถือหนังสือของผู้ใหญ่				
3	รู้ว่าการอ่านต้องอ่านจากซ้ายไปขวา กวาดตา หรือ ชี้จากซ้ายไปขวา หรือ สามารถบอกได้เมื่อถาม				
4	รู้ว่าการอ่านต้องอ่านจากด้านหน้าไปด้านหลัง				
5	ทำเสียงสูงต่ำคล้ายอ่านขณะเปิดดูหนังสือ				
6	ชี้คำไปด้วยในขณะอ่าน				
7	เก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จแล้ว				
8	เปิดหนังสืออย่างระมัดระวัง				
	รวม				

ข้อ	**ด้านความเข้าใจ** (Comprehension) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกว่าเด็กเข้าใจเรื่องราวในหนังสือ	**ความคิดเห็น**			**ข้อเสนอ แนะ**
		1	0	-1	
1	ชี้หรือบอกว่าภาพที่เห็นคือภาพอะไรโดยสามารถใช้คำศัพท์ที่ตรงกับภาพ				
2	เมื่อเปิดดูหนังสือสามารถพูดใกล้เคียงกับเรื่องหรือพูดตามที่จำได้				
3	รู้ว่าภาพมีความหมายแทนสิ่งที่มีอยู่จริง				
4	เดาคำซ้ำหรือวลีซ้ำในหน้าถัดไป				
5	เดาเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อไป				
6	บอกชื่อตัวละครในหนังสือ				
7	บอกฉากของเรื่อง				
8	บอกตอนจบของเรื่อง				
9	บอกความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง				
10	แสดงอารมณ์โต้ตอบกับเรื่องที่ฟัง				
11	พูดคุยเกี่ยวกับคำศัพท์ได้				
	รวม				

ข้อ	**ด้านการแสวงหา** (Searching) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความต้องการในการเรียนรู้เพิ่มเติมจากเดิม	**ความคิดเห็น**			**ข้อเสนอ แนะ**
		1	0	-1	
1	อยากมีหนังสือเป็นของตนเอง				
2	อยากนำหนังสือของตนเองมาให้เพื่อนดูหรือให้ผู้ใหญ่อ่านให้				
3	สนใจเมื่อผู้ใหญ่แนะนำหนังสือเล่มใหม่ที่ไม่เคยเห็น				
4	สนใจหยิบหนังสือเล่มใหม่ๆมาเปิดดูหรือขอให้อ่านให้ฟัง				
5	สนใจการไปห้องสมุด ร้านหนังสือ มุมหนังสือ				
6	สนใจมองหรืออ่านสิ่งต่างๆรอบตัว เช่น ป้ายประกาศ ฉลาก				
7	ใช้คำศัพท์ใหม่เพิ่มขึ้นหลังจากการฟังการอ่านหนังสือ				
8	พูดเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับหนังสือ				
9	สนใจการมีประสบการณ์จริงเหมือนในหนังสือ				
	รวม				

แบบประเมินประสิทธิภาพ
รูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

.....

คำชี้แจง

1. วัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับแก้ไขการประเมินการพัฒนารูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

2. ประโยชน์ที่ได้จากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจะนำไปปรับปรุงรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

3. แบบประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะประกอบด้วยข้อมูล 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ตอนที่ 2 การประเมินความสอดคล้องของรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ขอความกรุณาจากท่านผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่างๆตามรายการที่กำหนด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หากมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมกรุณาลงรายละเอียดท้ายรายการประเมิน ขอขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาของท่าน

จารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง
ผู้วิจัย

ข้อมูลส่วนตัว

1. ชื่อ.....ตำแหน่ง.....
2. สถานที่ทำงาน.....
3. ประสบการณ์ด้านการศึกษาปฐมวัย .....ปี
4. จบการศึกษาสูงสุดระดับ .....สาขา.....

ตอนที่ 1 การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก

คำชี้แจง โปรดอ่านรายการประเมินแต่ละรายการที่เกี่ยวกับรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมที่ตรงกบความคิดเห็นของท่าน หากมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมกรุณาลงรายละเอียดท้ายรายการประเมิน ซึ่งแบบประเมินฉบับนี้เป็นแบบอันดับคุณภาพมาตรประเมินค่า โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง เหมาะสมมาก
ระดับ 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย
ระดับ 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ที่	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
1	ความชัดเจนของการอธิบายความหมายและความสำคัญของรูปแบบ READ						
2	ความชัดเจนของจุดมุ่งหมายของรูปแบบ READ						
3	ความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎี แนวคิดพื้นฐานของการกำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ READ						
4	การกำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรมในรูปแบบ READ						
5	การร้อยเรียงขั้นตอนในรูปแบบ READ มีความเกี่ยวเนื่องกัน						
6	ความชัดเจนของแต่ละขั้นตอนในรูปแบบ READ						
7	เนื้อหาสาระที่ใช้มีความเหมาะสมในการส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรก						
8	ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ						
9	ความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ READ						
10	ผลของการจัดกิจกรรมรูปแบบ READ จะทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ						
รวม							

ตอนที่ 2 การประเมินความสอดคล้องของรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

คำชี้แจง โปรดอ่านรายการประเมินแต่ละรายการที่เกี่ยวกับรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ และพิจารณาว่ามีความสอดคล้องเพียงใดโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความสอดคล้องที่ตรงกบความคิดเห็นของท่าน

ระดับ 1 หมายถึง สอดคล้อง
ระดับ 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
ระดับ -1 หมายถึง ไม่สอดคล้อง

ที่	รายการประเมิน	ความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
		1	0	-1	
1	ความสอดคล้องระหว่างทฤษฎีแนวคิดพื้นฐานกับองค์ประกอบรูปแบบ READ				
2	ความสอดคล้องของความหมายและความสำคัญของรูปแบบ READ				
3	ความสอดคล้องระหว่างหลักการของรูปแบบ READ กับองค์ประกอบของรูปแบบ				
4	ความสอดคล้องระหว่างหลักการของรูปแบบ READ กับขั้นตอนการจัดกิจกรรม				
5	ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับการประเมินผลของรูปแบบ READ				

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ภาคผนวก ฉ

ภาพตัวอย่างขั้นตอนรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ขั้นตอนรูปแบบ READ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

ขั้นที่ 1 ขั้นการอ่าน (Reading=R) เป็นขั้นตอนที่เด็กมีประสบการณ์การอ่าน ทั้งกิจกรรมที่ครูอ่านให้ฟังและการมีประสบการณ์ในการอ่านด้วยตนเอง เพื่อให้เด็กเพื่อให้เด็กมีพื้นฐานกระบวนการอ่าน รู้จักหนังสือ เกิดความรู้สึกรักหนังสือ และรู้จักวิธีการใช้หนังสือ โดยใช้วิธีการอ่าน 3 วิธี ได้แก่ การอ่านให้ฟัง การอ่านร่วมกับครู และการอ่านโดยใช้ภาษาของตนเอง

ขั้นที่ 2 ขั้นขยายความเข้าใจ (Expanding=E) เป็นขั้นตอนที่เด็กขยายความเข้าใจด้วยการสนทนาและเชื่อมโยงเรื่องราวในหนังสือกับประสบการณ์ของเด็กเพื่อให้เด็กมีพื้นฐานกระบวนการอ่าน มีความเข้าใจเรื่อง เข้าใจความหมายของคำศัพท์ เห็นคุณค่าของเรื่องที่อ่านว่ามีความหมายต่อตนเอง รู้จักวิธีการใช้หนังสือ รู้สึกรักหนังสือ ครูสนทนาเกี่ยวกับหนังสือและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของเด็ก สนทนาเกี่ยวกับตัวละคร (characters) โครงเรื่อง (plot) สถานที่และเวลาของเรื่อง (setting) แก่นสาระของเรื่อง (theme) ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นความรู้สึกเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของเด็กกับเรื่องที่อ่าน โดยใช้คำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง (Activity=A) เป็นขั้นตอนที่เด็กทำกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่านเพื่อให้เด็กมีความเข้าใจเรื่อง เข้าใจความหมายของคำศัพท์อย่างเป็นรูปธรรม และเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่มีอยู่หนังสือกับสิ่งที่มีอยู่ในชีวิตจริง ครูส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมที่

เกี่ยวข้องกับเรื่อง ทั้งกิจกรรมที่ครูเป็นผู้นำ และกิจกรรมที่ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ให้เด็กปฏิบัติเองโดยอิสระ ได้แก่ การวาด การระบายสี การปั้น การประดิษฐ์ และศิลปะจัดวาง

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงผลงาน (Display=D) คือ ขั้นตอนที่เด็กนำผลงานที่ทำในขั้นกิจกรรมมานำเสนอหน้าชั้นเรียนและจัดแสดงควบคู่กับหนังสือ ครูส่งเสริมให้เด็กนำผลงานมาเสนอหน้าชั้นเรียนและจัดแสดงควบคู่กับหนังสือโดยพิจารณาจากความสนใจของเด็ก

ภาคผนวก ช

ภาพตัวอย่างการขยายผลรูปแบบ READ
เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ

การอบรม “การส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ” ครั้งที่ 1

วันเสาร์ที่ 8 กุมภาพันธ์ 2557

ณ ห้องประชุมชั้น 3 โรงเรียนสอนภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นวาเซดะ จังหวัดชลบุรี

เพื่อนำเสนอประสิทธิผลรูปแบบ READ

ผู้เข้าอบรมเป็นครูปฐมวัยจำนวน 20 คน ที่สอนอยู่ชั้นเตรียมอนุบาล (อายุ 2-3ปี) ในโรงเรียนเอกชนและสถานพัฒนาเด็กเอกชนจังหวัดชลบุรี จำนวน 10 แห่ง ได้แก่ สถานพัฒนาเด็กเอกชน สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จ.ชลบุรี ได้แก่ ฝากรักเนอสเซอรี่ สาธิตเนอสเซอรี่ ซ่อนกลิ่นเนอสเซอรี่ และโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ได้แก่ อนุบาลทนาพรวิทยา อนุบาลบ้านต้นรัก โรงเรียนดวงมณี โรงเรียนอักษรศึกษา โรงเรียนอักษรเทพประสิทธิ์ โรงเรียนอักษรพัทยา โรงเรียนมารีวิทย์บ่อวิน

การทดลองใช้รูปแบบ READ ของครูปฐมวัย

วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2557 – วันที่ 8 มีนาคม 2557

ณ โรงเรียนของครูปฐมวัยที่เข้าอบรม

ผู้เข้าอบรมนำรูปแบบการสอน “READ” ไปปฏิบัติการสอนในห้องเรียนของตนเอง

ขั้นการอ่าน (R-Read)

ขั้นขยายความเข้าใจ (E-Expanding)

ขั้นกิจกรรมต่อเนื่อง (A-Activity)

ขั้นนำเสนอผลงาน (D-Display)

การอบรม “การส่งเสริมทักษะการอ่านเริ่มแรกของเด็กวัยเตาะแตะ”
ครั้งที่ 2

วันเสาร์ที่ 8 มีนาคม 2557

ณ ห้องประชุมชั้น 3 โรงเรียนสอนภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นวาเซดะ จังหวัดชลบุรี

เพื่อให้ครูนำเสนอผลการทดลองใช้รูปแบบ READ และความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบ READ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวจารุทัศน์ วงศ์ข้าหลวง
วันเดือนปีเกิด	1 กุมภาพันธ์ 2523
สถานที่เกิด	อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	151/311-312 หมู่7 ตำบลสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี
ตำแหน่งการทำงานปัจจุบัน	ผู้รับใบอนุญาต สถานพัฒนาเด็กบ้านรักเนอร์สเซอรี่สคูล สาขาศรีราชา จังหวัดชลบุรี และสาขาอมตะนคร จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชลบุรี กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2540	มัธยมศึกษา จาก โรงเรียนเซนต์ปอลคอนแวนต์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี
พ.ศ. 2544	ศิลปศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยม) สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2549	ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาปฐมวัยศึกษา จาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2551	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2557	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร